diana l. paxson

marion zimmer

bradley

preoteasa din avalon



SERIA AVALON

În seria AVALON au apărut:

Negurile, 2 vol.

Sanctuarul

Doamna din Avalon

Străbunii Avalonului

MARION ZIMMER BRADLEY (1930–1999), un fenomen al literaturii fantasy, este autoarea celebrelor serii *Avalon* și *Darkover*. A început să scrie la 19 ani, a vândut prima povestire la 22 de ani, iar în 1957 a publicat primul roman, *Șoimii din Narabedla*. În 1965 a terminat studiile universitare și s-a mutat în California. Primul ei copil, David Bradley, și fratele ei, Paul Edwin Zimmer, sunt, de asemenea, autori de science fiction și fantasy. Bradley a editat renumita serie de antologii *Sword and Sorceress* (21 de volume), scrise de autori tineri și neconsacrați. În anul 2000 a primit post-mortem Premiul World Fantasy pentru întreaga activitate.

DIANA L. PAXSON este o cunoscută autoare americană de proză fantasy, care a colaborat cu Marion Zimmer Bradley la mai multe romane din seria Avalon. După moartea acesteia în 1999, a continuat sub nume propriu saga, publicând alte trei volume. Cele mai cunoscute scrieri ale sale sunt seriile *The Hallowed Isle* și *Westria*.

diana l. paxson
marion zimmer

bradley

preoteasa din avalon

Traducere din limba engleză
ANTUZA GENESCU

NEMIRA

Coperta colecției: Corneliu ALEXANDRESCU
Ilustrația copertei: Braldt BRALDS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZIMMER-BRADLEY, MARION
Preoteasa din Avalon / Marion Zimmer Bradley,
Diana L. Paxson ; trad.: Antuza Genescu. - București :
Nemira Publishing House, 2009
ISBN 978-606-8073-56-9

I. Paxson, Diana L.
II. Genescu, Antuza (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Marion Zimmer Bradley, Diana L. Paxson
PRIESTESS OF AVALON

Redactor: Ioana STĂNESCU
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tiparul executat de Graficprint Industries

ISBN 978-606-8073-56-9

Nepoților noștri

MULȚUMIRI

Aceasta este povestea unei legende.

Din bogăția de povești țesute în jurul numelui Elenei, puține fapte pot fi dovedite. Știm că a fost soția lui Constantius și onorata mamă a lui Constantin cel Mare și că a fost pusă în legătură cu orașul Drepanum. De asemenea, știm că avea proprietăți în Roma și că a făcut o vizită în Palestina, însă nimic mai mult.

Dar, în orice loc a poposit, mituri s-au născut în urma ei. Se află la loc de cinste în Germania, Israel și Roma, unde e salutată ca sfântă în bisericile care-i poartă numele. Hagiografia medievală o consideră mare descoperitoare de relicve, cea care a adus capetele Celor Trei Crai la Köln, cămașa purtată de Iisus la Trier și Crucea Adevărată la Roma.

Însă Elena deține un loc special în legendele Britaniei, unde se spune că a fost o prințesă britanică, măritată cu un împărat. Se crede că a locuit la York și la Londra și că a ordonat construirea de drumuri în Țara Galilor. Unii chiar o identifică cu zeița teutonă Nehalennia. Oare aceste

legende s-au născut pentru că atât Constantius, cât și Constantin au avut legături solide cu Britania sau provine Elena chiar de pe această insulă?

Dacă este așa, atunci nu exagerăm când o punem în legătură cu mitologia din Avalon și adăugăm încă o legendă celor deja existente.

Marion Zimmer Bradley și cu mine am început să lucrăm împreună la această carte, așa cum am făcut-o și altădată, dar mi-a revenit mie sarcina s-o duc la capăt. Către sfârșitul vieții, Marion mergea la o biserică creștină, deși ea a fost marea preoteasă care m-a inițiat în misterele antice. Spunând povestea Elenei, care a colindat și ea tărâmul dintre lumea creștină și cea păgână, am încercat să rămân fidelă învățăturilor primite de la Marion.

În alcătuirea acestei cărți, ideea și inspirația îi aparțin lui Marion. Eu m-am ocupat de cercetarea istorică.

Iată câteva dintre numeroasele surse de care m-am folosit: *Roman Britain*, de P.S. Fry; clasicul volum *Decline and Fall of the Roman Empire*, de E. Gibbon, care conține toate bârfele vremii; *The Later Roman Empire*, de A. H. M. Jones; *Pagans and Christians*, o carte fascinantă de Robin Lane Fox; *The Aquarian Guide to Legendary London*, volum editat de John Matthews și Chesca Potter, mai ales capitolul despre zeițele Londrei, de Caroline Wise, cea care deține Atlantis Bookstore. M-am bazat în mod special pe *Constantine the Great*, de Michael Grant, și pe volumul clasic al lui Jan Drijver, *Helena Augusta*; pentru călătoria Elenei și geografia Țării Sfinte, am apelat la *Holy City, Holy Places?*,

de P.W.L. Walker. Imnul din capitolul al XIII-lea a fost scris de Sf. Ambrozie în secolul al IV-lea.

Doresc să-mi exprim recunoştinţa faţă de Karen Anderson, pentru că a descifrat configuraţiile astronomice de pe cerul secolului al III-lea. Mulţumesc şi lui Jennifer Tifft, care mi-a înlesnit o călătorie suplimentară în Anglia şi m-a ajutat să descopăr Capela Sf. Elena din York, lui Bernhard Hennen, care m-a dus la Trier, şi lui Jack şi Kira Gillespie, care mi-au arătat ruinele de la Cumae şi Pozzuoli.

Diana L. Paxton
De Sf. Brigid, 2000

PERSONAJE

* = figură istorică
() = mort înainte de începerea povestirii

Aelia – preoteasă tânără, inițiată împreună cu Elena
**Allectus* – trezorierul lui Carausius, mai târziu împărat al Britaniei, 293–296 AD
Arganax – Arhidruid în tinerețea Elenei
**Asclepiodotus* – prefectul pretorian al lui Constantius
Atticus – tutorele grec al lui Constantin
**Aurelian* – împărat roman, 270–275 AD
„*Avia*" – cuvântul latin pentru „bunică" – Elena
**Carausius* – împărat al Britaniei, 287–293 AD
**Carinus* – fiul cel mare al lui Carus, împărat, 283–284 AD
**Carus* – împărat, 282–283 AD
Ceridachos – Arhidruid când Dierna ajunge Înaltă Preoteasă
Cigfolla – preoteasă din Avalon
**Claudius al II-lea* – împărat, 268–270 AD, fratele bunicului lui Constantius

**Constans* – al treilea fiu al lui Constantin și al Faustei
**Constantia (I)* – fiica lui Constantius și a Teodorei, căsătorită cu Licinius
**Constantia (II)* – fiica lui Constantin și a Faustei
**Constantin* [Flavius Valerius Constantinus] – fiul Elenei, împărat, 306–337 AD
**Constantin (II)* – fiul cel mai mare al lui Constantin și al Faustei
**Constantius (II)* – al doilea fiu al lui Constantin și al Faustei
Corinthius cel Bătrân – tutorele Elenei
**Constantius Chlorus* [Flavius Constantius] – soțul Elenei, cezar și, mai târziu, august, 293–306 AD
Corinthius cel Tânăr – directorul unei școli din Londinium
**Crispus* – fiul nelegitim al lui Constantin cu Minervina
Cunoarda – sclava din Alba a Elenei
**Dalmatius* – fiul lui Constantius și al Teodorei
Dierna – verișoară de-a doua a Elenei, ulterior Doamnă din Avalon
**Dioclețian* – august senior, împărat, 284–305 AD
Drusilla – bucătăreasă în gospodăria Elenei și a lui Constantius
**Elena cea tânără* („Lena") – nobilă din Treveri, soția lui Crispus
**Eusebiu de Cezareea* – episcop al Palestinei, important istoric al bisericii și biograful lui Constantin
**Fausta* – fiica lui Maximian, soția lui Constantin și mama fiilor săi legitimi
Flavius Pollio – o rudă a lui Constantius
**Galerius* – cezar, 293–305 AD; august, 305–311 AD
**Gallienus* – împărat, 253–268 AD
Ganeda – mătușa Elenei, Doamnă din Avalon

Gwenna – o fecioară inițiată pe Avalon
Haggaia – Arhidruid când Elena se întoarce în Avalon
Heron – fecioară inițiată pe Avalon
Hrodlind – servitoarea germană a Elenei
(**Iosif din Arimateea* – întemeietorul comunității creștine de la Delușor)
**Iulia Coelia Elena*, mai târziu *Flavia Elena Augusta* [Eilan] – fiica prințului Coelius, soția lui Constantius, mama lui Constantin și preoteasă în Avalon
**Iulius Constantius* – al doilea fiu al lui Constantius și al Teodorei
Julius Coelius [Regele Coel] – Prințul din Camulodunum, tatăl Elenei
Katiya – preoteasă a zeiței Bast în Londinium
**Lactantius* – retor și apologet, tutorele lui Crispus
**Licinius* – cezar numit de Galerius în locul lui Severus, mai târziu august în Imperiul Roman de Răsărit, 313–324 AD
**Lucius Viducius* – negustor de produse de olărit între Galia și Eburacum
**Macarius* – Episcop din Ierusalim
Marcia – moașa care ajută la venirea pe lume a lui Constantin
Marta – sclavă siriană vindecată de Elena
**Maxentius* – fiul lui Maximian, august în Italia și Africa de Nord, 306–312 AD
**Maximian* – august al Imperiului Roman de Apus, 285–305 AD
**Maximin Daia* – cezar numit de Galerius
**Minervina* – concubina siriană a lui Constantin, mama lui Crispus
Numerian – fiul mai mic al lui Carus, împărat, 283–284 AD

Philip – servitorul lui Constantius
Postumus – împăratul rebel al Imperiului Roman de Apus, 259–268 AD
Probus – împărat, 276–282 AD
**Quintillus* – fratele împăratului Claudius al II-lea, fratele bunicului lui Constantius
(*Rian* – Mare Preoteasă pe Avalon, mama Elenei)
Roud – fecioară inițiată pe Avalon
**Severus* – cezar numit de Galerius, executat de Maximian
Sian – fiica Ganedei, mama Diernei și a Beccăi
Suona – tânără preoteasă din Avalon
Teleri – soția lui Carausius și apoi a lui Allectus; mai târziu, Mare Preoteasă în Avalon
**Tetricus și Marius* – co-împărați rebeli din Imperiul Roman de Apus, 271 AD
Tulia – fecioară inițiată pe Avalon
**Victorina Augusta* – mama lui Victorinus și conducătoare în fapt
Victorinus – împărat rebel din Imperiul Roman de Apus, 268–270 AD
Vitellia – matroană creștină care trăia în Londinium
Wren – fecioară inițiată pe Avalon

Câinii Elenei: Eldri, Hylas, Favonius și Boreas, Leviyah

LOCURI

BRITANIA

Aquae Sulis – Bath
Avalon – Glastonbury
Calleva – Silchester
Camulodunum – Colchester
Cantium – Kent
Corinium – Cirencester
Eburacum – York
Estuarul Sabrinei – râul Severn
Inis Witrin – Glastonbury
Isurium Brigantum – Aldborough, Yorkshire
Lindinis – Ilchester
Lindum – Lincoln
Londinium – Londra
Tamesis – Tamisa
Tanatus Insula – Insula Tanat, Kent
Ținutul Trinovante – Essex
Ținutul Verii – Somerset

IMPERIUL ROMAN DE APUS

Alpes – Munții Alpi
Aquitanica – Franța de Sud, Aquitania
Arelate – Arles, Franța
Argentoratum – Strasbourg, Germania
Augusta Treverorum (Treveri) – Trier, Germania
Baiae – Baia, Italia
Belgica Prima – estul Franței
Belgica Secunda – Țările de Jos
Borbetomagus – Wurms, Germania
Colonia Agrippensis – Cologne, Franța
Cumaea – Cumae, Italia
Galia – Franța
Ganuenta – inițial, o insulă, locul de întâlnire al râului Schelde cu Rinul în Olanda
Germania Prima – teritorii la vest de Rin, de la Koblenz la Basel
Germania Secunda – teritorii la vest de Rin, de la Marea Nordului la Koblenz
Gesoriacum – Boulogne, Franța
Lugdunum – Lyons
Mediolanum – Milano, Italia
Moenus fluvius – fluviul Main, Germania
Mosella fluvius – fluviul Moselle, Franța, Germania
Nicer fluvius – fluviul Neckar, Germania
Noricum – Austria de la sud de Dunăre
Pola – Pula, în Slovenia
Raetia – sudul Germaniei și Elveția
Rhenus fluvius – fluviul Rin

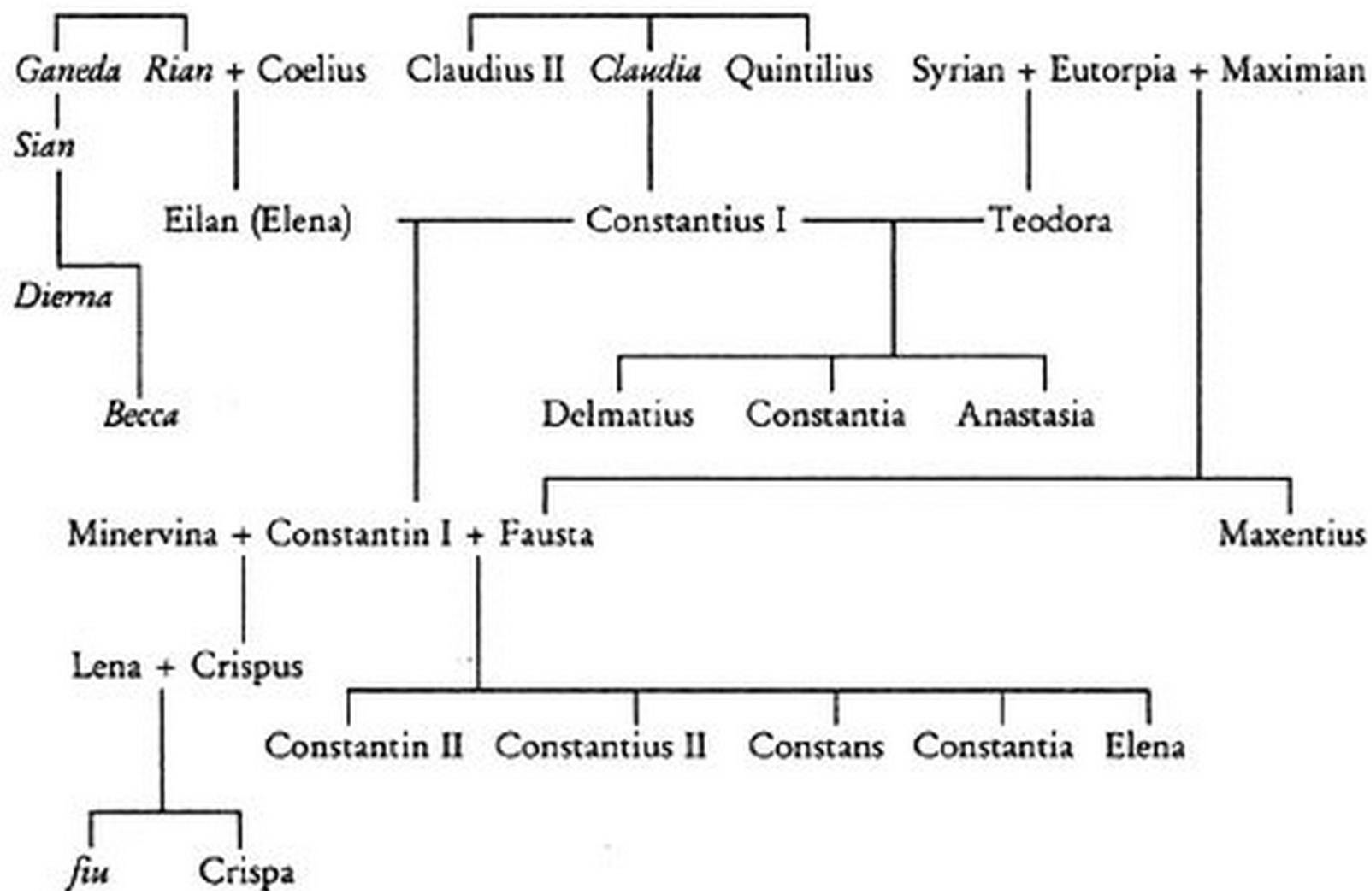
Rhodanus fluvius - fluviul Ron
Rothomagus - Rouen, Franța
Treveri (Augusta Treverorum) - Trier, Germania
Ulpia Traiana - Xanten, Germania
Vindobona - Viena, Austria

IMPERIUL ROMAN DE RĂSĂRIT

Aegeum - Marea Egee
Aelia Capitolina - Ierusalim
Aquincum - Pesta (Budapesta), Ungaria
Asia - vestul Turciei
Bethlehem - orășel în Palestina
Bithynia et Pontus - nordul Turciei
Byzantium (mai târziu, Constantinopol) - Istanbul
Caesarea - oraș-port la sud de Haifa, Israel
Carpatus - Munții Carpați
Carrhae - Harran, Turcia
Chalcedon - Kadikoy, Turcia
Dacia - România
Dalmația - Albania
Danu, Danuvius - Dunărea
Drepanum (Helenopolis) - Hersek, în nordul Turciei
Galatia și *Cappadocia* - estul Turciei
Haemus - Balcanii
Heracleia Pontica - Eregli, Turcia
Hierosolyma - Ierusalim
Ierihon - oraș antic în valea Iordanului, Israel
Iliria - Iugoslavia

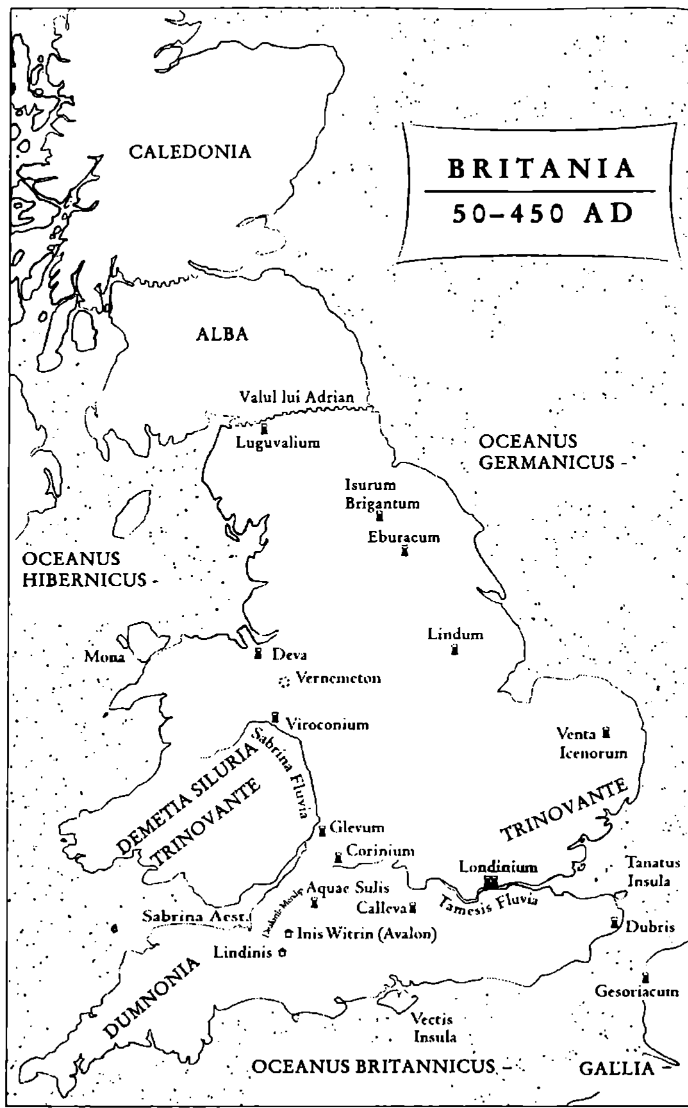
Marea Moartă – lac sărat între Israel şi Iordania
Moesia – Bulgaria
Munţii Rhipaean – Munţii Caucaz
Naissus – Niš, Serbia
Niceea – Iznik, Turcia
Nicomedia – Izmit, Turcia
Pannonia – Ungaria
Sciţia – teritorii la nord de Marea Neagră
Singidunum – Belgrad, Iugoslavia
Sirmium – Mitrovica sau Sabac pe Sava, Serbia
Tracia – sudul Bulgariei

ARBORE GENEALOGIC



Eburacum
BRITANIA
Londinium
Avalon
Rutupiae
Gesoriacum
GERMANIA
Colonia Agrippinensis
CANALUL MÂNECII
Augusta Treverorum
(Treveri)
Argentorate
GALLIA
Aquilei
Mediolanum
Lugdunum
Massilia
ITALIA
Roma
HISPANIA
Neapoli
Golful Put
MAREA MEDITERANĂ
N




BRITANIA
50–450 AD
CALEDONIA
ALBA
Valul lui Adrian
Luguvalium
OCEANUS
GERMANICUS
Isurum
Brigantum
Eburacum
OCEANUS
HIBERNICUS
Lindum
Mona
Deva
Vernemeton
Viroconium
Venta
Icenorum
Sabrina Fluvia
DEMETIA SILURIA
TRINOVANTE
TRINOVANTE
Glevum
Corinium
Londinium
Tanatus
Insula
Aquae Sulis
Calleva
Tamesis Fluvia
Sabrina Aest.
Inis Witrin (Avalon)
Dubris
Lindinis
DUMNONIA
Gesoriacum
Vectis
Insula
OCEANUS BRITANNICUS
GALLIA

PROLOG
249 AD

La apusul soarelui, un vânt sprinten bătuse dinspre mare. Era anotimpul în care fermierii ardeau miriştea, dar vântul gonise vălătucii pregătiţi să învăluie văzduhurile, iar Calea Lactee strălucea acum, cărare albă, pe cer. Merlin al Britaniei stătea pe Piatra Paznicului, în vârful Deluşorului, cu ochii la stele. Dar, deşi splendoarea tăriilor îi furase privirile, nu-i captase atenţia în întregime. Stătea cu auzul încordat, ca să surprindă orice sunet care ar fi putut veni din lăcaşul Marii Preotese, aflat mai jos, pe povârniş.

O apucaseră durerile facerii în zori. Al cincilea copil al lui Rian. Ceilalţi patru veniseră pe lume mai uşor. Naşterea n-ar trebui să dureze aşa de mult. Moaşele îşi păzeau bine tainele, dar la apusul soarelui, când se pregătise de veghe, Merlin citise îngrijorare în ochii lor. Regele Coelius din Camulodunum, care o chemase pe Rian la Marele Ritual de dragul lanurilor sale inundate, era un bărbat masiv, blond şi bine

clădit, asemenea belgilor din triburile așezate pe teritoriile răsăritene ale Britaniei. Rian era o femeie micuță și brunetă, cu înfățișarea feerică a primilor oameni care locuiseră pe acele dealuri.

Așadar, nu era de mirare că pruncul zămislit cu Coelius era prea mare pentru a ieși ușor din pântece. Când Rian aflase că rămăsese grea cu prințul, câteva din preotesele ei mai bătrâne o îndemnaseră să lepede fătul. Dar asta ar fi însemnat să sfideze magia, iar Rian le-a spus că o servea pe Zeiță de prea multă vreme ca să nu aibă încredere în țelurile ei.

Dar oare ce urmărea zeița prin nașterea acestui copil? Ochii bătrâni ai lui Merlin scrutau cerurile, încercând să dezlege tainele scrise în stele. Soarele se afla acum în Semnul Fecioarei; luna veche, trecând pe lângă el, se arătase pe cerul dimineții. Acum însă își ascundea chipul, lăsând noaptea în grija stelelor scânteietoare.

Pătruns de răcoarea nopții de toamnă până în măduva oaselor, bătrânul își strânse pe lângă trup faldurile groase ale mantiei cenușii. Privind Carul Mare, întins parcă mai departe pe boltă, și văzând că nu primește nici o veste, știu că nu de frig tremură, ci de teamă.

Stelele trândăveau pe cer ca oile scoase la păscut. Saturn licărea la sud-vest, în Semnul Balanței. Pe măsură ce orele se scurgeau, chinurile facerii se domoleau. Acum din adăpost nu mai răzbăteau decât gemete rare. Dar abia la primele ore încremenite ale

dimineții, când stelele păleau, auzi Merlin sunetul care-l făcu să tresară, cu inima bătându-i nebunește: plânsetul slab, necăjit, al unui nou-născut.

La răsărit, cerul se albea deja a dimineață, dar stelele tot mai licăreau. Dintr-un obicei vechi, bătrânul ridică privirea spre ele. Marte, Jupiter și Venus străluceau în conjuncție. Inițiat în tainele druizilor din copilărie, își notă în minte poziția astrelor. Pe urmă se ridică în picioare, strâmbându-se când articulațiile înțepenite protestară, se propti cu toată greutatea în toiagul cioplit și porni în jos, pe panta dealului.

Pruncul se oprise din plâns, dar lui Merlin, apropiindu-se de adăpost, i se strânse inima, căci auzi bocete dinăuntru. Femeile se dădură la o parte când împinse perdeaua groasă din fața ușii, pentru că era singurul bărbat care avea dreptul să intre acolo.

Una dintre preotesele mai tinere, Cigfolla, ședea într-un colț și îngâna un cântec, aplecată deasupra grămăjoarei înfășate din brațele ei. Privirea lui Merlin trecu de ea și se opri asupra femeii culcate pe pat. Rian, a cărei frumusețe venise întotdeauna din grația mișcărilor ei, stătea împietrită, cu șuvițele negre răsfirate pe pernă, cu trăsăturile aspre cuprinse deja de încremenirea inconfundabilă care deosebește moartea de somn.

– Cum...

Merlin făcu un scurt gest de neputință, luptându-se să-și rețină lacrimile. Nu știa dacă Rian fusese sânge din sângele lui, dar o considerase fata lui.

– I-a cedat inima, îl lămuri Ganeda. În clipele acelea, trăsăturile ei semănau dureros de mult cu ale femeii de pe pat, deși Rian avusese o dulceață în expresie care te ajutase întotdeauna să le deosebești cu ușurință pe cele două surori. S-a chinuit prea mult. Inima i-a cedat când a împins ultima oară fătul din pântece.

Merlin merse la marginea patului și se uită la trupul lui Rian. După o clipă, se aplecă și făcu un semn de binecuvântare pe fruntea rece.

Am trăit prea mult, își zise, amorțit. *Rian e cea care ar fi trebuit să-mi slujească ritualul...*

O auzi pe Ganeda cum își trage respirația în spatele lui.

– Spune-ne, druide, ce sorți i-au hărăzit astrele fetei născute în ceasul acesta?

Bătrânul se întoarse. Ganeda îl privi cu ochii sclipind a furie și lacrimi nevărsate. *Are dreptul să întrebe*, se gândi Merlin, înverșunat. La moartea celeilalte Mari Preotese, fusese dată la o parte în favoarea surorii ei mai tinere. Bătrânul presupunea că onoarea avea să-i revină ei acum.

Pe urmă, spiritul din el se trezi ca să răspundă provocării. Își drese glasul și rosti:

– Iată ce spun astrele... Vocea îi tremura foarte puțin. Copilul născut la începutul Toamnei, când noaptea făcea loc zorilor, va sta la schimbarea Vremurilor, la poarta dintre două lumi. A trecut zodia Berbecului și acum stăpânesc Peștii. Luna își ascunde fața – copila aceasta va ascunde Luna care stă pe fruntea ei și numai la bătrânețe va ajunge la puterea adevărată. În urma

ei se așterne drumul către întuneric și mister, în fața ei strălucește lumina orbitoare a zilei.

Marte e în Semnul Leului, dar nu va veni război asupra ei, căci semnul e condus de steaua regilor. Pentru copila acesta, iubirea va fi suverană, căci Jupiter tânjește după Venus. La un loc, cele două vor lumina lumea. În această noapte, toate astrele se îndreaptă spre Fecioară, care va fi regina lor cea adevărată. Mulți se vor închina în fața copilei, dar suveranitatea ei va sta ascunsă. Toți o vor lăuda, însă puțini îi vor cunoaște adevăratul nume. Saturn se află acum în Balanță – lecția cel mai greu de învățat pentru ea va fi să păstreze echilibrul dintre înțelepciunea veche și cea nouă. Dar Mercur e ascuns. Întrezăresc că acest copil va călători mult și de multe neînțelegeri va avea parte, dar la sfârșit toate drumurile o vor conduce spre bucurie și adevărata ei casă.

În jurul lui Merlin, preotesele murmurau:

– Prevestește măreție – o să fie Doamna Lacului, cum a fost și mama ei înainte!

Merlin se încruntă. Astrele îi arătaseră o viață de magie și de putere, dar mai citise în stele pentru preotese de nenumărate ori și configurațiile care le preziceau viețile nu semănau deloc cu cea de acum. I se părea că acestui copil îi era menit să meargă pe un cu totul alt drum decât cel străbătut de orice preoteasă din Avalon până atunci.

– Bebelușul e sănătos și întreg?

– E perfect, stăpâne. Cigfolla se ridică, legănând la piept copilul înfășat.

– Unde veți găsi o doică pentru ea? Știa că acum, printre femeile de pe Avalon, nu era nici una care să hrănească un copil la sân.

– Poate merge în satul oamenilor Lacului, răspunse Ganeda. Acolo se găsește întotdeauna o femeie care tocmai a născut. Dar o voi trimite la tatăl ei imediat ce e înțărcată.

Cigfolla strânse protector la piept dulcea povară, dar aura puterii care o înconjura pe Marea Preoteasă cobora deja deasupra Ganedei. Chiar dacă femeia mai tânără voia să protesteze, își ținea contestările pentru ea.

– Ești sigură că așa e înțelept? De pe poziția lui, Merlin își permitea să pună la îndoială hotărârile Ganedei. Nu va trebui să primească învățătură pe Avalon, ca să se pregătească pentru destinul ei?

– Ce-au orânduit zeii, aceea se va îndeplini, orice am face noi, răspunse Ganeda. Dar se va scurge multă vreme până când mă voi uita la obrazul acestui copil fără s-o văd în fața ochilor pe sora mea zăcând moartă.

Merlin se încruntă. I se păruse dintotdeauna că Ganeda și Rian nu se iubiseră prea mult. Dar poate că așa era normal; dacă Ganeda se simțea vinovată din cauză că-și invidiase sora, atunci copilul îi va stârni mereu amintiri dureroase.

– Dacă fata dovedește har când crește, se poate întoarce, continuă Ganeda.

Să fi fost mai tânăr, Merlin ar fi căutat, poate, să-i schimbe hotărârea, dar își văzuse în stele ceasul morții și știa că nu va mai fi aici ca s-o protejeze pe copilă.

Dacă Ganeda n-o putea suferi, mai bine să stea cu tatăl ei cât e mică.

– Arată-mi copilul...

Cigfolla se ridică, dând la o parte colțul pledului. Merlin se uită fix la obrazul sugarului, încă lipsit de trăsături, închis în sine, ca un boboc de trandafir. Copila era zdravănă pentru un nou-născut, cu oase mari, ca tatăl ei. Nu era de mirare că mama se chinuise atât de mult s-o scoată din pântece.

– Cine ești, micuțo? Meriți tu un sacrificiu atât de mare?

– Înainte de a muri... Doamna... a spus s-o numim Eilan... răspunse Cigfolla.

– Eilan... repetă Merlin, ca un ecou. De parcă l-ar fi înțeles, copila deschise ochii. Erau gri închis, ca ai oricărui nou-născut, însă mari și serioși, cu expresie de om bătrân. Aha... deci nu e prima oară pentru tine, spuse Merlin, întâmpinând-o asemenea unui călător care se întâlnește cu un prieten vechi și se oprește să-l salute scurt, înainte de a pleca fiecare mai departe pe drumul lui. Îl străbătu o undă de regret la gândul că nu va apuca s-o vadă cum crește.

– Bine-ai venit înapoi, draga mea. Bine-ai venit pe lume.

Copila încruntă scurt din sprâncene. Apoi buzele subțiri i se arcuiră într-un zâmbet.

Partea I

Calea spre iubire

1
259 AD

– O! Văd apă sclipind în soare! E marea?

Mi-am înfipt călcâiele în coastele rotunde ale poneiului ca să ajung din urmă armăsarul mare al lui Corinthius. Animalul porni să alerge apăsat și m-am agățat de coama lui.

– Ah, Elena, ai ochi tineri, mai buni ca ai mei, răspunse bătrânul care fusese tutorele fraților mei vitregi înainte să-l moștenesc eu. Eu nu văd decât o vâlvătaie. Dar cred că ceea ce se întinde în fața noastră sunt câmpiile din Ținutul Verii, inundate de ploile de primăvară.

Mi-am dat la o parte o șuviță rebelă și m-am uitat în jur. Apele erau despărțite de movile înalte, ca niște insule, și separate de șiruri unduioase de copaci. Dincolo de ele am deslușit un rând de dealuri, unde spunea Corinthius că se aflau minele de plumb, la capătul cărora se ridica o ceață ușoară, probabil estuarul Sabrinei.

– Atunci mai avem puțin și am ajuns?

Poneiul scutură din cap când l-am strâns din coapse, apoi smuci din hățuri.

– Da, dacă ploile n-au inundat digul și reușim să străbatem drumul până în satul oamenilor Lacului, pe care mi-a ordonat stăpânul să-l găsesc.

I-am aruncat o privire miloasă, pentru că mi se părea foarte obosit. Îi vedeam ridurile de pe chipul tras, ascuns sub pălăria de paie. Mai avea puțin și cădea din șa. Tata n-ar fi trebuit să-l pună să facă tot drumul ăsta. Dar la sfârșitul călătoriei, Corinthius, un grec care se lăsase vândut ca sclav pentru ca surorile lui să aibă zestre, își va primi libertatea. Pusese deoparte niște bănuți în decursul anilor și voia să deschidă o școală în Londinium.

– Vom sosi în sat după-amiază, spuse călăuza care se alăturase însoțitorului meu la Lindinis.

– Când ajungem la el, ne odihnim, am zis eu categorică.

– Credeam că de-abia aștepți să ajungi la Delușor, rosti Corinthius cu blândețe.

Poate îi părea rău să mă piardă odată ajunși acolo, mi-am zis, zâmbindu-i. Spunea că după ce îi instruise pe cei doi frați ai mei, cărora nu le păsa de nimic în afară de vânătoare, îi plăcuse să se ocupe de cineva care chiar voia să învețe.

– Am toată viața înainte să mă bucur de Avalon, i-am zis. Pot să mai aștept o zi ca să ajung acolo.

– Și să te apuci iar de învățat, râse Corinthius. Se zice că preotesele din Avalon au păstrat vechea înțelepciune a druizilor. Mă consolează puțin gândul că

n-o să-ți petreci viața îngrijindu-te de gospodăria unui magistrat grăsan și făcându-i copii.

Am zâmbit. Soția tatălui meu încercase să mă convingă că o asemenea viață însemna împlinirea celor mai nobile speranțe ale unei femei, dar eu știusem dintotdeauna că, mai devreme sau mai târziu, mă voi întoarce la Avalon. Că se întâmpla mai devreme și nu mai târziu era din cauză că se răzvrătise un general numit Postumus, iar războiul pornit de el separase Britania de imperiu. Neapărată, coasta de sud-est devenise vulnerabilă la raiduri, iar prințul Coelius se gândise că era mai bine să-și trimită fetița la Avalon, ca s-o știe în siguranță, în vreme ce el și fiii lui se pregăteau să apere Camulodunumul.

Preț de-o clipă, zâmbetul mi-a dispărut de pe buze, căci eram lumina ochilor tatălui meu și nu suportam gândul că ar fi în pericol. Dar știam foarte bine că, atâta vreme cât el era departe de casă, nici mie nu mi-ar fi fost ușor. Pentru romani, eram copilul nelegitim al tatei, fără rude din partea mamei, pentru că nu aveai voie să vorbești despre Avalon. În realitate, Corinthius și bătrâna Huctia, doica mea, fuseseră familia mea adevărată, iar Huctia murise cu o iarnă înainte. Venise vremea să mă întorc în lumea mamei mele.

Drumul cobora acum, șerpuind pe panta dealului. Ieșind din adăpostul oferit de copaci, mi-am dus mâna streașină la ochi. Dedesubt, apele se întindeau și acopereau uscatul ca o pânză de aur.

– Dacă ai fi un cal din povești, i-am murmurat poneiului, am zbura ca gândul pe drumul acela lucios până pe Avalon.

Dar poneiul nu făcu decât să scuture din cap și să se întindă după un smoc de iarbă. Am continuat să coborâm, tropa-trop, până când am ajuns la buștenii alunecoși de pe dig. Vedeam tremurând în apă firele de iarbă pălită rămase de vara trecută și, în spatele lor, stufărișul care mărginea canalele și bălțile eterne. Apa mai adâncă era întunecoasă, plină de mister. Ce spirite împărățeau prin mlaștină, acest loc în care toate se amestecau una cu alta, de nimeni nu mai știa unde se termina pământul și unde începea apa? M-am înfiorat și mi-am întors privirea către lumina zilei.

Pe măsură ce după-amiaza se făcea seară, din apă începu să se ridice ceața. Avansam încet, lăsând caii să meargă în voia lor pe buștenii alunecoși. Știam să călăresc de la primii pași, dar până acum fiecare drum cu calul fusese unul scurt, pe potriva puterilor unui copil. Cel de azi, ultima etapă a călătoriei noastre, fusese însă mai lung. Simțeam că mă dor picioarele și spatele și de-abia așteptam să cobor din șa la sfârșitul zilei.

Am ieșit din spatele copacilor și călăuza își struni calul, arătând cu degetul. În spatele mlaștinii care se împletea cu pădurea se ridica un singur deal ascuțit. Fusesem luată din acel loc când nu împlinisem nici un an; totuși eram sigură – o siguranță care nu în amintiri își avea rădăcinile – că ceea ce vedeam era Sfântul Delușor. Scăldat în ultimele raze de soare înainte de apus, strălucea parcă din interior.

– Insula de Sticlă... murmură Corinthius, cu ochii larg deschişi, a admiraţie.

Dar nu e Avalonul... mi-am zis, amintindu-mi de poveştile auzite. Stupii de la poalele dealului aparţineau micii comunităţi de creştini care locuia acolo. Avalonul druizilor trona în mijlocul negurilor dintre această lume şi Tărâmul Zânelor.

– Şi satul oamenilor Lacului, adăugă călăuza noastră, arătând spre vălătucii de fum înălţaţi în spatele sălciilor. Atinse gâtul poneiului său cu dârlogii şi toate animalele, simţind sfârşitul călătoriei, se îndemnară la drum.

– Avem barca, dar pentru traversat la Avalon e nevoie de preoteasă. Ea zice dacă bineveniţi. Neapărat acum plecăm? Vrei să chem?

Căpetenia vorbea cuviincios, dar ţinuta lui degaja prea puţin respect. Oamenii lui păzeau poarta spre Avalon de aproape trei sute de ani.

– Nu în seara asta, îi răspunse Corinthius. Fata a mers drum lung. Lăsaţi-o să doarmă o noapte înainte de a-i cunoaşte pe cei din noua ei casă.

L-am strâns de mână, recunoscătoare. Aşteptam cu nerăbdare să ajung la Avalon, dar, acum că se încheia călătoria noastră, mi-am dat seama, îndurerată, că nu aveam să-l mai văd pe Corinthius şi numai atunci am înţeles cât de ataşată eram de bătrân. Plânsesem la moartea doicii mele, urma să plâng şi la despărţirea de el.

Oamenii Lacului ne-au primit într-una dintre casele rotunde din stuf, cocoțate pe stâlpi deasupra mlaștinii. O barcă lungă și joasă era prinsă lângă ea și un pod scârțâitor făcea legătura cu uscatul. Sătenii erau un neam de oameni mici, ușori, cu păr și ochi închiși la culoare. La zece ani, eu eram deja la fel de înaltă ca o femeie adultă din rândurile lor, deși aveam același păr castaniu închis. I-am cercetat curioasă. Auzisem că mama fusese ca ei sau poate că și ea, și ei, semănau cu oamenii din Tărâmul Zânelor.

Ni s-au adus bere slabă și tocană de pește cu boabe, dreasă cu usturoi sălbatic, și turte de ovăz coapte în cuptor de piatră. După ce ne-am înfruptat din hrana modestă, ne-am așezat lângă foc, cu trupurile prea ostenite ca să ne mai mișcăm, dar cu mințile încă nepregătite de somn, privind cele din urmă pâlpâiri ale focului deasupra cărbunilor scânteietori ca soarele de mult apus.

– Corinthius, după ce-ți vei deschide școala în Londinium, îți vei mai aminti de mine?

– Cum te-aș putea uita, micuța mea strălucitoare ca razele lui Apollo, când mă voi lupta să vâr hexametrii latinești în capetele pătrate a zeci de băieți? Trăsăturile obosite i se încrețiră într-un surâs.

– Trebuie să-i spui soarelui Belenos în acest ținut nordic, am spus eu.

– Eu m-am referit la Apollo al hiperboreenilor, copila mea, dar e același lucru...

– Chiar crezi asta?

Corinthius ridică din sprânceană.

– Un singur soare strălucește aici și pe tărâmul în care m-am născut, deși i se spune în feluri diferite. Pe tărâmul Ideii, principiile mărețe de la baza formelor pe care le vedem sunt aceleași.

M-am încruntat, încercând să-i înțeleg vorbele. Se străduise să-mi explice filozofia lui Platon, dar mi se păruse greu de priceput. Fiecare loc în care ajungeam avea spiritul lui, ca sufletul omului. Acest loc, căruia i se zicea Ținutul Verii, tot numai dealuri, păduri și bălți ascunse, părea o cu totul altă lume față de câmpiile întinse și netede și crângurile din jurul Camulodunumului. Avalonul, dacă poveștile auzite despre el erau adevărate, era și mai misterios. Atunci cum puteau să fie zeii aceiași?

– Cred că mai degrabă tu, micuțo, care ai toată viața înainte, mă vei uita, îmi spuse bătrânul. Ce este, copila mea, adăugă el, aplecându-se să dea la o parte șuvița care-mi acoperea ochii. Ți-e teamă?

– Dacă... dacă nu le va plăcea de mine?

Corinthius mă mângâie ușor pe păr, apoi se lăsă pe spate cu un oftat.

– Ar trebui să-ți spun că, pentru un filozof adevărat, nu contează dacă oamenii îl vor plăcea sau nu. O ființă virtuoasă nu are nevoie de aprobarea nimănui. Dar ce fel de alinare ar fi asta pentru un copil? Totuși e adevărat. Se vor găsi oameni care nu te vor plăcea, indiferent ce vei face, și atunci nu vei putea decât să încerci să servești Adevărul așa cum vei crede de cuviință. Dar, dacă ai câștigat inima mea, atunci cu siguranță se vor găsi și alții care să te iubească.

Caută-i pe aceia care au nevoie de dragostea ta, iar ei îți vor întoarce binecuvântarea.

Îmi vorbea pe un ton înviorător. Mi-am înghițit lacrimile și am reușit să zâmbesc. Eram prințesă și într-o zi aveam să devin și preoteasă. Nu era voie să mă vadă lumea plângând.

Am auzit agitație la ușă. Perdeaua din piele de vacă se dădu la o parte și apăru un băiat cu un pui de câine care i se zvârcolea în brațe. Soția căpeteniei îl văzu și-l certă în graiul oamenilor Lacului. Am înțeles cuvântul lor pentru câine și mi-am dat seama că-i spunea să scoată animalul afară.

– Nu, îmi plac cățelușii! am exclamat. Te rog, arată-mi-l și mie!

Femeia mă privi sceptică, dar Corinthius încuviință din cap, iar băiatul veni la mine zâmbind și dădu drumul animalului în brațele mele întinse. Strângând la piept ghemotocul agitat de blană, am zâmbit la rândul meu. Mi-am dat seama imediat că nu era unul dintre ogarii supli care trândăveau cu demnitate de nobil prin palatul tatălui meu. Puiul era prea mic, avea blana alb-gălbuie prea deasă, iar coada prea îmbârligată. Însă mă cerceta curios cu ochi căprui și mă lingea cu limba roz și caldă, care atârna pe sub nasul negru și umed, cât un năsturaș.

– Așa, cuminte, ce scump ești!

L-am strâns la piept și am râs când a încercat să mă lingă pe față.

– O creatură lipsită de noblețe și maniere, spuse Corinthius, căruia nu-i plăceau animalele. Și probabil plin de purici...

– Nu, domnule, replică băiatul. E câine din Tărâmul Zânelor.

Corinthius ridică grăitor din sprânceană și băiatul se încruntă.

– Spun adevăr! exclamă el. Se întâmplă și altădată. Mama-câine se ascunde două, trei zile. Face numai un pui, alb ca ăsta. Câinele din Tărâmul Zânelor trăiește mult și, dacă nu e omorât, când este bătrân, dispare. Câinele vede spirite și știe calea spre Cealaltă Lume!

Simțind căldura ființei vii din brațe, mi-am vârât obrazul în blana ei moale ca să-mi ascund zâmbetul, căci toți ceilalți oameni ai Lacului dădeau serioși din cap și nu voiam să-i jignesc.

– E cadou, te va păzi, adăugă băiatul.

Mi-am reținut încă un zâmbet la ideea că ghemotocul de puf ar putea păzi ceva, apoi i-am surâs.

– Are nume?

El scutură din umeri.

– Numai cei din Tărâmul Zânelor știu. Poate îți va spune ea într-o zi.

– Până atunci, o să-i spun Eldri, pentru că e albă și delicată ca floarea de soc[1]. În timp ce vorbeam, m-am uitat la cățelușă, apoi am ridicat ochii spre băiat. Și tu... Pe tine cum te cheamă? Mi-am ascuns iar chipul când am văzut cum i se înroșește obrazul palid.

---

[1] Soc – elder în lb. engleză (n. red.).

– „Vidră", în limba voastră, răspunse el, iar ceilalți râseră.

Un nume temporar. La inițiere, va primi altul, cunoscut numai de tribul lui. Eu ce trebuia să-i răspund? În lumea tatălui meu, eram Iulia Elena, dar numele nu însemna nimic aici. Mai bine să-l folosesc pe cel primit de la mama când m-am născut.

– Mulțumesc, am spus. Poți să-mi spui Eilan.

Clipind în lumina dimineții, m-am trezit dintr-un vis în care văzusem multă apă. Mă aflasem într-o barcă lungă cu fundul lat, care aluneca în liniște printre fuioare de ceață, până când acestea se dădură la o parte, dezvăluind vederii o insulă verde, feerică. Apoi peisajul s-a schimbat și m-am pomenit pe o galeră care se apropia de terenuri mlăștinoase nemărginite și un râu uriaș, gri-verzui, despărțit în miriade de brațe la vărsarea în mare. Pe urmă, viziunea s-a schimbat din nou și am ajuns pe un tărâm din piatră și nisip de aur, spălat de apele unei mări albastre, lucioase. Dar insula verde fusese cea mai frumoasă. Visasem de câteva ori lucruri care se adeveriseră mai târziu. M-am întrebat dacă și acum va fi la fel. Dar viziunile mi se stingeau deja în minte. Am deschis ochii, oftând.

Am dat la o parte blănurile în care mă cuibărisem, cu Eldri încovrigată lângă mine, și m-am frecat la ochi ca să-mi alung somnul. Am zărit o ființă pe care nu o mai văzusem niciodată; stătea ghemuindu-se lângă focul căpeteniei și bea ceai dintr-o cană de lut. Am observat mai întâi cosița castanie lungă și mantia albastră,

apoi, când s-a răsucit, însemnul de preoteasă tatuat pe frunte. Semiluna albastră încă strălucea pe pielea fină, de fată tânără. Nu fusese făcută preoteasă de multă vreme. Apoi, parcă simțindu-mi privirea, s-a întors către mine. Am plecat ochii sub privirea ei detașată, de ființă fără vârstă.

– Ea e Suona, îmi spuse Corinthius, bătându-mă pe umăr. A venit tocmai în zori.

M-am întrebat cum o chemase căpetenia. Oare oamenii din Tărâmul Zânelor duseseră mesajul sau era la mijloc o vrajă secretă?

– Aceasta e fata? întrebă Suona.

– Fiica prințului Coelius din Camulodunum, răspunse Corinthius. Dar mama ei era din Avalon.

– Mi se pare cam mare ca să înceapă instruirea aici...

Corinthius obiectă scuturând din cap.

– E bine făcută pentru vârsta ei, dar n-a împlinit decât zece ierni. Și nici nu e lipsită de educație. A fost învățată să-și folosească mintea, dar și să facă muncă de femeie. Citește și scrie în latină, știe puțină greacă și a învățat și să socotească.

Suona nu se arătă foarte impresionată. Am ridicat bărbia și am privit-o fix în ochii negri. Am simțit o scurtă, dar curioasă senzație în cap, ceva îmi atingea mintea și mă gâdila. Pe urmă preoteasa dădu scurt din cap, iar senzația dispăru. Mi se adresă direct pentru prima oară:

– E dorința ta sau a tatălui tău să vii la Avalon?

Inima îmi bătea nebunește, dar m-am simțit ușurată când am reușit să vorbesc fără tremur în glas:

– Vreau să merg la Avalon.

– Lasă copila să mănânce mai întâi, pe urmă vom fi gata... spuse Corinthius, dar preoteasa scutură din cap.

– Tu, nu. Numai fata. Străinii nu au voie să privească Avalonul decât dacă o cer zeii.

Preț de-o clipă, bărbatul se arătă șocat, apoi lăsă capul în jos.

– Corinthius! Ochii începură să mă usture de la lacrimi.

– Nu-i nimic, spuse el și mă bătu pe braț. Pentru un filozof, dragostea e trecătoare. Trebuie să învăț să fiu mai detașat, atâta tot.

– Dar n-o să-ți fie dor de mine?

L-am prins de mână. Bătrânul închise ochii, pe urmă scăpă un oftat prelung.

– Ba da, inimioară, îmi răspunse încet, chiar dacă e împotriva filozofiei mele.

Când mi-a pus mâna pe cap, am ghicit cuvintele pe care nu voia să le rostească.

Eldri începu să se frământe în poala mea și momentul de stânjeneală dispăru.

– Nu te voi uita, i-am spus eu hotărâtă.

Corinthius m-a răsplătit cu un surâs.

Mă țineam strâns de balustradă în timp ce barcagiii împingeau vâslele și ne îndepărtau de țărm. Peste noapte, negura se ridicase din nou din apă; mai mult ghiceam decât vedeam lumea de dincolo de sat. Nu mai mersesem cu barca decât o dată, când traversasem Tamesisul, la Londinium. Atunci fusesem de-a dreptul

copleșită de forța uriașă a fluviului și cu greu îmi reținusem lacrimile când am ajuns pe malul celălalt, pentru că nu mi se dăduse voie să urmez apele până la vărsare.

Pe Lac, cea mai copleșitoare senzație a fost adâncimea lui, lucru ciudat, pentru că vâslele barcagiilor atingeau fundul și se zăreau înșiruite tulpini unduioase de trestie sub apă.

Dar ceea ce vedeam tot iluzie mi se părea. Simțeam ape care curgeau pe sub fundul lacului. Mi-am dat seama că le simțisem de când începusem să traversăm Câmpiile, chiar și atunci când străbătusem porțiuni care treceau drept uscat. Aici nu prea se făcea diferența dintre pământ și apă, tot așa cum foarte mică era deosebirea dintre lumea oamenilor și Cealaltă Lume.

M-am uitat curioasă la femeia care stătea la prova, învăluită în mantia albastră cu glugă. Pentru a fi preoteasă, era oare necesar să te detașezi cu totul de sentimente? Și Corinthius susținea detașarea, dar știam că pe sub hainele lui de filozof se ascundea o inimă simțitoare. *Când voi deveni preoteasă, nu voi uita ce e dragostea!*

Aș fi dorit foarte mult ca bătrânul tutore să mă fi însoțit în ultima parte a călătoriei. Îmi făcea semn cu mâna de pe țărm și, cu toate că își luase rămas-bun de la mine cu reținerea unui adevărat stoic, mi s-a părut că deslușesc în privirea lui sclipiri umede. Mi-am șters ochii și am fluturat și eu din mână cu toată puterea. Apoi, când primul văl de ceață s-a lăsat între noi, m-am așezat pe bancă.

Cel puțin o aveam pe Eldri, învelită în siguranță în tunica revărsată peste curea. Îmi ținea cald la piept și o mângâiam prin haine. Până acum nici nu lătrase, nici nu se mișcase, de parcă ar fi înțeles că trebuia să stea liniștită. Câtă vreme rămânea ascunsă, nimeni nu-mi putea interzice s-o duc cu mine pe Avalon.

Mi-am desfăcut gulerul tunicii și am zâmbit celor doi ochi scânteietori care se uitau la mine. După aceea mi-am aranjat la loc mantia largă în jurul corpului.

Ceața se îngroșa în fuioare dese deasupra apei, de parcă nu doar pământul, ci și aerul se dizolva în pântecele apos primordial. Nu rămânea decât focul, dintre elementele pitagoreice despre care îmi povestise Corinthius. Am tras aer adânc în piept, tulburată, dar ciudat de potolită în același timp, ca și cum ceva dinăuntrul meu recunoștea amestecul schimbător de stări și îl primea cu bucurie.

Înaintasem deja mult pe întinsul lacului, iar barcagiii vâsleau neîntrerupt. Pe măsură ce barca avansa, satul cocoțat pe stâlpi se pierdea în ceață, iar odată cu el și Delușorul. Mă străbătu, pentru prima dată, un fior de teamă. În față nu se afla decât satul călugărilor – oare unde mă duceau?

Dar Eldri îmi încălzea inima și, la prova, tânăra preoteasă stătea liniștită și senină. Suona avea o înfățișare simplă, dar am înțeles, tot pentru prima oară, ce voia să spună doica mea prin a sta ca o regină.

Nu am văzut nici un semn, totuși barcagiii ridicară dintr-odată vâslele și le așezară în poală. Barca pluti în tăcere, ultimele valuri stârnite de trecerea ei

stingându-se de-o parte și de alta. Am scuturat din cap să-mi ușurez presiunea din urechi.

În cele din urmă, preoteasa începu să se miște, dându-și gluga pe spate în timp ce se ridica. Bine sprijinită pe picioare, rămase pe loc, crescu parcă tot mai înaltă, ridicând brațele a invocație. Inspiră, iar trăsăturile ei obișnuite radiară de frumusețe. *Așa arată zeii...* mi-am zis când Suona dădu glas unei înlănțuiri de sunete într-o limbă nemaiauzită de mine până atunci.

Când și sunetele acestea se stinseră, negurile începură să se ridice. Barcagiii duseră mâna la ochi, eu însă am privit cu ei larg deschiși norii cenușii care străluceau într-un curcubeu de culori. Lumina se învârtea în jurul lor de la dreapta la stânga, culorile se amestecau, sorbind realitatea în afara timpului. Am rămas atârnați între două lumi câteva clipe care mie mi s-au părut o eternitate. Pe urmă, într-o ultimă izbucnire radiantă, negurile deveniră o perdea de lumină tulbure.

Preoteasa se așeză la loc, cu transpirația curgându-i pe sprâncene. Barcagiii se puseră iar pe vâslit, de parcă n-ar fi luat decât o pauză ca să-și odihnească brațele. Am respirat prelung, neștiind că ținusem aerul în piept atâta vreme. *Probabil că ei sunt obișnuiți cu asta...* mi-am zis, amorțită. *Cum se poate obișnui cineva cu asemenea minune?*

Preț de-o clipă, deși vâslele se scufundau în apă, barca nu se mișcă. Perdeaua de lumină se ridică deodată și am văzut Delușorul parcă rostogolindu-se spre

noi. Am bătut din palme, căci am recunoscut insula verde feerică din visul meu.

Dar am avut parte de mult mai multe decât în vis. Mă aşteptasem oarecum să văd colibele de lemn înghesuite pe care le zărisem din satul oamenilor Lacului, dar ele se aflau pe Inis Witrin, insula călugărilor. În locul lor, pe cealaltă insulă de pe Avalon se înălţau case de piatră. Văzusem clădiri romane şi mai mari, dar nici una care să fie deopotrivă masivă şi graţioasă, cu coloane domol îngustate spre vârf. Binecuvântate de razele de primăvară, strălucirea lor s-ar fi crezut că venea din interior.

Dintr-odată, m-am lămurit. Insula din faţa mea avea aceeaşi formă ca aceea pe care o deslușisem vag din satul Lacului, dar noi trecusem în Altundeva, ca şi cum am fi cotit în lumea Visului. Doica mea îmi spusese odată o poveste despre o mare preoteasă care smulsese Timpului o insulă, într-un Loc care ţinea numai în parte de lumea oamenilor, dacă nu cumva era chiar Tărâmul Zânelor. M-am întrebat dacă rugăciunile călugărilor erau vreodată tulburate de licăriri din Celălalt Avalon – o umbră scânteietoare întinsă atât de aproape de Avalonul lor. Şi în clipa aceea m-am convins că Avalonul era destinul meu.

Dacă aş fi fost în stare să vorbesc, i-aş fi implorat pe barcagii să se oprească din vâslit, să-mi spună ce erau toate casele acelea, acum, cât mai puteam să le cuprind armonia cu mintea. Dar ne apropiam de uscat prea repede. Într-o clipă, fundul bărcii scrâşni pe nisip şi alunecă în sus, pe mal.

Tânăra preoteasă zâmbi pentru prima oară. Se ridică și-mi întinse mâna.

– Fii binevenită pe Avalon...

– Priviți, e fiica lui Rian... șușoteau voci. Le-am auzit clar când am intrat în sală.

– Nu se poate. E prea înaltă, iar Rian a murit numai acum zece ani.

– Probabil că seamănă cu neamul tatălui ei...

– Asta n-o să-i placă Doamnei, veni replica, însoțită de un hohot scurt.

Mi-am înghițit supărarea. Îmi venea greu să mă prefac că nu le aud, și mai greu să pășesc afișând o ținută mândră, de fiică de neam nobil, așa cum mă învățase doica mea, când eu voiam, de fapt, să mă holbez la sala preoteselor, ca un țăran care trece pentru prima dată prin marea poartă din Camoludunum.

Încăperea avea formă circulară, asemenea locuințelor ridicate de britanici înainte de venirea romanilor, numai că era din piatră. Zidul exterior era cât un bărbat de înalt, însă un cerc de stâlpi din piatră susțineau tavanul înclinat, sculptat în spirale și noduri triple, galoane și benzi colorate răsucite. Scândurile tavanului nu se întâlneau, iar prin deschizătura rotundă din mijloc pătrundea un șuvoi de lumină.

Galeria circulară era umbroasă, dar preotesele din centru radiau. Când Suona condusese barca printre Neguri, purtase o tunică din piele de căprioară. Acum mă aflam în mijlocul unui ocean de preotese în albastru. Unele aveau părul împletit în cozi ce le cădeau

pe spate, ca Suonei, altele îl țineau strâns în coc sau îl lăsau să atârne liber pe umeri. Capetele lor neacoperite, blonde, brune, argintii sau arămii, sclipeau în razele soarelui.

Femeile păreau să fie de toate vârstele, și mai scunde, și mai înalte; nu aveau în comun decât semiluna albastră dintre sprâncene – asta și o expresie imposibil de descris în priviri. M-am gândit mai bine și am ajuns la concluzia că era seninătate. Aș fi vrut să fiu și eu senină, căci mi se strângea stomacul de emoție.

Ignoră-le, mi-am zis, fermă. *O să locuiești cu ele tot restul vieții. Te vei uita la această sală de atâtea ori, încât nici n-o s-o mai vezi la un moment dat. Acum nu trebuie nici să te holbezi la ea, nici să-ți fie frică.*

Mai ales acum, mi-am dus eu gândul mai departe, când femeile din fața mea s-au dat la o parte și am văzut-o pe Marea Preoteasă așteptându-mă. Dar sentimentul de nesiguranță mi-a revenit când am simțit cățelușa zbătându-se pe sub haină. Știam c-ar fi trebuit să las puiul în Casa Fecioarelor, unde mă duseserăm când sosisem, dar Eldri dormea atunci și mi-am zis că, dacă se trezește printre străini, poate i se face frică și-o ia la fugă. Nu m-am gândit la ce s-ar putea întâmpla dacă se trezea chiar în timp ce eram primită cu toată pompa la Avalon.

Mi-am împletit brațele la piept, încercând să liniștesc ghemotocul de blană caldă. Eldri era o cățelușă magică – poate că îmi auzea totuși rugămintea tăcută și se potolea.

Murmurul glasurilor se stinse când Marea Preoteasă ridică mâna. Femeile se aranjară în cerc, preotesele în vârstă mai aproape de Doamnă, iar fecioarele, înăbuşindu-şi chicotele, către margine. Mi s-a părut că sunt cinci la număr, dar n-am îndrăznit să mă uit prea mult la ele ca să fiu sigură.

Toate privirile căzură asupra mea. M-am obligat să merg mai departe.

Acum o vedeam bine pe Doamnă. Ganeda, cu trupul îngroşat din cauza sarcinilor, nu trecuse demult de floarea vârstei. Părul ei, odată roşcat, încărunţise pe alocuri, ca un tăciune pe cale să se stingă. M-am oprit în faţa ei, întrebându-mă ce fel de închinăciune s-ar cuveni în faţa Doamnei din Avalon. Doica mă învăţase plecăciunile potrivite tuturor rangurilor, inclusiv al împărătesei, oricât de improbabil părea ca un cezar să mai ajungă atât de departe în Britania.

N-am cum să greşesc dacă o salut ca pe-o împărăteasă, mi-am zis. *Căci ea este o adevărată împărăteasă în sfera ei.*

În timp ce-mi îndreptam spatele, i-am zărit ochii. Parcă privirea aceea încruntată s-a înseninat, amuzată, dar cred că n-a fost decât imaginaţia mea, pentru că în clipa următoare avea aceeaşi figură împietrită.

– Aşadar... rosti Ganeda, într-un sfârşit. Ai venit la Avalon. De ce?

Întrebarea mă străpunse ca o suliţă azvârlită pe întuneric.

M-am uitat la ea, incapabilă să scot o vorbă.

– Ai speriat biata copilă, spuse una din preotese, o femeie cu înfățișare de mamă, bălană, cu câteva fire cărunte.

– N-a fost decât o întrebare, Cigfolla, zise țâfnoasă Marea Preoteasă, pe care trebuie s-o pun tuturor celor care vor să fie surori cu noi pe Avalon.

– Vrea să te întrebe, mi se adresă Cigfolla, dacă ai venit aici pentru că ai vrut, și nu convinsă de altcineva. Vrei să fii instruită ca preoteasă sau doar să primești învățătură un timp, apoi să te întorci în lume? Îmi surâse încurajator.

M-am încruntat, recunoscând imediat că era o întrebare justificată.

– A fost voia tatălui meu să vin acum, din cauza raidurilor saxone, am răspuns încet și am zărit o licărire de satisfacție în ochii Ganedei. Dar destinul meu a fost dintotdeauna să mă întorc pe Avalon, am adăugat.

Dacă aș fi avut o îndoială cât de mică, călătoria printre Neguri mi-ar fi risipit-o. Aceasta era magia din miezul lucrurilor, am știut dintotdeauna că exista. În clipa aceea, mi-am recunoscut moștenirea.

– Să pornesc pe calea unei preotese este cea mai mare dorință a mea...

Ganeda oftă.

– Ai grijă ce-ți dorești, nu cumva să afli că a început deja să se împlinească... Dar tu ai rostit deja cuvintele, iar hotărârea de a fi primită sau nu în rândul preoteselor va fi a Zeiței, nu a mea. Așadar, îți urez bun venit.

Un murmur străbătu printre preotese la această primire duşmănoasă. Am clipit ca să-mi reţin lacrimile, înţelegând că mătuşa mă acuza că mi-am omorât mama când m-am născut. Nu mă voia aici şi, fără îndoială, spera să dau greş.

Însă nu voi da greș! mi-am promis. *Voi învăța mai sârguincios decât oricând și voi deveni o preoteasă extraordinară – atât de renumită, încât numele meu va fi pomenit și peste o mie de ani!*

Ganeda oftă.

– Vino...

Cu inima bătându-mi atât de tare încât m-am temut să n-o trezesc pe Eldri, am păşit spre ea. Ganeda îşi desfăcu braţele. *Nu-i decât puțin mai mare decât mine!* mi-am zis, când i-am primit îmbrăţişarea şovăitoare. Marea Preoteasă îmi apăruse atât de înaltă şi impunătoare înainte!

Apoi Ganeda mă prinse de umeri şi mă strânse tare la piept. Eldri, zdrobită între noi, se trezi cu un schelălăit şi începu să se foiască. Preoteasa îmi dădu drumul ca unui tăciune aprins. Am simţit cum mă înroşesc toată când căţeluşa scoase capul prin gulerul tunicii mele.

Cineva îşi înăbuşi un chicot, dar râsul mi se opri în gât când Ganeda se încruntă.

– Ce-i asta? Ai venit aici să-ţi baţi joc de noi?

În glasul preotesei răsună parcă ecoul unui tunet îndepărtat.

– E un câine din Tărâmul Zânelor! am strigat, cu ochii plin de lacrimi. Mi l-au dat oamenii Lacului!

– O creatură rară și minunată, interveni Cigfolla, înainte ca Ganeda să mai spună ceva. Asemenea daruri nu se oferă oricui.

Preotesele murmurară aprobator. Ecoul de tunet încă plutea în aer. Dar, când văzu că majoritatea lor mă priveau cu simpatie, Ganeda își reprimă furia și scoase un zâmbet forțat.

– Un dar frumos, într-adevăr, zise ea cu glas scăzut, dar Sala Preoteselor nu e un loc pentru o cățelușă.

– Îmi pare rău, doamnă, m-am bâlbâit eu. N-am știut unde...

– Nu contează, mi-o reteză ea. Comunitatea așteaptă. Acum du-te și salută-ți surorile.

Cu cățelușa tot scoțând capul din tunică, m-am dus recunoscătoare în brațele Cigfollei, inspirând mirosul de levănțică al veșmântului ei. Femeia de lângă ea era copia mai palidă a Ganedei. Ținea în brațe o fetiță cu părul ca de foc.

– Ți-am *văzut* chipul în viziunile mele, micuțo, și-ți urez bun-venit bucuroasă. Eu sunt verișoara ta, Sian, iar ea e Dierna, rosti cu voce moale. Micuța zâmbi, arătându-și gura încă știrbă; era frumoasă și grăsuță, ca orice copil. Față de părul ei ca o vâlvătaie, obrazul mamei părea și mai pal, de parcă odrasla i-ar fi supt toată vigoarea. Sau poate faptul că creștea în umbra Ganedei o secătuia de vlagă.

– Bună, Dierna. Am strâns mânuța dolofană.

– Am doi ani! exclamă fetița. Întinse mâna spre Eldri și râse când animalul o linse pe degete.

– Sigur că da! am răspuns, după un moment de confuzie. Se pare că am dat răspunsul potrivit, pentru că zâmbi și Sian.

– Ești foarte binevenită pe Avalon, îmi zise și se aplecă să mă sărute pe frunte.

Măcar o persoană din familia mamei mele se bucura să mă vadă, mi-am zis, întorcându-mă spre următoarea femeie din rând.

Am trecut, în cerc, prin fața tuturor. Unele mângâiau și cățelușa, altele o lăudau pe mama mea cea moartă. Fetele care atunci se instruiau pe insula sfântă m-au primit cu bucurie și respect, de parcă nu avusesem altceva de gând decât să-i joc o festă Marii Preotese. Roud și Gwenna erau rumene ca nobilii celți, iar Heron, brunetă și suplă ca oamenii Lacului. Aelia era aproape la fel de înaltă ca mine, deși avea părul de un castaniu mai deschis. Tuli, care le supraveghea în calitate de următoarea inițiată, și sora ei mai mică, Wren, aveau păr blond tuns scurt, ca al celorlalte, și ochi cenușii. Au râs când Eldri, încântată de atenția primită, a scheunat. Nu așa avusesem de gând să le impresionez, dar, fie că era bine, fie că era rău, Eldri era un talisman de mare efect.

Apoi ceremonia de primire a luat sfârșit, iar cercul solemn a devenit o ceată de femei puse pe sporovăială. Dar, în timp ce fetele mă conduceau în Casa Fecioarelor, am văzut-o pe Ganeda urmărindu-mă cu privirea și mi-am dat seama că, dacă mătușa nu mă plăcuse înainte, acum avea să mă urască de-a dreptul. Crescusem

la curtea unui prinţ şi ştiam că nici un conducător nu permitea să fie luat în râs în propria sală.

2

262–263 AD

– Dar unde se duc oamenii când vizitează Tărâmul Zânelor? Călătoreşte numai spiritul, ca în vis, sau se plimbă şi trupul între cele două lumi?

Stăteam culcată pe burtă şi soarele îmi încălzea spatele, iar Wren parcă vorbea din altă lume. Eram conştientă că stăteam pe pământul Insulei Sfinte alături de celelalte fecioare, ascultând învăţăturile Suonei, dar spiritul meu plutea între două stări, din care puteai oricând să te desprinzi complet foarte uşor.

– Eşti aici, nu-i aşa? mă întrebă Suona cu asprime.

– Nu întru totul, şopti Aelia, chicotind. Ca de obicei, vrusese să stea lângă mine.

– Ai trecut prin Neguri ca să ajungi aici, altfel ai fi sfârşit pe Inis Witrin, continuă preoteasa. E mai simplu să călătoreşti doar cu spiritul, dar, într-adevăr, poţi să-ţi deplasezi şi corpul, dar numai dacă eşti iniţiat în înţelepciunea străveche...

M-am răsucit şi m-am ridicat în capul oaselor. Era o zi de primăvară neobişnuit de caldă, iar Suona îşi scosese elevele în livada de meri. Lumina se furişa tremurând printre frunzele tinere, presărând cu stropi aurii veşmintele de pânză nevopsită ale fetelor. Wren

cugeta la răspunsul primit cu capul plecat într-o parte, ca pasărea de la care-și primise numele[1].

Puteai să contezi pe ea să spună întotdeauna numai lucruri deja bine cunoscute și, fiind cea mai tânără dintre fetele inițiate pe Avalon, ajungea ținta multor răutăți. Văzusem ce se întâmplă când apare un membru nou în haită și mă așteptasem ca fetele să se unească împotriva *mea*.

Dar, deși Ganeda nu-mi făcuse nici un fel de favoare, *rămâneam* o rudă a Doamnei din Avalon. Poate că eram scutită de răutăți datorită staturii mele, pentru că, la treisprezece ani, Aelia și cu mine eram la fel de înalte ca multe dintre preotesele adulte, sau pentru că Wren era o țintă atât de ușoară. În orice caz, fata cea mai tânără era cea mereu ironizată, iar eu, cea care făcea tot posibilul s-o apăr de ele.

– Creștinii au o legendă despre un profet numit Ilie, care s-a urcat la cer într-o caleașcă de foc, am spus eu, înțeleaptă. Ca parte a educației noastre, fuseserăm duse la o slujbă pe insula cealaltă. A fost și el adeptul lor?

Suona își încruntă puțin fruntea, iar fetele râseră. Fuseseră obișnuite să-i considere pe creștinii de pe Inis Witrin niște bătrâni proști, în general, buni la suflet, care murmurau rugăciuni și uitaseră înțelepciunea străveche. Totuși, dacă ceea ce auzisem despre Sfântul Iosif, întemeietorul lor, era adevărat, atunci cândva tot știuseră ceva despre Mistere.

---

[1] Wren – pitulice (n. tr.).

– Poate, răspunse Suona fără chef. Bănuiesc că legile din Lumea Spiritului sunt ca acelea din lumea Naturii și nu se aplică foarte diferit pe alte tărâmuri față de al nostru. Dar Avalon e locul în care se practică obiceiurile vechi și se păstrează adevărul neuitat. Pentru majoritatea oamenilor, nu e decât un vis, un zvon magic. Sunteți foarte norocoase că locuiți aici!

Chicotele încetară, iar fetele, văzând că învățătoarea își pierde răbdarea, își aranjară cuviincios fustele și se potoliră.

– Îmi aduc aminte cum a fost când am străbătut prima oară Negurile, am spus eu, pentru că am venit aici doar acum trei ani. Parcă mi-a întors cineva mintea pe dos și pe urmă lumea s-a schimbat.

Numai trei ani – iar acum lumea de dincolo mi se părea un vis. Doar tata m-ar fi putut convinge să mă întorc pe tărâmurile oamenilor, dar fusese ucis într-unul dintre raidurile saxone cu un an înainte. Am plâns atât de mult la auzul veștii, încât Ganeda a ordonat să dorm în Casa Vindecării în noaptea aceea, ca să nu le deranjez pe celelalte fete. Simpla amintire m-a și făcut să plâng. O preoteasă, mi-a spus mătușa, trebuie să se ridice deasupra sentimentelor umane. Acum, retrăind durerea, supărarea mă ajuta s-o ascund. Mă necăjea gândul că Ganeda era cea mai apropiată rudă care-mi rămăsese, dar celelalte preotese aveau suflet bun și îmi făcusem o prietenă printre fecioare, pe Aelia.

Suona zâmbi ușor.

– Păi, cred că e o descriere foarte potrivită. Dar nu aşa se trece dintr-o lume într-alta. Să treci de la stilul de viaţă de trib la traiul din Londinium e o călătorie măreaţă pentru spirit, iar unii din cei care o fac se îmbolnăvesc şi se usucă precum copacii mutaţi într-un sol neprietenos, pentru că mintea lor nu suportă schimbarea.

Am dat din cap a înţelegere. Fusesem la Londinium de câteva ori în copilărie şi, deşi prinţul Julius Coelius era roman şi-şi învăţa copiii să vorbească latina, dar şi limba lor maternă, n-am putut uita şocul pe care l-am avut când am trecut de poarta oraşului şi ne-a înconjurat zgomotul capitalei. Parcă am fi sărit în mare.

– Dar trupurile noastre merg în Tărâmul Zânelor? întrebă Wren, care ţinea de un subiect cu dinţii când îi stârnea interesul.

Văzând că Suona se încruntă, am intervenit din nou:

– Ştim că trupurile noastre stau aici, în livadă, la poalele Deluşorului, dar, în afară de faptul că vremea e puţin diferită câteodată, Avalonul, care se află între ele, nu se deosebeşte prea mult de lumea de dincolo.

– Mai sunt şi alte deosebiri, continuă preoteasa, despre care veţi învăţa când mai avansaţi în iniţiere. Anumite feluri de magie funcţionează mai uşor aici, pentru că ne aflăm la încrucişarea dintre liniile puterii şi datorită alcătuirii Deluşorului... Dar ai dreptate, în mare parte.

– Dar Tărâmul Zânelor nu e la fel, interveni şi Tuli. Acolo timpul se scurge mai încet, iar oamenii sunt vrăjiţi.

– Așa este, dar până și pe acel tărâm, dacă un muritor vrea să plătească prețul, are voie să locuiască acolo.

– Care e prețul? am întrebat.

– Nu mai simți trecerea plăcută și lină dintr-un anotimp în altul și pierzi toată înțelepciunea culeasă de muritori.

– Și ăsta e un lucru chiar așa de rău? vru să știe Roud, cu părul scânteind când cosița îi căzu în față. Dacă te duci acolo când ești tânăr?

– Ai vrea să rămâi mereu o copilă de nouă ani? o întrebă Suona.

– La nouă ani eram un copilaș! exclamă Roud, mândră că acum avea paisprezece.

– Fiecare vârstă are bucuriile și satisfacțiile ei, continuă preoteasa, care vă vor lipsi mult dacă mergeți într-un loc unde timpul nu are înțeles, în afara cercurilor lumii.

– Sigur că vreau să cresc, mormăi Roud. Dar cine vrea să fie *bătrân*?

Toată lumea, mi-am zis eu, dacă era s-o credem pe Suona. Dar nu-ți venea să-i dai crezare, când ochii tăi tineri străbăteau printre pomi până la razele orbitoare ale soarelui de pe apă, când urechile tale ascultau cântecul ciocârliei în zbor spre înalturi, iar trupul nu mai putea de nerăbdare să alerge cu Eldri prin iarba înaltă, să danseze, să fie liber.

– Și de asta călătorim, de cele mai multe ori, numai cu spiritul, adăugă Suona. Și atunci spiritele voastre zburdă ca mieii pe pajiște. Acum, dacă sunteți așa drăguțe să vă concentrați câteva minute, avem de lucru.

Vai! am exclamat în gând, nimic nu era mai emoționant decât o călătorie în Tărâmul Zânelor. Nici preotesele, nici preoții din Avalon nu-și petreceau timpul numai cu ritualuri. Lâna și inul trebuiau toarse, grădinile aveau nevoie de îngrijire, iar clădirile, de reparații. Dar cel puțin o parte din treburi cereau să-ți folosești și inima, pe lângă mâini. Acum, când se coceau fructele, venise vremea să lucrăm cu spiritele pomilor.

– Stați liniștite, așadar, și odihniți-vă pe pământ.

În timp ce preoteasa vorbea, fetele se așezară cuminți în poziția de meditație, cu picioarele încrucișate, precum Cel Încornorat când binecuvânta animalele.

Am închis ochii, respirând automat în ritmul lent, regulat, al transei.

– Vedeți livada cu ochii minții – partea moale și cea tare a scoarței merilor, licărul frunzelor în bătaia vântului. Acum începeți să vedeți și cu alte simțuri. Întindeți mâna și atingeți spiritul pomului din fața voastră. Simțiți forța radiind în jurul lui într-o strălucire de aur.

Ascultând vocea blândă, m-am trezit alunecând în starea aceea pasivă în care imaginile se formau de îndată ce auzeam cuvintele. Că simțeam cu adevărat ori doar îmi închipuiam, n-aș putea spunea, dar știam că ating spiritul pomului.

– Lăsați propria voastră forță să se scurgă afară, mulțumiți pomului pentru fructele pe care ni le-a oferit și dați-i din energia voastră ca să rodească altele...

Am expirat oftând, simțind că alunec tot mai departe, pe măsură ce pomul se lumina. Dintr-odată,

mi-am dat seama că ceea ce vedeam nu era conturul aprins al unui pom, ci o femeie cu brațele întinse și cu zâmbetul pe față. O clipă, am avut impresia că am străbătut cu privirea până în alt ținut, unul dincolo de mine, mai sclipitor decât Avalonul. Am răspuns acelei frumuseți cu un val de bucurie interioară, care a furat cu el într-un vârtej starea mea de conștiență.

Când mi-am revenit, stăteam culcată pe spate în iarbă. Suona se aplecase deasupra mea. În spatele ei, Aelia mă privea palidă, cu ochi îngrijorați.

– Trebuie să folosești *puțină* energie, mă mustră Suona, îndreptându-și spatele. Bobițe de transpirație îi luceau pe la sprâncene și m-am întrebat cât de greu îi fusese să-mi aducă spiritul înapoi. O preoteasă trebuie să învețe nu doar să dea, dar și să-și controleze puterea!

– Îmi pare rău, am șoptit.

Mă simțeam nu atât slăbită, cât transparentă, ori poate că de vină era substanța lumii care se stingea, căci tot întrezăream licăriri prin trunchiul de măr.

Primăvara se făcu toamnă, dar Sian, fiica Doamnei, era tot bolnavă. Nu-și revenise de iarna trecută, după nașterea celei de-a doua fiice. Sufeream, pentru că fusese bună cu mine și bănuiam că ar fi încercat să îndulcească purtarea aspră a mamei sale față de mine, dacă ar fi fost sănătoasă. Adesea, în zilele acelea foarte lungi, mie îmi revenea sarcina să mă ocup de Dierna și de micuța Becca. Tot căutând să le distrez, devenisem

o povestitoare desăvârşită. Câteodată, ni se alătura şi unul dintre băieţii iniţiaţi de druizi, micul Haggaia.

– Demult, demult de tot, înainte de venirea romanilor, trăia un rege pe tărâmurile apusene, ai cărui supuşi se plângeau că regina lor nu i-a dat un fiu, am început eu povestea.

– Dar fiice avea? întrebă Dierna. Părul ei de foc lucea în lumina după-amiezii, care cădea pieziş în jurul fântânii sfinte. Era răcoare acolo la sfârşitul verii, resimţită în cântecul dulceag şi nesfârşit al apelor reci ţâşnind din izvorul sacru.

Sora ei, Becca, dormea în apropiere pe o grămadă de pături, cu Eldri încolăcită lângă ea. Căţeluşa crescuse prea mult ca s-o mai ţin sub haină, dar tot nu era mai mare decât o pisică. Aşa cum dormea acolo, de n-ar fi fost nasul negru, ai fi zis că-i un ghem de lână albă. Haggaia stătea pe burtă lângă noi, sprijinit în coate, cu părul castaniu lucind în soare.

– Eu n-am auzit să fi avut, i-am răspuns.

– Păi, atunci, de-asta se plângeau, hotărî Dierna. Nu s-ar fi necăjit dacă ar fi avut o fată.

În după-amiaza aceea, Sian se odihnea. Nu-i făcea bine nici una dintre ierburile Cigfollei. Ştiam că preotesele mai bătrâne erau îngrijorate, deşi nu vorbeau despre asta, altfel nu s-ar fi arătat atât de recunoscătoare când m-am oferit să am grijă de cele două fete. Adevărul era că mie chiar îmi plăcea, pentru că Becca era deşteaptă şi sprintenă ca un căţeluş, iar Dierna – sora mai mică după care tânjeam.

– Vrei să auzi ce s-a întâmplat sau nu? am întrebat-o eu, veselă, deși nu voiam s-o arăt.

Haggaia trase o strâmbătură, însă nu era de mirare că Dierna credea că o fiică e mai importantă, doar locuia pe Insula Sfântă, unde druizii se supuneau voinței Doamnei din Avalon. Dacă ar fi existat un Merlin, autoritatea ar fi fost împărțită în mod egal, dar ultimul murise la scurtă vreme după nașterea mea și nimeni nu îi moștenise puterile.

– Și ce s-a întâmplat? întrebă Haggaia.

– Regele își iubea soția și le-a spus sfetnicilor s-o mai păsuiască un an ca să-i nască un copil. N-a trecut bine anul, că li s-a născut o fetiță.

Nu așa îmi spusese povestea cântărețul de la curtea tatălui meu, dar el nu era druid, învățat să știe pe de rost știința veche. Adesea spunea că un bard trebuie să potrivească povestea după pofta celor ce-o ascultă. Încurajată de zâmbetul Diernei, am continuat:

– Regina a pus femei să se îngrijească de copilă, dar ele au adormit și, în vreme ce dormeau, mica prințesă a dispărut! Când s-au trezit, s-au speriat că regele se va mânia pe ele. În aceeași noapte, a fătat cățeaua reginei. Femeile au luat doi cățeluși, i-au omorât, au mânjit cu sânge gura reginei și au împrăștiat oasele în jurul ei. Când a venit regele, au jurat că doamna și-a mâncat propriul copil!

Acum nu numai că se încruntară copiii, dar se trezi și Eldri și mă privi cu ochi mustrători, de parcă mi-ar fi înțeles cuvintele.

– Trebuie să-ți fac pe voie și ție? am murmurat, căutând să dau poveștii o turnură fericită. Nu plânge, Dierna, la sfârșit o să fie bine, îți promit!

– A murit regina? întrebă Haggaia în șoaptă.

– Sigur că nu, pentru că regele o iubea și n-a crezut spusele femeilor, deși nu putea dovedi că mințeau. Dar tot a fost pedepsită.

– Ar fi știut că sunt oase de cățeluș, dacă ar fi fost pe Avalon, declară Dierna. Dar îmi pare rău de cățeaua-mamă care și-a pierdut puii, adăugă ea, ca scuză pentru Eldri.

– N-a fost singura! am strigat eu și am mers mai departe cu povestea, fără să mai țin seama de forma ei străveche. În țara aceea trăia un țăran. El avea o cățea care făta un pui pe an. De fiecare dată, puiul dispărea, cum a dispărut și copila reginei. Așa că țăranul a stat de veghe într-o noapte, să vadă ce se întâmplă... Am făcut o pauză de efect.

– Îl fura un monstru? întrebă Dierna, făcând ochi mari.

– Da, un monstru. Dar țăranul a învârtit toporul și i-a tăiat gheara cu care strângea cățelușul. Pe urmă a pornit să vâneze fiara pe care o auzea cum fuge. N-a reușit s-o prindă. Dar, când s-a întors în hambar, ce credeți c-a găsit?

– Ceilalți cățeluși? exclamă băiatul.

Eldri scheună aprobator, iar eu am schimbat din nou povestea.

– Nu numai ceilalți cățeluși, ci și o fetiță minunată, învelită în haine brodate, care semăna leit cu regina!

– Şi atunci au dus-o înapoi la mama ei, nu-i aşa, şi au fost fericiţi cu toţii. Dierna ţopăia de bucurie în timp ce termina ea însăşi povestea. Şi căţeluşii au crescut împreună, ca tine cu Eldri!

Am dat din cap, râzând, iar Eldri sări pe Dierna şi începu s-o lingă veselă pe faţă. Fetiţa căzu pe spate, copil şi câine rostogolindu-se pe iarbă. Auzind zgomotul, Becca începu să se frământe. M-am dus la ea şi-am luat-o în braţe.

– Aşa îţi îndeplineşti tu îndatoririle?

Am ridicat ochii alarmată, clipind la silueta întunecoasă care stătea între mine şi soare. M-am ridicat greu în picioare, ţinând bebeluşul strâns, şi mi-am dat seama că era Ganeda, care se uita la mine încruntând din fruntea îmbătrânită. Dar nu era ceva nou. Marea Preoteasă se încrunta întotdeauna când se uita la mine.

– Uită-te la ele, ce dezgustător! Dierna! Dă drumul animalului ăluia murdar în clipa asta!

Am clipit, pentru că blana cârlionţată a lui Eldri lucea în soare ca lâna spălată. Câinele se opri din joacă cel dintâi, apoi fetiţa. Râsul îi dispăru de pe faţă când ridică privirea către bunica ea.

– Ridică-te! strigă Ganeda la ea. Eşti moştenitoarea Avalonului. Şi tu, băiete... du-te înapoi în Aripa Bărbaţilor! N-ai ce căuta aici!

Am ridicat din sprânceană. Dierna se trăgea din neamul preoteselor, fără îndoială, dar şi eu. Iar marile preotese, asemenea împăraţilor romani, erau alese de adepţi pentru meritele lor, nu pentru că erau de neam.

Vrea să conducă Avalonul și după moarte, mi-am zis atunci, *iar dacă fiica ei moare, povara o să cadă pe umerii acestui copil...*

– Da, bunico, spuse Dierna, ridicându-se și scuturându-și veșmântul de frunze. Haggaia o ștersese deja, ca să nu pățească ceva mai rău.

Eldri se uită scurt la Marea Preoteasă, pe urmă porni cu pași iuți pe iarbă și se ușură dinadins sub un copac. Mi-am mușcat buza să nu râd când Ganeda s-a întors cu spatele la mine.

– E vremea ca Sian să hrănească bebelușul. O să-i duc copiii acum.

Cu mare greutate, am dezlipit grijulie degetele micuțe ale Beccăi din jurul gulerului meu și i-am dat-o Ganedei. Marea Preoteasă porni în sus pe deal, iar Dierna, după ce aruncă o privire plină de regret peste umăr, plecă după ea. Uitându-mă după ele, am simțit un nas rece pe picior. Am luat cățelușa în brațe și am mângâiat-o.

– Îmi pare rău că ți-ai pierdut tovarășa de joacă, i-am spus cu glas moale.

Însă mie de Dierna îmi era mai milă și de copilul pentru care nu puteam face nimic.

Din când în când, venea la Avalon câte-un pelerin care aducea zvonuri din lumea de dincolo de Neguri. Imperium Galliarum, creat de Postumus în anul în care am venit pe Avalon, cuprindea acum Hispania, pe lângă Britania și Galia. Postumus l-a numit pe noul guvernator al Britaniei de Jos, nu Roma. Se zvonea

că reconstruia câteva dintre cetăţile lăsate în paragină de trupele care fuseseră trimise să sprijine forţele romane slăbite de pe continent, dar nu era o problemă urgentă, căci Nordul se liniştise de-o vreme încoace.

Într-adevăr, deşi în fiecare an Galia era pustiită de o nouă rasă de barbari, Britania rămânea învăluită într-o pace vrăjită, de parcă Negurile se rostogoleau în afară, ca s-o apere de restul lumii. Recoltele erau bogate, iar triburile nordice stăteau cuminţi de partea lor a Valului. Dacă regiunile din apus ale Imperiului Roman urmau să fie separate de el pentru totdeauna, în Britania, cel puţin, nimeni nu se arăta dispus să le regrete.

Despre aceste evenimente, în Avalon nu ajungeau decât zvonuri. Aici, trecerea timpului era marcată de festivaluri măreţe în cinstea schimbării anotimpurilor, ţinute an după an, într-un ritm etern, neschimbat. Însă cu fiecare iarnă care trecea, Ganeda părea tot mai căruntă şi mai adusă de spate; în schimb, fetele din Casa Fecioarelor, pe măsură ce se apropiau de vârsta maturităţii, înfloreau de câte ori venea primăvara.

Într-o dimineaţă, imediat după Echinox, m-a trezit o durere surdă în pântece. Când m-am sculat şi mi-am scos cămaşa de noapte, am văzut pata de sânge din prima mea scurgere lunară pe tivul ei.

Prima mea reacţie a fost de mare uşurare şi satisfacţie, pentru că Heron şi Roud ieşiseră deja din copilărie, deşi erau mai tinere decât mine. Însă erau scunde, cu carnea moale şi rotunjoare, în vreme ce eu aveam

mâini şi picioare lungi. Cigfolla mi-a spus să nu mă sperii, pentru că fetele plinuţe se maturizau mai repede şi puneau mai multă carne pe ele pe la mijlocul vieţii.

– Dacă treci de treizeci de ani şi mai ai talie, vei fi recunoscătoare că ai un corp zvelt, îmi spusese femeia mai în vârstă. Vei vedea.

Dar acum eram cea mai înaltă din Casa Fecioarelor şi, dacă n-ar fi început să-mi crească sânii, m-aş fi întrebat dacă n-ar fi fost mai bine să mă mut cu băieţii, pe partea cealaltă a dealului. Până şi Aelia, care avea o constituţie foarte asemănătoare cu a mea, avusese prima scurgere cu un an în urmă.

Am înţeles ce trebuia făcut – Heron şi celelalte fete de-abia aşteptau să-mi explice. Ştiam că mi se înroşiseră obrajii, dar am reuşit să nu-mi tremure vocea când m-am dus la bătrâna Ciela să-i cer muşchiul absorbant şi pânza spălată, moale şi pufoasă, în care să-l învelesc.

Am suportat cât de bine am putut felicitările celorlalte femei, întrebându-mă cât mă va face Ganeda să aştept desfăşurarea ritualului meu. Maturizarea corpului nu era decât un semn exterior. Transformarea lăuntrică din copilă în fecioară avea să fie confirmată de ritualul prin care deveneam femeie.

Au venit după mine în ceasul liniştit de după miezul nopţii, când numai cei ce vegheau Zeiţa ar fi trebuit să fie treze. Visasem apă curgătoare. Când mi-au tras gluga peste cap, visul a devenit un coşmar: am crezut că mă înec. M-am pierdut şi m-am luptat cu

mâna care-mi acoperea gura. Apoi m-am trezit și am simțit mirosul de levănțică cu care se dădeau preotesele pe haine. Am înțeles ce se întâmpla.

Anul trecut, Aelia fusese cea care lipsise din pat când cornul ne trezise ca să salutăm răsăritul soarelui, apoi venise rândul lui Heron. Reveniseră amândouă, trase la față de oboseală și împodobite toate cu taine, pentru a sărbători, în seara aceea, trecerea lor în rândul femeilor, și nici amenințările, nici rugămințile fetelor neinițiate nu le-au convins să dezvăluie ce li se întâmplase.

Dar, în afară de sentimentul de superioritate care mie mi se păruse deja exagerat, indiferent ce li se întâmplase, nu pățiseră nimic rău. Mi-am forțat membrele să se relaxeze. Am auzit-o pe Eldri cum începe să mârâie; dormea întotdeauna la îndoitura brațului meu. Am împins-o înapoi în așternut, mângâindu-i blana mătăsoasă, până când am simțit trupul micuț relaxându-se.

Aș vrea să vii și tu cu mine, mi-am zis, *dar trebuie să fac lucrul ăsta singură...* După aceea m-am ridicat și le-am lăsat pe răpitoarele invizibile să mă ajute să cobor din pat, să mă învelească în mantie și să-mi arate drumul.

Pietrișul scârțâia sub tălpile mele. Am știut că mergeau pe cărarea de lângă Lac. Am simțit mirosul greu de mlaștină și am auzit vântul șușotind prin stufăriș. M-am întrebat, preț de-o clipă, dacă aveau de gând să mă treacă apa pe una din celelalte insule.

Escorta mea a schimbat direcţia de mai multe ori, tot răsucindu-mă, până când am ameţit şi numai braţul zdravăn care m-a prins de cot m-a ajutat să nu cad. Am dus mâna la glugă instinctiv, dar cineva nu m-a lăsat s-o ridic.

– Nu încerca să vezi, am auzit o şoaptă aspră la ureche. Ai pornit pe cărarea spre un viitor pe care nu-l poţi cunoaşte. Trebuie să mergi fără să te uiţi înapoi la copilărie, încrezătoare în înţelepciunea celor care au păşit pe ea înaintea ta, ca să-ţi arate drumul. Înţelegi?

Am încuviinţat din cap, acceptând necesitatea ritualului, dar am avut dintotdeauna un simţ de orientare excelent şi, când mi-a trecut ameţeala, am simţit puterea Deluşorului în dreapta, ca un stâlp de foc.

Apoi am început să urcăm, iar pielea mi s-a încreţit în aerul rece şi umed. Am auzit un clipocit melodios. Procesiunea s-a oprit când cineva a deschis o poartă. Era cursul de apă care se revărsa din Izvorul Sângelui de la poalele Deluşorului. Mă simţeam mai puţin vulnerabilă, acum că ştiam unde mă aflu. Am încercat să mă conving că tremuram de frig.

Dintr-odată, prin pânza aspră a glugii am zărit strălucirea roşie a torţelor. Gluga mi-a fost smulsă de pe cap şi am văzut că nu mă înşelasem, căci stăteam toţi în faţa porţii gardului din jurul Fântânii. Însă totul arăta ciudat. Mă înconjurau femei acoperite de voaluri, invizibile în pâlpâirile de lumină. Cea mai mică dintre ele m-a prins de braţ. Mi s-a luat mantia, apoi cămaşa de noapte subţire şi am rămas goală în faţa lor, tremurând în aerul rece.

– Goală ai venit pe lume, rosti aceeași voce aspră care-mi vorbise înainte. Goală trebuie să treci în noua viață.

Cea care mă ținea de braț mă trase înapoi. Am ghicit că era Heron, după statură. Probabil că celei mai noi inițiate îi revenea sarcina călăuzirii următoarei fete. Celelalte femei se înșirară între mine și poartă, cu picioarele larg deschise.

– Pe aici ai venit pe lume. Treci prin tunelul nașterii și renaște...

– Trebuie să te târăști printre picioarele lor până la poartă, îmi șopti Heron, împingându-mă la pământ.

– Prin acest tunel te naști în cercul femeilor. Prin acest loc vei intra într-o lume nouă...

Mușcându-mi buzele când pietrișul îmi zgârie genunchii, am început să mă târăsc înainte. Am simțit țesătura aspră a mantiilor de lână și moliciunea veșmintelor de pânză frecându-mă pe spate când femeile și-au ridicat fustele ca să-mi facă loc. Trecând printre coapsele preoteselor, pielea lor fină se freca de a mea și-mi pătrundea în nări mirosul umed al feminității lor, amețitor ca tămâia. Am suferit un șoc când am ieșit din tunelul acela de trupuri în aerul rece al grădinii din capătul lui.

Poarta era deschisă. Călăuza mă conduse prin ea și după noi veniră celelalte femei, răspândindu-se la stânga și la dreapta. Ultima a închis-o în spatele meu. Torțele străluceau roșietice pe apa domoală a lacului.

O siluetă înaltă făcu un pas în față, blocându-mi vederea. Era Cigfolla, însă părea mai înaltă, iar glasul ei avea vibrația nepământească a ritualului.

– Ai pătruns în templul Marii Zeițe. Să știi că, deși îmbracă atâtea forme câte femei sunt, Ea e una singură și supremă. E eternă și neschimbătoare, totuși ni se arată mereu sub altă înfățișare în fiecare anotimp. Ea e Fecioara, veșnic neprihănită și pură. Ea e Mama, Izvorul Tuturor Lucrurilor. Și Ea e Înțelepciunea străveche, care supraviețuiește dincolo de mormânt. Eilan, fiica lui Rian, vrei s-O accepți sub toate înfățișările Ei?

Mi-am lins buzele dintr-odată uscate, dar m-am bucurat când am dat un răspuns clar și hotărât:

– Da.

Preoteasa ridică brațele a invocare.

– Doamnă, am venit aici să-i urăm bun venit în cercul nostru lui Eilan, fiica lui Rian, și s-o inițiem în tainele femeilor. O, Sfântă Doamnă, ascultă-ne! Fie ca vorbele noastre să exprime voia Ta, așa cum trupurile noastre îmbracă forma divinității Tale, căci mâncăm, bem, respirăm și iubim prin Tine...

– Așa să fie, veni murmurul aprobator din cerc.

Am început să mă relaxez.

Heron îmi puse mantia înapoi pe umeri și mă împinse înainte. De cealaltă parte a Fântânii fuseseră aranjate trei scaune. Preotesele își dăduseră voalurile la o parte, dar trei dintre ele, așezate pe tron, rămăseseră ascunse sub falduri de borangic alb și negru;

cea din mijloc avea un voal roşu. Aelia şedea în partea opusă; îmi surprinse privirea şi surâse.

– Fiică a Zeiţei, ai lăsat copilăria în urmă, rosti Heron, cu intonaţia prudentă a cuiva care repeta vorbe nu demult învăţate. Află acum care vor fi anotimpurile vieţii tale.

Am îngenuncheat în faţa preotesei cu voal alb. Urmă o clipă de tăcere. Apoi materialul subţire tremură când ea începu să râdă – un râset dulce, de clopoţei argintii –, iar eu m-am înfiorat, înţelegând că era pătrunsă de puterea zeiţei şi că printre noi se afla mai mult decât o preoteasă umană.

– *Eu sunt floarea care înfloreşte pe ram*, spuse Fecioara.

Avea voce subţire, ca o promisiune dulce, familiară mie ca propriul glas, deşi eram convinsă că n-o mai auzisem până atunci. Parcă îmi ascultam cântecul sufletului. Am ştiut că vorbea Zeiţa însăşi:

Eu sunt secera lunii care stăpâneşte cerurile.
Eu sunt lumina soarelui care străluceşte pe valuri
şi adierea care îndoaie iarba fragedă.
Nici un bărbat nu M-a stăpânit vreodată,
deşi sunt regina dorinţelor.
Femeie-vânător şi Sfântă Înţelepciune sunt,
Spiritul Inspiraţiei şi Doamna Florilor.
Uită-te în apă şi-Mi vei zări chipul
oglindit în ea, căci tu eşti a Mea...

Am închis ochii, ameţită de imaginea Lacului pe jumătate ascuns după o perdea de ceaţă argintie. Apoi

ceața s-a ridicat. Pe mal stătea un tânăr cu plete ca razele de soare, iar lângă el m-am văzut pe mine, cu părul lung, și mi-am dat seama că priveam peste ani. Am pornit spre el, dar când am întins mâna ca s-o ating pe a lui, peisajul s-a schimbat. Acum vedeam un copac în floare, luminat de văpaia unui foc. Bărbați și fecioare dansau frenetic în jurul lui, iar printre ei l-am zărit pe tânăr, cu ochii lucind de încântare, în vreme ce preotese cu coronițe de flori pe cap conduceau spre el o siluetă acoperită de voaluri – pe mine. Tânărul m-a cuprins în brațe.

Pe urmă ne-am pomenit în umbrarul sacru. El a dat la o parte voalul fetei și mi-am văzut propriul chip radiind de fericire. Cornul lunii sclipi vag printre frunzele fragede, apoi peisajul se dizolvă într-un șuvoi de stele și am devenit iarăși eu, cu privirea ridicată spre Misterul ascuns de voalul alb.

– Te aud... am șoptit cu glas tremurat. Te voi sluji...

– Juri că nu-ți vei da fecioria decât bărbatului pe care-l voi alege pentru tine, în ritualurile sfinte ale Avalonului?

Am privit în gol, întrebându-mă dacă Doamna mă punea la încercare, doar tocmai mi-l arătase pe cel destinat să-l iubesc. Însă vocea își pierduse dulceața nepământeană și mi-am zis că poate Zeița plecase. Știam totuși că toate femeile care servesc ca preotese pe Avalon trebuie să depună acest jurământ.

– Jur, am răspuns bucuroasă, căci, deși viziunea mea nu durase decât scurte clipe, sufletul meu jinduia deja după tânărul acela.

– E bine, spuse Fecioara, dar mai e și Alta pe care trebuie s-o asculți...

M-am dat înapoi, răsucindu-mă ușor către a doua siluetă, cea cu voal roșu ca văpaia torțelor.

– *Eu sunt rodul care se umflă pe ramuri. Sunt luna plină care stăpânește înalturile...*

De data asta, vocea sună aurie, pătrunzătoare ca torsul unei feline mari, dulce ca mierea și bună ca pâinea caldă.

Eu sunt soarele în toată splendoarea lui,
și vântul cald care coace spicele.
Mă dăruiesc în ale mele vremuri și anotimpuri
și aduc belșugul.
Eu sunt Stăpâna și Mama, Eu dau naștere și Eu distrug.
Eu sunt cea care iubește și cea care e iubită,
și într-o zi vei fi a Mea...

Ascultându-i vorbele, am înțeles că și aceea era tot Zeița și am plecat capul respectuos. Și, făcând gestul acesta de acceptare, am avut a doua viziune.

Eram pe o barcă romană cu mărfuri, care naviga cu toate pânzele întinse. În spatele meu, marea scăpăra ca argintul. Însă barca se îndrepta spre gura unui fluviu năvalnic, care săpase multe canale într-o câmpie de coastă. Lângă mine se afla bărbatul care mă curtase, cu ochii fixați în depărtare. Peisajul se schimbă – eram însărcinată, apoi țineam pruncul la sân, un băiețel mare și sănătos, cu un ciuf de păr blond. Durerea care

mă săgetă când bebelușul mă mușcă de sfârc mă readuse în propriul corp.

– Te aud, am șoptit, și când va veni anotimpul meu, te voi sluji.

– Așa vei face, dar mai e și Alta pe care trebuie s-o asculți...

Am tremurat odată cu faldurile negre care învăluiau cea de-a treia siluetă.

– *Eu sunt rodul ce se agață de creanga fără de frunze*, veni o șoaptă ca de crengi care se ciocnesc în vântul iernii.

Eu sunt luna cea palidă, a cărei seceră culege stelele.
Eu sunt soarele care apune
și vântul rece care prevestește întunericul.
Mă pârguiesc anii și înțelepciunea.
Văd toate tainele din spatele Voalului.
Eu sunt Zgripțuroaica și Regina Recoltei, Vrăjitoare și Femeie Înțeleaptă,
și într-o zi vei fi a Mea...

Șoapta aceea, o pală de vânt, mi-a învolburat cugetul încă o dată. M-am văzut îmbătrânită, cu hainele sfâșiate și cu obrajii brăzdați de lacrimi, privind un rug funerar. Flăcările s-au dat brusc la o parte și l-am zărit pe rug pe bărbatul cu păr blond. Când l-am recunoscut, durerea m-a străpuns ca un cuțit și m-am pomenit imediat într-o sală de marmură și aur, în care stăteam cu o diademă pe cap, învelită într-o mantie de purpură.

N-am apucat să mă întreb ce căutam acolo, că decorul s-a schimbat a doua oară. Eram îmbrăcată în negru şi mă plimbam pe ţărmul nisipos al unei mări sclipitoare ca argintul. Mi-am mutat privirea de la strălucirea orbitoare a soarelui reflectat în apă la un peisaj cu stânci golaşe, de o frumuseţe austeră, asemenea unui craniu curat, albit. Mă umplea de teamă, dar ştiam că într-acolo trebuia să mă îndrept.

Atunci s-a trezit în mine dorul de negurile reci şi dealurile verzi ale tărâmului meu natal şi am revenit la realitate încă o dată, aşezată pe iarbă, lângă Fântâna Sfântă.

– Tu eşti Zeiţa, am rostit în şoaptă, şi te voi sluji. Numai lasă-mă să mă sfârşesc aici, pe Avalon...

– Vrei îndurare? întrebă silueta cu voal negru. Nu am îndurare... numai Trebuinţă. Nu poţi scăpa de Mine, căci eu sunt destinul tău...

M-am dat înapoi, dar, din fericire, Femeia Înţeleaptă nu mai rosti nimic.

Nu fusesem conştientă de trecerea timpului, dar cerul începea să pălească şi în aer plutea răcoarea vestitoare a zorilor.

– Ai stat faţă în faţă cu Zeiţa, vorbi Cigfolla, iar Ea ţi-a primit jurămintele. Purificată, vei sta de veghe, iar la sfârşitul zilei te vei întoarce printre ceilalţi, pentru a fi onorată într-o sărbătoare. Noua ta viaţă începe odată cu răsăritul soarelui.

Heron mă ajută să mă ridic, iar femeile se îndreptară spre lacul de sub izvorul sacru. Îl înconjurară într-un cerc protector şi cerul se lumină. Heron îmi

scoase mantia și, cât am stat în picioare tremurând de frig, începu să-și scoată și ea veșmintele. Celelalte fete și tinerele preotese îi urmară exemplul și am simțit o clipă de satisfacție văzând că nu eram singura căreia i se încrețise pielea ca unui pui jumulit.

Mi-am dat seama că păsările ciripeau de-o vreme într-un cor triumfal prin meri, slăvind soarele. Negurile nu se ridicaseră, atârnau printre crengi deasupra pământului, dar se subțiau în partea de sus, iar văpaia torțelor se stingea și ea în aerul înviorător. Lumea devenea tot mai clară cu fiecare clipă, de parcă numai acum se materializa prima oară. Încetul cu încetul, panta dulce a Delușorului se ivi dintre neguri înecată de lumină trandafirie.

Heron mă luă de braț și mă trase în lac. Veniră după noi și celelalte femei, ducând scoici în palmă. Mi se tăie respirația când apa rece îmi atinse pielea și încă o dată când globul învăpăiat al soarelui se ridică brusc la orizont. Lumina se refracta din fiecare strop de ceață și-n încrețiturile discrete ale apei. Am ridicat brațele în adorație și mi-am văzut carnea albă radiind din ce în ce mai puternic.

Heron luă apă în pumni și o aruncă pe mine, dar fierberea mea lăuntrică îi primi răceala de gheață ca pe-o binecuvântare.

– Fie să te curețe apa, care e sângele Doamnei, murmurară vocile, în vreme ce fecioarele mă stropeau. Lasă apa să spele toată murdăria și toate petele... Las-o să alunge toate cele ce-ți ascund sinele adevărat. Nu

te mişca, lasă apa să-ţi mângâie corpul, căci din apa care e Pântecul Zeiţei renaşti...

M-am scufundat, iar şuviţele mele negre libere plutiră la suprafaţă, strălucind ca razele soarelui. O parte din mintea mea ştia că era rece, dar trupul mă furnica de parcă m-aş fi scăldat în lumină; simţeam cum se transformă fiecare părticică din mine.

Am plutit clipe nesfârşite. Apoi degete moi mă ridicară şi am ieşit la suprafaţă, în lumina clară a zilei.

– Înalţă-te, Eilan, curată şi strălucitoare, dezvăluită în toată frumuseţea ta. Ridică-te şi ia-ţi locul printre noi, Fecioară a Avalonului!

3

265 AD

Era pe la sfârşitul verii. Tundeam gardul de aluni, când am simţit o împunsătură în pulpă. Am tresărit şi m-am răsucit, îndreptând în faţă din instinct creanga pe care tocmai o tăiasem.

– Aha! Dierna ţopăi înapoi, fluturând rămurelele smulse din grămada de pe cărare. Te-am prins!

La opt ani, părul ei roşcat semăna cu o torţă aprinsă. În spatele ei venea clătinându-se Becca, sora ei de doi ani. Am prins-o, ca s-o ajut să-şi regăsească echilibrul, în vreme ce Dierna se năpusti asupra mea încă o dată. Apoi m-am luat după ea învârtind creanga ameninţător,

deși bănuiesc că n-am reușit să mă prefac prea bine din cauza râsului.

– Tu ai grijă de Becca azi? am întrebat-o, după ce ne-am prăbușit toate trei pe iarbă.

– Păi, cred că da. Se ține după mine peste tot.

Am dat din cap a înțelegere. Le auzisem pe preotese vorbind și știam că Sian încă obosea repede, așa că Dierna era cea care trebuia să se ocupe de sora ei.

Pe Sian nu părea s-o doară nimic, dar își pierdea vlaga cu fiecare lună și nu prindea puteri nici când răsărea luna nouă. Ganeda nu spunea nimic, dar pe față îi apăruseră riduri noi. Am constatat că-mi părea rău de femeia aceasta în vârstă, dar, fie că mătușa mă respingea pentru că eram sănătoasă, iar fiica ei bolnavă, fie că mă privea ca pe-o amenințare la adresa fiicei ei, știam că eram ultima ființă de pe lume de la care ar accepta milă.

Cu mult înainte ca eu să fiu pregătită să mă ridic, Dierna țâșni în picioare și-o luă la fugă după Becca, ale cărei picioruşe voinice o purtau deja în josul cărării.

– Sunt rățuște în stufăriș! strigă Dierna. Vino cu noi să le vezi!

– Aș vrea eu, i-am spus, dar am promis că termin de aranjat gardul înainte de cină.

– Toată ziua trebuie să lucrezi! se plânse Dierna. Se răsuci, o văzu pe Becca dispărând după un colț și fugi după ea.

Am stat puțin să mă uit cum claia roșcată o ajunge din urmă pe cea castanie și fetele merg amândouă pe

cărarea către Lacul care scăpăra în soarele după-amiezii. Am oftat și m-am întors la treabă.

În copilărie, îi invidiasem pe frații mei vitregi mai mari că se antrenau ca să devină luptători. În zilele acelea, să lovesc cu o creangă ruptă gărzile care râdeau fusese jocul meu preferat. Îmi spuneau povești cu Boudicca, ale cărei armate îi înspăimântaseră cândva pe romani, și-mi ziceau prințesa lor războinică. Dar frații mei zâmbeau cu superioritate răutăcioasă și mă asigurau că disciplina la care erau ei supuși era mult prea grea pentru o fetiță.

Câteodată, când mă gândeam la zilele acelea, mă întrebam dacă frații mei ar fi putut suporta educația pe care o primeam eu acum. În cei trei ani de la ceremonia intrării mele în rândul femeilor, nu făcusem altceva decât să mă pregătesc pentru a deveni preoteasă. Adevărat, tot făceam treabă și mergeam la ore cu fetele mai mici și cu fecioarele trimise pe Avalon să învețe câte ceva despre tradiții înainte de a se întoarce acasă pentru a se căsători. Aveam parte și de un alt fel de pregătire, dar și de îndatoriri în plus.

Fetele hărăzite să devină preotese învățau pe de rost, împreună cu tinerii instruiți de druizi, șiruri interminabile de nume și simboluri și asocieri complicate prin care înțelesurile erau îmbogățite sau ascunse. Ne întreceam la fugă în jurul insulei, deoarece ni se spunea că o minte puternică are nevoie de un trup viguros. Eram învățate care e vocea corectă într-un ritual și exersam în cor pentru ceremonii. Iar printre

preotesele inițiate, noi, fecioarele, îngrijeam pe rând flacăra de pe altar – vatra Avalonului.

Fizic, nu era deloc obositor să stai de veghe în templu și să ții micul foc aprins. Dar, deși erai încurajat să meditezi, nu aveai voie să dormi. Îmi plăcea la nebunie să stau singură în coliba rotundă de stuf de pe Insula Fecioarei, să mă uit la flacăra săltăreață, dar acum, în căldura toropitoare a după-amiezii, nevoia de somn îmi închidea pleoapele. M-am pomenit că mă clatin și m-am uitat prostește la rămurica de alun din mână.

Mai bine să mă opresc, înainte să-mi tai vreun deget! mi-am zis, clipind, și m-am aplecat să înfig cosorul în pământ. Gardul era vechi și, în fața mea, ramurile se strâmbau într-un culcuș care mă invita să mă ghemuiesc în el. În clipa următoare, am închis ochii.

Mișcam din buze fără să scot vreun sunet. *Adăpostește-mă o vreme, sora mea de alun, și-o să-ți termin de tuns pletele.*

Nu știu dacă m-a trezit un zgomot de sub mine sau vreo șoaptă din gard. O clipă, încă amețită de somn, nu mi-am dat seama de ce îmi bătea inima a spaimă.

Umbrele se lungiseră puțin, iar după-amiaza era caldă și liniștită. Am zărit părul roșu al Diernei lângă stufăriș, în lungul țărmului – probabil că fetele se uitau la rățuște. O mișcare mai apropiată mi-a atras privirea. Becca se târa pe trunchiul stejarului bătrân care căzuse în apă la ultima furtună.

Am sărit în picioare.

– Becca! Stai!

Am crezut că m-a auzit, dar nu se opri decât să ia ceva din Lac. Pe urmă se târî mai departe.

– Becca, oprește-te! Așteaptă! am strigat, alergând în jos pe deal. Dierna stătea acum în picioare, dar linia țărmului se curba spre interior – fata se afla prea departe. N-am mai strigat-o ca să pot alerga mai repede când am văzut că se ridică în picioare, întinde mâna spre apă cu un țipăt de bucurie și cade în ea.

M-am întrebat, preț de-o clipă, dacă timpul care, cu câteva minute înainte, de-abia se târa, va trece acum mai iute ca gândul. Becca dispăruse sub apă. Am zburat pe lângă ierburi și tufișuri, am bătut cu palmele suprafața apei, m-am întins după micuța care dădea din mâini și am luat-o în brațe.

Becca sughiță o dată, scuipă și începu să țipe.

În câteva minute, am și fost înconjurate de preotese. Am dat copila femeii scunde și oacheșe din neamul oamenilor Lacului aduse pe Avalon ca să-i fie doică, și am oftat ușurată când am auzit țipetele Beccăi depărtându-se. Dar imediat mi-am dat seama că mai țipa cineva.

Dierna stătea ghemuită la pământ, smiorcăindu-se sub ocările Ganedei, a cărei răutate devenea cu atât mai nestăpânită, cu cât trupul fetei părea mai țeapăn ca stânca. Numai părul, ieșit din cozile răsucite, flutura și tremura. M-m uitat lung la ea, așteptând parcă să-i văd pletele luând foc.

– Înțelegi ce-ți spun? Sora ta putea să se înece! Și biata mama ta zăcând bolnavă... vrei s-o omori distrugându-i copilul?

Așadar, e îngrijorată din cauza lui Sian, mi-am zis, dar până și celelalte preotese se mirară de tonul veninos al Ganedei.

Dierna scutură din cap, zgâriindu-și obrazul de țărână în agonia negării. Pistruii îi ascundeau obrazul alb ca varul.

Așa cum frica mă îndemnase s-o salvez pe Becca, tot așa mila m-a determinat să trec la fapte și acum. Dintr-un pas, am și ajuns lângă Dierna. M-am aplecat și am legănat-o în brațe, ca și cum aș fi apărat-o de o lovitură.

– N-a vrut să-i facă nici un rău! Se juca... e o răspundere prea mare pentru un copil mic!

M-am uitat la Marea Preoteasă, începând să tremur și eu când privirea aceea furioasă căzu asupra mea. Mă tot întrebasem dacă mama mea moartă semănase cu sora ei. Am sperat ca Rian să nu se fi uitat niciodată la nimeni cum se uita atunci Ganeda la mine.

– Trebuie să învețe disciplina! E din neamul sfânt de pe Avalon! țipă ea.

Și eu, mătușă, și eu! am strigat în gând, dar mi se uscase gura de spaimă. *Cândva am sperat că mă vei putea iubi, dar cred că nici n-ai știi cum!*

– Pleacă de lângă ea, până nu uit să-ți fiu recunoscătoare că ai salvat-o pe micuță. Nu te poți împotrivi pedepsei pe care o va primi!

Cu răsuflarea tăiată, Dierna se agăță de mijlocul meu. Am strâns-o și eu mai tare în brațe, aruncându-i femeii priviri sfidătoare.

– N-are decât opt ani! Dacă o sperii de moarte, cum vrei să înțeleagă?

– Iar tu ai șaisprezece! șuieră Ganeda. Crezi că asta te face la fel de înțeleaptă ca Doamna din Avalon? Ar fi trebuit să rămâi cu tatăl tău, pe pământurile romanilor!

Am scuturat din cap. Locul meu era *aici*! Dar Ganeda preferă să-mi considere gestul un semn de supunere.

– Gwenlis, ia copila de aici...

Una dintre preotesele tinere făcu un pas în față, aruncând Marii Preotese o privire nesigură. La început m-am opus, dar mi-am dat seama că Diernei îi va fi cu atât mai bine, cu cât va scăpa mai repede de mânia bunicii. Am îmbrățișat-o iute și i-am dat-o în brațe lui Gwenlis.

– ...și încui-o în șopronul cu unelte! continuă ea.

– Nu! am strigat, ridicându-mă în picioare. O să-i fie frică!

– Ție ar trebui să-ți fie frică! Nu te opune voinței mele, altfel te încui și pe tine!

Am zâmbit, căci trecusem prin chinuri și mai apăsătoare în decursul instruirii mele.

Ganeda păși furioasă spre mine.

– Să nu crezi că n-am văzut cum o răsfeți pe copila aia și încerci să încalci disciplina mea, ca s-o faci să nu mă mai iubească!

– Nu-i nevoie s-o fac eu! O s-o înveți singură ce e ura dacă te porți așa cu ea!

– De-acum înainte, nu mai ai voie să te apropii de Dierna, ai înţeles? Şi nici de Becca! Din vulcan, Ganeda devenise dintr-odată gheţar şi m-am îngrozit pentru prima oară. Ascultaţi-mă toate şi fiţi martore... Marea Preoteasă se întoarse şi le fixă cu ochi de gheaţă. Aceasta este voia Doamnei din Avalon!

Mă hotărâsem s-o înfrunt pe Ganeda înainte să-şi termine vorbele. Dar îmi dădu ordin categoric să termin de tuns gardul şi numai la un ceas după lăsarea amurgului, când locuitorii de pe Avalon se adunară pentru cină, am ajuns să deschid uşa de la şopron fără să mă vadă nimeni.

M-am furişat înăuntru repede şi am luat în braţe copila care tremura.

– Eilan? Fetiţa se agăţă de mine şi smiorcăi din nas. E frig, e întuneric şi mişună şobolanii...

– Păi, atunci trebuie să stai de vorbă cu Zâna Şobolanilor şi s-o rogi să-i ţină departe de tine, am zis eu, încurajator.

Dierna se cutremură şi scutură din cap.

– Nu ştii cum? am întrebat-o. O s-o facem împreună, atunci, şi-o să-i promitem de mâncare pentru clanul ei...

– Nu mi-a adus nimeni de mâncare, şopti fata. Mi-e foame.

Din fericire, nu-mi văzu sprâncenele încruntate din cauza întunericului.

– Da? am întrebat-o cu blândeţe. Păi, poate îţi aduc câte ceva din cina mea şi o ofrandă pentru Zâna

Şobolanilor. O s-o lăsăm afară şi-o s-o rugăm pe zână să-şi ia supuşii de aici...

Am oftat uşurată când copila începu să se liniştească în braţele mele şi am început litania obişnuită a numărării respiraţiilor şi a relaxării, care ne punea în legătură cu Cealaltă Lume.

Uitasem că după cină urmau poveştile. Pâinea şi brânza făceau un cocoloş enervant în colţul şalului, dar nici după ce m-am dus să mă uşurez n-am reuşit să mă fac nevăzută, pentru că era plin de lume în jurul barăcii. Sigur că mi s-ar fi simţit lipsa dacă aş pleca acum, iar prin absenţa mea aş fi atras exact atenţia de care nu aveam nevoie.

Sala cea lungă era luminată de torţe şi un foc ardea vesel în cămin, pentru că noaptea se lăsa frigul chiar de la începutul toamnei. Dar nu-mi ieşea din cap cum se simţea Dierna singură pe întuneric.

În prima zi din săptămână, în sala din Avalon se spuneau poveşti despre zei. Eu le auzisem deja pe cele mai multe, dar când m-am obligat să fiu atentă la druidul care vorbea, mi-am dat seama că pe aceasta n-o ştiam.

– Înţelepciunea noastră străveche ne învaţă că „toţi zeii sunt un singur Zeu şi toate zeiţele o singură Zeiţă şi există un Iniţiator..." Dar ce înseamnă aceasta? Romanii spun că toţi zeii sunt la fel, doar că au nume diferite în fiecare popor. Astfel, după ei, Cocidius şi Belatucadros sunt aceeaşi cu Marte al lor, iar Brigantia şi Sulis sunt zeiţa lor Minerva.

Este adevărat că aceste zeități îngrijesc aceleași lucruri, în mare măsură. Dar noi îi învățăm pe alții că sunt ca niște cioburi de sticlă romană așezate unul în spatele altuia. În locul acela în care toți zeii sunt Unul, lumina pură a paradisului cuprinde toate culorile. Dar când lumina aceea albă trece printr-un ciob, arată o culoare, când trece prin altul, încă o culoare, și numai când cioburile se suprapun vedem a treia nuanță, care le cuprinde pe amândouă.

La fel se întâmplă și în această lume în care zeii se arată oamenilor sub o multitudine de fețe. Pentru ochiul neexperimentat, culorile sunt la fel, dar ceea ce vezi depinde adesea de cum ai fost învățat să vezi...

Am clipit, întrebându-mă ce alte lucruri mai pot fi explicate prin această filozofie. Trebuise să învăț să recunosc aura care înconjura orice lucru viu și să citesc în nori cum va fi vremea. Încă nu mă pricepeam foarte bine să citesc chipurile oamenilor, deși fața încruntată a mătușii mele nu avea nevoie de prea multă interpretare. M-am asigurat, pe furiș, că mâncarea din șal nu alunecase și aș fi dorit s-o învăț pe Dierna cum să vadă pe întuneric. Totuși era o noapte cu lună plină și lumina putea străbate prin îngrăditura din nuiele a șopronului.

– ...există zei care nu au nici un fel de corespondent la romani. Druidul vorbea în continuare. Se zice că Mercur al răspântiilor e cel care călăuzește călătorul. Dar noi avem o zeiță care păzește drumurile lumii și, în credința noastră, există încă dinaintea venirii britonilor pe aceste meleaguri. O numim Elen, Zeița Cărărilor.

M-am ridicat în capul oaselor, pentru că numele semăna foarte mult cu cel folosit de mine aici, Eilan...

– E înaltă și puternică la trup, continuă preotul-bard, și se spune că îi plac câinii de vânătoare și socul. Toate drumurile străbătute de om se află sub oblăduirea ei, și cele care traversează uscatul, și cele de pe mare. Negustorii se roagă la ea pentru protecție și, pe unde trece ea, grânele cresc înalte.

Poate că ea e cea care le-a arătat mai întâi strămoșilor noștri drumul pe mare către această insulă și, fără îndoială, tot ea ne învață cum să traversăm în siguranță mlaștinile din jurul Avalonului, căci, mai presus de toate, iubește acele locuri în care apele se împletesc cu uscatul. Tot ei ne rugăm și când vrem să călătorim între lumi, căci ea e și Stăpâna Căilor Necunoscute...

Mi-am adus aminte cum s-a schimbat realitatea din jurul meu când am trecut prin Negurile Avalonului. Neîndoielnic, era un drum ocrotit de Elen. Amețită de amintiri, aproape că am înțeles ce se întâmplase. Apoi clipa de vrajă dispăru. Druidul își acordase mica harpă și se pregătea să cânte.

Tu, călăuza potecii de-argint a nopții,
A apelor mării, sub soarele zilelor,
A căilor Dragonului, care colindă munții,
A sfintelor drumuri, a tuturor pașilor,
Slăvită fii, Elen, Zeița Cărărilor...

Am clipit când flacăra torței din fața mea se descompuse dintr-odată în țepușe scăpărătoare. Am

conștientizat deopotrivă forța lor infinită și echilibrul veșnic al centrului lor radiant și am înțeles că exista un loc în care toate drumurile erau Unul. Dar bardul cânta în continuare:

Pe dealuri, peste câmpuri și-n mlaștini încâlcite,
Urma-vom câinii tăi, regii potecilor.
Pe căi șerpuitoare și strâmb de om croite,
Ne-ajută dulcea Doamnă-a ascunzișurilor,
Slăvită fii, Elen, Doamna Cărărilor...

M-am gândit la Eldri și am surâs când mi-am închipuit cățelușa albă și pufoasă străduindu-se să târască după ea un biet suflet năucit pe urcușul munților. Dar mi-am amintit de câte ori m-a potolit prin devotamentul ei nestrămutat, când Doamna Ganeda jura că niciodată nu voi fi demnă să devin preoteasă pe Avalon. Oare putea această zeiță să-mi arate calea destinului meu?

De mi-am pierdut vederea și nu mai am putere,
Mă-ndrept către Zeiță, salvarea rătăciților.
De nu mai am nici vlagă și pasul simt că-mi piere,
Iubirea ei mi-arată unde-i poteca sufletelor,
Slăvită fii, Elen, Zeița Cărărilor...

Acordurile harpei se stinseră în tremolouri suave. Oamenii începeau să se trezească din transa în care-i trimisese muzica sau cina copioasă. Acum, în confuzia

creată de grupul care se separa pentru a se duce la culcare, venise momentul să-i duc Diernei cina.

Prevăzătoare, am ocolit prin spatele latrinelor, cu capătul fularului tras peste fața palidă, ca să nu mă lumineze luna. Astrul nopții nu se ridicase complet pe boltă, iar șopronul se afla încă în umbră. Am lăsat șalul să cadă cu un oftat de ușurare, dar nici n-am atins ușa, că mi s-a strâns stomacul de groază, pentru că s-a mișcat singură, ca și cum aș fi împins-o.

Puteam să jur că trăsesem zăvorul când mă strecurasem din șopron data trecută! M-am furișat înăuntru, am strigat încet, dar, în afară de un hârșâit subțire din spatele coșurilor cu nuci, n-am auzit nimic și nici n-am văzut-o pe fată. Nu era decât șalul ei. *Dierna avea dreptate*, îmi atrase atenția conștiința mea. *Mișună șobolanii pe aici...*

M-am lansat în speculații nebunești. Poate că Ganeda se milostivise și-o eliberase sau intervenise o altă preoteasă. Știam însă că Marea Preoteasă nu-și schimba niciodată hotărârea și nici una dintre preotese nu avea curajul s-o contrazică. *Când o să fiu mare...* – mi-am spus cu amărăciune – *o să...*

De data asta, am avut grijă să trag zăvorul în urma mea. Pe urmă, forțându-mă să n-o iau la fugă, m-am dus la căsuța retrasă în care dormeau copiii mai mici. Am căutat o scuză și i-am întrebat dacă se jucau cu Eldri pe-acolo. Dar nu le văzuseră nici pe Eldri, nici pe Dierna. Copiii erau neobișnuit de tăcuți, speriați să nu cadă pedeapsa și asupra lor.

Le-am urat repede noapte bună și m-am întors în Casa Fecioarelor. Ar fi trebuit să dau alarma, dar m-am înfiorat la gândul bătăii pe care ar fi încasat-o Dierna pentru fugă. Eldri a sărit în sus scheunând când mi-a simțit spaima și am potolit-o. M-am liniștit și eu. Nu era câine de luat urma, dar își dovedise inteligența. Poate că exista și altă cale.

A fost un chin să aștept până când fetele și-au pus cămășile de noapte, și-au periat părul, s-au mai dus o dată la latrină, au suflat în lumânări, s-au răsucit în așternut și au tușit înainte să cadă în brațele somnului. Când s-au sfârșit și clipele acelea lungi cât o eternitate, s-a lăsat liniștea. Am rămas în așteptare până mi-am simțit pleoapele grele. După aceea m-am furișat din pat. Cu pantofii vârâți sub șal, m-am dus la ușă în vârful picioarelor.

– Ce s-a întâmplat?

Mi-am înăbușit un icnet la întrebarea somnoroasă a Aeliei.

– Eldri vrea să meargă iar afară, i-am șoptit, arătând spre cățelușa care, dacă nu-i spuneam să stea pe loc, se ținea întotdeauna după mine. Culcă-te la loc...

Însă Aelia se ridică în capul oaselor, se frecă la ochi și se holbă la mine.

– De ce cari pantofii și șalul ăla greu cu tine? întrebă ea încet. Ai de gând să faci vreo prostie?

Am vrut să nu-i răspund. Pe urmă mi-a trecut prin minte că poate era mai bine să spun *cuiva* unde merg. În Aelia aveam încredere că nu mă va trăda.

– Dierna e la necaz... I-am șoptit repede ce se petrecuse. Cred că Eldri poate s-o găsească, i-am zis la sfârșit. Cel puțin trebuie să încerc!

– Eilan, te rog, fii atentă! murmură Aelia. O să mor de grijă până te întorci!

Întinse mâinile spre mine și m-am aplecat s-o îmbrățișez scurt. Apoi scoase un oftat și se cufundă în pernă. Am ieșit pe ușă, speriată că bătăile nebunești ale inimii mele le vor trezi pe fete.

Luna răsărise și broda Sala și dependințele în nuanțe aspre de negru și alb. Trebuia să mă mișc repede, pentru că nu prea aveam pe unde să mă pitesc. Săream dintr-un loc umbros într-altul, cu Eldri țopăind în spatele meu, până când am ajuns din nou la șopron.

Respirând cu greu, am luat șalul Diernei și l-am plimbat pe sub nasul cățelușei.

– E al Diernei... Dierna... o cunoști! Găsește-o pe Dierna, Eldri, găsește-o acum!

Animalul adulmecă bucata de pânză, scheună și se întoarse spre ușă. I-am ținut-o deschisă, apoi am ieșit și eu, închizând-o fără zgomot. Începu să adulmece prin curte după Dierna.

Siguranța ei mi-a dat puțin curaj. După ce am trecut de ultima clădire, am răsuflat tot aerul pe care-l ținusem în plămâni fără să-mi dau seama. Când am inspirat din nou, pielea m-a furnicat ca atunci când preotesele lucrau cu puterea lor. Am privit în jur încordată, șovăitoare. Nu venise încă vremea ritualurilor lunii pline, nici a festivalurilor mărețe. Poate că avea loc un ceremonial druid – pe ale lor nu le cunoșteam.

Dar cu siguranță se întâmpla ceva, pentru că noaptea era plină de magie. Cu puțin noroc, nimeni nu va avea timp să-și dea seama că lipsesc.

Cu nasul în pământ, Eldri se plimba în jurul dealului. Probabil că Dierna se îndrepta spre terenurile mai ridicate de la răsărit; vremea era destul de uscată ca să poți străbate până la pășunile de dincolo de ele. Dar, deși cerul de deasupra Delușorului era senin, în spatele lui negurile apăsau greu pământul și apa deopotrivă, iar Avalonul părea că se înalță dintr-un ocean de nori.

E ușor să te rătăcești în ceață. Chiar dacă Dierna evita Lacul, mlaștinile și scobiturile erau și mai înșelătoare. Dacă n-aș fi avut cățelușa cu mine, să mă îndrume, n-aș fi îndrăznit s-o pornesc pe cărări întunecate. Și așa, tot călcam cu grijă, pentru că Eldri putea țopăi pe porțiuni care ar fi cedat sub greutatea mea.

– Elen, Doamnă a Cărărilor, am murmurat, arată-mi calea! Am mai făcut un pas. Vântul își schimbă direcția și mă învălui în ceața care mărginea strălucirea astrului nopții.

Am chemat câinele, pentru că nu vedeam decât scânteieri vagi, și am așteptat, înfiorată, până când am deslușit silueta lui Eldri ieșind dintre neguri. Am legat un capăt al șalului Diernei de zgarda ei, dar în orbecăiala aceea stranie, în care apa, lumina și întunericul se amestecau, așa cum spuneau druizii că se amestecaseră toate elementele la începuturile lumii, n-am avansat aproape deloc. Numai furnicăturile provocate de forța druizilor se intensificau cu fiecare pas. Negurile

se luminau neîntrerupt și, în cele din urmă, se subțiară. M-am oprit brusc, cercetând împrejurimile. În față, o dâră palidă, care nu venea nici de la soare, nici de la lună, contura copaci cu frunze poleite pe margini și pajiști presărate cu flori. Exact din locul în care mă aflam, cărarea se despărțea în trei. Cea din stânga făcea un cerc și ducea înapoi în beznă. Cea din dreapta, mai îngustă, șerpuia spre un deal scund. Când m-am uitat în direcția lui, mi s-a părut că aud clinchet dulceag de clopoței.

Dar poteca din mijloc era lată și strălucitoare, mărginită de crini albi, și pe ea mă îndemna Eldri să pornesc.

Mirarea luă locul fricii în inima mea. În față se înălța un stejar venerabil. Ridicând ochii spre crengile lui solide, mi-am dat seama că trecusem de hotarul Avalonului, de orice tărâm locuit de oameni, căci, fără îndoială, druizii ar fi îngrădit un asemenea copac și i-ar fi atârnat de crengi ofrande sub formă de panglici și flori. Am pipăit trunchiul lat, pe care nici trei oameni n-ar fi reușit să-l cuprindă cu brațele și am simțit lemnul pulsând, de parcă aș fi atins chiar inima stejarului.

– Te salut, Tată Stejar. Vrei să mă ocrotești cât străbat acest ținut? am întrebat încet, închinându-mă și tremurând sub frunzele care foșniră a răspuns.

Am tras aer în piept, precaută, concentrându-mă pe simțuri, cum fusesem învățată. În primele zile petrecute pe Avalon, toate mi se păruseră mult mai *pline de viață* decât în lumea din afară. Acum senzația era mult mai puternică și am înțeles că ceea ce însemna

luna pentru soare însemna și magia Avalonului pentru acest ținut din care se trăgea – originea ei.

Șalul se desfăcuse din zgarda lui Eldri, dar nu mai avea importanță. Silueta cățelușei dansa, scânteietoare, în fața mea, pe un drumeag mărginit de floricele albe. Oare o vedeam așa pentru că ne aflam în Tărâmul Zânelor sau numai în Tărâmul Zânelor i se dezvăluia adevărata natură?

Drumeagul ducea la un crâng de aluni, ca aceia pe care îi tunsesem eu – chiar în dimineața de dinainte – când Becca fusese gata să se înece. Mă cuprinse remușcarea înțelegând că uitasem de ce venisem aici. Timpul se scurgea altfel în Tărâmul Zânelor, auzisem eu, și puteai să te rătăcești la fel de bine și cu trupul, și cu mintea.

Alunii însă nu cunoscuseră vreodată ascuțișul cosorului. Totuși, așa nearanjați cum erau, țesătura de crengi prin deschizătura căreia dispăruse Eldri trebuia să fi fost gândită, nu întâmplătoare. Am stat puțin pe gânduri, dar, dacă n-o găseam pe Dierna, puteam foarte bine să mă rătăcesc în Tărâmul Zânelor, pentru că n-aș fi îndrăznit să mă întorc pe Avalon. Numai gândul la Aelia, care tremura în așteptare, m-a îndemnat să merg mai departe.

Când am trecut prin deschizătură, am auzit ciripituri, de parcă ramurile ascundeau un cor de păsări, dar nu din acelea care cântau pe Avalon. Am ridicat capul încântată, sperând să descopăr cântărețele misterioase. Când l-am coborât, am dat cu ochii de o femeie stranie.

Am clipit, pentru că nu reușeam să-mi concentrez privirile. Mantia doamnei scânteia în nuanțele aurii schimbătoare ale frunzelor de salcie la venirea toamnei. Bobițe roșii i se înșirau ca o diademă pe pletele negre și deasupra sprâncenelor.

Seamănă cu Heron, mi-am zis, sau cu una dintre femeile scunde și negricioase din satul Lacului! Dar nici una dintre ele nu stătuse vreodată impunătoare ca o preoteasă, nobilă ca o regină, de parcă împrejurimile fuseseră create numai pentru a-i fi ei decor. Eldri fugise la ea și-i sărea pe poala veșmintelor, cum făcea cu mine după ce plecam mai mult timp.

Înăbușindu-mi fiorul de invidie - Eldri nu mai arătase atâta afecțiune altcuiva în afară de mine -, m-am închinat cu supușenia cuvenită unei împărătese.

- Te închini în fața mea și asta e bine, dar, într-o zi, alții se vor închina în fața ta.

- Când o să ajung Mare Preoteasă? am îndrăznit să întreb.

- Când îți vei împlini destinul, veni răspunsul.

Glasul Crăiesei avea dulceața zumzetului de albine într-o zi de vară, dar mi-am adus aminte cât de repede se schimba muzica aceea duioasă în furie dacă stupul era amenințat. Nu știam ce ar putea-o supăra pe regina din fața mea.

- Care e destinul meu? am îndrăznit să întreb din nou, cu inima spărgându-mi pieptul.

- Depinde de alegerea ta...

- Ce vreți să spuneți?

- Ai văzut trei drumuri când ai venit aici, nu?

Vocea Crăiesei rămase caldă și blândă, dar și fermă, pentru că am revăzut dintr-odată cele trei poteci – cea care ducea înapoi în Neguri, cea pietroasă și cea din mijloc, cu flori albe.

– Alegerea ta privește viitorul: vei căuta lumea romanilor, Tărâmul Ascuns sau Avalonul, vorbi mai departe Crăiasa Zânelor, de parcă i-aș fi dat un răspuns.

– Dar am ales deja, am replicat, uimită. Voi fi preoteasă a Avalonului.

– Așa te îndeamnă cugetul, dar inima ce-ți spune? râse Crăiasa blând. Am simțit că roșesc până în vârful urechilor.

– Păi, cred că atunci când voi fi destul de mare ca să mă gândesc la asemenea lucruri o să știu, am răspuns, provocatoare. Dar am jurat să nu mă dau nici unui bărbat decât la dorința Zeiței, și nu-mi voi încălca jurământul!

– Ah, fiica mea, râse Crăiasa din nou, nu fi atât de convinsă că înțelegi ce înseamnă jurămintele tale și unde te vor duce ele! Atât îți pot spune: numai când vei înțelege cine ești cu adevărat îți vei cunoaște drumul...

Am rostit vorbe care nu veneau din mintea mea.

– Sunt Eilan, iar Elen mă va călăuzi...

Crăiasa Zânelor mă privi și-mi surâse mirată.

– Întocmai. Dacă știi lucrul ăsta, atunci ai pășit deja pe cărarea aleasă. Dar destul cu lucrurile serioase. Acum te afli aici – lucru de care puțini muritori se bucură. Vino, micuța mea, și sărbătorește cu noi în sala mea!

Privindu-mă cu o dulceață care-mi săgetă inima cu puterea suferinței, îmi întinse mâna.

– Dacă vin cu tine... mă voi putea reîntoarce pe Avalon? am întrebat-o, șovăitoare.

– Dacă vrei.

– Și o voi găsi pe Dierna?

– Asta dorești cu adevărat?

– Din toată inima!

Crăiasa Zânelor oftă.

– Of, iarăși inima! Îți spun eu, dacă o găsești, o vei pierde, dar bănuiesc că nu înțelegi. Vino și trăiește fericită o vreme, dacă acesta e singurul dar pe care-l vei accepta de la mine...

Apoi Crăiasa mă luă de mână și mă conduse pe poteci unduioase către nicăieri. Ne-am pomenit de îndată într-o sală făcută numai din bucăți de lemn nici tăiate, nici fixate în cuie cum văzusem în casele oamenilor, ci întrepătrunse și crescute una dintr-alta, astfel că grinzile erau din lemn viu, iar acoperișul din ramuri și frunze verzi. Crengile ieșite în afară de-a lungul peretelui susțineau torțele care luceau slab, reflectate în privirile aprinse ale celor așezați la masa înaltă.

Mi-au dat să beau o licoare dulce, cu gust de drojdie, dintr-o cupă nici din argint, nici din aur. Am băut și mi-a dispărut imediat oboseala. Am văzut coșuri cu fructe necunoscute, plăcinte cu rădăcini și ciuperci scăldate în sos și pâine cu miere. Numai la multă vreme după aceea, când am încercat să retrăiesc scena, mi-am dat seama că nu se zărea pe nicăieri friptură de porc, vânat sau vită, care s-ar fi servit la ospețele mărețe de la curtea tatălui meu. Însă pe Avalon carnea era

atât de rară și păstrată mai ales pentru ritualuri, încât nu-i simțisem lipsa.

Am prins puteri mâncând, dar, cum știam atâtea povești despre Tărâmul Zânelor, m-am întrebat dacă nu era o iluzie. Cântecul harpei însă mi-a potolit foamea spiritului, deși nici măcar nu știam că era flămând. Un tânăr cu ochi veseli și o cunună de spice aurii pe pletele negre m-a luat de mână și m-a luat la dans. Prima oară m-am împiedicat, pentru că ritmul era cu totul altul decât cel considerat potrivit fecioarelor inițiate pe Avalon. Semăna cu bătaia tobelor de pe Delușor, când preotesele inițiate dansau cu druizii la focurile sărbătorii Beltane, iar fetele din Casa Fecioarelor stăteau cuminți și ascultau pe întuneric, trăind cu inima ritmul pe care nu-l înțelegeau.

Am râs și m-am lăsat purtată de muzică, dar când partenerul meu a vrut să mă ia de la dans și să mă ducă într-un frunzar des, am recunoscut ispita și m-am retras din îmbrățișarea lui, revenind la masă.

– Nu ți-a plăcut tânărul? mă întrebă regina.

– Ba mi-a plăcut foarte mult, am răspuns, cu rușinea trădată de roșeața din obrajii fierbinți. Deși frumusețea lui n-a găsit loc să se cuibărească în inima mea, atingerea lui m-a impresionat într-un fel de neînțeles pentru mine. Dar am stat aici prea mult. Îți amintesc promisiunea făcută, Crăiasă, aceea de a mă conduce la Dierna și, de acolo, înapoi acasă.

– E destul timp pentru asta. Mai stai puțin... în curând va cânta cel mai mare bard al nostru...

Am protestat scuturând din cap.

– Trebuie să plec. *Voi pleca*... Eldri! Eldri, vino la mine!

M-am uitat în jur, dintr-odată cuprinsă de spaima că mica mea tovarășă, care, la urma urmei, mă adusese aici, mă abandonase. În clipa următoare însă am simțit că mă trage cu laba de poalele hainei. Am luat-o în brațe și am strâns-o tare le piept.

– Da... ai voință, spuse Crăiasa, gânditoare. Dar dacă îți spun că, întorcându-te pe Avalon, vei face primii pași pe cărarea care te îndepărtează de el și astfel vei stârni evenimente care, în cele din urmă, îl vor separa pe veci de lumea oamenilor?

– Nu voi face asta niciodată! am strigat, supărată.

– Vântul stârnit de aripa unui fluture poate naște furtună în capătul celălalt al lumii... Pe Tărâmul Ascuns, nu credem în trecerea timpului. Pentru noi, se scurge foarte încet sau deloc. Dar când mă uit la lumea oamenilor, văd consecințele faptelor pe care voi, muritorii, nu le vedeți niciodată. Învață din înțelepciunea mea, copilă, și rămâi aici!

Am scuturat din cap încă o dată.

– Aparțin Avalonului!

– Așa să fie... cedă atunci Crăiasa Zânelor. Dar atâta alinare poți să-ți ofer: oricât de departe vei ajunge să rătăcești, câtă vreme te însoțesc câinii vei găsi întotdeauna drumul spre casă... Du-te, așadar, cu binecuvântarea Bătrânilor, și poate că, din când în când, îți vei aminti de mine...

– Da, îmi voi aminti de tine... am asigurat-o, cu ochii plini de lacrimi.

Am lăsat-o pe Eldri jos din brațe. După ce se uită înapoi ca să fie sigură c-o urmez, porni spre ușă cu pași iuți.

Am pătruns în lumina cernută prin frunzele pădurii, apoi, de la un pas la altul, într-o întunecime în care sclipea numai silueta albă a cățelei. Pe urmă am simțit atingerea rece a negurilor pe piele și am încetinit, călcând numai după ce mă asiguram că mă ține pământul și că nu mă depărtam de cărare.

Nu știu cât am mers așa, dar am observat că negurile se luminau treptat, apoi se subțiau. Am trecut în sfârșit de ele și am pășit pe iarba Delușorului. Luna era tot sus pe boltă, în același punct în care se aflase la plecare. M-am uitat la ea uimită – ospățul și dansul din Tărâmul Zânelor ținuseră ore în șir, fără îndoială. Acum însă revenisem aici, exact în același moment al nopții în care plecasem. Dar era oare aceeași noapte? m-am întrebat cu spaimă. Aceeași lună, același an? Aelia mai tremura oare de grija mea?

Am mers mai departe, cercetând agitată împrejurimile, ca să văd dacă nu se schimbase ceva. Am oftat ușurată când am ajuns la gardul de aluni, tot pe jumătate tunși, cum îi lăsasem eu. La umbra lor, o licărire palidă – era Eldri, așezată lângă o grămadă de haine. Am mai făcut un pas, mijind ochii. Grămada prinse formă și am recunoscut silueta unui copil.

Am căzut în genunchi lângă ea, inima bătând să-mi spargă pieptul.

– Binecuvântată Zeiță! am murmurat. Nu mă voi îndoi de tine niciodată! Când mi s-au calmat bătăile inimii, am luat copila în brațe.

– Dierna, trezește-te, drăguțo! Ești mare acum, nu te mai pot duce!

Copila se mișcă și se agăță somnoroasă de pieptul meu.

– Ușa era deschisă... am crezut c-ai lăsat-o tu așa și-am plecat să te caut. Nu pot să mă întorc în șopron, mi-e frică...

– O să stau cu tine și eu, și Eldri.

– Dar e așa de mică! chicoti Dierna și întinse mâna să ciufulească blana câinelui.

– N-o prețuiești îndeajuns. E un câine vrăjit. Blănița mai păstra licăriri din Tărâmul Zânelor. Hai să mergem...

M-am ridicat în picioare. Dierna îmi urmă exemplul după o scurtă clipă de ezitare.

Mă puteam strecura înapoi în Casa Fecioarelor înainte să mi se observe lipsa de dimineață, dar nu-mi păsa nici dacă Ganeda afla de nesupunerea mea. În șopron era destul fân pentru un pat. Am culcat-o pe Dierna și i-am povestit aventurile mele în Tărâmul Zânelor, până când a adormit la loc.

Atunci m-a cuprins și pe mine oboseala după o noapte curajoasă. În zori, când Suona veni să elibereze copila, ne găsi pe amândouă ghemuite una lângă alta, cu Eldri lângă noi, de pază la ușă.

4

268–270 AD

Când am împlinit optsprezece ani, am părăsit Casa Fecioarelor și m-am mutat într-o clădire separată, împreună cu Heron, Aelia și Roud, pentru că se apropia clipa inițierii, iar disciplinele care ne pregăteau pentru aflarea Misterelor cereau singurătate. Dar, deși noi, cele patru novice, trebuia să stăm izolate de restul comunității, nu puteam fi ținute la distanță de zvonurile răspândite pe insulă.

Erau vremuri apăsătoare, împărățite de moarte și semne rău prevestitoare, pe Avalon, ca peste tot în lume. Grație legăturilor sale, Marea Preoteasă știa ce se întâmplă în imperiu și, din când în când, unul dintre barcagiii din satul Lacului aducea un tub de piele cu mesaje sau chiar mesagerul însuși, legat la ochi și condus la Doamna, ca să-i dea vești. Am bănuit întotdeauna că Marea Preoteasă auzea multe lucruri care nu ajungeau niciodată la urechile comunității noastre.

Dar știrea că autoproclamatul împărat Postumus fusese asasinat de propriile trupe, pentru că refuzase să predea prada luată dintr-un oraș capturat, a fost considerată importantă, pentru că el fusese cel ce separase Apusul, inclusiv Britania, de restul imperiului. Un bărbat pe nume Victorinus îi preluase titlul, dar se zvonea că era un războinic al patului și că adulterele comise îi zguduiau sprijinul primit. În realitate, mama lui, Victorina, era cea care conducea Imperium Galliarum, spuneau rapoartele.

Pentru noi, locuitorii de pe insula sfântă, aceste povești nu însemnau mai nimic, pentru că, la sfârșitul iernii, Sian, fiica Ganedei și posibila ei moștenitoare, a murit, iar comunitatea de pe Avalon a îmbrăcat haine de jale.

Anul următor nu promitea să aducă multe îmbunătățiri. Am auzit că oamenii Mediteranei, măturați de ciumă și foamete, dădeau vina pe împărat pentru necazurile lor, iar Gallienus, ca și rivalul său apusean, căzu ucis de lama unui asasin. Despre urmașul lui, Claudius, nu se știa nimic, decât că se trăgea de undeva de pe Danu și era un general priceput. Ne îngrijorau mai tare raidurile întreprinse de saxoni pe mare, pentru că le creștea mereu numărul și atacau coasta sudică a Britaniei.

Totuși saxonii erau departe. La vremea strânsului recoltelor, se apropia și clipa când urma să fiu supusă la diverse încercări, și asta mă înspăimânta mai tare. La ultimele noastre lecții am învățat despre răspunderea Marii Preotese. Acum că Ganeda era mai obligată ca oricând să recunoască faptul că exist, era clar că nu învățase să mă iubească mai mult decât înainte.

Uneori aveam impresia că mă condamna că trăiam și eram sănătoasă, în vreme ce fiica ei zăcea în pământ. Știam că speră să dau greș la încercările prin care se stabilea cine merită să fie numită preoteasă a Avalonului. Dar oare își va încălca propriile jurăminte, își va folosi puterea ca să fie sigură că voi da greș?

Mă trezeam în fiecare dimineață cu un nod în stomac și mă duceam în grădina din spatele casei, unde

locuia Marea Preoteasă și unde se țineau lecțiile, de parcă m-aș fi dus pe un câmp de luptă.

– În curând veți fi trimise dincolo de Neguri, în lumea din afară, ca să îndoiți timpul și spațiul și vă întoarceți în Avalon, dacă veți fi în stare.

Era o zi frumoasă de la mijlocul verii. Lacul se vedea sclipind albastru printre frunzele de păducel. Negurile erau astăzi doar un strat nebulos la orizont. Greu de crezut că în spatele lor se întindea altă lume.

Aveam impresia că privirea Marii Preotese zăbovea mai mult asupra mea decât asupra altora. M-am uitat și eu la ea, dar păstram amintirea vie a momentelor când am trecut prin Neguri prima oară, când Suona a deschis poarta dintre Insula Preoteselor și lumea oamenilor. În clipa aceea, fără nici un fel de instruire, mi s-a părut că am înțeles, măcar în parte, ce se întâmpla. Sigur nu aveam să dau greș.

– Dar trebuie să înțelegeți, continuă Ganeda, pe lângă faptul că va trebui să faceți față unei provocări, veți avea și de ales. Veți pleca îmbrăcate ca o femeie din lumea aceea, cu destul aur ca să mergeți unde doriți și să aveți o zestre când ajungeți acolo. Nu veți fi legate prin nici un jurământ, în afară de un *geas*, care vă interzice să dezvăluiți secretele de pe Avalon. Sunteți încă tinere, indiferent câte ați învățat, și nu ați prins gustul bucuriilor vieții. A vă disciplina mintea și trupul, a trăi fără hrană și somn, a vă culca cu un bărbat numai ca să îndepliniți scopurile Doamnei, nu ale voastre, înseamnă a renunța la ceea ce oferă

Zeița fiecărei femei. Trebuie să cumpăniți bine dacă doriți cu adevărat să vă întoarceți aici.

Se lăsă o tăcere prelungă. Aelia își drese glasul și rosti:

– Aceasta e casa mea și alta nu-mi doresc, dar de ce trebuie să fie așa de greu? Dacă oamenii aceia de afară nu știu nimic despre Avalon, ce anume facem noi pentru ei și de ce?

– Familiile princiare știu, m-am aventurat eu să-i răspund. Când li se strică recoltele în lan, trimit după una dintre noi să desfășoare Marea Ceremonie – așa am ajuns eu să mă nasc. Și își trimit fiicele la noi, să învețe vechile tradiții.

– Dar romanii au temple și iau bunuri de la oameni ca să se întrețină. Să câștige simpatia zeilor cu ofrandele lor. De ce trebuie să renunțăm noi la atâtea, când primim așa de puțin în schimb?

Marea Preoteasă ne urmărea cu un zâmbet amar, dar nu părea supărată, așa că am îndrăznit să răspund din nou:

– Pentru că romanii au uitat ce înseamnă ritualurile, dacă au știut vreodată! Tata obișnuia să spună că ei cred că, dacă fiecare vorbă dintr-un ritual e rostită corect și fiecare act îndeplinit cum se cuvine, zeitatea e obligată să-ți îndeplinească cererea, iar dacă ai greșit măcar o silabă, nu contează cât de sincer crezi în ea.

Corinthius, tutorele meu, bărbatul acela bun și blând, credea că ritualurile nu erau decât un mijloc de a ține oamenii uniți, iar zeii – un fel de ideal filozofic.

– Oamenii din satul meu știu mai bine ce știu! exclamă Heron. Festivalurile noastre ne păstrează în armonie cu ciclurile și anotimpurile lumii.

– Iar ritualurile de pe Avalon pot schimba lumea... interveni Ganeda, într-un sfârșit. Suntem deja la jumătatea drumului spre Cealaltă Lume, iar ceea ce facem aici are ecou în toate planurile existenței. Sunt momente când faptele noastre sunt deschise lumii, și perioade când rămânem în spatele Negurilor noastre, invizibili, dar lucrăm cu energiile cosmice, respectând învățăturile care au ajuns la noi din tărâmul Atlantidei, aflat acum sub apă. E puterea adevărată, care ar distruge mintea și trupul oricui ar încerca s-o canalizeze fără a fi pregătit sau instruit...

Aelia coborî ochii în fața fervorii din privirea Ganedei, pe urmă, ca Heron, întoarse capul. Ganeda își mută privirea asupra mea și mi-am dat seama că nu mă uitam la mătușa mea care mă ura, ci la Doamna din Avalon. Am plecat capul în semn de omagiu.

– Iată de ce ne oferim Zeiței, să-i îndeplinim faptele în lume nu din mândrie, ci pentru că Ea ne-a chemat cu un glas care ne obligă să-i răspundem... rosti ea moale. Sacrificiul e chiar viața noastră.

Din ziua aceea, tensiunea dintre mine și Ganeda scăzu puțin sau poate că eu începeam s-o înțeleg. Nu mă așteptam să mă iubească, dar speram într-un respect reciproc, acum că eram deja mare. Într-adevăr, înțelegeam mai multe cu fiecare zi, pe măsură ce ne rafinam capacitățile pe care crezusem că le stăpânim înainte.

Vedeam tot mai slab. Șovăitoare, am întors privirea de la Delușorul scăldat în lumină, și m-am forțat să mă iau după urmele mele în jurul lui, din nou și din nou, pe urmă înapoi în grădină. Vocea Călăuzei mă îndruma neîncetat, ajutându-mă să nu mă rătăcesc, până când amintirea strălucitoare a călătoriei mele interioare deveni peisajul pe care îl vedeam zilnic.

Am deschis ochii, am clipit în lumina soarelui și am pus mâinile pe pământ, ca să prind din nou rădăcini în el. Gardul de păducel și ierburile bine îngrijite erau încă frumoase, deși nu sclipeau ca acelea pe care le văzusem în Cealaltă Lume. Roud și Heron stăteau întinse lângă mine. Am inspirat adânc aerul parfumat și am binecuvântat-o pe Zeiță pentru că m-a adus înapoi în siguranță.

– Darul prevestirii îl au numai cei instruiți în tradițiile vechi, așa ca noi? întrebă Roud.

Marea Preoteasă negă, scuturând din cap. De la moartea fiicei ei, îmbătrânise mult, iar lumina dimineții, strecurată printre frunzele mărului, cădea nemiloasă pe fiecare rid și cută de pe fața ei. Dacă nu mi-ar fi arătat clar că-mi dădea voie să învăț împreună cu celelalte fete numai pentru că așa îi cerea datoria, aproape că mi-ar fi fost milă de ea.

– În mulți dintre oameni, darul acesta se manifestă foarte puternic, răspunse Marea Preoteasă, dar nu îi ajută decât puțin, pentru că se pomenesc cu el și nu-l pot controla. Fără instruire, nu știu nici cum să-l alunge când nu au nevoie de el, nici cum să se concentreze și să-l controleze când au nevoie de el. Așadar,

pentru ei, viziunea e mai degrabă un blestem decât o binecuvântare.

Heron se încruntă, gânditoare.

– De asta alegi atât de prevăzător când și unde să îl permiți?

Ganeda încuviință din cap. M-am întrebat dacă se teme pentru siguranța celui care vede sau că viziunea îi putea scăpa de sub control. Mie mi se părea o mare obrăznicie să le spui zeilor când și cum să le vorbească oamenilor.

De o săptămână încoace, ne învăța nenumăratele căi de prezicere a viitorului. Druizii cunoșteau arta descifrării semnelor și erau familiarizați cu transa bardului, visul vizionar al preotului care doarme învelit în pielea taurului sacrificat. Asemenea ritualuri erau practicate și de druizii din Hibernia. Oamenii din satul Lacului foloseau ciupercuțe care le aduceau viziuni și celor neînzestrați cu acest har și ni le dădeau nouă, în schimbul leacurilor noastre.

Dar existau și alte căi, practicate numai de preotese. Una dintre ele era arta prezicerii în lacul sacru, alta – ritul în care preoteasa intra în transă ca să aibă viziuni la marile festivaluri. Auzisem vorbindu-se despre el, dar, dacă se desfășurase vreodată de la venirea mea pe Avalon, numai preotesele de rang înalt știau.

– Mergeți și vă odihniți acum, spuse Ganeda. Credeți că sunteți deja prezicătoare, pentru că puteți călători cu spiritul, dar acesta e doar primul pas. Roud e în perioada sângerării lunare, deci trebuie să aștepte altă ocazie, dar la noapte celelalte trei vor încerca să

facă preziceri în foc și apă. Vom vedea dacă vreuna dintre voi are darul de a fi Oracol.

Vocea Marii Preotese se înăsprise și nici una dintre noi nu îndrăznea s-o privească în ochi. Fiica ei, Sian, fusese deosebit de înzestrată cu darul viziunilor, iar de la moartea ei Avalonul nu avusese alte prezicătoare. Probabil că-i venea greu mătușii să își reamintească de pierderea suferită, mai ales că datoria o obliga să-i caute înlocuitoare. Mie întotdeauna îmi fusese ușor să lucrez forța mea lăuntrică. M-am întrebat dacă aveam înclinație pentru prezicere. Astfel de daruri se zice că se moștenesc, dar mă îndoiam că Ganeda ar fi încântată să iau locul fiicei sale.

Mi-am petrecut după-amiaza frecând pietrele de pe Calea Procesiunilor, căci Ganeda avea ferma convingere că efortul fizic era o modalitate de a-ți osteni trupul și de a-i da de lucru minții, în același timp. De asemenea, cred, corvoada era menită să ne taie din ifose, acum că ne pregăteam pentru a deveni prezicătoare.

Dar, cu toată atenția distrasă, am simțit cum mi se strânge stomacul la lăsarea serii. Când clopoțelul sună de cină pentru restul comunității, noi patru ne-am dus la Lac să ne îmbăiem, pentru că cel mai bine lucram dacă eram purificate și cu stomacul gol.

Când am fost aduse în sanctuar, coborâse întunericul peste Fântâna Sacră. Eram îmbrăcate toate la fel, în veșminte albe simple, care ne atârnau, nestrânse în cingătoare, de la umeri la picioarele goale, și mantii de lână nevopsită. Părul ne cădea liber pe umeri. Pe cărare fuseseră așezate torțe; flăcările tremurătoare

se reflectau în șuvițele negre ale lui Heron și înroșeau pletele Aeliei. Părul meu, proaspăt spălat și nearanjat, scânteietor, mă bătea peste față.

Văzut prin voalul de sclipiri, drumul atât de cunoscut apărea misterios și uluitor. Sau poate că era de vină postul de o zi și transa în care urma să intru. Mi se părea foarte ușor să renunț la starea de conștiență și să călătoresc între lumi. M-am întrebat dacă era întotdeauna înțeleaptă regula ca persoana care urma să aibă viziuni să postească. Acum, probabil că necazul era cum să controlezi viziunea.

Pe terasa de piatră fusese așezat un taburet. În fața lui, ardeau cărbuni într-un mangal. În apropiere, o măsuță cioplită, cu un urcior de argint și o bucată de pânză împăturită. Ne-am așezat în tăcere pe bancă și am așteptat, cu mâinile pe genunchi, inspirând adânc aerul rece al nopții.

Nu auzul, ci un alt simț m-a făcut să întorc capul. Două preotese se apropiau de noi cu pașii alunecoși, fără zgomot, pe care atât de greu i-am învățat și eu. Am recunoscut ținuta rigidă a umerilor Ganedei înainte să-i văd chipul în lumină. Apoi am văzut-o pe Suona, ținând în mână un obiect de forma unui vas învelit în pânză albă.

– E Graalul? mă întrebă Aelia în șoaptă.

– Nu poate fi, singura novice care are voie să-l vadă e Fecioara care-l păzește, am murmurat, în timp ce Suona așeza obiectul pe masă. Trebuie să fie altceva, dar sigur ceva foarte vechi.

Vechi și sfânt, mi-am zis, căci mi se părea că deja îi simt puterea.

Suona trase pânza la o parte și ridică obiectul astfel încât să cadă lumina pe el. Era, într-adevăr, un vas de argint, ușor ciobit, dar cu o lucrătură minunată. Marginea de sus era înconjurată de un model desenat cu mare finețe.

– Se zice că acest vas s-a folosit pentru preziceri la Vernemeton, Sanctuarul de unde a venit prima preoteasă ca să locuiască pe această sfântă insulă. Poate că însăși Doamna Caillean s-a uitat cândva în el. Rugați-vă Zeiței să fiți atinse de spiritul ei...

Suona așeză vasul pe măsuță, lângă urcior.

Am clipit. Peste imaginea de acum a vasului mi s-a suprapus o alta, nouă și strălucitoare. Să fi fost închipuirea mea sau văzusem într-adevăr obiectul într-o altă existență?

Însă n-am avut vreme să mă minunez prea mult, pentru că Marea Preoteasă veni în fața noastră și într-o clipă ni se arătă în toată sclipirea chemării ei, astfel că deveni, din ființa mică și aplecată, mereu încruntată, o femeie înaltă, impunătoare și frumoasă. Văzusem transformarea de multe ori, dar nu înceta să mă uimească sau să-mi aducă aminte că nu trebuie să subapreciez niciodată puterile acestei femei, indiferent cum se purta ea cu mine.

– Să nu credeți, ni se adresă ea, că lucrul pe care urmează să-l faceți e mai puțin real, numai pentru că sunteți încă în perioada de pregătire pentru a deveni preotese. Soarta are întotdeauna două fețe, una

frumoasă și alta îngrozitoare. Aveți grijă cum ridicați voalul de pe chipul Ei. Puțini sunt cei care află o parte din ceea ce va să vină. Cei mai mulți, chiar și o prezicătoare sfântă, află dinainte numai sclipiri din cele ce se vor petrece, fapte strâmbate de înțelegerea prezicătoarei și a celor ce aud profeția.

Făcu o pauză, fixându-ne pe rând cu ochi care ne sfredeliră sufletele.

Când vorbi din nou, glasul îi vibra ca în transă.

– Păstrați tăcerea, așadar, și curățați-vă inimile. Eliberați-vă mintea de gânduri. Trebuie să deveniți un vas gol care așteaptă să fie umplut, un tunel deschis prin care să străbată iluminarea.

Din mangal se ridică fum când Suona presără ierburile sacre peste cărbuni. Am închis ochii, pentru că începeam să mă detașez de lumea din jur.

– Heron, fiica lui Ouzel, rosti preoteasa, vrei să te uiți în apa sfântă și să cauți înțelepciunea în ea?

– Vreau, veni răspunsul.

Am auzit foșnet de rochie când Heron fu ajutată să se așeze pe scaun.

N-a fost nevoie să văd ca să știu când a privit în vas, nici să aud îndrumările murmurate de Doamna care o cobora în transă. În timp ce Heron vorbea, am deslușit și imaginile, fragmentate și haotice – furtuni, oștiri și dansatoare la pietrele sacre.

Încetară toate dintr-odată. Mi-am dat vag seama că Heron fusese dusă înapoi și venise rândul Aeliei să privească în vas. Încă o dată, viziunile mi s-au arătat și mie. Glasul Doamnei se înăspri, ordonând Aeliei

să fie mai atentă la prezent și la evenimentele importante pe Avalon. O vreme nu se arătară decât vârtejuri de umbre, apoi, vag, mlaștinile de la marginea Lacului. Siluete cu torțe mergeau pe mal, strigând. Pe urmă, imaginile dispărură. Am auzit zgomot de apă aruncată din vas și Aelia se așeză la loc, lângă mine. Am simțit-o cum tremură și m-am întrebat ce anume refuzase mintea ei să vadă.

Însă acum mai tare o simțeam pe Marea Preoteasă stând ca o văpaie în fața mea.

– Eilan, fiica lui Rian, vrei să privești în viitor? se auzi glasul ei din întuneric.

Am murmurat aprobator și am fost așezată în scaun; starea de conștiență mă părăsi din nou și am deschis ochii. Suona turnă apă în vas și-l așeză în fața mea.

– Apleacă-te în față și privește înăuntru, vorbi glasul slab din spatele meu. Inspiră... expiră.... așteaptă să se liniștească apa. Pătrunde cu ochiul sub suprafață și spune ce vezi.

Suona presără din nou ierburi pe cărbuni. Când am inspirat fumul greu, dulceag, mi s-a învârtit capul și am clipit, încercând să mă concentrez asupra vasului. Îl vedeam bine acum: o margine de argint în jurul unui întuneric schimbător, presărat cu scânteieri de torțe.

– Dacă nu vezi nimic, nu contează, continuă preoteasa. Fii calmă...

Ba contează foarte mult, mi-am zis, puțin enervată. Vrea *să dau greș?*

Poate că mi-ar fi mai ușor dacă nu m-ar distrage ce pot să văd în exteriorul ei. Nu îndrăzneam să închid ochii, dar nu mi-am mai concentrat privirea, așa că am văzut numai o porțiune încețoșată împresurată de un cerc luminos. *Caută mlaștinile*, mi-am zis, *ce anume încercase Aelia să vadă?*

La gândul acela, am început să văd, mai întâi licăriri disparate, apoi imagini complete. Amurgul trecea în seară. Lacul scăpăra în ultimele raze de lumină. Dar mlaștina care se contopea cu insulița și se întindea către miazăzi și răsărit stătea în umbră. Pe ridicăturile de pământ se mișcau torțe, dar privirea îmi fu atrasă de o baltă întunecată, la umbra unei sălcii cu trunchiul răsucit.

Ceva se mișca acolo. Cu răsuflarea tăiată, am recunoscut-o pe Dierna. Se agăță cu o mână de un buștean căzut. Pe cealaltă o duse jos, ca și cum s-ar fi ținut de un obiect aflat sub apă. M-am străduit să văd mai bine, dar peisajul se schimbă.

Dierna fusese găsită. În lumina torțelor, am văzut-o suspinând, deși n-am auzit nimic. Doi druizi erau în apă, lângă ea. Unul dintre ei o ridică și-o depuse în brațele deschise ale Cigfollei. Celălalt legă cu o funie obiectul de sub apă. Bărbații traseră de ea și scoaseră o siluetă micuță...

– Becca! Înecată! Vorbele mi se opriră în gât. Vă rog, nu mă lăsați să văd! Nu vreau să se adeverească! Am sărit de la masă. Vasul și urciorul zburară prin aer. Am căzut la pământ, ghemuită de spaimă, frecându-mi palmele de ochi, vrând parcă să șterg cele văzute.

În clipa următoare, Suona mă prinse de încheieturi și mă trase aproape de ea, murmurând liniștitor printre suspinele mele.

– Sigur că o să-i treacă, se auzi vocea Ganedei din spatele meu. Istericalele astea sunt doar ca să atragă atenția.

Am sărit brusc în picioare, cu toate că mi se învârti capul.

– Dar am văzut! Am văzut! Trebuie s-o păzești pe Becca, altfel se va îneca!

– Ai vrea să fie așa, nu? mârâi Ganeda. O rivală din sângele meu mai puțin cu care să te lupți pentru poziția mea, după ce nu voi mai fi!

Am rămas fără glas la această manifestare fățișă a nedreptății, dar am simțit crisparea Suonei la auzul vorbelor. Mulți ani au trecut până când am înțeles că nu eram decât o țintă la îndemână, pe care Ganeda o lovea nemiloasă ca să-și alunge propriile temeri.

Să intru în transă nu fusese greu deloc. Însă revenirea, mai ales după ce fusesem trezită atât de brusc, a fost mai dificilă. Câteva săptămâni după aceea am fost întruna confuză și predispusă la crize de plâns. În zilele imediat următoare prezicerilor, am fost atât de dezechilibrată, încât de-abia mai mergeam și la fiecare pas simțeam un junghi în cap. Când a fost limpede că o singură noapte de somn nu mă ajuta să-mi revin, am fost trimisă în Casa Vindecării, pe motiv că celelalte fete mă oboseau. Acum însă cred că, de

fapt, Ganeda nu voia să vorbesc cu ele, mai ales cu Dierna, despre viziunile mele.

Aşa s-a întâmplat că mă aflam tot acolo, alintată de Cigfolla de câte ori mă trezeam din visele mele tulburate, când am auzit ţipete din afara clădirii. Ridicată în capul oaselor, am văzut torţele licărind în beznă prin uşa deschisă.

– Ce este? am strigat. Ce se petrece?

Dar am simţit cum mi se strânge stomacul de spaimă, căci ştiam deja ce se întâmpla. Am încercat să cobor din pat, însă durerea de cap m-a azvârlit înapoi şi am gemut.

Am rămas pe loc, încercând să respir regulat ca să-mi alung durerea, când uşa se deschise de tot şi Heron năvăli înăuntru.

– Eilan... Nu le găsim nici pe Dierna, nici pe Becca! şopti ea şi privi înapoi peste umăr, ca să se asigure că n-o vede nimeni. Aşa mi-am dat seama că nu venise nimeni la mine pentru că Ganeda le interzisese tuturor să mă vadă. În viziunea ta, în ce loc ai văzut-o? Spune-mi repede!

Am prins-o de braţ şi i-am descris cât am putut de bine cum se ajungea la locul unde se afla balta de sub salcie. Heron plecă imediat. M-am lăsat pe spate şi am început să plâng cu ochii închişi.

S-a scurs o eternitate de suferinţă până când i-am auzit pe cei porniţi în căutarea fetelor întorcându-se cu glasuri copleşite de durere sau aspre de atâta plâns. M-am întors cu faţa la perete. Nu folosea nimănui faptul că, dacă n-ar fi fost viziunea mea, Dierna poate

că ar fi murit odată cu sora ei. Voisem din tot sufletul să-i demonstrez Ganedei adevărul viziunii mele, dar acum aș fi dat orice ca acuzațiile ei să se adeverească și micuța Becca să se întoarcă teafără acasă.

Puțin înainte de a se crăpa de ziuă, Heron se furișă a doua oară în Casa Vindecării.

– Am auzit plânsete, i-am șoptit când am văzut că nu-și găsea cuvintele. Dierna e bine?

Heron confirmă din cap, cu respirația întretăiată.

– Dar, Eilan, Becca nu mai e!

– Cum s-a întâmplat? am întrebat, uimită că, odată dispărută teribila tensiune a așteptării, propria mea durere dispăruse și ea.

– Dierna s-a dus să culeagă ierburi în mlaștini. I-a spus Beccăi să nu vină după ea, dar știm cum e – era – copila, se corectă ea printre suspine. S-a ținut scai de sora sa de la moartea mamei lor.

– Așa că Becca s-a dus după ea... am spus, ca un bărbat care răsucește sulița în rană, ca să vadă cât de adânc a pătruns.

Heron încuviință din cap.

– Și a căzut în baltă. Dierna a auzit-o țipând și a fugit înapoi, dar Becca se scufundase deja în nisipurile mișcătoare. Dierna n-a putut s-o tragă afară... i-a ținut doar trupul până au venit cei plecați să le caute.

Am închis ochii și am văzut încă o dată chipul mânjit de noroi al Diernei deasupra apei întunecate.

– O să dea vina pe ea însăși... am murmurat, știind prea bine ce înseamnă durerea aceea. Dacă Ganeda i-ar fi povestit Diernei viziunea mea, ar fi fost oare

tragedia împiedicată? În noaptea aceea, toate trei am suferit în aceeași măsură, jelind pierderea dulcei copile.

Încetul cu încetul, m-am însănătoșit și mi s-a dat voie să revin în Casa Fecioarelor. Nu m-am mirat când am auzit că Dierna, răcită de atâta stat în mlaștină, făcuse aprindere de plămâni. Venise rândul ei să fie îngrijită în Casa Vindecării. Am cerut voie s-o vizitez, dar Ganeda nu m-a lăsat. Mi-am adus aminte o poveste pe care o știam de la tutorele meu, Corinthius, despre un rege răsăritean care omora mesagerul dacă-i aducea vești proaste. N-avea nici un rost să mă acuze Ganeda pe mine de nenorocire, mai ales că nu-mi dăduse crezare, dar știam deja de mult că, de câte ori venea vorba de mine, faptele Marii Preotese erau întru totul lipsite de rațiune.

Instruirea noastră continua, dar nu mai primeam lecții de prezicere. Mie îmi convenea. Învățasem primul paradox al profețiilor: dacă vezi în viitor, nu înseamnă că-l și înțelegi, cu atât mai mult că-l poți schimba.

În timp, Dierna și-a mai revenit, dar se târa de colo-colo, cu ochi ca două găuri într-o pătură și cu fața palidă ca moartea, în contrast puternic cu părul ei ca de foc. Arăta de parcă ar fi murit odată cu Becca și numai stafia ei rămăsese cu noi pe Avalon.

Vara aceea înfiorătoare se apropia, în cele din urmă, de sfârșit. Papura creștea, maronie și înaltă, și se îndoia în bătaia vântului care zburătăcea frunzele gata să îngălbenească, iar Negurile din jurul insulei

Avalon păreau scăldate în aur. Într-o seară, pe când răsărea luna nouă, în timp ce mă întorceam de la toaletă, am surprins cu privirea o siluetă vag conturată pe cărarea ce ducea la Lac. Am recunoscut-o pe Dierna. Pulsul îmi crescu brusc, alarmată, dar mi-am înăbușit țipătul și am fluierat la Eldri să plece după ea.

Când le-am ajuns din urmă, Dierna ședea lângă o tufă de soc, cu Eldri în brațe. Umezea cu lacrimi blana mătăsoasă. Auzindu-mi pașii, ridică spre mine o privire încruntată.

– N-aveam nimic! Nu era nevoie s-o trimiți pe Eldri după mine! strigă ea, nervoasă, dar fără să dea drumul cățelușei. Sau te-ai gândit că ar trebui să intru în Lac și să nu mă mai întorc!

Mi-am stăpânit emoția. Era mai grav decât crezusem. M-am așezat, dar n-am atins-o, știind că n-ar fi fost deloc indicat.

– Toți zic că n-a fost vina mea, dar știu eu ce cred de fapt... pufni Dierna și se șterse la nas cu mâneca.

– *Am văzut* ce s-a întâmplat în vasul pentru preziceri, știi bine, i-am spus, într-un sfârșit. Dar nu m-a crezut nimeni. Mă tot gândesc că, dacă m-aș fi străduit mai tare să-i conving...

– Asta-i o prostie! N-aveai de unde să știi când... strigă Dierna, apoi tăcu, privindu-mă bănuitoare.

– Amândouă ne simțim vinovate. Poate că așa va fi întotdeauna. Dar voi încerca să mă obișnuiesc cu gândul, dacă vrei și tu. Poate că ne vom ierta una pe alta, chiar dacă nu ne putem ierta pe noi însene...

Se uită lung la mine cu ochii albaştri plini de lacrimi. Apoi, suspinând, mi se aruncă în braţe.

Am rămas aşa, plângând, până când am văzut secera albă a lunii pe boltă. Numai când Eldri lătră şi se strecură dintre noi mi-am dat seama cât timp trecuse şi că nu eram singure. O vreme coborâse pacea peste mine, cât ţinusem copila în braţe, dar acum am simţit din nou crampe în stomac. Silueta îmbrăcată în mantie din faţa noastră era însăşi Doamna Avalonului.

– Dierna, am murmurat. E târziu şi ar trebui să fii în pat. Fata se crispă la vederea bunicii ei, dar eu o ridicam deja în picioare. Hai, fugi la culcare acum, şi fie ca Zeiţa să-ţi binecuvânteze visele.

O clipă m-am temut că va insista să rămână şi să-mi ia apărarea. Dar probabil şi-a dat seama că n-ar fi făcut decât s-o înfurie mai tare pe Ganeda, căci, deşi s-a uitat înapoi de mai multe ori, a plecat fără să protesteze. Mărturisesc că, simţind ameninţare în tăcerea Doamnei, mi-a venit s-o chem înapoi, dar confruntarea ar fi trebuit să aibă loc de multă vreme şi trebuia să-i fac faţă singură.

M-am ridicat în picioare.

– Dacă ai ceva să-mi spui, hai să ne plimbăm pe mal, unde nu vom deranja pe nimeni cu vorbele noastre.

M-am mirat singură de glasul meu ferm, căci tremuram toată pe sub şal. Am pornit înainte pe cărarea de la marginea Lacului, cu Eldri în spatele meu.

– De ce eşti supărată? am întrebat, când n-am mai putut suporta liniştea prevestitoare de furtună. Propria

ta nepoată nu are voie să primească alinare, pentru că alinarea vine de la mine?

– Ai omorât-o pe sora mea când te-ai născut, șuieră Ganeda, ai prezis de rău Beccăi, iar acum încerci să-mi furi dragostea ultimului copil din sângele meu.

Am fixat-o din priviri, furia luând locul fricii în inima mea.

– Femeie, ești nebună! Am iubit-o pe fetița aceea, iar moartea mamei mele a fost cu siguranță o pierdere mai mare pentru mine decât pentru tine. Dar alegerile noastre nu au nici un rol, ori învățăturile Avalonului nu sunt altceva decât minciuni? Mama mea a ales să fie preoteasă la Marea Ceremonie, iar când a văzut că e însărcinată, a ales să păstreze copilul, deși cunoștea riscurile. Iar Beccăi i s-a spus să nu meargă după sora ei, dar a ales altceva.

– N-avea de unde să știe, era prea mică...

– Iar tu *ai ales* să mă ții departe de amândouă fetele! am continuat, cuprinsă de mânie. Nu-ți dai seama că le-aș fi păzit cum își păzește ursoaica puii, ca să împiedic ceea ce știam că avea să urmeze?

Ganeda mă prinse brutal de braț și, când mă răsuci ca să mă întoarcă cu fața spre ea, am simțit cum îi crește forța interioară. În fața mâniei Doamnei din Avalon, supărarea mea deveni dintr-odată capriciul unui țânc.

– Îndrăznești să-mi vorbești așa *mie*? Un Cuvânt să rostesc, și te-aș rade de pe fața pământului!

M-am făcut mică sub amenințarea brațului ridicat în veșmântul negru, fluturând ca aripa Doamnei

Corbilor. Câteva clipe nu se auziră decât undele care se loveau șoptit de mal.

Atunci, din mirosul de pământ reavăn și din șoapta apei, o nouă energie începu să curgă prin mine, o forță statornică, răbdătoare, care putea absorbi fulgerele invocate de mânia grandioasei Ganeda. Într-o singură clipă am atins esența lăuntrică, deși dacă aceea a fost Zeița sau sufletul meu etern, n-aveam de unde ști. Încet, mi-am îndreptat ținuta și, când privirile noastre se întâlniră, puterea Ganedei i se scurse din trup până când din ea nu rămase decât o bătrână adusă de spate, mai scundă chiar decât mine.

– Ești Doamna din Avalon, am spus eu, oftând, dar amândouă suntem fiicele Doamnei care împărățește pretutindeni. Mă voi supune ție pentru binele Avalonului, dar numai pentru că așa *aleg* eu să fac.

Ganeda ridică ochii spre mine. Pe obrazul ei, luna sculpta dâre de lumină și întuneric.

– Ești tânără, vorbi ea cu glas scăzut, tânără și trufașă. Poți refuza să te temi de mine, dacă așa dorești... viața te va învăța ce e frica, așa să știi, și ce înseamnă compromisul!

Se întoarse și porni de-a lungul malului.

– Dierna e și ruda mea, am strigat în urma ei, și nu te voi lăsa să mă ții departe de ea!

Ganeda se răsuci din nou spre mine.

– Faci cum vrei, zise ea obosită, dar am avut și eu viziuni în tinerețe. Am privit în Fântâna Sfântă și am văzut că Dierna va fi moștenitoarea mea. Ai face

bine să te împrieteneşti cu ea, pentru că, să ştii de la mine, *ea*, şi nu tu, va fi următoarea Doamnă din Avalon!

Vara terifiantă care adusese moartea Beccăi deveni treptat o amintire. Ştiam ce nenorocire se născuse în sufletul surorii ei, dar, în timp, am realizat că şi Ganeda fusese afectată, poate mai tare decât şi-ar fi putut da seama oricare dintre noi, chiar şi ea. La trup era încă viguroasă – nu cred că cineva cu mai puţină vitalitate ar fi reuşit să ducă la capăt treburile ce cădeau pe umerii Doamnei din Avalon. Dar sabia minţii, care lovea în prieten şi duşman deopotrivă, se tocise.

Nu mi-a părut rău deloc. Tânără cum eram, nu înţelegeam şi nici nu m-am deranjat să încerc să înţeleg că loviturile vieţii îţi înfrâng treptat spiritul. Puternică la trup şi încântată de maturizarea propriilor mele puteri, am pornit nerăbdătoare în călătoria mea de încercare şi, sigură pe hotărârea mea, am oferit monedele de aur primite familiei băiatului care mi-o făcuse cadou pe Eldri cu zece ani înainte.

Şi aşa am pătruns în Neguri şi am eliberat din profunzimile fiinţei mele Cuvântul Puterii cel deschizător de drumuri şi am râs, pentru că, la urma urmei, a fost atât de uşor, ca şi cum îmi aminteam ceva ce învăţasem mai demult. Heron şi Aelia au făcut la fel când le-a venit rândul şi au fost primite înapoi cu bucurie, cum am fost primită şi eu. Roud însă nu s-a mai întors din călătoria de încercare.

A urmat un an de linişte, vreme în care am fost obligată să mă cercetez pe dinăuntru într-un fel

nepermis de nenumăratele cerințe impuse de instruirea mea de până atunci. Acesta a fost, cred eu acum, adevărata mea inițiere, pentru că nu dușmanii din afară, care pot fi înfruntați și învinși, sunt periculoși, ci aceia mai iscusiți, care se ascund înăuntrul tău.

Nu am voie să spun nimic despre jurământul de sub care am ieșit la sfârșitul acelui an, decât că a fost, cum a spus Ganeda, un act de sacralizare, de sacrificiu. Dar, deși m-am oferit Doamnei, ca să se folosească de mine după cum îi era voia, nu am înțeles atunci avertizarea că nu putem prezice sau controla ce va face ea cu noi, odată ce ne-am dedicat ei. Cu toate acestea, după ce am jurat, am trecut prin Misterul Cazanului și pe frunte mi-a apărut semiluna albastră, semnul preoteselor.

Concentrată pe bătăliile mele interioare, nu mi-am dat seama de la bun început că pe Avalon lucrurile nu mergeau cum trebuie. În anul de liniște de după inițiere, Aelia și cu mine am devenit tot mai apropiate. Am descoperit cu surprindere că, dacă tăceam, îi înțelegeam mai bine inima decât pe vremea când ne ascundeam gândurile în conversații, iar ea simțea la fel, fără îndoială. Când ne foloseam vocea numai pentru a cânta la ritualurile Zeiței, cuvintele dobândeau un înțeles nou, sfânt.

Astfel, prima întâlnire a preoților și preoteselor consacrate, la care am fost primită după anul de liniște, mi-a părut încărcată de sensuri neobișnuite. În realitate, lucrurile erau mult mai grave. Trecuseră niște

ani de când veniseră tineri și tinere noi pentru a fi instruite pe Avalon, iar Roud nu fusese singura care plecase în călătoria de încercare fără să se mai întoarcă. Pe lângă asta, prinții care sprijineau comunitatea de pe insulă nu se mai arătaseră doritori să plătească ceea ce datorau.

– Nu că n-am avea bani, spuse Arganax, ajuns conducător al druizilor în anul precedent. Britania nu a fost nicicând mai prosperă. Dar împăratul Claudius de la Roma se pare că ne-a uitat și, odată cu moartea lui Victorinus, Imperium Galliarum are treburi mai presante decât strângerea de taxe.

Cigfolla râse.

– Cea care conduce imperiul e mama lui, Victorina, în ciuda verișorilor pe care i-a pregătit ca să încălzească tronul, și face cât doi bărbați ca el, din câte am auzit. Poate că va susține *ea* Avalonul!

– Prințesa ne-a sprijinit bucuroasă când i-au amenințat romanii, zise Suona. Acum ei se poartă de parcă n-ar mai avea nevoie de noi, de parcă pot abandona vechile tradiții ale Britaniei acum, că nu mai sunt controlați de Roma.

Ne-am uitat la ea, uluiți și tăcuți. Apoi Ganeda își drese glasul și spuse:

– Propui să ne folosim de magie ca să aducem înapoi împărații?

Roșie în obraji, Suona tăcu, dar ceilalți începură să speculeze în șoaptă.

– Nu putem lua nici o hotărâre până nu știm cu ce ne confruntăm, spuse Ganeda, în cele din urmă,

şi ne-am epuizat cunoştinţele care se pot dobândi cu mijloacele obişnuite...

– Ce anume propui? o întrebă Arganax.

Ganeda îşi plimbă privirea în jurul cercului cu încruntarea exasperată pe care o ştiam atât de bine din zilele pregătirii mele.

– Ce suntem noi, greci, să ne irosim viaţa în discuţii despre limitele filozofiei? Dacă priceperile noastre merită păstrate, atunci să le folosim! Nu mai e mult şi va sosi primăvara. Haideţi să profităm de acest moment de echilibru dintre cele două jumătăţi ale anului şi să invocăm Oracolul!

5

270 AD

Umblători pe vechile cărări,
Căutători pe a Luminii Cale,
Ziua şi noaptea-s gemene surori,
Ziua şi noaptea sunt acum egale...

Preotesele în veşminte negre cântau şi se învârteau cu paşi alunecoşi în jurul cercului, iar druizii, în haine albe, le acompaniau şi se învârteau în sens opus. Întunericul şi lumina, în echilibru perfect, închiseră cercul şi se odihniră. Arganax făcu un pas în faţă, ridicând mâinile a binecuvântare. În spatele lui, un preot aştepta gongul.

Arhidruidul era un bărbat viguros, între două vârste, dar Ganeda, care se deplasase pentru a sta cu fața la el, părea fără vârstă, înviorată de ritual. Haina ei, de un albastru atât de închis încât bătea spre negru în lumina torțelor, cădea în cute drepte pe pardoseala lucioasă de piatră, iar pietrele lunii din podoabele argintii ale Marii Preotese străluceau neîntrerupt, pe piept și pe sprâncene.

– Priviți, Soarele domnește în Casa Berbecului, iar Luna se odihnește în brațele Gemenilor, proclamă druidul. Iarna a trecut, ierburile împing capul spre razele soarelui, păsările se întorc înapoi, ciripindu-și graba să se împerecheze, animalele se trezesc din somnul lor lung. Totul se trezește la viață, și noi renaștem, împinși de același curs al destinului, mânați la fapte de aceleași energii mărețe... Păstrați tăcerea și priviți cum renaște lumea, căci noi toți suntem Una, priviți marea transformare dinăuntru...

Am închis ochii așa cum au făcut și ceilalți, vibrând odată cu ecoul gongului dintre pilaștrii Sălii Mari a druizilor. Răsuna fiecare părticică din mine. Pierdută în frumusețea momentului, am uitat să fiu invidioasă pe Heron, pentru că ea, și nu eu, va sta pe taburetul cu trei picioare și va coborî în Fântâna Profețiilor.

– Treziți-vă! Treziți-vă! Treziți-vă! se auzi un glas nou, răsunător și limpede.

Însoțitori ai Cosmicei Lumini,
Splendoarea iarăși se ivește!

Veniți deci s-o primiți în inimi,
Renașteți liberi, vitejește!

Am deschis ochii. Patru tineri cu torțe stăteau în colțurile sălii. Cineva aruncase deja o mână de ierburi în mangal. În lumina lor, fumul dulceag strălucea de parcă s-ar fi aprins aerul. Vedeam acum imaginile pictate pe peretele din ipsos – un port înconjurat de o insulă, temple grandioase, un munte în formă de piramidă scuipând flăcări și alte scene din ținutul închipuit care, într-o zi când lumea s-a sfârșit, se scufundase în valuri. Asemenea ritualului nostru, legendele acelea aparțineau unei înțelepciuni pe care druizii doar o moșteniseră.

Ritualul se desfășura neîntrerupt, întrebări și răspunsuri curgând unele după altele, pentru a sublinia sacralitatea momentului în care, Noaptea și Ziua fiind egale, se deschidea o ușă între Viitor și Trecut, iar persoana pregătită așa cum se cuvine vedea între cele două lumi.

Cercul se deschise pentru a face loc unei siluete acoperite de voaluri, sprijinită ușor de Wren și Aelia. Cele două o conduseră cu grijă spre taburetul cu trei picioare, susținând-o până când își recăpătă echilibrul. *Licoarea sfântă a amețit-o repede*, mi-am zis, privind-o. *Fie ca Zeița să n-o lase s-o doboare...*

În zilele de demult, Zeița însăși era invocată ca să vorbească prin gura preoteselor ei. Acum, deși zeii mai coborau câteodată și dansau cu noi la festivaluri, se credea că e mai folositor ca Prezicătoarea să aibă

mintea deschisă și lipsită de orice personalitate, chiar și de a ei, fără cea mai mică urmă de voință, în afară de a descrie imaginile văzute.

Marea Preoteasă merse lângă Heron. Măsuța cu vasul de argint fusese așezată deja în fața ei. Boabele de vâsc pluteau pe apă, împreună cu alte ierburi. Din locul în care mă aflam, am văzut torțele lucind în apă. Am simțit că mă clatin și am clipit repede ca să sparg vraja, apoi am întors capul, în speranța că nu mă văzuse nimeni amețită. Eram o preoteasă instruită și ar fi trebuit să mă stăpânesc mai bine.

– Scufundă-te, scufundă-te... mai adânc, tot mai adânc...

Glasul Ganedei devenise o șoaptă, călăuzind-o pe Prezicătoare în călătoria ei interioară, profundă, până când vasul de argint se făcu una cu Fântâna Sfântă de lângă chiparosul alb. Apoi își îndreptă ținuta și plecă de lângă ea.

– Ce se întâmplă acum printre romani? Ce face împăratul Claudius? întrebă Arganax.

Se lăsă o tăcere lungă.

– Spune-ne, Prezicătoareo, ce vezi? o îndemnă Ganeda.

Faldurile voalului transparent vibrară.

– Văd... chiparoși sub cerul de la apus... nu, lumina vine de la un foc. Ard trupuri... unul dintre privitori se clatină și cade... Heron vorbea blând, cu voce calmă, de parcă privea dintr-un poziție avantajoasă din afara lumii. Peisajul se schimbă... un bătrân zace într-o

cameră luxoasă. Patul e împodobit cu purpură, dar el e singur... e mort... Vreți să aflați mai multe?

– Ciuma... se auzi un murmur. Fie ca zeii s-o țină departe de noi...

– Așadar, puterea romanilor a luat sfârșit? Se vor întoarce în Britania? întrebă druidul. De data asta, Heron răspunse fără să fie îndemnată.

– Văd oștiri și corăbii... britoni luptând împotriva britonilor... sânge, sânge și foc... Scutură din cap nedumerită, copleșită parcă de imagini.

– Scufundă-te înapoi în locul unde vezi doar apa lucind, spuse Ganeda încet. Spune-mi, cine va veni în ajutorul nostru?

Heron se crispă.

– Soarele! Soarele strălucește în toată splendoarea! Mă orbește! Încremeni, apoi scăpă un oftat. A... Vine... poartă armură de roman, dar are ochii cuiva care cunoaște Misterele. Există un oraș... Cred că e Londinium. Pe străzile lui, oamenii aclamă: „*Redditor lucis... redditor!*"

Se bâlbâi la cuvintele latinești, dar tot am reușit să le înțeleg: *Cel ce ne-a redat lumina!*

Le înțelese și Arganax. Avu un schimb de priviri cu Ganeda.

– Dacă acest bărbat este un inițiat, ne-ar putea fi de mare ajutor, rosti el cu glas scăzut. Pe urmă se aplecă în față din nou.

– Cine e... Nu, *unde* se află acum?

Heron se clătină încă o dată deasupra vasului pentru preziceri.

– Îl văd... dar e mai tânăr. Cu părul ca păpădia... adăugă ea, răspunzând înainte să audă întrebarea. Călăreşte un catâr maroniu pe un drum roman... dar e în Britania... drumul către minele de plumb de pe dealuri...

– Aici! exclamă Arganax. Fără îndoială că zeii i-au hărăzit să vină la noi!

Prezicătoarea bolborosea ceva numai pentru ea, dar, auzind vorbele druidului, se îndreptă de spate, tremurând ca un arc care tocmai eliberase săgeata.

– Hărăzit! rosti ea ca un ecou, apoi țipă, lucru neobişnuit pentru ea. Fiul Soarelui, mai impresionant decât tatăl său! O Cruce de Lumină arde pe cer! Toate se schimbă! Soarta atârnă în balanță, fiul va străluci peste lume!

Prezicătoarea întinse brațele cu un ultim țipăt, răsturnând vasul pe podea. Am văzut că începe să se clatine. Aelia și cu mine am prins-o înainte de a cădea.

Față de piatra migălos cioplită pe Avalon, colibele din lut amestecat cu nuiele ale călugărilor de pe Inis Witrin mi s-au părut strâmbe și sărăcăcioase. Mi-am tras voalul pe frunte ca să nu mi se vadă semiluna de pe frunte în timp ce urcam panta. Con, tânărul druid pus să mă însoțească, veni în față și mă luă de braț. Trecuseră aproape șase săptămâni de la ritul Oracolului și sărbătoarea Beltane se apropia cu repeziciune. După obişnuita discuție despre înțelesurilor celor prezise de Oracol, Arganax a trimis câțiva din tinerii lui pe dealurile Mendip, să afle dacă există

vreun roman care să semene cu cel descris de Heron. A trebuit să așteptăm răspunsul lor.

– Va trebui să mă lași pe mine să vorbesc cu ei. Acestor oameni sfinți le este interzis să stea de vorbă cu o femeie, îmi spuse blând însoțitorul.

Călugării ne dădeau voie să lăsăm caii Avalonului să pască pe pășunea lor, primind în schimb ierburi și medicamente. M-am întrebat de unde cred că venim.

– Poftim? Doar nu-și închipuie c-o să-i ispitesc la desfrâu? am pufnit eu, în bătaie de joc. Va trebui să port o mască de femeie bătrână și urâtă când ne întâlnim cu romanul. Ce-ar fi să mi-o pun de pe acum, ca să mă obișnuiesc cu ea?

Tata se asigurase că toți copiii lui învățau latina corectă – a fost unul dintre motivele pentru care mi s-a dat sarcina să-l aduc pe roman pe Avalon.

După cotitura potecii, am zărit biserica rotundă. Arcada inferioară susținea un turn central, cu acoperiș din stuf strălucind auriu în soare. Con mi-a arătat o bancă lângă locaș, pe care puteam să-l aștept până se ducea să vadă de cai. Era un loc surprinzător de liniștit, auzeam murmur de glasuri cântând înăuntru în timp ce urmăream un fluture care făcea piruete deasupra firelor de iarbă.

Cântecul crescu brusc în intensitate și m-am întors să-l ascult mai bine. Când m-am răsucit înapoi, fluturele aterizase pe mâna întinsă a unui bătrân. Am clipit și m-am întrebat cum de nu îl văzusem când ajunsese acolo, pentru că nu mai era nimeni în jurul bisericii. Ceilalți călugări pe care îi zărisem purtau tunici aspre,

țesute din lână naturală, nevopsită, pe când veșmântul bătrânului sclipea, alb ca zăpada. Barba care-i atârna pe piept era și ea albă ca lâna.

– Binecuvântarea Celui Preaînalt să cadă asupra ta, soră... spuse el încet. Îi mulțumesc că mi-a dat ocazia să vorbesc cu tine încă o dată...

– Ce vrei să spui? m-am bâlbâit eu. Nu te-am mai văzut niciodată1

– Ah, oftă el. Nu mai ții minte...

– Ce să țin minte? Mi-am dat voalul pe spate, sfidătoare. Tu ești urmașul lui Christos, iar eu sunt preoteasă din Avalon!

Bătrânul încuviință din cap.

– Adevărat – astăzi. Dar, în vremuri demult apuse, amândoi aparțineam aceluiași ordin, pe tărâmul care zace acum sub apă. Viețile și tărâmurile se duc, dar Lumina Spiritului nu se stinge.

Am rămas cu gura deschisă de uimire. De unde știa călugărul acela despre Mistere?

– Ce... m-am bâlbâit iar, străduindu-mă să mă concentrez. Cine ești tu?

– Mă cheamă Iosif în locurile acestea, dar nu de numele meu trebuia să întrebi, ci de al tău.

– Mi se spune Eilan, am spus repede. Și Elena...

– Sau Tiriki... adăugă el. Am clipit, căci numele îmi suna cunoscut. Dacă nu știi cine ești, cum îți găsești drumul?

– Știu unde merg... M-am oprit la timp de la a-mi dezvălui misiunea, dar mi-am dat seama că bătrânul știa deja.

Scutură din cap și oftă.

– Spiritul tău știe, dar mă tem că trupul pe care-l porți acum trebui să străbată cale lungă înainte ca tu să înțelegi. Ține minte: simbolul nu înseamnă nimic, ci realitatea din spatele lui e totul.

Nu știam nici pe departe cine sau ce era bătrânul, dar aveam destulă pregătire ca să-mi dau seama că spune adevărul.

– Bunule părinte, ce trebuie să fac?

– Caută Lumina... îmi răspunse el. Odată cu vorbele lui, lumina soarelui căzu orbitoare pe veșmântul alb.

Am clipit și m-am trezit uitându-mă la Con. Spunea ceva despre cai. Bătrânul dispăruse.

– Caii ne așteaptă jos, la poartă, repetă tânărul druid, iar ziua e pe cale să se sfârșească.

Tot nedumerită, l-am lăsat să mă ridice în picioare. Știam că nu trebuia să-i povestesc cele văzute, așa cum știam că mă voi gândi la ele multă vreme de atunci încolo.

Întunericul se lăsa peste Valea Avalonului, acoperind mlaștină și luncă deopotrivă cu o mantie purpuriu-cenușie. Din locul în care mă aflam pe calea spre Mendip vedeam, de pe o ridicătură de la răsărit, aproape tot drumul până la estuarul Sabrinei, unde soarele apunea în mare. În afară de Delușor și apa licărind vag, restul lumii zăcea în umbră. De zece ani îi spuneam adio soarelui dinăuntrul peisajului; era fascinant să-l observi din afară. Da, era ciudat și înspăimântător

și emoționant să te întorci în lumea oamenilor, chiar dacă pentru scurtă vreme.

Con mă prinse de cot.

– S-a întunecat. Romanul trebuie să apară curând.

– Mulțumesc.

Am dat din cap și am privit norii care amenințau la miazănoapte. Nici oamenii Avalonului nu putea aduce ploaie dacă cerul era limpede și a trebuit să așteptăm vremea potrivită pentru scopul meu. Ținusem norii pe loc toată după-amiaza. Acum am eliberat o parte din energia care-i ținea legați și am simțit respirația rece a furtunii pe obraji.

Am prins curaj când am aflat că viziunea lui Heron despre moartea împăratului se adeverise. Bărbații care beau la taverna de lângă minele de plumb nu știau altceva decât bârfe. Se zicea că Claudius îi lăsase imperiul altui general, pe nume Aurelian, în locul propriului său frate, Quintillus, care, după o încercare nereușită de a da o lovitură de stat, murise ucis de mâna lui.

– Va veni, nu te teme, mă asigură druidul care ne așteptase. Romanii nu-și ies din obicei. În ultima săptămână, tot pe aici a trecut.

– Are cumva părul blond? am întrebat din nou.

– Ca inul decolorat, și poartă semnul lui Mithras între sprâncene.

Am dus mâna sub voal și-am pipăit semiluna albastră tatuată pe fruntea mea. *E un inițiat*, mi-am reamintit, *și vede mai multe decât un om obișnuit. Va trebui să fiu atentă.*

Dincolo de curbura drumului răsună țipăt ascuțit de corlă, sunet neobișnuit pentru ținuturile mlăștinoase înalte, dar romanul a cărui venire o anunța nu avea de unde să știe acest lucru. Am tras aer adânc în piept, am ridicat brațele spre ceruri și am eliberat norii.

În câteva secunde, am simțit primele picături. Până la ivirea siluetei călare pe catâr, ploaia cădea șiroaie, pentru că mai mulți nori de furtună care ar fi trebuit să treacă pe rând își eliberară dintr-odată burțile de apă.

Bărbatul urmărit de noi se ascunse la adăpostul fragil al unei tufe de soc. Își trase gluga mantalei de soldat până la jumătatea capului, încercând zadarnic să se apere de ploaie. Am stat și l-am privit pe îndelete.

– Nu vă arătați, le-am spus celor doi druizi, în timp ce-mi strângeam mantia pe lângă trup, dar, când pornesc, veniți după mine...

Am îndemnat poneiul din călcâie și l-am mânat pe povârnișul din josul drumeagului.

– Ajutor! Vă rog, ajutați-mă! am strigat în limba romanilor, cu glas pițigăiat, mai tare decât răpăitul ploii, și-am tras de hățuri ca să stăpânesc poneiul care pornise năvalnic, căutând parcă să arate că eram într-adevăr la ananghie. Nu s-a întâmplat nimic, așa că am lăsat animalul să meargă înainte, agățată de coama lui.

– Nu mă aude nimeni? am strigat din nou, apoi am văzut catârul roșu pe coama dealului.

Purtam o mantie albă, romanul trebuia să mă vadă și prin stropii deși. Am țipat și am îndemnat zdravăn poneiul din călcâie, agățându-mă disperată de el în timp ce gonea în jos pe panta dealului. Am auzit o

sudalmă romană și trosnete prin desișuri când catârul porni în grabă după mine. Până să mă ajungă romanul din urmă, am ajuns la poalele dealului, printre stejari și anini.

– Doamnă, ești rănită?

Avea o voce profundă și, atât cât am putut ghici prin mantaua lui, un trup bine clădit și înalt. Apucă hățurile pe care le făcusem scăpate cu gesturi iscusite când îl văzusem venind.

Poneiul încetă să se mai zbată, simțind mână de stăpân. Cum nu mai trebuia să lupt și cu el, și cu furtuna, am scos un ultim țipăt:

– Mulțumesc! Mulțumesc! Poneiul a luat-o la goană și m-am temut c-o să cad!

Romanul veni călare mai aproape și mă cuprinse cu brațul pe după umeri. M-am lăsat pe el recunoscătoare, conștientă de câtă vreme trecuse de când nu mai călărisem drum lung. Căldura trupului său mă pătrunse mai iute decât crezusem. Poate că Heron avea dreptate, mi-am zis, și romanul era, cu adevărat, soarele.

– Trebuie să te duc la un adăpost, murmură el în părul meu. Respirația lui caldă m-a înfiorat. Furtuna își mai domolise furia, dar tot mai cădeau stropi.

– Pe-acolo, am zis, arătând spre sud. E un șopron vechi cu țigle.

Țiglarii nu începuseră încă munca în sezonul verii, dormiserăm acolo la venire.

Ajunși la șopron, nici n-a mai fost nevoie să mă prefac extenuată. M-au lăsat picioarele când am descălecat și numai reacția rapidă a romanului m-a salvat

de la cădere. M-a ţinut în braţe câteva clipe şi mi-am dat seama că ne potriveam la statură. Oare la ce altceva ne mai potriveam? m-am întrebat când i-am simţit forţa braţelor.

Nu că aş fi avut ocazia să aflu. Consiliul, în înţelepciunea lui, hotărâse să-l lege pe roman de cauza noastră oferindu-i o preoteasă la Marea Ceremonie, când vor fi aprinse focurile de Beltane. Pentru că vorbeam latina, sarcina de a-l aduce la Avalon căzuse pe umerii mei. Dar nu eu, ci Aelia era preoteasa pe care i-o hărăzise soarta.

I-am urmărit, tremurând toată, îndemânarea cu care aprinse imediat focul. Ţiglarii lăsaseră suficient combustibil. Flacăra ţâşni veselă, dezvăluind un braţ musculos, pomeţi puternici şi păr scurt, lipit de cap, căruia ploaia îi dăduse nuanţa aurului vechi. Când focul cuprinse crengile mai mari, se ridică, îşi desfăcu mantaua plină de apă şi-o atârnă pe una dintre grinzile mai joase, ca să se usuce. Purta o tunică din lână gri, de calitate, cu margini roşii. La şold îi atârna o sabie scurtă, într-o teacă de piele uzată.

– Dă-mi voie să-ţi iau mantia, Doamnă, îmi spuse, întorcându-se spre mine. Focul va încălzi curând aerul şi poate că se va usca...

Flacăra crescu pe neaşteptate şi-l lumină complet pentru prima oară. Lumea se opri în loc. Am văzut o pereche de ochi cenuşii inteligenţi care înviorau un chip cu trăsături comune, bronzat de soare şi vânt, trandafiriu acum, din cauza frigului. Obosit şi ud, nu era într-una din zilele lui cele mai bune, dar nu pentru

frumusețe avea să devină renumit. Tenul îl dădea de gol că e roman prin educație, nu prin descendență; nu aducea nici pe departe cu tânărul din profeția lui Heron.

Cu toate acestea, îl cunoșteam.

Mi-l arătase Zeița, la ceremonia în care devenisem femeie. Era iubitul care mă va cere la focurile sărbătorii Beltane și al cărui copil îl voi purta în pântec...

Druizii nu l-au găsit pe tânărul căutat, mi-am zis, disperată. *Acesta nu e eroul din viziunea lui Heron, ci dintr-a mea...*

Dar dacă era unul și același?

Nu știu ce se citea pe chipul meu atunci, dar romanul făcu un pas înapoi și ridică mâinile în semn de autodezaprobare.

– Te rog, *domina*, nu-ți fie teamă. Eu sunt Flavius Constantius Chlorus, la dispoziția ta.

M-am înroșit toată, conștientizând că nici eu nu arătam prea bine. Dar așa trebuia să se întâmple. Trebuia să mă vadă urâtă, chiar bătrână, până când aveam să știu... până când aveam să știu dacă el era destinul *meu*...

– Iulia Elena îți mulțumește, am murmurat, prezentându-mă cu numele meu roman. Pronunțându-l, mi-a sunat la fel de ciudat ca latina vorbită de mine. Fata cu acest nume trăise în altă viață, cu zece ani înainte. Oare nu era cumva menită să se trezească iar la viață?

La șoldul romanului atârna un burduf. Dădu cureaua peste cap și mi-o întinse.

– Nu-i decât vin, dar poate că te va încălzi...

Am reușit să-i zâmbesc și m-am întors să caut în desagii de la șa.

– Iar eu am aici puțină pâine și brânză și fructe uscate, pregătite de surorile mele.

– Atunci vom sărbători.

Constantius se așeză de partea cealaltă a focului și surâse.

Surâsul îi transformă chipul. Trupul parcă îmi luă foc. Acesta era bărbatul pe care îl visam de la treisprezece ani. Fără o vorbă, am scos pâinea. Mi-o luă din mână. Auzisem că, în ținutul dealurilor, dacă doi oameni împart mâncarea și patul și se încălzesc la același foc, căsătoria e ca încheiată. Noi deja împărțeam hrana și focul. Eram ispitită, pentru prima dată în viață, să-mi încalc jurămintele.

Când ni se atinseră degetele, l-am simțit cum se înfioară. Însoțitorii mei druizi erau pe undeva pe afară. Nu ne vor deranja decât dacă voi țipa. Nu-mi trebuia decât foarte puțin, un singur pas către el, să tremur înfrigurată, ca și cum voiam să mă încălzească brațele lui. Un bărbat și o femeie, rămași singuri. Nu știam nimic despre dragostea fizică, însă trupurile noastre ar fi știut ce să facă.

Dar sufletele noastre?

Să mă dau lui fără demnitate ar însemna să distrug sentimentul celălalt – mai dulce chiar decât senzația care începea să mă copleșească –, acela care bănuiam că s-ar fi putut naște între noi. Așa că, deși mă simțeam ca un flămând care dă la o parte mâncarea, am

dat înapoi și am încercat să mă acopăr cu mantia urâțeniei, nu cu strălucirea unei preotese.

Constantius scutură ușor din cap, îmi aruncă o privire încruntată, apoi întoarse capul.

– Locuiești în apropiere? mă întrebă politicos.

– Cu surorile mele, la marginea mlaștinii, i-am răspuns sincer, lângă insula unde-și au călugării sanctuarul.

– Insula Inis Witrin? Am auzit de ea...

– Putem ajunge acasă la mine mâine, înainte să urce soarele în înaltul cerului. Ți-aș fi recunoscătoare dacă m-ai însoți.

– Sigur că da. Cei ce supraveghează proprietățile familiei mele ar fi preferat ca eu să nu fi venit deloc aici, n-o să le pese dacă întârzii o zi sau două, adăugă Constantius cu amărăciune în glas.

– Cum de ai ajuns să călărești pe drumurile de țară ale Britaniei? Pari un bărbat cu funcție de conducere, l-am întrebat, sincer interesată.

– Ca să nu mai pomenesc de relațiile familiei mele. Glasul se mai îndulci. Bunica mea a fost sora împăratului Claudius. Am vrut să mă descurc în viață singur, nu prin relații. Dar, întrucât fratele bunicii a încercat să pună mâna pe imperiu și a dat greș, mă voi mulțumi, pur și simplu, să rămân în viață.

Scutură din umeri și trase o înghițitură din burduf.

– Familia mamei a investit aici, în Britania – o afacere importantă în Eburacum – și e interesată de minele de plumb. Li s-a părut că e momentul potrivit să trimită un agent să vadă cum merg lucrurile. Pentru

moment, sunt mai în siguranță în Imperiul Galic decât la Roma.

– Dar împărații galici nu te vor considera un pericol?

Constantius scutură din cap și râse.

– Victorina Augusta e cea care conduce în realitate. I se spune Mama Taberelor, știi, dar nu are timp pentru Britania. Câtă vreme primește o parte din profituri, o să fiu lăsat în pace. Împărații vin și pleacă, dar aurul e cel care conduce lumea.

– Nu pari prea încântat de situație, am remarcat. N-aș fi zis că ești negustor.

Privirea cenușie căzu scurt asupra mea.

– Și ce credeai că sunt?

– Soldat, am răspuns, căci așa mi s-a arătat în viziuni.

– Am fost, până acum câteva luni. Se întunecă la chip. M-am născut într-un fort din Dacia. Asta știu să fiu, asta am vrut întotdeauna să fiu.

– Vrei atât de mult să lupți? l-am întrebat, plină de curiozitate. Nu *părea* însetat de sânge, dar de unde să știu?

– Mai degrabă vreau ce aduce o bătălie câștigată, mă corectă el. Dreptate. Ordine. Siguranța oamenilor de dincolo de frontieră, ca să se instaureze pacea... Tăcu. Tenul bronzat se făcu și mai arămiu. Mi-am zis că nu-i un om care să-și dezvăluie sentimentele prea des.

– Soarta se va întoarce în favoarea ta, l-am asigurat. Mă privi nesigur, iar eu am întărit masca sub care mă ascundeam. Acum ar trebui să dormim, am adăugat. Călătoria de mâine o să fie destul de grea după așa o furtună.

În realitate, nu călăritul mă extenuase, ci efortul de a-mi ascunde spiritul, când eu nu voiam altceva decât să mă ofer lui, cu trupul şi cu sufletul.

Dimineață, ploaia se oprise, dar, pe măsură ce se încălzea, umezeala prea multă ieşea din pământ sub forma fuioarelor de ceață. Călăream prin ceața care se îndesa treptat, până când n-am mai văzut nici pom, nici câmp, doar poteca din fața noastră.

– Domina, spuse Constantius, trebuie să ne oprim, înainte să ne abatem de la drum şi să cădem în vreo băltoacă.

– Nu te teme. Ştiu drumul, l-am liniştit.

Într-adevăr, simțeam cum mă trage înainte puterea Avalonului. Ajunsesem la pământurile mai înalte de la miazănoapte şi răsărit, unde un istm îngust ducea la insulă.

– Nu mă tem, dar nici prost nu sunt! replică el. O să ne întoarcem la adăpost şi-o să aşteptăm să se facă vreme bună. Se întinse după căpăstrul poneiului meu.

Am îndemnat animalul zdravăn cu călcâiele şi l-am răsucit dintr-o mişcare scurtă.

– Flavius Constantius Chlorus, uită-te la mine! Am lăsat masca urâțeniei să cadă şi m-am dezvăluit în toată puterea mea de preoteasă. Mi-am dat seama că reuşeam să-l conving după schimbarea de pe chipul lui.

– Doamnă, şopti el, acum te văd aşa ca înainte...

Oare ce voia să spună? Mă foloseam de strălucirea mea pentru prima oară în fața lui, dar simțeam cum puterile mi se răspândesc în jur.

– Am fost trimisă ca să te aduc pe sfânta insulă Avalon. Vrei să vii cu mine din proprie voință?

– Și ce voi găsi acolo? Se uita fix la mine.

– Destinul tău... Și pe Aelia, am adăugat în gând. Am vrut să-i strig să plece, să evadeze.

– Și mă voi mai întoarce în lumea oamenilor?

– Acolo se va împlini destinul tău. Nu eu vorbeam, ci disciplina învățată zece ani de zile.

– Și vei veni cu mine? Jură!

– Da. Jur pe sufletul meu veșnic.

Mai târziu, mi-am zis că crezusem că mă întrebase dacă merg cu el pe Avalon, dar acum cred că i-am jurat mânată de o înțelepciune mai profundă.

– Atunci voi veni cu tine.

M-am întors, am ridicat brațele să absorb puterea în mine și, în vreme ce rosteam vraja, lumea se schimbă în jurul nostru. Încă un pas și Negurile se dădură la o parte. Am pătruns amândoi în Avalon.

Tobele băteau pe pământul insulei sfinte din zori, răspândind freamătul premergător festivalului. Flori albe de păducel acopereau gardul viu, ciuboțica-cucului și clopoțeii înfloreau printre copaci. Era ajunul sărbătorii Beltane și toți tremurau de nerăbdare. Toți, în afară de Aelia, care tremura de frică.

– De ce mi-a trimis Zeița năpasta asta? șoptea ea, ghemuită pe patul care fusese al ei înainte de inițiere. Cum în perioada aceea nu se afla nici o preoteasă în perioada de pregătire, casa ne revenise nouă, ca să pregătim Mireasa de Beltane pentru festival.

– Nu știu, i-am răspuns. Dar am fost învățate că Ea ne îndreaptă adesea pașii pe o anumită cale din motive pe care nu le aflăm decât la capătul ei... Am vorbit ca să mă liniștesc și pe mine, și pe ea. În cele trei zile de când îl adusesem pe Constantius pe insulă, nu-l mai văzusem, dar îl visasem întruna.

Aelia scutură din cap.

– Niciodată n-am avut de gând să merg la focurile de Beltane. Aș fi fost fericită să rămân fecioară tot restul vieții!

Am luat-o în brațe și am legănat-o ușor. Pletele noastre, libere, se împleteau pe pernă.

– Constantius nu-ți va face nici un rău, draga mea. Am călărit alături de el două zile... e un domn...

– E un *bărbat!*

– De ce nu le-ai spus că ți-e teamă când te-au ales? Am mângâiat-o pe păr. Și de ce, m-am întrebat, nu au căzut sorții asupra *mea*?

– Am jurat supunere Consiliului la inițiere. Mi-am zis că ei știu mai bine...

Am oftat, înțelegând cum trebuie să fi decurs lucrurile. Dintre noi toate, Aelia fusese întotdeauna cea mai docilă. Oare alegerea ei fusese doar o întâmplare?

– Au zis că Zeița îmi va da puterea să merg până la capăt, dar mie mi-e frică... Ajută-mă, Eilan!

Am înțepenit. Într-o clipită mi-am dat seama cum puteam să împlinesc și dorința mea, și a ei. Sau poate că ideea exista demult într-un ungher al sufletului meu și ieșea la iveală numai acum, ca o insectă ascunsă, ieșită din pământ ca să-și lepede un strat de pe trup.

Am găsit imediat justificări: Aelia nu era alegerea Zeiței, ci a Ganedei. Tot ceea ce se cerea era o preoteasă virgină. Nu conta care, câtă vreme venea la focuri de bunăvoie. Era atât de *ușor* să-i iau locul. Deși avea tenul mai palid ca al meu și era mai slabă, pentru un nou-venit semănam destul de mult și ne putea încurca. Fetele mai mici ne spuneau soarele și luna.

Singura justificare la care nu m-am oprit a fost cea adevărată: Constantius Chlorus era *al meu*, aș muri să-l văd conducând altă mireasă în umbrarul nupțial.

– Sst... liniștește-te. Am sărutat pletele fine ale Aeliei. Și mireasa, și însoțitoarele ei merg la ceremonie acoperite de voaluri. O să facem schimb de haine și o să iau locul tău la ritual.

Aelia se ridică în capul oaselor și mă privi cu ochi mari.

– Dacă nu te supui, Ganeda te va pedepsi!

– Nu contează... am răspuns. *Nu după ce am petrecut noaptea în brațele lui Constantius!*

Văzută prin voalurile diafane și țesătura de crengi, lumina focului umplea cercul de o ceață aurie. Sau era, poate, aura puterii ridicate de dansatori, pentru că se intensifica odată cu fiecare cerc încheiat în jurul focului. Toată suflarea Avalonului se adunase la poalele Delușorului, chiar și oamenii Lacului. Trupul meu vibra odată cu pământul cutremurat de pașii dansatorilor. Sau nu erau decât bătăile inimii mele? Dansul se apropia de punctul culminant. Curând... mi-am zis, umezindu-mi buzele uscate. Curând...

Celelalte fecioare se foiau pe bancă lângă mine, Heron, Aelia și Wren, toate îmbrăcate la fel, în straie și voaluri verzi, cu ghirlande din flori primăvăratice. Numai eu purtam cununa din flori de păducel. Mă furnica pielea de la apa din lacul sacru, pentru că o ajutasem toate pe Aelia să se îmbăieze și ne-am purificat și noi. Am postit și am vegheat odată cu Aelia; îndeplinisem cerințele ritualului. Poate că, luându-i locul, dovedeam nesupunere, dar nu făceam un sacrilegiu.

– Romanul a fost îmbăiat și pregătit și el, ne anunță Ganeda, care aștepta și ea cu noi. Când sosește, vei fi condusă la el. Împreună veți gusta din hrana sfântă și împreună veți pătrunde în umbrarul nupțial de la capătul celălalt al ringului de dans. Ești un ogor virgin în care el va planta sământa ce va naște Copilul profeției.

– Și eu ce îi voi da? am murmurat.

– În lumea din afară, femeia rămâne pasivă, în vreme ce bărbatul are inițiativa. Dar, în planurile interioare, lucrurile se petrec invers. Am vorbit cu acest tânăr și, în prezent, sorții nu-i zâmbesc. Tu trebuie să-i trezești spiritul, să-i stârnești și să-i dinamizezi sufletul înalt, pentru ca el să-și împlinească destinul și să devină *Cel ce ne va reda Lumina!*

N-am îndrăznit să întreb altceva, ca să nu-mi recunoască vocea. Ritmul tobelor se schimbară. Începu să mă doară gâtul din cauza încordării. N-aș fi putut vorbi nici dacă aș fi încercat.

Se apropiau druizii în veșminte albe, poleite de văpaia focurilor, cu coroane din frunze de stejar pe cap. Am observat o licărire aurie mai intensă printre

ei. Oamenii Lacului, veniți la festival, aclamau; aerul pulsa cu fiecare ovație de încurajare. Amețită, am închis ochii. I-am deschis la loc și am clipit, orbită de silueta aurie din fața focului.

Când ochii mi s-au obișnuit cu strălucirea, am văzut că silueta purta o simplă tunică de culoarea șofranului căreia lumina îi dădea o nuanță aurie mai intensă, însă coroana de pe capul lui Constantius era făurită din metal adevărat, ca pentru împărați. Mi-am dat seama că, atunci când îl văzusem ultima oară, mânjit cu noroi și epuizat din cauza efortului depus pe timp de furtună, nici el nu se arătase în toată splendoarea lui. Acum, pielea îi lucea în contrast cu tunica, iar părul de aur părea el însuși o coroană.

– E Lugos, coborât printre noi, șopti Heron.

– Și Apollo, murmură Aelia.

– Și Mithras al Soldaților, adăugă Wren.

Constantius domnea ca un soare în mijlocul stejarilor druizi. Dacă nu l-aș fi iubit dinainte, l-aș fi adorat din clipa aceea, căci trupul îi devenise un vas transparent, prin care strălucea lumina zeului său lăuntric.

Clinchete de clopoței și sunete de harpă înlocuiră bătăile tobelor. Fecioarele de lângă mine mă ajutară să mă ridic când țesătura de crengi se dădu la o parte. Mulțimea scoase un murmur de respect, apoi se auzi doar muzica.

În timp ce noi ne apropiam de el, Constantius se întoarse și miji ochii dintr-odată, de parcă ar fi putut vedea femeia din spatele voalului ori zeița ei lăuntrică. Wren împrăștie flori în fața mea, Aelia și Heron

mergeau la dreapta și la stânga mea, apoi se retraseră, lăsându-mă să merg singură mai departe. Preot și preoteasă, Constantius și cu mine ne-am privit în ochi, de o parte și de alta a măsuței pe care erau o pâine, un vas cu sare, o cupă și o carafă umplută cu apă din izvorul sacru.

– Stăpâne, îți ofer darurile pământului. Mănâncă și prinde puteri...

Am rupt puțină pâine, am sărat-o și i-am oferit-o.

– Tu ești pământul fertil. Primesc darurile tale, răspunse Constantius așa cum îl învățaseră druizii. Mâncă bucata de pâine, rupse încă una și mi-o întinse. Și îmi voi folosi puterea ca să mă îngrijesc de pământul sfânt...

După ce am mâncat, el luă carafa, umplu cupa și mi-o oferi.

– Ca apa din carafă curg pentru tine. Bea și înviorează-te.

– Ești ploaia care cade din ceruri. Îți primesc binecuvântarea. Am sorbit din cupă, apoi i-am dat-o înapoi. Dar toate apele sunt, în cele din urmă, renăscute din mare...

Luă cupa din mâna mea și bău.

Toba începu să bată din nou. Am făcut un pas înapoi, i-am făcut lui Constantius un semn și el m-a urmat.

Picioarele parcă nu mai erau ale mele; trupul meu devenise un instrument muzical: se îndoia și se clătina în spiralele dansului sacru. Straiele mele, din pânză aproape la fel de fină ca voalurile care-mi ascundeau fața, când se lipeau de mine, când se înfoiau. Dar

oricât m-aş fi învârtit, Constantius rămânea centrul cercului meu şi către el mă întorceam, ca floarea către soare.

La început, se legănă. Pe urmă, când muzica alungă şi ultima rămăşiţă de roman din el, se lansă într-un dans cu bătăi din picioare, dinamic, ca şi cum ar fi mers în marş pe muzică. Ne apropiam din ce în ce mai mult, ne copiam mişcările, până când mă prinse în braţe. O clipă, am rămas lipiţi. Îi simţeam inima bătând în pieptul meu.

Mă ridică de parcă aş fi fost mai uşoară decât Heron şi mă duse în umbrarul nupţial.

Era o colibă rotundă construită în stil vechi, din împletituri largi de crengi. Prin ochiurile ţesăturii de flori, lumina focului cădea în picăţele aurii pe cuvertura groasă de pe pat, pe pereţi, pe trupurile noastre. Constantius m-a lăsat jos, în picioare. Ne-am privit în ochi încă o dată, în tăcere, până când frunzele poleite ale cununii lui de frunze îşi încetară tremurul ce-i însoţea respiraţia întretăiată.

– Eu sunt tot ceea ce este, a fost şi va fi, am murmurat, şi nici un om nu mi-a dat voalul la o parte. Purifică-ţi inima, tu, cel ce urmează să priveşti Misterul.

– Am fost purificat după Lege, îmi răspunse Constantius. Am mâncat de pe tobă. Am băut de pe chimval. Am văzut lumina care străbate întunericul. Îţi voi ridica voalul.

Nu acestea erau cuvintele pe care le învăţase de la preoţi, deşi Misterele din Eleusis le cunoşteau toţi adepţii de pe Avalon. Nu era un iniţiat al Zeului

Soldaților, ci al Mamei și al Fiicei, așa cum sunt cunoscute ele în ținuturile de la miazăzi. Întinse brațul și, cu degete sigure, îmi ridică de pe frunte cununa din flori de păducel, apoi îmi trase voalul. Rămase o clipă cu ochii lipiți de obrazul meu, apoi îngenunche.

– Ești *cu adevărat* tu! Am știut și când am stat în furtună. Ești într-adevăr Zeița! Ți-ai pus masca de cotoroanță ca să mă pui la încercare? Este aceasta răsplata mea?

Cu ochii la capul său plecat, mi-am stăpânit emoția. M-am aplecat și eu, i-am scos cununa de aur și am așezat-o lângă a mea, din flori.

– Cu sau fără această coroană, tu ești Zeul pentru mine... am reușit să-i spun. Da, tot eu am fost și atunci și te-am iubit din clipele acelea.

Ridică spre mine ochii mari, încă nedumeriți, îmi cuprinse șoldurile cu mâinile și mă trase spre el până când ajunse să-și lase capul pe locul unde mi se uneau coapsele. O fierbințeală dulce îmi cuprinse pântecele, picioarele mă lăsară. Am alunecat printre degetele lui până când, îngenuncheați amândoi, ne-am lipit unul de altul, piept la piept, ochi în ochi.

Atunci Constantius oftă ușor, iar buzele lui le găsiră pe ale mele. Ca și cum așa s-ar fi închis un circuit al energiilor, fierbințeala mi se răspândi în tot corpul. M-am prins de umerii lui, i-am simțit brațele strângându-mă și am căzut amândoi pe patul pregătit dinainte.

Veşmintele noastre fuseseră astfel croite încât să cadă dacă scoteai broşele, aşa că în curând nici o piedică nu mai stătea în calea noastră. Constantius avea un trup musculos, dar pielea lui fină aluneca pe a mea, iar mâinile sale delicate mă aduceau într-o stare de extaz despre care învăţăturile primite nici măcar nu pomeneau. Şi atunci ne-am unit. L-am cuprins cu braţele când puterea Zeului coborî în el, scuturându-i corpul şi făcându-l să strige. Când îşi lăsă sufletul în grija mea, puterea Zeiţei o luă cu sine pe a mea ca să se întâlnească cu a lui, şi apoi n-am mai văzut decât lumină.

Când timpul scurs parcă din eternitate s-a întors la noi, în vreme ce stăteam tăcuţi, unul în braţele celuilalt, am auzit ovaţiile din afara umbrarului. Constantius se concentră să asculte.

– Pe noi ne aclamă?

– Au aprins focul în vârfului Deluşorului, i-am explicat în şoaptă. În noaptea asta, nu mai există graniţă între lumea ta şi Avalon. Preoţii se îngrămădesc în chilii de teama forţelor întunericului, dar focul aprins aici se vede în toată Valea. Oamenii se adună pe alte dealuri ca să-l vadă. Atunci vor aprinde şi ei alte focuri şi aşa, din deal în deal, lumina se răspândeşte în toată Britania.

– Şi cu focul *nostru* cum rămâne? Mă atinse încă o dată, stârnind în mine un fior care-mi tăie respiraţia.

– Iubitule, cred că focul pe care l-am aprins între noi va lumina toată lumea!

6
270 AD

Când m-am trezit, razele palide ale dimineţii se strecurau printre crengile umbrarului. Simţeam pe pielea goală aerul rece şi umed. M-am cuibărit sub cuverturi. Bărbatul de lângă mine mormăi, se întoarse şi scoase un braţ posesiv cu care mă trase lângă el. La început m-am crispat, nedumerită, apoi mi s-au trezit simţurile şi m-au copleşit amintirile. M-am întors şi eu şi m-am lipit de el, uimită că, deşi mă durea trupul, era pur şi simplu *minunat* să stau aşa.

Nu se auzeau zgomote făcute de om, dar păsările întâmpinau ziua cu ciripituri triumfătoare. M-am ridicat în cot şi m-am uitat la figura adormită a... iubitului meu? Un cuvânt prea sărac pentru comuniunea noastră; şi totuşi între noi se petrecuse ceva mai profund decât simpla unire transcendentă dintre un preot şi o preoteasă, care exprimă puterea Divinului în faţa lumii.

Însă şi asta făcuse parte din legătura noastră. Când ne-am unit trupurile, pământul reînviat s-a umplut de forţa radiantă a soarelui. Am simţit, urmare a uniunii noastre, că adâncul pământului vibrează ca un iaz calm, străbătut de valuri sfielnice.

Oare ce altceva mai împlinise ritualul? M-am concentrat pe trupul meu: buze umflate de sărutări, sâni tremurând de senzaţii unice, muşchii interiori ai coapselor dureroşi, neobişnuiţi cu încordarea, iar locul tainic dintre ele pulsând încă o dată când amintirea

stârni dorințe noi. Am pătruns cu mintea mai adânc, în pântecele care adăpostise sămânța lui Constantius. Oare eram însărcinată? Nici măcar simțurile mele de preoteasă instruită nu mă puteau lămuri. Mi-am dat seama că zâmbeam. Dacă nu purtam un copil în mine în urma dragostei noastre de noaptea trecută, trebuia să încercăm din nou...

Dormind relaxat, Constantius exprima o seninătate nebănuită. Trupul său, în locurile neatinse de soare, era ca fildeșul. I-am privit chipul cu încântare crescândă, memorând trăsăturile ferme ale obrajilor și maxilarului, nasul cu rădăcina înaltă, sprâncenele lin arcuite. În lumina slabă, semnul lui Mithras de-abia se zărea, dar pe dinăuntrul meu strălucea și-mi încălzea sufletul.

Începea să se trezească, de parcă l-aș fi atins cu privirea. Mai întâi oftă, apoi clipi, apoi, când deschise ochii, mușchii feței își recăpătară trăsăturile obișnuite. Era, se părea, unul dintre oamenii aceia norocoși care se trezesc din somn într-o clipă. Se uită la mine cu ochi cenușii, mari, nu amețiți de somn, ci de uimire.

– Sanctissima Dea... murmură el.

Am zâmbit și am scuturat din cap. Rostise un titlu sau fusese o exclamație?

– În clipa asta, nu. Este dimineață, sunt doar Elena.

– Da... acum, se corectă el, și când ai venit la mine noaptea trecută, și când ai stat cu mine lângă foc, ascunsă sub masca urâțeniei, și când m-ai constrâns să vin pe Avalon. Grecii spun că Anhise tremura de frică pentru că se culcase cu o zeiță fără să știe. Dar

eu am ştiut... Se întinse şi-mi dădu tandru la o parte şuviţa de pe sprânceană. Iar dacă zeii m-ar fi blestemat că ştiu, aş fi zis că a meritat.

Zeii nu ne blestemaseră, dar petrecuserăm momente în care ne abandonaserăm extazului. Nu zeii, mi-am zis imediat, ci Ganeda va fi cea care mă va afurisi, când va afla că luasem locul Aeliei în ritual.

– Ce este? mă întrebă Constantius. Ce-ai păţit?

– Nimic... Tu n-ai făcut nimic, am răspuns repede şi m-am aplecat să-l sărut. Adoraţia lui pentru mine nu-l făcea mai puţin bărbat, căci reacţionă imediat. Mă trase lângă el şi orice gând de-al meu dispăru, alungat de senzaţiile iubirii cu care îmi mângâia trupul.

Când am fost din nou în stare să gândesc, printre crengile umbrarului pătrundea lumină aurie orbitoare. Am auzit glasuri de femei afară.

– Ar trebui să ne îmbrăcăm, i-am şoptit, cu buzele lipite de obrazul lui. În curând vor veni preotesele.

Mă strânse mai tare cu degetele.

– Te voi mai vedea?

– Nu ştiu... Nu ştiu...

Cu o zi înainte nu mă gândisem la ce voi face după încheierea ritualului. Ştiusem doar că-l voiam pe Constantius, nu şi cât de greu va fi să-l las să plece, odată ce mi-am lipit trupul de al lui.

– Vino cu mine...

Am scuturat din cap nu în semn de refuz, ci a nedumerire. Credeam că avusesem tot dreptul să iau locul miresei la sărbătoarea Beltane, doar Constantius era iubitul promis mie în viziuni. Dacă aşa stăteau

lucrurile, atunci ce era cu imaginile ţinuturilor străine? Oricât îl iubeam, nu puteam părăsi Avalonul.

– Ce înseamnă asta pentru tine? l-am întrebat, trecând cu degetele peste semnul lui Mithras dintre sprâncenele lui.

Se arătă mirat la început. I-am dat răgaz să-şi cumpănească răspunsul, ştiind ce obstacole trebuia să depăşeşti ca să vorbeşti despre Mistere.

– E un semn al... devotamentului meu faţă de Zeul Luminii, rosti el, într-un sfârşit.

– Iar asta semnifică devotamentul meu faţă de Zeiţă. I-am arătat semiluna dintre sprâncenele mele. Sunt Preoteasă a Avalonului, legată cu jurământ.

– Şi numai ca să nu-ţi încalci jurămintele ai venit la mine noaptea trecută? întrebă el, încruntându-se.

– Aşa crezi, după dimineaţa asta? Am încercat să zâmbesc.

– Elena, te implor, să fim întotdeauna sinceri unul cu celălalt! Se întristase.

Ne-am privit îndelung. Nu ştiam cât să îndrăznesc să-i spun. Dar avea să afle adevărul fără îndoială, imediat ce ieşeam din umbrar şi oamenii vedeau că nu sunt Aelia.

– Am luat locul preotesei care ţi-a fost hărăzită ca mireasă. Am Darul Prezicerii şi ţi-am văzut chipul cu mult timp în urmă. Pe urmă m-au trimis să te aduc aici şi... am început să te iubesc...

– Te-ai răzvrătit? Pe faţa lui am citit spaima luptând cu satisfacţia. Vei fi pedepsită?

– Nici măcar Doamna din Avalon nu poate schimba ce s-a petrecut între noi.

Am reușit să zâmbesc. Dar știam amândoi că nu-i răspunsesem la întrebare.

Am auzit un zgomot afară și am înțepenit. Cineva bătea ușor la ușă.

– Eilan, mă auzi? Romanul doarme?

Era Aelia. Mi-am adus aminte brusc că fusese instruită ca, după ce face dragoste cu Constantius, să se asigure că-i dă să bea lichidul din sticla de argint dintr-un colț, ca să-l adoarmă și să se poată furișa de lângă el.

– Eilan, vino repede și nimeni nu va... Se întrerupse și rămase cu răsuflarea tăiată. Am auzit pași apropiindu-se și am simțit un gol în stomac. Puteam să jur că era Ganeda chiar înainte de a-i auzi vocea.

– Doarme încă? Se pare că nu i-a fost chiar așa de frică de atingerea bărbatului, la urma urmei. Va trebui să intri și s-o trezești... Râsul încetă. Aelia!

Urmă o clipă de liniște încordată. Când am început să mă înfășor în cuvertură, Constantius m-a prins de braț:

– Nu te las să le faci față singură...

Am încuviințat din cap și am așteptat să-și învelească mijlocul cu voalul meu. Semăna cu statuile pe care le văzusem în Londinium. Mă cuprinse protector cu o mână. Cu cealaltă, trase la o parte draperia țesută din fața ușii și am ieșit împreună în lumina aspră a noii zile.

Ne aștepta un rău mai mare decât crezusem. În fața noastră nu stăteau doar Ganeda și preotesele, ci

și Arganax și druizii lui. Aelia se ghemuise lângă ușă și suspina încet. Am întins mâna ca s-o mângâi pe umăr și s-a agățat imediat de mine.

– A... Înțeleg... rosti Marea Preoteasă cu glas de piatră frecând piatra. Se uită în jur, la ringul de dans. Oamenii care se trântiseră să doarmă acolo, în perechi sau singuri, începeau să se trezească și aruncau priviri curioase scenei de lângă umbrar. Ganeda făcu un efort clar să-și controleze vorbele de pe buzele tremurânde.

– Aelia... și Eilan... mormăi ea cele două nume, vor veni cu mine. Apoi se întoarse spre Constantius. Domnule, druizii așteaptă să vă îngrijească.

Constantius mă strânse mai tare de braț.

– Nu-i vei face nici un rău!

Ganeda se încruntă mai tare când își dădu seama câte lucruri îi dezvăluisem.

– Crezi că suntem barbari? se răsti ea.

Constantius reacționă la tonul de comandă și-mi dădu drumul, deși gestul lui nu putea fi luat, în nici un caz, drept răspuns.

– N-o să pățesc nimic, l-am asigurat în șoaptă, deși tot mai simțeam noduri în stomac.

– Nu te voi pierde! îmi replică el.

Mi-am dat seama că ignorasem nu doar profunzimea sentimentelor mele față de el după o asemenea noapte, dar și cât de mult va crește afecțiunea lui *față de mine.*

Am ajutat-o pe Aelia să se ridice, am cuprins-o cu brațul și am pornit să dau socoteală pentru faptele mele.

– Dar ce importanță are? am strigat. Ți-ai atins ambele scopuri. Ai vrut un Bărbat al Destinului pentru Marea Ceremonie și ai dorit să-i câștigi prietenia în avantajul Avalonului.

Soarele se apropia de amiază și noi tot ne certam. Stomacul meu nu mai protesta de teamă, ci de foame.

– Uiți al treilea scop, și cel mai important, spuse Ganeda înverșunată. Constantius urma să conceapă Copilul Profeției!

– Și îl va concepe, cu mine! Am avut viziuni cu mine purtându-i copilul!

– Dar nu va fi copilul Marii Ceremonii, protestă Marea Preoteasă fioroasă. De ce crezi că i-a fost aleasă Aelia de soție în ritual?

– Pentru că o comandai după cum ți-era voia!

– Proastă ce ești, a fost aleasă, da, dar nu din motivul ăsta. Arogantă cum ești, te-ai crezut mai înțeleaptă decât Consiliul din Avalon, dar nu erai decât o fecioară neîncercată, care nu cunoștea Misterele Mamei. Noaptea trecută, Aelia a fost în perioada ei cea mai fertilă. Dacă romanul s-ar fi culcat cu ea, ar fi rămas însărcinată și copilul s-ar fi născut aici, pe Avalon.

– Și de unde știi că eu nu sunt?

– N-au trecut nici trei zile de la scurgerea ta lunară și te-am examinat. În pântecele tău nu e nici o scânteie de viață.

– Dar va fi. Nu poți nega destinul. Nici n-am terminat de rostit aceste vorbe, că m-a și cuprins îndoiala. Constantius mi-a jurat credință – o preoteasă îi va naște fiul!

– Dar când? Nici acum nu înțelegi? Astrele ne-au arătat că un copil zămislit noaptea trecută ar fi menținut Misterele încă o mie de ani. Chiar de s-ar adeveri închipuirile tale, ce astre vor hotărî soarta copilului pe care, în cele din urmă, îl vei purta în pântece?

– Va fi copilul meu... am murmurat. Îl voi crește ca să-i slujească pe zei...

Ganeda scutură din cap dezgustată.

– Ar fi trebuit să te trimit înapoi la tatăl tău cu multă vreme în urmă. Din prima ta zi aici, n-ai adus decât necazuri.

– Ai pierdut ocazia, am șuierat, arătându-i semnul dintre sprâncenele mele. El e mort, dar eu sunt acum preoteasă.

– Iar *eu* sunt Doamna din Avalon, se răsti ea înapoi, și viața ta stă în mâinile mele!

– Nu poți schimba ce s-a întâmplat, Ganeda, oricât ai fi de mânioasă, i-am spus, obosită. Cel puțin l-am făcut pe Constantius prietenul Avalonului!

– Și cum rămâne cu lucrurile care nu se mai pot desface? Crezi că bărbatul ăsta e-un armăsar și va veni aici la fiecare sărbătoare Beltane, ca să te călărească până rămâi gravidă?

Încordarea începea să mi se risipească. Mă temusem că-mi va interzice să-l mai văd. Sigur că se va întoarce, mi-am spus. O să rabd eu cumva până atunci.

– Așadar, care-i pedeapsa mea?

– Pedeapsa? Îmi aruncă un zâmbet plin de venin. Nu i-am promis romanului că n-o să-ți fac nici un

rău? Ți-ai ales singură condamnarea, *Elena*. Când Constantius pleacă, vei pleca și tu cu el...

– Să plec de pe Avalon? am murmurat.

– Asta cere el. Fii bucuroasă că nu te alungăm ca pe-o cerșetoare, ca să cutreieri lumea!

– Dar jurămintele mele?

– La ele ar fi trebuit să te gândești azi-noapte, înainte să le încalci! În vremurile de demult, ai fi fost arsă pe rug pentru ce-ai făcut!

Pe chipul Ganedei, satisfacția amară lua locul mâniei. Am țintuit-o cu privirea. Îi încălcasem ordinele, dar nu încăpea îndoială că, oferindu-mă lui Constantius, împlinisem voia Zeiței.

– Ai timp să te pregătești până la apusul soarelui, mă anunță ea. La sfârșitul festivalului, vei fi alungată din Avalon.

Pe Avalon, îmi fusese dintotdeauna drag sfârșitul zilei, când razele soarelui se alungeau și acopereau lacul cu un strat de aur. Acum însă, sfidarea care mă însoțise până atunci se retrăgea odată cu lumina. Ziua fusese caldă pentru perioada respectivă, dar când druizii mă escortau în jos pe Calea Procesiunii, m-a cutremurat un fior lăuntric. Aș fi putut cerși îndurare, dar vedeam limpede că, nici de m-aș târî în genunchi în fața ei, Ganeda nu și-ar schimba hotărârea.

Nu i-am zărit triumful întipărit pe chip, dar nu încăpea îndoială că triumfa. Mă condamnase pentru moartea surorii ei la nașterea mea și, de la întoarcerea mea pe Avalon, nu văzuse altceva în mine decât o

amenințare la adresa dinastiei ei. Bineînțeles că se bucura să scape de mine, în sfârșit.

Celelalte preotese se așezară lângă ea. Aelia nu se afla printre ele. Orice pedeapsă primise, nu putea fi atât de gravă încât să nu aibă voie să-și ia rămas-bun de la mine. Cigfolla plângea, celelalte arătau supărate, numai trăsăturile Ganedei păreau tăiate în granitul stâlpilor care mărgineau cărarea.

– Eilan, fiica lui Rian, ai încălcat legea Avalonului. Ce pedeapsă îți va trimite Zeița, nu eu hotărăsc, dar nu mai poți locui printre noi. Când ai venit pe această insulă, te-am primit ca pe-o soră. Surorile mele – se întoarse către preotese – trebuie să vă întoarceți fața de la ea și să-i uitați până și numele...

Una câte una, femeile de lângă ea se întoarseră cu spatele, până când am văzut numai un șir de spinări în straie albastre. Am înțeles atunci de ce Aelia nu avusese voie să se afle printre ele: ea nu mi-ar fi întors niciodată spatele.

– Pământul și aerul, focul și apa te-au hrănit în mijlocul nostru, reluă Ganeda, și tot ele vor tăia legătura ta cu Avalonul. Printr-un gest, chemă o siluetă scundă care ducea o tavă.

Am recunoscut părul roșu al Diernei. M-am înfuriat, dar mi-a trecut repede. Ce rușine să ceară fetei așa ceva!

Ganeda luă o mână de praf din vasul de lemn.

– Pământul pe care te-ai odihnit s-a făcut colb și Spiritul îl suflă în toate părțile. Aruncă în aer praful care se pierdu într-un vârtej stârnit de vânt. Focul

dragostei e stins – aruncă lumânarea în vasul cu apă – și apa vieții e scursă – lovi vasul și apa se scurse într-un pârâiaș sclipitor.

Lacrimi brăzdau obrazul Diernei, dar de data asta nu mai aveam cum s-o alin. M-am clătinat. Vlaga se scurgea din mine odată cu apa absorbită de pământ.

– Du-te. Glasul Marii Preotese răsună ca un clopot. Când Negurile se închid în urma ta, pentru noi vei fi un vis ce se destramă în zori. Du-te și uită că ai fost vreodată preoteasă pe Avalon...

Druidul mă luă de braț. N-am avut putere să mă împotrivesc. Devenisem o fantomă pe care nici el n-o mai putea vedea. Am îndrăznit să privesc o dată înapoi. Rămasă pe loc, Ganeda se uita după mine, dar sclipirea din ochii ei nu de la lacrimi venea...

Pe urmă, se întoarse și plecă.

Am luat-o șontâcăind pe poteca ce ducea la mal. Oamenii Lacului urcaseră deja caii pe barcă. Constantius aștepta lângă ea, singurul lucru frumos și palpabil rămas în lumea mea. M-a strigat pe nume și am pornit în grabă spre el.

Creștinii, auzisem eu, aveau o legendă despre alungarea părinților oamenilor din Paradis. Când Negurile Avalonului s-au închis în spatele meu, am înțeles cum trebuie să se fi simțit acei părinți. O liniștea pe Eva gândul că Adam rămânea alături de ea? Faptul că îmi croisem soarta prin propriile alegeri nu era destulă mângâiere.

Mi-am spus că, dacă Constantius ar fi plecat singur și m-ar fi lăsat în urmă, aș fi plâns amarnic, dar suferința care m-a împietrit și mi-a luat graiul în vreme ce barca străbătea Negurile era mult mai adâncă și mai grea.

Când barca alunecă spre țărmul așezat sub satul oamenilor Lacului, mă cuprinse dezorientarea. Parcă mi-aș fi pierdut unul dintre simțuri. M-am clătinat. Constantius m-a luat în brațe și m-a coborât pe mal. Când m-a lăsat jos, m-am agățat de el, încercând să înțeleg ce se întâmplă cu mine.

– E bine, îmi șopti și mă trase la pieptul lui. Am lăsat totul în urmă.

M-am uitat înapoi, spre lac și mi-am dat seama că mă părăsise simțul care îmi spunea întotdeauna în ce parte se află Avalonul. Vedeam mlaștini și ape albastre și stupii de pe insula creștină. Mai plecasem și altă dată, dar atunci nu trebuise decât să închid ochii ca să regăsesc, dintr-o perspectivă stranie pentru lumea muritorilor, calea înapoi la Avalon. Credeam că între mine și insulă exista o legătură veșnică. Cu ajutorul ei, Marea Preoteasă cerceta starea fiicelor ei plecate, pentru că, și când preotesele erau trimise cu diverse comisioane departe de Insula Sfântă, tot păstrau legătura cu ea, chiar dacă una foarte firavă.

Acum însă Ganeda îmi tăiase legătura și eram un puiet dezrădăcinat de ape și purtat de vârtejuri. Când mi s-au uscat lacrimile, zorii cenușii coborau din nou pe pământ.

Nu știu dacă îngăduința pe care mi-a arătat-o Constantius în următoarele săptămâni a fost măsura onoarei sau a dragostei lui. I-a spus celui ce se îngrijea de hanul la care am tras noaptea următoare că eram bolnavă și n-a mințit, deși nu trupul, ci sufletul meu bolea. Ziua mă alinam cu Eldri cea devotată, noaptea, în brațele puternice ale lui Constantius. Și când i-a fost limpede că era o tortură veșnică pentru mine să-mi trăiesc zilele într-un loc în care vedeam necontenit Valea Avalonului, și-a încheiat treburile la mine și am pornit spre Eburacum, unde atelierele deținute de familia lui transformau plumbul în vase cositorite.

Constantius a angajat un negustor care să ne călăuzească prin țară, pe drumeaguri și căi ocolite, până la marele drum roman întins spre nord-est, de la Lindinis la Londinium. În primele zile am călărit deprimată și tăcută, prea învăluită în propria suferință ca să observ împrejurimile. Totuși, dacă există un anotimp care să aline durerea separării de Avalon, atunci acesta trebuie să fie sezonul vesel de după sărbătoarea Beltane.

Deși bătea uneori câte-un vânt rece, frigul iernii nu mai avea puterea să te pătrundă până la os. Soarele învingător binecuvânta ținutul în nuanțe poleite, iar pământul i se abandona și îmi dădea senzația că sunt binevenită. Frunzele fragede, sclipind verzui, tremurau de ciripitul păsărilor migratoare întoarse la cuiburi; fiecare tufă de la margine de drum și fiecare pădure era împodobită cu flori. Zi senină după zi

senină, trupul meu, asemenea pământului, se trezea scăldat în lumină.

Multă vreme – prea multă – umblasem după ierburi vindecătoare pentru simpla lor utilitate. Acum culegeam ciuboțica-cucului cea gălbioară, clopoțeii fremătători, rostopasca galben-aurie, violetele pitite și florile de nu-mă-uita de parcă ar fi căzut din cer, numai pentru frumusețea lor. Inițierea de pe Avalon era menită să-ți dezvolte spiritul, toate resursele fizice și spirituale erau puse la dispoziția lui, sub îndrumarea voinței disciplinate. Poftele cărnii erau astâmpărate cu zgârcenie numai la festivaluri, ale inimii – niciodată. Dar Constantius îmi cucerise simțurile care tocmai mi se trezeau și-mi purtau, triumfătoare, inima – prizoniera lor de bunăvoie. N-am încercat deloc să mă opun. Exilată din tărâmul spiritului, îmi rămânea doar lumea cu plăcerile ei.

Călătoream alene, poposeam la vile și ferme, uneori dormeam sub cerul liber, în desișuri, sau pe câmp, la marginea drumului. Primul oraș important pe drumul nostru a fost Aquae Sulis, pitit printre dealurile în jurul cărora Abona cotea spre estuarul Sabrinei. Acum știu că era o localitate mică, dar atunci m-a impresionat cu eleganța ei. Izvoarele tămăduitoare erau considerate sfinte din vremuri străvechi, însă romanii, pentru care îmbăiatul era o necesitate socială, transformaseră locul într-o stațiune care se putea lua la întrecere cu oricare alta din imperiu.

Călărind prin oraș, mă minunam de clădirile construite din piatră lucioasă, caldă. Oamenii care se

îmbulzeau pe străzi erau bine îmbrăcaţi şi mi-am dat seama imediat în ce hal ajunsese straiul meu după o săptămână de călătorit. Să nu mai spun de păr... L-am acoperit repede cu voalul şi mi-am îndemnat poneiul să ajungă din urmă catârul lui Constantius.

– Domnul meu...

Se întoarse spre mine surâzând. Cât de natural se încadra în peisajul acela civilizat!

– Constantius, nu ne putem opri aici. Nu am ce *îmbrăca*...

– Tocmai de aceea am vrut să ne oprim aici, iubito, îmi zâmbi el în continuare. Ştiu că e puţin faţă de ceea ce ai lăsat tu în urmă pentru mine, dar Aquae Sulis e o miniatură a ceea ce are mai bun imperiul. Am destui bani ca să poposim câteva zile la un han cuviincios, să facem baie şi să-ţi cumpărăm haine care să arate cât eşti de frumoasă.

Am început să protestez, dar el scutură din cap.

– Când ajungem la Eburacum, te voi prezenta partenerilor mei de afaceri şi trebuie să mă reprezinţi cum se cuvine. Gândeşte-te la cumpărături ca la un lucru pe care-l faci *pentru mine*.

M-am lăsat pe spate în şa, toată roşie la faţă. Încă mă miram când îmi spunea că sunt frumoasă. Nu ştiam dacă e adevărat – pe Avalon nu existau oglinzi –, dar nici nu avea importanţă, câtă vreme aşa mă vedea el.

Să faci cumpărături în Aquae Sulis era o adevărată aventură pentru cineva care crescuse numai cu două veşminte, unul de toată ziua şi altul pentru ritualuri, dar până şi Constantius căsca ochii la preţurile mari.

Am ales o tunică de culoarea teracotei, tivită cu verde și auriu, o palla[1] de lână verde și încă un set, trandafiriu ca zorile. Am acceptat cu bucurie să port orice voia Constantius, câtă vreme nu era albastrul preoteselor.

Am lăsat-o pe Eldri să ne păzească bunurile la han și am mâncat în grădina unei taverne de pe strada principală. Apoi ne-am dus la complexul de temple unde se aflau băile. Se vedea limpede că Aquae Sulis nu era un oraș roman obișnuit. Dominat de clădiri religioase ridicate în jurul izvorului sacru, era dedicat în felul lui, ca și Avalonul. Cunoșteam modelele fine de piatră cioplită, deși sculpturile care împodobeau clădirile păreau bogat împodobite pe lângă cele simple și puternic reliefate de pe insulă. Deși oamenii mei sculptau imagini ale zeilor lor, druizii Avalonului îi învățau pe alții că zeii erau idolatrizați cu sinceritate numai sub cerul deschis.

Astfel mi-am putut spune că imaginea lui Sulis Minerva de pe *tholos*[2]-ul rotund din piața aflată în fața clădirii cu băi era doar o statuie, deși, trecând în grabă pe lângă ea, am evitat privirea calmă de pe capul de bronz protejat de coiful aurit. Am rămas în urmă când Constantius a cumpărat un săculeț cu tămâie ca s-o ardă în focul ce ardea pe altarul din curte, supărată, dar și admirându-i evlavia. Ce legătură aveau

[1] Bucată de pânză dreptunghiulară purtată de femeile romane peste rochie (n. tr.).

[2] În arhitectura Greciei antice, mormânt în formă de cupolă; templu antic (n. tr.).

asemenea obiceiuri cu mine, care cunoscusem Misterelor din Avalon?

Le-am cunoscut, dar le-am pierdut... mi-a atras atenția un gând lăuntric. Foarte bine, mi-am spus, voi învăța să supraviețuiesc și fără ajutorul zeilor.

Un chip de gorgonă amenința fioros de pe porticul templului, cu pletele și barba ca niște șerpi încâlciți. O zeitate solară domina arcada ce ducea la băi. De dragul lui Constantius, m-am gândit atunci, o să păstrez zeitatea aceea.

După ce Constantius plăti taxa, am trecut pe sub arcadă. Pala de aer cald și umed mă făcut să tușesc. Mirosea a ouă clocite, nu foarte tare, ca să-ți facă rău, dar era clar miros de medicamente. Înaintea noastră, scânteind în lumina care pătrundea prin fereastra cu boltă înaltă, se afla bazinul sacru.

– Apa se ridică aici și e pompată în celelalte bazine, mă lămuri Constantius. Aici e un loc sacru încă dinainte ca Divinul Iulius să-și aducă legiunile pe insula aceasta. Se obișnuiește să vii cu ofrande...

Deschise punga și scoase doi denari de argint. Alte monede luceau pe fundul bazinului, lângă tăblițe votive din plumb, inscripționate cu rugăciuni, și alte ofrande. Își trase gluga pe cap, mișcă încet din buze și aruncă un denar în apă. I-am urmat exemplul, deși nu aveam ce rugăciune să rostesc, poate doar o trebuință mută.

– Ai noroc. Îngrijitorul mi-a spus că bazinele cu apă fierbinte sunt rezervate pentru femei la ora asta. Eu voi merge în camera cu aburi din capătul

celălalt al clădirii. Ne revedem la apusul soarelui, în fața altarului de afară.

Constantius îmi strânse mâna și plecă.

În prima clipă, am vrut să-l chem înapoi. Dar, după o săptămână petrecută pe drum, dorința de a fi cu adevărat curată depășea orice reținere. M-am îndreptat în direcția opusă și am trecut din prima încăpere în colonada vecină cu bazinul cel mare. În tavernă auzisem că era prea devreme să vină atâția vizitatori câți încăpeau în clădirea băilor. Bazinul cald era aproape gol, apa lucea verde acolo unde cădeau pieziș razele soarelui, iar coloanele îi umbreau misterios bordura. L-am ocolit, căutând bazinul mai mic despre care mi se spusese că se află dincolo de el.

Bazinul ales de mine era umplut cu apă caldă care țâșnea de sub o dală de piatră. Pietrele de pe fund nu se vedeau din cauza depunerii de minerale din apa de izvor. Mi-am amintit de Fântâna Sfântă de pe Avalon, dar apa de aici era caldă ca sângele. M-am cufundat în ea și parcă m-aș fi întors în pântecele mamei.

M-am culcat pe spate, cu capul proptit de bordura lină. Am lăsat apa să-mi susțină corpul. Mușchii despre care nu știam că sunt încordați începeau, în sfârșit, să se relaxeze. Cele două femei care se îmbăiau la venirea mea ieșiră din apă și plecară bârfind o bucătăreasă nouă. O sclavă tânără apăru cu un braț plin de prosoape, văzu că nu am nevoie de ajutor, apoi plecă și ea. Apa se liniști. Eram singură.

Am plutit la nesfârșit, fără să am nevoie sau să-mi doresc ceva. În clipele acelea, netulburată de trebuințele

minţii ori ale trupului, nu mi-am dat seama că zidurile de apărare ridicate în jurul spiritului meu se năruiau. Se stingea şi freamătul discret al undelor micuţe la atingerea pietrelor, lăsând auzului doar clipocitul apei care curgea în bazin.

Iar clipocitul se transformă îndată în cântec:

Veşnic curg şi veşnic cresc,
din pământ până la mare,
veşnic cad, veşnic jertfesc,
veşnic nasc alte izvoare...

M-am relaxat pe muzică şi, fără să vreau, sufletul începu să-mi vibreze şi să tânjească după spiritul apei. Cântecul nu se opri. M-am pomenit zâmbind. Nu ştiam dacă versurile sunt din închipuirea mea sau dacă auzeam chiar glasul izvorului. Alte cuvinte se făcură auzite odată cu susurul apei:

Veşnic vii şi veşnic darnici,
toţi copiii mei sunt liberi;
veşnic alţii, veşnic dornici,
se întorc la mine tineri...

Mie însă mi-a fost tăiată calea spre izvorul etern şi închis drumul înapoi. La gândul acesta, am simţit cum creşte în mine o durere adâncă. Lacrimile care mi se scurgeau pe obraji se amestecau cu apa Zeiţei din bazin.

Parcă s-a scurs o eternitate până când sclava s-a întors în cameră, dar cred că, în realitate, n-a trecut chiar atât de mult timp. Mă simțeam pustie. Când am ieșit din apă, am văzut sânge pe interiorul coapselor și mi-am dat seama că eram pustie cu adevărat. Ganeda nu se înșelase în socotelile ei și, în ciuda extazului dragostei noastre, Constantius nu mă lăsase însărcinată.

După ce fata mi-a adus feși și tampoane, am stat vreme lungă în umbra umedă, cu ochii ațintiți la vârtejul de apă și așteptând să-mi curgă alte lacrimi. Dar nu mai simțeam nici o emoție. Viața se întindea înaintea mea lipsită de magie. Dar nu și de dragoste, mi-am amintit. Constantius probabil că mă aștepta deja. Nu din cauza lui mi se frângea inima, ci din cauza faptelor mele.

Înșelat, ademenit din lumea lui obișnuită pe Avalon și apoi, la plecare, împovărat cu o preoteasă căzută în dizgrație și înlăcrimată, Constantius nici măcar nu se plânsese. Merita cel puțin o tovărășie veselă. Părul mi se uscase, șuvițele mai scurte îmi cădeau în cârcei umezi pe sprâncene. Am chemat sclava să mi-l prindă în vârful capului, să mă ajute să-mi ascund ochii umflați sub fard și să-mi înroșesc obrajii. M-am uitat în oglindă și am văzut o străină elegantă.

Când am ieșit din clădire, soarele se pregătea să se pitească după dealurile care apărau orașul. Am întors ochii de la lumina lui orbitoare și m-am oprit brusc, în fața unui fronton identic cu cel care ducea la izvorul sacru. Pe el însă figura dominantă era o

zeiță cu șuvițele răsucite de-o parte și de alta a capului și prinse la mijloc cu un inel. Deasupra ei, o semilună.

Preț de-o clipă, am stat pur și simplu în loc, cu privirea fixă, ca un călător care se oprește când i se pare că zărește pe cineva de-acasă. Apoi mi-am adus aminte cum am ajuns acolo.

– N-o să te ajute cu nimic, Doamnă, dacă stai și aștepți după mine, am rostit cu glas scăzut. Tu ești cea care m-a alungat. Nu trebuie să-ți fiu devotată!

Din Aquae Sulis, drumul militar traversa Britania pe la nord-est. După ce am ieșit din Corinium, începea să urce treptat, străbătând un ținut deluros sălbatic până la Ratae. Cu toate acestea, am găsit case și hanuri la distanță de o zi unele de altele, de-a lungul drumului, și câteodată ghiceam printre copaci acoperișul de țiglă roșie al unei vile. Ne aflam, m-a asigurat Constantius, pe un teren prietenos față de munții de lângă Eburacum, dar eu, obișnuită cu mlaștinile din Ținutul Verii, mă uitam lung la distanțele albastre și mă minunam.

În apropiere de Lindum, am ajuns într-un ținut de șes înverzit, ca pământurile din Trinovante, unde trăisem în copilărie. M-am refugiat în amintirile de atunci și am început să-i povestesc lui Constantius despre tatăl și frații mei, punându-le cap la cap și alcătuind un soi de mozaic roman al vieții unui prinț britanic care adoptase, în mare măsură, obiceiurile Romei.

– Familia mea nu e foarte diferită, îmi spuse Constantius. Neamul meu se trage din Dacia, un ținut

la nord de Grecia, în care munții Carpați împresoară o câmpie întinsă. M-am născut într-o vilă pe Danuvius, într-un loc în care fluviul traversează pășunea. Dacia e încă o provincie de graniță – ne-am romanizat mai târziu decât voi, britonii – și goții tot încearcă să ne facă iar barbari...

– Am auzit că Împăratul Claudius i-a înfrânt la Nissa, am zis, când momentul de liniște se prelungi. Nu mai trecuserăm de ceva vreme pe lângă o vilă și, deși drumul urca, copacii se înghesuiau la stânga și la dreapta noastră. Copitele animalelor răsunau pe tărâmul pustiu.

– Da... Am fost acolo, vorbi Constantius, frecându-și coapsa în locul unde văzusem o cicatrice. Dar a fost o victorie la limită. Au traversat Pontus Euxinus. Garnizoana noastră de la Marcianopolis le-a ținut piept, dar au navigat spre sud și au reușit să pătrundă pe la Aegeum, unde s-au împărțit în trei armate.

I-am ajuns din urmă la Nissa. E greu să te aperi de bande rătăcitoare care atacă un sat și fug, dar trupele barbare nu rezistă cavaleriei noastre. Ochii i se întunecară din cauza amintirilor. A fost un măcel. După aceea, nu ne-a mai rămas decât să facem curățenie. Foamea și vremea rea au ucis soldații rătăciți, așa cum i-am ucis noi pe ceilalți. Și ciuma.

Tăcu. Mi-am adus aminte că ciuma făcuse victime și printre romani, omorându-l și pe unchiul Împăratului.

– Casa ta a fost în siguranță? l-am întrebat ca să-i abat gândul de la bătălie. Clipi și reuși să zâmbească.

– Da. Pe goţi îi interesau oraşele mai vechi şi mai bogate. A fost singura dată când ne-a fost de folos faptul că locuiam la graniţă. Neamul meu trăieşte acolo de când a cucerit Traian ţinutul.

– Familia tatălui meu a domnit în ţinutul de la nord de Tamesis şi înainte de venirea romanilor, am remarcat eu, uşor înfumurată. Soarele îşi făcea loc printre nori, aşa că mi-am desfăcut pălăria largă de la şa şi mi-am pus-o pe cap. Dar strămoşul meu a făcut o alianţă cu Divinul Iulius şi i-a luat numele de familie.

– A, rosti Constantius, strămoşii mei sunt mai puţin iluştri. Unul dintre ei a fost clientul lui Flavius Vespasianus, marele împărat, de aici şi numele meu de familie. Dar primul strămoş din neamul meu stabilit în Dacia a fost un centurion care s-a însurat cu o localnică. Dar nu e ceva de care să mă ruşinez. Unii spun că Vespasianus însuşi se trăgea din întemeietorii Romei, dar am auzit că a râs chiar el când a auzit lucrul ăsta şi a recunoscut că bunicul lui a fost ofiţer în legiune, ridicat dintre soldaţi. Nu contează. Acum suntem toţi romani...

– Probabil. Ştiu că Coelius ţinea festivalurile romane. Ţin minte că m-am dus cu el la marele templu al lui Claudius din Camulodunum să ardem tămâie pentru împărat. Ca magistrat, era roman, dar a păstrat vechile obiceiuri când venea vorba de starea ţinutului. Aşa am ajuns să mă nasc eu, am adăugat, fără chef. În anul inundaţiilor, a cerut ajutorul Avalonului şi mama mea, care pe atunci era Mare Preoteasă, a

călătorit la Camulodunum să celebreze Marea Ceremonie împreună cu el.

– Deci ai sânge nobil de la ambii părinți, observă Constantius cu un zâmbet, apoi căzu pe gânduri. Tatăl tău te-a adoptat vreodată oficial?

Am negat scuturând din cap.

– Pentru ce? am întrebat cu amărăciune. Am fost de la bun început sortită să mă întorc pe Avalon... Are importanță? m-am interesat, văzând că se încruntă.

– Pentru mine, nu, veni iute răspunsul. S-ar putea să apară probleme legale... la căsătoria noastră.

– Vrei să ne căsătorim?

Ca să fiu sinceră, nu mă gândisem prea mult la căsătorie. Devenisem femeie pe Avalon, unde preotesele nu se legau de nici un bărbat.

– Bineînțeles! Sau măcar să fac niște aranjamente legale care să te protejeze... Ceremonia de la festivalul tău nu a fost o nuntă?

L-am privit uluită.

– A fost o uniune între pământ și soare, menită să învie pământul. S-au căsătorit zeul și zeița, cum a fost și cu părinții mei, nu preotul și preoteasa care au înfăptuit ritualul.

Constantius trase brusc de hățuri, blocă drumul și se întoarse cu fața la mine. Două păsări cântătoare se ridicară ciripind de pe o tufă de păducel.

– Dacă nu te consideri soția mea, de ce-ai venit cu mine?

Mi se umplură ochii de lacrimi.

– Pentru că te iubesc...

– Sunt inițiat al lui Mithras, dar nu și adept al marilor Mistere, spuse el, într-un sfârșit. Singurul fel în care știam să depun jurământul a fost de a mă dovedi bărbat. Iar tu ai fost doamna mea. Am știut de când te-am văzut prima oară că ești femeia al cărei suflet e legat de al meu.

Mi-a trecut prin minte dintr-odată că planul Ganedei n-ar fi fost îndeplinit nici dacă nu aș fi intervenit eu. Dacă Aelia ar fi fost preoteasa oferită lui Constantius, bănuiesc că el ar fi refuzat să înfăptuiască ritualul. Se întinse și mă prinse de mână.

– Ești a mea, Elena, și nu te voi părăsi niciodată. Ți-o jur pe Iunona și pe toți zeii. Vei fi soția mea în fapt, fie că îmi vei purta numele, fie că nu. Mă înțelegi?

– *Volo... Vreau*, am șoptit, cu noduri în gât.

Măcar eu avusesem o viziune. Pe acest bărbat, numai onoarea și inima sa nobilă îl țineau lângă mine.

Cred că aceea a fost clipa – așa cum stăteam amândoi în drum, undeva în mijlocul Britaniei – în care a început cu adevărat căsătoria mea cu Constantius.

7

271 AD

Spătarul de răchită al scaunului meu rotund scârțâi când m-am proptit de el. Poziția mea era doar aparent una obișnuită – de acolo vedeam dincolo de frescele de flori și fructe din jurul ușii de la bucătărie, unde

Drusilla pregătea probabil următorul fel de mâncare. Musafirii, doi dintre cei mai înstăriți negustori din Eburacum, tocmai terminaseră ouăle murate și stridiile servite crude, în scoică, cu un sos amar. Era una din puținele mese pe care Constantius le organizase în anul de când ne stabiliserăm aici, construind o rețea de vaduri comerciale printre negustorii orașului.

Părea să-i meargă. Afacerea cu vasele cositorite prospera. Știam că ar fi preferat să stea cu bărbații din Legiunea a Șasea Victorioasa, în fortăreața impunătoare de pe malul celălalt, deși adevărul era că în ultima vreme, de când triburile barbare de dincolo de Val se potoliseră, nu se petrecea mare lucru. Orașul aglomerat, capitala regiunii Britania Inferior de la începutul secolului, era acum centrul puterii, iar Constantius părea a fi unul dintre oamenii care ducea cu bine la capăt orice lucru la care se gândea.

L-am zărit vag, foindu-se prin hol, pe Philip, băiețelul grec pe care îl adusesem recent în gospodăria noastră, și i-am făcut semn să strângă farfuriile. Constantius, care îl asculta atent pe cel mai în vârstă dintre negustori – unul din marele clan Sylvanus, care făcea comerț cu pânzeturi de Eburacum și ceramică de Treveri –, îmi surâse încurajator.

I-am surâs înapoi, deși parcă nu mă simțeam eu în rolul femeii romane. Avalon mă pregătise pentru multe, dar nu și cum să organizez un banchet oficial și ce să discut la un pahar de vin. Pentru asta mi-ar fi fost mai util dacă aș fi crescut cu fetele hlizite de

la curtea tatei. Totuşi, Constantius avea nevoie de o gazdă şi am făcut tot ce-am putut ca să fie mulţumit. Învăţasem să mă fardez şi să-mi prind părul într-un nod complicat, cu o panglică grecească, pentru ca să-mi ascund semnul de preoteasă dintre sprâncene. Afacerile lui Constantius erau înfloritoare şi-i făcea mare plăcere să-mi ofere cadouri. Aveam un scrin plin cu veşminte de pânză şi tunici de lână frumos colorate, cercei şi un pandantiv din jais, cu chipul lui Constantius şi al meu gravat la mijloc.

Torsul era una dintre ocupaţiile tradiţionale printre femeile romane, iar eu mă pricepeam foarte bine să torc. Ajunsă la Eburacum însă, a ţine o gospodărie fusese pentru mine o taină la fel de mare ca o bătălie. Nu era timp să tânjesc după Avalon, aveam prea multe de învăţat. Din fericire, Drusilla era o bucătăreasă excelentă – Constantius se îngrăşase vizibil în ultimul an. N-ar fi primit nici o îndrumare de la mine, chiar dacă aş fi ştiut să gătesc cât de cât. Dar insista să ţin minte numele ingredientelor, astfel încât, dacă se interesa de ele vreun musafir, puteam să-i aduc laudele cuvenite.

Philip aduse felul următor, verze mici, numite *coliculis*, pregătite cu ardei şi frunze de muştar, asezonate cu cimbru şi servite cu piftie de iepure. Cu solemnitatea cuiva care îndeplineşte un ritual, ne servi pe farfurii roşii, de bună calitate, din Samos, cumpărate probabil de la Lucius Viducius, care stătea lângă mine, pe canapea. Familia lui se număra printre fruntaşii

comerțului cu ceramică între Eburacum și Rothomagus în Galia de când rudele lui Constantius fabricau cositor.

Am luat o înghițitură, apoi am lăsat lingura pe masă. Avea gust bun, dar stomacul meu se revolta. De stridii nici măcar nu mă atinsesem.

– Nu mănânci, domina, nu te simți bine? mă întrebă Viducius, un bărbat masiv, cu păr blond grizonant, care arăta mai degrabă a german decât a gal.

– Un deranj trecător, i-am răspuns. Nimic îngrijorător. Mănâncă, te rog, altfel bucătăreasa mea nu mă va ierta niciodată. Constantius mi-a spus că mergi în Galia de două ori pe an. O să traversezi marea în curând?

– Foarte curând, încuviință el din cap. Bărbatul tău speră să ne convingă să-i ducem vasele în Germania pe vasul care le va aduce înapoi pe ale noastre. Fie ca Nehalennia să ne ferească de furtuni!

– Nehalennia? am repetat, politicoasă. Nu auzisem de ea.

– E o zeiță foarte iubită de negustori. I-au construit un sanctuar pe o insulă unde se varsă fluviul Rhenus în ocean. Tatăl meu, Placidus, a ridicat un altar pentru ea când eram copil.

– Așadar, e o zeiță germană?

M-am uitat repede în jur. Constantius îl atrăsese în conversație pe celălalt musafir, un proprietar de vase. Masa se umpluse de mâncăruri: pește înăbușit în ulei de măsline cu vin și piper, linte cu păstârnac în sos de ierburi. Am luat puțin din fiecare, deși

n-am încercat să le mănânc, şi m-am întors zâmbind spre Viducius.

– Poate... îmi răspunse el. Tatăl meu e originar din Treveri. Dar cred că Nehalenniei îi plac cel mai mult şesurile de la Marea Nordului. Acolo se întâlnesc drumurile mării cu cele de pe uscat; de acolo, ne poate călăuzi peste tot...

Probabil că m-am schimbat la faţă, pentru că se opri şi mă întrebă ce-am păţit.

– A, nimic, dar mi-am adus aminte de o zeiţă britanică, căruia îi spunem Elen, Doamna Cărărilor. Oare n-o fi una şi aceeaşi?

– Nehalennia a noastră e redată şezând, cu un câine la picioare şi un coş cu mere la îndoitura braţului, explică negustorul.

Am surâs şi m-am aplecat s-o mângâi pe Eldri, aşezată, ca de obicei, la picioarele mele, sperând să-i cadă o îmbucătură de la masă. Ridică botul, amuşină cu nările fremătânde şi mi-am dat seama că Philip aducea porcul prăjit. Mirosul puternic îmi tulbură stomacul, dar însemna că masa era aproape gata. Am sorbit puţin vin îndoit cu apă.

– Şi despre Elen se spune că iubeşte câinii, am spus eu politicoasă. Tatăl tău a dedicat ceva zeiţei şi aici, în Eburacum?

Viducius scutură din cap.

– Numai lui Jupiter Dolichenus, suveranul soarelui şi geniul acestui loc – oriunde te duci, e întotdeauna înţelept să împaci spiritele pământului.

Am dat afirmativ din cap, pentru că acum știam ce înseamnă pentru romani obligația de a-și cinsti zeii, nu numai pe *genus loci*[1], dar orice concept sau abstracțiune filozofică despre care auzeau. Fiecare răscruce de drumuri sau fântână publică avea micul ei sanctuar, cu numele donatorului scos în evidență, de parcă fără o asemenea etichetă zeii nu l-ar fi cunoscut. Până și Constantius, care studiase filozofia grecilor, atât de apropiată de teologia Avalonului, insista ca acei *lares* și *penates*[2] ancestrali, paznicii cămării din casa lui, să-și primească ofrandele.

– Soțul tău are un cap bun pentru afaceri, dar nu i-a fost hărăzit niciodată să-și petreacă viața ca negustor, continuă Viducius. Într-o zi, împăratul îl va chema înapoi la armată. Poate că atunci vei traversa și tu marea și te vei închina la Nehalennia.

Am încercat să-i spun ceva politicos, dar stomacul meu n-a mai suportat mirosul de carne prăjită. Mi-am cerut scuze, m-am dus iute în atrium și am vomitat în ghiveciul de teracotă cu trandafiri.

Când mi-am revenit, glasurile musafirilor se auzeau mai tare, semn că plecau. M-am așezat pe o bancă de piatră și am tras adânc în piept aerul rece, cu parfum de ierburi. Luna Maia se apropia de sfârșit, seara era încă plăcută și lumina destul de puternică încât să pot admira liniile grațioase ale aripilor de clădire cu două

---

[1] În mitologia romană, spiritele protectoare ale locurilor (n. red.).

[2] În mitologia romană, divinități ocrotitoare ale casei și familiei (n. tr.).

etaje care alcătuiau atriumul lung, mărginit pe interior de o colonadă. Casa fusese proiectată de arhitectul care concepuse și palatul împăratului Severus, din vecinătate, și avea o eleganță clasică, deși se întindea în spatele unei fațade înguste, ca majoritatea caselor din această parte a orașului.

Mă simțeam mult mai bine cu stomacul gol. Am sperat, de dragul musafirilor noștri, că nu fusese de vină mâncarea. Mi-am clătit gura cu apă din fântână și m-am proptit de o coloană, cu ochii la cerul limpede care se vedea din atrium și la luna care se înălțase deja.

Cum stăteam așa căzută în admirație, mi-am dat seama că ar fi trebuit să fi avut deja scurgerea lunară. Sânii îmi erau neobișnuit de moi. I-am pipăit, perfect conștientă că erau mai grei și mai sensibili, și am început să râd. Știam ce nu era în regulă cu mine.

O umbră se strecură printre ghivecele de flori. L-am recunoscut pe Constantius și i-am ieșit în cale.

– Elena... te simți bine?

– Da... I-am zâmbit larg. Ți-a mers bine la negocieri, iubitule? L-am cuprins cu brațele pe după gât și i-am auzit șoaptele în timp ce mă prindea cu ale lui. Am rămas lipiți unul de celălalt. Mirosea a mâncare și vin bun și a uleiul de mirodenii cu care-l dădea sclavul pe piele când se îmbăia. Poți să mă feliciți și pe mine... i-am murmurat la ureche. Sunt pe cale să-ți aduc un profit mai mare decât orice alt negustor. Constantius, îți port copilul în mine!

Când primăvara se făcu vară și pântecele meu începu să se rotunjească, am simțit pentru prima oară în viață gustul fericirii adevărate. Eram conștientă de fericirea mea, un dar de care nu se bucură orice muritor. Le-am înfruntat, dacă nu pe zeități, cel puțin pe preotesele din Avalon, iar acum purtam în pântece copilul prevestit de oracol! Numai peste mulți ani aveam să pun la îndoială profeția sau să meditez la ideea că, pentru a obține răspunsul potrivit, mai întâi trebuie să pui întrebarea potrivită.

Era un sezon înfloritor, Eburacum devenise floarea nordului, aici își aduceau marfa negustori din întregul imperiu. Comercianții prosperau și-și împărțeau averea cu zeii, de la Hercules la Serapis. Piața din fața bazilicii era împânzită cu altare dedicate, ridicate ca plată a jurămintelor. Câteodată mă opream să mă închin la *Matronae*, trioul de mame protectoare ale fertilității, dar altfel nu prea aveam ce le spune zeilor.

Cu Eldri țopăindu-mi pe la călcâie, ieșeam pe poartă în fiecare zi, treceam podul și porneam pe cărarea ce însoțea râul Abus, pe care vasele venite la debarcadere din susul coastei se certau cu lebedele pentru un loc de acostare. Seara, zidurile albe ale fortăreței se oglindeau în apă, iar soarele, la apus, acoperea suprafața transparentă cu un strat de opal și sidef. În ultimul an, cățelușa se mai lenevise, de parcă ar fi îmbătrânit, dar micile noastre excursii, care îi dădeau ocazia să adulmece grohotișul fascinant de la marginea apei, erau cele mai frumoase momente din zi. Speram să-i aline dorul după libertatea de pe Avalon.

Dar vasele nu aduceau doar mărfuri şi, cu toate că apusul şi răsăritul imperiului erau separate politic, veştile călătoreau liber între ele. Imediat ce vara trecu de jumătate, două lucruri se iviră ca să ne schimbe viaţa: un sol cu o scrisoare de la împărat şi primul caz de ciumă.

Stăteam în atrium. O rugasem pe Drusilla să servească cina acolo. Începea să-mi placă din nou mâncarea şi bucătăreasa noastră era încântată să găsească noi căi de a-mi satisface apetitul. Nu ştiu dacă modestia mea sau dispreţul nobil pe care mi-l arăta ea – o servitoare bătrână, aflată de mult timp în serviciul familiei – a fost motivul răcelii iniţiale dintre noi. Dar condiţia mea de viitoare mamă mă ridicase mult în ochii ei.

Gustasem din mai multe aperitive când am văzut că Constantius nu mânca. După un an lângă el, ajunsesem să cunosc nu doar eroul, ci şi omul din el. Acum ştiam, de exemplu, că era în cea mai bună formă dimineaţa şi devenea tot mai sensibil după apusul soarelui; era atât de cinstit, că-şi pierdea tactul şi, în afară de clipele petrecute lângă mine, în pat, trăia mai mult cu mintea decât cu trupul. Ceea ce unii numeau răceală eu numeam concentrare. Nu suporta crabii şi, când era prins într-un proiect, trebuia să-i aduci aminte să mănânce.

– Nici nu te-ai atins de mâncare, i-am spus. E foarte bună, Drusilla se va supăra dacă nu-i apreciezi efortul.

Zâmbi şi înfipse tacâmul într-o felie de praz cu cârnat, fără s-o ducă la gură.

– Am primit o scrisoare în dimineața asta.

Mă străbătu un fior.

– De la Roma? M-am străduit să nu-mi tremure prea tare vocea.

– Nu chiar. A scris-o când se afla în Nicomedia, deși a plecat de acolo cu siguranță.

L-am privit gânditoare. Nu era nevoie să întreb *cine* i-o scrisese. Dacă împăratul voia capul lui Constantius, ar fi trimis un ofițer să aducă mesajul și să-l aresteze.

– Așadar, nu e un mandat de arestare?

Scutură din cap.

– Elena, mi-a oferit o poziție printre ofițerii lui superiori! Acum pot să vă ofer un trai îndestulat, ție și copilului nostru!

M-am holbat la el, înăbușindu-mi panica și bănuiala inițială că avea de gând să mă părăsească. Constantius se străduia cât putea să pară fericit, dar știam cât îi lipsește cariera militară.

– Poți avea încredere în el?

– Cred că da, răspunse el serios. Aurelian a avut întotdeauna reputație de om cinstit, cam prea direct, de fapt. Tocmai pentru că nu și-a ascuns supărarea mi s-a părut că cel mai bine pentru mine era să plec în exil. A scăpat deja de mine. Să mă ademenească înapoi numai ca să mă omoare ar fi o subtilitate inutilă.

Prea direct? Mi-am reținut zâmbetul, înțelegând de ce fusese exilat Constantius și de ce voia împăratul să aducă înapoi un bărbat cu calitățile sale.

Închise ochii și privi doar cu cei ai minții, făcând socoteli și planuri. Mi-am dat seama, înfiorată, că, dacă urma să-și împlinească destinul pe care i-l văzusem, se va îndepărta de mine. Mi-am dorit atunci din tot sufletul să fi fost doi oameni obișnuiți, să ducem împreună un trai simplu, mulțumitor, aici, la marginea imperiului. Dar până și în lumina slabă a amurgului, aura incandescentă a lui Constantius îți sărea în ochi. Dacă ar fi fost un om obișnuit, n-ar fi venit niciodată pe Avalon.

– Câtă vreme în Apus e la putere Tetricus, nu voi putea schimba caii, spuse el, în cele din urmă. Nu-i nimic, avem de transportat o gospodărie întreagă. Putem să facem o parte din călătorie pe apă – traversăm Marea Britaniei, apoi luăm un vas pe Rhenus. Așa o să-ți fie mai ușor... Ridică brusc ochii spre mine. *Vei veni* cu mine, nu-i așa?

Unul dintre avantajele de a nu fi fost căsătoriți după lege, mi-am zis eu, puțin ironic, era că nu mă putea obliga să-l urmez. Dar mă lega de el copilul din pântecele meu – copilul și amintirea unei profeții.

Pe vremea când fusese burlac, Constantius poate că ar fi fost în stare să plece imediat. Acum însă avea de mutat o gospodărie și de lăsat afacerile în alte mâini pricepute. De un an, de când o administra el, producția de vase cositorite crescuse. Sclavii care munceau erau toți foarte pricepuți, dar volumul producției depășea puterile celui care se ocupase de ea înainte și

a trecut ceva timp până a găsit un administrator potrivit, căruia să-i arate ce e de făcut.

În vremea asta, s-au înmulțit cazurile de ciumă. Mi-a trecut prin cap că, dacă boala decimase ofițerii împăratului așa cum decima locuitorii din Eburacum, invitația lui Aurelianus era mai degrabă un act de disperare decât unul mărinimos.

Sclavul nostru, Philip, se îmbolnăvi și el și, în ciuda protestelor Drusillei, l-am îngrijit. Ca pe atâția alți bolnavi, îl chinuia tusea și nu-i scădea febra. Dar l-am învelit în haine ude și i-am dat infuzii de răchită albă și mesteacăn, cum învățasem pe Avalon, și așa l-am ținut în viață până când febra i-a cedat, în cele din urmă.

Nu s-a mai îmbolnăvit nimeni din gospodăria noastră, dar orele interminabile de încordare m-au sleit de puteri. Am început să sângerez. Drusilla a încercat să mă liniștească, dar mi-am amintit destule din cele învățate pe Avalon despre leacuri și știam ce se întâmplă. Constantius plecase cu treburi de dimineață, nu-mi rămâneau decât servitorii să mă ajute. Chinuită de junghiuri, am încercat să mă rog, dar exilul mă depărtase și de Zeiță, nu doar de Avalon. Când Drusilla mi-a cerut voie să meargă să ducă o ofrandă la templul lui Isis, i-am fost foarte recunoscătoare și am sperat că Doamna va auzi rugăciunea simplă a sclavei. Disperarea mă copleșea la fiecare crampă care mă făcea să mă încovoi de durere și pe înserate, când am slobozit creatura însângerată care ar fi trebuit să fie copilul meu, m-am întors cu fața la perete.

Târziu de tot, când m-a trezit un pâlpâit de flacără, l-am văzut pe Constantius cu obrajii brăzdați de lacrimi.

– Elena! Mă luă de mână. Stăteai atât de liniștită... Mi-a fost frică... Scutură din cap și se așeză pe marginea patului.

– Te-am dezamăgit... Am pierdut copilul nostru!

– Crezi că pentru mine contează? exclamă el.

Contează pentru mine, mi-am zis, amărâtă. Numai când nășteam Copilul Profeției avea să fie justificată sfidarea pe care i-am adus-o Ganedei. Dar nu-l puteam răni pe Constantius cu astfel de vorbe. Am simțit lacrimi înțepându-mi ochii când mi-am dat seama cât mă iubea.

– O să mai încercăm, draga mea, când te faci bine. Dacă zeii ne trimit copii, o să mă bucur de ei, dar numai cu tine alături! Mă strânse de mână.

Zeii ne trimit copii? m-am întrebat. Zeița ni-i trimitea, iar eu mă temeam că-și întorsese fața de la mine.

Se apropiau de sfârșit nu doar vara, ci și pregătirile noastre de drum, când Philip veni în camera mea să mă anunțe că aveam un musafir. Stăteam pe canapea învelită cu un șal, cu Eldri la picioare. Deasupra mării se ridicaseră nori în noaptea de dinainte și aerul se răcise. Constantius plecase la o întrunire la Mithraeum – nu la un ritual, ca acelea desfășurate noaptea, ci pentru treburi legate de templu. Nu știam ce rang avea ca inițiat în Misterele lui Mithras, dar bănuiam că unul destul de înalt, din cauza răspunderii lui administrative.

Mă prefăceam că citesc o poveste de dragoste de Longus, pe care mi-o adusese Constantius ca să mă pun la punct cu greaca. Se numea *Daphnis și Chloe* și aventurile lor exotice ar fi trebuit să mă amuze. Însă eu adormisem. Dormeam mult, ca să uit că spiritul acela luminos care se cuibărise în pântecele meu nu mai era. Când Philip vorbi, am lăsat manuscrisul să se facă sul.

– O să-i spun femeii să plece, spuse el protector. De când se însănătoșise el și mă îmbolnăvisem eu, devenise umbra mea. Parcă ne legase suferința.

– Nu... Cine e? l-am întrebat, aruncând iute o privire prin cameră ca să văd dacă pot primi în ea.

Pereții fuseseră vopsiți în nuanțe de auriu-închis, cu ghirlande din frunze de acant, iar câteva covorașe dungate, țesute de localnici, mă fereau de răcoarea plăcilor din pardoseală. Un coș cu lână și un fus zăceau pe una dintre mese, câteva suluri de pergament, pe alta, dar odaia era curată. Dacă venise la mine soția vreunui asociat de-al lui Constantius, trebuia să fac efortul să fiu politicoasă.

– Cred că e vânzătoare de ierburi de leac. Are un coș acoperit... Zice că are leac pentru boala de care-ai suferit, adăugă Philip trist. Nu i-am zis nimic, stăpână, îți jur...

– Nu-i nimic, Philip. Lumea vorbește... Sigur a aflat din oraș de necazul meu. Poate că-mi aduce vreun lucru folositor, am oftat eu, cheam-o înăuntru...

În realitate, eu nu mai speram nimic, dar era și așa destul de greu pentru Constantius că trebuia să-și

târască după el soția prin jumătate de imperiu. Asta-i mai lipsea, să fie și neajutorată. În adâncul sufletului, înțelegeam că, oricâte leacuri se străduiau să-mi aducă oamenii de bună-credință, trebuia să *vreau eu* să mă fac bine.

Philip se întoarse în câteva clipe și se făcu loc să intre în cameră unei femei bătrâne. Nici nu i-am văzut fața, că acele simțuri pe care nu le mai folosisem de multă vreme mi-au trimis furnicături de spaimă. Când femeia își dezveli chipul, mi-am dat seama că *o recunoscusem.*

Bătrâna cocoșată, învelită cu un șal zdrențuit, ca atâtea sute de bătrâne care veneau să-și vândă marfa în oraș, își dezveli, în clipa următoare, toată grandoarea și mi se arătă în toată splendoarea, parcă prea înaltă pentru odaia mea. Philip căscă ochii de uimire.

– Doamnă... M-am ridicat în picioare fără să mă gândesc și am înclinat capul în semn de salut. Dar am simțit îndată furia arzând în mine și mi-am îndreptat ținuta.

– Ce cauți *tu* aici?

Philip, fie binecuvântat, făcu prudent un pas înapoi. Mi-am înghițit vorbele.

– Aș putea să te întreb și eu același lucru. Stai aici, încuiată între patru pereți! Trebuie să stăm de vorbă. Vino afară, la aer și lumină...

– Am fost bolnavă, am spus automat, ca să mă apăr.

– Prostii. N-o să te faci bine dacă stai ghemuită ca un cățel de salon. Vino! Presupunând c-o voi urma, porni spre ușă.

Eldri sări de pe canapea cu un mârâi scurt. Buzele mi se adunară a zâmbet. Cel puţin în atrium aveam şanse să nu ne audă nimeni. I-am făcut semn lui Philip să stea înăuntru, mi-am luat şalul şi m-am dus după Ganeda.

– Aşadar... Ce-am făcut să merit această onoare? am întrebat pe un ton plictisit, aşezându-mă pe o bancă de piatră şi făcându-i semn să mi se alăture.

– Ai rămas în viaţă... răspunse aspru Marea Preoteasă. Ciuma a lovit Avalonul.

M-am uitat la ea îngrozită. Cum a fost posibil? Insula Sfântă era separată de lume.

– O fată din Londinium a fost trimisă la noi pentru instruire. Era bolnavă când a venit. Noi nu am recunoscut boala şi, când au ajuns la noi veştile despre ciumă, era prea târziu să oprim răspândirea ei. Au murit patru fecioare şi şase dintre preotesele mai bătrâne.

Mi-am lins buzele uscate.

– Nu şi Dierna?

O fracţiune de secundă, chipul posac al Ganedei se lumină.

– Nu. Nepoata mea e sănătoasă.

Mi-a spus numele celor care muriseră, femei cu care împărţisem atmosfera intimă unică a ritualului; unele ţinuseră la mine şi mă învăţaseră, pe altele le învăţasem eu... şi Aelia.

Am închis ochii. Lacrimile îmi lăsau dâre calde pe obraji. Dacă n-aş fi părăsit Avalonul, aş fi putut s-o îngrijesc, mi-am zis, amorţită de durere. Dacă îl salvasem pe Philip, pentru care nu simţeam altceva

decât bunătate, atunci dragostea mea cu siguranță ar fi ținut-o în viață și pe Aelia. Sau poate că m-aș fi îmbolnăvit și eu. În clipa aceea, îmi era indiferent orice ar fi hotărât soarta.

– Mulțumesc că ai venit să-mi spui... am rostit, în cele din urmă.

– Da, știu că ai iubit-o, spuse tăios preoteasa, dar nu de asta am venit. Avalonul are nevoie de tine.

Am deschis brusc ochii.

– Ce... generoasă... am șoptit, printre buzele amorțite. Ești disperată, așa că vrei să mă primești înapoi!

M-am ridicat în picioare. Șalul îmi căzu de pe umeri. Am început să mă plimb înainte și înapoi pe cărare.

– Nu, i-am spus, întorcându-mă cu fața spre ea. Mi-ai tăiat legătura cu Avalonul. În prima lună, când rana încă sângera, ai fi putut să mă chemi înapoi. Acum n-a mai rămas decât o cicatrice.

Ganeda scutură din umeri nerăbdătoare.

– Legătura se poate reface. E datoria ta să te întorci.

– Datoria mea! am strigat. Și cum rămâne cu datoria mea față de Constantius?

– Nu are autoritate legală asupra ta, și nici nu ești legată de el prin trup, din moment ce ai pierdut copilul...

– Numai atât ești capabilă să înțelegi? am țipat, cu mâinile încrucișate protector în fața pântecelui meu gol. Dar legăturile dintre inimi și suflete? *Dar profeția?*

– Crezi că îți justifică răzvrătirea? pufni Ganeda disprețuitoare. Dacă ai fi căzut pur și simplu pradă poftelor, ai fi fost de iertat, draga mea...

– N-am nevoie de iertarea ta! *Nu* o vreau! Mi-am dat seama că ridicam tonul și m-am stăpânit. Aveai dreptul să mă alungi, dar nu și să mă plimbi înainte și înapoi, ca pe-o jucărie pe sfoară. Tu ai fost cea care mi-a anulat jurămintele făcute Avalonului, nu eu. Și, tot așa, nu-mi voi călca jurămintele față de Constantius. I-am pierdut copilul, da, dar vom face altul. M-am *văzut* cu bebelușul în brațe!

Ganeda mă cercetă cu priviri amare.

– Când am stabilit ritualul, Arganax a calculat mișcarea astrelor. Știm ce i-ar fi fost sortit unui copil conceput în ritualul de Beltane. Cine știe ce se va alege de copilul pe care i-l vei face lui Constantius? Îți spun eu, va veni o zi când îți vei dori să nu se fi născut!

Am ridicat din sprânceană și m-am uitat în jos, spre ea.

– Aha... înțeleg. Eu greșesc dacă pun voința mea mai presus de a ta, dar tu nu greșești când o pui pe a ta deasupra zeilor! Nu ne-ai învățat chiar tu că Parcele ne țes viața după voia lor, nu după a mea sau a ta? Fiul meu nu va fi unealta Avalonului!

– Atunci mai roagă-te să știe măcar cum să-i slujească pe zei!

– Te îndoiești? am exclamat mândră. Va fi copilul Celui ce va aduce Lumina și al unei Preotese din Avalon!

– Nu-i pun la îndoială pe zei, replică Ganeda calmă, dar am trăit destul ca să învăț să nu am încredere în oameni. Îți doresc numai bine, fiică a surorii mele.

Se lăsă greu pe baston și se ridică în picioare. Acum arăta într-adevăr foarte bătrână.

– Stai, am rostit, deşi n-aş fi vrut. Ai călătorit mult şi nu ţi-am oferit nimic să te învioreze.

Însă Ganeda scutură din cap în semn de refuz.

– N-o să te mai deranjăm, nici eu, nici Avalonul...

Marea Preoteasă se întoarse şi, în ciuda vorbelor mele trufaşe, am făcut un pas după ea. Oare pierderea copilului era un semn de la zei că greşisem? Puteam într-adevăr să mă întorc pe Avalon? Mă ardeau buzele s-o chem înapoi, dar n-am scos nici o vorbă. Constantius ţinea mai mult la mine decât la copilul pierdut, în vreme ce Ganeda mă căutase numai pentru că îi puteam fi de folos. La urma urmei, cred că nu m-am dus după ea nici din mândrie, nici din cauza profeţiei, ci pentru că, după ce Aelia murise, Constantius rămânea singura persoană din lume care mă iubea sincer.

Nu ştiu ce-a fost, ori mă însănătoşisem complet, ori mă stimulase provocarea Ganedei, dar din clipa aceea am început să mă simt din nou puternică. M-am implicat mai mult în mutarea gospodăriei şi când Constantius, cu câteva zile înainte să ne urcăm pe vas şi să plecăm spre Continent, mi-a spus că trebuia să plece la ţară ca să-şi ia rămas-bun de la unul dintre verişorii tatălui său, l-am întrebat dacă pot veni şi eu.

Pe măsură ce se apropia ziua plecării, am descoperit că privesc Eburacumul cu alţi ochi. Nu locuisem acolo destul cât să-l consider acasă, dar făcea parte din Britania, pe care aveam s-o pierd în curând. Totuşi, oraşul în sine era roman, nu britanic, şi numai lângă

apă simţeam spiritele pământului. Fără îndoială, la ţară le-aş fi simţit mai uşor şi mi-aş fi putut lua rămas-bun de la ele.

Constantius închiriase pentru drum o căruţă cu două locuri, trasă de credinciosul lui catâr roşcat. Terenul era jos şi deluros, înălţându-se treptat spre apus, unde se ridicau munţii, mai mult ghiciţi decât văzuţi. A doua zi, am ajuns la Isurium, vechea capitală a triburilor de briganţi, acum un oraş roman prosper. Era aşezat la cotitura râului Abus, unde drumul trecea din nou peste apă.

Flavius Pollio se retrăsese după o carieră de succes în Eburacum şi acum era magistrat. Se vedea că era încântat să se laude cu noua lui casă de oraş, mai ales cu mozaicul cu lupoaica, Romulus şi Remus care împodobea pardoseala din sala de oaspeţi.

– După cum văd, căţeluşa ta ştie să aprecieze o lucrare de artă reuşită, spuse el, aruncând o bucată de miel fript lui Eldri, care se trântise lângă lupoaică, de parcă ar fi vrut să-i alăpteze şi ea pe gemeni.

– Îmi cer iertare, acasă se aşază întotdeauna la picioarele mele când mâncăm. Probabil că a fugit din dormitorul nostru.

– Nu, nu, las-o să stea. Noi, pe-aici, nu ne formalizăm, îmi surâse Pollio. E un tărâm al zeiţelor şi reginelor, iar doamnele sunt privilegiate... Cartimandua, ştii – adăugă el când îmi văzu privirea întrebătoare – a păstrat pământurile briganţilor pentru Roma, chiar dacă soţul ei s-a împotrivit. Mişcă mustrător din deget

spre Constantius. Ia aminte, băiete. Un bărbat e puternic numai cu soția lângă el!

Veni rândul lui Constantius să roșească, și, cum avea pielea albă, se vedea imediat.

– Atunci probabil că sunt Hercules, răspunse el.

– Nu, dragul meu, l-am contrazis scuturând din cap, ești Apollo...

Obrajii i se rumeniră și mai tare și am început să râd.

La sfârșitul mesei, Constantius se retrase cu Pollio în camera sa de lucru ca să vadă actele pentru care venise, iar eu am luat-o pe Eldri la o plimbare prin oraș. După o zi și jumătate de hurducăieli cu căruța și o masă copioasă, aveam nevoie de mișcare. Am ieșit curând pe poarta care ducea spre ținutul liber de dincolo de oraș.

Aici, în nord, ziua se scurgea mai greu decât eram eu obișnuită. Din pământ se ridicau fuioare de ceață care învăluiau lumina soarelui pregătit să apună și semănau cu niște sculuri de lână aurită răsfirate pe pământ. Îndată ce am traversat podul, am văzut o potecă pentru vite care ducea spre apus. M-am abătut de la drum și am urmat-o. Nu mă temeam c-o să mă rătăcesc, cu Eldri drept călăuză, chiar dacă ceața s-ar fi îndesit odată cu întunericul.

Tot mergând, am încetinit pasul, pentru că găsisem, în sfârșit, singurătatea pe care o căutam. Era liniște, acea liniște care se lasă în zori și la apus, spartă doar de croncănitul unor ciori care zburau către adăpostul oferit de vreo creangă și de mugetul vacilor care se îndreptau una după alta spre grajdul de acasă.

M-am oprit și am ridicat mâinile instinctiv, în semn de adorare.

– Slăvită Brigantia, zeiță înălțată! Doamna acestui pământ, în curând voi călători pe apă. Trimite-mi binecuvântarea ta, zeiță, oriunde mă vor conduce pașii...

Liniștea se adânci, de parcă m-ar fi ascultat pământul. Deși se răcorea repede, am simțit pe obraz o respirație caldă, ca și cum din pământ ieșeau ultimele suflări fierbinți ale zilei. Eldri alerga în sus pe cărare, mai iute decât o văzusem de o vreme încoace. Dădea din vârful alb al cozii, cum făcea când prindea un miros interesant. Am pornit repede în urma ei.

Am ajuns în vârful ridicăturii la timp să-i văd silueta albă dispărând în desișul de anini de la marginea din dreapta a drumului.

– Eldri! Vino înapoi!

Animalul nu se întoarse. Am luat-o la fugă, strigând-o iar. Am zărit un drumeag ce străbătea desișul, atât de îngust că de-abia m-am putut strecura pe el.

Pajiștea din spatele copacilor era învăluită într-o ceață aurie. Am văzut-o pe Eldri printre scânteieri, mergea spre un stâlp de piatră închisă. M-am oprit brusc și am făcut ochii mari. Erau patru, răsfirați inegal pe pajiște, la distanță de un forum între ei. Mai văzusem megaliți, dar niciodată atât de înalți, aproape cât coloanele porticului din templul lui Serapis.

– Eldri, ai grijă, am șoptit. Dar ar fi trebuit să-mi amintesc că era un câine din Tărâmul Zânelor, obișnuit cu minunățiile, pentru că se așeză în fața megalitului celui mai apropiat, gâfâind, și așteptă s-o ajung din urmă.

– Ei, draga mea, ce-ai găsit?

Căţeluşa îşi dădu capul pe spate, se întoarse spre megalit şi rămase privindu-l în aşteptare. L-am încercuit încet, mişcându-mă, din obicei, după soare, de la dreapta la stânga. Piatra era foarte închisă la culoare, mai fină decât lucrările anticilor, şi se îngusta lin spre vârful marcat de câteva şănţuleţe. Licheni portocalii şi albi înfăşurau suprafaţa neagră în dungi dantelate. Am înţeles rostul cercurilor care semănau cu acelea din vârful Deluşorului, dar nu-mi imaginam de ce fuseseră ridicaţi megaliţii acolo.

M-am apropiat foarte calmă şi mi-am aşezat palmele pe piatră. Era rece, dar am dat drumul conştienţei să-mi alunece prin palme în adâncul ei, căutând fluxul de energie care o lega cu pământul de dedesubt.

N-am găsit-o. În schimb, aveam impresia că mă ţin de un obiect plutitor. Era o senzaţie plăcută, parcă ieşeam din transă, şi pentru mine, care nu mai avusesem parte de asemenea senzaţii de peste un an, prea seducătoare. Am respirat cu un oftat prelung şi mi-am lăsat conştienţa să pătrundă mai adânc în piatră.

Nu ştiu cât a durat, dar m-am transformat eu însumi într-o senzaţie. Apoi mi-a trecut ameţeala. Megalitul era din nou solid în mâinile mele, dar, când mi-am îndreptat spatele şi m-am uitat în jur, lumea se schimbase.

Megaliţii se aflau acum pe un câmp deschis. Lumina aurie a apusului devenise o radiaţie argintie fără origine şi fără direcţie, dar destulă ca să lumineze siluetele strălucitoare care dansau într-o spirală dublă

printre pietre. Eldri alerga printre dansatori, țâșnind într-o parte și într-alta ca un pui, și lătrând plină de veselie.

Am plecat de lângă megalit ca să merg după ea și m-am pomenit prinsă în dans. Mâini puternice mă răsuceau, chipuri senine mă invitau să râd odată cu ele. Mi-am simțit picioarele ușoare dintr-odată și mi-a pierit orice urmă din slăbiciunea pricinuită de pierderea copilului. Eram bucuroasă și liberă, cum nu mai fusesem de... Intrasem în ținutul Tărâmul Zânelor...

Atunci mi-am dat seama că, venind la megaliți la apusul soarelui, deschisesem o poartă dintre lumi. Sau poate că Eldri mă adusese aici. Normal că se zbenguia de parcă ar fi întinerit, încântată ca un om care, exilat vreme lungă, s-a întors, în sfârșit, acasă.

În cele din urmă, am văzut-o venind să se odihnească la picioarele unei ființe diafane din fața celui mai înalt megalit și m-am pomenit că, dansând, am ajuns în același loc cu ea. Cu sângele încă fierbinte în vine, m-am oprit brusc. Persoana care mă aștepta era Crăiasa Zânelor.

De data asta purta straie de culoarea grânelor culese vara, o coroniță din spice de grâu și un veșmânt de aur palid. Eldri se cuibărise în brațele ei.

– Crăiasă, cum ai ajuns aici? m-am bâlbâit eu, după ce m-am închinat în fața ei.

– Unde altundeva să fiu? Glasul ei solemn era îndulcit de veselie.

– Dar suntem departe de Avalon...

– Și când îl visezi, cât de departe ești de el?

– Sunt aici... acelea sunt simple vise...

– Unele vise sunt mai reale decât ceea ce numesc oamenii realitate, spuse Doamna cu voce aspră. Porţile spre Tărâmul Zânelor sunt mai puţine la număr decât Uşile spre Vis, totuşi mai multe decât îşi închipuie oamenii. Nu trebuie decât să cunoşti clipa şi anotimpul ca să le găseşti.

– Voi putea găsi calea din ţinuturile de dincolo de mare? am întrebat.

– Chiar şi de acolo, dacă ai nevoie, deşi pe tărâmurile acelea, unde oamenii ne cunosc sub alte nume, s-ar putea să ne vezi altfel deghizaţi. Într-adevăr, dacă nu înveţi să cinsteşti spiritele, nu vei avea noroc acolo.

Şi a început să-mi povestească despre fiinţe pe care le voi întâlni în vremurile viitoare. În prezentul etern din Tărâmul Zânelor, nu mi-era foame şi nici nu mă cuprindea oboseala, dar Doamna îşi întrerupse brusc îndrumările şi mi-am zis că ar trebui să mă întorc în lumea oamenilor.

– Îţi mulţumesc, Doamnă. Mă voi strădui să fac precum mi-ai învăţat. Acum dă-mi voie s-o iau pe Eldri, ca să-mi arate drumul spre casă.

Regina scutură din cap.

– Eldri trebuie să rămână aici. E bătrână şi spiritul ei aparţine acestor locuri. N-ar supravieţui călătoriei. Las-o să rămână, va fi fericită aici, cu mine.

Pe tărâmul acela, deşi plânsul e necunoscut, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Dar Crăiasa avea o expresie implacabilă şi, într-adevăr, Eldri părea foarte fericită ghemuită în braţele ei. Am scărpinat-o pe urechile

mătăsoase pentru ultima oară, apoi mi-am lăsat mâna să cadă.

– Atunci cum mă voi întoarce? am întrebat.

– Nu trebuie decât să te învârţi de la stânga la dreapta în jurul megalitului...

Am început să mă mişc şi, cu fiecare pas, lumina scădea, până când m-am trezit singură pe pajiştea învăluită în bezna deasa.

Când am ajuns la pod, am văzut torţe săltând pe drumul principal şi am aflat că soţul meu venise să mă caute. Nu i-am spus decât că Eldri fugise şi că o căutasem. Ştia cât de mult o iubeam, deci n-a fost nevoie să-i spun că sufeream. În noaptea aceea am găsit alinarea în braţele lui.

Peste o săptămână ne aflam pe unul dintre vasele lui Viducius, în drum spre gura fluviului Rhenus, spre Germania.

Partea a II-a

Calea spre putere

8

271–272 AD

Să călătorești pe mare înseamnă să ieși în afara timpului. Stai, pur și simplu, fără nici o treabă sau îndatorire, și contempli linia cenușie și îngustă a orizontului și peisajul în permanentă schimbare al mării unduitoare. Dârele lăsate de navă se transformă la fel de repede ca priveliștea de la prora, așa că nu ai cum să știi pe unde ai trecut și, după o vreme, succesiunea de ridicături și coborâșuri se repetă și te întrebi dacă ai avansat cât de cât sau ai stat pe loc.

Totuși, după o săptămână pe mare, simțeam o căldură necunoscută în aer, iar vântul dinspre uscat aducea un miros pe care-l știam din copilărie. De când plecasem din Eburacum, vremea se menținuse frumoasă și bătuse vântul. Marea navă comercială se legăna solidă în drum spre miazăzi și nici nu era nevoie să arunce ancora la lăsarea întunericului. Dar acum ne îndreptam spre uscat. M-am proptit de prova și m-am aplecat deasupra apei.

– Semeni cu decorațiile din lemn de la prora navelor grecești, rosti Constantius în spatele meu.

Arăta mai tânăr și oarecum mai viguros decât îl știam eu și mi-am dat seama pentru prima oară ce mult însemna pentru el să revină la viața lui adevărată. Cu un aer meditativ, l-am lăsat să mă conducă înapoi pe punte.

– Ce-i acolo?

Am arătat spre un promontoriu, unde apele gri-verzui ale unui fluviu uriaș curgeau năvalnic, amestecându-se cu marea albastră.

– E Tamesis, mă lămuri Constantius. M-am întors și am privit cu interes sporit la ținutul jos, de deasupra bancurilor de nisip.

– M-am jucat pe plaja aceea în copilărie, cât tata a inspectat turnul de pază, i-am spus. Știu că m-am întrebat unde merg navele care trec...

– Și acum călătorești pe una dintre ele, surâse el.

Am dat din cap și m-am lăsat pe trupul lui solid. Nu era necesar să-l împovărez cu dorința mea bruscă de a merge acasă. Era, oricum, imposibil. Tata murise, la fel și unul dintre frații mei. De la un negustor aflasem că celălalt îl slujea pe falsul împărat Tetricus în Galia. Un verișor îndepărtat domnea acum în palatul din Camulodunum. Casa copilăriei mele dispăruse, ca și fetița care adunase cândva scoici pe plaja aceea.

M-am prins de balustradă când vasul se clătină în bătaia vântului și coti spre canalul îngust dintre Insula Tanatus și Cantium. Am petrecut două nopți la un han, în vreme ce Viducius supraveghea încărcarea

mărfurilor noi, dar nici n-am reuşit bine să mă reobişnuiesc cu mersul pe uscat, că am şi fost din nou pe mare.

Acum nu vedeam deloc linia ţărmului după care să ne ghidăm, ne bazam numai pe soare şi lună, când dispăreau norii şi le zăream. Dar am început să mă întreb dacă nu cumva îmi reveneau simţurile de care mă privase Ganeda, pentru că, de câte ori eram înconjuraţi de neguri, simţeam Britania în spatele nostru şi, pe măsură ce treceau orele, percepeam şi o energie nouă în faţa noastră. În ziua a treia, când soarele dimineţii risipi ceaţa, orizontul se arătă pătat de insuliţe, canalele numeroase ale deltei Rhenusului care păzea drumul spre Germania Inferior.

Destinaţia noastră era Ganuenta, unde râul Scaldis se vărsa în delta Rhenusului, punct de transfer principal de pe Continent în Britania. În vreme ce Constantius făcea aranjamente pentru transportul nostru în sus pe Rhenus, eram liberă să vizitez piaţa de lângă port, cu Philip cel credincios alături. Ca la toate frontierele, am dat peste un amalgam de culturi, în care limbile germanice guturale se amestecau cu cele latineşti muzicale. De când Arminius îl distrusese pe Varus împreună cu legiunile sale, fluviul Rhenus era graniţa dintre Germania liberă şi imperiu. O graniţă liniştită de peste o sută de ani, iar oamenii care veneau cu blănuri, vite şi brânzeturi peste fluviu ca să le vândă nu se deosebeau prea mult de triburile din partea romană.

Mă uitam la gravurile în lemn de pe o tarabă, când m-am auzit strigată. Întorcându-mă, l-am recunoscut

pe Viducius, îmbrăcat într-o togă şi cu un coş de mere sub braţ.

– Mergi la o petrecere? l-am întrebat şi am arătat spre fructe.

– Nu, deşi mă voi întâlni cu o doamnă nobilă. Mă duc la templul Nehalenniei, să-i mulţumesc că am călătorit până aici în siguranţă. Mi-ar face plăcere să mă însoţeşti...

– Şi mie. Philip, găseşte-l pe Constantius şi spune-i unde merg. Viducius mă va însoţi până acasă.

Philip se uită bănuitor spre comerciant, dar, la urma urmei, tocmai străbătusem o mare în tovărăşia lui. Când băiatul se îndepărtă, Viducius îmi oferi braţul.

Templul se afla pe o ridicătură de pământ în capătul nordic al insulei, un refugiu pătrat în jurul unui sanctuar central, al cărui turn se zărea deasupra lui. Între altarele votive aliniate de-a lungul cărării, vânzătorii instalaseră tarabe pe care vindeau medalii de aramă cu imagini cu câini sau cu figura zeiţei, mere pentru ofrande şi vin cu pâine friptă şi cârnaţi pentru adoratorii flămânzi ai zeiţei. Fructele aduse de Viducius erau de calitate mult mai bună decât tot ce se vindea aici şi am trecut amândoi dispreţuitori pe lângă mărfuri, prin intrarea ce dădea în curtea pavată.

Mai văzusem temple minuţios lucrate, dar acesta, cu acoperişul lui de ţiglă roşie şi pereţii crem, avea un aer lipsit de formalitate. Am văzut mai multe altare – Viducius se opri să mi-l arate cel ridicat de tatăl său cu mult timp în urmă. Pe urmă îi dădu preotesei un aureus şi-şi acoperi capul cu marginea togii. Am intrat

în sanctuarul în care lumina pătrundea prin ferestrele boltite înalte din turn. Pe o plintă din mijlocul încăperii se afla imaginea zeiței, cioplită într-o piatră roșiatică. Ținea în mână o corabie, dar la picioare avea un coș cu mere, iar lângă el un câine care semăna atât de bine cu Eldri, încât m-au podidit lacrimile.

Când mi s-a limpezit privirea, negustorul așeza merele pe jos, în fața plintei. Zeița privea senină dincolo de el, părul îi era strâns la spate cu un nod simplu, iar faldurile veșmântului cădeau grațioase. Uitându-mă la privirea ei împietrită, am simțit un fior de recunoaștere și mi-am dat voalul la o parte ca să-mi dezvelesc semiluna de pe frunte.

Nehalennia... Elen... Doamna Cărărilor... Doamnă, te regăsesc pe un tărâm ciudat! Păzește-mă și călăuzește-mă pe drumul pe care trebuie să plec acum...

Preț de-o clipă, liniștea mea interioară acoperi orice sunet din afară. Am auzit, în tăcerea lăsată, nu o voce, ci clipocitul apei scurgându-se dintr-un lac. Semăna cu clipocitul Izvorului Sângelui din Avalon și atunci mi-am zis că toate apele din lume erau legate între ele și că, oriunde curgea apă, curgea și puterea Zeiței.

Cineva mă atinse pe braț. Am clipit și l-am văzut pe Viducius, care își terminase rugăciunile. Preoteasa altarului aștepta să ne conducă afară. Vorbele mi-au ieșit pe gură fără să vreau:

– Unde e izvorul?

Se uită mirată la mine, apoi la semiluna mea și înclină din cap respectuos, cum se cuvenea în fața unei egale.

Făcându-i semn lui Viducius să aştepte, mă conduse în jurul imaginii, spre o deschizătură din pardoseală. Am urmat-o cu grijă pe treptele de piatră în cripta de sub sanctuar, cu pereţi din piatră brută, mirosind a igrasie. Pâlpâirea lămpilor cu ulei se reflecta pe plăcile şi imaginile fixate pe pereţi şi sclipea în vârtejuri fragile pe suprafaţa întunecată a bazinului.

– Apa fluviului Rhenus e cam sălcie când se amestecă cu cea a mării, spuse încet preoteasa, dar acest izvor e întotdeauna pur şi curat. Ce zeiţă slujeşti?

– Pe Elen, Doamna Cărărilor, i-am răspuns, numele pe care probabil că îl poartă zeiţa ta în Britania. Ea m-a îndrumat aici. Nu am aur, dar îi voi oferi această brăţară de jais britanic, dacă se poate. Am scuturat brăţara de la încheietură şi am lăsat-o să cadă în adâncimile de nepătruns ale izvorului. Când atinse apa, reflecţiile ei se risipiră într-o izbucnire strălucitoare, apoi se adunară într-un vârtej sclipitor.

– Nehalennia îţi primeşte ofranda... şopti preoteasa. Să-ţi fie călătoria binecuvântată.

Am salutat-o aşa cum aş fi onorat o preoteasă de pe Avalon şi, câteva momente, nu m-am mai simţit exilată.

Mijlocul de transport găsit de Constantius pentru noi era un vas cu fundul plat, încărcat cu peşte conservat şi piei, care naviga în susul fluviului prin efortul depus de douăzeci de sclavi care trăgeau din greu la vâsle. Se oprea deseori ca să preia alte încărcături, dar întârzierile m-au ajutat să simt mai profund

tărâmul nou în care călătoream. La Ulpia Traiana, ridicată pe malul fluviului care șerpuia prin ținutul deluros, am fost invitați la masă de comandantul fortăreței. Teoretic, îl slujea pe Tetricus, nu pe Aurelian, dar informațiile din Imperiul de Răsărit circulau și în josul fluviului, iar Constantius ardea de nerăbdare să afle noutăți.

Așa am auzit de victoria amară de la Mons Gessax, în Tracia, unde romanii îi încercuiseră pe ultimii dintre goții care dădeau bir cu fugiții. Dar nesocotința comandantului lor, care nu a avut inspirația să introducă în luptă cavaleria grea, a dus la multe pierderi de vieți. Aurelian continua acum luptele împotriva vandalilor din Dacia. Cel puțin aparent, amenințarea barbară fusese înlăturată o vreme.

Când ne-am îmbarcat din nou, ni s-a alăturat un pasager nou. Se numea părintele Clemens, un preot mic și îndesat al cultului creștin, care fusese trimis de episcopul Romei să viziteze congregațiile din ținuturile apusene. L-am cercetat cu oarecare curiozitate, pentru că, în afară de călugării de pe Inis Witrin, era primul preot de această credință pe care îl vedeam.

– A, da, există creștini în Eburacum, ne asigură el, când Constantius pomeni de locul din care plecasem. O congregație mică, firește, membrii ei se întâlnesc într-o casă-biserică aparținând unei văduve virtuoase, dar credința lor e puternică. Părintele Clemens ne privi plin de speranță, făcându-mi să-mi amintesc – cu durere – de Eldri când credea că primește vreun rest de la masă.

Constantius scutură din cap a refuz și-i zâmbi:

– Nu, eu slujesc Zeul Soldaților și lumina veșnică a Soarelui, dar sunt multe lucruri bune de aflat din credința voastră. Bisericile voastre se îngrijesc de cei loviți de soartă și de nevoiași, din câte am auzit.

– Așa ne-a cerut Dumnezeu, răspunse preotul simplu. Și dumneavoastră, doamnă? Ați auzit Cuvântul bun?

– Era o comunitate de creștini lângă locul în care am crescut, am spus eu, precaută. Dar eu o slujesc pe Elen, Doamna Cărărilor.

Părintele Clemens scutură din cap.

– Christos e Calea, Adevărul și Viața, zise el blând. Ceilalți ne duc la osânda veșnică. Mă voi ruga pentru dumneavoastră.

M-am crispat, dar Constantius zâmbi.

– Rugăciunile unui om de bine sunt întotdeauna binevenite.

Mă luă de braț și mă îndepărtă de preot.

– Sunt preoteasă a Zeiței! i-am șuierat când am ajuns la prora. De ce să se roage el pentru mine?

– E bine intenționat. Unii din frații lui întru credință ne-ar osândi pe amândoi, fără să aștepte s-o facă zeul lor.

Am scuturat din cap dezaprobator. Călugărul care îmi apăruse pe Inis Witrin, indiferent cine fusese, altfel îmi vorbise. Totuși, în Eburacum întâlnisem mulți păgâni care se preocupau numai de forma și ceremoniile religiei lor. M-am întrebat dacă și creștinii

făceau diferența între oamenii obișnuiți și cei care înțelegeau Misterele.

Constantius mă cuprinse cu brațul și mă trase spre el, privind cum alunecă pe lângă noi priveliștea nemărginită de câmpie și pădure, străjuită de mlaștini sau noroaie ori plaje nisipoase. O parte era romană, cealaltă, germană, dar eu nu vedeam mare deosebire între ele. Studiasem hărțile desenate de romanii care au încercat să-și delimiteze teritoriul, dar pământul nu avea nici o legătură cu felul în care voiau oamenii să-l împartă. O clipă, am fost foarte aproape de a înțelege un lucru esențial. Apoi, Constantius întoarse capul și mă sărută. Copleșită de alte senzații, am uitat ce anume eram pe cale să înțeleg.

Ne-am întrerupt din nou călătoria la Colonia Agrippensis, un oraș înfloritor, construit pe un deal deasupra Rhenusului. Aici am aflat alte noutăți: împăratul îi urmărise pe goți tot drumul de-a lungul fluviului Danuvius și îi nimicise într-o altă mare bătălie. În ciuda victoriei, Aurelian hotărâse că Dacia de la nordul fluviului era imposibil de apărat și acum împingea limitele imperiului înapoi la Danuvius.

– Și nu pot să zic decât că a avut un motiv serios, spuse centurionul cu care stăteam de vorbă, ca atunci când a abandonat provincia *agri decumates*[1], aflată la sud de locul ăsta, și a retras toate trupele înapoi la Rhenus. Fluviile sunt granițe clare. Poate Aurelian

---

[1] Regiunea dintre Rin, Dunăre și Main (n. red.).

crede că barbarii o să fie prea ocupați să se bată între ei ca să ne mai deranjeze. Dar mă doare când mă gândesc cât sânge s-a vărsat ca să păstrăm teritoriul ăla...

Constantius fusese foarte tăcut.

– M-am născut în Dacia Ripensis. Mi se pare ciudat că va deveni regiune de graniță. Cred că deocamdată goții se vor lupta cu ce-a mai rămas din carpi, bastarni și vandali.

– Nu cu vandalii, îl corectă centurionul. Aurelian i-a încorporat ca stat federal și i-a recrutat ca mercenari.

Constantius se încruntă, căzut pe gânduri.

– Poate c-o să meargă așa. Zeii știu că germanii cresc buni luptători.

Barca ne duse până la Borbetomagus. Acolo ne-am alăturat unui grup de negustori care-și duceau catârii încărcați de-a lungul fluviului Nicer și printre dealuri, spre Danuvius. Cu cât călătoream mai departe, cu atât simțeam că ținutul din jurul nostru e tot mai dens. În toată viața mea, nu locuisem nici o clipă la distanță mai mare de o zi de ocean, dar acum eram înconjurată de pământ solid și până și fluviile uriașe nu erau decât sângele care-i curgea prin vine.

Poate că tărâmurile acelea fuseseră abandonate de legiunile romane, dar nu reveniseră sub conducerea barbarilor. Vilele și fermele construite de romani prosperau și ne-am bucurat de ospitalitatea lor. Iar mie, călătoria aceasta lentă prin Germania mi-a adus o bucurie neașteptată: am avut parte de toată atenția soțului meu. Când s-a înrolat prima oară, Constantius fusese

trimis la *limesul*[1] german și îl cunoștea foarte bine. Poveștile lui despre garnizoane și câmpul de luptă m-au ajutat să-mi formez o imagine despre cum era el cu adevărat, imagine care avea să-mi fie de mare folos mai târziu.

Dar cu fiecare leghe străbătută, trecutul se îndepărta de mine tot mai mult. Am devenit Iulia Elena, iar amintirile despre Eilan, cea care fusese cândva preoteasă pe Avalon, se disipară până când ajunseră un vis.

După o lună de călătorie, am ajuns pe cursul superior al Danuviusului, unde am găsit o altă barcă, cu care să pornim în aval. Aici, marele fluviu curgea spre răsărit, printre dealurile Suevi și șesurile din Raetia. Când negura toamnei se ridica, vedeam Alpii îmbrăcați în zăpadă scânteind la orizont, în sud, apropiindu-se de noi tot mai mult, până când fluviul trecu printr-o deschizătură dintre dealuri și coti brusc spre sud, prin întinsa câmpie panonică.

De fapt, Danuvius era mai lung decât Rhenusul, dar, ajutați de curent, ne-am mișcat mai repede. Foarte curând am luat-o spre răsărit, spre Pontus Euxinus. La sud se întindeau teritoriile Greciei, la nord, Sciția și necunoscutul. Pământul în sine îmi spunea că străbătusem într-adevăr o distanță foarte mare. Pe măsură ce se apropia iarna, băteau vânturi reci dinspre munți,

[1] Sistemul de delimitare a frontierelor Imperiului Roman, adesea constând în fortărețe de apărare (n. red.).

iar copacii și plantele nu mai semănau cu cele cunoscute de mine.

Crezusem că vom călători cu barca tot drumul până la Pontus Euxinus, dar când am făcut un popas la Singidunum, Constantius s-a prezentat la comandantul fortului și a aflat că îi fuseseră trimise ordine, în caz că trecea pe acolo. Împăratul, după ce îi pusese pe fugă pe barbari, se pregătea de marș spre Palmyra, unde regina Zenobia încercase să-și elibereze regatul din deșert de sub conducerea romană.

Aurelian avea nevoie de Constantius, și avea nevoie de el acum. Așadar dăduse dispoziție să primim cai și să poposim la *mansio*[1]. I-am lăsat pe Philip și pe Drusilla să vină în urma noastră cu bagajele, iar eu și Constantius am plecat călare pe drumul militar bun care ducea, prin Moesia și Tracia, la Bizanț. De acolo, un vas ne-a trecut prin strâmtoarea Marmara în provincia Bitinia, la Nicomedia, unde se instalaseră împăratul și curtea lui.

– Așteaptă până la vară, e un ținut splendid, spuse Constantius.

Îmi vorbea pe ton mobilizator, de parcă eram un recrut copleșit de dorul de casă. Nu că s-ar fi înșelat foarte tare, mi-am zis, învelindu-mă mai bine cu șalul. Ne aflam aici de peste patru luni, timp pe care Constantius și-l petrecuse, în cea mai mare parte, călărind

---

[1] Loc de popas pentru călători și curieri oficiali pe drumurile romane (n. tr.).

între Drepanum și Nicomedia, unde împăratul se pregătea pentru campania împotriva Palmyrei. Pretențiile Zenobiei, care se autodenumea Regina Răsăritului, se întinseseră nu asupra Siriei natale, ci și asupra Egiptului și a unor părți din Asia. Peste o lună, armata trimisă ca s-o pedepsească va fi de mult plecată.

– Suntem în februarie, i-am amintit eu.

Deși eram prea aproape de strâmtoare ca să ningă, frigul îmi pătrunsese în oase. Vila pe care o închiriase Constantius era igrasioasă și trăgea curentul prin ea – o clădire construită de oameni care nici în ruptul capului nu credeau că poate fi și frig. Nu era de mirare, mi-am zis, din moment ce orașul Drepanum, aflat în josul coastei, lângă Nicomedia, și de partea cealaltă a Bizanțului, era o stațiune renumită, în care se refugia curtea de arșița verii. Iarna, numai băile cu izvoare fierbinți o făceau atrăgătoare.

– În Britania e mai frig, remarcă soțul meu.

Plăcile armurii sale scârțâiră când se întoarse. Încă nu mă obișnuisem cu el în uniformă, dar îmi era limpede că negustorul în care se transformase în Eburacum nu era nici pe jumătate Constantius cel adevărat.

– În Britania, i-am replicat eu, oamenii construiesc case în care să nu *intre* frigul.

– Da, era vară când am fost aici data trecută, capitulă el, privind prin obloanele deschise ploaia care încrețea apele bazinului cu nuferi din atrium. În cele două luni, plouase mai tot timpul. Se întoarse spre mine, dintr-odată serios.

– Elena, oare am greşit când te-am luat din ţara ta şi te-am târât până aici? Eram atât de obişnuit cu armata, ştii, şi, cum toate soţiile de ofiţeri călătoresc cu ei de la un fort la altul al imperiului, nu mi-a trecut prin cap că n-ai fost crescută pentru acest fel de viaţă şi poate că nu...

Scutură din umeri neajutorat, cu ochii aţintiţi asupra mea. Mi-am înăbuşit emoţia, căutându-mi cuvintele.

– Dragostea mea... nu mă lua în seamă dacă mă plâng. Nu înţelegi? *Tu* eşti casa mea acum...

Chipul întristat i se lumină ca soarele care străbate printre nori. M-am uitat la el cu admiraţie. Pe urmă veni la mine şi mă luă în braţe cu grijă – învăţasem deja că armura lasă vânătăi – şi în momentul acela nu mi-a mai fost frig.

– Trebuie să plec, îmi şopti el imediat la ureche.

– Ştiu...

M-am depărtat de căldura lui, încercând să uit că foarte curând va pleca într-adevăr în campania împotriva Palmyrei. Plăcile suprapuse ale armurii se frecară uşor între ele când se aplecă să-şi ia haina grea. Am observat, cu o mulţumire amară, că era o *byrrus* cu glugă, din felul celor care se fac la noi, în Britania.

– O să te uzi tot până ajungi în oraş, i-am spus, nu foarte compătimitoare.

– Sunt obişnuit, îmi răspunse el, zâmbind înapoi. Nu numai că spunea adevărul, mi-am dat eu seama, dar îi şi *plăcea* să înfrunte vremea rece.

L-am însoţit până la uşă şi am deschis-o. Casa noastră era la jumătatea unui deal, deasupra părţii

principale a orașului. Țiglele acoperișului și coloanele de marmură ale forumului sclipeau prin perdeaua stropilor de ploaie. Cu capul ferit de o pelerină de lână veche, Philip ținea calul lui Constantius.

– Iartă-mă, băiete, n-am vrut să te fac să mă aștepți!

Constantius se întinse după hățuri. Când vru să încalece, se auzi un scheunat și calul, un roib nărăvaș, zvârli capul pe spate și sări într-o parte. Constantius îl potoli, iar Philip făcu o scară din mâini, pentru ca stăpânul lui să treacă un picior peste spinarea animalului și să se așeze între coarnele șeii militare.

Dar nu mă mai uitam la ei. Scheunatul acela ciudat se auzise din nou, ori poate era doar un scâncet. Privirea mea curioasă căzu pe o grămadă de resturi împinse într-un colț de apa ieșită din șanț. Se mișcase sau bătuse vântul? Am luat o rămurică măturată de furtună și m-am aplecat să împung cu ea grămada. Tremură și, dintr-odată, am văzut o pereche de ochi negri strălucitori.

– Elena, ai grijă! Poate fi periculos! Constantius împinse calul mai aproape. Din gunoi se auzi un mârâit slab, dar inconfundabil. M-am aplecat mai tare. Gunoiul era, de fapt, o grămadă de blană udă leoarcă. Semăna cu o căciulă pierdută de cineva în ploaie.

– E un cățeluș! am strigat când de sub ochi apăru un nas negru, cât un năsturaș. Sărmanul de el!

– Mie-mi seamănă cu un șobolan înecat, bolborosi Philip, dar își trase pelerina de lână și o azvârli deasupra mea, ca să nu mi se strice șalul.

Cu multă grijă, am împins la o parte frunzele și noroiul cu care se amestecase câinele și l-am ridicat. N-am simțit nici măcar un fior de căldură – l-aș fi crezut mort, dacă n-ar fi fost privirea disperată din ochii lucioși. Am început să-i vorbesc duios și l-am strâns la piept. Pe nesimțite, golul lăsat în sufletul meu de pierderea lui Eldri începu să dispară.

– Ai grijă, mă avertiză Constantius. Poate că-i bolnav și sigur are purici.

– A, da, i-am spus, deși m-am întrebat ce fel de purici ar fi interesați de creatura numai piele și os din palmele mele. Dar am simțit inima bătându-i slab. O să mă îngrijesc eu de biata fărâmă de viață...

– Eu plec, atunci, spuse Constantius, când calul său tropăi agitat.

– Da, sigur.

M-am uitat la el și încordarea de pe chip îi pieri. Zâmbetul pe care mi-l oferi veni ca o mângâiere. Apoi își trase gluga pe cap, răsuci calul de hățuri și-l mână la trap prin bălțile de pe drum.

După ce plecă, am așezat cățelușul bine la pieptul meu și l-am dus înăuntru. După o baie și o porție zdravănă de mâncare arăta mult mai bine, deși era o corcitură, ca toată populația imperiului. Avea urechi moi, blană alb cu negru și coada ușor ciufulită. După mărimea labelor, mi-am dat seama că, dacă foamea nu-i încetinise creșterea, avea să fie un câine foarte mare.

Pofta cu care lipăi ciorba pregătită pentru el de Drusilla dovedea că avea o poftă nebună să trăiască.

– Cum o să-l cheme? întrebă Philip, mai puțin sceptic, acum că animalul era curat.

– Mă gândeam să-i spun Hylas, după iubitul lui Hercules, cel înecat de nimfe. E o legendă cunoscută prin părțile astea.

Într-adevăr, se presupunea că Hylas fusese pierdut în Chios, la distanță de câteva zile spre răsărit, de-a lungul coastei, acolo unde argonauții poposiseră în aventura căutării lânii de aur.

– Păi, chiar arată ca și cum *cineva* ar fi încercat să-l înece, aprobă Philip, așa că Hylas rămase numele cățelușului.

În noaptea aceea, Hylas a dormit în camera mea și, cu toate că patul meu era gol, și atunci, și în lunile de singurătate de după ce Constantius plecase cu împăratul spre sud, în Siria, mi-a adus multă alinare în suflet să-l aud lipăind din labe la călcâiele mele.

Constantius nu se înșelase în privința vremii. Odată cu vara, soarele strălucea triumfător pe un cer fără nori și scălda iarba de pe dealuri în raze aurii. Ferestrele prin care trăsese curentul în februarie fură deschise ca să intre în casă briza mării, dimineața, și adierea venită dinspre lac, după-amiaza. Localnicii spuneau că vântul bătea moderat pentru acest anotimp, dar, obișnuită cu negurile Britaniei, căldura mi se părea insuportabilă.

Ziua purtam haine din voalul cel mai subțire și stăteam culcată sub un umbrar din pânză de lângă fântâna din atrium, cu Hylas gâfâind lângă mine. Noaptea

mă plimbam uneori pe lângă lac, însoțită de câinele care alerga cu pași repezi în fața mea și de Philip, care, cu măciuca în mână, arunca priviri bănuitoare în jur, la un pas în spatele meu. Din când în când, primeam câte-o scrisoare de la Constantius care mărșăluia, în armură, prin ținuturi care făceau Drepanumul să pară la fel de rece ca Britania, prin comparație. Când s-a auzit de victoria de la Ancyra, magistrații au ordonat să se aprindă un foc în forum, la fel și după veștile bune de la Antiochia.

Odată cu venirea verii, mai multe familii nobile din Nicomedia își mutaseră gospodăria la Drepanum. Mai erau femei ai căror soți plecaseră cu împăratul, dar nu aveam multe în comun cu ele. Drusilla, care venea cu tot soiul de bârfe de la piață, mi-a spus ce se zvonea despre mine: nu eram soția lui Constantius, ci o fată pe care o găsise la un han și pe care o transformase în concubina lui. Nu era de mirare că doamnele se arătau atât de distante! Drusilla era foarte indignată, dar eu nu puteam respinge o bârfă care, din punct de vedere legal, era adevărată. Nu exista nici un contract de căsătorie, nici un schimb de daruri sau alianțe care să ne sărbătorească unirea, numai binecuvântarea zeilor.

Sincer vorbind, mă bucuram că nu aveam obligații sociale, pentru că, odată cu nobilii, veniseră la Drepanum și niște filozofi de-ai împăratului, iar unul dintre ei avea un învățăcel tânăr și costeliv, pe nume Sopater, care, în schimbul a ceea ce reușeam

să economisesc din banii pentru gospodărie și al mâncărilor Drusillei, s-a arătat dornic să-mi fie dascăl.

Uitasem greaca pe care o învățasem în copilărie, iar în țara aceasta trebuia să cunosc limba poporului ca să vorbesc cu negustorii și pe aceea mai rară, a filozofilor, ca să citesc operele lui Porfirius și ale altora, care făceau vâlvă.

Sopater era și tânăr, și cinstit, dar, îndată ce s-a relaxat destul ca să mă privească în ochi în timpul lecțiilor, ne-am înțeles bine; dacă în zilele acelea lungi de vară era prea cald ca să-mi mișc trupul, măcar mintea îmi era activă. Aveam nevoie de o preocupare, pentru că, după marea bătălie de la Esma, n-am mai primit nici un rând de la Constantius și nici n-am auzit nimic de el.

Dar într-o seară, chiar la amurg, pe la mijlocul verii, după ce îmi terminasem baia și mă gândeam să fac o plimbare pe lângă lac, am auzit mișcare afară și, pe lângă lătratul furios al lui Hylas, o voce care mi-a tăiat respirația. Am pus pe mine ce-am găsit mai repede și, cu părul răvășit și fără curea la tunica subțire, am fugit la intrare.

În lumina lămpii atârnate l-am văzut pe Constantius, piele și os din cauza campaniei, cu părul de un auriu palid și pielea arsă de soare. Era în viață! Numai în clipa aceea am recunoscut în sinea mea cât de tare mă temusem că murise în nisipurile deșertului. După expresia de pe fața lui, mi-am dat seama că, din cauza luminii care mă bătea din spate, puteam la fel de bine

să fiu goală. Dar în ochii lui am citit mai mult decât dorință, am citit respect și admirație.

– *Domina et dea*... șopti el, titlu pe care nici împărăteasa nu pretindea să-l audă. Însă l-am înțeles, pentru că, în momentul acela l-am privit cum îl privisem la ritualul de Beltane, pe Avalon, ca pe un zeu.

Le-am făcut semn servitorilor să ne lase singuri și, prinzându-l cu brațele, l-am tras după mine în dormitor. Hylas, după prima izbucnire de lătrături, se potolise; poate că-i recunoscuse mirosul după cel din cameră. În timp ce noi ne îndreptam spre pat, l-am auzit cum se lasă moale în fața ușii.

După aceea, copleșită de propria dorință după bărbatul din brațele mele, nu m-am mai gândit nici la câine, nici la altceva.

Ne-am unit, în acele prime clipe de exaltare, ca două ființe rătăcite în deșert care au descoperit o oază. După ce ne-am luptat unul cu hainele celuilalt, am căzut pe pat. Mai târziu, mi-am găsit tunica într-un colț, ruptă în două. Când trupul i-a tremurat de împlinire, l-am luat în brațe, așteptând să i se domolească bătăile inimii.

– A fost greu în luptă? l-am întrebat, ajutându-l să-și dea jos și restul hainelor.

Constantius oftă.

– Arabii s-au ținut de noi ca scaiul tot drumul până în Siria, ne doborau oamenii cu săgeți și încercau să ne atace proviziile. Când am ajuns la Palmyra, Zenobia ne aștepta. N-am putut lua locul cu asalt – împăratul însuși era rănit –, așa că a trebuit să ne pregătim

de asediu. Aurelian i-a oferit predarea, dar cred că ea s-a gândit c-o vor salva persanii. Însă a murit regele lor, Sapor – erau prea ocupați să se lupte unul cu altul ca să-și mai bată capul cu Roma. Pe urmă Probus a încheiat problema cu Egiptul și a venit să ne dea o mână de ajutor. Ajunsesem la capăt și Zenobia știa. A încercat să fugă, dar am prins-o și am adus-o înapoi în lanțuri.

– Așadar, ați câștigat, ar trebui să triumfi, i-am spus, amintindu-mi de Boudicca, regina Britaniei care luptase împotriva Romei, și reprimându-mi sentimentul instinctiv de compătimire.

Constantius scutură din cap, se întinse și-și așeză brațul pernă sub capul meu.

– Zenobia jurase că se va omorî dacă va fi prinsă, dar s-a panicat, a dat vina pe Longinus și pe ceilalți bărbați care au servit-o. Așa că Aurelian i-a executat. Ea e cea care se va plimba la parada triumfului său, la urma urmei... Înțeleg de ce a trebuit să moară generalii, adăugă el, deși am văzut în ochii lui durerea amintirii, dar am rămas cu un gust amar. Cel puțin împăratul... nu s-a arătat prea bucuros.

Vai, dragostea mea, mi-am zis, cuibărindu-i capul la pieptul meu, *ești mult prea sensibil croit pentru asemenea măceluri.*

– După ce am cucerit orașul... ceilalți ofițeri și-au luat femei, șopti el mai departe. Eu n-am fost în stare, nu cu atâta moarte în jur.

L-am strâns mai tare la piept, nejustificat de mulțumită, indiferent de motiv, că îmi fusese credincios.

Nu aveam dreptul să i-o cer, dar așa se explica, m-am gândit eu amuzată, intensitatea nevoii sale.

– Tu ești viața... murmură el.

Mă frecă pe un sfârc cu buzele. I-am simțit pe amândoi cum se întăresc la atingerea lui și cum se reaprindea focul între coapsele mele.

– Am văzut atâta moarte... lasă-mă să nasc o viață în tine...

Începu să mă mângâie mai pătimaș și mai înfocat decât prima oară și m-am deschis atingerii lui mai copleșită ca niciodată. În clipa împlinirii, se ridică deasupra mea și i-am văzut trăsăturile în lumina focului, cuprinse de extaz.

– Soarele, rosti el, cu respirația tăiată. Soarele strălucește la miezul nopții!

În momentul acela, învinsă de propria mea împlinire, n-am fost în stare să-i spun că nu era soarele, ci focul aprins de oameni pentru a sărbători victoria împăratului.

În liniștea ceasului dinaintea zorilor, singurul din zi când se răcorea, m-am dus să mă ușurez. Când m-am întors, am rămas o vreme în picioare, privind pe geam și bucurându-mă de mângâierea aerului rece pe pielea goală. Focul din forum se stinsese, iar somnul care, după moarte, era cuceritorul cel mai neînfrânt, trimisese chefliii la culcare. Până și Hylas, care se foise când m-am ridicat, adormise la loc.

M-am întors când am auzit mișcare în pat. Constantius strângea cearșaful și gemea. Îi curgeau lacrimi pe sub pleoapele strâns lipite și i se scurgeau pe obraji.

M-am dus la el în grabă și m-am întins lângă el, cuprinzându-l cu brațele. Cândva, mi-am amintit, eu fusesem cea care avea coșmaruri, dar de la plecarea din Britania nu mai visam urât.

– Liniștește-te, am murmurat, știind că glasul, nu vorbele mele, ajungeau la el. Acum totul e bine, sunt aici...

– Arde templul! mormăi el. Apollo! Plânge Apollo!

L-am mângâiat, întrebându-mă dacă văzuse așa ceva în campanie. Zeitatea personală a împăratului era zeul-soare, nu-mi venea să cred că ar distruge voit un sanctuar, dar în război nu-ți poți stăpâni întotdeauna dorința de a nimici.

– Liniște-te, iubitule, și deschide ochii, e dimineață, vezi? Apollo trece cu carul deasupra hotarului lumii...

Am început să-l trezesc cu mâinile și cu buzele și m-a răsplătit, reacționând imediat la atingerea mea. De data asta, ne-am iubit cu pasiune lentă, dulceagă. La sfârșit, Constantius era din nou treaz și zâmbea.

– A, regina mea, ți-am adus daruri. Gol, se duse tiptil la sacul pe care cineva îl așezase imediat lângă ușă. Am vrut să te îmbrac în ea în prima noapte, dar ești mult mai frumoasă îmbrăcată numai cu părul tău negru ca noaptea...

Scotoci în sac și trase afară un obiect împachetat în pânză nealbită. Când căzu învelișul, o văpaie îmi aprinse privirea. Constantius scoase la iveală un chiton vopsit în culoarea adevărată a tunicii imperiale și mi-l întinse.

– Dragostea mea! E o minunăție prea mare! am exclamat, dar am luat haina și am admirat țesătura

fină, apoi mi-am tras-o peste cap. M-am înfiorat când mătasea îmi mângâie pielea și m-am unduit odată cu materialul care mi se mula pe trup.

– Pe toți zeii, îți vine de minune purpura! strigă el și i se aprinse privirea.

– Dar nu pot purta culoarea asta niciodată, i-am adus eu aminte.

– Nu afară, dar în dormitorul nostru ești împărăteasa și regina mea!

Iar tu, iubitule, ești împăratul meu și în dormitor, și în afara lui! mi-am zis, admirându-i corpul gol, bine proporționat, dar tot n-am îndrăznit să rostesc vorbele cu glas tare.

Constantius mă luă în brațe și mă întoarse cu fața spre fereastra care dădea spre răsărit. Am oftat, plină de dragoste, simțind în mine o împlinire nemaicunoscută. Fără îndoială că după așa o noapte de dragoste am rămas însărcinată, mi-am zis.

Am stat amândoi și ne-am uitat cum soarele, ca un împărat victorios, se înălța deasupra orizontului și alunga misterele nopții în afara lumii.

9
272 AD

În Britania, septembrie era o lună cu soare învăluit în ceață, dar forumul de la Naissus sclipea în lumina albastrului strălucitor al cerului. Valurile de căldură

care se ridicau din pietrele de pavaj pătrundeau până sub prelata înălțată ca să adăpostească familiile ofițerilor imperiali. Când Constantius mi-a pomenit de locul unde avea să fie mutat, am sperat că în Dacia, fiind mai departe în nord, va fi mai răcoare; dar vara, acest oraş din interiorul provinciei părea mai fierbinte decât Drepanumul, unde câteodată bătea briza mării. Îmi curgea transpirația pe sub plasa care-mi ascundea semiluna tatuată pe frunte. Am respirat adânc, sperând să nu leșin. După trei luni de sarcină, tot mi se făcea rău dimineața și în timpul zilei.

Poate că din cauza foamei mă ia cu amețeală, mi-am zis, pentru că nu îndrăznisem să mănânc înaintea ceremoniei, sau poate din cauza mirosului greu de tămâie. Doi preoți cădelnițau lângă altar; la fiecare mișcare a cădelniței, mai mult fum se ridica în aer. Fuioarele pluteau ca o perdea transparentă în fața coloanelor din partea de apus a pieței. Dincolo de acoperișurile de țiglă, licărul apei, miriștea și dealurile scunde, albăstrui, se unduiau în aerul fierbinte, imateriale, ca un vis.

– Nu te simți bine? am auzit o voce din apropiere.

Am clipit și m-am concentrat pe chipul osos și roșu al femeii de lângă mine. Am făcut un efort și mi-am amintit că o cheamă Vitellia și e soția unuia dintre *protectores*[1], colegii lui Constantius.

– O să-mi revin, i-am răspuns, toată roșie la față. Nu sunt bolnavă, doar că... Am roșit din nou.

[1] Militari superiori aflați în slujba împăratului (n. tr.).

– A, bineînţeles. Patru copii am purtat în pântece şi cu trei dintre ei mi-a fost mai rău decât unei căţele. Nu că o căţea ar voma de dimineaţă, adăugă femeia şi zâmbi arătându-şi dinţii laţi. Pe primul l-am născut când eram staţionaţi în Argentorante, al doilea şi al treilea în Alexandria, iar ultimul băiat la Londinium.

M-am uitat la ea cu mult respect. Îi urmase pe Vulturi prin tot imperiul.

– Eu sunt din Britania, i-am spus.

– Mi-a plăcut acolo. Vitellia dădu din cap hotărâtă, tremurând din cercei. La gât avea un lanţ de care atârna un peştişor de aur. Avem şi acum o casă acolo şi poate că o să ne întoarcem la ea când se retrage soţul meu.

Procesiunea se apropia de sfârşit. Cântăreţii din fluier se răspândiră într-o parte a altarului, iar cele şase fecioare, după ce-şi împrăştiară florile, se aşezară în cealaltă. Preotesele din spatele lor se opriră în faţa altarului şi aruncară boabe de orz în focul aprins acolo ca s-o invoce pe Vesta, care locuia în flăcări.

– Am auzit că eşti de pe Insulă, reluă Vitellia conversaţia. Bărbatul tău s-a întors de acolo din exil şi a fost atât de viteaz pe câmpul de luptă, încât a fost numit tribun.

Am dat din cap aprobator, apreciind că accepta starea mea civilă ambiguă fără alte comentarii. De la promovarea lui Constantius, câteva din femeile care înainte mă ignorau deliberat deveniseră teribil de respectuoase, dar Vitellia mi s-a părut genul de

femeie care se purta cu o nevastă de pescar la fel ca și cu o împărăteasă.

Am întors privirea spre forum. Împăratul conducea evenimentele de la o tribună acoperită din spatele altarului, înconjurat de ofițerii lui superiori. Așezat pe tron, Aurelian părea să aibă statura unui zeu, dar când mi l-a prezentat Constantius am constatat cu uimire că era un bărbat scund, cu început de chelie și privire obosită.

Ochii mi s-au îndreptat automat spre capătul șirului, unde se afla Constantius, chiar la marginea umbrarului. Când se mișca, soarele i se reflecta în platoșă. Am clipit – mi s-a părut că se scălda într-o aureolă de lumină.

Armura sclipi din nou când își îndreptă ținuta și am văzut că preoții treceau pe sub arcadă cu taurul de sacrificiu. Era un animal alb, cu ghirlande agățate de coarne și de gât. Mergea foarte încet; fusese, fără îndoială, amețit, ca să nu opună rezistență și să distrugă ceremonia. Procesiunea se opri în fața altarului, iar preotul începu să intoneze rugăciuni. Taurul rămase pe loc, cu capul căzut, de parcă murmurul incantației ar fi fost o vrajă de adormire.

Un alt preot veni în față. Când ridică toporul, mușchii i se umflară sub piele. Stătu o clipă nemișcat, apoi toporul căzu. Când lovi capul taurului, ecoul bufniturii răsună dintre coloane. Dar animalul se prăbușea deja în genunchi. Un preot îl prinse de coarne și le ținu cât celălalt înfipse cuțitul în gâtul animalului și tăie în carne de-a curmezișul.

Sângele se revărsă în șuvoaie purpurii pe piatră. Câțiva dintre bărbații care se uitau își feriră privirea și-și făcură semnul creștinesc al crucii împotriva răului. *Rău e numai pentru taur*, mi-am zis, miloasă, *sau poate nici pentru el, dacă a fost de acord să fie sacrificat.* Creștinii, care idolatrizau un zeu sacrificat, sigur știau că moartea poate fi sfântă. Sunt înguști la minte, dacă neagă sacralitatea sacrificiului tuturor religiilor, în afară de a lor.

Cât o fi de sacră moartea, izul dulceag al sângelui îl întrecu pe cel de tămâie și-mi întoarse stomacul pe dos. Mi-am tras voalul peste față și am stat foarte liniștită, respirând cu grijă. Aș fi fost lipsită de tact, dar și de noroc, dacă m-aș fi făcut de râs la ceremonie. Un miros înțepător de ierburi îmi alungă amețeala și am deschis ochii. Vitellia ținea un flacon cu levănțică și rozmarin. Am inspirat din el încă o dată și i-am mulțumit.

– E primul tău copil?

– Primul pe care am reușit să-l port așa de mult... am răspuns.

– Maica Sfântă a Domnului să te binecuvânteze și să te ajute să-l naști sănătoasă, continuă Vitellia, întorcând capul spre forum, încruntată.

Nu era o priveliște plăcută, am recunoscut în sinea mea, dar nu-i înțelegeam dezaprobarea. Am încercat să-mi amintesc dacă soțul ei se aflase printre bărbații care-și făcuseră cruce când fusese omorât taurul.

Probabil că, până acum, animalului i se scursese tot sângele, iar preoții de rang mai mic îl îndreptau

spre șanțurile de scurgere. Ceilalți îi desfăcură carcasa și scoaseră ficatul, pe care-l așezară apoi într-un vas de argint, ca să-l cerceteze haruspiciul. Până și împăratul se aplecă în față ca să audă mai bine ce bolborosea acesta.

Mie, inițiată fiind în tradiția oraculară a Avalonului, prevestirile făcute pe seama măruntaielor mi se păreau o metodă de profeție neîndemânatică. Dacă mintea e pregătită așa cum trebuie, zborul păsării sau căderea unei frunze, de pildă, sunt, singure, semne aducătoare de profeții. Dar nu trebuia să-mi dau voie să regret viața lăsată în urmă, lumea care, măcar aparent, trăia înconjurată de magie.

Cel puțin taurul fusese omorât fără multă mizerie și cu oarecare respect. Diseară, când vom simți gustul bun al cărnii, ne vom accepta propriul loc în ciclul vieții și al morții, așa cum îi acceptăm binecuvântarea. Mi-am pipăit pântecele care de-abia începuse să se rotunjească pe măsură ce copilul din mine creștea.

Haruspiciul se șterse pe degete cu un prosop de pânză și se întoarse spre tribună.

– Onoare împăratului ales prin grația zeilor! declamă el. Cei Strălucitori au vorbit. Iarna care va veni va fi una blândă. Dacă vei merge pe câmpul de luptă, îi vei învinge pe dușmani.

Mi-am dat seama cât de încordată fusese mulțimea numai când am auzit-o murmurând. Niște bărbați masivi târau animalul spre a fi gătit pentru ospăț. Fecioarele veniră în față, cu brațele ridicate spre ceruri, și începură să cânte.

Slavă Ţie, Soare, stăpân mult adorat,
De glorie şi splendoare-nconjurat,
Izvor de frumuseţe şi leac sfânt,
Iubirea ta-i în ceruri, pe pământ...

Mi s-au umplut ochii de lacrimi când am auzit cât de armonios se împletesc glasurile curate, căci şi eu cântasem odată, cu celelalte fecioare din Avalon. De multă vreme n-o mai invocasem pe Zeiţă, iar cântecul a trezit în mine un dor aproape uitat. Era un imn de slavă ridicat lui Apollo sau cum i se zicea zeului-soare în ţinuturile străbătute de Danuvius. Fiecare împărat idolatriza zeul care îi era patron, dar se spunea că Aurelian voia să proclame Soarele drept emblema vizibilă a unei Fiinţe unice, atotputernice, zeul zeilor.

Şi pe Avalon auzisem o asemenea idee, deşi noi pe Marea Zeiţă o consideram Mama tuturor lucrurilor. Însă eu fusesem învăţată că orice impuls onest de adoraţie îşi va găsi Sursa în spatele tuturor imaginilor, indiferent de numele ei, aşa că mi-am aşezat mâna pe pântece, am închis ochii şi m-am rugat să duc sarcina la bun sfârşit şi să nasc un copil sănătos, în viaţă.

– Vino, doamnă Elena, mă chemă Vitellia. Ceremonia s-a terminat şi nu vrei să-l laşi pe domnul tău să aştepte. Se zice că e un om de mare viitor. Trebuie să faci impresie bună la sărbătoare.

Am sperat să fiu aşezată lângă Vitellia la banchet, dar Constantius m-a condus pe o canapea aflată imediat

sub tribună, în vreme ce ea și soțul ei au rămas în capătul încăperii. Femeia avusese dreptate, mi-am zis, în timp ce m-am întins să-mi aranjez cuviincios poala hainei peste glezne și l-am zărit vorbind cu împăratul. Toată lumea vedea că soțul meu intrase în grațiile lui Aurelian. Am căutat să ignor comentariile șoptite de femeile de lângă mine. Constantius nu m-ar fi adus aici fără binecuvântarea lui Aurelian, iar ceea ce aproba împăratul nici o femeie, oricât de bârfitoare, nu putea condamna.

Pe canapeaua vecină ședea unul dintre cei mai grași bărbați pe care i-am văzut vreodată. Se vedea clar că era german, de la părul galben ca inul și pantalonii bufanți cu jartiere încrucișate, la mușchii brațelor ieșind pe sub mânecile scurte ale tunicii. În jurul gâtului purta un lanț de aur răsucit, iar benzile de pe partea de sus a brațelor și de la încheieturile mâinilor erau și ele din aur.

– Ești doamna Elena, nu? mă întrebă el. Am roșit, înțelegând că m-a surprins privindu-l. Dar nu se arătă deranjat. Cu un asemenea fizic, m-am gândit atunci, probabil că e obișnuit să atragă atenția. Constantius vorbește foarte mult despre tine.

Vorbea latina gutural, dar destul de bine, și am tras concluzia că luptase în legiunile romane mult timp.

– Ai participat la campanie?

– În deșert. Se strâmbă și întinse un braț tot numai mușchi, arătându-și pielea albă pe care soarele o arsese și căreia îi dăduse culoarea cărămizii.

Am dat din cap a înțelegere. Învățasem repede că nu din modestie, ci din necesitate erau femeile obligate să meargă acoperite de voaluri în acele ținuturi aride.

– Sunt conducător de mercenari – sulițași alemani. Voi, romanii, nu puteți să-mi pronunțați numele. Zâmbi. Așa că mi se zice Crocus. Omul tău mi-a salvat viața la Ancyra, nu doar din datorie. I-am jurat credință, eu și familia mea.

Am încuviințat cu o înclinare a capului. Educația mea britanică mă ajuta să-l înțeleg așa cum poate că o femeie romană nu l-ar fi înțeles; tot așa, am înțeles că-i era devotat nu doar lui Constantius, ci și familiei lui.

– Mulțumesc. Tatăl meu a fost prinț printre triburile britanice și comandant de războinici, așa că știu ce înseamnă asta pentru tine. Îți accept serviciul – mi-am dus mâna la pântece – pentru mine și pentru copilul meu.

Crocus înclină din cap mai respectuos decât prima oară.

– Văd că e adevărat ce spune Constantius despre tine... Se întrerupse, ridică din sprânceană, apoi continuă: Acasă la mine, știm că femeile sunt sfinte, așa că, atunci când spune că ești ca o zeiță, știu că e adevărat.

Că așa gândea Constantius nu mă surprindea, dar asemenea vorbe nu trebuiau să părăsească intimitatea dormitorului. Nu m-am putut abține și m-am întrebat prin ce pericol grozav trecuse el împreună cu bărbatul de lângă mine, de ajunsese să-i povestească

gândurile cele mai ascunse. Însă știam de mai demult că existau lucruri despre care un soldat nu discuta acasă, pe care Constantius se străduia să le uite când stătea în brațele mele și probabil că nu le voi afla niciodată.

– În fața ta și a copilului tău, repetă Crocus cuvintele mele, jur că vă voi fi credincios și vă voi apăra de toți dușmanii.

Murmurul conversației scăzu și între noi doi se lăsă liniștea. Cu ochii înlăcrimați, am plecat capul. Trecuse multă vreme de când nu mai folosisem simțurile prin care spiritul vede adevărul, dar, deși în preajma noastră nu era nici altar, nici preot, nici sacrificiu, am știu imediat că la jurământul lui Crocus fuseseră martori zeii.

– Văd că v-ați cunoscut, rosti Constantius în spatele meu. Am clipit ca să-mi alung lacrimile și am ridicat capul către el.

– Crocus mi-a povestit că i-ai salvat viața, am spus repede, ca să nu-mi înțeleagă greșit emoția, și i-am făcut loc să se rezeme de canapea.

– Dar că și el mi-a salvat-o pe a mea ți-a spus? Îi oferi lui Crocus un zâmbet prin care-l avertiza să nu sperie femeile cu povești de război.

– Nu mai trebuie să i se spună.

Constantius încruntă din sprâncene, dar știu că nu e momentul să întrebe mai multe. Se propti într-un cot și mișcă din mână către tribună.

– Aurelian îi onorează pe toți eroii campaniei, văd că l-a luat pe Maximian acolo sus, lângă el.

I-am urmărit gestul și am văzut un bărbat cu o claie castanie grizonantă, lat în spate și mare cât un taur. Semăna cu un țăran, căci din părinți țărani se trăgea, dar avea înclinații de războinic.

– Și lângă el e Docles, continuă Constantius.

Lângă Maximian stătea un bărbat bine legat, cu o frunte lată, roșcat și cu început de chelie. Își ținea sub control expresia feței, în ciuda sau poate tocmai din cauza culorii aprinse a părului.

– Ăsta-i bărbat pe care să-l admiri. Tatăl său a fost un simplu păstor în Dalmația, asta dacă nu l-o fi zămislit vreun zeu. E un luptător înnăscut, oricum, și, pe lângă asta, un bun administrator, lucru mai valoros la un general.

– Și mai rar? am întrebat.

Dar tocmai atunci sclavii începură să servească primul fel al ospățului, așa că răspunsul rămase pe altă dată.

Constantius fusese mutat la cohortele legiunii Prima Aurelia Dardanorum, aflate la confluența dintre Navissus și Margus. Am sperat că va face naveta între fort și casa pe care o închiriase pentru mine în Naissus, dar, la începutul lui noiembrie, dardanii au primit ordin să sprijine urmărirea goților care se retrăgeau. Constantius, cu bagajul încărcat de haine de lână împotriva frigului lăsat brusc, mărșălui spre nord și mă lăsă singură.

Numai un șir subțire de dealuri apăra Naissusul de vânturile care măturau câmpia deschisă a

Danuviusului, vânturi născute în stepele Sciţiei, încălzite numai atât cât să prindă umezeala de pe Pontus Euxinus. Curând, mi-am zis, în timp ce-mi puneau un şal pe umeri, o să vină zăpada. Totuşi, în această ţară ştiau să ridice case în care să nu intre frigul. A noastră nu numai că avea un hipocaust care menţinea căldura prin pardoseala de gresie, dar în camera mare pe care Constantius o alese ca dormitor era un şemineu. Tocmai de asta o închiriase, mă informase el, pentru ca focul deschis să-mi amintească de casă.

Pe măsură ce sarcina mea avansa, petreceam tot mai mult timp în camera aceea. Nu mi se părea cinstit ca soţul meu, care se ocupase de mine în primele trei luni, să fie nevoit să plece tocmai acum când nu-mi mai era rău şi pântecele mi se rotunjea. Trecusem de momentul la care majoritatea femeilor pierd deseori copilul, iar acum eram sigură că voi naşte copilul la termen. Într-adevăr, niciodată nu mă simţisem mai bine. Când permitea vremea, mă duceam cu Drusilla la piaţa din centrul oraşului. La nici un pas în spatele nostru venea Philip, care devenise foarte protector de când rămăsesem gravidă, iar în faţa noastră alerga Hylas.

Mâncarea bună şi afecţiunea transformaseră căinele, care îmi ajungea acum până la genunchi şi avea o blană mătăsoasă, alb cu negru, şi o coadă ciufulită din care dădea întruna. Pentru Hylas, piaţa era un loc al posibilităţilor infinite, plin de mirosuri fascinante, dar şi de lucruri mai interesante, cu iz atrăgător. Pe umerii bietului Philip cădea sarcina de a-l împiedica să le tragă cu botul acasă. Pentru membrii umani ai

gospodăriei noastre, piața era o sursă de bârfe care ne țineau la curent cu progresul campaniei.

Goții cu care luptau ai noștri erau ultimii supraviețuitori ai marii incursiuni care zguduise imperiul cu doi ani înainte. Dar până și în zilele în care romanii încă pretindeau Dacia, munții ei nordici opriseră înaintarea legiunilor. Goții se topiseră în sălbăticia lor ca zăpada când vine căldura. Însă acum era iarnă și, cum nu mai aveau rezerve de hrană, se aflau în dezavantaj în fața legiunilor bine hrănite.

Cel puțin așa speram noi. Când mă gândeam că soțul meu mărșăluia, ud până la piele și flămând, în vreme ce eu mă încălzeam la foc, îmi îngheța sufletul. Dar nu puteam să-l ajut cu nimic. Numai spiritul meu aprins de dor străbătea sute de leghe până la el, de parcă așa i-aș fi adus alinare.

Și tot mai mult, pe măsură ce iarna se apropia, mi se părea că spiritul meu îl atingea pe al lui. Încercasem acest lucru și când fusese în Siria, dar fără succes. Oare pentru că-i purtam copilul devenise legătura noastră mai puternică, ori tocmai faptul că duceam sarcina cu bine îmi reda încrederea pierdută când fusesem exilată de pe Avalon?

Nu îndrăzneam să mă gândesc prea mult la asta. Îmi era destul, în serile lungi de iarnă, să stau în fața căminului, fredonând în timp ce-mi pieptănam părul, și să-mi închipui cum prinde formă silueta lui Constantius deasupra cărbunilor sclipitori.

Într-o astfel de seară, chiar înainte de solstițiu, când soldații îl sărbătoreau pe Mithras, am avut o

viziune neobişnuit de clară. Un cărbune cât un bolovan se transformă într-un versant muntos. La poale, pe aflorimént, beţigaşele aprinse alcătuiau palisada pătrată a unei tabere romane, în spatele căreia se aliniau frumos rândurile de corturi. Am zâmbit şi-am lăsat fantezia să continue. Constantius poate că se pregătea de culcare într-o asemenea tabără chiar acum. M-am aplecat în faţă, vrând să-i găsesc cortul...

...şi m-a pomenit în mijlocul taberei, privind cu ochi mari la corturile dărâmate şi la bărbaţii care fugeau, luminaţi de palisada aprinsă de goţii care năvăleau în tabără. Vârfuri de suliţă licăriră în explozii de scântei când romanii se regrupară şi loviră cu săbiile în toate părţile, printre limbile de foc. Disperată, am început să-l caut pe Constantius şi l-am găsit luptând spate în spate cu Crocus. Se apăra cu o suliţă de legionar, iar prietenul lui cel uriaş, cu una mai lungă, germană. Vitejia lor crease un cerc de siguranţă împrejurul lor.

Dar nici împreună nu puteau învinge toată armata goţilor, iar ceilalţi romani de-abia îi mai ţineau piept. Erau atât de mulţi! Un alt grup se apropia de Constantius. Instinctiv, am sărit în faţa lor şi am dat un ţipăt. Nu ştiu ce-au văzut goţii, dar se dădură înapoi îngroziţi.

Dintr-odată, mi-am adus aminte parte dintr-o învăţătură primită pe Avalon. În vremurile străvechi, preotesele druide învăţau arta magiei în bătălie, vrăji care să le apere războinicii şi ţipătul Zeiţei-Corb, care avea puterea să descurajeze duşmanul.

Acel țipăt îl simțeam crescând în piept acum. Am deschis brațele și s-au transformat în aripi negre, ridicându-mă spre înalturi, odată cu mânia care mi se răspândea în trup și-n suflet deopotrivă.

Goții priviră în sus cu gurile căscate, cu degetele îndoite ca să alunge răul, când m-am lansat asupra lor. Nu erau romani, ca să transforme în divinitate ceea ce nu puteau atinge cu gândul sau să facă din zeități principii abstracte. Știau că lumea spiritelor există cu adevărat...

– *Waelcyrige! Haliruna!* răcniră ei, când m-am năpustit asupra lor. Și atunci am deschis gura și țipătul pe care l-am slobozit din gâtlej printre buze îi făcu să-și piardă mințile, iar pe mine să-mi pierd cunoștința.

Când am deschis ochii, Drusilla și Philip stăteau aplecați deasupra mea, albi la față de spaimă.

– Doamnă! Doamnă! Ce-a fost? Am auzit un țipăt.

M-am uitat la ei și mi-am zis că nu voiam ca dragostea cu care mă slujeau să se transforme în frică.

– Un coșmar, cred, am bolborosit. Probabil că am adormit în fața focului.

– Te simți bine? Copilul...

Alarmată, m-am pipăit pe pântece, dar l-am simțit cum lovește – totul era în regulă.

– E fiu de soldat. Am reușit să le zâmbesc. E nevoie de mai mult decât un țipăt ca să se sperie.

Goții fuseseră cei speriați, mi-am zis, mulțumită. Pentru prima oară de când părăsisem Avalonul, văzusem un lucru care nu era nici vis, nici fantezie, ci adevărata viziune a puterii.

În zilele următoare l-am trimis pe Philip la piață în fiecare dimineață, după vești, până când am primit o scrisoare de la Constantius. Îmi scria că e bine și să nu mă îngrijorez dacă aud că s-a dat o bătălie. El nu fusese rănit, dar regele goților, Cannabaudes, fusese ucis în luptă. Și, apropo de el – i-am și auzit pe romani râzând stânjeniți la gândul că zeii la care se închină ar putea fi reali – Crocus zice că dușmanul a luat-o la goană din cauza unei zeițe care semăna la chip cu mine...

Cu toate acestea, când ne-am unit prima oară, în Marea Ceremonie, Constantius o văzuse în mine pe Zeiță, și tot așa i-am apărut în noaptea în care am zămislit copilul. Atunci, de ce să fie surprins?

Romanii, am meditat în timp ce mă înveleam cu șalul, erau înclinați să facă greșeli care se bat cap în cap: fie susțin că lumea vizibilă nu e decât reflectarea imperfectă a celei Ideale, pe care filozoful caută s-o transcendă, fie trăiesc într-o lume a forțelor imprevizibile, care trebuie permanent îmblânzite. Prima greșeală disprețuiește lumea, a doua se teme de ea, iar creștinii, auzisem eu, le făceau pe amândouă, rugându-l pe zeul lor să-i salveze de propria lui judecată.

Însă toată lumea crede în semne. Dacă nu s-ar fi îngrijit Constantius să am de toate, mi-aș fi putut câștiga existența ca ghicitoare, folosindu-mă de abilitățile dobândite pe Avalon. Ce fel de semn, m-am întrebat, să găsesc în viziunea mea cu bătălia? Mi-am pus mâna pe burtă și am zâmbit când am simțit bebelușul mișcând.

Spiritul tău viteaz m-a inspirat, micuțul meu? Fără îndoială că o să ajungi un mare general, dacă nici nu te-ai născut, și deja ajuți la câștigarea bătăliilor!

Iar eu, m-am întrebat, eu ce credeam? Nu mi-era frică de lume, dar nici n-o respingeam. Pe Avalon am învățat calea de mijloc. Acolo am fost învățată să simt spiritul în orice și să recunosc că lumea oricum merge pe drumul ei, fără să-i pese prea mult de oameni. Corbul care croncăne pe acoperiș nu știe că bărbatul care îl ascultă aude un mesaj, ci mintea bărbatului trebuie schimbată ca să găsească înțelesul din el, nu pasărea. Spiritul pătrunde în toate; a învăța să trăiești în armonie cu el însemna să urmezi Calea Înțelepciunii.

Bebelușul se mișcă din nou și am râs, înțelegând încă o dată de ce vedeam o zeiță când căutam să dăm un chip Puterii celei mai Înalte. Plină de viața nouă din mine și împlinită, am devenit extrem de conștientă de trupul meu, străbătut de forța vieții, care curge în toate.

Odată cu iarna care trecea și pântecul meu tot mai umflat, euforia mea s-a domolit când am înțeles de ce Zeița ne lăsa uneori pe noi, creațiile ei, să ne purtăm singure de grijă. Câteodată, ar fi fost o mare ușurare să-mi pun cumva pântecele deoparte. Când Constantius și dardanii s-au întors din campanie, la începutul celei de-a doua luni a anului, mi se părea că puteam servi drept model pentru statuia lui Taueret, zeița-hipopotam egipteană care avea grijă de femeile gravide.

Aflând de starea mea, soţiile colegilor lui Constantius s-au grăbit toate să-mi spună toate poveştile despre chinurile facerii, oferindu-mi în acelaşi timp serviciile doctorilor egipteni şi ale moaşelor din Grecia. Pe Avalon, supravegheatul naşterilor nu fusese treaba mea niciodată, dar am învăţat despre asta în pregătirea noastră generală ca vindecătoare. Când mă trezeam uneori noaptea tremurând, pentru că visasem cine ştie ce nenorocire legată de naştere, ştiam cum să-mi alung cele mai grele temeri.

Moaşa pe care mi-am ales-o se numea Marcia şi, de fapt, mi-o găsise Drusilla. Avea o reputaţie bună printre celelalte neveste din oraş. O fiinţă solidă, hotărâtă şi cinstită, cu cârlionţi roşcat-cafenii şi piept generos, insista s-o consulte pe viitoarea mamă cu mult înainte de naştere şi spunea categoric că ea nu lucrează decât cu cele care îi respectă îndrumările legate de regim, exerciţii fizice şi odihnă.

După ce mi-a măsurat pântecul şi a socotit când voi naşte, mi-a recomandat să fac mişcare. Copilul era destul de mare, mi-a spus, şi naşterea decurgea cu atât mai uşor, cu cât venea pe lume mai devreme. Am înţeles ceea ce nu mi-a spus. Dacă fătul era prea mare, trebuia hotărât dacă se taie burta mamei, cum se zice că s-a născut măreţul Cezar, sau se rup membrele copilului, ca să-l scoată din pântece. Atunci a fost clipa când m-am hotărât să aduc sacrificii Eilythiei ca să nasc în siguranţă. Eu eram pregătită să mor pentru Copilul Profeţiei din viziunile Avalonului, dar, dacă

avea de ales între noi doi, știam că soțul meu mă va alege pe mine.

Așadar, toată luna lui februarie m-am dus la piață cu Drusilla dimineața, până la râu și înapoi acasă, sus pe deal, după-amiaza, ignorând privirea încruntată de îngrijorare a lui Constantius. Făceam plimbări și în zilele cu soare zgârcit, ignorând junghiurile din pântecul meu, care se pregătea să-și facă datoria, și pe ploaie, chiar dacă se transforma în lapoviță sau zăpadă.

– Nu îți pregătești soldații de luptă lăsându-i să lenevească în tabără, îi spuneam lui Constantius. Asta e bătălia mea și vreau s-o dau cât se poate de pregătită.

În cea de-a douăzeci și șaptea zi a lunii, urcând dealul spre casă, am alunecat pe pavajul umed și am căzut greu. Când Drusilla m-a ajutat să mă ridic, am simțit cum mi se scurge apa caldă din pântec și se amestecă cu apa rece din haine. M-a străpuns prima durere de naștere.

Toată lumea începu să vorbească și să se agite pe lângă mine, dar eu sperasem într-un asemenea accident. În timp ce servitoarele fugiră după Marcia și Philip luă calul ca să meargă după Constantius la fortăreață, eu zăceam pe spate, culcată pe pat, cu un zâmbet triumfător pe față, până când a venit următoarea contracție.

Sorocul meu venise mai devreme, dar pântecele meu, odată travaliul început, nu s-a grăbit să se golească. Contracțiile au continuat toată ziua și noaptea următoare. Uitarea binecuvântată care o face pe

o femeie care a născut să se gândească la alt copil mi-a şters din minte prima naştere, nefericită. Într-adevăr, uneori taţii sunt cei ce-şi amintesc mai bine suferinţa şi se tem să-şi lase nevestele să treacă prin ea încă o dată.

Dacă n-aş fi fost atât de sănătoasă, nu cred c-aş fi supravieţuit. Şi aşa, a doua zi, când durerile, în loc să se îndesească, s-au rărit, iar femeile din jurul meu s-au schimbat la faţă, i-am spus Marciei că, dacă era de ales, să mă taie şi să salveze copilul. Ploaia se oprise şi soarele care bătea prin geam îi lumina părul în culori învăpăiate.

– Nu, spuse ea atunci. E-adevărat că, odată ce s-a rupt apa, naşterea nu trebuie întârziată prea mult, dar nu te teme să-ţi laşi corpul să se odihnească puţin. Am eu în sac o şmecherie sau două ca să ţi-l pun iar la treabă.

Extenuată cum eram, îmi venea greu s-o cred. Am închis ochii şi m-am smiorcăit când am simţit copilul mişcând în mine. Trebuie să fie greu şi pentru el, prins într-un soi de sac strâmt care-l împingea printr-o trecătoare prea îngustă pentru el. Dar acum nu aveam de ales, nici el, şi nici eu.

Zeiţă, tot atât de greu ţi-a fost şi Ţie, când ai dat naştere lumii? am strigat în sinea mea. Am cunoscut pasiunea care mână creaturile Tale să se reproducă. Ajută-mă să nasc acest copil! O să-ţi dau tot ce-mi ceri!

Mi s-a părut atunci că, din străfundurile mele sfâşiate de durere, am primit un semn.

Orice îmi ceri? Chiar dac-ar fi să-l pierzi pe el?

Câtă vreme rămâne în viaţă! am răspuns.

Va trăi, dar îl vei pierde. Îți va călca sufletul în picioare ca să-și urmeze destinul. Schimbările pe care le va face nu le poți nici prezice, nici controla. Dar nu te lăsa pradă disperării. Și dacă aduc suferință, creșterea și schimbarea fac parte din planul Meu, iar ceea ce ai pierdut vei primi înapoi într-o zi...

Sufeream deja și n-o înțelegeam. Nu știam decât că trebuie să-mi aduc copilul pe lume. Dintr-odată, m-am trezit înapoi în trupul meu. Marcia îmi duse o ceașcă de ceai la buze. Era amar, deși îl îndulcise cu miere. Am încercat să-mi dau seama din ce ierburi era făcut, dar n-am sesizat decât gustul astringent de coada-șoricelului și arborele-vieții.

Indiferent ce-a fost, imediat ce mi-a ajuns în stomac, a început să lucreze. Contracțiile au revenit mai sfâșietoare și n-am mai fost în stare să-mi înăbuș țipetele. Iarăși și iarăși durerea mă rupea în două, dar am început imediat să-i simt ritmul. Marcia mă urcă pe taburetul pentru naștere și-mi dădu un tampon de pânză, ca să-l mușc. Drusilla se propti zdravăn în spatele meu și una dintre fete mă apucă de brațe. Mai târziu am aflat că le-am strâns până le-am învinețit, dar atunci nu mi-am dat seama.

Am simțit căldura sângelui și a uleiului fierbinte cu care mă masa Marcia.

– Te descurci foarte bine, îmi spus ea. Când îți vine, împinge cu toată puterea!

Mâna uriașă strânse din nou și am împins, fără să-mi pese dacă mă auzea cineva cum țip. Încă o dată și încă o dată, până când am crezut că mă rup în două.

– Se vede capul, anunță Marcia.

Atunci m-am zguduit încă o dată de convulsii și copilul alunecă din mine. Marcia ridică în fața ochilor mei o formă roșiatică, mișcând din brațe, clar un băiat, și încăperea răsună de țipete de protest, la fel de puternice ca ale mele.

Mi-am dat vag seama că niște brațe mă ridicară și mă așezară pe pat. Femeile se agitau în jurul meu și mă împachetau cu pânze ca să oprească sângerarea, mă spălau, schimbau așternutul. N-am ascultat ce pălăvrăgeau. Ce mai conta că eram toată ruptă pe dinăuntru și nu mai puteam face alt copil, câtă vreme acesta trăia? Îl auzeam cum plânge cu poftă din camera alăturată, unde fusese dus ca să fie arătat tatălui. *Constantius*, mi-am zis, *uite ce ți-am oferit.*

Am zărit un chip deasupra mea. Era Sopater, însoțit de un bărbat în straie de preot caldeean, probabil astrologul pe care îl rugasem să-l aducă. Heron profețise măreție pentru fiul lui Constantius – oare astrele de la nașterea lui o vor confirma?

– Fiul tău s-a născut la ora cinci a după-amiezii, spuse Sopater. I-am pregătit deja horoscopul. Marte e în constelația Taurului, iar Saturn într-a Leului. Acest copil va fi un mare luptător, un apărător îndârjit, mereu învingător. Dar Jupiter domnește în semnul Cancerului și tot acolo e și luna lui – fiul tău va ține mult la familie. Peste toate va domni însă Vărsătorul, ridicat odată cu Venus și soarele lui.

Am dat aprobator din cap. Astrologul plecă, încântat de cele citite în astre. Am auzit clinchet de pahare.

În camera cealaltă, lumea ciocnea în sănătatea copilului. Câtă nedreptate, m-am gândit. Eu dusesem tot greul! Dar așa era obiceiul când un bărbat își cerea fiul, și ar fi trebuit să mă bucur.

În ochii romanilor, eram un copil nelegitim. Deși tata mă recunoscuse după legea Britaniei, nu se deranjase niciodată să mă adopte cu acte, pentru că mă hărăzise dintotdeauna Avalonului. După legea romană, eram *concubina* lui Constantius, o relație recunoscută, dar cu statut inferior căsătoriei formale. Chiar dacă am fi fost căsătoriți în stilul cel mai vechi și mai patrician posibil, tot soțul meu ar fi fost acela care ar fi trebuit să recunoască nou-născutul ca al lui și tot el ar fi hotărât dacă trăiește sau nu.

Așa cum stăteam culcată pe pat, prea vlăguită ca să deschid ochii, dar încordată de emoție, mi se părea nedrept ca un bărbat să aibă atâta putere. Nu el zămislise copilul din carnea lui, nu el îl va hrăni. Mi-a venit în minte cum, pe Avalon, stăteam cu celelalte fecioare și o ascultam pe Cigfolla cum ne învăța ce trebuie să știe o moașă.

În vremuri demult apuse, femeia avea o putere pe care noi azi nu o mai pretindem. Dacă avea prea mulți copii, sau nu mai avea forța necesară ca să crească altul, ori dacă să-l hrănească ar fi însemnat să lase tribul flămând într-o perioadă de foamete din an, se uita direct în ochii copilului, întindea mâna și-l izgonea în neant și în uitare, de parcă nici nu s-ar fi născut.

Zăcând în pat, ascultând murmurul conversației bărbaților din camera vecină, am înțeles cum gândea

femeia aceea aşa cum nu fusesem capabilă s-o fac în copilărie. Atunci mi-am dat seama că o femeie nu e niciodată liberă să aibă un copil dacă nu are şi libertatea de a-l avorta. Un om trebuie să ştie că respiră pentru că mama lui s-a uitat direct în ochii lui, a văzut că e sănătos şi a ales singură să-l hrănească. Copilul acesta, care trăia pentru că eu renunţasem la atâtea ca să-l concep şi să-l nasc, nu trebuia să uite niciodată că mie îmi datora viaţa.

Bărbaţii au venit în dormitor, iar micuţul mi-a fost adus în braţe. Constantius se uită la noi, la amândoi. Am citit pe faţa lui chinurile care probabil că erau ecourile suferinţei mele, dar ochii îi străluceau de bucurie.

– Ţi-am dat un fiu, i-am şoptit.

– E un băiat pe cinste, rosti el, dar nu te-aş fi schimbat cu el pentru nimic în lume! O să-l numim Constantin.

M-am uitat la puful auriu de pe capul bebeluşului, rotund ca sânul de care se freca, deja flămând. După lege, era al tatălui său, dar eu eram aceea care, prin grija sau ignoranţa mea, hotăram dacă trăia sau nu.

Şi va trăi! De dragul acestui copil am suportat chinurile naşterii, am părăsit Avalonul şi pe cei pe care i-am iubit. Merită să fie salvat, să împlinească profeţia şi să-mi justifice suferinţa. Cu toate acestea, când l-am pus la sân, am trăit un sentiment de mare satisfacţie când mi-am adus aminte că fiecare femeie are acea imensă forţă lăuntrică de a da viaţă... sau de a o lua.

10
282 AD

În anul în care Constantin a împlinit zece ani, ne-am stabilit reşedinţa în vechiul palat din Sirmium. De la naşterea lui, ne mutaserăm regulat în locurile în care era numit Constantius, care se străduia nu numai să supravieţuiască, dar şi să avanseze în rang, în agitaţia stârnită de asasinarea împăratului Aurelian când Constantin avea doi ani. Moartea împăratului mă şocase, pentru că ajunsesem să-l respect pe bărbatul micuţ ale cărui ordine ne smulseseră din Britania şi ne aruncaseră într-o viaţă nouă. Însă după ce Aurelianus fusese urmat de Tacitus, Tacitus de Florianus şi Florianus de Probus, învăţasem cu toţii să nu oferim purtătorului de purpură imperială nimic altceva decât politeţe prudentă.

Probus s-a dovedit un împărat eficient. A oprit invaziile barbare din Galia şi i-a recrutat pe burgunzii şi vandalii învinşi ca federaţi pe care i-a trimis apoi în Britania ca să înăbuşe revolta condusă de conducătorul ei de atunci. Am înţeles că era o necesitate din punct de vedere militar, dar mi-a stat inima în loc la gândul că un roman eliberase o hoardă de barbari împotriva pământului meu natal. Când Probus l-a ales pe Constantius printre tribunii lui şi i-a ordonat să plece la Sirmium, nu am simţit nici o bucurie.

Constantin fusese încântat că urma să locuim într-un palat. Cum eu aveam deja experienţă în administrarea unei gospodării, aş fi fost mult mai fericită

cu o vilă mică și retrasă la marginea orașului. O vilă nou-construită. Palatul ales de Probus ca sediu fusese construit de Marc Aureliu cu o sută de ani înainte. Nu se știa când fusese reparat ultima oară. Frescele de pe pereți erau mutilate de pete rău-prevestitoare lăsate de umezeală, iar perdelele erau găurite de șoareci.

Dar acolo, a decretat împăratul, urma să locuiască el și curtea lui și, Constantius fiind ofițerul de rangul cel mai înalt însoțit de nevastă, mie mi-a revenit sarcina să transform palatul într-o clădire locuibilă pentru toată lumea. Mi-am șters transpirația de pe frunte – era una dintre cele mai fierbinți zile dintr-o vară extraordinar de caldă – și le-am ordonat servitorilor să schimbe apa cu care frecau pereții.

– Când o să fiu mare, o să construiesc palate *noi*, îmi spusese Constantin când ne-am mutat. L-am crezut. În primii ani de viață, construise fortărețe din bucăți de mobilă. Acum îi teroriza pe copiii celorlalți ofițeri să-l ajute să ridice clădiri în grădini – pavilioane și căsuțe de joacă păzite de fortificații aliniate cu precizie militară.

Auzeam glasurile tinere râzând. Al fiului meu, care dădea comenzi, se auzea cel mai tare. Atticus, grecul pe care-l luasem cu noi pentru a-i fi tutore lui Constantin, le dăduse o după-masă liberă, zicând că e prea cald ca să facă lecții înăuntru. Joaca se pare că era cu totul altceva. Băieții lucrau mai abitir decât soldații puși de împărat să sape șanțuri prin mlaștinile aflate dedesubtul orașului.

– Poate că se va face inginer, comentă Constantius când veni acasă într-o seară, examinând construcția cu ochi de expert.

Dar eu nu credeam că fiul nostru se va mulțumi să ridice ziduri după specificații militare sau să sece mlaștini. Orice va face el, va reflecta propria lui viziune despre lume.

Ușile sălii de mese fuseseră lăsate deschise în speranța că va intra puțin aer. Cel puțin aici, la marginea de sud a orașului, unde terenul era mai ridicat, mai bătea puțin vântul. În spatele zidului grădinii, solul aluneca spre râul Savus. Acolo, jos, unde câteva sute de legionari transpirau în soare, probabil că era înăbușitor. Măcar Constantius nu trebuia să tragă cu lopata, dar știam că se va întoarce acasă doborât de arșiță și de sete.

Până și copiii ar fi fost recunoscători să se oprească din joacă atât cât să bea ceva răcoritor. Le-am spus servitoarelor că se puteau odihni o vreme și am trimis-o pe una dintre ele să aducă urciorul de lut cu suc de orz cu lămâie din bucătărie.

Constantin stătea la zidul din spate al grădinii și dădea indicații la doi băieți care ridicau un cadru împletit pe post de acoperiș pentru casa pe care o construise. Ca întotdeauna, de câte ori îmi cădeau brusc ochii pe fiul meu mi se tăia respirația. Așa cum stătea acolo, cu părul blond scăldat în lumina puternică a soarelui, părea un tânăr erou al vremurilor de demult. O să crească înalt, ca tatăl meu, dar avea oasele solide

ale lui Constantius. Era deja mai mare decât majoritatea băieților de vârsta lui.

Va fi un bărbat extraordinar. Drusilla încercase să mă consoleze cu asta când am înțeles clar că nu voi mai putea avea alt copil. În timp însă, văzând femei de vârsta mea îmbătrânite de sarcinile succesive, mi-am dat seama că trebuia să fiu recunoscătoare. Și de ce mi-aș dori alți copii, când am așa un fiu?

– Nu, nu e bine. Constantin stătea cu mâinile în șold și cu capul lăsat pe-o parte. Trebuie să-l dăm jos.

– Dar, Con, protestă cel mai tânăr ajutor al său, fiul unui centurion pe nume Pollio, de-abia l-am așezat!

Am zâmbit când i-am auzit porecla. Sigur că era diminutivul numelui său latinesc, dar, în limba mea, „con“ însemna câine de vânătoare.

– Și e cald, adăugă celălalt băiat, Marinus, care se trăgea dintr-o familie de negustori din oraș. Putem să ne odihnim la umbră până apune soarele și să terminăm de aranjat acoperișul atunci.

– Dar nu e *bine*... Constantin se uită la ei lung, fără să-i înțeleagă. Înclinația trebuie să aibă un anumit unghi, altfel o să se dezechilibreze...

Mi-a tresărit inima de bucurie când l-am auzit. Vedea perfect cu mintea cum trebuia să arate casa care, în realitate, nu se ridica la înălțimea visului său. Păi, viața îl va învăța curând că nu poți comanda lumii să se schimbe după placul tău, mi-am zis. Lasă-l să se bucure de iluzia asta cât mai poate.

Dar era foarte cald într-adevăr. Chiar și Hylas, care se învârtea pe la picioarele mele ca un pui când

ieşeam afară, se trântise la umbra acoperişului disputat şi gâfâia.

– V-am adus suc de orz să vă mai răcoriţi, i-am întrerupt eu pe copii, făcându-mi-se milă de ceilalţi doi băieţi mai mici. Poate că după ce beţi, sarcina o să vi se pară mai uşoară.

Am turnat sucul din urciorul de lut în căni, am luat-o pe a mea şi m-am dus la zidul grădinii. M-am oprit să torn câţiva stropi în faţa efigiei nimfei grădinii, pe altarul ei. Îmi trebuise ceva timp să mă obişnuiesc cu obsesia romanilor pentru efigii, de parcă aveau neapărat nevoie de semne ca să ştie dacă ceva e sfânt. Însă altarul era un memento binevenit şi, uneori, seara, mergeam în grădină şi petreceam o oră în compania nimfei.

Dincolo de zid, pământul aluneca într-o aglomerare de verdeaţă. Între râpă şi meandrele scânteietoare ale râului, aburi fierbinţi sclipeau deasupra mlaştinii, deformând siluetele bărbaţilor care săpau şanţurile şi coloana înaltă a turnului de asediu portabil, adus la ordinul împăratului, ca să-i poată urmări de acolo cum avansează cu săpatul. Pe vremea asta, nici turnul din fier nu oferea prea multă răcoare.

Mi-l imaginam pe Probus stând în el, slab şi pasionat, la fel de obsedat de proiectul de secare a mlaştinilor ca fiul meu de casa din grădină. Alt idealist – toată lumea ştia de planul împăratului de a angaja mercenari să păzească frontierele. Dacă ar fi fost după Probus, împăratul n-ar mai fi trebuit să taxeze cetăţenii

ca să menţină o armată stabilă. Nu era de mirare că legiunile nu erau de acord cu el.

La umbra teiului, ţiglele din partea de sus a zidului erau destul de reci ca să mă proptesc de ele, deşi razele soarelui străbăteau printre frunze şi mă făceau să transpir sub veşmântul subţire. Nici sclavii n-ar trebui puşi să lucreze pe arşiţă, mi-am zis, ducând mâna streaşină la ochi. Oare cum de-şi convinsese Probus oamenii să sape?

Bărbaţii din mlaştină trudeau cu vigoare surprinzătoare. Nu vedeam bine, dar mi s-a părut că lumea se agită în jurul turnului. Inima porni să-mi bată mai tare, deşi nu distingeam nimic grav. Tot privind, turnul începu să se clatine din ce în ce mai tare, se înclină scurt, apoi căzu şi ridică un nor cenuşiu de praf.

– Ce este? întrebă Constantin, venit lângă mine. Simţul care ne lega de la naşterea lui îi transmisese panica mea.

– Ascultă...

Zăngănitul plăcilor de fier care acoperiseră turnul se auzea încă în aerul apăsător. Acum însă alt sunet se înălţa, născut din nenumărate gâturi, aşa cum auzisem singura dată când Constantius mă dusese la amfiteatrul din Naissus, să văd gladiatorii – urletul scos de mulţime când murea unul dintre ei. Legionarii se revoltaseră în cele din urmă.

Mi s-a părut că mulţimea venea în vârtejuri spre drum. M-am întors imediat.

– Pollio, Marinus, se întâmplă ceva rău la mlaştini. Vreau să vă duceţi acasă *acum!* Fără să mă gândesc,

folosisem tonul de comandă învățat pe Avalon. Fiul meu se holbă la mine, în vreme ce băieții ceilalți, cu ochii cât cepele, puseră cănile jos și fugiră spre casă.

– Nu putem sta aici, i-am spus lui Constantin, gândind cu glas tare. Ei știu unde ține împăratul cufărul cu plata pentru ei. Du-te și pune-ți un schimb de haine și câte cărți poți duce în boccea. Le-am strigat pe Drusilla și pe servitoare.

– Dar de ce fugim? protestă Con, îmi timp ce-mi mânam membrii gospodăriei pe drum în jos. Servitoarele plângeau, își strângeau bocceluțele în brațe, dar Drusilla avea o expresie înverșunată. Împăratul va înăbuși revolta înainte de a lua avânt.

– Eu zic că împăratul a murit și de-asta s-au răsculat soldații, am rostit.

Philip își făcu cruce și mi-am amintit că mergea la biserica creștină din oraș.

Constantin se opri brusc, cu privirea în gol. Am întins mâna și l-am tras după mine. Știa că împărații nu domneau mult, dar Probus era singurul pe care-l cunoștea – un bărbat care, în rarele clipe libere, juca jocuri pe tablă cu el.

– Dar tata?

Acum el mă trăgea pe mine. Îmi era drag ca lumina ochilor, dar el pe Constantius îl idolatriza.

Am încercat să zâmbesc, deși întrebarea mă rodea și pe mine de când îmi dădusem seama ce se întâmplă.

– Nu el e cel care le-a ordonat să lucreze pe căldura asta. Sunt sigură că n-o să-i facă nimic, i-am răspuns hotărâtă. Acum să mergem mai departe. Bazilica are

ziduri groase și nu e cine știe ce de furat din ea. O să fim în siguranță acolo.

Am ajuns la bazilică în ultima clipă. Răscoala al cărei început îl văzusem explodă ca forța unui vulcan și, când am ajuns în forum, primele grupuri de soldați înfuriați făceau deja ravagii prin oraș. Unii dintre ei probabil că erau sub comanda soțului meu – oameni pe care îi îngrijisem când fluxul măturase tabăra în iarna dinainte. Dar spărseseră deja o tavernă, iar vinul neîndoit cu apă din sticlele pe care le cărau le înecă pe dată ultima brumă de rațiune neatinsă de setea de sânge.

În timp ce micul meu grup ieși din lăcașul cu coloane care înconjura piața, o ceată de vreo douăzeci de oameni se apropiară tropăind pe strada principală. Sandalele lor cu ținte răsunau pe piatra pavajului. Ne înconjurară într-o clipă. Hylas începu să latre furios, zvârcolindu-se în brațele Drusillei.

Ar fi trebuit să rămânem la palat, mi-am zis, disperată. *Am fi putut să ne ascundem în grajduri...* L-am văzut pe Constantin cum își caută pumnalul part primit de la tatăl său la ultima aniversare și m-am deplasat repede în fața lui.

– Să nu te miști! i-am șuierat, când un soldat întinse mâna spre mine și-mi rupse tunica de la fibula care o ținea prinsă la umăr. Veșmântul căzu, dezvelindu-mi un sân.

Soldații împietriră ca loviți de trăsnet, transfigurați de poftele trupești. În clipa următoare, o să-mi omoare băiatul și pe mine o să mă trântească la pământ, cu

picioarele desfăcute. Puteam îndura violul, dar nu și pierderea copilului pentru care părăsisem Avalonul!

– Zeiță, am strigat eu tare, în limba Britaniei, salvează-ți Alesul!

Când am ridicat brațele a invocare, mi s-a părut că o pală puternică de vânt mă smulge din realitate. Ca de la mare depărtare, am auzit un glas care profera blesteme, prea răsunător ca să fie de om, aparținând unei ființe cu un cap mai înalte decât creaturile firave din jurul ei, o ființă care radia lumină. Lângă ea stătea un câine de vânătoare uriaș, mârâind ca tunetul. Lăsă mâinile jos, iar agresorii ei se dădură înapoi, căzând unul peste altul în graba cu care se retrăgeau. Zeița le făcu semn celor pe care-i proteja și îi conduse în bazilică. Când ajunse la ușă se întoarse și desenă în aer un cerc, ca și cum ar fi vrut să arate că lăcașul îi aparține.

În clipa următoare am simțit că mă clatin. Membrele mele nu mai aveau vlagă și, când am revenit în propriul trup, m-am prăbușit la pământ.

Servitorii începură să țipe și mai mult mă târâră decât mă cărară în bazilică. Mi-a trebuit o vreme să-mi trag respirația și să mă liniștesc, ca să pot vorbi cu Constantin.

– Ar fi omorât-o pe mama *mea!* rosti el aspru, agățându-se de mine cum nu mai făcuse de când era micuț.

– Sunt bine, l-am potolit, acum suntem toți în siguranță...

– Nimeni nu e în siguranță dacă împăratul pierde controlul... mormăi el. N-ar fi trebuit să se întâmple.

Acum sunt tânăr, iar soldaţii aceia erau prea puternici pentru mine, dar îţi jur, mamă, că nu voi permite aşa ceva când voi deveni bărbat!

Am scuturat din cap, gândindu-mă câte mai are de învăţat. Nici profetul idolatrizat de creştini nu reuşise să aducă pacea în lume, iar el era fiu de zeu. Dar Con *trebuia* să creadă, acum, că putea schimba inimile oamenilor. Aşa că l-am luat în braţe şi l-am strâns la piept.

– Când vei fi bărbat, vei pune ordine în toate lucrurile! i-am şoptit, ca să-i aduc mângâiere.

Veni noaptea şi, odată cu ea, restul soldaţilor din legiune, care au încercat să uite faptele comise înecându-le în vin şi violenţă. Dacă ofiţerii supravieţuiseră, ca noi, îşi găsiseră vreo ascunzătoare. Constantius sigur era printre ei! Aş fi ştiut dacă moartea ar fi rupt legătura dintre noi. În sud, unde bogaţii îşi construiseră casele în jurul palatului, am văzut flăcări. Deci nu greşisem târându-mi oamenii până aici. Câţiva proprietari de magazine şi cei ce lucrau în bazilică erau aici la sosirea noastră, aşa că eram vreo treizeci la număr cu toţi.

Când zgomotele distrugătoare şi orgia se opriră o vreme, am auzit cântând în biserica creştină.

– *Kyrie eleison, Christe eleison...*

– Doamne, miluieşte-ne, murmură Philip în spatele meu.

Nu aveau altă apărare decât mielul despre care cântau atât de des, dar până şi soldaţii beţi ştiau că nu

aveau ce pustii în lăcașul acela. Le-am plâns de milă bietelor suflete care nu aveau unde să se ascundă, căci legionarul roman, care lupta ca un erou când era sub ordine, se transforma într-un animal mai feroce decât un barbar când nu era cine să-l disciplineze.

Deși ne-am îngrămădit în biserică, așezați cu spatele la perete, și deși ne aflam în anotimpul cu cele mai scurte nopți, noaptea aceea ni s-a părut interminabilă. În cele din urmă, probabil am ațipit, cu pieptul solid al lui Constantin în poală, de parcă de la mijloc în sus devenise iar copil mic. Am deschis ochii și am întrezărit o dungă de lumină palidă pătrunzând prin ferestrele înalte. Afară, orașul se liniștise, în sfârșit.

Con se foi în brațele mele, se ridică în capul oaselor și se frecă la ochi.

– Mi-e sete, spuse el, clipind către ceilalți, care începeau să se trezească și ei.

– Mă duc eu, sări Philip. Când am deschis gura să-l opresc, scutură din cap. Soldații sigur și-au băut mințile și acum dorm sau ar vrea să doarmă. De ce s-ar lega cineva de mine?

Am oftat și am încuviințat cu o înclinare a capului. Nasul lui coroiat și claia roșcată, sârmoasă nu invitau deloc la atac.

– Tot îți mai e frică de soldați, mamă? întrebă Con. M-am gândit și acum sunt convins că vom fi în siguranță. Te apără o zeiță, am văzut eu, și știu că nu mi-e sortit să mor aici. Nu mi-ai zis tu de atâtea ori că eu sunt Copilul Profeției?

M-am uitat la el cu ochi mari, întrebându-mă dacă fusese înțelept din partea mea să-i spun lucrul ăsta. Cu o zi înainte, împresurați de răsculați, mi-am adus aminte că viziunile ne arată numai ceea ce *s-ar putea* întâmpla. Disperarea, nu Destinul meu, a invocat puterea Zeiței. Tot mai credeam că fiul meu era menit să devină un bărbat măreț, dar propriile lui fapte trebuiau să demonstreze dacă și cum se va împlini.

Când se întoarse Philip, se trezise mai toată lumea. Luase o amforă goală și o umpluse la fântână. Găsise și o cană. Apa avea un ușor iz de vin.

– Mă mir că a mai rămas ceva nespart, am spus, dându-i cana Drusillei. Cum e acolo, afară?

– Ca dimineața după bătălie, numai că nu sânge s-a vărsat, ci vin. Așa de rușinați cum sunt acum, i-ar putea comanda și un tribun aflat la prima campanie. L-am auzit pe unul suspinând și zicând că Probus a fost un general foarte bun și că ar trebui să i se ridice un monument. Scutură din cap dezgustat.

Pe la jumătatea dimineții, proprietarii de magazine își luară inima în dinți și începură să strângă resturile dezastrului cu mătura, iar cei care țineau tarabe cu mâncare și aveau marfa neatinsă puteau s-o vândă din nou. Mulți legionari sfârșiseră revolta în forum și acum se trezeau, iar pe măsură ce trecea dimineața li se alăturau și alții, formând grupuri vociferante. Nu eram pregătită să mă întorc acasă – dacă mai aveam un palat în care să ne întoarcem –, așa că ne-am așezat pe pietrele bazilicii și am mâncat cârnați în pâine. La un moment dat, tropot de copite și zăngănit de

soldați în formație de marș ne ridicară pe toți în picioare, răsculați și orășeni deopotrivă.

Nu un ofițer inferior îi regrupase pe soldați, ci prefectul pretorian Carus. Când intră călare în forum, inima începu să-mi bată cu putere, pentru că în spatele lui, cu chipul parcă cioplit în piatră, venea Constantius. M-am ridicat în picioare, cu fiul meu lângă mine, și privirea lui, scrutând mulțimea, se opri pe treptele bazilicii, asupra mea. *Ești teafără* – trăsăturile i se relaxară o clipă –, *pot să trăiesc mai departe.* Pe urmă își controlă expresia, dar nu mai părea dăltuită în piatră.

Voința de fier care mă susținuse toată noaptea mi se topi în lacrimi, dar nu mai avea importanță. Toți ochii îl fixau pe Carus, care călărea calm, de parcă mergea la Senat, unde servise înainte de a-și relua cariera militară. În drum spre oraș, probabil adunase și soldați rătăciți, pentru că veneau după el în număr mare și se înghesuiau în piață. În mijlocul forumului era o fântână ridicată pe trei trepte. Carus își lăsă calul liber, și când animalul se depărtă, se urcă pe bordura lată de piatră a fântânii, de unde vedea piața și putea fi văzut. Se apropia de șaizeci de ani, dar era în putere și se ținea bine. Își acoperea chelia cu o pălărie fără formă și prefera să îmbrace ținuta simplă din vechea republică.

– Soldați ai Romei, începu el să vorbească, ce zeu v-a întunecat mințile? Ați dat morții împăratul care v-a fost ca un tată, v-ați lăsat orfani, ați dezonorat spiritele fraților voștri căzuți și emblemele pe care le purtați...

Continuă așa o vreme, vorbind cu eleganță măsurată. În curând, bărbații, care la început ascultaseră

în tăcere, începură să lăcrimeze. Dar Con se smulse din brațele mele protectoare și păși în față, ca să urmărească cele petrecute cu ochi strălucitori.

– Centurioni! Un pas în față! Ceilalți, strângeți-vă în jurul comandanților voștri! strigă Carus, iar peisajul haotic începu să semene cu o formație militară. Vă veți întoarce la corturi, vă veți spăla, vă veți curăța armele și vă veți prezenta în formație pe terenul de paradă la ora două după-amiază.

Cred că a sta în ținută completă cu soarele deasupra capului era puțin mai bine decât să sape prin noroi, dar, din fericire, un vânt din nord scăzu temperatura. Răcoarea va fi oare destul să-i liniștească pe soldați? Am simțit un nod în stomac când am auzit rândurile de soldați murmurând. L-am văzut pe Constantius domolindu-și armăsarul agitat brusc. Carus se încruntă.

Unul dintre centurioni făcu un pas în față.

– Domnule! Duse mâna la piept în semn de salut. Așa cum ați spus, suntem orfani și avem nevoie de mâna puternică a unui tată care să ne conducă. Cine va fi comandantul nostru acum?

– Senatul de la Roma, răspunse Carus mai puțin sigur pe el, căci Probus nu-și numise moștenitorul.

– La naiba cu Senatul, strigă un glas de soldat, secundat de ecoul unui hohot.

Con scutură din cap. M-am aplecat să-i aud șoapta:

– Senatul nu are nici o putere, doar armata are. Nu-și dă seama?

Poate că-şi dădea seama, m-am gândit, pentru că se crispă brusc, aşteptând să se facă linişte. Speranţă sau resemnare? Nu eram sigură.

– Stăpâne, avem nevoie de un împărat! Centurionul ridică braţul în semn de salut. Ave, Cezar!

– Ave, Cezar! repetară soldaţii într-un glas. Carus să ne fie împărat!

Se năpustiră toţi în faţă, strigându-i numele până când coloanele portalului începură să vibreze. Mi-am dat seama că răsculaţii ne prădaseră palatul când am văzut o străfulgerare purpurie: soldaţii îi puseseră pe umeri una dintre togile împăratului. Cel puţin unul mai avea scut, aşa că mulţimea din jurul lui Carus îl urcă pe el şi-l ridică sus de tot.

– Vreţi cu adevărat să vă fiu împărat?

Carus avea înclinaţii republicane, dar ştia că, dacă refuza mulţimea acum, l-ar fi linşat la fel de repede ca pe Probus.

– Ave! Ave! urlară soldaţii. Carus Augustus, Carus Imperator!

– Nu voi fi blând cu voi. Îi voi pedepsi pe ucigaşii lui Probus, apoi voi porni vechiul război cu parţii, care de multă vreme aşteaptă.

Ovaţiile răsunară de două ori mai tare.

De ce sunt aşa de fericiţi? m-am întrebat. *Tocmai le-a promis să-i conducă într-o bătălie dată într-un ţinut mai fierbinte decât Dalmaţia!* Dar ţinuturile Orientului gemeau de bogăţii, iar dacă aveau să moară din cauza arşiţei, măcar o să moară soldaţi, nu sclavi.

Vacarmul în mijlocul căruia Carus era purtat în jurul forumului îți astupa și urechile, și mintea. Ofițerii ceilalți se refugiaseră lângă colonadă. Carus le aparținea legionarilor acum.

– Ave Carus! se auzi un țipăt de lângă mine. Constantin își întinsese brațul într-un salut țeapăn și se uita la figura proaspătului împărat cu priviri prevestitoare.

Noul împărat, după ce anunță foarte scurt Senatul de la Roma de ascensiunea lui, începu să-și consolideze autoritatea. Romanii protestară prin răscoale, dar, câtă vreme se bucura de sprijinul armatei, lui Carus nu-i păsa. Probus apreciase atât de mult priceperea lui, încât ceruse Senatului să-i dea un palat de marmură și să-i ridice o statuie ecvestră. Acum, în afară de palatul din Sirmium, un rug stins, Carus avea puzderie de palate la dispoziție și, fără îndoială, deja i se făceau statui și se scriau panegirice care-l lăudau în fiecare colțișor al imperiului.

Carus nu avea timp să le citească. Promisese armatei glorie în Parthia, dar mai erau multe de pus la punct înainte de plecarea în expediție. Faptul că le era recunoscător legionarilor din Sirmium că-l ridicaseră la rangul purtătorilor de purpură nu-l împiedică să-i execute pe cei care-l atacaseră primii pe Probus. Dar nu scăzu în ochii celor rămași în viață, pentru că, în toamna aceluiași an, ei îl urmară de bunăvoie în bătălia împotriva unei hoarde de sarmați ce năvăliseră în Iliria, și câștigară o victorie răsunătoare.

Și succesiunea la tron se rezolvă. Carus avea doi fii, ambii maturi, pe care îi ridică la rang de cezar. Carinus, cel mai mare, a primit ordin să se ocupe de cele mai recente incursiuni barbare din Galia și pe urmă să ia conducerea la Roma, în vreme ce fratele lui, Numerian, a devenit mâna dreaptă a împăratului în campania din Parthia.

Nu am îndrăznit să dau glas temerii mele că împăratul îl va târî pe Constantius după el, dar probabil că zeița mi-a ascultat rugăciunile. Puțin înainte de plecarea armatei, soțul meu s-a întors la Sirmium cu vestea că împăratul îl numise guvernatorul Dalmației.

Visam că merg pe Calea Procesiunilor, în Avalon. Știam că e doar un vis, pentru că vedeam totul dintr-un punct de observație la câteva picioare de pământ și, de câte ori deschideam gura, nu mă observa nimeni. Dar eram o prezență clară printre ceilalți. Simțeam aerul rece al nopții și mirosul de rășină din torțe. Tremuram la vibrațiile gongului uriaș, bătut pentru a-i chema pe inițiați la ceremoniile mai importante.

Acum mă chemase pe mine, tocmai din Sirmium. Nu era un vis, ci o călătorie spirituală. Dar ce fel de ceremonie se desfășura?

Învelite în mantii și acoperite pe cap cu glugi, preotesele în negru și preoții în alb trecură pe lângă ultimul stâlp și începură urcușul în spirală pe Delușor. Prinsă între ei, nu puteam nici să grăbesc pasul, nici să-l încetinesc. Imediat le-am recunoscut pe Cigfolla și pe alte câteva fete și mi-am dat seama că ocupam

exact locul în care aş fi fost dacă aş fi fost prezentă printre ei cu trupul, nu doar cu spiritul. Atunci am înţeles că în adâncul sufletului rămăsesem întotdeauna preoteasă a Avalonului şi că din acest motiv răspunsesem chemării lor.

Am ajuns de îndată în vârful dealului, iar în mijlocul unui cerc de piatră am văzut structura complicată de butuci a unui rug funerar. Cadavrul era învelit în giulgiu, dar era prea mic ca să i se facă o ceremonie aşa de mare. Numai o mare preoteasă sau un arhiduid avea parte de o asemenea înmormântare.

Lângă rug, cu o torţă în mână, l-am zărit pe Ceridachos. Purta colierul de aur răsucit, semnul Arhidruidului. Cât fusesem eu pe Avalon, îi învăţa pe băieţi muzică. Nu el, Arhidruidul, zăcea pe rug, ci însăşi Doamna din Avalon.

O clipă, am încremenit de uimire: Ganeda ajunsese atât de mică, ea, al cărei spirit fusese o prezenţă care ne domina pe toţi. Acum nu mai era. Oare pe cine aleseseră în locul ei?

Am avut dreptate! Vezi, am născut un băiat şi soţul meu încă mă iubeşte! am vrut să strig, ca şi cum aş fi continuat cearta cu ea, dar nu urma să mai am ocazia să i-o spun, dacă nu cumva mă auzea spiritul ei.

Gongul încetă. Ceridachos se depărtă de rug, se întoarse cu faţa spre el şi o altă torţă apăru de partea cealaltă. O ţinea o preoteasă, nu, era noua Doamnă din Avalon, căci sub deschizătura din faţă a mantiei sclipeau podoabele din piatra lunii şi sidef. Gluga îi căzu pe spate. Am recunoscut pletele învăpăiate ale Diernei.

Dar nu era decât un copil! M-am uitat mai bine la ea și, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că Dierna trebuia să aibă douăzeci și cinci de ani. Când o văzusem ultima oară, nu era decât o fetiță, dar, de-ar fi să ne întâlnim acum, și ea ar fi, ca mine, femeie. Ridică brațele pentru invocație.

– Slavă Ție, Mamă Întunecată, Stăpâna Sufletelor! În noaptea aceasta Ți-o aducem în amintire pe Ganeda, care străbate regatul Tău. Sângele ei se scurge în apă și respirația ei se împletește cu adierea vântului. Sfântul Delușor îi va primi cenușa, iar scânteia vieții ei se va întoarce în focul care dă viață tuturor...

Războinicii și regii care fuseseră păzitorii Avalonului era îngropați pe Dealul de Veghe, dar preoții și preotesele, al căror spirit se înălța și ar fi fost constrâns de prea multă adulație, erau trimiși la zei prin foc.

Ceridachos ridică torța.

– Fie ca focul sfânt să ardă ce e muritor și să elibereze spiritul!

Torța lăsă o panglică de scântei când Arhidruidul o mișcă în jurul rugului și atinse pe alocuri butucii muiați în ulei. Lemnul se aprinse repede și în câteva clipe un voal de flăcări ascunse vederii silueta învelită în giulgiu.

– Nici o parte din ea nu se va irosi, nimic nu se va pierde, spuse Dierna, urmându-l în jurul rugului. Avea o voce calmă, de parcă ar fi intrat special pentru ceremonie într-o altă stare, în care durerea nu-i tulbura seninătatea. Până și spiritul ei, învățat cu durerile vieții, tot mai evoluează către adevărata ei identitate.

Din săculețul de la brâu scoase un pumn de tămâie și-o aruncă pe stiva de lemne.

Ceridachos se întoarse cu fața spre mulțime.

– Dar noi, amintindu-ne de legătura dintre spiritul ei și trupul în care a pășit prin această lume, ne rugăm Ție s-o îndrumi și s-o călăuzești pe calea pe care purcede acum.

Avea glasul răgușit, ca și cum ar fi plâns înainte, și am înțeles cât de aproape fusese el, ca Arhidruid, de Doamnă de-a lungul anilor. Își drese glasul și continuă:

– Nu am uitat; vorbește-i despre dragostea noastră și spune-i să se roage pentru noi cu înțelepciunea pe care a dobândit-o acum. Și când, peste timp, vom ajunge și noi la Tine, primește-ne cu blândețe, o, Mamă a Întunericului, așa cum un copil e legănat ca să adoarmă, și trezește-ne în lumină.

Toate capetele din jurul cercului se plecară. L-am plecat și eu pe al meu, deși nu mă vedea nimeni. Atâția ani mă temusem de mătușa mea și mă luptasem cu ea și, în cele din urmă, încercasem s-o uit. Cu toate astea, se ocupase de Avalon și o făcuse foarte bine. Acum, că mă îngrijeam de gospodăria mea de doisprezece ani, îi apreciam realizările. Existau oare lucruri pe care le puteam învăța de la Ganeda?

Dierna îi dădu săculețul cu cenușă lui Ceridachos. Acesta aruncă și el un pumn în rugul care acum ardea cu forță.

– Morții au libertate și răspunsul la toate, rosti grav Dierna. Cei rămași sunt cei ce suferă acum de pe urma pierderilor, a amintirilor, a regretelor după lucrurile

nefăcute sau nerostite. Să ne rugăm pentru cei vii, rămași în urmă...

Brațul preotesei se roti într-un cerc larg, care să ne cuprindă pe toți.

Roagă-te pentru mine! i-am cerut pătimașă în gând, uimită că până și spiritul meu vărsa lacrimi.

– O, Doamnă a Întunericului, ridică întunericul de pe sufletele noastre. Așa cum ai curmat firul vieții, taie și legăturile care ne constrâng spiritul, pentru ca simțămintele noastre să nu îl țină legat pe acela pe care vrem să-l eliberăm.

În momentul acela m-am gândit că nu eram singura care poate avea și resentimente față de Doamna din Avalon, iar spiritul oricărui adept se putea transforma într-o stafie periculoasă. Comunitatea avea toate motivele să se asigure că nu rămânea cu nimic legată de acest loc.

Săculețul cu tămâie trecea din mână în mână în jurul cercului. Fiecare arunca un vârf de deget din el și rostea „Astfel te eliberez..." Unii adăugau câte-un mesaj personal de rămas-bun. Fumul și scânteile se înălțau în sus, spre stele. Deși eu nu puteam să apuc tămâia cu degetele, m-am apropiat de rug și, cu toată sinceritatea de care era capabilă ființa mea, i-am oferit femeii care îmi schimbase viața de atâtea ori și iertare, și gânduri de rămas-bun.

– Doamna leagă la un loc viața cu moartea și din moarte naște viață nouă, rosti Dierna la sfârșit. Suntem copiii pământului și ai cerului înstelat. Fie să trecem dincolo de el, prin răspunsul nostru la pierderea

ei. Inspiră adânc. Acum port podoabe de Mare Preoteasă. Mă rog Zeiței să-mi dea puterea și înțelepciunea să conduc Avalonul!

Pe măsură ce se scurgea noaptea, ceilalți jurară și ei, apoi se dădură la o parte ca să vadă cum rugul se transforma într-un schelet de linii incandescente, iar mijlocul lui, dat cu substanțe care ardeau mai repede, se preface în cenușă. Și tocmai când pe cer se deslușiră dungile palide ale răsăritului, m-am îndemnat și eu să mă apropii de grămada de cărbuni și scrum.

Doamnă, tu ai fost cea care m-a exilat, dar Zeița cea care mi-a arătat calea. Prin exemplul tău și prin tăria cu care mi te-ai opus, m-ai învățat multe. Deși trăiesc acum în lumea de dincolo de Neguri, o voi străbate ca preoteasă a Avalonului!

M-am dat înapoi, pentru că lumea se scălda în lumina soarelui proaspăt renăscut din spatele dealurile de la răsărit. Vântul zorilor se trezi, ridică scrumul într-un vârtej și-l răsfiră în toate părțile, lăsându-l apoi să cadă ca o binecuvântare pe iarba verde a dealului.

După ce am aflat prima oară de acest obicei, mă treceau fiori câteodată când mă gândeam că, cine știe, calc pe ce-a mai rămas din Caillean sau Sianna sau altă preoteasă legendară, urmașă de-a lor. În realitate, pământul din care era făcut Delușorul era la fel de sfânt ca ele. Cenușa lor îl sfințea, iar el le binecuvânta. Erau un tot.

Preoții și preotesele se treziră din amorțeala priveghiului ca eliberați dintr-o vrajă. Singură Dierna

deschise ochii mari când înălță capul, semn că mă vedea stând alături de ei.

– În locul meu ar trebui să fi *tu*, îmi șopti ea, atingând podoabele pe care le purta. Nu vrei să te întorci printre noi?

Am scuturat din cap în semn de refuz, zâmbind, și, cu supunerea cu care o onorasem întotdeauna pe Doamna din Avalon, m-am închinat.

La dejun am fost foarte tăcută, sub impresia viziunilor nopții. Palatul ars la răscoală fusese reconstruit și de cele mai multe ori luam prima masă a zilei într-o încăpere drăguță, care se deschidea spre aleea umbroasă care înconjura grădina. Când își termină fiertura de cereale, Constantius mă întrebă dacă mă simt bine.

I-am răspuns scuturând din cap.

– N-am nimic, doar un vis ciudat...

– Păi, atunci, am ceva să-ți spun. Ar fi trebuit să discutăm despre asta mai demult.

M-am forțat să uit de grijile mele, întrebându-mă oare ce anume voia să-mi spună. Carus era împărat de peste un an. Din răsărit sosiseră vești glorioase: orașele Seleucia și Ctesiphon se predaseră fără să opună rezistență aproape deloc, iar dușmanul, preocupat de luptele de la propria graniță răsăriteană, nu era în stare să facă față avansului romanilor. În sfârșit, parții, o amenințare permanentă din primele zile ale Augustului, erau, se pare, înfrânți. Dar ce legătură aveau toate acestea cu Constantius sau cu mine?

– Crede împăratul că îl poți înfrâna cumva pe Carinus?

În ultimele luni, ni se arătase clar că laurii puterii imperiale din orașul cezarilor fuseseră așezați pe capul tânărului. Acesta îi executase pe consilierii primiți de la tatăl său și îi înlocuise cu tovarășii lui de pahar. În câteva luni, se însurase și divorțase de nouă ori, lăsându-și mai toate nevestele însărcinate, asta pe lângă alte distracții. Să fi încercat Constantius să-l sfătuiască, ar fi avut, mai mult ca sigur, soarta consilierilor. Oricât ar fi fost de devotat datoriei sale, un asemenea sacrificiu din partea soțului meu ar fi fost inutil.

– Nu... împăratul a fost întotdeauna un om drept, nu milos, și mă tem că și-a pierdut speranța că fiul său mai mare se va dovedi demn de încrederea lui. Îi caută un înlocuitor... Se opri și începu să se joace cu lingura în vasul gol. Vrea să mă adopte.

L-am privit înmărmurită. Acesta era Constantius al meu, cu păr mai puțin și cu trupul mai bine făcut decât tânărul care-mi furase inima cu treisprezece ani în urmă, dar cu aceiași ochi cenușii sinceri. Am studiat îndelung trăsăturile omului care-mi era bărbat de peste doisprezece ani, cu splendoarea focului de Beltane suprapusă peste ele, amintindu-mi de ziua în care venise la mine prima oară. Dacă ar deveni cezar, toate s-ar schimba.

– E o onoare greu de refuzat.

Am încuviințat înclinând din cap. Știusem de la bun început că avea să devină un om mare. Acesta să fie înțelesul jurământului meu făcut spiritului

Ganedei? Nu voi fi niciodată Doamna din Avalon, dar s-ar putea să ajung împărăteasă într-o zi.

– Dar de ce tu? îmi scăpă întrebarea. Nimeni nu merită mai mult decât tine, dar când a avut ocazia să te cunoască atât de bine?

– În noaptea revoltei, după moartea lui Probus. Carus şi cu mine ne-am ascuns în cocioaba unui pescar de la marginea mlaştinii cât s-au răsculat oamenii şi, aşa cum se întâmplă în situaţii disperate, ne-am deschis sufletele unul în faţa celuilalt. Carus voia să reinstaureze vechile virtuţi ale republicii fără să piardă puterea imperiului. Eu... i-am spus ce greşeli cred că se fac acum şi ce-ar putea fi Roma, dacă ar fi condusă cinstit...

M-am întins şi i-am luat mâna – bucata aceea de trup cald, pe care îl cunoşteam la fel de bine ca pe al meu.

– Iubitule, te înţeleg!

Câte nu putea face, dacă ar fi avut puteri de cezar!

– Nu trebuie să iau o hotărâre decât după ce se întoarce împăratul din Parthia, spuse Constantius, cu o umbră vagă de surâs.

Ştiam amândoi că, atunci când venea clipa, numai o singură hotărâre putea lua.

Am auzit tropăit de sandale pe dalele aleii, apoi uşa se deschise, împinsă. Con rămase un moment în prag, gâfâind.

– Tată, ai auzit vestea? strigă el, după ce-şi trase sufletul. Se aude că împăratul a murit în Parthia, a fost furtună şi l-a fulgerat, şi Numerian aduce armata acasă!



284–285 AD

L-am jelit pe Carus odată cu întregul imperiu, deși pe mine mă durea mai mult șansa de măreție pierdută de Constantius decât moartea împăratului, pe care prea puțin l-am cunoscut. Murise pe timp de furtună. Când i-a luat foc cortul, soldații au crezut că a fost lovit de trăsnet, un semn cât se poate de rău. Trupele noastre mai aveau foarte puțin și cucereau, în sfârșit, Parthia, dar profețiile spuneau, așa se zvonea, că Tigrisul va rămâne întotdeauna hotarul expansiunii romane la răsărit. Într-adevăr, în primele săptămâni îngrozitoare de la aflarea veștilor, lumea vorbea vrute și nevrute pe seama numeroaselor semne, toate rele.

Trupele îl aclamau pe Numerian ca împărat alături de fratele său Carinus, dar refuzau să continue războiul. Așa că armata de la Răsărit venea încet spre casă, în vreme ce Carinus întorcea Roma pe dos. Mă temeam de ce-ar fi putut face dacă ar fi știut că tatăl său voise să-l pună pe Constantius în locul lui. Dalmația era, dintr-odată, prea aproape de Italia și, când Maximian, acum comandantul Galiei, i-a cerut lui Constantius să se alăture oamenilor lui, am căzut amândoi de acord că era mai prudent să demisioneze din postul de guvernator al Dalmației și să-i accepte invitația.

Noua noastră casă era o vilă situată pe unul dintre dealurile înălțate deasupra Augustei Treverorum, mai cunoscută ca Treveri. Nu era Britania, dar oamenii de aici vorbeau o limbă asemănătoare și-și mai aminteau

de druizi, la două sute de ani după ce-i supusese Iuliu Cezar. Probabil că unul dintre servitorii pe care i-am angajat să-i ajute pe sclavii gospodăriei noastre a recunoscut semiluna albastru-deschis de pe fruntea mea, pentru că au început să mă trateze cu un fel de respect care depășea limitele datoriei. Când ieșeam la plimbare, oamenii se închinau în fața mea și câteodată găseam fructe și flori la ușă.

Constantius se amuza, dar Constantin se simțea stânjenit și-l surprindeam uneori uitându-se la mine cu ochi nedumeriți pe sub claia de păr blond. Era vârsta de vină, mi-am zis, și mă prefăceam că nu îmi pasă. Avea doisprezece ani, picioare lungi, ca un ogar tânăr, oase mari și disproporționate, dar pierduse grația cu care-și coordona mișcările în prima copilărie. Dacă ar fi râs singur de el, ar fi fost mai ușor, dar nu prea avea simțul umorului. Pe măsură ce se apropia de adolescență, petrecea mai mult timp singur, de teamă să nu fie ridiculizat.

Însă mintea lui nu era deloc afectată, iar Atticus descoperi că elevul devenise dintr-odată silitor, dornic să învețe filozofia și literatura greacă. Acum studiau operele lui Lucian. În timp ce le dădeam indicații fetelor care curățau mozaicul lui Dionysos cu delfini de pe pardoseala sălii de mese, îi auzeam murmurând din camera de studiu. Constantin ridica și cobora nesigur vocea de tenor cu care traducea pasajele indicate de tutorele lui.

A doua zi începea luna pe care romanii o numeau Maia, după mama lui Mercur. În Britania, mi-am adus

eu aminte, se pregătea festivalul de Beltane. Dacă interpretam corect semnele, și aici exista o sărbătoare. Vremea, rece și ploioasă până acum, se încălzise dintr-odată și florile sălbatice împânzeau dealurile verzi.

Am tras în piept aerul dulceag și, când servitoarele deschiseră o ușă, m-am oprit să-l ascult pe Constantin, care vorbea mai tare:

– Au văzut că... lucrul cel mai dorit și mai... ăăă... căutat și de cei care se temeau, și de cei plini de speranță, era să cunoască viitorul. Din acest motiv ajunseseră Delphi și Delos și Clarus și Didyma bogate și faimoase cu multă vreme în urmă...

Am stat pe loc, curioasă să aflu ce anume citeau și ce înțelegea fiul meu.

– Nu pricep, spuse Constantin. Lucian zice că omul ăsta, Alexandru, a fost un escroc, un pungaș, dar sună ca și cum el crede că Delphi și restul oracolelor erau la fel de rele.

– Trebuie să judeci afirmația după context, îi explică Atticus cu blândețe. E adevărat că Lucian a fost unul dintre cei mai mari sofiști din secolul trecut și a preferat să-și întemeieze concluziile pe rațiune, nu pe superstiții, dar ce l-a supărat a fost că Alexandru îi păcălea pe oameni intenționat, pretinzând că descoperă șarpele din ou și înlocuindu-l cu altul, mai mare, cu o mască pe cap. Pe urmă le spunea oamenilor că era Asclepios renăscut și că de la el avea oracolele pe care, de fapt, le scria el însuși. Dar e adevărat și că și-a trimis clienții la sanctuare mai mari, ca să nu-l denunțe.

Parcă auzisem și eu povestea. Profetul Alexandru fusese foarte renumit la vremea lui, iar Lucian nu numai că scrisese despre el, dar și încercase să-l demaște.

– Vrei să spui că nici un oracol nu spune adevărul? întrebă Constantin suspicios.

– Nu, nu, eu îți spun că trebuie să înveți să gândești critic, ca să fii capabil să judeci singur dacă un lucru e rațional sau nu, și nu să accepți orbește tot ce ți se spune, răspunse Atticus.

Am dat din cap aprobator. Tot așa ne învățaseră și pe Avalon. Era o prostie să crezi că oracolele pot fi prefăcute, dar și să crezi în ele orbește.

– Păi, n-are nici o noimă, protestă Constantin. Cei înțelepți ar trebui să decidă ce e adevărat și cu asta, basta.

– Dar n-ar trebui ca fiecare om să poată hotărî pentru sine? întrebă Atticus, înțelept. A învăța să gândești face parte din educație, așa cum înveți să îngrijești un cal sau să socotești.

– Când e vorba de lucruri simple, da. Dar când calul se îmbolnăvește chemi un vindecător, iar pentru socoteli complicate ceri ajutorul unui specialist în matematică. La fel trebuie să fie și cu cele sfinte, mult mai importante.

– Foarte bine, Constantin, dar ia gândește-te: corpul e palpabil, iar bolile le percepi cu simțurile. Numerele sunt simboluri ale lucrurilor care pot fi numărate fizic și sunt peste tot și întotdeauna la fel. Dar fiecare om vede lumea cu alți ochi. Horoscopul lui e guvernat de diferite stele și are o istorie unică. E chiar atât

de irațional să poată avea propria percepție despre zei? Lumea e bogată și variată, sigur că avem nevoie de mii de căi pentru a o înțelege. Astfel, există sofiștii, care pun totul la îndoială, adepții lui Platon, care cred că numai arhetipurile sunt reale, mistica pitagoreică și logica aristoteliană. Fiecare filozofie ne pune la dispoziție un instrument separat pentru a înțelege lumea.

– Dar lumea ar trebui să rămână la fel, obiectă Constantin, la fel și zeii!

– Serios? Atticus se distra. Fusese vândut ca sclav de unchiul său și bănuiesc că îi venea mai ușor să nu creadă în zei deloc. Atunci cum rămâne cu toate poveștile despre ei sau diversele culte, care susțin fiecare că a lor e zeitatea supremă?

– Aflăm care e cel mai puternic și îi învățăm pe toți să-L slujească pe el, răspunse Constantin dintr-o suflare.

Am scuturat din cap. Ce ușor se rezolvau toate în mintea unui copil! Când eram de vârsta lui, nu cunoșteam alt adevăr decât al Avalonului.

– Hai, fii serios, replică Atticus, nici evreii, ai căror zei nu le dau voie să se închine altora, nu pretind că nu există alți zei.

– Tatăl meu este preferatul celui mai mare dintre zei, care poartă chipul soarelui și, dacă dovedesc că sunt demn de încredere, o să mă binecuvânteze și pe mine.

Am ridicat din sprânceană. Știam că fiul meu fusese impresionat de cultul soarelui din Dalmația, de care aparțineau majoritatea ofițerilor colegi cu Constantius, dar nu îmi dădeam seama cât de departe ajunsese

încercând să-și copieze tatăl. Trebuia să găsesc o cale să-l învăț câte ceva și despre zeiță.

– Este un împărat în cer și unul pe pământ, reluă Constantin. Eu zic că în imperiu ar fi mult mai multă liniște dacă toți s-ar ruga la fel.

– Păi, sigur că poți avea propria ta părere, dar nu uita: Alexandru profețea în numele lui Apollo. Dacă un om vorbește în numele unui zeu, nu înseamnă că spune adevărul.

– Atunci autoritățile ar trebui să-l oprească, se încăpățână fiul meu.

– Dragul meu băiat, guvernatorul Rutilianus a fost unul dintre cei mai înfocați adepți ai lui Alexandru.

– Eu tot zic că oamenii ar trebui apărați de prezicerile false.

– Poate, dar cum faci asta fără să le iei dreptul de a hotărî singuri în ce să creadă? Hai să continuăm traducerea, Constantin, poate că vei înțelege mai bine...

Pentru prima oară m-am întrebat dacă am făcut bine că l-am lăsat pe fiul meu să învețe filozofia. Era înclinat să ia lucrurile ad litteram. Dar flexibilitatea minții care caracteriza cultura greacă îi va prinde bine, mi-am zis, ușurată în sinea mea că sarcina de-a o scoate la capăt cădea pe umerii lui Atticus, nu ai mei. Totuși, m-am gândit deschizând ușa ca să intre aerul plăcut al primăverii, a venit vremea să-i povestesc despre Avalon.

Când era mic, îl culcam cu cântecele copilăriei mele și-l încântam cu povești. Știa că lebedele se întorc pe Lac la începutul primăverii și că gâștele sălbatice cântă

pe cerul toamnei. Dar despre tâlcul poveştilor, despre modelul universal de care aparţineau şi lebedele, şi gâştele, nu-i spusesem nimic. Asemenea lucruri se spuneau numai iniţiaţilor în Mistere. Dacă fiul meu s-ar fi născut pe Avalon, cum plănuise Ganeda, le-ar fi învăţat automat. Dar alta a fost voinţa mea.

Constantin era un copil, mi-am zis, ascultând cele două glasuri. Fireşte că se concentra numai pe suprafaţa lucrurilor. Dar tocmai faţa lumii era variată şi plină de contradicţii. La suprafaţă, toate cultele şi filozofiile aveau adevărul lor. Numai în profunzime găseai adevărul unic din spatele lor.

„Toţi zeii sunt Unul şi toate zeiţele Una, şi unul e Iniţiatorul!" Auzisem fraza asta de nenumărate ori pe Avalon. Trebuia să îi transmit cumva şi lui Constantin înţelesul ei.

Boarea care pătrundea prin uşile deschise venea încărcată de parfumul primăverii. N-am mai suportat să stau în casă. M-am furişat pe uşă şi am pornit pe cărarea mărginită de fagi care ducea la drumul principal. Ar fi trebuit să-i spun lui Atticus să-i dea elevului său o zi liberă, era o zi prea frumoasă ca s-o iroseşti bătându-ţi capul cu filozofia. Asta era greşeala pitagoreicilor, deşi înţelegeau Misterele: se concentrau atât de tare pe eternitate, încât nu vedeau Adevărul proclamat de splendida lume înverzită.

De pe dealul nostru se vedeau câmpiile şi viţa-de-vie şi Mosella cea sclipitoare. Oraşul se cuibărea lângă fluviul protejat de zidurile lui. Treveri era o localitate

de o oarecare importanță, centrul producției de veșminte de lână și de ceramică, și avea legături bune și cu Germania, și cu Galia. Postumus făcuse orașul capitala imperiului său galic, iar Maximian îl transformase și în baza lui de operațiuni. Se repara din nou podul; piatra roșiatică din zonă lucea trandafiriu în soarele puternic, dar templul Dianei, aflat mai sus pe deal, se înălța ca o pâlpâire albă printre copacii protectori.

Un drum bun urca dealul și trecea pe lângă vila noastră. Pe el venea în grabă un călăreț. Depăși căruța unui țăran și merse mai departe în sus pe deal. Îmi stârni curiozitatea când se apropie de mine suficient ca să-i recunosc uniforma și să-mi dau seama că vine la noi.

Se petrecuse vreun dezastru? Orașul nu era agitat. Am așteptat încruntată până ajunse lângă mine și-și legă la gât batista cu care se șterse pe frunte. Era un tânăr din oamenii lui Constantius. I-am răspuns la salut.

– Și ce anume te-a trimis soțul meu să-mi spui cu atâta grabă? E ceva urgent?

– Nu, deloc. A sosit stăpânul Docles, doamnă, iar soțul dumneavoastră mă trimite să vă anunț că vor lua cina cu el în seara asta.

– Cum, toți? Am scuturat nemulțumită din cap. E o urgență pentru mine! Noi plănuiam să petrecem ziua făcând curățenia de primăvară, nu pregătind un banchet.

Tânărul zâmbi.

– Așa este. Va veni și Maximian! Dar am auzit de renumitele dumneavoastră ospețe și sunt convins că îi veți cuceri pe toți.

Nu-mi trecuse prin cap să consider masa o îndatorire militară, dar am râs și i-am făcut semn de rămas-bun cu mâna. Pe urmă m-am grăbit să intru în casă și să mă consult cu Drusilla.

În ciuda vorbelor mele, pregătirea mesei pentru trei bărbați obișnuiți cu mâncarea primită în tabără nu presupunea multă muncă în plus la bucătărie. Nu erau chiar atât de nepretențioși cum fusese Carus, dar știam din experiență că vor fi mai atenți la ce vorbesc decât la ce mănâncă. Drusilla era aceea care credea că și pregătirea, și servirea trebuiau să fie, dacă nu ideale, măcar aproape de perfecțiune.

Din fericire, anotimpul oferea hrană proaspătă din belșug. Când Constantius apăru călare pe deal însoțit de musafirii noștri, pregătisem deja pentru ei o salată de verdețuri în ulei de măsline, ouă fierte tari și pâine proaspătă, miel fript cu garnitură de ierburi, servit pe un pat de orz.

Seara era călduță și am deschis ușile înalte din sala de oaspeți, pentru ca musafirii să se bucure de priveliștea straturilor de flori și a fântânii din atrium. Tot plimbându-mă de la masă în bucătărie și înapoi, ca să supraveghez servirea, auzeam cum vocile groase de bărbați se înmuiau tot mai tare de la vinul alb astringent.

Era clar că era o masă de discuții serioase, nu o vizită de curtoazie, așa că nu m-am așezat alături de ei. De fapt, deși nu mai serbasem ajunul sărbătorii Beltane de ani de zile, posteam dintr-un obicei vechi. Bărbații vorbeau despre consolidarea trupelor și despre

devotamentul față de orașe, dar, pe măsură ce se lăsa seara, simțeam cum cresc în intensitate energiile care străbăteau pământul. Drusilla se plânse că niște servitoare de la bucătărie dispăruseră imediat după servirea primului fel. Cred că știam unde plecaseră, pentru că auzeam tobele răsunând în aerul care pulsa și pe vârful unui deal de deasupra orașului ardea un foc de Beltane.

Mi se aprinse sângele în vine la bătaia tobelor. Am zâmbit la gândul că, dacă musafirii noștri nu stăteau prea mult, Constantius și cu mine am fi avut timp să onorăm sărbătoarea în stilul tradițional. Vocile din camera de oaspeți râdeau gros. Poate că ei nu simțeau energia serii, dar mie mi se părea că îi răspundeau. Pe mine, cel puțin, aerul nopții mă îmbătase pe jumătate. Când l-am auzit pe Constantius strigându-mă, mi-am pus repede pe umeri o palla și m-am dus la ei.

Soțul meu îmi făcu loc pe canapea lângă ei și îmi oferi un pahar de vin.

– Așadar, domnilor, ați pus la cale viitorul imperiului nostru?

Maximian surâse, dar sprâncenele stufoase ale lui Docles, întotdeauna ridicate sub fruntea înaltă, neacoperită de păr, se încruntară.

– Pentru așa ceva, doamnă, am avea nevoie de o ghicitoare ca Veleda ca să ne prezică destinele.

Am ridicat din sprânceană?

– A fost prezicătoare?

– A fost femeia sfântă a triburilor de la gurile Rhenusului pe timpul domniei lui Claudius. Un prinț din Batavia, Civilis pe nume, ofițer de mercenari, a iscat

o revoltă. Se zice că triburile nu făceau nici o mişcare fără sfatul ei.

– Ce s-a ales de ea?

– La sfârşit, cred că ne-a fost mai frică de Veleda decât de Civilis, îmi răspunse Constantius, scuturând din cap cu amărăciune. Era acel gen de duşman pe care îl puteam înţelege, dar avea auzul puterilor eterne. În cele din urmă a fost prinsă şi s-a stins în templul Vestei, din câte ştiu.

Urmă o pauză în discuţie şi cântecul greierilor răsună mai tare. Dincolo de ritmul lor, bătaia tobelor îmi vibra în inimă.

– Am auzit, sparse Docles liniştea, că şi tu ai fost iniţiată în arta profeţiilor.

M-am uitat la Constantius, care scutură din umeri, de parcă ar fi vrut să spună că nu el împrăştiase vorba. N-ar fi trebuit să mă mire că Docles avea propriile surse de informaţie. Părinţii lui fuseseră sclavi eliberaţi care deveniseră protejaţii senatorului Anulinus, bătrânul lor stăpân. Faptul că Docles, în ciuda originii sale atât de umile, ajunsese la rangul de comandant al gărzii tânărului împărat, dovedea că avea abilităţi ieşite din comun.

– E adevărat că am fost iniţiată ca preoteasă în Britania... am răspuns, întrebându-mă dacă aveam parte de o simplă conversaţie sau dacă întrebarea avea alte înţelesuri, mai adânci.

Maximian se propti într-un cot. Şi el crescuse la ţară. Am observat că-şi mişca degetele în ritmul tobelor, dar cred că o făcea inconştient.

– Doamnă, știu ce forțe se răspândesc pretutindeni în seara asta, zise el solemn. E noaptea când se deschid porțile dintre lumi. Nu ratați momentul, băieți. Făcu un gest cu pocalul, cam amețit, și mi-am dat seama că de-o vreme nu mai îndoiseră vinul cu apă. S-o lăsăm pe vrăjitoreasă să-și folosească puterile și să ne zică și nouă cum naiba ieșim din beleaua în care-am intrat!

M-am dat înapoi, șocată de limbajul lui – în țara mea, nimeni nu vorbea așa despre o preoteasă din Avalon – și Constantius îmi puse o mână protectoare pe braț.

– Ai grijă, Maximian. Elena nu e vrăjitoare să-ți ghicească în oale cu fierturi.

– Nici n-am zis că e. Înclină din cap spre mine în semn de iertare. Să-i zic atunci preoteasă druidă?

Se crispară cu toții, amintindu-și ce făcuse Cezar cu druizii din Galia. Dar eu îmi revenisem – la urma urmei, era purul adevăr. Mai bine să creadă că arta mea se trăgea din străvechea înțelepciune galică, decât să bănuiască existența Avalonului. Constantius mă strânse mai tare de mână, dar fiorul de teamă din mine dispăruse. Poate era doar puterea ajunului de Beltane, când simți că-ți fierbe sângele în vine. Capul mi se învârtea, de parcă aș fi inspirat deja mirosul ierburilor sacre. Trecuse multă, foarte multă vreme de când nu mai căzusem în transă. Asemenea unei femei care se întâlnește cu un fost iubit după ani de zile, tremuram de o pasiune renăscută.

– Doamnă, rosti Docles, demn ca de obicei, ar fi o adevărată onoare și un privilegiu deosebit dacă ai fi de acord să profețești pentru noi acum...

Constantius tot nesigur arăta. Și el, mi-am dat seama, se obișnuise cu mine în postura de soție și mamă a fiului său, uitând că altădată fusesem altceva. Însă ceilalți doi îl depășeau în rang. Se gândi o clipă, apoi oftă.

– Doamna mea e cea care trebuie să hotărască...

– Nu vă promit nimic. N-am mai practicat arta profeției de mulți ani. N-o să vă spun cum să interpretați ce auziți, nici dacă ceea ce auziți e bolboroseala mea sau vocea vreunui zeu. Nu promit decât că voi încerca.

Acum toți trei bărbații se holbară la mine ca și cum, odată ce își văzuseră dorința pe cale de împlinire, nu mai știau dacă voiau să se împlinească sau nu. Însă, cu fiecare respirație, legăturile dintre spiritul meu și lumea care se trezea slăbeau. Am sunat din clopoțel după Philip, i-am cerut să ia vasul de argint din camera de studiu a lui Constantius, să-l umple cu apă și să ni-l aducă. Hylas, care scăpase din dormitorul nostru, se așeză la picioarele mele, parcă înțelegând că aveam nevoie de sprijin în călătoria dintre lumi.

Când fu adus vasul și luminile așezate în așa fel încât să se reflecte în unduirea lucioasă a apei din el, i-am dat instrucțiuni lui Philip să aibă grijă să nu fim deranjați. Se uită la mine dezaprobator. Mi-am adus aminte că creștinii nu aveau voie să consulte oracole

păgâne, deși se zicea că la întâlnirile lor veneau tineri și tinere care vedeau în viitor și făceau profeții.

După ce plecă, am desfăcut plasa care-mi ascundea semiluna de pe frunte, mi-am dezlegat părul înnodat și l-am lăsat să alunece pe umeri. Cu ochi mari, Maximian își înăbuși emoția înțelegerii. *E încă aproape de pământ*, mi-am zis, coborând privirea. *Sufletul lui n-a uitat obiceiurile vechi.*

Docles își ferea ochii. Nu citeam nimic pe expresia lui rigidă. Îi admiram controlul. Dar Constantius se uita la mine cum se uitase când m-am dus la el la primul foc de Beltane. *Uită-te bine*, mi-am șoptit în gând. *De aproape cincisprezece ani îți conduc gospodăria și împart patul cu tine. Ai uitat cine și ce sunt?* Stânjenit, se uită în altă parte. Am zâmbit.

Am pus puțină sare în apă, binecuvântând-o în vechea limbă a vrăjitorilor care veniseră pe Avalon de pe tărâmul înecat de dincolo de mare. După aceea m-am aplecat în față pentru ca părul să-mi atârne pe lângă vas ca niște perdele negre și mi-am lăsat ochii să privească liberi în apă.

Suprafața întunecată a lichidului se încreți la răsuflarea mea. Cu un efort de voință, mi-am controlat respirația, am inspirat, am expirat, tot mai rar, în ritmul transei. Lumina începu să pâlpâie odată cu răsuflarea mea. Conștiența mea se rezuma la cercul mic de lumină din întuneric, apă și foc. Cred că, atunci când și corpul meu a început să se miște, am auzit un glas care mă striga de la distanță foarte mare.

– Spune-ne, văzătoareo, ce se va alege de imperiu în viitor. Numerian și Carinus îl vor conduce cum trebuie?

Lumina de la suprafața apei luă foc.

– Văd flăcări... am spus încet, văd armate nimicind pământul. Frate împotriva fratelui, un rug funerar împărătesc... Moarte și distrugere va aduce domnia lor.

– Și după aceea? întrebă Docles.

Dar peisajul din fața mea se schimba. Unde văzusem înainte măcel, acum se întindeau ogoare pașnice. Mi-au venit vorbe în gură:

– Toți îl salută pe împăratul binecuvântat de Soartă. Unul se face patru, dar tot primul e cel mai mare. Douăzeci de ani vei domni glorios, cu Jupiter și Hercules alături, cu Marte și Apollo slujindu-te.

Fiul lui Jupiter e aici, dar tu vei purta alt nume. Brațul tău drept e martor, și altul, care strălucește ca soarele. Lipsește doar Marte, dar va apărea când vei avea nevoie de el. Nu te teme să profiți de moment când se ivește. Vei conduce înconjurat de slavă și vei muri bătrân, după ce ai lăsat sceptrul în mâini mai tinere...

– Și pe urmă? întrebă o voce de aur, care îmi încălzi mintea cu strălucirea ei.

– Fiul soarelui va avea o domnie măreață, dar va apune prea devreme. Dar zori mai luminoși vor veni și un nou soare se va naște și lumina lui va străluci peste întreaga lume.

Un mugure de lumină izbucni în viziunea mea, împrumutând un chip cunoscut. Constantius, mi-am zis, pentru că o barbă blondă mărginea linia clară a

maxilarului. Dar chipul era mai impunător, cu nas lung și ochi adânciți sub curbura sprâncenelor, și emana o îndârjire care mă speria puțin.

Apoi se stinse și viziunea lui. Am alunecat în față și părul îmi intră în apă. Constantius mă luă în brațe și mă sprijini, pentru că tremuram toată. Am deschis ochii. Încercând să-mi concentrez privirea, imaginea din ultima viziune se suprapuse peste silueta care prindea formă în pragul ușii.

Am clipit. Era Constantin. De câtă vreme stătea acolo? Câte auzise? M-am îndreptat de spate, conștientă de starea în care mă vedea, cu părul despletit, cu privirea plutind în transă. Am întins brațul în direcția lui, într-o rugăminte mută, cerându-i înțelegere. El rămase pe loc o clipă, cu o expresie plină de curiozitate, dar și de groază pe față. Credea oare că sunt ca profetul Alexandru? M-au năpădit lacrimile când se întoarse și dispăru.

– Doamnă, întrebă Docles cu glasul lui de stentor, te simți bine? Ne-ai adus o mare binecuvântare.

Avea obișnuita lui privire calmă, dar îi sclipeau ochii. Pe fața lui Maximian am citit o expresie asemănătoare cu oroarea. M-am uitat de la unul la altul, știind că toți trei vor purta într-o zi purpura împărătească.

– Numai dacă voi veți face să fie așa... am șoptit, amintindu-mi cum au murit ultimii doi împărați. Viziunea odată stinsă, mă simțeam pustie.

– Mi-ai spus ceea ce aveam nevoie să știu, adăugă Docles. Constantius, du-o pe doamna ta în camera

ei. Ne-a făcut un mare serviciu în seara asta și ar trebui să se odihnească.

– Și tu ce vei face? vru să afle Maximian.

– Mă voi întoarce la Numerian și voi aștepta. Jupiter îmi zâmbește de sus și îmi va lumina calea.

În lunile următoare, tâlcurile profeției mele au început să se dezvăluie. În luna noiembrie a aceluiași an a murit Numerian. Docles a profitat de ocazie, l-a acuzat pe prefectul pretorian că l-a otrăvit și l-a executat pe loc. Următoarea veste ajunsă la urechile noastre a fost aceea că armata îl proclamase pe Docles împărat. Dar acesta își schimbase numele și-și spunea Dioclețian.

Carinus, bun comandant, dacă voia, a renunțat la desfrâu ca să-și apere tronul și romanii s-au luptat cu romanii încă o dată. Maximian și Constantius s-au pronunțat de partea lui Dioclețian și s-au pregătit să apere Apusul împotriva lui Carinus. Dar în primăvara următoare, când a început campania, zeii sau, poate, Nemesis, au hotărât că nu vor încă un război interminabil. În haosul luptei, un tribun pe a cărui soție o sedusese Carinus a prins ocazia și l-a omorât pe comandantul său, răzbunându-se singur.

Dioclețian era acum conducătorul suprem. Primul lucru pe care l-a făcut a fost să-l numească pe Maximian co-împăratul său mai tânăr. Iar vara, când noul cezar, care-l numise pe Constantius prefectul său pretorian, era ocupat să facă față raidurilor întreprinse

de germani, Diocleţian ne-a trimis o scrisoare, cerând ca fiul meu să se alăture curţii lui, la Nicomedia.

În dormitorul lui Constantin, lucruri şi haine zăceau claie peste grămadă. M-am oprit în prag, cu braţele pline de cămăşi din pânză luate de pe sfoară, de la uscat. Cu asemenea dezordine, părea imposibil să le împachetez pe toate până a doua zi în zori. Mi-a trecut prin minte ideea unui raid în miez de noapte, în care să i se fure bagajele, dar orice încercare de a amâna plecarea fiului meu n-ar fi adus decât clipe de confuzie în plus, iar Constantin era la vârsta când părinţii îl stânjeneau şi dacă se purtau cât se poate de atent. Poate că noul împărat era prietenul nostru, dar tot avea nevoie de un ostatic. Nici Constantius, dacă ar fi fost acasă, nu s-ar fi opus unui ordin împărătesc.

– Ţi-a împachetat servitorul pantalonii mulaţi de lână? l-am întrebat, dând tunicile servitoarei să le pună peste celelalte grămezi.

– Of, mamă, n-o să-mi trebuiască vechiturile alea. Aş arăta ca un ţăran dacă i-aş purta prin sălile de marmură ale lui Diocleţian.

– Îmi aduc aminte foarte bine cât de frig s-a făcut în Bitinia în anul când am plecat din Drepanum, iar în sălile împărăteşti trage curentul. Dacă e destul de frig să porţi pantalonii înseamnă că o să îmbraci destule haine peste ei care să-i ascundă.

Tânărul gal, pe care îl cumpărasem ca să fie servitorul personal al lui Constantin când împlinea treisprezece ani, se uită când la mine, când la el, ca să

vadă care dintre noi e mai încruntat și pe cine să asculte. Apoi se întoarse spre lada cu lucrurile pe care stăpânul lui voia să le lase acasă.

– Vino cu mine, Constantin, și lasă servitorii să-și vadă de treabă. Aici nu facem decât să le stăm în cale.

Sincer vorbind, aș fi preferat să-i împachetez lucrurile cu mâna mea, să binecuvântez fiecare haină, dar era o activitate pe care *puteau* s-o facă alții. Ce era în inima mea, nimeni nu-i putea spune fiului meu.

Pietrișul ne scrâșnea ușor sub tălpi când l-am condus în grădină și ne-am așezat pe o bancă cioplită din piatra roșie care se găsea în regiune. Vara fusese călduroasă – zeii parcă binecuvântau domnia lui Dioclețian –, iar grădina era paradisul florilor.

Dar aveau să se ofilească în curând. Iar mâine-dimineață, fiul meu va pleca. Sperasem să mai treacă cinci ani înainte de a mi-l fura armata, timp destul pentru Atticus să-i șlefuiască mintea și pentru mine să-i trezesc conștiința sufletului. Con era înalt pentru vârsta lui și musculos, pentru că se antrena. Va fi în stare să facă față oricăror cerințe fizice.

Dar el încă vedea lumea cu ochi de copil cu convingeri rigide despre bine și rău. Dioclețian poate că era cel mai virtuos împărat de la Marc Aureliu, dar curtea lui era un focar de intrigi. Cum să-mi protejez fiul fără să-i compromit inocența de copil?

– Nu fi tristă, mamă...

Mi-am dat seama că fața îmi trăda sufletul. I-am zâmbit cu greu.

– Cum să nu fiu? Știi cât te iubesc. Ești bărbat, am știut că trebuie să mă părăsești într-o zi, dar mi se pare prea repede.

Mi-am ales cuvintele cu atenție, nu se făcea să sperii copilul, dacă tot trebuia să-l las să plece.

– Când a venit scrisoarea, m-am speriat și eu, însă acum vreau să merg. Dar nu te voi uita, mamă. O să-ți scriu în fiecare săptămână, poți să fii sigură c-o să-ți scriu, așa cum ești sigură că răsare soarele! Ridică mâna, ca și cum l-ar fi luat pe Apollo drept martor.

L-am privit surprinsă, pentru că jurase cu sinceritate de adult.

– Nu-ți va fi ușor... O să afli noutăți, o să cunoști oameni noi, o să faci lucruri interesante...

– Știu. Se opri să-și caute cuvintele. Dar rudele sunt importante și, cum nu mai ai alt copil, eu trebuie să fiu toată familia ta.

Mi se umplură ochii de lacrimi.

– Ai fi vrut să ai frați și surori?

Constantin înclină afirmativ din cap.

– Când o să fiu bărbat, vreau o familie mare.

– Îmi pare rău că n-am putut să ți-i ofer, am zis, cu sufletul greu. Dar am crezut întotdeauna că zeii m-au adus pe lume numai ca să te nasc pe tine.

Făcu ochi mari, pentru că nu-i mai vorbisem niciodată atât de limpede despre asta.

– Crezi că astrele mi-au hărăzit un destin măreț?

– Da. De asta m-am preocupat atât de educația ta.

– Poate că traiul la curtea lui Dioclețian face parte din ea, spuse Constantin serios.

– O, sunt convinsă. Am încercat să-mi alung amărăciunea din glas. Dar oare de asta vei avea nevoie? Eu am sperat să te învăț câte ceva despre Misterele în care am fost inițiată în tinerețe.

Fiul meu scutură din cap a refuz.

– Nu cred că sunt făcut să fiu preot. Când voi crește, voi intra în armată și voi comanda trupe, poate chiar o provincie, cu timpul. Cred c-o să mă pricep destul de bine, nu?

Mi-am reținut zâmbetul. Nu ducea lipsă de încredere în sine. M-am întrebat dacă și el se vedea îmbrăcat în purpură într-o zi. Carinus fusese o pildă înspăimântătoare de om care primește cadou tronul împărătesc, dar e nepregătit să înfrunte pericolele puterii imperiale. Fiul meu avea dreptate să creadă că ar putea învăța multe de la împărat, dacă acesta îi era destinul.

– Dacă ajungi sus, Constantin, să nu uiți niciodată că deasupra ta sunt zeii și *Theos Hypsistos*, Puterea de dincolo de zei. Va trebui să cauți să le împlinești voia pentru oamenii de sub conducerea ta.

– Înțeleg, spuse încrezător fiul meu. Împăratul are grijă de supușii lui ca tatăl de familie.

Am ridicat din sprânceană. Așadar, se gândise la asta și poate că avusese și motive. La urma urmei, tatăl lui era să ajungă moștenitor împărătesc. Constantin putea la fel de bine să viseze la coroana imperială.

– Soarele veghează asupra mea, așa cum veghează asupra tatălui meu. Mă bătu pe umăr. Să nu te temi pentru mine.

I-am luat mâna și i-am lipit palma de obrazul meu. Fără îndoială, avea destulă încredere în forțele sale ca să-și croiască propriul drum în lume. De-abia mai târziu mi-a trecut prin minte să-mi fi dorit să fie și puțin mai umil.

12

293–296 AD

„Curtea e din ce în ce mai frumoasă." Literele se întindeau late pe pagină. În cei opt ani de când se alăturase gospodăriei împărătești, Constantin învățase, fără îndoială, multe lucruri, dar nu și scrisul elegant. Am mișcat pagina, ca să cadă lumina pâlpâind pe ea. Casa pe care Constantius o închiriase pentru mine în Colonia Agrippinensis era elegantă, dar nu te ferea de vânturile primăverii germane.

„Când te apropii de împărat, nu mai e destul să-l saluți, ca până acum. Deus et dominus *al nostru, Dioclețian, ne cere să ne închinăm până la pământ, de parcă ar fi Marele Rege al Parthiei, nu Augustul Romei. Dar trebuie să recunosc că e foarte impresionant totul, iar ambasadorii străini se poartă cu respectul și teama cuvenite."*

Maximian, slavă zeilor, rămăsese același soldat inimos, care vorbea pe șleau, deși era acum co-împăratul lui Dioclețian. Dar nimeni nu se îndoia cine era adevăratul conducător. Pe monedele lui Dioclețian era

bătută imaginea lui Jupiter, în vreme ce ale lui Maximian purtau efigia lui Hercules cel musculos.

Chiar dacă Maximian ar fi tolerat ceremonia, n-ar fi avut timp de ea. În anul în care a devenit august, Carausius, amiralul trimis de el și Diocleţian să apere Britania de raidurile saxone, a fost acuzat că și-a însușit prada de război. Decât să fie judecat la Roma, a preferat să se răscoale și s-a autoproclamat împăratul Britaniei. Era un marinar neîntrecut, învinsese categoric nu doar piraţii saxoni, dar și flota trimisă de Maximian împotriva lui. După aceea, forţele noastre fuseseră toate trimise să se opună incursiunilor barbare și nu mai aveau timp să se ocupe de Britania.

Îmi lipsea grădina din Treveri. Deși Colonia, aflată pe malul Rhenusului, în Germania Inferior, avea ziduri atât de puternice încât invadatorii socoteau că e mai bine să le ocolească, se afla destul de aproape de câmpul de luptă și Constantius mă putea vizita între campanii. Casa noastră era lângă zidul estic, între Praetorium și templul lui Mercurius Augustus, și fusese locuită de familiile multor comandanţi înaintea noastră.

Cel puţin acum nu mai trebuia să mă îngrijorez din cauza soţului meu, pentru că fusese chemat la Mediolanum, oraș ales de Maximian drept capitala sa, ca să se consulte cu el și cu Diocleţian. De multe ori m-am întrebat dacă, în lunile petrecute departe de mine, Constantius îmi rămăsese credincios, dar în realitate, dacă aveam o rivală, aceea era imperiul, nu altă femeie. Când ne-am cunoscut, l-am iubit pentru visurile lui. Nu aveam de ce să mă plâng, acum i se ivise ocazia

să-și împlinească o parte din ele. Totuși, soțul meu fiind mereu plecat la luptă, iar fiul meu, lângă împărat, nu prea aveam cu ce să-mi umplu timpul.

Într-o dimineață, Drusilla veni la mine cu o poveste auzită la piață de la un negustor britanic. Carausius își întărise pretenția de împărat al Britaniei, căsătorindu-se cu prințesa Teleri, al cărei tată conducea Durnovaria.

– Dar circulă povești ciudate despre ea, se zice că a fost cândva preoteasă în ținutul unde se află minele de plumb...

Drusilla mă fixă curioasă, știind că soțul meu mă adusese din ținutul apusean. În decursul anilor fusese martoră la destule din priceperile mele ca să mă bănuiască și pe mine că aș fi „un soi de preoteasă“.

Dar nu îndrăznise niciodată să mă întrebe direct și, din obicei, am întors capul, ca să nu vadă în ochii mei că-i confirm bănuielile. Și, întorcându-l, m-am întrebat de ce mă obligau la tăcere inhibițiile cu care mă învățase Ganeda. Ea fusese cea care se temuse de contactul cu lumea exterioară. Dacă n-aș fi înfruntat-o, poate că aș fi moștenit-o și acum aș fi hotărât ce rol ar fi jucat Avalonul în lumea de azi, atât de repede schimbătoare.

Dar acum Dierna hotăra, pentru că sigur fusese nevoie de consimțământul ei pentru căsătoria lui Teleri. Aș vrea s-o cunosc, mi-am zis, pentru că multe erau asemănările dintre situația mea și a ei. Și, pentru prima oară după mai mulți ani, mi-am permis să doresc să mă pot întoarce pe Avalon.

Oare alesesem cum trebuie atunci, cu mulți ani în urmă? Fiul meu nu mai avea nevoie de mine. Dar gândul la Constantius m-a făcut să zâmbesc. Încă mi se tăia respirația când mă gândeam la el și în douăzeci și trei de ani nu îmi dăduse niciodată motiv să mă îndoiesc de dragostea lui.

Într-o zi senină de la mijlocul lui martie, când vântul iute ca un lup flămând gonea norii, Constantius se întoarse din Italia. La început, când i-am văzut expresia de piatră, ca după o bătălie pierdută, am crezut că îl mustrase împăratul, deși nu înțelegeam de ce ar fi Dioclețian nemulțumit. Dacă trebuia mustrat cineva, acela era Maximian, pentru că nu i-a venit de hac lui Carausius. Iar dacă împăratul era nemulțumit, mi-am zis nervoasă, în timp ce supravegheam despachetatul bagajelor, să se ducă el în Galia și să rezolve singur situația de acolo.

Germanii conduși de Crocus, deveniți garda permanentă a lui Constantius, umpleau însă curtea de râsete. Fără îndoială că ar fi fost supărați dacă s-ar fi întâmplat ceva rău. Majoritatea lor stăteau în garnizoanele din Praetorium, bineînțeles, dar, când Constantius era acasă, rămâneau întotdeauna măcar zece dintre ei în preajma lui.

Mă obișnuisem cu trupurile lor masive și umorul lor cam nesărat. M-am mirat că nu venise și Crocus să mă salute, doar mă tratase cu deferența cuvenită unei prezicătoare din neamul lui de la prima întâlnire. Se întâmplase ceva cu el, iar Constantius nu

vorbise cu mine între patru ochi pentru că se temea să-mi spună?

Eram în dormitorul nostru, sortând tunicile soțului meu și separându-le pe cele care trebuiau cusute, când el apăru în prag. Am ridicat capul, i-am zâmbit și l-am văzut că tresare. Se întunecă mai tare la față când cercetă camera cu privirea.

– Constantius, l-am întrebat, simțind un nod în stomac, ce s-a întâmplat?

– Vino cu mine să ne plimbăm, rosti el aspru. Trebuie să discutăm și nu pot să vorbesc... aici...

Aș fi putut să-l asigur că nici unul dintre servitorii noștri n-ar fi tras cu urechea, dar mi s-a părut mai potrivit să-mi schimb papucii de casă cu sandalele mai rezistente și să mă învelesc cu un șal fără să comentez. Sinceră să fiu, nu-mi părea rău să ies din casă într-o zi atât de frumoasă și agitată.

Colonia fusese localitate de graniță. Alte orașe poate că-și neglijau apărarea, dar zidurile ei se înălțau solide, marcate la intervale regulate de turnuri de pază. Aici, malurile fluviului erau deja ridicate, iar zidurile ofereau priveliștea splendidă a podului peste Rhenus și, dincolo de el, a Germaniei Libere.

L-am urmat pe Constantius pe scările de piatră. Urca fără pauze de respirație. Mușchii gambelor i se încordau la fiecare pas. Când am ajuns pe cărare gâfâiam și am fost nevoită să mă opresc și să-mi trag sufletul. Constantius întinse mâna ca să mă susțină, apoi se duse lângă zid și se propti cu palmele de creneluri,

privind spre nord, acolo unde bărcile alunecau leneş pe fluviu, aşteptând să ajung lângă el.

Stomacul mi se făcuse tot noduri de frică. După atâţia ani, îl cunoşteam la fel de bine ca pe mine. Emana un amestec de nedumerire şi nervi atât de puternic, încât părea un înveliş de umbre, deşi stătea în soare. Am început să vorbesc, dar el porni mai departe. L-am urmat, conştientă că trebuia să-l las pe el să se deschidă în faţa mea, când şi cum simţea.

Zidurile fortăreţei de la capătul celălalt al podului sclipeau, soarele se oglindea şi scânteia în undele albastre ale fluviului foarte lat în zona aceea şi foarte grăbit să se verse în mare. În ajunul sărbătorilor, turnam câteva picături de vin în el şi îi rugam pe zei să le ducă în Britania. Când am trecut de turnul din colţ şi am cotit spre Praetorium, ne-a întâmpinat vântul dinspre apă şi mi-am strâns şalul mai tare pe lângă trup.

Constantius încetini pasul. La jumătatea distanţei dintre turn şi poartă, pe porţiunea cea mai lată a drumului pavat dintre zid şi lăcaşurile Praetoriumului, acolo e locul cel mai sigur în care poţi vorbi fără să fi auzit.

– Sunt sigură că nu m-ai adus aici ca să-mi spui că vrei să-l trădezi pe împărat! am rostit eu cu glas tare. Apoi am tăcut brusc, uluită de tonul ridicat din cauza spaimei.

– Nu fi aşa de sigură! spuse Constantius aspru. M-a pus într-o situaţie în care trebuie să trădez pe cineva. Nu am de ales decât pe cine...

– Ce vrei să spui? I-am pus mâna pe braţ şi m-a prins imediat cu celălalt, strângând atât de tare că m-am strâmbat de durere. Ce ţi-a spus?

– Pe Diocleţian îl bântuie o obsesie... cum să extindă puterea în tot imperiul în mod egal şi să-şi asigure o succesiune paşnică. Jură că, după ce el şi Maximian vor fi domnit douăzeci de ani, se vor retrage în favoarea cezarilor lor, care vor lua atunci titlul de august şi vor numi alţii doi, să domnească împreună cu ei.

L-am privit lung, mirată că un om renunţă de bunăvoie la puterea supremă. Dar s-ar putea să fie o idee bună, dacă cei patru împăraţi rămân devotaţi unul altuia. Ideea unui imperiu care să nu fie sfâşiat de războaie civile din cauza succesiunii la tron mi se părea o fantezie.

– Deci vrea să numească doi cezari, am spus, când tăcerea se lungise prea mult.

Constantius înclină din cap aprobator.

– Pe Galerius, la Răsărit. E tot din Dalmaţia, un luptător dârz. I se spune Văcarul pentru că tatăl său păzea vitele... Îşi dădu seama că vorbeşte aiurea şi se opri. Iar la Apus... mă vrea pe mine...

Aveam impresia că ştiusem ce vrea să spună înainte de a-i auzi vorbele. Un vis de-o viaţă, visul lui, un dar primit de la împărat. Sau poate că nu era un dar, dacă era atât de nefericit. Am ridicat ochii spre chipul său atât de drag, veşnic ars de soare, la părul de culoarea inului, argintat pe alocuri, mai rar acum deasupra frunţii late. Pentru mine, rămânea tot tânărul chipeş pe care îl cunoscusem în Britania.

– Dar trebuie să plătesc un preț... răspunse el la întrebarea pe care n-am îndrăznit s-o rostesc. Îmi cere și mie, și lui Galerius, să ne căsătorim în familii imperiale.

Am simțit cum mi se scurge sângele din obraji și m-am proptit de zid ca să nu cad. Constantius fixa orizontul, parcă îngrozit să mă privească. Auzisem că, atunci când ești grav rănit, mai întâi ai un șoc și numai după aceea simți durerea. În răstimpul dintre lovitura primită și propria mea agonie, am găsit o clipă să-l compătimesc pe Constantius, care fusese nevoit să străbată tot drumul de la Mediolanum cu sufletul încărcat. Era un om căruia i se citeau gândurile pe chip, iar eu i-aș fi citit oricum în ochi sinceritatea suferinței.

– Galerius se va căsători cu fiica lui Dioclețian, Valeria, spuse el sec. Pe mine vor să mă însoare cu Teodora, fiica vitregă a lui Maximian.

– Nici n-am știut că are o fiică vitregă... am murmurat, apoi am continuat: *vor* s-o iei în căsătorie? Vrei să spui că n-ai fost încă de acord?

Scutură violent din cap.

– Nu fără să vorbesc cu tine! Nici măcar împăratul nu mi-a putut cere asta. Iar Maximian se gândește la tine cu simpatie. Atât măcar mi-a îngăduit, să afli de la mine, înainte de a se aranja lucrurile... Își înghiți un suspin. Am jurat să-mi dau sângele în slujba Romei, nu și inima! Nu pe tine! Se întoarse spre mine în cele din urmă și mă strânse atât de tare de umeri, încât a doua zi am găsit vânătăi în locul unde fuseseră degetele lui.

Mi-am lăsat capul pe pieptul lui şi am stat amândoi aşa vreme lungă, lipiţi unul de altul. Mai mult de douăzeci de ani, viaţa mea se învârtise în jurul acestui bărbat. De multe ori m-am întrebat dacă credeam că îl iubesc pentru că renunţasem la atâtea pentru el. Mi-am zis că, având atâtea pe cap, probabil că era mai puţin dependent de mine decât eu de el. Acum însă mi-am dat seama că mă înşelasem. În problemele minţii şi ale propriei voinţe, viaţa îl întărise, dar nu avea deloc experienţă în bătăliile inimii. Toată puterea lui de a iubi era concentrată asupra mea.

– La capătul râului se întinde marea, i-am auzit buzele murmurând în părul meu, şi, dincolo de ea, Britania. Te-aş putea duce acolo, aş putea să mă pun în slujba lui Carausius, iar restul imperiului poate să se ducă la Hades! M-am frământat toată noaptea, încercând să dorm la han, în drum spre casă...

– Constantius, am şoptit, asta e ocazia la care ai visat. Toată viaţa te-ai pregătit să ajungi împărat...

– Cu tine alături, Elena, nu singur!

L-am strâns în braţe. Realitatea, ca o suliţă, îmi străpunse inima.

– Va trebui s-o faci, iubitule. Nu-l poţi înfrunta pe Diocleţian. Mă lăsă vocea. Îl are pe Constantin lângă el...

Armura de gheaţă care mă susţinuse până atunci crăpă dintr-odată. Am început să plâng în braţele lui.

Se lăsa noaptea când ne-am întors acasă, cu ochii umflaţi de plâns, dar secaţi de lacrimi pentru o vreme.

Mi-am lăsat palla să-mi cadă pe brațe și i-am spus servitoarei mele personale să ne aducă mâncarea în dormitor, fără să mă uit la ea. Drusilla ar fi știut imediat că ceva nu era în regulă, dar Hrodlind era nouă, o fată germană care de-abia învăța latina.

Constantius și cu mine ne-am întins pe pat, lăsând mâncarea neatinsă. Stăteam tot cu palla pe mine, pentru că frigul îmi pătrunsese până în măduva oaselor. Dacă m-aş fi omorât, mi-am zis, împietrită, nu l-aş fi ajutat cu nimic pe Constantius, dar pe Constantin nu l-ar mai paște nici o amenințare, iar eu n-aş mai suferi. N-am spus nimic, dar Constantius era jumătatea mea de prea multă vreme ca să nu simtă ce gândesc. Sau poate gândea și el la fel.

– Elena, trebuie să rămâi în viață, îmi vorbi cu glas scăzut. În fiecare campanie, de câte ori mă amenințau pericole, numai gândul că tu erai acasă, în siguranță, mi-a dat curajul să le înfrunt. Nu pot să îndeplinesc sarcina care mi se impune acum decât dacă știu că trăiești undeva.

– Ești nedrept. Tu vei fi înconjurat de oameni și responsabilitățile te vor ajuta să uiți. Cine-o să mai aibă nevoie de mine, când tu n-o să mai fii?

– Constantin... În bezna coborâtă între noi, numele răsună prelung – speranța și soarta mea. De dragul lui îmi părăsisem casa ca să plec cu Constantius, de dragul lui trebuia să ne despărțim acum.

Am stat amândoi tăcuți vreme lungă. Constantius mă mângâia pe păr. N-aş fi crezut că, deși cu sufletele sfâșiate, trupurile noastre se mai doreau, dar după un

timp, în ciuda disperării, m-a relaxat atingerea lui caldă, atât de familiară. M-am răsucit în brațele lui, el mi-a dat la o parte părul de pe față și, alungându-și nehotărârea, m-a sărutat.

Buzele mele, țepene de durere, se înmuiară sub ale lui, fierbinți, iar căldura îmi invadă trupul. Cuprins de pasiune, îl adăposti pe Constantius în el pentru ultima oară.

Dimineața, când m-am trezit, Constantius plecase. Îmi lăsase o scrisoare pe masă.

Iubito,

Poți să mă crezi un laș, dacă vrei, dar nu pot pleca de lângă tine decât dacă ochii tăi minunați sunt închiși, iar tu dormi. O să-i anunț pe servitori de schimbările petrecute între noi, ca să nu fii nevoită să le explici tu ceea ce mi se pare chiar mie un vis urât.

Voi rămâne la Praetorium o vreme, dar cred că, și pentru liniștea mea, și a ta, cel mai bine e să nu ne mai vedem. O să trec casa în proprietatea ta, împreună cu sclavii. Bancherii mei au primit instrucțiuni să poți scoate din contul meu cât ai nevoie și, dacă vrei să te muți în altă parte, să transfere fonduri pe numele tău.

Voi ține legătura cu fiul nostru, firește, dar sper că îi vei putea scrie și tu. Pe tine te va plânge în adâncul inimii, chiar dacă devotamentul îl va obliga să mă felicite. Dar să știi că și pe mine ar trebui să mă plângă în aceeași măsură.

Dacă te va lăsa inima ta bună, sper că vei găsi o cale să-mi dai de știre unde mergi și dacă ești sănătoasă. Orice s-ar întâmpla, să știi că, atât cât voi trăi, inima mea va bate pentru tine...

Semnătura lui, de obicei îngrijită, era scrisă tremurat, ca și cum, la sfârșit, îi pierise curajul. Am lăsat bucata de papirus să cadă, cu ochii la patul gol, la camera goală, și cu gândul la șirul nesfârșit de zile în care voi fi nevoită să învăț să trăiesc singură.

Aproape o săptămână nu m-am ridicat din pat, doborâtă de aceeași suferință prin care trecusem la pierderea primului copil. N-am mai primit nici o scrisoare de la Constantius, doar un bilet de la Crocus, agramat, în care își reînnoia devotamentul față de mine. Am mâncat numai când m-a obligat Drusilla, dar n-am lăsat-o pe Hrodlind să mă pieptene sau să schimbe așternutul, pentru că păstra urma corpului și mirosul lui Constantius.

Nu l-am suportat lângă mine decât pe Hylas cel credincios. Cred că numai căldura trupului său moale încovrigat lângă mine și botul rece care mă împungea când voia să-l mângâi m-au ajutat să nu pierd complet legătura cu lumea. Blana îi albise pe la bot și mergea cam țeapăn când se răcea vremea, dar avea inima caldă. Ar fi fost atât de simplu, la primul șoc, să mă refugiez în nebunie. Dar câtă vreme o ființă avea nevoie de mine, câtă vreme Hylas îmi oferea dragostea lui necondiționată, nu eram singură pe lume.

Poate că jalea mea era lipsită de temei rațional, dar când Philip veni la mine într-o după-masă ca să-mi dea vestea plecării lui Constantius din Colonia la Mediolanum ca să se căsătorească, mi-am dat seama că asta așteptasem să aud. Acum rămăsesem singură cu adevărat. La urma urmei, legătura noastră era foarte ușor de dezlegat. Fără negocieri pentru înapoierea zestrei, căci eu nu-i adusesem decât priceperea de preoteasă și dragostea mea, amândouă nepreţuite, ori pentru copil, de vreme ce singurul nostru fiu era în custodia împăratului. La Roma, nu fusesem căsătoriți niciodată cu adevărat, numai pe Avalon.

Mintea mea se urnea foarte încet, dar, în cele din urmă, am lăsat-o pe Hrodlind să mă îmbăieze și să mă îmbrace și pe servitori să facă curățenie în cameră. Dar din casă tot n-am ieșit. Cum aș fi suportat să ies pe stradă, unde orice trecător putea să arate cu degetul spre concubina alungată a noului cezar și să-i râdă în față?

– Doamnă, îmi vorbi Drusilla, lăsând din mână o farfurie cu legume verzi în puțin ulei de măsline, turte de orz fierbinți și brânză proaspătă, nu se poate să trăiești așa. Hai să ne întoarcem în Britania. O să te simți mai bine acasă!

Acasă e Avalonul, mi-am zis, și nu mă pot duce în locul acela, unde ar trebui să recunosc în fața tuturor că fusesem părăsită de Constantius. Dar, deși relațiile cu insula-imperiu a lui Carausius erau încordate, Britania și Roma nu erau în război încă. Navele tot mai navigau pe Marea Britannicum spre Londinium.

Fără îndoială că o femeie înstărită putea să trăiască acolo singură, într-un anonimat respectabil.

Philip a aranjat să ne îmbarcăm pe un vas din portul Ganuenta în a doua zi de vară. Primul lucru pe care l-am făcut când am ieșit din cameră a fost să-l eliberez pe el și pe toți sclavii lăsați mie de Constantius. Majoritatea celor pe care-i cumpărasem pentru casa noastră din Colonia primiră dezrobirea recunoscători, dar am fost uimită de câți membri mai vechi ai gospodăriei au ales să rămână cu mine. Așa s-a făcut că pe vasul spre Londinium urmau să se îmbarce cu mine Philip, Drusilla, Hrodlind – vândută de propriul tată –, Decius, băiatul care se ocupa de grădină, și două fete de la bucătărie.

Cu o zi înainte de plecare, mă plimbam pe drumul spre vechiul templu al Nehalenniei. Hrodlind venea în urma mea. Îl ducea pe Hylas într-un coș. Animalul nu mai putea merge, dar scheuna jalnic de câte ori plecam de lângă el.

Lichenii acopereau mai multe pietre și țiglele acoperișului nu mai sclipeau ca altădată, dar locul arăta neschimbat. Iar Zeița, când m-am oprit în fața ei înăuntrul templului, privi peste mine cu vechea ei seninătate. Numai eu eram alta.

Unde era tânăra care-i adusese ofrande la altar, care vorbea latinește cântat, cu muzicalitatea limbii ei de britanică sau cea care cerceta speriată noul tărâm? După douăzeci și doi de ani, vorbeam cu accentul de pe continent, iar Britania avea să se uite la mine ca la o străină.

Cum să mă mai impresioneze templul, după ce văzusem sanctuarele grandioase din imperiu? Cum să-mi mai vorbească zeița, acum că-mi pierdusem sufletul?

Adusesem cu mine o ghirlandă din flori de primăvară ca să i-o așez la picioare. Am depus ofranda și am rămas cu capul plecat. În ciuda tristeții mele, pacea locului mi se strecura discret în suflet.

Templul era pașnic, dar nu tăcut. Rândunelele își făceau cuib în streșini, fremătând și ciripind grațios, într-un cor de șoapte profunde – sunetul primăverii. N-am mai simțit nevoia să cobor la apele izvorului, pentru că mă înconjura clipocitul lor. Senzația de Prezență copleșitoare mi-a spus că Zeița intrase în templu și stăteam pe pământ sfânt.

– Unde ai fost? am șoptit, strivindu-mi lacrimile usturătoare cu pleoapele închise. De ce m-ai părăsit?

Așteptarea mi-a fost repede răsplătită. Zeița era prezentă acolo, ca întotdeauna, și în apa care curge, și pe potecile lumii, pentru cei gata să stea liniștiți și să asculte cu sufletul. Hylas scoase capul peste marginea coșului și se uită la un punct de lângă statuie cu privirea cu care mă întâmpina de obicei când mă întorceam acasă dintr-o călătorie. Mi-am zis că punctul trebuie să fi fost exact deasupra izvorului ascuns.

M-am răsucit și am ridicat mâinile în semn de salut.

– Elen, Doamna Cărărilor, ascultă-mi jurământul. Nu mai sunt nevastă și am fost alungată din Avalon, dar voi fi preoteasa ta, dacă îmi vei arăta ce vrei să fac...

Am închis ochii. Nu știu ce-a fost, poate că soarele, coborând spre apus, alese tocmai clipa aceea să

strălucească prin ferestrele înalte, sau poate că un servitor de-al templului adusese o lampă, pentru că am perceput o explozie de lumină. Deși țineam ochii închiși, văpaia sparse întunericul care-mi înghițise spiritul la plecarea lui Constantius și mi-am simțit inima ușoară. Aveam să supraviețuiesc.

Londinium era cel mai mare oraș din Britania, mai mare decât Sirmium sau Treveri, poate cât Roma. Am reușit să cumpăr o casă confortabilă în partea de nord-est, lângă drumul principal către Camulodunum. Aparținuse unui negustor de mătăsuri – războaiele lui Carausius îi ruinaseră afacerea – și în zona aceea era destul teren deschis pentru grădini de legume și pășune, încât te puteai crede la țară.

Am început să duc un trai liniștit de văduvă, căci asta credeau vecinii despre mine. Nu m-am sinchisit să-i corectez, dar mergeam regulat la băi, la teatrele și în piețele orașului. Încetul cu încetul, frământarea mea lăuntrică se potoli. Asemenea unui legionar care a pierdut un membru în bătălie, am învățat s-o înlocuiesc cu altceva și câteodată chiar să mă bucur de ceea ce aveam, fără să-mi amintesc imediat de ceea ce nu voi mai avea niciodată.

Din când în când, soseau vești de la Roma. Constantius se căsătorise cu Flavia Maximina Teodora în idele lui Maia – lună considerată cu ghinion pentru căsătorii. Nu puteam să nu sper că tradiția se va adeveri în cazul lui. Dar, și dacă el încă plângea după mine, asta nu-l împiedica să-și facă datoria de soț,

pentru că la sfârşitul anului am auzit că Teodora îi născuse un fiu numit Dalmatius.

Teodora nu era mai tânără decât mine, dar se pare că soţul ei nici nu-şi agăţa bine centura de piciorul patului, că ea şi rămânea gravidă. După Dalmatius, se născură, unul după altul, încă trei copii: un fiu, Iulius Constantius, şi două fiice, Constantia şi Anastasia. N-am văzut-o niciodată pe Teodora, aşa că nu ştiu dacă era atât de frumoasă cum spuneau, obligatoriu, panegiricele.

Nu mai aveam cum să aflu veşti din armată, dar tot îmi ajungeau la urechi bârfe la piaţă. Situaţia politică degenera. După ce-a lăsat-o pe Teodora gravidă, Constantius s-a întors la armată şi şi-a folosit autoritatea de cezar să pornească un atac asupra Gesoriacumului, portul din care îşi menţinuse Carausius autoritatea în nordul Galiei. Fortăreaţa navală era de nepătruns, dar, ridicând un dig la intrarea în port, Constantius a reuşit să taie legăturile de sprijin sosit pe apă ale oraşului şi, pe la mijlocul verii, garnizoana s-a predat.

Următoarea lui mişcare a fost să-i atace pe franci, aliaţii lui Carausius, la gurile Rhenusului. Negoţul avea deja de suferit şi, pentru prima oară, oamenii au început să murmure proteste la adresa împăratului lor obraznic. Se zvonea că soţia lui, Teleri, cea care fusese iniţiată pe Avalon, se întorsese la tatăl ei, prinţul din Durnovaria. Îşi iubise ea soţul roman, m-am întrebat, sau fusese căsătoria lor un aranjament politic din care a fost fericită să scape? Teleri avea atâţia ani

câţi ar fi avut Becca dacă ar fi trăit. Mi-ar fi plăcut să stau de vorbă cu ea.

Şi atunci, chiar înainte de sărbătoarea culegerii recoltei, pe străzi au apărut oameni strigând că împăratul Carausius era mort şi că Allectus, administratorul finanţelor lui, îi luase locul pe tron, recompensându-i generos pe mercenarii franci ai fostului stăpân pentru a-l susţine. Când s-a anunţat că se va căsători cu Teleri, am scuturat mirată din cap. Poate că Allectus îşi zicea împărat, dar era limpede că voia să fie Mare Rege după tradiţie, prin căsătoria cu regina şi, prin ea, cu pământul.

Stăteam în mulţimea care se uita la cuplul împărătesc în drum spre sărbătoarea nunţii lor. Allectus afişa o veselie exagerată, deşi ţinea încordat de hăţuri. Când trecu prin faţa mea trăsura în care se aflau Teleri şi tatăl ei, am zărit scurt un chip palid sub o claie de păr negru. Arăta de parcă mergea la execuţie, nu spre patul conjugal.

Constantius va pune capăt curând pretenţiilor lui Allectus, nu mă îndoiam. Dar a trecut un an, apoi încă unul, şi de la Roma nu a venit nici o provocare. Allectus a scos o serie de monede în mare grabă, apoi a redus birurile. I-aş fi putut spune că popularitatea de scurtă durată nu avea să repare fortificaţiile dacă atacau picţii sau Roma decidea să-şi recupereze teritoriul rătăcit.

Dar am avut grijă să nu ştie nimeni cine sunt. Constantin îmi scria regulat, rânduri pline de veselie, dar prea puţine păreri de-ale lui, de parcă suspecta că cineva

de la curtea împăratului îi citea scrisorile. Nu cred că pe ale mele le citea cineva. La urma urmei, nu era nimic neobișnuit să ai un fiu în armată, peste graniță. Nu în legătura mea cu Constantin stătea pericolul.

De la Constantius nu mai primisem nici un semn de când mă părăsise, dar îl visam. Nu credeam că m-a uitat. Aș fi fost un ostatic prețios dacă Allectus ar fi știut cine locuia în capitala lui.

În al treilea an de la întoarcerea mea în Britania, la începutul toamnei, am avut mai multe vise. În primul, un dragon s-a ridicat din valuri și s-a încolăcit în jurul stâncilor albe de la Dubris, păzind țărmul. A venit o vulpe care s-a lingușit de el până când i-a distras atenția și pe urmă i-a sărit la gât și l-a mușcat. De la asta i s-a tras moartea dragonului uriaș. Vulpea s-a umflat în pene, s-a îmbrăcat în mantie de purpură, și-a pus coroană de aur și s-a plimbat într-un car de aur prin ținut.

Nu era un vis greu de interpretat, deși nu înțelegeam de ce îmi trimiteau zeii viziuni despre cele deja întâmplate. M-am gândit că totuși poate se va petrece o schimbare și l-am trimis pe Philip mai des în forum să audă vești.

Al doilea vis a fost mai stăruitor. Deasupra mării veneau două stoluri de vulturi. Primul a fost împins înapoi de vânt, dar al doilea s-a ascuns în ceață și printre nori și a plutit spre pământ. Un stol de corbi s-a înălțat să li se împotrivească. Mi-am dat seama că apărau vulpea, dar vulturii s-au dovedit mai ageri și au ucis-o. Corbii s-au retras, țipând, spre Londinium.

Apoi a reapărut primul stol de vulturi și a plonjat exact la timp asupra corbilor, pe care i-a înfrânt pentru totdeauna. La sfârșit, s-a ivit un leu în mijlocul lor, iar oamenii au venit din oraș ca să-l aclame plini de bucurie.

Când m-am trezit, ploaia biciuia acoperișul. Vreme urâtă pentru marinari, mi-am zis, somnoroasă, dar am sărit imediat în capul oaselor, convinsă că Constantius lupta cu furtuna. Dar, dacă visul meu se adeverea, era în siguranță. Mai degrabă Londinium se afla sub amenințare, dacă trupele france erau înfrânte și atacau orașul.

I-am spus Drusillei să facă provizii de hrană pe mai multe zile. La apusul soarelui, am auzit că armata romană venea, în sfârșit, spre noi. După unii, legiunile urmau să atace Portus Adurni, unde le aștepta flota lui Allectus, după alții, urmau să meargă până la Rutupiae și de acolo să mărșăluiască la Londinium. După visul meu, Constantius avea să își împartă trupele în două și să atace în ambele părți. În noaptea aceea am dormit prost, neștiind ce va aduce dimineața.

Toată ziua următoare, veștile și zvonurile străbătură orașul în lung și-n lat. Furtuna îi mânase pe romani înapoi, spuneau unii. Alții susțineau că avansau prin nord, pe la Clausentum, și luptau lângă Calleva. Se lăsase deja întunericul când Philip veni de la forum cu vestea adusă de un călăreț că Allectus era mort, iar barbarii lui franci, care suferiseră cele mai mari pierderi, se retrăgeau spre Londinium, jurând că orașul va plăti pentru pierderile lor. Străzile gemeau de oameni îngrijorați care făceau schimbi de zvonuri.

Philip mă imploră să fugim – știa din copilărie ce înseamnă un oraș prădat –, dar, până acum, toate decurgeau așa cum le visasem și aveam încredere că romanii lui Constantius vor sosi la timp ca să salveze orașul. Nu hotărâsem încă ce-o să fac când va veni. Aș putea rezista tentației de a-l vedea? Și dacă l-aș vedea, ce s-ar alege de pacea mea sufletească, atât de greu câștigată? M-am culcat ca de obicei, mai mult ca să-i liniștesc pe ai casei și, spre surprinderea mea, am avut alt vis.

Vulpea zăcea moartă pe câmpul de luptă. De lângă ea se înălță o lebădă neagră care dădea disperată din aripi în aerul răscolit de vânt, urmărită și de vulturi, și de corbi. Când ateriză, în sfârșit, lângă Palatul Guvernatorului, se trezi amenințată de un leu. Dar apăru un ogar de pe o stradă laterală și ținu leul la distanță până când lebăda găsi puterea să scape din nou.

Când m-am trezit, lumina dimineții se strecura printre perdelele patului. Afară se auzeau strigăte, dar m-ar fi trezit cineva dacă pericolul ar fi fost foarte aproape. Am stat liniștită, trecând în revistă amănuntele visului, până când m-am convins că mi-l aminteam bine.

Când m-am sculat, într-un sfârșit, servitorii erau adunați în bucătărie.

– Vai, stăpână, exclamă Drusilla, s-a dat o bătălie la marginea orașului! Flota Stăpânului a venit de la Tanatus să ne salveze de barbarii franci!

E aici, mi-am zis, *sau va veni curând*. Inima porni să-mi bată mai repede, iar zidul care mă proteja de

amintiri începu să se dărâme. Dacă ne întâlnim, o să-i mai par frumoasă? Trecusem de patruzeci de ani, mă îngrășasem puțin și aveam fire argintii în păr.

– Lumea zice că o să intre cu legiunea în oraș până după-masă, spuse Philip. Garnizoana lăsată de Allectus aici a fugit deja, iar funcționarii superiori și servitorii se agită dintr-o parte într-alta ca să-și strângă lucrurile și să plece înainte de sosirea lui Constantius, adăugă el râzând.

Dar în visul meu, lebăda nu reușise să scape. Constantius nu va dori să-i facă rău, dar, Carausius și Allectus fiind amândoi morți, Teleri era singura pe care o mai putea lua prizonieră. Mi se părea un sacrilegiu ca o femeie care fusese cândva preoteasă a Avalonului să fie obligată să meargă, prizonieră, spre triumful unui general roman.

Am terminat de mâncat terciul de ovăz și am pus vasul pe masă.

– Philip, într-o oră vreau trăsura pregătită. Tu și Decius veți merge de-o parte și de alta. Aduceți cu voi ciomegele să descurajați mulțimea dacă vrea să ne atace.

Se uită la mine uluit, dar învățase că poruncile date pe un asemenea ton nu trebuiau comentate. Puțin înainte de prânz am ieșit pe poartă, în drum. Trăsura era mai potrivită pentru drumurile de țară, dar în partea de sus avea draperii de piele care se puteau trage. Printre ele am zărit străzile pline de oameni bine dispuși, ca într-o vacanță. Unii construiau deja o arcadă

din frunze verzi de o parte și de alta a drumului principal care ducea la forum și o împodobeau cu flori.

Mă jucam agitată cu haina. O cumpărasem cu mulți ani în urmă pentru că era de un albastru ca al Avalonului, și din același motiv o purtasem numai rareori. Palla mea de lână subțire, tot albastră, dar mai închisă, îmi apăra obrazul ca un voal. Philip nu îndrăznise să-mi pună întrebări. Dacă veneam acasă cu mâna goală, m-ar fi crezut nebună, deși la fel ar fi zis despre mine dacă îmi reușea planul.

Nimeni nu păzea porțile Palatului. L-am îndrumat pe vizitiu să tragă lângă o poartă laterală pe care o știam de când fusesem odată cu Constantius în vizită în Britania, am coborât din trăsură și m-am furișat înăuntru. Coridoarele purtau urmele unei plecări precipitate. M-am îndreptat iute spre suita de încăperi ocupate de obicei de guvernator și pe care bănuiam că le preferase Allectus.

Într-una dintre ele, singură, așezată pe pat, îmbrăcată doar pe jumătate și privind în gol, am găsit lebăda neagră.

Așa cum mă așteptam, era minunată, cu pielea albă și păr negru cârlionțat alunecând pe umeri, nu chiar așa de tânără cum părea la prima vedere, pentru că avea riduri brăzdate de amărăciune la colțurile gurii cu buze pline și cearcăne sub ochii negri.

– Teleri...

I-a trebuit o clipă lungă să reacționeze, ca și cum spiritul îi rătăcise pe undeva. Dar ceața din priviri îi dispăru când văzu veșmântul albastru.

– Cine ești?

– O prietenă... Trebuie să vii cu mine, Teleri. Adună repede tot ce vrei să iei cu tine.

– Servitorii mi-au luat giuvaierurile... șopti ea. Nu erau ale mele, ci ale *lui*. Nu am nimic al meu... Singură, nu sunt nimic.

– Atunci vino așa cum ești, dar repede. Cezarul nu ți-ar face rău, dar nu cred că vrei să fii trofeul victoriei sale.

– De ce să am încredere în tine? Toți m-au trădat, până și Avalonul...

M-am bucurat că mai avea, cât de cât, instinctul să se apere, dar nu era timp de lacrimi. În depărtare, mulțimea vuia ca valurile înspumate. Locuitorii din Londinium ovaționau. Am dat la o parte palla ca să-mi vadă semiluna dintre sprâncene.

– Pentru că și eu am fost cândva preoteasă. În numele Mamei noastre, te implor să vii cu mine.

Ne-am țintuit din priviri clipe îndelungate. Nu știu ce a citit în ochii mei, dar când am întins mâna și m-am întors să plec, Teleri se înveli cu un cearșaf și veni după mine.

Am fugit în ultimul moment. Când trăsura mea ieși scârțâind pe poartă și coti pe un drum lateral, dinspre forum am auzit goarnele trâmbițând și tropăitul ritmic al sandalelor cu ținte. Am strâns bancheta de lemn până mi s-au albit încheieturile. Oamenii strigau – îi auzeam tot mai clar pe măsură ce înaintam – *Redditor Lucis! Cel ce ne-a redat lumina...*

Strălucirea care se răspândea în sinele meu conștient n-o puteau ascunde nici ochii mei închiși. Venea Constantius și sufletul îmi radia de fericire. Oare simțea că sunt pe-aproape sau îl distrăgeau responsabilitățile funcției și tumultul?

În vreme ce locuitorii din Londinium își ovaționau salvatorul, pe obraji îmi curgeau lacrimi tăcute.

13

296–305 AD

În săptămânile petrecute de Constantius în Britania mi-am respectat jurământul și n-am încercat să-l văd, dar am plătit scump stăpânirea de sine. Scurgerea lunară, niciodată regulată, aproape că-mi dispăruse, și acum alte semne, de la bătăi puternice ale inimii la valuri de căldură, mă secau de parcă îmi curgeau lacrimi din tot corpul, sporindu-mi nenorocirea.

Între timp, orașul se veselea la aflarea veștii că Teodora îi dăruise lui Constantius încă un copil. Știam că suferise cumplit la despărțirea noastră, dar acum probabil că aprecia avantajele unei soții cu sânge împărătesc, tânără și fertilă. Constantin mi-a scris că pleca în Egipt cu Dioclețian, să lupte împotriva cuiva numit Domitius, care stârnise o revoltă acolo, așa că am adăugat necazurilor mele grija pentru siguranța lui.

În primele zile, Teleri rătăcea prin casă ca o fantomă, ciugulea din mâncare și răspundea monosilabic

când insistam să stăm de vorbă cu ea. A patra zi, dimineața, am prins-o la colț în atrium, unde stătea să admire altarul Zeiței Mamă.

– În fiecare dimineață îi ofer o floare. Se mai face așa pe Avalon?

Se întoarse spre mine. Ochii ei îi căutară pe ai mei, apoi se plecară sub genele dese.

– Nu știu, dar când am ajuns pe insulă eram deja mare și Doamna m-a izgonit... înainte de a-mi termina inițierea acolo. Își dădu la o parte părul de pe frunte, vrând parcă să arate că nu avea nici o semilună albastră tatuată acolo. Dar tu ai fost preoteasă. Cum de ai părăsit Avalonul?

Am făcut un pas înapoi, conștientă de semnul de pe fruntea mea. Cum îndrăznea copila asta să întoarcă propria mea întrebare împotriva mea? M-am revăzut pe malul Lacului, în vreme ce preotesele se întorceau cu spatele la mine și Ganeda mă alunga de pe Avalon.

– Am fost exilată pentru că am înfruntat voința Doamnei. Tu, pentru că ai respectat-o, i-am răspuns pe ton aspru. Amândouă trebuie să trăim cu gândul că noi am ales. Dar *tu* te poți întoarce.

Teleri scutură din cap și se înveli mai bine cu palla, de parcă i-ar fi fost frig.

– Doamna nu mă vrea... Nu mi-a trimis nici o veste...

Amândouă am fost alungate, mi-am zis cu amărăciune, *și amândouă visăm încă Avalonul*... Ce era mai rău, să nu mai ai pe cine să iubești sau să fii despărțită

de dragostea ta de un golf cât marea de lat, deşi e numai la o leghe de tine?

– Atunci vei rămâne cu mine, i-am spus, încercând să-mi ascund propria durere în spatele înfăţişării calme.

La sfârşitul acelei luni, Constantius a părăsit Britania. Nu mai aveam nici de ce să mă prefac că sunt veselă. Nu-l văzusem, dar parcă ne despărţiserăm a doua oară. Am căzut într-o disperare mai neagră ca Styxul. Stăteam în dormitor, cu draperiile trase, nu voiam să mă ridic din pat şi nici reţetele fine ale Drusillei, nici rugăminţile lui Hrodlind nu m-au convins să mănânc.

Am zăcut aproape o săptămână, timp în care am acceptat numai tovărăşia lui Hylas, atât de bătrân, că-şi petrecea zilele moţăind lângă mangal, deşi când eram în casă se ţinea scai după mine prin toate camerele. Profitam de slăbiciunea mea, pentru că, deşi îi promisesem lui Constantius că n-o să-mi iau viaţa, alunecarea lentă în uitare părea un sfârşit fericit al suferinţei.

Când şubrezeala trupului a slăbit obstacolele minţii, am avut o viziune.

Rătăceam într-un peisaj învăluit în neguri, ca la marginea Avalonului. Venisem s-o văd pe Zeiţă, să fac pasul următor în iniţierea mea, să trec dincolo de Mamă şi s-o cunosc pe Bătrână. Înainte, numai pe Mamă o vedeam. Aceasta trebuie să fie chipul central al Zeiţei, iar cele din stânga şi din dreapta ei, slujitoarele: Nimfa şi Bătrâna.

Dar ceea ce înduram acum era naşterea finală, ultima încercare a forţei şi curajului. Acum, confruntându-mă eu însămi cu depăşirea stadiului de mamă, eram obligată să cunosc tragedia universală a mamelor. Până şi Iisus, după religia creştină, a avut o mamă şi l-am văzut, iarăşi şi iarăşi şi iarăşi, proptit de braţul ei, şi când viaţa l-a părăsit şi l-a înfrânt, a strigat şi către ea. „Ca un bărbat", am zis, „a mers până la capăt şi a murit ca un erou şi le-a lăsat pe femei să-i adune la un loc munca după aceea." Teama pentru propriul meu fiu m-a cuprins şi am plâns amarnic: „Oare Mama trebuie să-şi lase copiii să plece numai pentru a fi crucificaţi?"

Am întrebat ce era dincolo. Din nou şi din nou, am primit drept răspuns senzaţia că eram doar decorul de la prova navei care spintecă apa spre necunoscut.

Apoi mi s-a părut că înţeleg tragedia fundamentală a femeii. Îmi pierdusem mama înainte de a o cunoaşte şi am rămas singură, disperată, rătăcită, căutând alinare. Aşa se întâmplă cu noi, femeile, până la moarte. Suntem obligate să le împrumutăm bărbaţilor din puterea noastră, să ne purtăm copiii în pântece şi apoi să-i hrănim. Străinii mă vedeau puternică, dar nu eram decât un copil plângând în întuneric după mângâiere, mama plecase şi nu se va mai întoarce la mine niciodată.

Apoi cuţitul răsucit în rană. Nici n-am învăţat bine să mă ţin pe picioare, nici n-am avut timpul sau puterea să mă cunosc, că m-am şi trezit în palmă cu o mână mai mică decât a mea şi Vocea a spus:

– Uite, ea e verişoara ta mai mică. Ai grijă de ea.

Aceasta este confruntarea cu Viața, prima oară când înțelegem că poate ar trebui să strigăm din străfunduri „Nu!“ și să lovim forma aceea micuță și s-o zdrobim până cade moartă și rece și nu mai cere nimic, și să fugim, libere, descătușate, țipând: „Mami, stai, sunt numai eu.“

Altfel, trebuie să facem cealaltă alegere, să fim lipsiți de Mama, să *devenim* mama și s-o prindem pe micuță când cade, să-i ștergem lacrimile, s-o legănăm până adoarme, să ne lipim una de alta pe întuneric, pentru că și ea, și eu avem aceeași nevoie de alinare, iar eu sunt mai puternică, deci eu trebuie să dau...

Asta făcusem eu, mi-am dat seama când imaginile strălucitoare s-au stins, mai întâi pentru Becca și Dierna, iar mai târziu pentru un șir întreg de servitoare și neveste de soldați și ofițeri tineri de sub comanda soțului meu. Și pentru Teleri, deși, la sfârșit, am dezamăgit-o.

La gândul acela, mi-am dat seama că nu eram singură în cameră. Lăsasem ordin categoric să nu fiu deranjată, dar eram prea vlăguită să mă supăr. Am deschis ochii.

Teleri stătea lângă patul meu, prăbușită în scaun, de parcă venise de ceva vreme. În poală ținea un vas cu terci de ovăz. Aburea, iar mirosul mi-a adus aminte de o dimineață geroasă din Sala Preoteselor, când ne adunaserăm toate să mâncăm masa zilei în jurul focului central. Mirosul a fost acela care m-a trezit din viziune, aroma terciului cu miere și mere uscate, cum se făcea pe Avalon.

– Servitorii n-au îndrăznit să te deranjeze, vorbi ea cu glas moale, dar eu nu vrea să adaug păcatelor care deja mă apasă și pe acela că te-am lăsat să mori, deși puteam să fac ceva.

Am căutat să mă refugiez în siguranța deprimantă a disperării, dar stomacul meu protesta. Aparent, trupul meu se hotărâse să trăiască și nu avea rost să mă împotrivesc. Oftând, am întins mâna spre vas.

– Când te faci bine, voi pleca de la tine. Mă întorc pe Avalon. N-ar fi trebuit să plec niciodată și, dacă Dierna mă alungă, voi rătăci până când moartea mă va duce în Negurile dintre lumi.

Asta făceam și eu, mi-am zis posacă, fără să mai călătoresc în Ținutul Verii, dar nu mai aveam dreptul s-o critic, mi-am zis.

– Vino cu mine, Elena. Oricine-ai fost și indiferent de ce te-au exilat, în lumea asta nu există fericire nici pentru mine, nici pentru tine.

Am înghițit puțin terci, reflectând la vorbele ei. Fusesem uitată? Ganeda ar fi putut foarte bine, în amărăciunea ei, să-mi șteargă numele din șirul preoteselor. Însă explicația poate era mai simplă.

– Când am locuit pe Insula Sfântă, mi se spunea Eilan, i-am spus încet și am văzut cum face ochii mari.

– Tu ești cea care ai fugit cu un ofițer roman! N-a mai fost așa un scandal din zilele primei Eilan, Mare Preoteasă la Vernemeton. Dar Dierna spunea că ai fost bună cu ea când era mică și întotdeauna te vorbea numai de bine. A murit romanul tău, deci? Servitorii tăi nu vorbesc de el.

– E mort numai pentru mine, i-am răspuns printre buzele înțepenite. E Constantius Chlorus, tatăl fiului meu, Constantin.

Ochii lui Teleri se umplură de lacrimi.

– Eu am fost căsătorită cu Carausius, un om bun, deși nu l-am putut iubi niciodată, și cu Allectus, pe care l-am iubit, deși nu a făcut bine Britaniei, nici mie.

– A fost voia Diernei?

Până la urmă, se pare că Ganeda își instruise nepoata bine.

– A vrut să-l lege într-un fel pe Apărătorul Britaniei de Avalon...

Am dat aprobator din cap, înțelegând că aceeași speranță mă trimisese și pe mine cândva să-l caut pe Constantius.

– Dierna e o mare preoteasă, chiar dacă eu am avut o soartă tristă. Sunt sigură că te va primi cu brațele deschise...

Și pe urmă va încerca să mă folosească, pentru binele Avalonului... am continuat amărâtă ideea în gând. Cândva puteam pretinde să fiu Doamna Insulei Sfinte în aceeași măsură ca Dierna, dar fusesem plecată prea multă vreme și, deși părăsită de Constantius, fiul lui, a cărui ultimă scrisoare zăcea și acum pe masa de lângă patul meu, avea mai multă nevoie de sfatul meu decât preotesele Avalonului.

– Diernei, dar numai ei, poți să-i spui că trăiesc și-i trimit dragostea mea. Dar cred că Zeița mai are niște sarcini pentru mine în lumea asta.

Peste o săptămână, când am venit la dejun, am aflat că Teleri plecase. Mai avea din banii primiți de la mine să-și cumpere haine și nu mai puteam face altceva pentru ea decât s-o rog pe Doamnă să-i binecuvânteze călătoria.

Venise primăvara în Londinium. Fluviul Tamesis se umfla de ploaie, iar frunzele dădeau pe fiecare creangă, întâmpinând păsările revenite la cuiburi. Trupul meu a început să prindă puteri și am simțit brusc nevoia să ies afară, să mă plimb pe pajiști și de-a lungul apei care traversa orașul. Altădată mergeam pe lângă forum și până la băi, chiar mai departe, la templul lui Isis, construit la porțile apusene ale orașului. Cu fiecare zi deveneam tot mai puternică și mai puțin dornică să zac supărată în casă și să-mi plâng nenorocirea. Simțeam lipsa labelor lui Hylas la călcâiele mele, dar bietul animal murise imediat ce mă înzdrăvenisem eu, așezat la locul lui obișnuit, la capătul patului meu, vrând parcă să mă păzească cu spiritul lui. Au trecut multe săptămâni până când n-am mai așteptat să aud plescăitul labelor pe pardoseală sau zgâriatul la ușă. Trăise mult pentru un câine, dar nu reușeam să mă conving să-mi iau altul.

Între Isaeum și templul Dianei se afla atelierul unui cioplitor în piatră. Mi-a trecut prin cap să-i comand o sculptură în relief cu *Matronae*, cele trei mame cinstite în tot imperiul. Dar m-am gândit că lucrarea trebuie să arate altfel, așa că, în afară de reprezentarea obișnuită – două dintre cele trei figuri țineau coșuri

cu fructe, iar a treia, un copil – i-am cerut meșterului să cioplească o a patra, cu un câine în poală.

Poate că Mamele au fost recunoscătoare, pentru că în luna următoare am cunoscut trei persoane care aveau să-mi schimbe viața în anii pe care i-am petrecut în Londinium.

Pe prima am întâlnit-o imediat ce am terminat de negociat sculptura. Plecasem să caut un loc să mănânc puțină pâine cu cârnați înainte de a pleca acasă. Când să dau colțul, era să mă împiedic de un ghem de blană și, privind în jos, m-am trezit înconjurată de pisici. Dacă era un semn, nu-l înțelegeam. Trebuie să fi fost peste douăzeci de animale, de toate mărimile și culorile, așteptând nerăbdătoare în fața unei clădiri cam dărăpănate, ridicate în spatele templului lui Isis.

Am auzit vorbă iute în grai străin, m-am întors și am zărit o femeie scundă și rotofeie, îmbrăcată cu câteva tunici și o palla pestriță în culori aprinse, proptită în toiag. Avea un batic de culoarea purpurei peste părul negru și ducea un coș care mirosea tare a pește, de la distanță. Ridică privirea și mă văzu.

– Of, îmi cer iertare, mi se adresă ea în latină. Sunt foarte insistente, pisicuțele astea lacome, dar sunt singura care le dă de mâncare, știi.

Deschise coșul și, în timp ce împărțea pisicilor capete de pește, am văzut că avea dungi de fard negru în prelungirea ochilor și că pielea ei strălucea cald, dar nu arsă de soarele Britaniei. La gât purta un pandantiv în formă de pisică, în stil egiptean.

– Ești preoteasă? am întrebat-o.

– Sunt Katiya și o slujesc pe Bast.

Duse mâna la frunte în semn de omagiu, dar își dădu seama că ține o bucată de pește. O aruncă unui motan portocaliu care aștepta lângă ea.

– În Răsărit, ne închinăm la Bast, Pisica-Regină, vorbi ea cu glas melodios. Căutăm sufletul lui Isis, Purtătoarea de Lumină, Mama-Lună, blândă protectoare. Către altarul lui Per-Bast ne îndreptăm rugăciunile... Dar eu sunt singura din Londinium care face așa, adăugă ea, scuturând din cap. În Egipt, toată lumea știe că pisica e sacră pentru Zeiță, dar negustorii aduc pisici în Britania și le abandonează și nu le pasă nimănui de ele. Numai preoții lui Isis îmi dau voie să stau aici, știind că Bast și Isis sunt surori. Fac și eu ce pot.

– Zeița mea iubește câinii, am spus eu, dar cred că Bast e și sora *ei*. Vrei să primești o ofrandă?

– În numele Doamnei mele, răspunse femeia. Se scotoci prin haine și scoase un săculeț de plasă care nu puțea așa de tare a pește ca și coșul. Am aruncat câteva monede în el. Le hrănesc pe micuțele astea și compun cântece. Vino la mine când ești tristă, nobilă doamnă, și te voi înveseli.

– Probabil că voi veni! i-am promis, râzând în ciuda tristeții.

Cât am rămas la Londinium, am vizitat-o pe Katiya săptămânal și i-am dus ofrande. Ca să echilibrez lucrurile, am făcut o donație templului Dianei, care iubește câinii de vânătoare, de dragul câinilor fără stăpân. Câteodată duceam acasă câte unul, găsit. Îmi plăcea

să aud plescăitul labelor prin casă, dar de nici unul nu m-am atașat ca de Eldri și Hylas.

A doua întâlnire a avut loc într-o zi când am observat numele Corinthius pe o firmă deasupra unei uși. M-am oprit, amintindu-mi de bătrânul grec care-mi fusese tutore în copilărie. Dinăuntru se auzeau glasuri tinere declinând verbe grecești. Corinthius îmi spusese că avea de gând să deschidă o școală. L-am rugat pe Philip, care mă însoțea, să bată și să se intereseze cine stătea acolo. Curând stăteam la un pahar de vin cu un tânăr care mi-a spus că era fiul bătrânului meu tutore. Ajuns la Londinium, acesta se căsătorise și-l avusese pe fiul său pentru a-i moșteni școala.

– O, da, doamnă, tata vorbea deseori de dumneavoastră, spuse Corinthius cel tânăr. Zâmbi, arătându-și dinții strâmbi. Obișnuia să spună că erați mai inteligentă decât toți băieții pe care-i învățase vreodată, mai ales când nu mă prea descurcam la lecții.

Nu mi-am putut reține zâmbetul.

– A fost un învățător bun. Aș vrea să fi studiat mai mult cu el, dar am avut noroc și așa, că tata a fost de acord ca o fetiță să primească măcar atâta educație.

Nu i-am spus că studiile mele cu bătrânul grec fuseseră urmate de o educație intense pe Avalon.

– Da, așa-i, confirmă din cap Corinthius. Uneori, când îmi văd elevii cu surorile lor, îmi pare rău că nu pot preda și fetelor. Cred că unii părinți ar fi de acord, dar nu le-ar plăcea ca fetele să învețe cu un bărbat, iar aici nu sunt așa de multe femei educate ca la Roma sau Alexandria... Îmi umplu paharul.

– Ştii, mi-am dorit întotdeauna o fiică pe care s-o învăţ ceea ce ştiu. Ai putea să le propui mamelor băieţilor care au surori să mă viziteze. Soţul meu mi-a lăsat destul ca să am din ce trăi, dar mă simt cam singură şi mi-ar plăcea mult să am... un cerc... de prieteni.

– Veţi fi ca Sappho printre fecioarele din Lesbos, exclamă Corinthius, adorata zeilor!

– Poate nu chiar ca Sappho, i-am răspuns surâzând, pentru că în Drepanum citisem nişte poezii pe care tutorele meu nu mi le arătase niciodată. Dar spune-le femeilor şi vom vedea ce va fi.

Corinthius se ţinu de cuvânt şi, când sculptura cu *Matronae* era gata şi altarul instalat, un grup de mame cu fiicele lor veneau la mine când era lună nouă şi lună plină. Dacă ceea ce le învăţam ţinea mai mult de Avalon decât de Atena, era treaba noastră. Dar nici lor, primelor surori de spirit pe care mi le-am făcut după ce am plecat de pe Insula Sfântă, nu le-am spus a cui soţie fusesem.

A treia întâlnire s-a petrecut la băi, unde sigur ajungeai să cunoşti tot oraşul în cele din urmă, în orele rezervate femeilor. Printre aburi, toate arătau misterioase, dar mi s-a părut cunoscută vocea care comenta atât de tare preţul prea ridicat al grâului şi chipul cu pomeţi înalţi şi ten ars de soare.

– Vitellia, tu eşti? am întrebat-o când, în cele din urmă, a tăcut. Am văzut, prin aburi, că tot mai purta medalionul în formă de peşte.

– Cerul fie binecuvântat, e Elena! Când am auzit de... căsătoria lui Constantius... m-am întrebat...

– Sst! Am ridicat brațul. Nu vorbesc despre asta aici. S-a avut grijă de mine și cei de aici mă cred văduvă, cu fiul servind în armată, peste graniță.

– Păi, atunci hai să fim văduve împreună! Vino să mâncăm ceva și să-mi povestești tot ce s-a întâmplat de la nașterea fiului tău.

Ne-am șters, ne-am îmbrăcat și am ieșit în galeria din marmură. Când am ajuns în dreptul statuii lui Venus, am observat că Vitellia se uită chiorâș la ea. Dar n-am văzut nimic care să-i justifice dezgustul și graba, doar o ghirlandă lăsată de cineva pe piedestal.

– Sunt convinsă că oamenii n-ar mai face asta dacă ar ști ce greu e pentru noi, creștinii, bolborosi ea când am ieșit în drum. Știu că nu ești adepta credinței adevărate, dar în zilele când soții noștri serveau împreună, toți ofițerii îl cinsteau pe Marele Zeu, așa că poate înțelegi. Ni se poruncește să evităm idolatria, dar suntem înconjurați de imagini sculptate și sacrificii.

Făcu un gest spre stradă și am văzut, ca de atâtea alte ori, când nu m-am gândit deloc la ei, că eram înconjurate de zei. Imaginea lui Neptun se ridica din fântână, nimfe și fauni zâmbeau din nișele caselor, iar la răscruci se ridicau altare pentru spiritele locale, cu farfurii pline cu mâncare și flori proaspete ca ofrandă. Mi-am adus aminte că m-a șocat risipa de podoabe la început, când am venit de pe Avalon, unde știam că pământul e sfânt, dar nu vedeam nici un motiv să-l împodobim. Dar în timp, după peste douăzeci de ani, m-am obișnuit.

– Dar nimeni nu cere să fie cinstite, am rostit încet, desigur, în afară de spiritul protector al împăratului, și au trecut ani de zile de când a încercat cineva să impună cinstirea zeilor cu forța.

– E un sacrilegiu și să-i atingi, să-i *vezi*, oftă Vitellia. Numai în biserica pe care ne-am construit-o în pădure, în afara zidurilor orașului, ne simțim cu adevărat liberi.

Am ridicat din sprânceană. La sărbătoarea Beltane, mă plimbasem pe drumul spre miazănoapte, când până și câmpiile din Londinium erau prea înguste pentru mine. Parcă-mi aminteam biserica, o clădire din lut și nuiele, cu o cruce pe ușă. Dar pădurea care o înconjura fremăta de energia spiritelor răspândite pretutindeni în ziua aceea și peticele de iarbă culcată arătau locurile unde cuplurile tinere veniseră să-i cinstească pe Domnul și pe Doamna în felul lor, cu o seară înainte. Cum își închipuiau creștinii că-i vor ocoli pe vechii zei dacă se mută afară din oraș?

Dar nu eu eram cea care trebuia să le deschid ochii la ceea ce era limpede că nu voiau să vadă. Vitellia vorbea în continuare:

– ...și unul dintre membrii noștri mai vechi a donat o clădire lângă debarcadere, pe care am transformat-o în adăpost pentru săraci. Domnul nostru ne-a poruncit să ne îngrijim de văduve și orfani, și îl ascultăm, fără să-i întrebăm de ce credință sunt, câtă vreme nu pomenesc numele demonilor între pereții bisericii noastre.

– Mi se pare o muncă demnă de admirat, i-am spus. Era cu siguranță mai mult decât făcea oricare dintre magistrați.

– Oricând avem nevoie de ajutor, să-i îngrijim pe bolnavi și să le dăm de mâncare. Țin minte că te pricepeai la leacuri din ierburi în Dalmația.

Mi-am reținut zâmbetul. Învățătura dată altora era o binecuvântare, dar nu-mi umplea zilele. S-ar putea să fie interesant să lucrez cu creștinii o vreme.

Și așa a fost, iar în următorii șapte ani am dus o viață îndestulată și plină de satisfacții, și mai folositoare, presupun, decât atunci când singurele mele responsabilități era să țin casa lui Constantius și să împart patul cu el.

Vestea care avea să schimbe totul sosi la sfârșitul lunii februarie din cel de-al treilea an al noului secol. Mă îndreptam spre casă de la vizita săptămânală făcută preotesei lui Bast, când am auzit vacarm în piață. M-am întors în direcția ei și Philip, care mă însoțise în ziua respectivă, mă opri.

– Stăpână, dacă e răscoală, poate n-o să te pot apăra. Rămâi aici – se strâmbă când văzu că ne aflam în fața la Mithraeum – unde ești în siguranță, mă duc eu să văd ce e cu agitația asta!

Am surâs vag când l-am văzut îndepărtându-se pe drum, la amintirea băiatului sfrijit care fusese când venise în gospodăria noastră. Era tot zvelt, dar mai bine clădit. Oare schimbarea se petrecuse de când se creștinase sau de când îl eliberase Constantius? Mai

degrabă creştinismul îi eliberase spiritul înainte ca statutul lui social să se schimbe. Poate tocmai de aceea hotărâse să rămână cu mine, deşi era liber.

Trecu multă vreme până să vină înapoi. M-am aşezat pe o bancă din faţa sanctuarului lui Mithra, admirând sculptura în relief a zeului ucigând taurul. Oare Constantius vizitase locul când venise în Britania? Ştiam că se ridicase la rang înalt în cadrul cultului, căci lipsise de câteva ori pentru iniţieri ulterioare, dar adorarea lui Mithras nu era pentru femei şi nu avea voie să-mi spună ce se petrecea acolo. Totuşi, stând acolo, parcă eram sub protecţia lui, şi am constatat cu bucurie că inima nu mă durea acum decât puţin.

Apoi am auzit paşi repezi şi l-am văzut pe Philip venind, alb la faţă de indignare şi furie.

– Ce s-a întâmplat? l-am întrebat şi m-am ridicat să-l întâmpin.

– Un nou edict! Diocleţian, Dumnezeu să-l pedepsească, a început iar persecuţiile!

M-am încruntat, grăbindu-mă să-l ajung din urmă pe stradă, pentru că zgomotul mulţimii începea să sune ameninţător. Auzisem zvonuri despre necazuri cu câţiva ani înainte, când se zicea că prezenţa creştinilor stricase ritualul împăratului. Câţiva ofiţeri din armată fuseseră executaţi pentru că refuzaseră să participe la sacrificii, alţii fuseseră daţi afară, dar atât. În majoritatea locurilor, creştinii, deşi consideraţi ciudaţi, se înţelegeau bine cu vecinii.

Cum putea fi Diocleţian atât de prost? Stăteam printre creştini de destulă vreme ca să ştiu că, departe

de a se teme de martiriu, îl primeau cu brațele deschise ca pe o cale ușoară de a se elibera de păcate și de a câștiga favorurile zeului lui sumbru. Sângele martirilor, spuneau ei, era hrana Bisericii. Uciderea lor nu făcea decât să le întărească încrederea în importanța lor și le consolida cultul.

– Ce *spune* edictul? am repetat când l-am ajuns din urmă pe Philip.

– Creștinismul e scos în afara legii. Toate exemplarele din Scriptură trebuie predate și arse, toate bisericile ocupate și distruse, scuipă el vorbele cu ură.

– Și oamenii?

– Până acum, numai preoții și episcopii sunt pomeniți în el. Li se cere să facă un sacrificiu în fața unui magistrat, altfel vor fi închiși. Trebuie să te duc acasă, doamnă, vine garnizoana, străzile nu vor fi sigure.

– Și tu? l-am întrebat, cu respirația întretăiată.

– Cu voia ta, o să mă duc la biserică și o să-mi ofer ajutorul. Poate reușim să salvăm ceva, dacă ajungem la timp.

– Ești un om liber, Philip, și nu îndrăznesc să comand conștiinței tale. Dar te implor, în numele zeului tău, ai grijă!

– Dacă și tu vei face la fel! Îmi oferi un zâmbet forțat când ne-am apropiat de poarta mea. Ține servitorii înăuntru. Deși tot pe demoni îi adori, Dumnezeul cel Înalt te iubește și pe tine!

– Mulțumesc... cred, am șoptit în urma lui, după ce porni în fugă în josul drumului. Binecuvântările

trebuie întâmpinate cu bucurie, de oriunde vin. Am scuturat din cap şi am intrat în casă.

O zi şi o noapte întreagă, detaşamentul fortăreţei a bătut străzile în căutarea creştinilor fruntaşi şi a bunurilor lor. La sfârşit, episcopul de la biserica Vitelliei a fost arestat, iar micul locaş din pădurea de lângă drumul către nord, ars până la temelii. Cărţile sfinte însă fuseseră bine ascunse, iar autorităţilor li s-au dat o grămadă de registre bisericeşti spre a fi distruse în flăcări.

Vântul împrăştie fumul văpăilor, dar duhoarea, şi fizică, şi imaginară, persista. Diocleţian conducea cu înţelepciunea de douăzeci de ani, dar încercările lui de a păstra societatea unită nu făceau decât s-o dezbine. Aşa cum profeţisem, persecuţiile nu reuşeau decât să-i îndârjească pe creştinii al căror număr era mai mare decât ne închipuisem noi.

Creştinii se întâlneau în secret în zilele acelea. Philip îmi spunea că scrisorile venite de la răsărit vorbeau de arestări şi execuţii. Spre uşurarea mea, Constantius nu a făcut decât să impună legea nouă în acele părţi ale imperiului pe care le controla el. Odată agitaţia iniţială stăvilită, populaţia nu se mai arăta entuziasmată să-şi persecute vecinii. Cum ne priveau pe noi vecinii creştini nu era o problemă care să ne preocupe atunci.

Totuşi, am considerat că în asemenea vremuri ar trebui să le ofer elevelor mele mai mult decât Homer şi Virgil, aşa că, din când în când, îndreptam discuţia asupra problemelor care îi separau pe oameni.

– E necesar, le-am spus într-o dimineață, ca o femeie educată să înțeleagă nu numai ceea ce crede, dar și de ce crede. Așa că vă întreb, cine e Zeul Suprem?

Fetele se uitară lung una la alta, neștiind dacă vorbeam serios, mai ales că întrebarea le țintea pe ele. În cele din urmă, Lucretia, provenită dintr-o familie de exportatori de lână, ridică mâna.

– Jupiter e regele zeilor, de aceea i-a pus împăratul efigia pe monede...

– Dar creștinii spun că toate zeitățile, în afară de dumnezeul evreilor, sunt demoni, interveni Tertia, fiica celui ce făcea sandale.

– Adevărat, așa că vă întreb acum, câți zei există?

Se iscă o bâlbâială necontrolată pe care am oprit-o ridicând brațul.

– Toate aveți dreptate, după felul nostru de a gândi. Fiecare ținut și regiune are zeitățile ei, iar în imperiu obișnuim să le onorăm pe toate. Dar gândiți-vă la asta: cei mai mari filozofi și poeți ai noștri vorbesc de o divinitate supremă. Unii numesc această Putere „Natură", alții „Eter", alții „Dumnezeul cel Înalt". Poetul Maro ne spune așa:

Aflați mai întâi: cerul, pământul, marea,
Globul palid al lunii ori steaua,
Pe toate doar un Suflet le hrănește,
Un Spirit, a cărui cerească văpaie
Aprinde fiecare sâmbur din ciorchine
Și tot ce-i viață astfel clocotește.

– Dar cu Zeița cum rămâne? întrebă mica Portia, arătând spre altarul din colțul camerei însorite pe care o foloseam drept clasă, unde o lampă ardea neconteni în fața sculpturii Mamelor. Uneori, când nu mai era nimeni de față, mângâiam capul câinelui din poala celei de-a patra Mame și-l simțeam moale și cald în palme, de parcă Hylas s-ar fi întors la mine.

Am zâmbit, pentru că sperasem să pună cineva întrebarea aceea.

– Firește, e mai logic să considerăm Puterea cea mai Înaltă o femeie, dacă Zeitatea trebuie să aibă un gen, căci femeia e cea care dă viață. Până și Iisus, despre care creștinii spun că e fiul lui Dumnezeu, sau chiar Dumnezeu însuși, a trebuit să fie născut de Maria ca să îmbrace chip de om.

– Normal! exclamă Portia. De-asta eroii și semizeii se trag din... Hercules și Enea și restul.

– Dar creștinii spun că Iisus e singurul zeu, remarcă Lucretia. Celelalte fete meditară la lipsa de logică și scuturară din cap.

– Hai să ne întoarcem la prima întrebare, am spus, când discuția luă sfârșit. Pitagora ne spune că Puterea Supremă e „un suflet care se plimbă încolo și încoace, răspândit peste tot în univers, în toată natura, și din el își trag viața toate ființele vii..." E aceeași învățătură pe care am primit-o eu de la druizi, numai că, așa cum am spus, suntem înclinați să credem că Puterea aceasta e o femeie. Așa stând lucrurile – am arătat spre Mame încă o dată –, de ce ne simțim obligați să creăm imagini ale celor care, în realitate, nu pot fi redați, să-i împărțim

în zei și zeițe, să le scriem o istorie și să le dăm un nume? Până și creștinii fac la fel, spun că Iisus al lor e Dumnezeul suprem, dar poveștile pe care le spun despre el seamănă foarte bine cu poveștile despre eroii noștri!

Se lăsă liniștea. Într-un fel, m-am gândit, nu era deloc corect să le cer fetelor să răspundă la o întrebare la care teologii și filozofii n-au găsit soluție. Dar poate tocmai pentru că erau viitoare femei o vor găsi mai repede.

– Aveți păpuși acasă, nu? Dar știți că nu sunt bebeluși adevărați. De ce le iubiți?

– Pentru că... – Lucretia ezită înainte de a răspunde – sunt ale mele. Zic că sunt bebelușii pe care o să-i am când o să fiu mare. E greu să iubești ceva fără față sau nume...

– Cred că mi-ai dat un răspuns foarte bun, voi ce părere aveți? le-am întrebat pe fete. În mintea noastră, îl înțelegem pe Dumnezeul cel Înalt, dar, câtă vreme avem un trup și trăim în lumea aceasta variată și bogată, avem nevoie de imagini pe care să le atingem și să le iubim. Și fiecare dintre ele ne arată o parte a Puterii supreme, iar toate părțile la un loc ne deslușesc întregul. Așa că au dreptate și oamenii care susțin că există un singur zeu, și aceia care îi cinstesc pe mai mulți, dar în alt fel.

Fetele mă încuviințau dând din cap, dar în ochii unora am sesizat că nu mă înțelegeau, iar altele se uitau în grădină, de parcă ar fi găsit adevărul în jocul luminii pe frunze. Totuși, speram că nu vor uita complet cele învățate de la mine. Râzând, am terminat lecția și le-am trimis afară la joacă.

În următorii doi ani, Edictul lui Diocleţian s-a aplicat în continuare în Britania. În primul an, când toată lumea avea ordine să facă sacrificii, un soldat pe nume Albanus fusese ucis în Vertulamium pentru că refuzase şi într-o zi am găsit-o pe Vitellia plângând. Auzise că nepotul ei de paisprezece ani, Pancratus, fusese omorât la Roma. Dar în Londinium n-a avut loc nici o execuţie, deşi episcopul era arestat şi ţinut sub pază strictă.

Creştinii se întâlneau în continuare în secret în casele lor, dar când şi asta a devenit prea periculos, le-am dat voie să-şi desfăşoare serviciul la mine. Adică în atriumul meu, pentru că, deşi acoperisem cu voaluri efigiile şi altarele, considerau interiorul casei prea otrăvit pentru ei ca să-şi expună obiectele sfinte ale zeului lor. Dar mă primeau cu bucurie la acele părţi din serviciul lor deschise neiniţiaţilor.

Nathaniel, meşterul de funii, care, fiind numai diacon în biserică, scăpase de arestare împreună cu ceilalţi, ţinea discursuri lungi congregaţiei; bărbaţii stăteau de o parte a grădinii şi femeile de cealaltă, cu capetele acoperite şi cu ochii plecaţi, plini de cucernicie.

„Doamne, păgânii ţi-au furat moştenirea“, intonă el, urmărind cu degetul rândurile.

Vitellia şedea în primul rând, cu ochii închişi, şi mişca din buze. De ce nu-i dădeau voie să vorbească, din moment ce ştia scrierile sfinte la fel de bine ca el?

„Ţi-au pângărit templul sfânt; au făcut din Ierusalim o ruină. Au dat leşurile slujitorilor tăi păsărilor din cer, să se hrănească din ele...“

În timp ce el vorbea în continuare, am reflectat la justețea vorbelor scrise, așa cum mi se spusese, de unul dintre vechii regi evrei.

„Am ajuns obiectul de batjocură al semenilor, suntem ocărâți și umiliți de cei din jurul nostru..."

În aparență, cei ce-l serveau pe zeul evreilor nu s-au înțeles niciodată cu semenii lor. Oare pentru că se înșelau sau pentru că, după cum credeau ei, aparțineau unor vremuri viitoare? Le-am sugerat că, din moment ce nu credeau în zeii noștri, nu le strica să le aducă și ei ofrande, dar Vitellia reacționă cu groază. Atunci mi-am dat seama că, de fapt, ei *credeau* în zei, dar îi considerau răi. Nu am înțeles de ce, dar am fost nevoită să-i admir integritatea.

„...pogoară cât de curând mila ta asupra noastră, căci am căzut foarte jos. Ajută-ne, Dumnezeul mântuirii noastre, întru gloria numelui tău..."

De câteva minute auzeam un zvon de glasuri îndepărtate. Când Nathaniel tăcu, se auzi și mai tare: tropăit de picioare și voci ridicate. Îl sesizară și creștinii.

O femeie începu să cânte încet:

Harului veșnic al lui Christos
Cu toții, din suflet, îi înălțăm prinos;
Gloria martirilor azi o cântăm,
Și imnuri de recunoștință înălțăm...

L-am căutat din ochi pe Philip și i-am făcut semn afirmativ din cap. Se ridică, intră în casă și se îndreptă spre ușă.

Pe urmă cineva începu să bată cu pumnul în ușă și Nathaniel tăcu. Câteva femei plângeau, iar altele stăteau drepte, cu ochi arzători, parcă sperând să ajungă martire. Și cântau în continuare:

Au înfruntat a vremii suferință,
Iar caznele nu le-au slăbit credința;
Moartea cea sfântă le-a adus odihna,
Alături de cei binecuvântați, în tihnă.

M-am ridicat în picioare.

– Nu vă temeți. Mă duc eu afară la ei.

Când am ajuns la ușă, Philip o deschise, înfruntând mulțimea. Am pășit în față și, înainte ca primul bărbat să deschidă gură, l-am țintuit cu privirea.

– Sunt Iulia Coelia Elena. Douăzeci de ani am fost soția lui Constantius, cezarul vostru de acum, mama primului său născut. Mânia lui o veți suferi, v-o jur, dacă îndrăzniți să-mi invadați casa!

În spatele meu, creștinii cântau:

Mântuitorule, cu dragoste ascultă-ne,
Nouă, slujitorilor, un loc găsește-ne,
Lângă martirii-adăpostiți în ceruri
Să stăm și noi, prin mila Ta, de-a pururi.

– Doamnă!

Bărbatul scutură din cap și l-am văzut că râdea. Mulți dintre cei din mulțime purtau coroane pe cap sau burdufuri cu vin. Mi-am dat seama că sufletele

care cântau înflăcărate în spatele meu o să piardă ocazia să ajungă martiri.

– Nu asta am avut de gând! În numele lui Jupiter şi-al lui Apollo, nu vrem să ucidem, vrem să sărbătorim! N-aţi auzit vestea? Diocleţian şi Maximian au abdicat în favoarea cezarilor lor, iar Galerius şi Constantius sunt amândoi împăraţi!

14

306 AD

Am visat că mă plimbam cu Constantius pe malurile unei ape. Poate Rhenus, poate Tamesis, nu ştiu, cerul era de un cenuşiu apăsător. Nu avea nici o importanţă, pentru că iubitul meu era lângă mine. Nu-i vedeam trăsăturile, dar îi simţeam braţul puternic în jurul taliei. Era neaşteptat de bine să mă bucur de tovărăşia lui, după ce atâţia ani îi tăgăduisem până şi amintirea.

– Unde mă duci? l-am întrebat.

– Să mă conduci, plec în călătorie.

– Nu! M-am oprit, încercând să-l reţin, dar mă trase după el. Te rog, nu mă părăsi din nou!

– De data asta, numai părăsindu-te pot fi din nou cu tine.

– Se înnoptează? l-am întrebat, printre lacrimi.

– Nu, iubito, priveşte: e dimineaţă!

Am clipit, pentru că fața îi radia de la soarele care se ridica la orizont. Pe urmă n-am mai văzut decât lumina care îmi aluneca printre degete când m-am întins să-l îmbrățișez.

Lumina mi se furișa puternică pe sub pleoape. Cineva bătea cu pumnii în ușă. Am sărit din așternut și m-am frecat la ochi. Priveliștea obișnuită a dormitorului meu, decorat cu nimfe de pădure și fântâni, înlocui strălucirea cețoasă din vis. Nu puteam fi în pericol, deși Vitellia locuia cu mine încă, într-o aripă nouă, pe care o construisem în casa unde nimeni nu onorase vreodată zeii. De când devenise Constantius august, încetase orice urmă de persecutare a creștinilor. Razele soarelui de primăvară inundau ferestrele. Știam că n-o să-mi mai vină somnul și era timpul să-mi încep ziua.

În timp ce mă dezbrăcam și mă spălam, am auzit voci dedesubt. Îmi albiseră câteva fire pe la tâmple, dar mergeam peste tot pe jos, nu cu trăsura sau cu scaunul, și aveam un corp sănătos. Hrodlind apăru în prag și, văzând că m-am trezit, scoase repede un schimb de haine curate și una dintre cele mai frumoase tunici ale mele, cea din mătase de culoarea șofranului, brodată cu snopi de grâu la tiv.

Observând că mă uit la ea mirată, zâmbi.

– Ai un musafir, stăpână. Sigur o să vrei să fii cât se poate de frumoasă azi!

Am vrut s-o trag de limbă, dar nu presimțeam nici o nenorocire. Am întins brațele ca să-mi prindă

veşmântul cu broşa. Îmi venea să râd de expresia de pe faţa servitoarei. Nu sperase să-i cedez atât de uşor.

Când am ajuns în sala de oaspeţi, aranjându-mi o palla de lână subţire de culoarea smântânii pe umeri, ca să mă apăr de răcoarea dimineţii, am simţit miros de cremă de nuci, mâncarea de sărbătoare pregătită de Drusilla când Constantin era mic. M-am oprit brusc, înţelegând, deşi nici nu îndrăznisem să sper, cine era musafirul.

Inima se porni să bată să-mi spargă pieptul. Am inspirat adânc, recunoscătoare mirosului evocator de amintiri, care mă avertizase. Constantin nu putea veni cu veşti rele, mi-am zis, servitorii n-ar fi fost aşa de veseli. Am stat pe loc câteva clipe ca să-mi fac curaj să mă uit la fiul pe care nu-l mai văzusem de când venise acasă într-o vizită, la optsprezece ani. Îmi scria, bineînţeles, dar cu fereală, ca şi cum bănuia că i se citeau scrisorile de ochi străini. Nu mai ştiam ce era în inima lui şi m-am întrebat dacă cei treisprezece ani trecuţi îl schimbaseră pe el mai mult decât mă schimbaseră pe mine.

Mi-am aranjat iarăşi palla şi am intrat în cameră.

Un ofiţer ciudat şedea lângă fereastră în aşa fel încât soarele să-i lumineze armura de bronz. Măcar avusese bunul-simţ să-şi scoată coiful. I-am remarcat părul blond, lung, uşor undulat şi, dintr-odată, viziunea mea s-a suprapus peste imaginea străinului şi l-am recunoscut pe Constantin. Deschisese fereastra şi se uita la păsările care se bălăceau în cada pusă special pentru ele în atrium. Nu mă auzise venind.

Am stat pe loc o clipă, să mă bucur de vederea lui. De sub armură ieşea o tunică cu mâneci lungi, de lână albă, cu margini stacojii, şi pantaloni de velur uzaţi. Hainele toate, deşi de cea mai bună calitate, arătau ponosite de prea mult purtat. Ori nu voia să se grozăvească, ori nu avea altceva mai bun de îmbrăcat. Nu trebuie să-l ating în mândria lui, m-am avertizat.

– Îţi vine bine uniforma, fiule, am rostit încet.

Se răsuci repede şi sări în picioare. Pe chipul său radios de parcă soarele ar fi răsărit în cameră, uimirea se transformă imediat în bucurie. În clipa următoare mă strânse cu toată puterea în braţe, mă dădu în spate ca să-mi vadă faţa, apoi mă strânse din nou la piept.

– Sper că armura e mai confortabilă pe dinăuntru.

Am zâmbit trist când mi-a dat drumul şi m-am frecat pe piele acolo unde mă tăiase armura.

– Te obişnuieşti, spuse el absent, fără să-mi dea drumul la mână. Am simţit că roşesc sub privirea lui.

– Vai, mamă, ştii cât am visat ziua asta? Nu te-ai schimbat deloc!

Nu era adevărat, dar i-am zâmbit. Oare imaginea mea i se întipărise atât de adânc în minte încât nu vedea cum arătam atunci, sau mă schimbasem doar pe dinăuntru?

– Stai jos şi las-o pe Drusilla să-ţi aducă dejunul pe care ţi l-a pregătit, am zis, în cele din urmă. Ce faci aici şi cât poţi să stai?

– Doar o zi, îmi răspunse el numai la ultima întrebare, apoi se aşeză.

Scaunul scârţâi sub greutatea lui, pentru că se făcuse înalt şi avea oase grele ca tatăl meu. Era mai înalt şi mai solid decât alţi bărbaţi. *Nu încape îndoială*, am gândit satisfăcută, *merită să fie Copilul Profeţiei!*

– Tata mi-a dat învoire specială să vin aici, şi nu la Eburacum. Mâine trebuie să plec spre nord, să mă alătur legiunii mele. Picţii nu aşteaptă după pofta mea.

Inima începu din nou să-mi bată nebuneşte. Constantius era în Britania! Ar fi trebuit să mă aştept la asta. După câţiva ani de pace, triburile sălbatice din nord încercau din nou să forţeze graniţa şi în câteva locuri învinseseră trupele staţionate lângă Val. Conducătorului din Apus îi revenea responsabilitatea să apere Britania.

Am scuturat iute din cap, să-mi alung speranţa trădătoare că Constantius venise cu fiul său la Londinium.

– Dar cum de ai venit aici, până la urmă? Am crezut că lupţi în Răsărit, cu Galerius...

Constantin se întunecă la faţă, dar, am văzut limpede, învăţase să se controleze.

– Da, acolo am luptat, îmi explică el supărat. Am făcut marşul ăla îngrozitor peste câmpia de la est de Carrhae. Nici a zecea parte din oamenii noştri nu s-a mai întors acasă din campanie. M-am mirat că Galerius a supravieţuit mâniei lui Diocleţian când am ajuns în Antiohia. Ştii că a trebuit să mergem pe jos în spatele carului lui Diocleţian, drept pedeapsă?

Am dat din cap în semn că nu. M-am bucurat că nu ştiusem prin ce grozăvie trecuse.

– Nu mi-ai scris nimic despre asta.

Constantin ridică din sprânceană. Mi-am recunoscut propriul tic.

– Mamă dragă, tata e un om de onoare și întotdeauna el și Maximian au avut încredere unul în celălalt, cât acesta a fost împărat. Lucrurile stau cu totul altfel în răsăritul imperiului. Chiar și când l-am slujit pe Diocleţian la curtea lui, unul dintre sclavii eliberaţi ne citea scrisorile, iar Galerius, acum că e împăratul răsăritului și rivalul tatei, are și mai puţine motive să se încreadă în mine.

Am oftat, dându-mi seama că, în timp, și scrisorile mele deveniseră tot mai distante, poate ca răspuns la reţinerea lui. Din cauza asta, nici unul nu-l cunoștea pe celălalt cu adevărat.

Drusilla aduse terciul, iar Constantin se ridică s-o îmbrăţișeze. Femeia avea lacrimi în ochi când o lăsă din braţe. L-am lăsat să mănânce puţin, apoi l-am întrebat:

– Te-ai dus cu Galerius și în a doua campanie?

– Pe atunci serveam deja în garda lui personală. Trebuie să recunosc că Galerius a învăţat din propriile greșeli. Împăratul i-a dat o armată de iliri veterani și mercenari goţi și am plecat pe ruta din nord, prin munţii Armeniei, unde oamenii erau prietenoși. Tot așa, trebuie să recunosc că Galerius are curaj – a plecat în cercetare în tabăra dușmanului însoţit de numai doi oameni și a condus atacul când am năvălit asupra lui. În ziua aceea, toată lumea a avut parte de glorie. Narses a fost pus pe fugă, iar tratatul pe care l-am semnat în cele din urmă garantează siguranţa graniţelor de la răsărit cel puţin o generaţie.

– Probabil Galerius te-a apreciat, dacă te-a păstrat în garda lui personală. Am lăsat lingura pe masă. Constantin zâmbi mânzeşte.

– A, păi ştiu să lupt. N-o să-ţi povestesc cum am scăpat de moarte ca prin urechile acului – de ce să te sperii? –, dar ştiu că m-au apărat zeii, pentru că am ieşit din ambele campanii numai cu câteva zgârieturi. Dar eu cred că Galerius mă vrea în apropierea lui ca să nu mă scape din ochi. Crede că va trăi mai mult decât tata şi va fi singur împărat, iar eu îi pun planurile în pericol. Se posomorî brusc. Ce s-a auzit despre abdicarea lui Diocleţian şi a lui Maximian în provincie, mamă?

L-am privit mirată.

– Numai că a avut loc şi că doi oameni de care nu am auzit niciodată au fost numiţi cezari.

– Galerius i-a ales, rosti Constantin printre buzele înţepenite. Nu ştiu cum l-a obligat pe Diocleţian – poate l-a ameninţat cu un război civil. Ştii că monetăria din Alexandria a emis o monedă cu numele meu pe ea? Eram gata să-l întreb pe Maximian dacă vrea să stabilească data nunţii mele cu fiica lui, Fausta, care s-a logodit cu mine când tata a fost numit cezar şi a împlinit, în sfârşit, vârsta necesară. Toată lumea era convinsă c-o să ne aleagă pe mine şi pe Maxentius, fiul lui.

Am stat şi am aşteptat pe dealul ăla blestemat, sub coloana lui Jupiter. Diocleţian s-a ridică în picioare clătinându-se şi s-a plâns că e tot mai vlăguit şi că de-abia aşteaptă să se odihnească după atâta trudă, aşa că tata

și Galerius vor primi amândoi titlul de august, iar ca să-i ajute îi numea pe Maximin Daia și Severus cezari! Oamenii șușoteau, crezând că eu m-am răzgândit, până când Galerius m-a dat la o parte și l-a ales pe Daia, fiul surorii sale!

– Unii au zis că tu și Maxentius ați fost dați la o parte tocmai pentru că sunteți fiii împăratului, ca să nu se instaureze moștenirea tronului, am zis eu cu blândețe.

Constantin înăbuși o înjurătură.

– Aș putea să-ți înșir cel puțin zece oameni care ar fi fost mai demni de o asemenea onoare! Bărbați pe care aș fi fost mândru să-i servesc. Severus e cel mai bun prieten al lui Galerius și nici el, nici Daia nu au condus altceva decât detașamente. Galerius nu vrea colegi, ci servitori, iar Diocețian nu caută decât pace și liniște, ca să creadă în continuare că a salvat imperiul! se înfurie Constantin. Galerius a fost un servitor bun, dar, pe toți zeii, o să fie un stăpân prost. Continuă să-i hărțuiască pe creștini în dominioanele lui, când e limpede că persecuțiile nu duc nicăieri.

Am tras aer adânc în piept.

– Mă mir că te-a lăsat să pleci.

Constantin începu să râdă.

– Și el s-a mirat! Tata i-a scris zicând că e bolnav și că are nevoie de mine. Galerius a întârziat cu răspunsul. Ciudat, dar după aceea numai de accidente am avut parte. Patrulele mele erau atacate din ambuscade, hăitașii care trebuiau să urmărească mistreții pe care-i vânam dădeau greș, tâlharii m-au atacat când

am ieșit dintr-o tavernă. Lucrurile s-au înrăutățit atât de tare, încât mi-am cumpărat un sclav să-mi guste mâncarea.

Mi-am mușcat buza. N-avea rost să-l întreb de ce nu mi-a scris despre pericolele astea – scrisoarea n-ar fi ajuns la mine niciodată. Dar de când plecase de lângă mine mă rugam pentru el în fiecare dimineață când aduceam ofrandele.

– În cele din urmă, Galerius mi-a dat voie să plec, continuă fiul meu. Era la sfârșitul zilei și se aștepta să plec a doua zi de dimineață. Dar eu deja mă întrebam dacă voi reuși să supraviețuiesc până atunci. În noaptea aceea l-am rugat pe un prieten de la administrație să-mi aranjeze cai de schimb și m-am străduit din toate puterile să scap de urmăritori, dar și de amenințare, mai ales când am străbătut ținutul lui Severus. Zâmbi șmecher, apoi începu să mănânce din nou.

M-am lăsat pe spate cu un oftat prelung. Mi-am repovestit aventurile lui până mi-a venit inima la loc.

– Așa că ai venit la tatăl tău, am spus apoi repede. Când a scris că are nevoie de tine pentru că e bolnav, a fost o păcăleală?

Constantin se încruntă și se propti cu spatele de bancă.

– Păi, nu știu. El zice că da, dar i se taie respirația și nu arată prea bine. Și de asta am insistat să vin la tine acum. Nu vrea să-i lase pe doctori să-l examineze și m-am gândit că poate tu...

Am refuzat scuturând din cap.

– Dragul meu, dreptul acesta aparține acum altei femei. Dacă m-aș duce la tatăl tău acum, am suferi și eu, și el.

– Teodorei? Se încruntă. E o femeie bună, în felul ei, dar între ea și tata n-a fost niciodată altceva decât bunătate și nici nu are pregătirea ta de vindecătoare.

– Vindecătoare! am repetat, jignită. Dacă are nevoie de îngrijitoare, sunt convinsă că armata are destui doctori...

Fiul meu se încruntă și mai tare. Mi-am dat seama că deși era obligat de atâta vreme să joace rolul subordonatului devotat, sau poate tocmai de asta, nu-i plăcea să nu obțină ce vrea. Dar o mamă are avantajele ei. L-am privit fix în ochii lui cenușii, iar în cele din urmă el a fost cel care și-a plecat privirea.

După aceea, încordarea a dispărut. Când a terminat de mâncat, i-am arătat casa și i l-am prezentat Vitelliei. Pe urmă, braț la braț, am făcut un tur prin oraș. Constantin a vorbit cel mai mult, iar eu am fost încântată să-l redescopăr pe acest tânăr extraordinar, pe care zeii mi-l dăduseră drept fiu. Când ne-am întors să ne înfruptăm din bunătățile numeroase ale Drusillei, se lăsa noaptea. De data asta, Constantin a așteptat să vină dimineața și numai după aceea a plecat.

În vara următoare, am urmărit știrile din armată mai atentă decât pe vremea când eram nevastă de ofițer în Dalmația. Garnizoana din Londinium, foarte impresionată de Constantin, mă ținea la curent. Asclepiodotus, prefectul care îl servise atât de bine pe

Constantius în campania lui Allectus, era din nou al doilea la comandă în armata lui. Mi-l aminteam ca pe-un tânăr ofiţer cinstit din timpul cât locuisem la Sirmium.

Omul care-mi fusese soţ fusese întotdeauna capabil să inspire devotament. La urma urmei, doar şi eu l-am urmat, plecând de pe Avalon. Iar Constantin îşi adora tatăl. Dacă Galerius l-ar fi numit cezar pe Constantin, fiul meu l-ar fi susţinut cum îşi susţinea tatăl. Aşa cum stăteau lucrurile acum, augustul de la Răsărit îşi făcuse doi duşmani grei.

Trupele aduse de Constantius din Germania poposiseră la Eburacum, alăturându-se detaşamentelor alese din garnizoana de apărare a Valului. Când primăvara se făcu vară, avansară spre nord prin teritoriul Votadini, urmărind un duşman care bătea întruna în retragere, tot drumul până la Bodotria şi după ea, în vecinătatea lui Mons Graupius, unde Tacitus le învinsese strămoşii cu două secole înainte. Şi acolo, spuneau veştile, împăratul câştigă o mare bătălie.

Vestea s-a răspândit de la forum la porţile Palatului Guvernatorului. Oamenii se bucurau, dar nu cred că erau surprinşi. Constantius avusese mult succes ca împărat. De la el, numai la victorie se aşteptau. Preoteasa zeiţei Bast, pe care i-o prezentasem lui Constantin, m-a felicitat. I-am mulţumit, dar, în ciuda euforiei generale, eu mă simţeam tulburată şi m-am dus la templul lui Isis să duc o ofrandă.

Pe altar, zeiţa avea chipul dat ei de romani, cu o coroană de grâu şi flori pe cap. Deasupra ei, o semilună

și draperii fluturând. Zgomotele vânzătorilor de afară se stinseră în timp ce am aruncat tămâie pe cărbunii lucioși din mangalul din fața altarului.

– Zeiță, am șoptit, de dragul fiului tău, Horus, bravul războinic, Șoimul Soarelui, păzește-mi copilul și adu-mi-l teafăr acasă. Am așteptat o clipă, urmărind cum joacă lumina lămpii pe modelul marmurei, apoi am mai aruncat un pumn de tămâie. Și păzește-l și pe împărat, așa cum l-ai păzit pe faraon.

Orice om putea aduce ofrande în numele împăratului, dar eu nu mai aveam dreptul să mă rog pentru el ca pentru soțul meu. Și dacă l-aș fi avut, fidelitatea lui Isis e recunoscută pentru că Osiris a murit. M-am dus acasă, dar tulburarea nu mi-a dispărut. Veștile însă erau tot bune. *Îmbătrânesc*, mi-am spus. *Nu am de ce să mă îngrijorez așa de tare...*

La sfârșitul lui iunie am primit o scrisoare de la Constantin.

„Tata s-a prăbușit pe drumul de întoarcere de la Alba. Acum și-a revenit și am ajuns la Eburacum, dar are dureri de multe ori. Doctorii nu spun prea multe și mă tem pentru el. Te rog, vino. Tata întreabă de tine...“

Constantin trimisese ordin să mi se dea cai de schimb. Cu căruța și schimbând caii la fiecare *mansio* al guvernului, călătoria mea spre nord, spre Eburacum, a durat puțin peste o săptămână. Un trup de cincizeci și cinci de ani nu mai rezista la așa un drum lung. Când am ajuns la cetate eram plină de vânătăi și extenuată de la atâta clătinat și hurducăit în căruță.

Vestea despre boala împăratului se răspândise și la țară și am văzut multe fețe îngrijorate, dar la fiecare popas mi se spunea că e în viață, așa că speranța m-a susținut tot drumul.

Mi-am dat seama că durerea provocată de despărțirea noastră fusese ușurată, cât de cât, de gândul că-l știam în viață. Însă acum că mă apropiam de el, nu reușeam să uit că Isis jelise după soțul ei. Și zeii îi pierdeau pe cei dragi, eu de ce să fiu scutită de suferința asta?

Când am ajuns, se știa deja că sosesc. Constantin ieși din Praesidium în timp ce căruța huruia pe sub poartă. Când se opri, mă luă în brațe și mă ajută să cobor. Am rămas agățată de el, trăgându-mi răsuflarea.

– Cum se simte? l-am întrebat, când am fost în stare să mă țin singură pe picioare.

– În fiecare zi se încăpățânează să se îmbrace și să facă ceva, cât de puțin. Dar obosește foarte repede. I-am spus că vii și m-a întrebat tot la un ceas unde cred că ești. Se sili să zâmbească. L-am convins să se întindă cu puțin timp în urmă și acum doarme.

Mă însoți în clădire și îmi arătă camera pregătită pentru mine și sclava care urma să se ocupe de mine. După ce m-am spălat și m-am schimbat, l-am găsit pe Constantin așteptându-mă în odaia vecină, unde se afla o masă cu vin și turte cu miere.

– Ce mai faci? l-am întrebat, observând că are cearcăne la ochi. Fizic, cred că eu eram mai obosită, dar suferea și el.

– E ciudat. Când merg la luptă, nu simt nici o frică. Dar acum mă aflu în fața unui dușman cu care nu mă pot confrunta și mi-e frică.

E adevărat, m-am gândit eu tristă, *până și puterea unui bărbat tânăr, care se crede nemuritor, piere în fața anumitor dușmani.*

– Țin minte, vorbi el încet, fără să mă privească în ochi, de când eram copil... că uneori poți să faci niște lucruri neobișnuite. Trebuie să-l ajuți, mamă, altfel suntem pierduți.

– M-ai chemat ca mamă sau ca preoteasă?

Fiul meu ridică ochii. O clipă am crezut că-și va lipi capul de pieptul meu, cum făcea când era mic.

– Eu am nevoie de mama, dar tata are nevoie de preoteasă...

– Atunci ca preoteasă îți voi răspunde. Voi face tot ce-mi stă în puteri, Con, dar trebuie să înțelegi că viața noastră are un ritm pe care nici zeii nu-l pot schimba.

– Atunci sunt niște zei răi, murmură Constantin.

– Inima mea plânge la fel de tare ca a ta, dar e posibil să nu pot face altceva decât să-l ajut să se stingă.

Scaunul zgârie pardoseala cu zgomot puternic atunci când se ridică și mă prinse de mână.

– Vino.

Mă ridică în picioare și, fără să mai aștepte să mă învelesc cu palla, mă trase afară din cameră.

– S-a mișcat acum câteva minute, spuse doctorul care-l supraveghea când am apărut noi în prag. Cred că se va trezi în curând.

Împăratul stătea culcat pe pat, cu partea de sus a corpului proptită de perne. Am rămas pe loc, făcând un efort să mă controlez. Constantin avea dreptate. Mama și soția s-ar prăbuși înlăcrimate la vederea iubitului stând atât de liniștit. De preoteasă era nevoie acum.

M-am dus la marginea patului și am întins mâinile deasupra lui, răspândindu-mi simțurile ca să simt fluxul de energie. Deasupra capului și a frunții, forța vieții era puternică, dar aura de deasupra pieptului sclipea plăpândă, iar mai jos, deși se simțea, era slabă. M-am aplecat să-i ascult respirația și am auzit un hârâit pe dinăuntru.

– Are febră? Nu credeam, pentru că nu avea pielea roșie, ci neobișnuit de albă.

Speram să aibă febră, pentru că știam cum să lupt cu boala plămânilor, deși nu era ușor. Doctorul scutură din cap în semn că nu. Am oftat.

– Inima, atunci?

– Am pregătit o infuzie de degetariță ca să-i aline durerea.

– E bine, dar poate reușim să-i dăm ceva să-l întărească. Ai un om de încredere pe care să-l trimiți după niște ierburi?

Am început să dictez lista – talpa-gâștei, păducel, urzică și usturoi – și pe chipul lui Constantin am citit ușurare.

Apoi bărbatul de pe pat se mișcă și oftă, iar eu am îngenuncheat lângă el, frecându-i mâinile reci cu palmele.

Cu ochii închiși, Constantius zâmbi.

– S-a întors Zeița...

– Zeița a fost mereu alături de tine, dar acum sunt și eu, am rostit, cu greu stăpânindu-mi tremurul din glas. Ce-ai făcut cu tine de-ai ajuns în asemenea stare? Oare augustul nu trebuie să domnească în palat și să lase lupta pe seama tinerilor?

– Nici n-am deschis bine ochii, că mă și ceartă! rosti el, dar nu cred că era convins de prezența mea.

– Poate că așa o să treacă durerea.

M-am aplecat și l-am sărutat pe buze. Când m-am ridicat, se uita la mine.

– Mi-a fost dor de tine, îmi spuse el simplu.

Răspunsul îl citi în ochii mei.

Toată săptămâna următoare, i-am dat lui Constantius poțiuni. Deși Constantin spunea întruna că tatăl lui se simte mai bine, eu am început să bănuiesc că împăratul își păstrase ultimele puteri ca să trăiască până la sosirea mea. Fiul meu și cu mine îl vegheam pe rând, îi țineam mâna când se odihnea sau vorbeam despre ce-am făcut în anii cât am fost despărțiți.

Într-o zi, în timp ce-l spălam, am zărit o cicatrice lividă pe coapsă și l-am întrebat de ce riscase prostește.

– A, asta a fost în Galia, acum trei veri, și te asigur că nu m-am vârât singur în pericol!

Trei ani, mi-am zis, și cicatricea era tot roșie și urâtă. Nu se vindecase nici repede, nici bine, semn că sângele nu-i circulase cum trebuie nici atunci. Aș fi putut să-i dau leacuri care să-i întărească inima, dacă aș fi știut. Dar poate că n-aș fi schimbat nimic. Nu

Teodora era rivala mea. Constantius își oferise inima imperiului înainte de-a mi-o oferi mie vreodată.

Se apropia luna iulie și ziua era cald și în Eburacum. Am deschis ferestrele ca să intre aer curat și l-am acoperit pe Constantius cu o pătură de lână ușoară. Cântecul greierilor se amesteca cu respirația lui grea.

Într-o după-amiază, când stăteam singură cu el, se trezi dintr-un somn scurt și mă strigă.

– Sunt aici, dragul meu. I-am luat mâna într-a mea.

– Elena... Mă tem că în bătălia asta n-o să ies învingător. Soarele strălucește puternic, însă el apune, și tot așa și eu. Am îndeplinit aproape tot ce am pornit să îndeplinesc pe lumea asta, dar mă tem pentru imperiu, dacă încape pe mâinile lui Galerius și ale cezarilor săi de paie.

– Sunt convinsă că și augustul credea la fel, dar Roma e tot în picioare, i-am spus. Siguranța ei, la urma urmei, nu de tine depinde, ci de zei.

– Presupun că ai dreptate; când un împărat primește onoruri divine, e greu de făcut diferența câteodată. Dar zeii nu mor. Spune-mi, doamna mea, se mai poate vindeca trupul meu?

L-am privit preț de-o clipă, înghițindu-mi lacrimile. Mă țintea cu privirea limpede. Între noi nu încăpuse niciodată decât adevărul. Nu i-l puteam ascunde acum.

– De mult n-am mai studiat arta vindecării, am zis, într-un sfârșit. Dar în fiecare zi dormi tot mai mult. Forța vieții tale se scufundă. Dacă nu se oprește, cred că vei mai fi printre noi o săptămână, dar nu mai mult.

Spre uimirea mea, se lumină la faţă.

– Mi-ai spus mai mult decât am reuşit să aflu de la doctorii mei. Un general bun are nevoie de informaţii cât mai exacte ca să ştie cum să se retragă, tot aşa cum are nevoie de ele când merge spre victorie.

Eu nu aşa priveam lucrurile, dar i-am surâs, deşi mă năpădeau lacrimile.

– Constantin te-a rugat să mă vindeci, dar eu îţi cer un lucru mai greu, iubita mea preoteasă. Am petrecut prea mult timp din viaţă încercând să supravieţuiesc pe câmpul de luptă şi mi-e greu să mă sting. Acum va trebui să mă înveţi să mor.

– Nu pot face asta decât dacă devin preoteasă în întregime, şi atunci femeia care te iubeşte nu va mai fi lângă tine.

– Înţeleg, răspunse el şi înclină din cap. Când l-am condus pe Constantin în luptă, împăratul, nu tatăl, a fost cel care i-a ordonat să înfrângă pericolul. Dar mai avem puţin timp, draga mea. Fii iubita mea Elena astăzi şi hai să ne bucurăm de amintirile noastre.

I-am strâns mâna.

– Ţin minte când te-am văzut prima oară, într-o viziune pe care am avut-o la numai treisprezece ani. Străluceai ca soarele. La fel străluceşti şi acum.

– Şi acum, când părul mi-a încărunţit şi nu mai am vlagă? mă tachină el.

– Ca un soare de iarnă, dar tot atât de tare îmi luminezi lumea, l-am asigurat.

– Când te-am văzut eu prima oară *pe tine*, arătai ca un pisoi plouat, îmi spuse şi mă făcu să râd.

Am petrecut restul zilei stând de vorbă, retrăind fiecare întâlnire a noastră în lumina blândă a amintirilor. Constantin a stat cu noi o vreme, dar era limpede că el nu avea decât o mică parte de împărţit cu noi, aşa că s-a dus să se odihnească înainte de a-i veni rândul să vegheze. Când m-am dus şi eu în odaia mea, am plâns multă vreme, ştiind că tocmai mi-am luat rămas-bun de la soţul meu.

Dimineaţă m-am dus la Constantius îmbrăcată în albastru, învăluită în măreţia invizibilă a unei preotese. Când a deschis ochii, a văzut diferenţa imediat. Alţii au reacţionat la schimbare fără s-o înţeleagă, în afară de Constantin, care mă priveau cu spaima unui copil care şi-a pierdut mama pe care credea că o cunoaşte.

Acum eşti adult, am încercat să-i spun, ţintindu-l cu privirea. *Trebuie să înveţi să-ţi vezi părinţii ca pe nişte călători alături de tine pe drumul Vieţii.* Dar nu era de mirare, presupun, că ne privea cu ochi de copil, fiindcă fusese despărţit de noi de la treisprezece ani.

– Doamnă, te salut, vorbi Constantius cu glas scăzut. Ce ai pregătit să mă înveţi despre Mistere?

– Toţi bărbaţii născuţi din femeie trebuie să ajungă într-o zi la capătul vieţii, am şoptit, iar acum vine şi vremea ta. De la suflet la suflet, trebuie să asculţi şi nimic să nu te distragă. Trupul te-a slujit cu credinţă şi s-a vlăguit în slujba ta. Acum trebuie să te pregăteşti să-l eliberezi, să-l părăseşti, să te înalţi de pe tărâmul pământesc, supus schimbării şi descompunerii, într-un

loc unde nu e decât Lumină și unde toate lucrurile își dezvăluie natura lor cea adevărată...

Trecuseră mulți ani de când învățasem aceste cuvinte și nu le rostisem decât o singură dată, când le citisem pe rând, toate novicele, la căpătâiul unei preotese muribunde, dar nevoia mi le-a adus în memorie întregi și neștirbite.

Toată ziua am repetat îndrumările, explicând cum trupul va deveni o greutate prea mare ca să se mai miște și orice senzație va dispărea. Atunci sufletul trebuie să fie gata să se ridice și să iasă prin vârful capului, căutând să se unească cu Izvorul Tuturor Lucrurilor. Grijile lumești și afecțiunea pentru cei dragi încearcă să-l tragă înapoi, dar trebuie să fii hotărât și să le lași în urmă.

– Vei străbate un tunel lung și întunecat, tot așa cum, la naștere, ai fost împins afară din pântece. Aceasta e călătoria nașterii tale întru spirit, iar la sfârșitul ei vei ieși la suprafață nu în lumina zilei, ci în strălucirea care e izvorul adevărat al soarelui...

Constantius adormise, dar eu vorbeam în continuare, știind că mă ascultă o parte din spiritul lui. Aveam impresia că zeii îi pregăteau o moarte ușoară. Va adormi și nu se va mai trezi, sufletul se va despărți de trup, iar carnea, fără spiritul care s-o îndrume, va muri și ea.

Era limpede pentru toată lumea că împăratul se stingea. Mi s-a spus că, în oraș, peste piață coborâse o tăcere adâncă și pe orice altar fumega tămâia. Locuitorii din Eburacum întotdeauna îl consideraseră pe

împărat unul de-ai lor; îi salvase de picți și îi erau recunoscători. În cetate, soldații stăteau de pază la Praesidium, iar Crocus și războinicii lui de rang se înghesuiseră pe coridorul din fața odăii împăratului, așteptând cu răbdarea și lipsa de înțelegere a unor câini de vânătoare.

În noaptea următoare, Constantius stătu treaz destul cât să vorbească cu Constantin. Extenuată, mă dusesem la culcare, dar în ceasul cenușiu al zorilor a venit să mă cheme un soldat. Mi-am aruncat câțiva stropi de apă pe față, încercând să mă adun, dar, sinceră să fiu, nu eram surprinsă. Îi dădusem lui Constantius voie să plece și îl îndrumasem cum să o facă. Nu mai avea motiv să zăbovească printre noi.

– E când treaz, când inconștient, îmi șopti doctorul când am ajuns la ușă. Și de-abia respiră...

– Uite-o pe mama, a venit să te vadă, rosti Constantin cu o undă de disperare în glas când m-am așezat pe un taburet la marginea patului. Constantius încercă să tragă aer în piept, se înecă, apoi îl expiră.

– Mai puneți perne sub el, am cerut, desfăcând sticluța cu ulei de trandafir care-mi atârna la gât. Am văzut cum îi tremură nările și începu să respire mai ușor. Apoi deschise ochii și buzele i se strâmbară într-o încercare de surâs.

O clipă, îi fu de ajuns să respire. Apoi își adună ultimele puteri și se întoarse spre Constantin.

– Nu uita... șopti el. Ai grijă... de mama ta.... și de frații... și de surorile tale... Încercă să-și concentreze

privirea şi inspiră din nou. Roagă-te la Zeul cel mai Înalt... să apere imperiul...

Închise ochii, dar era tot conştient, tot se mai lupta. Ferestrele erau închise, dar am simţit o schimbare în aer. Am făcut semn unuia dintre doctori.

– Deschideţi ferestrele!

După ce fură trase obloanele, o lumină slabă pătrunse înăuntru. Creştea cu fiecare clipă. Răsărea soarele. Pe obrajii bărbaţilor cu trup de oţel am văzut sclipind lacrimi. Chipul lui Constantius se lumina tot mai tare. M-am aplecat deasupra lui şi i-am unit mâinile pe piept.

– Lumea se stinge în jurul tău, am şoptit, e timpul să pleci la Lumină...

Întoarse ochii spre mine, dar nu mi-am dat seama la ce se uită, pentru că în momentul acela pe faţă îi apăru o expresie de bucurie uimită.

– Zeiţă...

O şoaptă ghicită, mai mult decât o vorbă.

Deschise ochii mari, fără să vadă nimic, şi încercă zadarnic să inspire ultima oară. Apoi rămase nemişcat.

Constantin petrecu cele opt zile de la moartea lui Constantius până la incinerare în camera lui. Mâncă puţin şi nu vorbi cu nimeni. Pentru mine, acele zile trecură greu ca un coşmar. Amintirile mă copleşeau şi mă dureau mai tare decât visurile. Dar la sfârşitul celei de-a opta zile am îmbrăcat veşminte albe de doliu şi m-am dus să însoţesc trupul soţului meu la rugul funerar.

Dacă Teodora ar fi fost de față, privilegiul ar fi fost al ei. Dar ea era cu copiii la Treveri, unde de-abia acum primeau vestea morții împăratului. Constantius fusese un om bun, fără îndoială că se purtase frumos cu soția lui romană. Dar, deși își făcuse datoria față de ea în pat, nu o luase cu el în campanii. Și n-ar fi adus-o niciodată în Britania. Aici, pe tărâmul meu natal, eu eram soția lui cea adevărată și ca soție a lui m-au onorat Crocus și ceilalți ofițeri, care mă cunoscuseră mai demult.

M-au salutat când am apărut în galerie. Constantin aștepta, curat, bărbierit, învelit într-o togă albă. Avea cearcăne mari la ochi, dar se vedea că-și recăpătase stăpânirea de sine.

Acum îmi amintesc din noaptea aceea o înșiruire de imagini – torțe pâlpâind în bătaia vântului, palide în bezna tot mai deasă, și marmura albă a mormântului proaspăt sclipind în lumina torțelor. Constantius nu putea fi înmormântat la marginea drumului, în afara orașului. Magistrații din Eburacum îl consideraseră de-ai lor și, dacă nu mai trăia ca să-i apere, cinstirea adusă mormântului în forum i-ar fi putut convinge spiritul să-i binecuvânteze.

Țin minte și altă imagine: trupul lui Constantius, învelit în purpură și încununat cu o coroană de grâu, așezat pe rugul înalt ridicat din bușteni de stejar solid britanic, presărat cu arome; fețele posace ale lui Asclepiodotus și Crocus, care ne însoțiseră, și armurile lor lucind în văpaia torțelor, și tăcerea

lui Constantin, de parcă ar fi fost cioplit din aceeași marmură ca mormântul.

Se aude un vuiet, geamătul mulțimii când Constantin aruncă torța între bușteni. Soldații care umplu o parte din piață murmură, dar stau disciplinați, și, în vreme ce fumul se înalță în fuioare spre cer, ascunzând silueta nemișcată a împăratului, nu se mai aude nimic în afară de bocetul femeilor. Am mai văzut toată scena înainte, în viziunea avută la trecerea mea în rândul femeilor, dar eram îmbrăcată în purpură. Nu s-a întâmplat așa ceva, deci cum să fie viziunea adevărată?

Rugul începe să se transforme în cărbuni când primele stele străpung mantia de catifea a cerului. Asclepiodotus, cu vocea lui gravă, îi spune lui Constantin că trebuie să vorbească mulțimii. Ca un somnambul, Constantin se întoarce cu ochii arzând. Ridică un braț și se lăsă tăcerea:

– Frați și surori, camarazi de luptă, copii ai imperiului. Tatăl meu și al vostru a murit și sufletul lui se ridică la cer. Am rămas orfani, fără apărătorul nostru. Cine o să ne apere de acum înainte?

Un geamăt se ridică din rândurile femeilor, acoperit imediat de strigătul profund al multor bărbați.

– Constantin! Constantin o să ne apere! *Constantin, Imperator!*

Constantin ridică mâinile încă o dată, vrând parcă să-i liniștească, dar strigătul crește în intensitate, iar soldații dau năvală conduși de Crocus. Unul duce o

mantie de purpură, Asclepiodotus mă prinde de braț și mă trage după el.

Nu mai știu cum am ajuns la Praesidium. Dar toată noaptea aceea mi s-a părut că cerurile răsună de ecoul strigătului *Constantin, Imperator!*

Partea a III-a

Calea spre înțelepciune

15

307–312 AD

În toți anii câți călătorisem prin imperiu ca soție a lui Constantius, nu ajunsesem niciodată în Italia. Încă nu văzusem Roma, dar despre orașul nou al lui Maximian, Mediolanum, așezat în câmpia italiană, se spunea că e aproape la fel de impresionant. Astăzi, cu străzile proaspăt spălate de ploaia de primăvară și cu arcadele împodobite cu flori, vedeam și eu că e adevărat, întrucât stăpânii imperiului încercau să încheie încă o alianță, prin căsătoria tinerei fiice a lui Maximian cu fiul meu, Constantin.

Se logodiseră în anul în care Constantius ajunsese cezar. Pe atunci, Fausta era doar un copil. În lungii ani cât Constantin fusese ostaticul lui Dioclețian, apoi al lui Galerius, n-ar fi mirat pe nimeni dacă acea posibilă alianță ar fi fost uitată de toți, chiar și de Constantin. Dar am început să-mi dau seama că fiul meu nu uita nimic din ce știa că e al lui. Am sperat că interesul de sine îl va înclina spre iubire, iar faptul că Fausta

crescuse ca viitoare soție a lui o va înclina spre respect, deși ceream prea mult de la o unire între o fată de paisprezece ani și un bărbat de treizeci și cinci.

Ultimele nouă luni fuseseră cu siguranță năucitoare. Cu toate că trupele conduse de Crocus îl aclamaseră pe Constantin ca august, el considerase că era mai diplomatic să nu ceară decât rangul de cezar când îl informase pe Galerius că avea un tovarăș la conducere. Între timp, Maxentius, fiul lui Maximian, se hotărâse să-i urmeze exemplul și Maximian însuși, deși retras, îi dăduse o mână de ajutor. Acum își ziceau „august“.

Aș fi fost foarte mulțumită să aștept la palat, dar Constantin insistă ca toată familia lui, inclusiv frații și surorile vitrege, copiii Teodorei, pe care îi adusesem cu noi de la Treveri, să călărească în procesiune. Așa că acum vizitam Mediolanumul dintr-o trăsură triumfală împodobită cu ghirlande, aurită și cu copertină din mătase roz, care nu se asorta deloc cu palla purpurie de pe umerii mei, deși speram să-mi scoată în evidență tenul.

După cum sunau ovațiile, Maximian și Constantin, călărind alături, trecuseră pe sub arcul de triumf care ducea spre piața principală. Alte ovații în spatele meu anunțau sosirea miresei ascunse sub voaluri de mătase de culoarea focului, într-un car tras de patru ponei albi ca laptele, împodobiți cu aripi ca să semene cu Pegas în miniatură.

Nici acum nu știu dacă ovațiile lui Crocus îl luaseră pe Constantin prin surprindere sau le plănuise

chiar el. Privind înapoi, era inevitabil ca fiul cel mai mare al lui Constantius să-și ceară dreptul asupra imperiului. Dacă nu ar fi procedat așa, probabil Galerius ar fi încercat o lovitură în virtutea unui drept de preemțiune. De ce să-mi condamn fiul că a făcut lucrul pentru care fusese zămislit și născut?

De fapt, Constantin acționase înțelept și categoric, stabilindu-se în capitala tatălui său, Treveri. Atât cât știa lumea, el nu se ambiționa decât să conducă teritoriile tatălui său și acum toți îi făceau curte.

Am avut zile când mi se părea că trăiesc un vis. Cu Constantius alături, m-aș fi putut bucura de toate cele ce se întâmplau, dar îmi venea greu să cred că aparțineam de aceste locuri, lângă un fiu pe care îl iubeam, dar pe care foarte puțin îl cunoșteam. Totuși, mi-am închiriat casa din Londinium și mi-am mutat toată gospodăria la Treveri, unde Drusilla se ocupa de bucătărie și Vitellia administra restul treburilor, de parcă amândouă s-ar fi născut să trăiască într-un palat. Îmi era dor de elevele mele, de Katiya și de prietenii ceilalți din Londinium, dar entuziasmul lui Constantin era contagios. Constantius își făcuse datoria, dar lui Constantin *îi plăcea* să-și exercite autoritatea.

Mă durea capul de atâta vacarm când am ajuns la palat și de-abia așteptam să mă așez pe un obiect care stătea pe loc. L-am văzut pe Constantin studiind fațadele de marmură din sală, de parcă s-ar fi gândit să le imite în bazilica lui. Erau superbe – plăci lucioase roz și gri, aranjate în modele pe jumătatea de jos a pereților și pe pardoseală. Dar, deși clădirea în sine

impresiona, la o examinare mai atentă se vedea limpede că fusese dată în folosință în mare grabă. Mesele lungi, atât de frumos înfășurate în brocart, erau din lemn simplu, iar garnișele de care ar fi trebuit să atârne tapiseriile în fața ferestrelor stăteau goale.

Musafirilor în veșminte scumpe așezați la mese nu le păsa. Era și Crocus printre ei cu doi dintre ofițerii lui superiori și un bărbat rotofei, pe nume Ossius, episcopul Cordubei. Deși nunta se desfășurase în tradiția romană, Constantin îl rugase pe episcop să-i dea binecuvântarea, lucru care, fără îndoială, îi mulțumise pe creștinii de aici.

Cu toate acestea, odată sacrificiul încheiat, semnele descifrate și contractul de căsătorie semnat, banchetul de care am avut parte a fost de neuitat, chiar dacă micuța mireasă nu-și pierduse încă trupul de copilă grăsuță și era foarte roșie la față – din cauza emoției, sper, nu de la vin. Fausta avea ochi gri și păr roșcat frumos, pe care servitoarele îl încrețiseră prea tare. Când se mai împlinea, poate avea să fie frumoasă, dar acum, cu obrajii umflați de bomboane, semăna cu o veveriță cu ochi lucioși.

În timpul unei pauze de distracție, când invitații se învârteau de colo până colo, Constantin veni la mine.

– Dragul meu, i-am spus, admirându-l, strălucești mai tare decât mireasa ta!

Nici o femeie nu fusese vreodată binecuvântată cu un fiu atât de frumos.

Constantin zâmbi subtil. Tunica lui de culoarea smântânii, din mătase orientală, avea tivul și benzile din aur care-i scotea în evidență părul lucios.

– E foarte drăguță când nu e împopoțonată ca o junincă la sărbătoare. Într-adevăr, e foarte tânără. Vrei să îmi conduci gospodăria, mamă, până când mai crește Fausta?

I-am spus c-o să mă gândesc, dar știa că nu-l puteam refuza. Îmi luă mâna și mi-o sărută când i-am surâs.

– Vreau să te mai rog ceva, un lucru mai drag sufletului meu. Făcu o pauză, căutându-și cuvintele. Când am fost în Orient, am avut o... legătură... cu o femeie pe nume Minervina, și acum doi ani mi-a născut un fiu.

Am ridicat o sprânceană, înțelegând de ce nu voia să discute subiectul. În mintea lui, povestea Minervinei semăna foarte mult cu a mea.

– Și ce-ai făcut cu ea, acum că ai o soție legitimă? l-am întrebat cu glas aspru și am văzut cum se înroșește de rușine.

– A murit de friguri anul trecut, răspunse el cu oarecare demnitate. N-am avut de ales și a trebuit să las băiatul cu unchiul lui când am fugit de Galerius, dar acum am trimis după el. Îl cheamă Crispus, mamă. Vrei să ai grijă de el în locul meu?

– Pater familias, l-am tachinat eu cu blândețe. Îți iei toate rudele sub aripa ta protectoare.

Îmi oferi un zâmbet dulce, așa cum făcea în copilărie. Un nepot! M-am mirat cât de tare mă încânta ideea.

– Adu-l pe băiețelul tău la mine. Dacă și el îmi zâmbește așa, sunt convinsă că-l voi iubi imens.

– Avia! Avia! Uite, Boreas sare când îi spun eu!

M-am întors cu zâmbetul pe buze când băiețelul cu păr de aur înălță creanga. Puiul de ogar, unul dintre cei doi câini trimiși mie de Constantin nu demult, sări peste ea. Femela, Favonia, se zbenguia în jurul lor, lătrând.

– Sunt prea mici, dragul meu, nu-i agita prea mult, l-am sfătuit, deși cățelușul era din naștere la fel de agitat ca tânărul lui stăpân.

Crispus era o fire curioasă și încânta pe toată lumea. Constantin nu vorbea niciodată de mama lui, dar era limpede că îl crescuse până la vârsta necesară ca să-i ofere siguranța că era iubit. Până și Fausta, care, după vârstă, putea să-i fie mai degrabă sora mai mare, se juca cu el de parcă era o păpușă și jura că-l va adopta.

În cei trei ani de la venirea lui Crispus la Treveri, mă obișnuisem să fiu strigată *Avia*, bunică. În acești trei ani de domnie a lui Constantin, aveam impresia că trăisem trei vieți, și cea din urmă era cea mai fericită.

În prima viață, fusesem fecioară pe Avalon, luptând să supraviețuiesc ostilității Ganedei și să-mi câștig propria putere. A doua îmi adusese bucuria împlinirii ca femeie și suferința dragostei de femeie, dar chiar și în anii în care fusesem despărțită de Constantius, identitatea mea se învârtise în jurul legăturii dintre noi ca floarea în jurul soarelui. Acum însă trupul meu își găsise un echilibru nou, nu mai depindea de lună, și duceam o existență nouă, de împărăteasă-mamă, cea mai neașteptată identitate dintre toate.

Plictisit de joc, Crispus veni în fugă la mine și-mi sări în poală, iar câinii, gâfâind, se trântiră lângă noi. Am vârât în gura băiatului o smochină zaharisită din farfuria vopsită de pe banca de lângă mine și l-am strâns la piept.

Pentru prima oară în viață nu trebuia să fac economie și aveam o grămadă de servitori care să se ocupe de treburile gospodăriei împărătești. Eram liberă să-mi petrec timpul cu Crispus care, pe lângă inteligența tatălui său, avea și mai multă dulceață, deși aici probabil intervenea părtinirea bunicii, care-și poate permite să-și iubească nepoții fără margini, pentru că reușita sau eșecul lor nu se reflectă direct asupra reușitei sau eșecului ei.

– Povestește-mi despre Pater când era mic! mormăi el, mestecând smochina.

– Păi, am zis eu după un moment de gândire, când era de vârsta ta, îi plăceau smochinele, ca ție. Când am locuit în Naissus, aveam un vecin tare mândru de smochinul lui. Aveam și un câine, Hylas, și îi plăceau și lui fructele. Chiar se urca în copaci să ajungă la ele. Constantin i-a făcut o botniță lui Hylas și dimineața, foarte devreme, îl arunca pe Hylas peste zid, în grădina vecinului, și-l îndemna să se urce în smochin și să scuture fructele coapte. Pe urmă se furișa în grădină cu un coș, le aduna și se ducea să le mănânce în căsuța pe care și-o construise în grădina noastră.

– Și le mânca pe toate? Nu-i dădea și cățelușului câte una?

– Ba da, şi-l mânjea pe la bot cu ele, şi când vecinul a descoperit paguba şi a venit la noi cu pumnii strânşi şi cerându-ne să-l pedepsim pe fiul nostru, Constantin a arătat spre câine şi a jurat pe Apollo că Hylas era hoţul. Bineînţeles, era adevărat. Când vecinul nu l-a crezut, a insistat să meargă la smochin şi l-a lăsat pe Hylas să se urce în copac, de data asta, fără botniţă, aşa că a reuşit să apuce o smochină rămasă de data trecută.

– Şi ce-a zis vecinul?

– Păi, la început ne-a cerut să omorâm câinele, dar până la urmă s-a mulţumit cu promisiunea că animalul n-o să mai ajungă în grădina lui. Aşa că am jurat şi noi pe Apollo şi i-am plătit smochinele furate cu argint, iar el s-a dus acasă.

– Mă bucur că n-a păţit nimic căţelul. Dar Pater n-a fost pedepsit?

– Ba cum să nu, pentru că, vezi tu, Hylas fusese dresat să nu se caţere pe zidul acela. Constantin a crezut că a procedat foarte inteligent, până când i-am explicat diferenţa dintre a spune adevărul şi a fi sincer şi l-am pus să-l ajute pe grădinarul nostru să sape straturile de flori, până când a muncit ca să acopere preţul plătit de noi vecinului.

Copilul făcu ochi mari la ideea că tatăl său fusese cândva altfel decât perfect. În ultimii ani, Constantin îşi dezvoltase gustul pentru grandoarea înfăţişării zeieşti şi mi-am zis că lui Crispus nu-i strica să afle că tatăl lui era om ca toţi oamenii.

O singură grijă aveam: agitația politică neîntreruptă din cauza luptei pentru supremație dintre Constantin și rivalii lui. Nu mă îndoiam serios că fiul meu va triumfa, în cele din urmă – doar era Copilul Profeției, nu? Așa că așteptam nerăbdătoare scrisorile de la el. Găsind în mama lui o confidentă de încredere, Constantin îmi scria des.

Când Crispus sări din poala mea ca să se joace iar cu câinii, am scos ultima lui scrisoare, trimisă de undeva de lângă Massilia. După nuntă, Maximian se certase cu fiul lui și se refugiase la noi. Galerius, nereușind să repare situația prin mijlocirea forței, îl numise drept cezarul lui pe un oarecare Licinius.

Maximian, care, după părerea mea, dădea semne de senilitate, pusese mâna pe comoară și se refugiase la Massilia. Dar mai întâi îi scrisese Faustei, declarând că în curând va fi, din nou, singurul conducător al Apusului.

În perioada aceea, Constantin trecea în revistă trupele de pe Rhenus. Fausta, care îl idolatriza, îi scrisese imediat să-l informeze ce se întâmplă. Constantin poate că lupta deja cu socrul lui. Nu mai primisem vești de la el de la ultima scrisoare, scrisă în templul lui Apollo din Grannum, unde stătuse cu trei nopți înainte.

„Grannum era în drum, așa că am profitat de ocazie să dorm peste noapte în sanctuarul de aici. Și zeul mi-a trimis un vis. Apollo însuși a venit la mine, însoțit de Victoria, și mi-a oferit patru cununi de lauri. Poate tu știi mai bine decât mine cum să interpretezi semnul, dar eu cred că fiecare cunună reprezintă o perioadă de

timp din domnia mea. Soarele Atotputernic întotdeauna ne-a sprijinit familia, așa că îi cer protecția. Dacă Apollo îmi va aduce victoria în conflictul următor, voi inscripționa soli invicto comiti[1] *pe următoarea emisiune de monede în numele Lui. Roagă-te pentru mine, mamă, pentru ca visul meu să se adeverească și să obțin victoria..."*

Un zgomot ca vuietul copacilor în furtună îmi atrase atenția, dar nu bătea vântul – venea din oraș. Grădinile palatului erau foarte întinse. Dacă auzeam de aici zgomotul de pe strada din spatele porților noastre, unde bazilica nouă trona deasupra copacilor, înseamnă că era foarte puternic. Am simțit un nod în stomac când m-am ridicat în picioare, dar am împăturit cu grijă scrisoarea de la Constantin și am ascuns-o sub haină, deasupra cordonului.

Crispus și câinii se fugăreau unul pe altul în jurul grădinii. Dacă vestea era bună, mi-am zis, mai puteam aștepta s-o aud, iar dacă era proastă, de ce să mă grăbesc spre durere?

Nu era un mesager militar plin de praf, ci Fausta, care ieși în fugă din palat, ca urmărită de furii. Crampele din stomac mi s-au ințețit când i-am văzut trăsăturile urâțite și obrajii plini de lacrimi.

– Mater! Mater! S-a omorât și e numai vina mea!

M-am relaxat brusc. Fiul meu credea în destin cu prea multă tărie ca să-și ia viața, indiferent ce dezastru

[1] Soarelui, tovarășul meu invincibil (n. tr.).

l-ar fi așteptat. Am luat-o pe fată în brațe și am ținut-o la piept până s-a mai liniștit.

– Cine, Fausta? Ce s-a întâmplat?

– Tata, se văită ea. L-au prins la Massilia și acum e mort, și numai din cauză că i-am spus lui Constantin ce mi-a scris!

– Trebuia să-ți faci datoria față de soțul tău, știi bine, am murmurat, mângâind-o, iar Constantin ar fi aflat oricum și tot așa s-ar fi sfârșit lucrurile.

Sinuciderea venea exact la timp, mi-am zis, întrebându-mă dacă nu cumva câțiva dintre soldații lui Constantin îl „ajutaseră“ pe Maximian să-și ispășească păcatele. În vreme ce-o alinam pe Fausta, m-am pomenit că-l jelesc pe soldatul dintr-o bucată care fusese Maximian când îl cunoscusem în Galia. Îl slujise bine pe Dioclețian, dar bătrânul împărat nu greșise când îl obligase să se retragă odată cu el. Nu avea nici curajul, nici judecata necesare pentru a reuși de unul singur. Odată cu moartea lui Maximian, dispărea ultimul bărbat din vechea generație care ar fi putut pretinde tronul imperial. Licinius, la Răsărit, și fiul lui Maximian, Maxentius, la Roma, erau cei ce vor trebui să împartă puterea. Dar Constantin, mi-am zis îndârjită, era un bărbat care avea și puterea, și abilitatea de a conduce singur.

Fausta se opri treptat din suspinat.

– Jelește-l pe tatăl tău, Fausta, pentru că, la vremea lui, a fost un mare om, și nu i-ar fi plăcut să trăiască până și-ar fi pierdut vlaga. Poartă veșminte albe de

doliu, dar nu-l lăsa pe Constantin să te vadă cu ochii umflați de plâns când vine acasă.

Fata încuviință din cap. Lui Constantin îi plăcea să fie înconjurat de oameni veseli. M-am întrebat câteodată dacă nesiguranța din copilăria lui îi născuse dorința de a avea o familie perfectă sau dacă o asemenea familie îi era, pur și simplu, necesară ca să-și ducă la capăt misiunea de împărat.

Când Constantin era acasă, obișnuia să stea cu mine o oră la sfârșitul zilei. Vorbeam uneori de familie, alteori de imperiu. Cred că eram singurul lui sfătuitor în care se putea încrede pe deplin, dar nici măcar mie nu-mi spunea tot ce avea în minte decât rareori. Câteodată îl regretam pe băiatul cu inima deschisă, pierdut la curtea lui Dioclețian, dar știam că inocența n-ar fi supraviețuit pericolelor și intrigilor care înconjurau un împărat.

Aveam o odaie mică între dormitor și grădini, cu uși care puteau fi deschise în arșița verii, și un cămin în stil britanic, pentru zilele de iarnă și răcoarea toamnei. Acum, la sfârșitul verii, stăteam lângă foc cu uneltele de tors. Torsul nu mai era o necesitate, ca pe Avalon, dar mă ajuta să mă concentrez și mă calma.

– Cum de faci firul atât de subțire și neted, mamă? Oricât mă uit la tine, când încerc eu să torc, lâna se rupe între degetele mele stângace!

Constantin stătea cu picioarele întinse către foc, cu ochii adânciți în orbite pe jumătate închiși, privind cum se rotește fusul.

– Atunci e bine că nu te-ai născut fată, i-am spus, prinzând fusul cu piciorul ca să trag mai multă lână de pe furcă și să nu mai stea firul încordat. Dintr-o răsucire abilă, am pus iar fusul la treabă.

– Da, râse el. Dar Parcele, care mi-au stabilit cursul vieții din leagăn, n-ar fi putut greși într-o problemă așa de importantă. M-am născut să ajung împărat.

Am ridicat din sprânceană. Siguranța lui mă tulbura puțin, dar nu puteam contesta ceea ce eu însămi credeam că e adevărat.

– Și să dai naștere unei dinastii? Crispus o să fie un băiat pe cinste, dar un fiu nu sporește familia. Fausta are nouăsprezece ani și destul de coaptă ca s-o duci în patul tău. O să se-apuce de prostii dacă nu-i faci copii.

– S-a plâns? Râse. Ai dreptate, firește, dar nu vreau să mai fac nici un copil până nu sunt sigur că sunt acasă destulă vreme ca să-i supraveghez creșterea. Moartea lui Galerius a distrus echilibrul puterii. Am motive să cred că Maximin Daia a făcut o alianță cu Maxentius. Eu însumi țin legătura cu Licinius, care și el pretinde Răsăritul, și i-am oferit mâna surorii mele, Constantia.

Se uită repede la mine, vrând parcă să vadă cum reacționez la numele surorii lui vitrege, dar eu mă împăcasem de mult cu gândul că tatăl său îl rugase să aibă grijă de copiii Teodorei. O fi fost ea de origine mai nobilă decât mine, dar fiul meu ajunsese împărat.

– Deci lucrurile sunt deja hotărâte...

– Maxentius mi-a desfigurat statuile. Pentru că am dat jos imaginile tatălui său Maximian, spune el, dar

Maximian a murit rebel, în vreme ce eu, zice-se, ar trebui să fiu împăratul-frate al lui Maxentius. Va trebui să-l atac înainte ca zăpada să facă trecătorile din Alpi inaccesibile. E o scuză la fel de bună ca oricare alta.

– Dacă zvonurile auzite de mine se adeveresc, Senatul te va aplauda. S-a legat de prea multe soții și fiice de patricieni și a impus prea multe taxe. Dar ai suficienți soldați ca să te împotrivești celor pe care Maxentius i-a adăugat Gărzii Pretoriene și trupelor aduse din Africa?

– Ca valoare, da. Un zâmbet searbăd i se ivi pe chip. Ca număr? Nu, dar eu sunt un general mai bun ca el. Nu va conta că are mai mulți soldați dacă nu vor fi conduși bine.

– Zeii să te binecuvânteze, i-am urat eu.

Zâmbetul i se stinse.

– Dacă aș ști ce zeu îmi poate garanta victoria, i-aș promite un templu – cultul lui ar fi cel mai important din imperiu. Trebuie să-l înfrunt pe Maxentius și trebuie s-o fac acum, dar ai dreptate când spui că rezultatul va depinde de zei. Roagă-te pentru mine, mamă, pe tine te ascultă zeii.

– Ești întotdeauna în gândul și-n rugăciunile mele, l-am asigurat, când liniștea se amenința să se prelungească prea mult.

Îl iubeam pe Constantin. Era centrul vieții mele. Dar în zilele acelea avea nevoie de mai mult decât mă deprinsesem eu să-i ofer.

A plecat a doua zi, adunându-și trupele credincioase de la Rhenus, am presupus eu, deși nu se anunțase nimic care să atenționeze dușmanul. Mai târziu aveam să aflu că Maxentius, anticipând că fiul meu va trece la fapte, încredințase apărarea nordului unuia dintre generalii săi, iar el rămăsese la Roma, în caz că Licinius îi învingea pe persani mai repede și venea să-l atace pe el. Dar atunci n-am fost în stare să mă concentrez nici măcar asupra veștilor pe care le aveam, pentru că Crispus a luat o boală de la copiii grădinarului și, deși s-a însănătoșit repede, eu, care l-am îngrijit, m-am îmbolnăvit de la el.

Mai întâi mi-au apărut bășicuțe roșii, apoi febra a început să mă ardă pe dinăuntru până în oase. Dacă boala exista și în Britania, faptul că trăisem pe Avalon mă ferise de ea. Așa cum se întâmplă deseori când un adult ia o boală de copii, am fost mai bolnavă decât Crispus.

Am zăcut când amorțită, când cuprinsă de delir până la sfârșitul lui octombrie. În momentele de luciditate, auzeam nume de orașe: Segusio, Taurinorum, Mediolanum și, mai târziu, Verona, Brixia, Aquileia, Mutina. După aceea, aveam să aflu că erau orașele cucerite de Constantin. Refuzând să le permită soldaților să-l prade pe primul, celelalte s-au predat repede. Dar eu duceam propria mea bătălie și, cu fiecare zi care trecea, simțeam că o pierdeam.

Faptele petrecute în jurul meu îmi păreau un vis urât, dar în starea aceea în care am plutit, nici în lumea oamenilor, nici în a spiritelor, am simțit scurgerea

anotimpurilor spre Samhain, când britonii spun că se termină anul vechi și începe să se formeze cel nou. Atunci vine o clipă în care se deschide o ușă dintre lumi și se întorc cei morți.

O vreme numai bună să mă sting și eu. Nu-mi părea rău decât că nu aveam cum să-mi iau rămas-bun de la Constantin. Dar nu viața mea se încheia, ci o eră, deși mulți ani au trecut până am înțeles clar semnificația acelui Samhain.

Într-o zi, febra mi-a crescut din nou și spiritul meu, eliberat dintr-un corp slăbit, a călătorit între lumi. Am văzut un ținut întinzându-se sub mine și dragostea m-a purtat către răsărit, unde fiul meu urma să se confrunte cu dușmanul. Am zărit un oraș mare lângă o apă și am știut că era Roma. Forțele lui Maxentius traversaseră Tibrul în amonte și fuseseră adunate în formație, în fața soldaților puțini la număr conduși de Constantin. Iarna venea mai devreme și soarele se risipea în aerul rece și se răsfrângea asupra orizontului într-o cruce de lumină.

Trupele lui Constantin atacară inamicul, cavaleria lui de gali ocolind călăreții italieni mai mulți la număr și înarmați până în dinți și copleșindu-i pe numidienii înzestrați cu arme ușoare. I-am văzut pe Constantin în armura lui de aur și pe gărzile lui personale, toți cu însemnul grecesc Chi Rho, aducător de noroc, vopsit pe scuturi.

Pretorienii lui Maxentius au murit acolo unde se aflau, iar restul trupelor lui s-au spart și au luat-o la fugă. Podul a crăpat sub greutatea bruscă, oameni și

cai împrăștiindu-se în apele cenușii iuți. Atacatorii au pornit după ei în roiuri, au reparat iute podul și la apus au intrat în Roma.

Când umbrele au început să se întindă pe pământ, am căzut și eu în întuneric. Boala își făcuse hatârul cu mine, dar eram extrem de slăbită. Mâncam și beam când mă ridicau alții, dar în majoritatea timpului dormeam. Uneori, semiconștientă, auzeam conversația din jurul meu.

– Nu se mai face bine, vorbi doctorul grec. Trebuie anunțat împăratul!

– Nu îndrăznim să-l tulburăm. Dacă e înfrânt, viețile noastre nu vor valora nici un denar. Maxentius ne va trata așa cum s-a purtat Maximian cu soția și fata lui Galerius.

Vorbise Vitellia. După voce, plângea. Am vrut să-i spun că fiul meu a triumfat, dar trupul nu mă asculta.

– Chiar dacă trimitem un mesaj acum, soțul meu nu va ajunge la timp, spuse Fausta. Era sora lui Maxentius și lumea se aștepta să fie scutită de pedeapsă dacă fratele ei învingea, asta dacă nu o învinovățea de moartea tatălui lor. Foștii împărați își omorâseră rudele fără ezitare. De ce să mă lupt să trăiesc într-o lume în care se petreceau asemenea lucruri?

A doua zi dimineață m-a trezit pălăvrăgeala din fața camerei mele. Am încercat să strig, dar plecase și sclava care mă veghease peste noapte. Fusese Constantin înfrânt? Vocile nu păreau speriate... apoi ușa se deschise brusc și Crispus năvăli înăuntru, nepieptănat și cu ochii strălucind de emoție. Când mă văzu,

se opri brusc, evident șocat de înfățișarea mea, pentru că nu fusese lăsat să mă vadă cât zăcusem.

I-am șoptit numele și băiatul veni încet să îngenuncheze la patul meu.

– Avia! Avia! Mă îmbrățișă cu grijă. Am câștigat!

M-am întins să-l mângâi pe obraz și am simțit cum se scurge în mine energia brațelor tinere.

– Pater a trimis un curier. A fost o bătălie grozavă și Maxentius a murit!

Am zâmbit. Viziunile mele nu mă înșelaseră.

– Acuma o să te faci bine, nu, Avia? Ca să-l întâmpini pe Pater când vine acasă?

Ochii îi luceau încrezători.

– Da, dragule. În sfârșit îmi revenise vocea, știind că zeii n-o să mă ia la ei de Samhain. Acum totul o să fie bine.

Trecuseră saturnaliile când a ajuns Constantin acasă. Mi-am recăpătat forțele și numai din când în când respiram cu greutate, ca să-mi amintesc de lupta cu boala, dar părul meu, care până atunci avusese numai câteva fire cărunte, albise complet în timpul bolii. Am sperat că fiul meu nu va vedea și celelalte schimbări, pentru că nu lăsasem pe nimeni să-i spună că fusesem la un pas de moarte.

Am preferat să-l primesc în camera mea de zi, unde lumina reflectată de pereții roșii îmi dădea o culoare veselă în obraji. Chiar și așa m-am bucurat că stăteam jos când a venit la mine, pentru că aura puterii din jurul lui era o explozie de lumină a unor văpăi năvalnice.

– Ave, Sol Invictus! Ești Soarele în toată splendoarea lui!

Am ridicat mâna în semn de bun venit, ori poate ca să-l țin la distanță, pentru că în clipa aceea mi se părea un gigant în fața căruia lucrurile din cameră erau niște bieți pitici. Mai târziu, când i-am văzut statuia comandată la Roma – numai capul era cât un stat de om – mi-am dat seama că și sculptorul văzuse în el aceeași aură supraomenească.

Constantin zâmbi, se aplecă să mă sărute, apoi începu să patruleze prin cameră, de parcă energia din el nu-i dădea voie să stea jos liniștit. Nu spuse nimic despre înfățișarea mea; poate era încă prea copleșit de viziuni ca să se concentreze pe lumea din jur.

– Vai, mamă, aș vrea să fi fost și tu acolo, căci, fără îndoială, Zeul Luminii a stat alături de mine în ziua aceea!

Mai dădu o tură în jurul camerei și veni din nou lângă mine.

– Am auzit că au fost multe semne și s-au petrecut multe minuni. Ce s-a întâmplat, Constantin? Ce-ai văzut?

– Păi, da, acum toți zic că victoria mea a fost prevestită, dar atunci profeții din ambele părți au prezis că armata lor va învinge. Cartea Sibilelor a profețit că dușmanul Romei va pieri în ziua bătăliei și firește că Maxentius s-a gândit la mine, iar astrologii bolboroseau despre conjuncția lui Marte, Saturn, Jupiter și Venus în Capricorn. Dar eu sunt menit să conduc și am știut cum să-i fac pe dușmanii mei să mă slujească!

L-am privit mirată. Constantin fusese întotdeauna încrezător, dar acum vorbea cu pasiunea unui preot căzut în transă.

– Maxentius devenise un tiran și Roma era obligată să mă vadă ca pe-un eliberator. Era pe pod când s-a rupt, iar armura grea l-a tras în noroi și s-a înecat. În ce privește stelele, cu o noapte înainte de bătălie am visat o siluetă lucioasă care îmi arăta un pergament cu litere grecești folosite de scribi ca să marcheze un pasaj bun. Mi-a spus că acela e Semnul sub care o să câștig. Când m-am trezit, le-am spus fabricanților să atașeze semnul Chi Rho la un drapel militar, iar gărzii mele să-l deseneze pe scuturi, și atunci a răsărit soarele și razele s-au așezat într-o cruce de lumină și am știut că victoria va fi a mea. Sopater crede că l-am văzut pe Apollo, dar episcopul Ossius mă asigură că viziunea mi-a venit de la Christos.

– Și tu ce crezi? l-am întrebat.

– Iisus cel evreu, pe care l-am crucificat, e zeul sclavilor. Dar Tatăl pe care îl proslăvesc creștinii, Regele și Creatorul lumii, e același cu zeul filozofilor, demn să fie patronul împăratului. Nu cred că e important cum îi spune poporul, câtă vreme recunoaște că Unul e Zeul suprem în ceruri și unul e împăratul pe pământ.

– Senatul te-a proclamat august senior, am remarcat eu blândă, dar Licinius conduce încă în Răsărit și e pe cale să devină cumnatul tău...

– E-adevărat. Constantin se încruntă. Nu știu cum va aranja zeul lucrurile, dar în sufletul meu știu că ceea ce am spus e adevărat. Acesta e destinul meu.

– Te cred, i-am spus, pentru că în clipa aceea, când ultimele raze ale soarelui de iarnă îl scăldau în lumină aurie, chiar arăta ca binecuvântat de un zeu. Şi sigur că, după tulburările civile din ultimii ani, era binevenită o singură mână care să ţină frâiele imperiului.

Profeţiile Avalonului vorbeau de un copil care va schimba lumea şi fiecare an care trecea arăta limpede că fiul meu era cel ales. Răzvrătirea mea în faţa Ganedei fusese justificată. Dar m-am întrebat de ce simţeam licărul acela de nelinişte chiar în timp ce mă bucuram de victoria lui.

Primăvara următoare a fost una dintre cele mai frumoase din toate câte mi le amintesc, de parcă lumea întreagă sărbătorea victoria lui Constantin. Florile au răsărit sub simfonia soarelui şi-a ploii, iar grâul iernii a dat recoltă abundentă.

Eram în grădină şi stăteam de vorbă cu bărbatul care îngrijea trandafirii, când Vitellia veni în fugă din palat, strângând un pergament, cu obrajii brăzdaţi de lacrimi.

– Ce este? am strigat, dar când s-a apropiat am văzut că ochii îi luceau de bucurie.

– Suntem salvaţi! exclamă ea. Fiul tău, Dumnezeu să-l binecuvânteze, el e salvarea noastră.

– Despre ce vorbeşti? I-am luat pergamentul din mână.

– A venit de la Mediolanum – împăraţii au dat o hotărâre privitoare la religie.

Am desfăşurat sulul şi am citit în fugă pasajele care se refereau la edictul de toleranţă din anterior al lui Galerius şi-l completau:

„...nu negăm absolut nimănui libertatea de a urma fie religia creştinilor, fie orice alt cult pe care din proprie voinţă l-au considerat mai potrivit pentru ei, pentru ca Divinitatea supremă, în slujba căreia ne supunem de bunăvoie, să ne binecuvânteze în toate cu harul şi bunăvoinţa ei."

– Înţelegi ce înseamnă? bolborosi Vitellia. Ne dă înapoi tot ce am pierdut în vremea persecuţiilor. Putem să ne construim biserici şi să ne ţinem sărbătorile. Putem să facem slujbe nestingheriţi, fără să ne temem că vin soldaţii să ne aresteze de câte ori auzim o bătaie în uşă. Christos fie lăudat, căci, neîndoielnic, El l-a inspirat pe fiul tău şi a făcut minunea asta!

În alineatele următoare scria că se înapoiază proprietatea şi drepturile luate în timpul persecuţiilor, specificându-se că toate cultele vor avea, în aceeaşi măsură, libertatea religiei. Nu era de mirare că Vitellia plângea, mi-am zis. Umbra care o ameninţase pe ea şi biserica ei se ridicase, iar creştinii puteau acum să stea alături de adepţii religiilor tradiţionale în lumina binecuvântată a unei noi zile.

Nu mai văzusem niciodată Adevărul recunoscut în acest fel, înălţat deasupra oricărui cult sau crez, în toţi anii petrecuţi printre romani, ai căror zei păreau că se bat pentru a primi rugăciunile adoratorilor ca magistraţii la alegeri, ca filozofii, care denunţau alte

școli de gândire ca eronate, sau ca creștinii, care pur și simplu susțineau că toate celelalte religii sunt false.

Recunoașterea Puterii în a cărei lumină toate religiile sunt egale mi-a amintit de învățăturile primite de mine pe Avalon, iar la gândul acela ochii mi s-au umplut de lacrimi de recunoștință.

16

316 AD

Să stai pe mal la Baiae era ca și cum ai fost în mijlocul soarelui. Lumina se reflecta cu intensitate orbitoare de pe nisipul de culoare albă, la marginea unui golf ale cărui ape sclipeau în azuriu curat, puțin mai închis decât cerul. Pentru un copil al nordului, lumina era copleșitoare, alunga orice fărâmă de întuneric nu numai de pe trup, dar și din suflet. Stând culcată pe canapeaua de pe terasă, așezată între mare și bazinul de îmbăiat cu apă proaspătă, simțeam cum arșița gonește frigul care îmi înghețase oasele pe timpul iernii romane.

Mi se părea că temerile din anii trecuți se disipau și ele. Mai existau oameni care contestau autoritatea fiului meu, dar se dovedise un general strălucitor, iar eu nu mă mai îndoiam că într-o zi va fi conducătorul suprem al imperiului.

De câțiva ani, gospodăria împărătească se stabilise la Roma. Dar marele oraș, pustiit de frigul iernii, era

la fel de rău și vara, când o căldură umedă și lipicioasă acoperea cele șapte dealuri. Fausta, în ultima lună a primei sale sarcini, se plânsese că o sufocă arșița, așa că mutasem gospodăria aici, în palatul construit de împăratul Severus lângă Puteoli, în Golful Napoli, cu cincizeci de ani înainte.

Fausta se culcase pe o canapea lângă mine. Două sclave îi făceau vânt și paravanul îi ferea de soare pielea albă. Eu aveam doar o pălărie ca să-mi protejez ochii. Pentru mine era la fel de cald peste tot în Italia, dar pe coastă aerul avea o puritate care te înviora cu cât era mai intens, așa că îmi petreceam ziua în soare, ascultând oftatul undelor scânteietoare ajunse la mal.

Din când în când auzeam hohote din bazin, unde Crispus se juca cu fiii familiilor romane nobile veniți să-i țină de urât. Dacă mă întorceam, le vedeam trupurile tinere poleite de soare. Crispus avea paisprezece ani, oase mari, ca tatăl său, și o voce care, de cele mai multe ori, suna bărbătește. Când fiul meu împlinise cincisprezece ani, era deja la curtea lui Diocleţian de doi ani. Fiecare an în care Crispus rămânea cu mine era o binecuvântare, ca și cum i-aș fi primit înapoi pe aceia pierduți din viața lui Constantin.

Pe fiul meu rareori îl vedeam. Înfrângerea lui Maxentius îl urcase pe scaunul de cârmuitor incontestabil al Apusului. Licinius era cumnatul lui, dar înțelegerea făcută de ei doi n-a durat mult. În doi ani, au pornit un număr de conflicte care aveau să dureze un deceniu. Totuși, fiul meu se simțea acum destul de sigur pe sine ca s-o ducă pe Fausta în patul lui și

la douăzeci și trei de ani a rămas, în sfârșit, însărcinată. A jurat că n-o să-l iubească mai puțin pe Crispus și într-adevăr l-a adoptat ca pe copilul ei și al lui Constantin. Dar eu tot mă întrebam dacă atitudinea ei nu se va schimba la nașterea propriului copil.

Zgomotul din bazin crescu în intensitate când copiii ieșiră din el, sclipind în soarele arzător. Boreas și Favonia, care dormeau lângă mine, la umbra paravanului, ridicară capetele să-i vadă și bătură dalele cu cozile ciufulite. Sclavii sosiră în grabă cu prosoape să-i șteargă pe băieți și le aduseră platouri cu fructe și pateuri și apă de mentă răcită cu gheață adusă tocmai din Alpi și ținută într-o pivniță adâncă, învelită în fân. Drusilla ar fi pufnit la asemenea extravaganță, dar murise la un an după marea victorie a lui Constantin. Înconjurată de atâta lux, îmi era dor de mâncările ei simple.

Tot râzând, Crispus îi conduse pe ceilalți băieți pe terasă. Eu m-am ridicat în capul oaselor, zâmbind la vederea câinilor care se gudurau la picioarele lui. Creștea și semăna tot mai mult cu bunicul lui, cu singura deosebire că, dacă iubitul meu avusese pielea albă și i-o ardea soarele imediat, nepotul moștenise tenul mamei sale, iar soarele care-i deschidea părul îi făcea pielea de un auriu mai închis. În afară de prosopul de pe umăr, era gol ca o statuie grecească, cu mușchii exersați, frumos ca un zeu tânăr. *Dar nu e decât un băiețel*, mi-am zis și mi-am îndoit degetele ca să alung ghinionul, cuprinsă de teama nejustificată că poate îmi aude gândul vreun zeu și se simte jignit.

Am stat prea mult printre romani, m-am gândit atunci, pentru că zeii poporului meu nu erau înclinați nici să-i iubească atât pe muritori, nici să fie geloși. Cu toate acestea, Crispus se apropia de vârsta care, în ținuturile acelea sudice, era considerată apogeul frumuseții. Fausta îl privea cu aceeași admirație ca mine. Mi-am înăbușit un tremur pe care nu știam cum să-l explic.

– Avia! Avia! Gaius zice că lacul din cealaltă parte a dealului este locul în care Enea a coborât în infern. Hai să strângem o ceată și să mergem să-l căutăm. Putem să luăm mâncare cu noi și să mâncăm la mal și să citim din Eneida. Ar fi instructiv.

– Cine le va citi? râse Fausta. Nu Lactantius! Încercă să se ridice în capul oaselor, dar nu reuși din cauza pântecelui rotund, și întinse o mână ca s-o ajute servitoarea.

Am zâmbit. Retorul eminent devenise, în ultimii ani de viață, un creștin înfocat și Constantin trimisese după el ca să fie tutorele fiului său. Împăratul declarase categoric că patronul lui era acum Christos, iar cei care voiau să se ridice la curtea lui au considerat că e înțelept să se creștineze. Până acum nu insistase cu creștinarea în familie, deși ni se cerea să luăm parte ale acele momente ale serviciilor divine deschise și neinițiaților. Îmi era dor de Vitellia, întoarsă la Roma pentru a ridica o biserică în cinstea nepotului ei.

– Nu fi atât de sigură! replică Crispus. Lactantius e un mare admirator al lui Virgil și zice că e unul dintre păgânii virtuoși care au prezis venirea Domnului nostru.

– Atunci n-o să se opună drumeției, am intervenit eu. Foarte bine. Hai să plecăm mâine dis-de-dimineață, ca să nu ne prindă căldura.

Spre surprinderea mea, Lactantius nu numai că nu se împotrivi, dar se hotărî să vină și el, cu un sul de pergament din Eneida în mână. Fausta rămase la palat, odihnindu-se, dar eu și bătrânul mergeam cu lectica, în vreme ce băieții călăreau poteca unduioasă pe măgăruși cu pași siguri din satul vecin. O căruță încărcată cu mâncare încheia coloana.

Până și în nordul Italiei găseam peisaje care îmi aminteau de casă, dar știam că aici mă aflam pe alt pământ, unde aerul încălzit mirosea a pelin și a flori cu rădăcini adânci în solul vulcanic fertil. Când am ajuns în vârful dealului de deasupra de Baiae, am cerut să ne oprim ca să se odihnească purtătorii lecticilor și măgarii și m-am întors să contemplu apele albastre lucioase de la golful Puteoli la Napoli și conul perfect al Vezuviului, dincolo de ele. Astăzi nu se ridica fum din vârful lui, deși pe pantele forumului Vulcan, la distanță de o jumătate de zi, se simțeau aburi urât mirositori. Locului i se spunea Câmpiile de Foc și simțeam focurile fremătând sub pământ, amintind mereu că nimic nu e veșnic, nici măcar terenul solid de sub picioare.

Apoi am pornit hurducăind în jos pe pantă, spre oglinda albastră și rotundă de dedesubt. Coloanele albe ale băilor vindecătoare construite pe mal de primii împărați licăreau în soarele verii, dar noi ne-am

oprit într-o dumbravă, la adăpostul unui deal, iar sclavii începură să pregătească masa. Băieţii fugeau deja încoace şi încolo, dând năvală să încerce apa şi provocându-se unul pe altul să se scufunde.

– Eşti sigur că ăsta e lacul Avernus? întrebă Crispus când eu şi Lactantius ne-am aşezat în scaune de răchită. Uite, păsările zboară deasupra lui şi nu mor şi apa, deşi miroase cam stătut, nu ne-a făcut nici un rău.

– Virgil nu s-a înşelat, răspunse unul dintre băieţi. Se zice că Iulius Cezar însuşi a vizitat băile acelea.

– Păi, poate că lucrurile erau altfel când s-a întemeiat Roma, am spus eu, zâmbind. La urma urmei, sunt peste opt sute de ani de atunci. Şi acum e vară, nu uitaţi. Iarna, când vine furtuna, locul arată mult mai ameninţător.

– Dar unde e peştera cu gura largă de care povesteşte Virgil? întrebă Crispus.

– Poate că a fost o spărtură care s-a închis, răspunse Lactantius, pentru că se zice că acesta e un tărâm al schimbărilor. Întinse un braţ, în stilul oratorilor. Cu toată căldura, purta o haină lungă şi, cu barba lui albă până la piept, semăna cu un înţelept din vechime când desfăşură sulul de pergament şi începu să recite:

„O peşteră cu gura largă, adâncă, lungă, colţuroasă,
adăpostită de un lac umbros şi crânguri întunecate;
atâţia aburi se înălţau din fălcile ei negre spre boltă,
că toate păsările din zbor cădeau moarte."

– Şi când pământul a început să se zguduie, a fost un cutremur şi n-a mai venit Hecate? vru să afle Crispus.

Lactantius încuviinţă din cap şi surâse.

– Spiritele rele nu sunt decât visuri şi iluzii, oamenii, temători, le văd demonice. Când se zguduie pământul, e voia Domnului, dar era necesar ca Enea, care a trăit cu mult înainte ca lumina lui Christos să pogoare asupra lumii, să fie lăsat să întemeieze Roma.

– Dar Virgil însuşi a fost păgân, am remarcat eu.

– Da, continuă Lactantius, dar cu un suflet atât de nobil, încât lumina lui Dumnezeu a pătruns în el, cum s-a întâmplat cu atâţia mari poeţi ai noştri, oameni de geniu. Seneca şi Maro şi Cicero, dintre scriitorii romani, Platon şi Aristotel şi Thales dintre greci, toţi vorbesc de adevăr pe alocuri şi numai obiceiul vremurilor în care trăiau, care insistau că Dumnezeu nu e Unul, ci mai mulţi, i-a obligat să cinstească zei falşi.

– Dacă era o spărtură aici, poate că s-a închis când s-a născut Christos, spuse tânărul Gaius, al cărui tată era printre puţinii senatori convertiţi sincer la noua religie.

– Poate, aprobă Lactantius.

Mâncarea fusese pregătită deja şi băieţii, aflaţi la vârsta când mâncarea e oricând binevenită, au sărit pe ea cu apetitul lor obişnuit. Pe lângă pâine, măsline şi brânză, bucătăresele adăugaseră tocană din fructe de mare, o specialitate din Baiae cu diverse moluşte, cu meduze şi condimente. M-am uitat la ea chiorâş,

dar bucătăresele o împachetaseră cu gheață din pivniță, așa că arăta bine.

– Ce templu e acela a cărui cupolă se vede deasupra copacilor? Am arătat spre vârful dealului din spatele nostru.

– E templul lui Apollo de pe dealul Cumae, răspunse un sclav.

– Cumae! exclamă Lactantius, privind în sus cu interes. Păi, sigur că da, doar sibila i-a profețit lui Enea din peșteră și pe urmă l-a condus la lac să intre în Infern.

– Mai este o prezicătoare acolo? m-am interesat eu, amintindu-mi cum profețise Heron venirea lui Constantius și întrebându-mă, dintr-o rămășiță de curiozitate profesională, cum s-a făcut profeția aici.

– A, nu, mă lămuri Lactantius. Nu știi povestea? Pe vremea lui Tarquin, ultimul rege al Romei, a șaptea prezicătoare din Cumae i-a adus nouă cărți cu profeții. Când regele, crezând-o nebună, a refuzat să le plătească, ea a ars trei dintre ele, apoi încă trei, iar regele, în cele din urmă, le-a cumpărat pe ultimele trei pe banii ceruți de ea la început pe toate nouă. Și după aceea s-au adunat toate spusele altor sibile din toate orașele Italiei și Greciei, mai ales din Eritreea, iar de atunci încoace conducătorii Romei se călăuzesc după ele.

– Așadar nu mai locuiește nici o sibilă la altarul din Cumae?

– Nu, nobilă doamnă, replică sclavul. Numai preoteasa care îngrijeşte templul lui Apollo. Dar mai există peştera în care a profeţit sibila.

– Aş vrea s-o văd, am spus atunci, dacă purtătorii de lectici au terminat de mâncat.

Cunoarda, micuţa din Alba care devenise slujitoarea mea după ce o eliberasem pe Hrodlind, s-a dus la marginea apei, unde mâncau sclavii, şi s-a întors cu cei opt germani puternici pe care mi-i dăduse Constantin. Părul ei roşu îmi amintea de Dierna, micuţa verişoară pe care o iubisem cândva, demult.

– Ar trebui să fim în siguranţă, spuse Lactantius serios. Nu bate vântul, iar demonul Apollo o să stea liniştit. Şi poate că spiritul sibilei care a proclamat unitatea lui Dumnezeu îţi va vorbi. Eu rămân să-i supraveghez pe băieţi.

Am vrut să ridic din sprânceană, dar m-am abţinut. După atâţia ani, semiluna de pe fruntea mea se ştersese aproape complet şi nu aveam chef să-i explic bătrânului de ce nu mă speria vocea demonului din Cumae, fie el spirit, fie zeu. Lactantius nu mă întrebase niciodată despre credinţa mea, dar ştia că nu sunt adepta bisericii lui, iar Crispus îmi mărturisise că pe bătrân îl îngrijora soarta sufletului meu.

Nu am respins niciodată rugăciunile celor care mi-au dorit binele, indiferent cărui zeu se rugau, iar Lactantius era un suflet bun şi, pe lângă asta, un mare învăţat. Dacă tutorele nepotului meu trebuia să fie creştin, atunci avea noroc cu bătrânul acesta.

După o oră de mers, am ajuns la o stâncă golașă din gresie aurie, străpunsă de un tunel care era intrarea în Cumae.

– Să nu le spui numele meu, i-am atras atenția Cunoardei când m-a ajutat să cobor din lectică. Spune-i paznicului că sunt o văduvă din Galia, Iulia, și că o să las o ofrandă dacă vor să-mi arate peștera sibilei.

M-am așezat pe o bancă sub un stejar, bucuroasă că ne aflam la o înălțime destul de mare ca să simt aerul mării, și am admirat joaca razelor de soarele în pletele fetei plecate spre poartă. Când s-a întors, zâmbea.

– Au trimis chiar după preoteasa lui Apollo să te îndrume. Nu cred că mai primesc mulți vizitatori la altar.

Peste câteva minute, a ieșit din tunel o femeie între două vârste într-o tunică albă. Când s-a apropiat de mine, am văzut că veșmântul era cam zdrențuit, dar deosebit de curat.

– Sfântă Doamnă, voi oferi zeului această brățară de aur, în numele soțului meu, care L-a cinstit, dar pe mine mă interesează cel mai mult peștera sibilei. Poți să mă duci acolo?

Nu adusesem cu mine un săculeț, dar brățara din aur pe care o purtam era destul de grea ca să-i țină femeii de foame o vreme.

– Desigur, doamnă. Pe aici.

Preoteasa se întoarse spre umbra răcoroasă a tunelului și am urmat-o, iar Cunoarda veni în spatele meu. Când am ieșit la lumină, și-a tras voalul subțire peste cap și eu am făcut la fel.

În fața mea se afla o curte pavată cu gresie uzată și statuia sibilei pe un soclu, cu brațele ridicate și păr ondulat, sălbatic.

– Când a venit aici Enea, a cerut s-o vadă pe sibilă. Ea stătea aici, în fața ușilor, când puterea zeului s-a lăsat dintr-odată asupra ei, îmi explică preoteasa. Arătă spre o ușă de formă ciudată în deal, un fel de triunghi alungit din care cineva tăiase vârful.

– Se vede că era mai înaltă, continuă preoteasa, și avea glas de tunet. Stă în natura omului să se opună când asemenea puteri încearcă să intre în el – se zice că sibila fugea încoace și încolo ca o iapă speriată până când s-a lăsat copleșită de zeu. Și atunci, zic oamenii, puterea Lui a năvălit în peșteră ca vântul turbat și a deschis brusc toate ușile, purtând vorbele sibilei celor care le așteptau.

– O sută de porți, nu, a scris Virgil? am întrebat.

– Nu chiar atâtea, dar sunt foarte multe deschizături, îmi răspunse femeia cu un surâs. Haideți să le vedeți.

Ridică bara și o trase înapoi, aprinse o așchie de lemn de la lampa care ardea întruna la intrare și cu ea aprinse apoi o torță și deschise ușa. Acum vedeam că nu era o peșteră naturală, ci un pasaj scobit în piatră solidă. Spre dreapta, în panta înclinată a dealului, fuseseră tăiate mai multe deschizături. O lumină discretă se strecura printre ele.

În stânga, un jgheab lung cu apă se întindea în tot pasajul. Când am înaintat, lumina torței pâlpâi în apă și pe podeaua prăfuită începură să danseze siluete

stranii. După căldura înăbuşitoare de afară, aerul de aici era umed, rece şi nemişcat.

Poate că Apollo nu era prezent, mi-am zis, urmând preoteasa, dar am simţit un altfel de putere aşteptând în piatra mută. Să fi fost într-adevăr Apollo cel care vorbise cândva aici sau Virgil, care a scris la cinci sute de ani de la plecarea ultimei sibile din Cumae, doar a presupus că ea îl slujea pe zeul stăpân pe aproape toate oracolele din lumea mediterană? Mi-am pus în mişcare simţurile demult uitate şi m-am întrebat dacă forţa care locuise cândva aici rămăsese suficient de coerentă ca să-mi răspundă.

Respirând greu, am simţit obişnuita scufundare şi schimbare de conştiinţă care anunţa apropierea transei. Cunoarda m-a prins de cot când m-am împiedicat, dar eu am scuturat din cap şi am arătat spre nişa întunecată de la capătul tunelului.

– Da, acolo se zice că a stat sibila când a dat răspunsurile, spuse preoteasa. Nu ştim ce fel de scaun a avut, dar ţinem întotdeauna un trepied aici, ca la Delphi.

Înaintam pe picioare aproape fără să ating pământul, dar scaunul cu trei picioare de la capătul pasajului avea propria strălucire. *Credinţa care a străbătut secolele l-a sfinţit,* mi-am zis.

– Mă voi aşeza aici, am zis cu alt glas decât al meu.

Mi-am scos brăţara şi i-am dat-o preotesei. La început fu luată prin surprindere şi se uită speriată la scaun, dar acesta nu era templul zeului ei, pe care ar fi fost obligată să-l apere de orice sacrilegiu. Mi-era limpede că nu simţea puterea care începea să mă ameţească.

M-am aşezat tremurând pe scaunul cu trei picioare. Voalul îmi căzu, descoperindu-mi fruntea. Poziţia trezi amintiri îngropate adânc în mine; tremuratul se transformă în convulsii, în timp ce corpul meu încerca să se armonizeze cu forţa nestăvilită.

– Doamnă, nu te simţi bine? strigă Cunoarda, întinzând braţele spre mine, dar o împiedică preoteasa. Cu o parte din minte care nu mă părăsise încă, am observat uşurată că, deşi femeia nu era prezicătoare, avea destulă pregătire ca să ştie ce se petrece cu mine.

– N-o atinge, o avertiză ea pe fată. Se petrece un lucru foarte neobişnuit. Ar fi trebuit să-mi spună că are darul acesta ca să iau măsuri, dar acum nu mai am ce face.

Într-adevăr, un gând mă străbătu iute şi fu împins în adâncurile minţii mele. Nici eu nu ştiusem că priceperea mea, atât de demult câştigată, se va trezi la viaţă atât de repede aici.

– *Aşadar, fiica Mea, Mă laşi să pătrund în tine?* am auzit un glas lăuntric şi, cu un oftat prelung, m-am relaxat în întunericul acela ca în braţele calde ale mamei.

Ştiam vag că mă îndreptasem de spate şi că părul mi se desfăcuse din ace. Am întins braţele, îndoindu-mi degetele, de parcă Cineva anume redescoperea ce înseamnă să fii învelit în trup. Îmi părea însă rău că trupul, care rezistase şaizeci şi şapte de ani, era tot ce-i puteam oferi.

– Cine eşti? întrebă preoteasa.

– Eu sunt sibila... au răspuns buzele mele. Întotdeauna sunt sibila. Am vorbit în Eritreea şi în Frigia, în Samos şi în Libia şi în nenumărate locuri sfinte ale oamenilor. Dar a trecut mult, foarte mult, de când nu mi-a mai dat nimeni glas în acest altar.

– Grăieşti cu vocea lui Apollo? întrebă preoteasa bănuitoare.

– Du-te la templul aflat pe înălţimi şi deschide uşile vântului şi soarelui şi el îţi va vorbi. Puterea mea vine din adâncul şi bezna pământului şi din apele izvorului sacru, care se ridică mereu. Eu sunt Glasul Destinului. Cauţi o profeţie?

Se lăsă o linişte stânjenitoare, apoi râsul sibilei.

– Femeie, i-ai slujit pe zei toată viaţa. De ce te miri că îţi vorbeşte Puterea? A, citesc în mintea femeii care mă întruchipează că multe s-au schimbat pe lume. Roma rezistă, dar printre locuitorii ei sunt unii care şi-au abandonat zeii străvechi.

– E vina creştinilor! exclamă preoteasa. Ei zic că nu există decât un singur zeu...

Conştiinţa mea se schimbă a doua oară, coborând şi răspândindu-se mai adânc, de parcă fiinţa prezicătoarei care mă copleşise pe mine era, la rândul ei, copleşită de o explozie de lumină care mătura orice urmă de trezie.

– Într-adevăr, Originea Divină e o singură zeitate cu putere supremă, care a creat cerul şi soarele şi stelele şi luna, pământul roditor şi valurile mării. Aceasta este Divinitatea Unică şi a străbătut singură vârstele.

– Vrei să spui că creştinii au dreptate? Vocea preotesei se ascuţi de spaimă. Şi că zeul lor e singurul?

– Nici un muritor nu poate atinge zeitatea desăvârşită. Voi, care aveţi trupuri, vedeţi cu ochii lumii, câte un lucru o dată, aşa că pentru voi Dumnezeu are nenumărate chipuri, atâtea câte imagini sunt reflectate în faţetele unui giuvaier. Fiecărei faţete îi daţi o formă şi un nume – Apollo sau Ammon, Cybele sau Hera, care au profeţit cândva de la acest altar. Iehova al evreilor îşi veghează poporul, iar Iisus acesta îi binecuvântează pe cei care-i propovăduiesc numele. Ei vor să atingă Divinitatea Unică, dar limitele lor de oameni nu le permit să vadă decât o singură faţă, pe care o identifică cu întregul. Înţelegi?

În clipa aceea am înţeles într-adevăr ce spunea şi m-am rugat să fiu în stare să-i ţin minte vorbele.

– Atunci se înşală! strigă preoteasa.

– Fac bine că-l slujesc pe Christos, dacă îi vor urma cu adevărat învăţăturile, aşa cum şi tu faci bine că-l slujeşti pe Apollo cel scăldat în lumină. Ei greşesc numai când presupun că nu există alt adevăr decât cel văzut de ei. Dar ascultă ce-ţi spun eu: au o viziune puternică şi prevăd o vreme când templul lui Apollo va ajunge o ruină, nu-l va mai adora nimeni, aşa cum nimeni n-o mai cinsteşte pe zeiţa care a fost aici înaintea lui. Plângeţi, o zei înalţi, şi jeliţi, locuitori ai Olimpului, căci va veni vremea când altarele voastre vor fi dărâmate şi templele voastre vor zăcea sub Cruce.

Viziunea mea s-a răspândit într-un mozaic de scene şi am văzut Crucea ridicată peste clădiri grandioase

şi splendide sau pe tunicile unor bărbaţi ce îngrijeau bolnavi sau se năpusteau cu săbii însângerate unii asupra altora. Imaginile se derulau fără oprire pe măsură ce sibila rostea vorbe pe care eu nu le mai auzeam, iar preoteasa se ghemui la picioarele ei, suspinând.

În cele din urmă, imaginile dispărură şi mi-am dat seama că sibila îşi întorsese faţa către Cunoarda.

– Şi tu, copilă, nu vrei să întrebi nimic?

Fata lăsă ochii în jos, apoi îi ridică plini de speranţă, cu o expresie transfigurată.

– Cât voi mai rămâne sclavă?

– Când se va elibera stăpâna ta, atunci vei fi liberă şi tu, şi amândouă veţi găsi adăpost pe un tărâm îndepărtat. Dar înainte de aceasta, ea va trebui să îndure multe suferinţe şi să facă o mare călătorie.

– Mulţumesc, şopti fata. Ţinea capul plecat, dar i-am văzut lacrimile de pe obraji.

– Mai am multe de spus, dar acest trup oboseşte. Mă doare, pentru că multe secole vor trece până când va veni altul care să mă lase să vorbesc prin el.

Îmi căzu capul şi o clipă am fost două fiinţe într-un singur corp – prezicătoarea nemuritoare şi bătrâna pe care o dureau toate oasele. Am încercat să mă agăţ de conştiinţa sibilei, dar parcă încercam să aduc înapoi un val retras în larg. Atunci, prezenţa aceea dătătoare de viaţă dispăru, iar eu am leşinat în braţele Cunoardei.

Când ne-am întors la palatul de la Baiae îmi revenisem complet, deşi corpul, pus la încercare peste

puterile lui de sibila care-l locuise, era flasc ca un burduf golit de vin. Imediat ce-am fost în stare să vorbesc, am avertizat-o pe Cunoarda să nu scoată o vorbă despre cele întâmplate, dar să țină minte vorbele auzite și să le scrie, pentru că mie deja îmi fugeau din memorie amănuntele, așa cum dispare un vis când te trezești dimineața. Fata nu le-a spus nimic oamenilor liberi din palat, dar cred că le-a șoptit câte ceva germanilor purtători de lectică, pentru că uneori îmi făceau plecăciuni mai respectuoase decât le cerea datoria și când treceam pe lângă ei auzeam cuvântul „Haliruna", adică femeie înțeleaptă în limba lor.

Crispus și ceilalți s-au îngrijorat din cauza mea, dar și-au zis că am leșinat pentru că sunt bătrână și mi-am supraapreciat forțele și și-au cerut iertare că m-au târât în drumeția lor pe o zi atât de caldă. Eu însă i-am asigurat că singură îmi asumasem riscul, deși ei nu știau cât de mare fusese. Și fusese foarte mare, pentru că mă dureau toate încheieturile, iar spiritul meu plutea, știind că nu-mi pierdusem îndemânarea care fusese încântarea copilăriei mele, aceea de a intra în legătură cu Cealaltă Lume.

Am intrat pe porțile palatului la amurg, dar locul sclipea de lumină.

– Ce s-a întâmplat? am întrebat, trăgând perdeaua lecticii. A venit împăratul? E vreo sărbătoare de care am uitat?

– O, doamnă! strigă eunucul care ne era administrator. Nu știu dacă vine împăratul sau numai un cezar! Pe doamna Fausta au apucat-o durerile facerii

azi după-masă! Tot întreabă de tine, doamnă. Te implor, du-te la ea.

M-am proptit pe spate cu un oftat, sperând să nu se întâmple asta chiar acum, când eram atât de obosită.

– Nu pot s-o ajut cu nimic până nu mă spăl și mănânc. E primul ei copil. Mai are timp.

Când am ajuns în camera de naștere, am găsit-o pe Fausta singură, tânguindu-se la fiecare junghi.

– De ce le-ai scos afară pe servitoare, copila mea? Nu vor decât să te ajute.

– Se tot agitau în jurul meu și nu le-am mai suportat. Avia, mă doare așa de tare! O să mor?

– Ești tânără și sănătoasă, Fausta, am zis încurajator și-am luat-o de mână. Știu că nu e ușor, dar va dura ceva vreme până se va deschide pântecul tău ca să iasă copilul.

Nu născusem decât un copil, dar în anii următori ajutasem multe femei de ofițeri de sub comanda lui Constantius și am adăugat experiența la ceea ce învățasem despre moșit în Avalon.

M-am uitat la ușă, unde moașa se plimba de colo-colo, și i-am făcut semn să intre.

– Se descurcă foarte bine, rosti femeia prudentă. M-am întrebat ce i-o fi spus Fausta înainte.

Fausta mă strânse dureros de degete când simți o nouă contracție. Părul ei roșcat era ud de transpirație și obrajii, pătați de lacrimi deasupra burții deformate. Cu atât mai bine, mi-am zis, că soțul ei nu era acasă s-o vadă așa.

– Vorbește cu mine, Avia, mă rugă ea, când fu în stare să vorbească din nou. O poezie sau o glumă sau o poveste despre Constantin când era mic, orice, numai să uit de durere.

– Foarte bine. Am mângâiat-o pe mână. Nu ți-a povestit niciodată cum și-a câștigat primii lauri? Era pe vremea împăratului Probus, când locuiam la Naissus.

Scutură din cap.

– Îmi spune ce-o să facă în viitor, dar niciodată despre copilăria lui.

– Atunci cred că trebuie s-o fac eu, ca să le povestești și tu copiilor la rândul tău.

Am așteptat să-i treacă junghiul care-o străbătu, dar cred că prezența mea o mai relaxa și contracțiile nu erau atât de greu de suportat.

– Constantin de-abia împlinise șapte ani, deși era bine dezvoltat pentru vârsta lui și arăta mai mare, când împăratul Probus a oferit un premiu pentru cursele de alergare de sărbătoarea lui Apollo.

Am început să vorbesc cu glas profund, pe ton când mai ascuțit, când mai grav, în ritmul contracțiilor care strângeau pântecele Faustei.

– Constantin a început să se antreneze, alergând în fiecare dimineață cu Hylas, câinele nostru de atunci. Când se întorceau gâfâind de la alergat, îl așteptam cu dejunul.

Fausta se relaxa treptat, urmărindu-mi ritmul ca să și-l găsească pe al ei, pufăind odată cu vorbele mele.

– A câștigat prima cursă cu mare ușurință, pentru că era mai înalt și mai puternic decât copiii de vârsta

lui. Dar în anul următor a alergat cu copii mai mari și, cu toate că era la fel de înalt ca mulți dintre ei, aceștia erau mai solizi și mai experimentați. A terminat printre primii, dar nu a câștigat, și știi cât de puțin îi place fiului meu să piardă.

– Ce-a făcut mai departe?

– Țin minte că a fost foarte tăcut și s-a încruntat, cu încăpățânarea pe care ajungem s-o cunoaștem cu toții. Și s-a antrenat – dimineața și seara, toată primăvara. Fiul meu a fost dintotdeauna un visător, dar unul cu simț practic, care depune orice efort necesar ca să-și împlinească visele. Când a venit vara, a câștigat încă o dată.

Fausta oftă din rărunchi, apoi se strâmbă, amintindu-și că pentru ea cursa nu se terminase.

– Și anul următor?

– Anul următor am fost mutați la Sirmium și în vara lui împăratul a fost asasinat înainte să se desfășoare cursele.

– Mai povestește-mi despre Constantin, spuse repede Fausta. Ce jocuri îi plăceau?

M-am încruntat, încercând să-mi aduc aminte. Se zice că trăsăturile copilului se regăsesc în adult. Mi-am zis că n-ar trebui să-l învinovățesc pe Diocleţian pentru ceea ce făcuse din Constantin – caracteristicile viitorului său erau vizibile din copilărie, dacă aveai ochi să le vezi.

– Îi plăcea să strângă copiii de ofițeri și să meargă pe stradă, pretinzând că fac o paradă triumfală. Odată a încercat să învețe două pisici de la grajduri să tragă

o căruţă. N-a reuşit şi a trebuit să se folosească de câine. Nu cred că a acceptat întru totul ideea că uneori nu se poate cum vrei tu.

Asta era, cu siguranţă, valabil şi acum. Ajunsese împărat şi avea puterea de a-şi impune voinţa, incapabil să înţeleagă de ce grupările religioase cărora le dăduse libertatea tot se luau la harţă. Donatiştii din Africa şi adepţii egipteanului Arius erau defăimaţi de ortodocşi mai rău decât păgânii şi răspundeau cu aceeaşi monedă.

– Soţul meu e curajos, perseverent şi încrezător, spuse Fausta, şi fiul lui va fi tot aşa.

– Eşti sigură că va fi băiat?

Am zâmbit, dar, ca să fiu sinceră, nu aveam dreptul s-o tachinez, când eu însămi ştiusem că voi naşte Copilul Profeţiei. Am auzit cum cineva trage obloanele şi, întorcându-mă, am văzut zorii palizi prin fereastră.

Odată cu noua zi, durerile Faustei se îndesiră şi icnetele deveniră ţipete. Moaşa încercă s-o încurajeze, spunându-i că nu mai e mult, dar ea ajunsese în faza în care femeile în travaliu strigă după mamă şi-şi înjură soţul.

– Spune-i femeii ăsteia să nu mă mai mintă! strigă Fausta printre gâfâituri. Sunt pe moarte, ştiu. Curând o să mă întâlnesc cu tata şi cu fratele meu printre umbre şi o să le spun că Constantin m-am trimis acolo. Icni când pântecul i se încordă iarăşi. Dar o să stai cu mine, nu-i aşa, Avia?

– O să stau cu tine, draga mea – m-am aplecat să-i mângâi părul lins de pe frunte – și-o să mă bucur împreună cu tine când o să vină copilul tău pe lume. Nu uita, chinurile fac parte din planul Mamei și nu sunt durere, ci putere.

Extenuată, Fausta închise ochii, dar eu am mângâiat-o pe păr în continuare și niciodată n-am iubit-o mai mult decât în clipa aceea. Simțeam forțele care se luptau în ea și mi-am îndreptat gândurile la Zeiță, căutându-I armonia.

O contracție nouă o sfâșie pe Fausta în minutul următor, dar de data asta deschise ochii mirată.

– Avia, îmi vine să împing, s-a întâmplat ceva?

Moașa zâmbi, iar eu am mângâiat-o pe nora mea pe mână.

– Înseamnă că e bine. Bebelușul se pregătește să vină. O să te așezăm pe scaunul de naștere și, când îți vine să împingi, dă-i drumul.

Forța Zeiței o cuprinse iar în valuri. Când o lăsă durerea, am sprijinit-o pe scaunul cu șezut îngust, iar moașa îngenunche între picioarele ei în vreme ce eu o susțineam. Toată oboseala de dinainte mi-a dispărut odată cu euforia miracolului pe cale să se petreacă.

– Aduceți apă caldă, m-am repezit la servitoarele care se foiau în jurul nostru, și pregătiți feșile. Nu mai e mult.

Icnind, Fausta se zbătu în mâinile mele. Acum că ajunsesem la marea încercare, nu mai gemea, ci se purta cu vitejia neamului de soldați din care se trăgea. Împinse o dată, de două ori, de trei ori, apoi se lăsă

pe spate cu un oftat când bebelușul, roșu de sânge și protestând prin țipete, alunecă în brațele moașei.

Am sprijinit-o în continuare pe Fausta în vreme ce femeile celelalte se agitau în jurul ei, tăind buricul și ajutând-o să elimine resturile, iar servitoarele spălau și înfășau copilul. Proaspăta mămică fu așezată pe un pat curat și am reușit și eu, în sfârșit, să stau în picioare, tremurând.

– Unde-i? strigă Fausta. Vreau să-mi văd copilul!

– Aici, răspunse moașa. Un băiat frumos cum n-am mai văzut. Îmi dădu bebelușul înfășat, care încă plângea.

Nepotul meu... mi-am zis, privind la chipul contorsionat. Toți nepoții seamănă cu bunicii lor, dar eu nu regăseam nici o trăsătură de-a lui Constantius. Roșu de necaz pe sub claia de păr negru, copilul din brațele mele semăna cu Maximian, celălalt bunic.

L-am așezat cu grijă în brațele mamei.

– Un băiat? Și e teafăr?

Moașa încuviință din cap.

– E desăvârșit.

Fausta se relaxă oftând și bebelușul se liniști, deși trăsăturile i se încrețeau a încruntare.

– Constantinus al meu... Îl sărută pe vârful capului și-l strânse la piept. Primul fiu legitim al împăratului.

– Sunt unii care pun la îndoială legătura mea cu tatăl împăratului, am spus eu pe un ton sec. Te sfătuiesc să nu faci și tu așa când vorbești cu Constantin, ca să nu-i dai impresia că te îndoiești de legitimitatea lui. Și, în orice caz, după tradiția romană, bărbatul

cel mai capabil va purta mantia de purpură, nu neapărat o rudă, cu atât mai puţin fiul legitim.

Şi categoric Crispus e acela care, mai matur şi inteligent din naştere, va fi ales când va veni vremea, am gândit atunci.

Pierdută în admiraţia minunii pe care-o născuse, nici nu cred c-a auzit ce-am spus. Dimpotrivă, eu am fost aceea care, ştiind poveştile persane cu lupte între rude la venirea unui nou Rege Măreţ la tron, am simţit primul fior de teamă.

17

321–324 AD

– Doamnă, a venit o scrisoare de la Crispus.

Cunoarda se opri în pragul camerei mele de zi.

– Închide uşa, te rog, şi hai s-o citim.

Mangalul încălzea cât putea aerul umed şi neplăcut de februarie, iar eu îmi odihneam picioarele pe trupul lui Boreas, puiul primului câine al nostru cu acelaşi nume. Dar şi după ce terminarea renovărilor pe care le poruncisem în Domus Sessorianum, pe care mi-l făcuse cadou Constantin, tot mai trăgea curentul. Mă străduisem din toate puterile să-l fac cât mai confortabil, sperând să recapete înfăţişarea simplă a vilei de la periferie care fusese cândva acest palat, dar arhitecţii erau obsedaţi de noţiunea de grandoare constantiniană şi numai în această odaie, cu ţesături

britanice pe pereți și covorașe britanice pe pardoseala rece de mozaic, reușeam să răresc momentele când respiram greu în timpul iernii.

– Stăpână, ce faci? mă întrebă Cunoarda și-mi întinse pergamentul învelit.

– Torc...

M-am înroșit puțin când am răsucit firele laxe în jurul furcii și am lăsat uneltele deoparte, conștientă că era o ocupație bizară pentru mama unui împărat.

– În copilărie, rareori lăsam fusul din mână. Am vrut să văd dacă mai știu să-l folosesc.

– Și eu torceam când eram copil, în Alba, spuse Cunoarda cu glas moale.

– Atunci o să-ți cumpărăm un fus numai al tău și-o să poți sta cu mine lângă foc. Dar mai întâi să vedem ce are de spus nepotul meu.

Pergamentul era scris de mâna atentă a lui Crispus. Acum avea nouăsprezece ani și titlul de cezar. De doi ani locuia la Treveri, ca adjunct al lui Constantin, între campaniile de luptă date la frontiera germană. Nu trecuse o vară de la victoria glorioasă a trupelor sale împotriva alemanilor. Îmi era dor de el, pentru că Fausta și copiii ei locuiau cu mama ei la Mediolanum și îi vedeam rareori. După ce s-a pornit greu, s-a dovedit nemaipomenit de fertilă. Al doilea fiu, Constantius, s-a născut la un an după Constantinus, iar al treilea, Constans, anul acesta.

„Avia Nobilissima“, îmi scria Crispus, *„am o veste grozavă. Urmează să mă însor cu o fată fermecătoare, fiica magistratului senior din Treveri. O cheamă Elena!*

Nu-i așa că-i o coincidență fericită? Eu îi spun Lena. M-am îndrăgostit de ea iarna asta, dar n-am știut dacă avem voie să ne căsătorim. Acum tata mi-a dat permisiunea și vom face nunta luna viitoare, înainte de a pleca eu la legiunea mea de lângă Rhenus. Sper să fii alături de noi la sărbătoare, dar, dacă nu se poate, îți cer binecuvântarea.

Fie ca Zeul cel mai Înalt să te țină sănătoasă, dragă Avia. Rămân al tău iubitor, Crispus.“

– Binecuvântează copilul, dar mustră-l că se însoară cu atâta grabă. Știe el că drumurile pe mare și pe uscat sunt prea grele pentru mine pe timp de iarnă ca să mă duc acolo! am exclamat.

– Păi, e de înțeles că se grăbește, dacă merge la război. Fără îndoială, își va duce mireasa la Colonia sau Argentoratum cât stă el cu soldații, spuse Cunoarda, ridicând fusul pe care îl dărâmasem eu de pe scaun.

– Cum se poate ca micul meu Crispus să se căsătorească? Am scuturat din cap. Parcă numai ieri mi se cocoța pe genunchi.

– Poate că te va face străbunică în curând, zâmbi ușor Cunoarda.

Am oftat. Nu mi-l închipuiam pe Crispus tată, dar pe un asemenea anotimp, când tot frigul din mlaștinile ce înconjurau orașul se cuibărea numai în oasele mele, puteam să mă consider suficient de bătrână pentru strănepoți. Fusese o iarnă grea și auzisem că o nouă boală pustia cartierele sărace ale Romei.

– O să le fac cadou palatul meu din Treveri, am spus, și o să ordon să fie redecorat dormitorul meu

pentru noua mireasă. Şi o să-i trimit colierul meu lung de perle. O să arate mai bine pe pielea ei tânără decât pe a mea.

– Vai, doamnă, nu vorbi aşa. Nu ştii ce spun bârfele, că zeii ţi-au prelungit tinereţea?

Am ridicat din sprânceană.

– Cunoarda, nu te credeam linguşitoare! Adu-mi oglinda, poate s-o fi petrecut vreo minune de când m-am uitat în ea ultima oară!

Puţin roşie în obraji, îmi aduse obiectul rotund de argint cu mânerul în forma celor trei graţii, cu braţele împletite. Mi-am întors faţa în lumină şi am ridicat oglinda. Mă privea un chip încadrat de păr cărunt, strâns la spate cu un nod în două şuviţe moi, prinse cu o bentiţă ţesută. Carnea care atârnase cândva de oasele mele tari atârna fleşcăită, ochii mi se adânciseră în orbite şi aveam cearcăne sub sprâncene.

– Ceea ce văd eu, draga mea, e chipul unei femei sănătoase de şaptezeci şi doi de ani. Dacă nu arăt chiar ca o cotoroanţă e pentru că mănânc puţin şi mă oblig să fac mişcare. Dar nu pot trece cu vederea realitatea numai pentru că locuiesc într-un palat, am zis eu severă. Acum ia asta de aici. Se apropie ora când trebuie să încep audienţele. Câţi oameni aşteaptă în camera de primire?

– Nu aşa de mulţi ca de obicei, dar printre ei e Silvestru, episcopul Romei.

– Foarte bine, e cazul să las torsul deoparte şi să devin iarăşi „Nobilissima Femina“, chiar dacă una

bătrână. O să îmbrac tunica din mătase verde-închis și peste ea, paliumul verde-deschis.

– Bine, doamnă, și cerceii și colierul de perle și diamant?

Am încuviințat din cap, m-am întins după baston și m-am ridicat în picioare, oftând de parcă deja m-ar fi tras în jos brocartul și bijuteriile.

De când luasem în stăpânire Sessoriana, obișnuiam să ascult petiționarii înainte de masa de prânz. Mă uimea numărul mare de oameni din tot orașul care-și făceau drum până la casa mea pitită în unghiul sud-vestic al zidurilor ridicate de împăratul Aurelian pentru a apăra suburbiile răsfirate ale Romei.

Astăzi, în ciuda vremii urâte, sala era plină. Am zâmbit când, pe lângă aroma ierburilor presărate peste cărbunii din mangal, am simțit miros de lână udă, pentru că îmi amintea de Britania. Însoțită de Cunoarda, cu ogarii pe la picioare, m-am așezat pe scaunul sculptat de pe podium și am cercetat mulțimea.

L-am recunoscut pe Iulius Maximilianus, care supraveghea reconstruirea băilor de pe terenul casei. Aveam de gând să le deschid publicului odată terminate, pentru că o singură femeie care vrea să fie curată nu are nevoie de o clădire de asemenea mărime.

Maximilianus venise mai mult ca sigur ca să-mi raporteze cum înainta refacerea băilor, întârziată de ploile de iarnă și de muncitorii bolnavi. Câțiva din ceilalți erau clienții mei și veniseră la mine din pură

politețe. Dar ce căuta aici episcopul bisericii creștine din oraș?

Silvestru aștepta surprinzător de calm, un omuleț subțire, cu fire roșcate tot mai puține în jurul tonsurii, înveșmântat într-o tunică albă simplă și o mantie. Singurul însemn al rangului era crucea de pe piept, meșterită din aur. Însă preotul tânăr care-l însoțea se tot foia și mormăia din cauza întârzierii.

Dacă vreunul dintre petiționari a fost nemulțumit de viteza cu care le-am rezolvat cererile, n-a îndrăznit s-o spună și, după, un ceas, nu mai rămăsese pentru audiență decât Silvestru.

– Episcope, sunt convinsă că numai o chestiune de mare însemnătate te-a adus la mine într-o asemenea zi. Dar eu sunt o femeie bătrână și nu prea obișnuită cu postul. Nu vrei să luăm prânzul împreună, ca să poți să-mi povestești pe îndelete despre ce e vorba?

Am citit în ochii lui că se amuză, dar a acceptat pe tonul solemn cu care îi vorbisem și eu. Episcopul Ossius devenise unul dintre consilierii cei mai de încredere ai lui Constantin, dar eu nu îl simpatizasem niciodată. Silvestru părea altfel. M-am pomenit curioasă să aflu mai multe despre acest preot, urmașul apostolului Petru și episcopul Romei.

După ce Cunoarda l-a trimis pe tânărul preot să mănânce la bucătărie, Silvestru și cu mine am fost conduși în triclinium. L-am văzut făcând ochi mari la fațada pereților joși de marmură și la tablourile de deasupra și m-a cuprins o anumită stânjeneală, deși

erau portrete de nimfe și ciobani din idila Daphnis și Chloe, destul de nevinovate.

– Îmi cer iertare pentru fast și pentru frig, am spus și i-am făcut semn să se așeze pe canapeaua din partea cealaltă a mangalului. În odaia mare, parcă eram două boabe de mazăre într-un vas larg. Nu mănânc niciodată aici când sunt singură, dar servitorii mei ar fi jigniți dacă le-aș cere să ne servească în micuța cameră de zi.

– Toți depindem de servitorii noștri, rosti Silvestru. Îngrijitoarea mea mă mustră fără milă.

– Dacă e vreo mâncare pe care nu o poți mânca, să-mi spui, l-am rugat puțin agitată și l-am văzut zâmbind.

– Nu e zi de post și, în orice caz, Sfântul Petru a spus că nu-i păcat ce duci la gură, ci ceea ce scoți din gură.

– Foarte adevărat, am încuviințat, dar cu toate astea i-am șoptit Cunoardei să-i transmită bucătarului să ne servească ceva modest.

Nu știu dacă bucătarul mi-a respectat ordinul sau a ținut cont de respectul față de episcop, dar ni s-a servit supă de orz, linte și păstârnac, ouă, pâine și brânză. Episcopului îi era foame și m-am întrebat dacă asta era prima masă a zilei pentru el.

– Așadar, am spus când ne-am astâmpărat foamea și sorbeam vin fiert și aromat, ce dorești de la mine?

– Ești sigură că am venit în calitate de petiționar?

– Ești un om prea ocupat ca să faci așa o călătorie, dacă s-ar fi putut trimite un mesaj sau un împuternicit.

– Adevărat, recunoscu Silvestru cu un oftat. E o problemă serioasă, altfel nu aş fi venit la tine. Poate ai auzit că oraşul e bântuit de o boală, dar nu îţi dai seama cât de gravă e situaţia. Nu e vorba de frigurile care ne lovesc în fiecare vară, ci de ceva nou, bolnavii tuşesc sânge sau mor înecaţi cu propria flegmă. Unii zic că e un semn al Judecăţii de Apoi şi s-au culcat în pat să aştepte venirea Domnului nostru, dar eu cred că El nu face decât să ne pună la încercare.

– Mi se pare oribil. Ce pot face eu?

– Pentru cei bolnavi, nu prea multe. Am transformat biserica Lateran în spital şi îi îngrijim cum putem. Dar atâţia sunt bolnavi sau morţi că ne e foarte greu în unele părţi din oraş. Eu mi-am golit deja cufărul. Avem nevoie de autorizaţie să distribuim cereale din hambarele oraşului şi să luăm alte lucruri de la negustori pentru săraci.

– Şi consulii nu vor să v-o dea?

Îmi răspunse cu o mişcare a capului.

– M-am gândit că poate mama împăratului e mai convingătoare decât mine.

– Pot încerca... am spus eu, gânditoare. O să mă îmbrac în veşminte de aur ca să-i impresionez şi mă duc mâine la ei. Şi poate că o să-mi mai vină idei de ajutor după ce vizitez spitalul.

Bărbatul din faţa mea rareori e surprins de toanele naturii umane, mi-am zis, fie de cele bune, fie de cele rele. Dar am constatat mulţumită că răspunsul meu l-a uimit.

Drumul spre templul lui Saturn, unde urma să mă întâlnesc cu consulii, trecea prin centrul Romei. Într-adevăr, inima orașului era mai pustie ca altădată. Trecând pe străzi, am văzut usturoi, amulete sau lucruri și mai rele atârnate la uși, în efortul disperat de a alunga spiritul bolii. Chiar în spatele amfiteatrului Flavian, am dat la o parte perdelele lecticii și le-am ordonat purtătorilor să se oprească la arcul ridicat de Constantin acolo, pe vechiul drum triumfal dintre colinele Caelius și Palatin. Nu m-am mirat să aflu că era cel mai mare de acest fel din Roma.

Dar, deși te impresiona ca mărime, ornamentele stârniseră râsul de multe ori, pentru că numai friza cea mai de sus amintea de Constantin și de victoria împotriva lui Maxentius. Restul panourilor, sculpturilor în relief și medalioanelor fuseseră furate de pe monumentele altor împărați – Adrian, Traian și Marc Aureliu. Arhitectul justificase furtul proclamându-l pe Constantin drept întruchiparea geniului împăraților, dar, când am cercetat mai atent monumentul, am fost nevoită să recunosc că panourile dedicate lui Constantin fuseseră lucrate cu mai puțină măiestrie decât celelalte.

Te-ai grăbit, fiule, am remarcat în gând. *Tu nu ai nevoie să furi gloria altora.*

Așa cum bănuise Silvestru, cuvântul împărătesei-mamă era un ordin pe care nici un magistrat al Romei nu-l putea ignora. La întoarcerea spre palatul meu, m-am acoperit cu un voal ca să nu mă îmbolnăvesc

și eu și le-am ordonat purtătorilor să facă un ocol ca să văd și spitalul.

Constantin nu stătea prea mult la Roma, dar fusese generos cu numărul bisericilor din ea. În loc să ia din proprietățile nobililor, majoritatea încă păgâni, le construise pe cele mai multe pe pământurile imperiale din afara vechilor ziduri ale orașului. Dar în anul căsătoriei sale cu Fausta, îi dăduse episcopului Romei palatul imperial Lateran, locul nașterii ei. După ce dărâmase cazarma cavaleriei lui Maxentius, construise prima catedrală lângă palat.

Mi-am adus aminte de băiețașul care ridica cu atâta bucurie cetăți în grădina noastră și mi-am dat seama că, pentru el, una dintre atracțiile creștinismului fusese ocazia de a construi ceva nou...

Ceva nou și grandios. Intrând în catedrală, m-a izbit șirul de coloane uriașe care susțineau nava și pilaștrii din marmură verde care sprijineau arcadele inferioare de pe intervale. Lumina se strecura prin ferestre înalte deasupra absidei, scânteind pe iconostasul de argint filigranat, iar statuia lui Christos înviat din morți și a lui Iisus Învățătorul apărat de îngeri priveau scena din interior.

Când ochii mi s-au obișnuit cu semiîntunericul, am uitat de toată grandoarea. Nava și intervalul dintre coloanele de ambele părți susțineau rânduri-rânduri de saltele improvizate. Pe fiecare zăcea câte-o ființă umană. Unele horcăiau, altele tușeau, altele stăteau împietrite, prevestindu-și sfârșitul. De câțiva bolnavi se îngrijea familia, dar preoții și bătrânele din

comunitatea creştină se ocupau de cei mai mulţi. Le dădeau apă celor însetaţi sau stăteau la căpătâiul muribunzilor. Duhoarea de sânge închegat şi fecale îţi tăia respiraţia.

Silvestru se uitase ciudat când îmi oferisem ajutorul. Am văzut acum cu ochii mei că până când nenorocirea nu se încheia de la sine, nu aveam ce ajutor să dau şi nu se mai putea spera la miracole, ci doar la ajutorul celor care se ofereau să-i îngrijească pe bolnavi. Categoric, nu erau toţi creştini. Pe Silvestru nu-l interesa decât că erau oameni şi aveau nevoie de îngrijire. Am înţeles atunci de ce, în ciuda inconsecvenţelor şi a nepotrivirilor din teologia lui, noua credinţă devenise atât de puternică.

N-am rămas mult în catedrală. Episcopul, care mă salutase la sosire, nici nu se aştepta la aşa ceva şi s-a întors la treaba lui imediat ce am ieşit. În scurtul drum înapoi, pe lângă pereţi, către casă, nu am vorbit deloc. M-am culcat devreme, dar somnul nu voia să vină.

Ca majoritatea celor aparţinând claselor educate din Roma, dispreţuisem înflăcărarea nepretenţioasă a creştinilor. Dar ei erau capabili de mai multă compasiune şi curaj decât mine, care fusesem educată pe Avalon. Am înţeles că-mi era ruşine. Dar nici acum nu ştiu dacă ruşinea sau mândria m-a îndemnat, a doua zi dimineaţă, să împrumut o năframă şi o tunică de la o sclavă de la bucătărie şi să pornesc pe drumul scurt spre catedrală, după ce i-am spus Cunoardei să-i anunţe pe toţi că mă odihnesc. De-abia am dat

colțul casei, că am auzit pași în spatele meu și am văzut-o pe Cunoarda.

I-am citit încăpățânarea pe chip când i-am ordonat să se întoarcă acasă.

– Stăpână, trebuie să mă supun, dar dacă mă trimiți înapoi jur că spun la toată lumea că ai plecat! Te rog, am văzut cum arătai când te-ai întors de la catedrală. Nu pot să te las să mergi singură în grozăvia aceea!

M-am încruntat la ea, dar învățasem de multă vreme să mă supun pretinsei tiranii pe care o exercită asupra ta cei pe care-i stăpânești de ochii lumii, iar rațiunea m-a sfătuit că ar fi mai înțelept să am alături de mine pe cineva mai tânăr și mai puternic.

M-am gândit că, dacă mă puteam feri de Silvestru, nu trebuia să mă tem că voi fi recunoscută, pentru că purtasem un voal la vizita anterioară. Și, oricum, nu ne-a întrebat nimeni cine suntem – aveau prea multe de făcut și s-au arătat recunoscători celor două perechi de mâini în plus. Așadar eu, care de zece ani de zile eram cea mai puternică femeie din imperiu, am muncit cum nu mai muncisem din copilărie, pe Avalon, cărând apă și încercând să-i spăl pe bolnavi. Cunoarda a lucrat cot la cot cu mine.

M-a uimit însă cât de repede te obișnuiești nu doar cu mirosul, ci și cu oroarea. Sângele și fecalele trebuiau curățate, atâta tot. Dar extenuarea te face ușor irascibil, cât ai fi de bun la suflet, și am constatat repede că, deși erau altruiști și-și riscau viața îngrijind bolnavii pentru că autoritățile nu mai făceau din ei martiri, nu toți creștinii erau sfinți.

Spălam încet pieptul unui suferind care tuşise mai-mai să-şi scuipe plămânii când am auzit un strigăt în spatele meu. O femeie cu braţele pline de cârpe curate se ciocnise de un bărbat cu o găleată plină şi vărsase puţină apă pe jos.

– De ce nu te uiţi pe unde mergi? Asta ne mai trebuie, să cadă cineva şi să-şi sucească glezna!

Avea glasul subţiat de oboseală, dar nici femeia nu părea mai odihnită.

– Cine eşti tu, să mă iei la rost pe mine? Toată lumea ştie că în timpul persecuţiilor ai ars tămâie pentru demonii pe care păgânii îi numesc zei.

– Şi n-am făcut penitenţă pentru păcatul ăsta? Arătă spre bolnavii de lângă noi. Nu mi-am riscat viaţa aici în fiecare zi? Dacă Domnul nostru vrea să mă pedepsească, îi va fi uşor să mă doboare. Dar tu ai fost atât de neînsemnată, că nu s-a deranjat nimeni să te persecute. Ai grijă să nu fii chiar tu pedepsită pentru păcatul mândriei!

– Ar trebui să vă fie ruşine că vă certaţi în faţa muribunzilor! am strigat pe tonul cu care îmi conduceam gospodăria de cincizeci de ani. Tu, femeie, dă-mi o cârpă curată, iar tu, omule, apă s-o umezesc, măcar în ultimele clipe să fie curat suferindul ăsta!

Dar trupul bărbatului se arcui într-o ultimă convulsie, luptând să respire, apoi rămase nemişcat. Cu muşchii înţepeniţi, am scos o grimasă de durere când m-am ridicat în picioare şi le-am făcut semn bărbaţilor care cărau cadavrele să-l scoată afară.

Primele zile au fost un adevărat chin. În mintea mea, am ridicat un zid de apărare împotriva suferinței. Ziua lucram cu detașare, seara mă furișam în casă și mă scufundam în băi care să mă ferească de boală și dormeam fără vise până dimineața. Poate tocmai pentru că mă concentram pe nevoile altora nu mai aveam timp de durerile mele.

În timp, ne-am dat seama că nu toți bolnavii noștri mureau. Câțiva, puțini, dacă reușeau să bea destulă apă, își înmuiau secrețiile și le scuipau fără să se mai înece cu ele. În cele din urmă și-au revenit, deși erau atât de slăbiți că, dacă se îmbolnăveau din nou, mureau sigur. Îndârjite, ne-am dublat eforturile, dar preoții care lucrau cu noi tot mai aveau cui să dea ultima binecuvântare când pierdeam pe cineva. Uneori îl vedeam pe Silvestru muncind împreună cu ceilalți, purtând o haină murdară și o cruce din lemn simplu, nu din aur, dar am reușit să mă feresc de el. Să fiu sinceră, nu cred că m-ar fi recunoscut nici dacă ar fi stat în fața mea. Oamenii văd ceea ce se așteaptă să vadă.

Numai la sfârșitul celei de-a doua săptămâni, când epidemia părea că s-a terminat, suferința unui bolnav mi-a năruit zidul de apărare din minte. Fusese adusă o tânără, o sclavă siriană pe nume Marta, care-și îngrijise stăpânul și stăpâna până muriseră și se îmbolnăvise de la ei, dar nu avea cine s-o ajute pe ea. Era creștină și, cu toate că știa ce-o așteaptă, n-am mai văzut pe nimeni care să se împace cu soarta cu atâta seninătate.

– Domnul nostru a suferit chinuri nemaipomenite ca să ne mântuiască, șopti ea când fu în stare. Lui îi ofer martiriul meu.

Am crezut că nu mă mai afectează nimic, dar când i-am văzut ochii sclipind de speranță, am simțit un mugur de hotărâre lăuntrică.

– Poate că apa botezului ți-a mântuit sufletul, i-am spus categorică, dar lichidul din cana asta o să-ți salveze trupul. Fii fată cuminte și bea, n-am de gând să te las să mori!

Am forțat-o să bea apă până când urina i s-a limpezit, dar i-am simțit inima bătând neregulat și mă temeam să nu mai pierd o bătălie pierdută. Ca să văd exact în ce stare era, a trebuit să-mi dărâm zidul de apărare din interior și, prin legătura dintre bolnav și îngrijitorul lui, am atins pasiunea pură a sufletului ei.

Forța vieții pâlpâia ca un rest de lumânare. Se spune că, la bătrâni, trecutul e mai viu decât prezentul. În clipa aceea, nu pe sclava siriană o țineam în brațe, ci pe iubita mea Aelia, care murise când eu mă aflam departe de ea. Am închis ochii și am simțit cum se trezesc în mine puterile de atâta vreme nefolosite, pe care le credeam uitate.

Am inspirat adânc și, când am expirat, am scos din străfundurile mele forța vieții și i-am insuflat-o fetei. *Doamnă*, m-am rugat, *lasă-ți copilul să trăiască!* Am inspirat și-am expirat de multe ori, de parcă îi suflam respirația vieții în plămâni, dar ceea ce curgea din mine în ea era energie impalpabilă și de neegalat.

Imediat, începu să răsufle mai uşor. O clipă m-am temut c-o pierd. Apoi am deschis ochii şi am privit-o cu ochi uimiţi: dormea şi respira normal.

Cu inima bătându-mi nebuneşte, mi-am îndreptat spatele şi atunci mi-am dat seama că nu eram singure.

Cunoarda stătea lângă mine cu ochi mari, dar de partea cealaltă, îngenuncheaţi, i-am văzut pe Silvestru şi pe preotul tânăr, care probabil îl chemase acolo când văzuse că nu mai era necesar să dea ultima binecuvântare.

– Cine *eşti*? întrebă el cu răsuflarea tăiată, strângând între degete crucea de lemn. Ni s-au întâlnit privirile şi am văzut cum se transfigurează când mă recunoaşte. Doamnă, ce faci aici?

Am stat puţin pe gânduri, căutând să-i dau un motiv pe care să-l înţeleagă.

– Fac munca Divinităţii Preaînalte, i-am răspuns simplu, hotărând că nu trebuie să ştie dacă pentru mine Puterea aceea era Zeiţă sau Zeu.

– Christos fie lăudat, chiar asta faci! zise el afectuos.

– Să nu spui nimănui! am strigat.

Solemnitatea care mă înconjura în calitate de împărăteasă-mamă era destul de sufocantă şi nu mai aveam nevoie de speranţe şi temeri superstiţioase.

Înflăcărarea din priviri i se stinse când îşi dădu şi el seama de implicaţiile politice.

– Înţeleg, dar, doamnă, nu trebuie să rămâi aici! Îmi promiţi că te întorci acasă şi rămâi acolo? N-aş putea... să mă uit în ochii fiului tău... dacă ţi s-ar întâmpla ceva.

– Nu crezi că Dumnezeu mă va feri? l-am întrebat cu puţină amărăciune în glas, ştiind că voi duce dorul zilelor în care mă foloseam de fiecare clipă şi eram la rândul meu folositoare. Nu-i nimic. Voi face precum spui. Dar când micuţa asta se înzdrăveneşte, s-o aduci la mine. Dacă stăpânul ei are moştenitori, o să-i plătesc preţul şi o iau în casa mea.

M-am ridicat în picioare clătinându-mă, pentru că mă vlăguisem peste măsură, iar Silvestru mă prinse de braţ. Se aprinseră lămpile, era timpul să plec.

– Mulţumesc. Dacă mă conduci până la uşă, Cunoarda mă ajută până acasă. Ştii că locuiesc foarte aproape.

– O să-l slăvesc pe Dumnezeu în rugăciunile mele la noapte, îmi şopti el pe drum, pentru că m-a făcut martorul unui miracol.

Am oftat, bănuind că nu despre revenirea Martei vorbea. Dar vechiul tatuaj de pe frunte pulsa şi mă făcea să simt că şi eu trecusem printr-un miracol: să ştiu, cum ştiusem la moartea lui Constantius, că după atâţia ani eram tot preoteasă.

– Episcopul nu ştie cum să te mai laude, spuse Constantin.

Era toiul verii, şi ultimii bolnavi muriseră sau se vindecaseră de câteva luni, dar Silvestru şi cu mine continuasem să lucrăm împreună pentru săracii oraşului şi cred că la asta se referea fiul meu.

– Dar n-ar fi trebuit să rişti, continuă el. Dacă aş fi ştiut, ţi-aş fi interzis. Nu-ţi dai seama ce importantă eşti.

O femeie bătrână, importantă? Oare? Mi-am dat seama că mama împăratului era cea care conta, nu Elena. Constantin nu mă vedea pe mine, ci o icoană cu numele meu. E normal ca un copil să se gândească la mama lui numai în relație cu el, dar e un semn de maturizare să-ți vezi părinții ca pe ceilalți oameni, cu viața lor proprie. În zilele acelea am început s-o înțeleg pe Ganeda ca femeie, nu ca Doamna din Avalon, deși tot n-o iertasem. Mi-am mușcat limba ca să nu-i dau fiului meu o replică supărătoare, gândindu-mă că ar trebui să-i fiu recunoscătoare lui Silvestru că nu i-a spus mai multe.

Constantin începuse campania la hotarele dacice. În lumina dimineții, își arăta cei aproape cincizeci de ani. Cu vârsta, fiul meu se făcuse mai solid, ca și cum încerca să egaleze în dimensiuni statuia la care se lucra pentru bazilica lui. Dar părul bălan, acum cu nuanțe discrete galben-argintii, era tot des și țeapăn.

– Era mare nevoie de ajutor, i-am spus. N-am avut de ales decât să ajut cât am putut.

– Aveai de ales, mă corectă el. Câte femei nobile din oraș au venit să îngrijească bolnavi alături de tine?

M-am gândit puțin și i-am dat câteva nume.

– Sunt deja creștine și n-au avut nevoie decât de un exemplu ca să-și ofere serviciile, replică fiul meu. Asemenea sacrificii nu întâlnești printre păgâni. Acum înțelegi de ce țin partea zeului creștin?

Am răspuns cu o înclinare afirmativă a capului, pentru că în lumea romană era adevărat, dar și noi, pe Avalon, îi ajutam pe toți cei care veneau acolo.

– Demult n-am mai avut ocazia să stăm de vorbă, mamă, și am multe să-ți povestesc. Cu fiecare an, mi-e tot mai clar că obiceiurile vechi sunt lipsite de virtute. Voia Unicului Zeu Adevărat trebuie s-o facem, dacă e să apărăm imperiul, iar familia imperială e modelul pentru toate. De asta i-am dat voie lui Crispus să se însoare atât de repede.

– Trebuie să fii foarte mândru de el, am rostit, cu gândul la ultimele victorii împotriva germanilor. În Crispus îl vedeam pe Constantin renăscut, mai glorios, netulburat de suspiciunile învățate de fiul meu de la Dioclețian.

– Da. O să-i numesc pe el și pe micul Constantinus consulii acestui an.

– Licinius n-o să accepte. Anul trecut te-ai numit pe tine și pe Constantius, fără să pomenești nimic de Licinius sau fiul lui. Și dacă îți petreci mai departe tot timpul în Serdica, atât de aproape de frontiera lui, Licinius o să creadă că vrei să-l ataci.

Constantin ridică din umeri.

– Chiar ai crezut că vom putea împărți imperiul la nesfârșit? Dacă creștinii armeni apelează la mine, o să-i ajut, iar dacă vizigoții atacă Tracia, o să-i nimicesc. Lui Licinius nu-i va conveni că m-am băgat pe teritoriul lui și atunci va fi alt război.

– Sper că poți să-l amâni un an sau doi, până câștigă Crispus destulă experiență ca să fie un comandant cu adevărat bun.

– Da... băiatul se dezvoltă frumos...

Mi s-a părut că simt o ezitare în răspunsul lui și mi-am adus aminte de ritualul alergatului cerbului, pe care micii oameni ai mlaștinilor de lângă Avalon îl desfășurau câteodată, la nevoie. Parcă auzeam ecoul strigătului lor: *„Ce-o să se aleagă de Cerbul Rege când crește Cerbul cel Tânăr?"*

Dar acum eram la Roma, iar Constantin era un om civilizat. Înfiorată, am alungat amintirea în bezna din care se ivise.

– ...dar e încă tânăr, adăugă Constantin, și supus poftelor cărnii, care-i duce pe oameni la împerecheri păcătoase.

Mi-am reținut zâmbetul.

– Nu toate așa-zisele împerecheri sunt nelegitime, altfel Crispus nu s-ar fi născut niciodată. Dacă ar fi așa, înseamnă că eu și tatăl tău am trăit în păcat.

– Nu! strigă Constantin. Tu ai fost adevărata soție a tatălui meu! El mi-a spus-o!

Am oftat. Nu avea rost să încerc să-i explic că noi am fost căsătoriți în lumea spiritului, nu după legea romană. Dar Constantin ținuse întotdeauna cu încăpățânare de versiunea lui a realității.

– Zilele imoralității păgâne se apropie de sfârșit! În curând, creștinismul va deveni singura religie, iar familia imperială trebuie să fie un exemplu. Construiesc o bazilică în cinstea martirilor Marcellinus și Petru pe drumul vecin cu terenul palatului tău. Tu vei fi patroana ei.

– Constantin! Nici măcar împăratul nu poate comanda conștiinței altuia, cum au aflat Dioclețian

și Galerius, pe riscul lor. Îți vei nega propriul edict, care garantează toleranța tuturor religiilor?

– A, n-o să-i persecut pe păgâni. Făcu un gest de desconsiderare. Când vor vedea gloria Bisericii, ne vor implora să-i primim! Dar dacă e să-mi binecuvânteze Dumnezeu domnia, familia mea trebuie să-l slujească numai pe el!

– Într-adevăr... Tonul mi se îmblânzi. Și tu când ai fost botezat? Mi-ar fi plăcut să fiu de față...

Împietri brusc. Oare tremurul pe care l-am simțit era teamă? Era împărat, și se știe că, în trecut, împărații își executau rudele apropiate, până și mamele. În clipa următoare zâmbi și mi-am zis că trebuie să fiu nebună ca să-mi treacă prin cap așa ceva. Acesta era Constantin, fiul pe care l-am născut ca să schimbe lumea. Și chiar asta făcea, chiar dacă într-un fel pe care noi nici nu l-am imaginat pe Avalon.

– Botezul e un rit sacru, vorbi el cu glas moale, ca al meu. Atât de sacru, că nu poate fi desfășurat decât o dată, ca să te speli de păcate și să ai sufletul curat, pregătit să meargă în Paradis. Dar eu sunt împărat și trebuie să domnesc într-o lume imperfectă și păcătoasă...

Și bănuiești că te așteaptă și alte păcate... am zis eu, răsucindu-i spusele, dar n-am dat glas gândului. În schimb, i-am spus:

– Și eu trăiesc în aceeași lume. Până nu faci tu acest angajament, nu mi-l poți cere mie. Dar voi lua noua ta biserică sub protecția mea și voi primi învățătură drept catehumenă.

Inspirată de fervoarea Martei, Cunoarda o primea deja. Le eliberasem pe amândouă când o luasem pe Marta în gospodăria mea, pentru că nu o puteam trata pe fata din Alba ca pe-o sclavă, după ce lucrasem amândouă ca două preotese în spital.

– Atunci ești creștină! exclamă Constantin.

– Spune-mi cum vrei tu, am cedat, obosită. Adevărul nu se schimbă.

Nu i-am spus că nu de la el luasem exemplu, ci de la o simplă sclavă siriană credincioasă.

– Lăudat fie Christos, prin Numele căruia vom fi mântuiți!

Ochii adânciți în orbite ai fiului meu scânteiară de convingere. M-am crispat, încercând să-mi amintesc unde mai văzusem o asemenea privire. Nu am reușit decât seara, când mă pregăteam de culcare. Cu expresia aceea pe chip, Constantin semăna cu Ganeda impunând legea, convinsă că numai ea are dreptate.

18

325–326 AD

– În numele lui Christos cel sfânt, de ce nu pot fi de acord? exclamă Constantin. Am întrunit consiliul tocmai pentru ca episcopii să se pună de acord.

– Da, Împărate August, spuse episcopul Ossius, roșu la față, dar aceste chestiuni sunt și subtile, și

importante. O singură silabă poate aduce salvarea sau osândirea. Trebuie să procedăm cu precauție.

Episcopul Eusebiu de Cezareea, venit cu el să raporteze rezultatul deliberărilor, stătea încruntat. Păgânii din cameră se arătau nedumeriți, iar bătrânul meu tutore Sopater, ajuns un distins profesor de retorică și membru al curții lui Constantin, de-abia își reținea zâmbetul. La nici o lună de la începerea lui, cei două mii de episcopi adunați la consiliul din Niceea în mai se certau deja pe marginea naturii relației dintre Dumnezeu și Fiul Său.

Mă dureau oasele șoldului și am încercat să-mi schimb discret poziția pe scaunul meu de fildeș. Când văzusem prima oară camera de audiență imperială din palatul de la Nicomedia, fusesem copleșită de splendoarea ei. Dar asta fusese acum cincizeci de ani. Acum, că mă obișnuisem cu ideile lui Constantin despre ceea ce i se cuvenea unui împărat, camera tronului lui Aurelian mi se părea banală și modestă. Numai oamenii care stăteau în ea dovedeau gustul epocii constantiniene.

Dacă Aurelian se mulțumise cu purpuriul aprins al togii lui pentru a se proclama împărat și cu un simplu scaun de onoare, tronul poleit al lui Constantin se afla pe un podium, iar veșmintele lui, din aur peste purpură, împodobite cu pietre prețioase, străluceau mai tare decât el. Iar dacă Aurelian prezidase singur, Constantin era flancat de cele două împărătese ale lui, pentru că ne dăduse, mie și Faustei, titlul de auguste în anul dinainte, după ce îl învinsese, în sfârșit, pe Licinius.

Eu, la dreapta lui, sclipeam de ametiste și argint. Fausta, la stânga lui, scânteia în smarald și bronz. Prizonieri în veșmintele grele, toți trei parcă eram Jupiter cu Iunona și Minerva în templul din Roma, deși eram mult prea înțeleaptă ca să-i spun asta lui Constantin.

– Nu înțeleg că unitatea bisericii e esențială pentru unitatea imperiului? strigă el.

Nu avea nici un rost să-i atrag atenția că imperiul înflorise mai mult de două sute de ani tolerând o varietate de culturi și credințe. Episcopii veniți la consiliu reprezentau oamenii care preferaseră să moară decât să presare tămâie în focul unui altar păgân. Uneori mă întrebam dacă erau atât de obișnuiți cu persecuția încât acum, că erau favoriții împăratului, se simțeau obligați să se atace reciproc.

Chiar după câțiva ani de pregătire religioasă, mie, ca și lui Constantin, îmi venea greu să înțeleg subtilitățile din cauza cărora se certau episcopii. Spusele ar fi trebuit să conteze, nu dacă a fost zeu sau om.

– Așa este, dar dacă imperiul nu se întemeiază pe adevăr, se va prăbuși, obiectă Ossius, transpirând. Dacă Fiul și Tatăl nu sunt unul și același, amândoi Dumnezeu deopotrivă, atunci nu suntem decât niște politeiști.

– Nu suntem decât niște proști dacă negăm logica! sări Eusebiu, emoția înviorându-i expresia de seninătate intelectuală. Fruntea înaltă se unea cu tonsura și purta barbă lungă, asemenea filozofilor. Dacă Tatăl l-a zămislit pe Fiul, atunci trebuie să fi fost o vreme când Fiul nu a existat.

– Dar sunt din aceeaşi substanţă! replică Ossius. *Homoousios*, adăugă el termenul grecesc. Lumină din Lumină, Dumnezeu Adevărat din Dumnezeu Adevărat!

– Nu mai bine am spune *homoiousios*? Din substanţă asemănătoare? propuse disperat Eusebiu. Auzisem că se distingea prin scrierile lui despre istoria bisericii, un erudit care se lega de orice nuanţă a înţelesului.

Constantin scutură din cap.

– *Consubstantialis* – „din aceeaşi substanţă" – a fost foarte bine pentru noi la Roma. Lasă oamenii să interpreteze cuvântul cum vor. Pe urmă putem discuta despre lucruri aflate mai în puterea noastră. Cuvintele astea frumoase ne distrag atenţia de la realitate şi nu suntem mai buni decât filozofii care judecă un lucru fără să se uite la el.

Dacă episcopii, care sunt pastorii oamenilor, se atacă unul pe altul, aşa vor face şi oamenii, continuă el. N-ar fi trebuit să puneţi niciodată întrebările asta, iar dacă au fost puse, nu trebuia răspuns la ele! Asta-i neseriozitate de filozofi! Cu persanii ameninţând graniţa estică şi germanii la nord, am destule pe cap şi fără gâlceava asta. Vă rog, daţi-mi înapoi nopţile liniştite, ca să trăiesc în lumina pură a Spiritului şi să-mi folosesc energia pentru apărarea imperiului!

Cât vorbise el, ambilor episcopi le pierise culoarea din obraji.

– *Consubstantialis*? zise Eusebiu cu glas searbăd. Păi, poate că o să fie de acord cu asta. Împărate, le voi transmite cuvântul propus de tine fraţilor mei.

– Nu – voi veni chiar eu. Poate că dacă le vorbesc eu însumi o să înțeleagă!

Cei doi episcopi se închinară până la pământ, atingând cu fruntea pardoseala de marmură, și se retraseră din fața împăratului. Constantin zâmbi de parcă el i-ar fi convins să fie de acord, și cred că așa și făcuse, pentru că, deși nu le era superior ca logică, le era superior ca putere.

Cel puțin fiul meu nu mi-a cerut *mie* să mă închin în fața lui. Mi-am mutat greutatea pe celălalt șold și am înălțat o rugăciune către Fiu, orice relație ar fi avut el cu Tatăl, cerându-i ca audiența imperială să nu țină prea mult.

În palatul din Nicomedia, nici o odaie nu se putea numi acasă, dar sala de mese roșie erau destul de mică pentru ca vocile să nu aibă ecou când se întâlneau în ea doisprezece oameni. Fausta se proptea de o canapea tapisată cu brocart stacojiu, care nu se potrivea deloc cu tunica ei purpurie. Nici o culoare nu se asorta cu tenul ei, dar poate că roșeața din obraji era din cauza vinului. După ce îi dăduse lui Constantin trei fii, îi mai făcuse și două fete, Constantina și un bebeluș nou-născut, botezat după mine. Silueta ei avusese de suferit și bârfele palatului spuneau că nu mai împarte patul cu împăratul. Pe de altă parte, Constantin nu se culca decât în patul lui; dacă o făcea din moralitate sau pentru că era incapabil de altceva nimeni nu îndrăznea să presupună.

Mi-a trecut prin cap că la bătrânețe devenisem cinică și i-am făcut semn servitoarei să-mi aducă și mie vin. Îmi era tot mai greu să mă așez și să mă ridic de pe canapea, așa că am cerut un scaun confortabil, cu perne, dar cu toții ne-am ridicat când a intrat împăratul.

Canapeaua lui scârțâi când se întinse pe ea, deși tot avea mai mulți mușchi decât grăsime. Servitorii așezară iute mesele în fața noastră și începură să servească mâncarea.

– Crezi că episcopii vor fi capabili să se pună de acord cu formularea mărturisirii de credință? am întrebat. Nu prea aveam poftă de mâncare și mă săturasem cu câteva îmbucături din crochetele de sepie.

– E absolut necesar să se pună de acord. Va trebui să le-o spun foarte clar, îmi răspunse Constantin.

– Dacă știu ce e bine pentru ei, se vor supune! chicoti Fausta. Se lăsă o liniște stânjenitoare, pentru că toată lumea se gândi imediat la Licinius și fiul său mai mic care, în ciuda promisiunii lui Constantin că vor fi cruțați, fuseseră executați doar cu câteva săptămâni înainte.

– Am vrut să zic de dragul sufletelor lor, desigur, adăugă Fausta.

Cineva își înăbuși un hohot de râs, pentru că împărăteasa, spre deosebire de restul familiei imperiale, rămăsese păgână pe față. Constantin se încruntă, dar mestecă mai departe din pulpa de mistreț umplută care tocmai i se adusese.

– Se mai aude ceva cu vizigoții? întrebă Sopater, încercând să schimbe subiectul. Nu se dovedi foarte

inspirat, întrucât comunicarea cu barbarii fusese unul dintre motivele executării lui Licinius. Constantin îi învinsese pe teritoriul acestuia cu doi ani înainte, stârnind ultimul război civil.

– Păi, dacă ne dau bătaie de cap, poți să-l trimiți pe Crispus să se ocupe de ei... Fausta râse cam tare. Nu i se zice *Invictus*, Neînvinsul?

Am simțit cum mă înțeapă grija. În războiul împotriva lui Licinius, Crispus fusese numit comandantul flotei și, învingându-l pe amiralul concurent, îi înlesnise lui Constantin cucerirea Bizanțului. Numai anul trecut, împăratul ordonase un medalion cu Crispus și tânărul Constantinus împreună, dar, de atunci, Crispus fusese transferat de la Treveri, unde era guvernator, la frontiera cu Dacia. Bătrânul Crocus murise demult, dar tribul lui trimitea în continuare tineri războinici pentru garda personală a cezarului. Poate că la asta se referea Fausta, dar mie nu mi-a plăcut ceva în râsul ei.

– Episcopii ăștia se preocupă prea mult de cuvinte, spuse Constantin, împingând farfuria la o parte. Oare n-o auzise pe Fausta sau se prefăcuse numai? Uită nevoia de credință. Cuvintele dezbină, dar simbolurile religiei inspiră sufletul.

– Ce vrei să spui? îl întrebă Ossius.

– Păgânii au altare la care venerează comorile care cred că au fost trimise de zei. Dacă e să-i dezvățăm pe oameni de asemenea iluzii, trebuie să le oferim ceva în loc. Cum să fie puri adevărații credincioși, dacă fiecare dumbravă și răscruce e dedicată unui zeu păgân?

– Şi la altceva ai vrea să se închine? îl întrebă Fausta.

– La locurile în care Dumnezeu S-a arătat oamenilor. De ce nu avem o bazilică în Hierosolyma, în cinstea mormântului gol al lui Christos?

– Ştie cineva măcar unde e? am făcut eu pe curioasa.

– Tocmai asta e problema! exclamă împăratul. Am de gând să trimit o expediţie să sape locul. Ştii ce e acum pe dealul Golgotei? se indignă Constantin. Un templu al desfrânatei de Afrodita!

– Abominabil! strigă Ossius.

După mine, locul execuţiei era abominabil. Oare prin ce ironie îl transformase soarta în templul zeiţei dragostei?

– Într-adevăr, mormăi Fausta, ştim cu toţii că *Ea* nu mai are nici o putere...

În iulie, Consiliul de la Niceea a dat forma finală crezului cu care toată lumea, inclusiv Arius, a fost de acord, respectând, dacă nu voia lui Dumnezeu, măcar dorinţele împăratului. La începutul anului următor, Constantin, îmbătat de convingerea că stilul lui de a conduce adusese unitatea printre creştinii certăreţi, şi-a mutat curtea la Roma ca să serbeze al douăzecilea an de domnie.

Intrarea noastră în oraş a fost, dacă nu o paradă triumfală în sensul tradiţional, cel puţin un adevărat triumf. La fiecare fereastră atârnau steaguri şi fiecare arcadă era împodobită cu ghirlande din flori de primăvară. Ne-am îndreptat încet pe vechiul drum, Via Triumphalis, între Palatinul încoronat cu pini

și Circus Maximus, spre Caelius, pe urmă am cotit spre Amfiteatrul Flavian și Arcul ridicat de Constantin în urmă cu douăzeci de ani. Acolo procesiunea s-a oprit pentru a permite unui grup de tineri și fecioare să citească panegirice și să cânte.

În urma senatorilor și grupului de cântăreți la fluier veneau câteva cohorte de soldați victorioși din diferite părți ale imperiului. Prima apariție din familia imperială a fost Fausta, cocoțată cu copiii mai mici într-un car împodobit ca să semene cu o reprezentare a imperiului, legat cu o bandă cu urări de sănătate pentru împărăteasă și speranța republicii, aceeași inscripție care apăruse și pe moneda cu efigia ei cu un an în urmă. Fiul ei cel mai mare, Constantinus, acum în vârstă de zece ani, venea în spate, călare pe un ponei alb.

Urma un car alegoric care înfățișa bătălia de la Hellespont, în care flota condusă de Crispus nimicise forțele mult mai mari ale lui Licinius. Era foarte reușit spectacolul, după mine, cu machete de nave plutind pe o mare de argint. Apoi venea chiar Crispus, sclipitor ca Apollo, în armură de gală, pe o iapă sperioasă din Iberia, care dădea din copite și din cap la fiecare val de ovații.

Carul meu semăna mai degrabă cu un altar, avea coloane și un fronton aurit, pentru că insistasem să am umbră în el înainte de a accepta să particip la procesiune. Pe el scria „Securitas Republicae".

Eu însă mă simțeam din ce în ce mai puțin ca o personificare a Siguranței imperiului pe măsură ce orele treceau, pentru că fiecare hurducăit îmi provoca durere

în oase, cu toate că stăteam pe un tron cu perne pufoase. Măcar bine că ne aflam la începutul anului, când era mai răcoare, și nu mă sufocam în veșmintele țepene, deși o statuie vopsită ar fi arătat la fel de bine.

Într-o paradă tradițională, carele alegorice ar fi fost urmate de animale pentru sacrificiu împodobite cu ghirlande, dar Constantin înlocuise obiceiul păgân cu două rânduri de tineri și fecioare înveșmântate în alb, cântând imnuri și fluturând crengi de palmier, și cu clerul senior creștin al orașului în haine de sărbătoare, condus de episcopul Silvestru. Gărzile imperiale care îi însoțeau purtau *labarum*, lancea aurită cu o bară transversală care era, în același timp, inscripție religioasă și stindard militar. În vârf atârna o cunună de giuvaieruri, iar în mijlocul ei erau literele grecești „Chi“ și „Ro“, care, de la victoria lui Constantin la Podul peste Milvio, semnificau începutul numelui lui Christos.

Prima parte a procesiunii trecuse pe Calea Sfântă, pe lângă bazilica începută de Maxentius și terminată de Constantin și vechile altare cuibărite la poalele Palatinului, și urca, ocolind Capitoliul încoronat de templul lui Jupiter.

Coloanele de marmură albă, mânjite de vreme, scânteiau slab în soare. Sculpturile roase de pe fațadele lor luceau sub un nou strat auriu. Când au sunat trompetele, stoluri de porumbei și-au luat zborul de pe cornișe, unde se adăpostiseră, și s-au așezat pe capetele sculptate ale eroilor uitați, cu coifuri de bronz înverzit de intemperii. Ca să îndur mai ușor hurducăiala

și clătinatul, m-am refugiat într-o stare de transă, în care mi s-a părut că nu eu mă mișcam, ci gloriile apuse ale vechii Rome defilând în fața ochilor mei.

Dar chiar în timp ce ocoleam înapoi spre palatul de pe Palatin, unde se pregătea banchetul, am auzit tumultul mulțimii crescând în intensitate în spatele meu, când împăratul, pe un car tras de doi cai albi ca zăpada, se apropia strălucind ca zeul-soare în straie de aur.

– Constantinus! striga poporul. *Io*[1] *Constantin!*

Douăzeci de ani... se împlineau douăzeci de ani de la moartea lui Constantius. Iubitul meu, coboară-ți privirea dintre spiritele binecuvântate și bucură-te de triumful fiului nostru!

Vara venise mai devreme în anul acela, aducând cu ea zvonuri multe, ca ploile de toamnă. Am refuzat să însoțesc parada glorioasă a lui Constantin prin imperiu, iar el m-a lăsat în locul lui la Roma și mi-a dat autoritatea să iau bani din Trezorerie. Dar până și în palat am auzit vorbindu-se că împăratul, după douăzeci de ani de domnie, va urma exemplul lui Dioclețian și va abdica în favoarea gloriosului său fiu.

Alții nu erau de acord și susțineau că Crispus era priponit lângă tatăl său, iar guvernul din Galia ținea partea tânărului Constantinus. Un patrician tânăr, pe nume Ceionius Rufius Albinus, fusese arestat pentru

---

[1] Ura! (n. tr.).

seducerea unei fete, iar Crispus fusese învinovățit odată cu el, pentru că erau prieteni.

Îmi veneau greu să cred că nepotul meu era vinovat, pentru că știam că e încă îndrăgostit de soția lui, care îi născuse un fiu – mort la scurtă vreme –, apoi o fetiță. Însă alte zvonuri m-au tulburat și mai tare. Greșeala lui Crispus era că avea prea mult succes, că era prea bun. Și nu puteam uita că în ziua procesiunii lumea îl aclamase la fel de tare ca pe tatăl său.

Așa că nu am fost atât mirată, cât șocată ca un bolnav care aude sentința doctorului, când am aflat că Crispus fusese arestat și dus la Pola, în Iliria, la Marea Adriatică.

Ordinul arestării băiatului venise de la Sirmium, dar Constantin se putea mișca repede dacă voia și nu știa nimeni sigur unde se află. Reacția mea imediată a fost să-i scriu o scrisoare înflăcărată, implorându-l să se răzgândească, și să i-o trimit cu un mesager de încredere.

Constantin nu va face altceva decât să-l țină pe Crispus sub pază o vreme, mi-am zis eu. Dar de ce l-a arestat pe băiat? Crispus era propriul lui copil, dar nu trebuia uitat că sora lui, Constantina, îl implorase pe împărat să cruțe viețile fiului și soțului ei. Împăratul îi promisese că vor fi în siguranță – și îi executase. Am simțit un nod în stomac la gândul că scrisoarea mea nu va ajunge la el sau, mai rău, nu-l va mișca.

Nu știam unde era Constantin, dar știam unde era ținut Crispus, și împăratul îmi dăduse Tăblița Imperială a autorității la plecarea din Roma. Au

început să mă doară oasele numai la gândul călătoriei, dar când a răsărit soarele a doua zi de dimineață mă aflam într-o căruță rapidă, cu o escortă de gărzi germane zornăind în spatele meu și cu Cunoarda lângă mine, în drum spre nord.

A fost o călătorie infernală prin arșița verii, pentru că drumul cel mai scurt era Via Flaminia, care străbătea Italia prin mijloc. Tot schimbând caii la fiecare post, ne-a trebuit o săptămână să ajungem, iar când am ajuns la Ancona, la Marea Adriatică, eram pe jumătate moartă. Cu ajutorul Tăbliței Imperiale și al câtorva monede de aur, am cumpărat serviciile unei galere liburniene și, după o zi și o noapte și încă o zi pe apă, am zărit coasta dințată a Peninsulei Istria.

Voi cere să-mi văd nepotul și voi duce eu toate la bun sfârșit, mi-am zis, în timp ce lectica închiriată din port se clătina pe drum. *Dacă Crispus a făcut ceva și împăratul l-a interpretat greșit...* am pus capăt gândului. Petrecusem o săptămână întreagă imaginându-mi tot felul de lucruri care l-ar fi făcut pe Constantin să creadă că fiul său îl trăda.

Mai bine să mă concentrez pe ceea ce vedeam printre perdelele lecticii. Mi-am ocupat mintea cu străzile frumos amenajate ale unui oraș de provincie tipic. Curbura amfiteatrului se ridica deasupra acoperișurilor templelor și prăvăliilor. Căruțe trase de boi mergeau la piață – o, zei, faceți să nu fie altceva decât o simplă zi de piață! Am trecut prin poarta deschisă a forumului și ne-am făcut loc prin mulțime ca să ne

oprim în fața bazilicii. Ofițerul aflat la comanda gărzii mele plecă să caute pe cineva cu autoritate.

Oameni adunați în cete se uitau la lectica mea și se încruntau de parcă se certau. Mi s-a făcut rău dintr-odată când mi-am dat seama că purtau toga proprietarilor de pământ provinciali, nu tunicile colorate ale țăranilor veniți la piață. În aer plutea o încordare, dar nu din cauza apariției bruște a trupei mele de legionari.

Nu mă voi lăsa copleșită de teamă, mi-am spus, *nici nu voi trage concluzii grăbite. Dacă am făcut atâta drum, mai pot aștepta puțin.*

Comandantul gărzii mele veni imediat cu un magistrat. *Căldura e de vină*, am gândit, dar, pe sub stropii de transpirație, omul era palid de frică. Purtam diadema de perle care apărea pe toate efigiile mele de pe monede. Am tras perdelele ca să mă vadă.

– Sunt Flavia Elena Augusta și am autoritatea împăratului. Vreau să-mi văd nepotul. Am înțeles că e aici.

– Da, Augusta, dar... protestă el.

– Du-mă la el. Am scos picioarele peste marginea lecticii și m-am pregătit să cobor.

Bărbatul scoase o grimasă.

– Da, Augusta...

Însoțită de comandantul meu și de Cunoarda, l-am urmat pe magistrat în semiîntunericul bazilicii. Bastonul meu lovea cu zgomot pardoseala în timp ce traversam sala principală spre șirul de încăperi din spatele ei. În asemenea clipe, mintea se leagă de orice mărunțișuri.

Un bărbat stătea de pază în fața unei odăi, dar ușa era deschisă. Magistratul îmi făcu loc să intru.

Fusese biroul cuiva înainte, transformat acum în închisoare prin înlocuirea mesei de scris cu un pat militar pliant. Pe el zăcea Crispus. O putere mai mare decât voința mea m-a mânat spre el, observând cu o detașare stranie că tenul lui auriu dobândise deja o nuanță palidă și că avea obrajii supți, căci i se lăsa carnea. Astfel privit, trăsăturile lui osoase arătau și mai frumoase.

Era mort de câteva ore, am socotit eu.

Oare vântul acela pe care l-am simțit în zori a fost sufletul tău care se înălța, dragul meu? m-am întrebat, împietrită. *N-ai mai putut aștepta cât să ne luăm rămas-bun?*

Mi-am dat seama treptat că magistratul vorbea.

– Am primit ordin de la împărat, de la Sirmium. Tânărul cezar urma să fie judecat de magistrați pentru trădare. Ni s-au adus dovezi. Împăratul... nu ne-a spus cum să executăm pedeapsa, dar ne-a fost teamă să-i dăm o armă, pentru că știam cât de curajos a fost în bătălii. Atunci a cerut să moară ca Socrate. Un preot creștin i-a dat ultima binecuvântare a Bisericii înainte de a muri...

Nu știu ce a văzut pe chipul meu, dar s-a dat înapoi, înghițind în sec. Am vrut să urlu ca o menadă, să ordon moartea celor care mi-l condamnaseră pe Crispus al meu. Dar nu ei erau de vină.

– Ce trebuie să facem acum, Augusta? N-am primit nici un ordin...

– Aveți un sculptor în oraș? Spuneți-i să aducă ceară să facă o mască mortuară. Între timp, pregătiți un rug funerar.

Aş fi luat trupul mort să-l arunc la picioarele lui Constantin, dar nu era posibil, din cauza anotimpului. Şocul îmi amorţea încă senzaţiile, dar am început să gândesc. O să iau imaginea lui Crispus ca să i-o arăt tatălui său şi o să mă răzbun pe Constantin şi pe cei care l-au îndemnat să-şi omoare copilul.

Când magistratul a plecat să-mi îndeplinească ordinul, le-am cerut celorlalţi să mă lase singură cu nepotul meu şi, într-un sfârşit, am lăsat scânteia durerii să se aprindă în văpaia furiei.

În tăcere, m-am dezlănţuit împotriva propriei mele tăgăduiri a puterii, adică a eşecului puterii sinelui când plângem cu glas tare în faţa lui Dumnezeu, dar marele secret e că dincolo de puterea noastră nu se află nimic. Cum aş putea crede într-un Dumnezeu care i-a dat voie lui Constantin să facă aşa ceva? Mi s-a părut atunci că oamenii l-au inventat pe Dumnezeul acela masculin ca să-i aline în beznă, când Mama nu era acolo să-i ţină de mână.

În Avalon fusesem crescută să văd altă faţă a Divinităţii. Mi-am adus aminte de proverbul „Dumnezeu nu a putut fi peste tot, aşa că le-a inventat pe mame". Cred că trebuia să fie invers, „Mama nu a avut sâni pentru toţi, aşa că a inventat zeităţi destule, pentru ca fiecare să aibă o mamă care să nu-l părăsească niciodată pentru altul..."

Cu toate acestea, creştinii susţineau că zeitatea lor înspăimântătoare era singura. Silvestru propovăduia dragostea lui Christos, dar eu eram femeie şi ştiam că singura putere şi singurul zeu e forţa aflată lângă

noi când suntem mici și neajutorați, și după ea strigam acum cu disperare.

Mi-am amintit de Hecuba, bătrână și schimonosită de vârstă și neputincioasă, jelind moartea Troiei, văzându-și fetele siluite, închise, împrăștiate una câte una în toate colțurile lumii, distruse, înnebunite, rămase fără copii... Dar nici Hecuba n-a trebuit să suporte durerea de a-și vedea nepotul iubit omorât de tatăl, care era propriul ei fiu adorat. Aceasta era pedeapsa mea, mi-am zis, pentru că mi-am tăgăduit zeii.

Când l-am ajuns din urmă pe Constantin la Treveri, trecuseră două luni și toamna colora frunzele în nuanțe de bronz și auriu. Orașul se dezvoltase de la ultima mea vizită. Bazilica grandioasă a lui Constantin era terminată, la fel și băile. Trecând pe lângă arcada mare a porții și pornind în jos, pe drumul principal spre palat, am observat schimbările cu o curiozitate searbădă.

Caravana noastră se lungise cu o căruță pentru bagaje, în care călătorea Cunoarda, și încă un grup de purtători de lectică, pentru că nu mai suportam nici un alt mijloc de transport. Lectica mea era numai pentru o persoană, dar nu stăteam singură în ea, pentru că mă însoțeau masca lui Crispus și urna cu cenușa lui.

În lunga mea călătorie, avusesem conversații lungi, eu și Crispus. Știam că purtătorii le spuneau celorlalți că mă auzeau vorbind singură în spatele perdelelor. Când se uita în ochii mei, Cunoarda căuta sclipiri de nebunie. Dar ei nu auzeau glasul care-mi răspundea

și-mi povestea despre dragostea lui pentru Elena și fetița care le-a mai rămas, de mândria victoriilor sale și de speranța unui viitor care pentru el nu mai exista.

Era bine că am călătorit atât de mult, mi-am zis când se deschiseră porțile palatului, că mi s-a mai domolit furia. Acum, țelul meu era tare ca oțelul. Nimeni nu era în siguranță dacă împăratul fusese capabil să-și omoare propriul fiu. Viața unei femei bătrâne nu valora mare lucru, dar voiam să trăiesc până se făcea dreptate.

M-am făcut că nu aud șoaptele servitorilor care-mi pregăteau vechile apartamente și că nu văd ochii curioși îndreptați spre legătura din brațele mele. Vestea execuției lui Crispus sosise înaintea mea. Probabil se întreba toată lumea ce voi face. Servitorii erau noi. Drusilla murise demult, Vitellia se retrăsese la Londinium, iar slujitorii lui Crispus și ai Elenei lui fuseseră vânduți. Constantin și Fausta locuiau tot în palatul de vară, pe dealurile din nordul orașului. M-am întrebat cât îi va lua să-și ia inima în dinți și să vină la mine.

A doua zi dimineață am ordonat să fiu dusă la locuința părinților tinerei Elena, în care locuise cât Crispus era plecat cu împăratul. Lena era, așa cum îmi spusese nepotul meu, frumoasă, cu pielea albă și pletele negre și netede. Dar pielea aceea albă era aproape transparentă și când am îmbrățișat-o i-am simțit oasele moi, de parcă durerea o rodea pe dinăuntru.

În viața ei de până acum n-a știut ce înseamnă necazul, mi-am zis când am lăsat-o din brațe. Nu știe cum să supraviețuiască. Doica o aduse pe micuța Crispa,

de un an și jumătate și strălucitoare ca o rază de soare. M-am așezat ca să-mi iau strănepoata în brațe. Ce soartă o aștepta pe copila aceasta? m-am întrebat, simțind mirosul dulce din părul ei.

– Crispus al meu n-a fost un trădător, murmură Lena când copilul alunecă din brațele mele într-ale ei. N-ar fi făcut niciodată ce se spune despre el. L-a iubit pe împărat.

– Știu, și îți jur că-i voi reabilita amintirea, i-am spus. Inscripțiile și statuile lui Crispus erau mâzgălite cu vorbele *damnatio memoriae* de către cei ce voiau să rescrie istoria. Între timp, trebuie să-mi scrii și să-mi spui cum te descurci. Fii curajoasă și ai grijă de tine de dragul copilului tău.

Ochii i se umplură de lacrimi.

– Voi încerca...

În seara aceleiași zile, sosi și împăratul cu toată curtea lui. Am așteptat un semn de la el, dar în dimineața următoare veni la mine episcopul Ossius.

– Te așteaptă. Se uită la mine scurt, apoi întoarse capul. Știu ce ai de gând să-i spui. Eu însumi am încercat să mă opun acestei... atrocități. Dar nu are urechi pentru mine. Cred că-l roade și pe el, dar nu vrea să-i facă față. Vino, poate că va asculta vorbele mamei, dacă pe ale mele nu le aude.

– Dacă n-o să le asculte, am aici ceva care o să-l convingă, am spus încet, luând legătura înfășurată în mătase.

Am mers pe coridorul care se golise de şoaptele îngrozite. Procedaseră cu înţelepciune, mi-am zis, şchiopătând în spatele episcopului, hainele mele foşnind ca şoapta lui Nemesis pe dalele pardoselii. Când se ceartă zeii, muritorii trebuie să se adăpostească, altfel îi poate nimici şi pe el tunetul.

Constantin stătea în mica sală de mese, cu pereţi crem, împodobiţi cu scene din *Eneida*. Lumina care pătrundea prin uşa deschisă spre grădină cădea ca o barieră pe podeaua de mozaic, dar împăratul stătea în umbră. Pe măsuţa cu incrustaţii era o carafă. În mâna lui, un pocal cu vin. M-am oprit în prag.

– Împărate August... glăsui moale episcopul.

– Iar ai venit să mă sâcâi, Ossius? întrebă Constantin obosit, fără să ridice ochii. Tu vorbeşti de legile cereşti, dar eu răspund de imperiu. N-ai nici un drept să-mi reproşezi...

Ossius începu să protesteze că el e răspunzător de sufletul imperiului, dar i-am făcut semn să tacă.

– Poate că el nu are, dar uite aici cineva care are!

Am dat mătasea la o parte, am înaintat câţiva paşi şi am ridicat masca lui Crispus în lumină.

– Fiul meu! Constantin se dădu înapoi, ferindu-se cu mâinile. Măsuţa se clătină şi carafa zbură în aer odată cu pocalul. Vinul vărsat se risipi ca nişte râuri de sânge pe pardoseală.

Constantin se uită la mască, apoi la sânge, apoi, în sfârşit, la mine. Avea un chip alb şi bolnăvicios, cu cearcăne sub ochi.

– A trebuit s-o fac! N-am avut de ales! strigă el. Dumnezeu mi-a cerut să-mi sacrific fiul pe care l-am iubit, aşa ca Abraham, dar nu mi-a dat nimic să sacrific în locul lui, nici un miel. Aşa că Crispus trebuie să fi fost vinovat! Dumnezeu nu poate fi atât de crud!

Mişca din cap în faţă şi în spate, cu ochi holbaţi, de parcă nici nu mă vedea. M-am întrebat dintr-odată dacă mă văzuse vreodată cu adevărat pe mine sau doar o imagine căreia îi spunea „mamă", dar care nu semăna cu persoana mea mai mult decât o icoană sfântă de pe perete.

– Ţi-a trimis Dumnezeu o viziune sau te-a convins vreun muritor, Constantin? Ce-ai crezut că *a făcut* Crispus?

Oare ştia cine vorbeşte cu el sau vocea mea era ecoul sufletului său care-l învinovăţea?

– A vrut să abdic şi când am refuzat, s-ar fi răzvrătit împotriva mea – fusese la un oracol! Avea de gând s-o ia pe Fausta de soţie ca să-şi legitimeze domnia. Încă un război civil ar fi distrus imperiul. Crispus se însoţea cu păcătoşi. Era adulter şi Dumnezeu ne-ar fi blestemat pe toţi. Un Dumnezeu, un împărat – trebuie să fim uniţi, nu înţelegi?

Fausta! Poate că el nu înţelegea, dar eu începeam să văd clar lucrurile.

– Asta ţi-a spus Fausta? l-am întrebat cu voce calmă. Ţi-a adus dovezi de necontestat, ţi-a adus vreo dovadă? I-ai dat voie lui Crispus să se apere? I-ai pus întrebări sau te-ai temut c-o să vezi judecata lui Dumnezeu în ochii lui limpezi?

Constantin tresărea la fiecare întrebare, dar tot dădea din cap a negare.

– Te înșeli! O urăști pentru că e fiica vitregă a Teodorei, care l-a luat pe tata de lângă tine! Dar Fausta mi-a fost întotdeauna devotată în primul rând mie. M-a avertizat când tatăl ei complota împotriva mea, m-a susținut împotriva propriului ei frate...

– Și-a trădat propriul sânge de dragul puterii – crezi că ar ezita să te sacrifice și pe tine? m-am răstit eu înapoi. A făcut-o de dragul fiilor ei, nu al tău, sperând că într-o zi ei îi vor da autoritatea pe care mi-ai dat-o tu mie!

– Mama ta vorbește cu judecată, împărate, interveni blând Ossius. Cercetările mele nu au scos la iveală nici o dovadă de trădare.

– Și tu ești trădător? La tâmpla împăratului pulsa o venă când se întoarse. Trebuie să protejez succesiunea. Crispus nu era decât frate vitreg cu copiii Faustei. S-ar fi războit cu Constantinus... Fausta numai despre asta vorbea și am văzut că oamenii îl iubeau...

– Te-ai gândit c-o să-ți pună otravă în ciuperci, cum l-a otrăvit Agrippina pe Claudius, de dragul fiului ei?

– Mi-a spus că Crispus a încercat să facă dragoste cu ea! strigă Constantin.

– Nu ești Abraham, ești Tezeu și un prost! m-am dezlănțuit, fluturându-i masca în față până se făcu mic. Chiar dacă ar fi încercat, ce fel de păcat e seducția față de uciderea propriului copil? Poate că zeul creștin

te va ierta, doar a permis ca propriul lui fiu să moară! Nici o zeitate păgână nu ar ierta asemenea crimă!

Constantin căzu în genunchi, prăbușindu-se ca un copac.

– Dumnezeu m-a părăsit... șopti el.

– Dumnezeu te va ierta. Aruncându-mi o privire plină de reproșuri, episcopul Ossius trecu pe lângă mine și puse mâna pe capul împăratului. Dar trebuie să te căiești și să-ți repari greșeala.

– Dacă Fausta e cea care te-a convins să faci ce-ai făcut, atunci trebuie s-o pedepsești, am adăugat eu, ca un ecou. Pedepsește-o sau Crispus te va bântui pe veci, și eu la fel!

– Doamne, m-ai părăsit? șopti Constantin. Tată, iartă păcatul meu cel mai amarnic...

– Lasă-ne, murmură episcopul, arătând spre ușă. Mă ocup eu de el acum.

Am încuviințat din cap, pentru că nu mă simțeam bine și tremuram și nu voiam să văd cum stăpânul Romei se umilește în fața zeului său.

Toată ziua am stat într-o odaie întunecoasă. N-am vrut să mănânc. Cunoarda credea că sunt bolnavă, dar, și dacă eram, sufletul meu bolea. De fapt, stăteam în așteptare, deși numai când am auzit țipetele târziu după-amiaza am știut ce așteptam.

Mă ridicam deja în capul oaselor când Cunoarda năvăli în odaie cu obrazul pământiu.

– Doamnă! Împărăteasa Fausta a murit!

– Cum s-a întâmplat? m-am repezit. A fost o execuție?

Cerusem pedepsirea ei, dar nu mă așteptam de la Constantin să compenseze o crimă cu alta, în nici un caz mai puțin terifiantă.

– Nimeni nu știe, răspunse Cunoarda. A plecat la băile noi și gărzile s-au dus după ea s-o ducă la împărat, dar n-au apucat s-o aresteze pentru că s-au auzit urlete. Cineva a ridicat stăvilarul ca să dea drumul la apă fierbinte și Fausta a fost prinsă în baie. A fiert până a murit! Îi aduc trupul înapoi acum. Se zice că e o priveliște înfiorătoare.

Glasul îi tremura de o încântare pe care degeaba se străduia să și-o ascundă.

– Crispus, ești răzbunat! M-am prăbușit pe pat, întrebându-mă de ce mă arunca vestea într-o disperare și mai adâncă.

Fiul meu devenise un monstru mânat de temerile sale. Dar cu ce eram mai bună eu, care l-am îndemnat să comită o crimă la fel de odioasă?

Firește, s-au făcut cercetări, dar nimeni n-a aflat vreodată cum fusese pus la cale accidentul. Ca să fiu sinceră, deși împăratul voia s-o pedepsească, nu sunt convinsă că el ordonase în ce fel să moară. Crispus fusese foarte iubit în acest oraș pe care-l condusese timp îndelungat. Așa că și acum mă întreb dacă nu cumva vreun servitor de la băi, auzind că împărăteasa era condamnată, profitase și-i dăduse împărătesei ocazia să afle dinainte cum va fi iadul în care merita din plin să ardă.

19

327–328 AD

– Cred că ar trebui să mergi la el, îmi spuse episcopul Silvestru. Eu zic că se căiește sincer, dar tot are mintea tulburată. Lumea zice că a comandat unui meșter să sculpteze în aur imaginea fiului său și că a așezat-o într-un fel de oratoriu. Stă în fața ei și se tânguiește. Poate îi aduci puțină alinare...

M-am uitat la el șocată. Eram, categoric, ultima persoană care să-i aducă alinare lui Constantin acum.

– Știu că jelești încă și poate îl condamni pe împărat pentru cele întâmplate, dar dacă Christos i-a iertat pe cei ce l-au ucis când a atârnat pe Cruce, noi nu putem face mai puțin decât el?

Mi-ar fi fost mai ușor dacă fiul meu ar fi păcătuit împotriva *mea*, mi-am zis înverșunată. Petrecusem cele opt luni scurse de la moartea Faustei la Roma, dar nu luasem parte la nici un serviciu religios creștin, nici în capela nouă, amenajată într-una dintre încăperile palatului meu, nici în biserica lui Marcellinus și Petru. Tot așa, nu intrasem în nici un templu al vechii religii. Eram văduvită și de Zeiță, și de Zeu. De fapt, de la întoarcerea mea, nu mă mișcasem nici măcar dintr-o cameră într-alta.

Se zice că bătrânii cumpănesc mult asupra trecutului. Sigur că preferam să-mi amintesc zilele petrecute cu Constantius când eram amândoi tineri și tot mai des visam noaptea Avalonul. Știam că servitorii mei se temeau că mor, pe bună dreptate, pentru că

aveam şaptezeci şi şapte de ani şi viaţa nu mai avea ce să-mi ofere.

Mai aveam o bănuială că, în vremea cât fusesem plecată, Marta, fata siriană, povestise mai multe despre cum se vindecase decât mi-ar fi plăcut mie. Când ieşeam din casă, oamenii se închinau mai adânc în faţa mea decât o cerea rangul şi găseam deseori flori la uşă.

Constantin însă se eliberase de conflictele sale lăuntrice atacând direct religia păgână pentru prima oară. Îi ucisese pe profeţii lui Apollo şi Didyma şi distrusese sanctuarul lui Asclepios din Agai. Dar cel mai tare suferea de mânia lui ceea ce el numea imoralitate. S-au dat legi tot mai stricte împotriva seducţiei, chiar dacă fugeai de bună-voie cu iubitul sau iubita, iar templele în care preotesele o slujiseră pe Afrodita fuseseră dărâmate.

L-am auzit pe Silvestru tuşind discret şi mi-am dat seama că încă aştepta.

– Împăratul este în camera de audienţă, Augusta. Nu este bine ca o mamă şi un fiu să fie înstrăinaţi. Dacă nu te simţi destul de bine ca să te ridici, poate veni el la tine, aici?

Nu mai am copil, m-am tânguit amarnic în gând, dar am scuturat din cap a încuviinţare. Constantin era totuşi împărat.

Cunoarda îmi aranjă faldurile mantiei de lână. Venise primăvara la Roma, dar mie tot îmi era frig. În zilele acelea stăteam mai mult în odăiţa cu covoare britanice. Constantin nu intrase în ea niciodată. Câinii,

simțindu-mi încordarea, se ridicară când intră. Le-am făcut semn să se așeze la loc, la picioarele mele.

– Nu-ți place palatul tău, mamă? întrebă el, aruncând o privire în jur. Sunt convins că ai un loc mai... potrivit în care să stai...

Episcopul Silvestru, ale cărui camere erau și mai modeste, scoase un geamăt ușor, dar rămase tăcut.

– E o cameră confortabilă și ușor de încălzit. Trebuie să ierți excentricitățile unei femei bătrâne, împărate, i-am răspuns.

– Dar stai bine cu sănătatea. Se uită la mine brusc îngrijorat. Poți să călătorești.

M-am încruntat.

– Și unde m-ai trimite?

Mă aștepta exilul?

Constantin își îndreptă ținuta și se lumină la obraz.

– În Țara Sfântă, mamă, în Palestina!

Am clipit spre el, nedumerită. Știam că Iisus trăise în Palestina, dar, la urma urmei, îl respinsese propria țară, așa că de ce i-ar păsa dacă o cinstim sau nu? Era una dintre provinciile cele mai sărace. Antiohia și Alexandria erau centrele creștine principale din imperiu.

– Domnul nostru a călcat cândva pe acel pământ sfânt! Fiecare piatră pe care a atins-o e sfântă. În afară de Cezareea, nu sunt decât câteva case-biserici în toată provincia. Locurile minunilor făptuite de El, care ar trebui să geamă de pelerini, nu au altare! Constantin se înroșise de agitație.

– Îmi pare rău, dar nu înțeleg...

– O să le construiesc eu! Lucrul la Mormântul Sfânt progresează deja. Episcopul Macarius mi-a trimis câteva bucăţi din Crucea Adevărată. O să-ţi dau şi ţie una pentru capela de aici. Să înfrumuseţez locurile pe unde a umblat Domnul va fi penitenţa şi sacrificiul meu. O să-mi ierte păcatul greu!

Un sacrificiu, poate, dar penitenţă în nici un caz – poate doar pentru cei ce vor plăti taxele pentru acest plan de construcţie ambiţios. Am încuviinţat din cap, deşi nu înţelegeam de ce e necesar asentimentul meu.

– Vreau să pornesc acum, dar vizigoţii n-au linişte şi va trebui să mă ocup şi de perşi cât de curând. N-am timp să vizitez Palestina, dar poţi merge tu să mă reprezinţi. Vei şti cum să găseşti locurile sfinte şi cum să le binecuvântezi – trase aer în piept şi adăugă candid – şi vei arăta Orientului că familia împăratului este la fel de puternică!

– Ar fi o călătorie dificilă pentru o femeie de vârsta mea, am protestat, încercând să-mi ascund uimirea.

– Eusebiu din Cezareea va avea multă grijă de tine. Palestina e un ţinut în care curge lapte şi miere şi soarele e cald...

Mă linguşea, dar visa cu ochii deschişi.

– Va trebui să mă rog pentru asta...

Era o obiecţie la care nu putea replica.

– Eu trebuie să plec acum, dar episcopul Silvestru rămâne. Îţi va explica el amănuntele.

Vru să mă îmbrăţişeze, dar zâmbetul optimist îi pieri când se uită în ochii mei, de parcă până atunci

nu bănuise că nu l-am iertat încă, așa că îmi sărută doar mâna întinsă.

– Ești tot supărată, mi se adresă Silvestru după plecarea lui, și pe bună dreptate. Totuși, te rog să faci această călătorie.

– De ce? m-am enervat eu. De ce m-ar interesa să vizitez locurile sfinte ale unei religii al cărei protector e răspunzător pentru fapte ca acelea comise de Constantin?

– Dumnezeu însuși a plâns cum plângi și tu când a văzut ce i-au făcut oamenii Fiului Său, dar nu a distrus omenirea. Când te gândești cât de departe de perfecțiune suntem noi, creștinii, nu e chiar supraviețuirea religiei noastre în aceste condiții o dovadă a puterii ei? Du-te în Palestina, Elena, nu pentru împărat, ci pentru tine. În deșert, Dumnezeu vorbește limpede. Dacă nenorocirea asta are un țel, poate că vei ajunge să-l înțelegi acolo.

Am mormăit ceva despre cum o să mă gândesc la vorbele lui și m-a lăsat imediat singură. Eram hotărâtă să aștept până când Constantin pleca din Roma și apoi să-l anunț că-l refuz, dar în noaptea aceea am visat că mă aflam într-un ținut uscat, cu nisip auriu și piatră albă, lângă o mare de argint. Era un loc nemaipomenit de frumos, un loc al puterii. Am știut chiar atunci, când am admirat peisajul palid, că îl mai văzusem undeva.

De-abia când m-am trezit, leoarcă de sudoare, mi-am dat seama că nu din viața asta îl recunoscusem, ci din viziunea avută la inițierea mea pe Avalon. Așa

am înțeles că mai aveam ceva de îndeplinit pe lumea asta, iar călătoria în Țara Sfântă era destinul meu.

Odată ce obținuse ce dorea, Constantin n-a precupețit nici un ban pentru transportul meu la Cezareea, portul ridicat de infamul Irod cu două secole înainte. La mijlocul lui august, am plecat din Ostia cu Marta și Cunoarda. Am avansat în tihnă în jurul degetului celui mare al cizmei Italiei, pe lângă Grecia, spre Creta, unde ne-am luat provizii noi de apă și mâncare, apoi am mers direct pe coasta Asiei.

Am acostat când soarele apunea în spatele nostru și scălda în strălucire bucata de pământ cultivat, atât de bogat în livezi și vii, și terenul ridicat de dincolo de ea. Fortăreața trona deasupra micului braț al portului, orașul fiind ascuns între ziduri în spatele ei. Spre sud se ițeau mai multe clădiri văruite printre copaci și când ne-am apropiat de ele am văzut semicercul neștirbit al amfiteatrului, cu șirurile de bănci etajate așezate cu fața spre mare.

De la a doua revoltă a evreilor, care lăsase Hierosolyma în ruine, Cezareea era capitala Palestinei. Aici își avea palatul procuratorul și tot aici își avea biserica și scaunul Eusebiu, episcopul senior al provinciei. Am înțeles de ce le plăcea romanilor – clima și atmosfera aminteau mult de zona de lângă Baiae.

În a treia zi de la sosire, după ce m-am odihnit suficient, m-am dus cu lectica de la palatul procuratorului ca să iau cina cu Eusebiu în căscioara lui din crângul de măslini de deasupra orașului. Era sfârșitul

verii și canapelele fuseseră scoase pe terasă ca să privim apusul și să așteptăm ușurarea adusă de scăderea bruscă a temperaturii la sfârșitul zilei.

– E o țară superbă, am spus, sorbind din vinul local.

– Fâșia de coastă e rodnică, dacă e îngrijită, rosti Eusebiu; la fel, o parte din valea Iordanului și în jurul lacului Tiberias din Galileea. În interiorul țării, solul e arid, bun pentru păscut, iar mai departe, în deșert, e bun numai pentru scorpioni.

La el acasă, episcopul era mai relaxat, dar rămăsese același intelectual firav și tras la față pe care-l cunoscusem în Nicomedia. Se zicea că biblioteca pe care o adunase aici era mai bună, mai ales cea despre Biserică, decât oricare din Roma, și era cunoscut drept apologet și istoric. Am socotit că trebuie să fie cu zece ani mai tânăr decât mine.

– Doamna mea nu e obișnuită cu căldura, vorbi Cunoarda. Sper că nu va trebui să stea prea mult în sălbăticie.

Eusebiu își drese glasul.

– Augustă, pot să-ți vorbesc deschis? – i-am făcut un semn afirmativ și a continuat. Dacă ar fi după mine, nu ar trebui să călătorești deloc. Să identifici locurile asociate cu Domnul nostru ajută mult credința, dar să le transformi în locuri de venerație și pelerinaj, de parcă ar fi ele în sine sfinte, înseamnă să cazi în greșeala păgânilor și a evreilor. Religia lui Moise s-a întemeiat pe Orașul Sfânt, dar s-a pierdut până și numele de Hierosolyma. Fără Templu, religia

lor va muri. Acum îi spunem Aelia Capitolina şi nici un evreu nu locuieşte acolo.

Am ridicat din sprânceană. Evrei se găseau în fiecare oraş mare din imperiu. Celor pe care-i cunoscusem în Londinium le mersese foarte bine. Poate că Adrian reinventase Iudeea şi a transformat-o în Palestina, dar se pare că evreii îşi reinventaseră şi religia. Totuşi, am ştiut că e mai înţelept să tac.

– Dar locuiesc creştini, am zis eu cu blândeţe, de probă.

Silvestru mă informase despre rivalitatea dintre Eusebiu şi episcopul Macarius din Aelia Capitolina, care voiau amândoi supremaţia în Palestina. Scutură din umeri.

– O comunitate mică. Iar poziţia unora dintre locurile asociate cu învierea lui Christos sunt cunoscute. Din moment ce aşa a ordonat împăratul, te voi însoţi la ele cu plăcere.

– Toţi trebuie să ne supunem împăratului, am adăugat eu lipsită de expresie.

Peste două zile am început călătoria pe Via Maris, spre sud, traversând în etape uşoare câmpia Sharon. Eu mergeam într-o lectică cărată de două rânduri de purtători antrenaţi, în vreme ce Cunoarda, Marta şi Eusebiu călăreau catâri. Prin perdeaua fină vedeam sclipind soarele pe coifurile escortei trimise să ne păzească pe mine şi cuferele cu monede cu care eu, în numele împăratului, urma să finanţez construirea de

biserici în acele locuri care consideram că merită. Din spate se auzea ecoul zornăitului ritmic al ariergărzii.

În Roma, fusesem o femeie pe moarte și când pornisem în călătoria în care mă obliga împăratul speram ca stresul drumului să mă elibereze de suferință. Într-adevăr, așa se și întâmplă, dar nu moarte, ci viață sorbeam cu fiecare gură de aer cald, cu gust sărat. Era Palestina într-adevăr o Țară Sfântă sau mă întorceam eu, în cele din urmă, pe cărarea destinului?

Drumul trecea prin păduri deschise, de pini amestecați cu stejari și aluni. În fiecare zi, dealurile din stânga creșteau mai înalte și mai zimțate, îmbrăcate în tufărișuri gri-verzui și resturi de iarbă aurie. Arșița era răcorită de briza mării. Pe uscat, în teritoriu, găseai lanuri de orz și case de pământ cu grădini de rodii, smochini și viță-de-vie.

Noaptea dormeam pe un pat pliant cu multe perne, într-un cort din mătase galbenă, cu pături calde care să mă ferească de răcoarea umedă a aerului nopții. Marta sau Cunoarda dormeau pe o saltea în fața ușii. În acest ținut, atât de aproape de țara ei natală, Marta înflorea. Pielea albă a Cunoardei ardea și se cojea, dar nu se plângea.

Petrecând mai mult timp în tovărășia episcopului Eusebiu, mi-am dat seama că era un bărbat complex. Supraviețuise persecuțiilor fără să-și piardă viața sau reputația și reușise să nu fie de partea celor care pierduseră disputa legată de erezia ariană. Acum făcea față unei provocări mai mari.

Creştinii din Apus avuseseră aproape douăzeci de ani la dispoziţie să înveţe cum să câştige de pe urma entuziasmului lui Constantin, dar cei din Răsărit, deşi Licinius le garantase toleranţa, nu profitau de tentaţiile privilegiilor decât de doi ani încoace. Teologia lui Eusebiu despre un regat de pe altă lume probabil că se potrivea perfect cu o comunitate urbană aşezată în linie de bătaie şi înconjurată de iconografie păgână. Din câte se povesteau, romanii se străduiseră din toate puterile să alunge din Palestina orice semnificaţie spirituală. Dar Constantin spusese cât se poate de direct că voia să reinventeze Ţara Sfântă, înlocuind mitologia credinţelor mai vechi cu cea nouă, aşa cum vorbea de întemeierea unei Rome noi în locul capitalei străvechi. Ideea avea o grandoare de epopee pe care şi în starea mea de deziluzie totală o admiram. Dacă era sau nu creştin adevărat, nu ştiu. Dar Eusebiu, dacă voia să supravieţuiască, trebuia să-i acorde tot sprijinul.

După Joppa, drumul nostru se îndrepta spre interiorul ţării, de-a lungul albiei unui râu cât o şuviţă pe vremea aceasta a anului care se pierdea printre dealuri. Aerul era mai uscat, deşi localnicii au râs când au auzit. Era un nimic faţă de tărâmul de dincolo de Iordan, care se scurgea într-un lac mai sărat decât marea. Din fericire, pe măsură ce urcam, am lăsat în urmă arşiţa umedă a câmpiei de coastă şi am avansat mai repede.

Zi fierbinte după zi fierbinte, am urmat drumul şerpuit printre dealuri până când, într-o dimineaţă,

am ocolit o pantă şi am dat cu ochii, pe înălţimea aflată dincolo de valea curbată, de Aelia Capitolina, cândva Hierosolyma.

Zidurile fuseseră ridicate din piatră din partea locului, bej şi aurie cu pete ruginii, de parcă tot sângele vărsat acolo se scursese în pământ. Colibe atârnau de pantele de sub ele, iar rămăşiţele drumurilor arătau că fuseseră mai multe cândva. Acoperişurile de ţiglă ale principalelor clădiri romane se înălţau deasupra zidurilor. Acesta era oraşul construit de Adrian în sprijinul garnizoanei romane după ultima revoltă evreiască, acum două sute de ani. Categoric, nu mai era oraşul lui David. Oare cum se va schimba când va deveni oraşul lui Constantin?

Purtătorii îmi ridicară lectica, am lăsat perdelele să cadă şi am intrat în ultima etapă a călătoriei.

Aelia era, în zilele acelea, un oraş militar care exista pentru a servi Legiunii a Zecea, staţionată acolo pentru a ţine piept rebeliunilor locale sau invaziei din Orient. Comandantul locuia în cetate, iar casa episcopului – Macarius – era o clădire modestă, fără camere pentru musafiri, situată în afara zidurilor, pe Muntele Sion. Totuşi, unul dintre puţinii negustori bogaţi ai oraşului a fost mai mult decât bucuros să-şi golească locuinţa pentru vizita împărătesei-mame. Plecase deja spre cealaltă reşedinţă a lui din Alexandria, aşa că nu trebuia să mă simt vinovată că îl lăsam fără acoperiş.

A doua zi de dimineață, a venit chiar episcopul să mă însoțească la Sfântul Mormânt. Mi s-a părut că-l salută pe Eusebiu cu un soi de triumf pios, de parcă deținea deja supremația în Palestina. Dar poziția lui Macarius slăbea, în vreme ce Eusebiu era un veteran al politicii Bisericii. Indiferent ce relicve se descoperiseră aici, nu credeam că va fi detronat cu ușurință.

– Poate nu se vede că am făcut progrese, spuse episcopul Macarius pe un ton de scuză, dar locul arată cu totul altfel decât acum câteva luni. Templul acela monstruos al lui Venus a dispărut și reușim să dăm la o parte destul de repede dărâmăturile care acoperă pământul sfânt.

Dărâmături, într-adevăr, mi-am zis, aruncând o privire în jur. Câteva coloane de marmură, pe care un arhitect mai gospodar le pusese deoparte pentru a fi refolosite în altă parte, stăteau stivuite la un capăt al forumului, acoperite cu funii și diferite unelte. Muncitorii ieșeau din groapa din spatele lui ca niște furnici din mușuroi, încovoiați sub greutatea coșurilor de răchită încărcate cu pământ și piatră. Aruncau povara într-o grămadă care creștea continuu. Femeile, cu straiele atât de îmbâcsite de praf, încât păreau ființe născute din pământ, sortau pietrele.

– În fiecare seară, căruțele duc pământul separat în vale, ca să extindă câmpia. Bolovanii sunt păstrați pentru clădiri, pietrele mai mici, pentru repararea drumurilor când cad ploile de iarnă. Câteodată mai

dau şi peste alte lucruri: vase de ceramică sau sticlă, un rest de bijuterie sau monede. Pe acestea le căutăm înainte de toate.

– Ca să acoperiţi cheltuielile?

Macarius scutură din cap.

– Nu chiar. Le dăm voie muncitorilor să păstreze obiectele găsite, altfel ar începe să le ascundă şi s-ar putea să pierdem vreo relicvă de-a Domnului. Câtă vreme monedele sunt ulterioare epocii lui Tiberius, în a cărui domnie a trăit Domnul nostru, ştim că trebuie să săpăm mai adânc.

Am încuviinţat din cap amuzată şi puţin surprinsă că bătrânul avea atâta simţ practic.

– În evanghelii, continuă el, ni se spune că soldaţii au dat cu zarul pentru veşmântul lui Christos chiar lângă crucea lui. Să nu sperăm că, atunci când pământul s-a cutremurat şi s-au întunecat cerurile, au scăpat câte ceva din câştig în groapă?

Una dintre femei ridică un obiect mic şi episcopul merse şchiopătând să vadă ce e.

– Povestea asta cu relicvele e o superstiţie, deşi ideea lui cu datarea monedelor arată că ştie istorie, îmi spuse Eusebiu, aflat lângă mine. Mormântul gol, Semnul Învierii, e cel care ar trebui să ne intereseze.

Ne-am apropiat amândoi de groapă.

– În vremea Întrupării, continuă el, locul acesta era chiar lângă zidurile oraşului, în afara lor. Dar noul zid construit de Irod Agrippa l-a inclus şi, când Adrian a reîntemeiat oraşul, a aşezat forumul aici, la răscruce.

Eusebiu nu te dezamăgea niciodată, se sprijinea pe fapte, mi-am zis, privind pământul răscolit de dedesubt. Dintr-o parte ieşea un colţ de stâncă. Dar entuziasmul lui Macarius era contagios.

– Am auzit că împăratul Adrian a ridicat templul Afroditei aici deliberat, ca să-i scandalizeze pe creştini.

Eusebiu scutură din umeri.

– Poate, deşi nu a fost printre cei mai înverşunaţi persecutori. Evreii sunt cei care şi-au atras mânia lui. Eu bănuiesc că a pus templul aici numai pentru că era convenabil, iar locul a fost acoperit pentru a-l nivela.

Înţelegeam la ce se referea. Oraşul era aşezat pe un podiş înconjurat de canioane din trei părţi şi vârful era şi el neregulat. Zidul anterior se terminase cu o carieră care muşca adânc din pământ, dar dincolo de ea se ridica un deal. Vedeam şi începuturile unui şanţ mai adânc la marginea forumului. Ştiam că gândul la evenimentele petrecute în acest loc trebuia să mă impresioneze, dar scena din faţa mea, confuză, nu avea nici un înţeles.

Eusebiu se încruntă.

– Până nu-şi termină săpătorii treaba, nu-i nimic de văzut aici. Poate ar trebui să vizitezi celelalte locuri – Galileea, poate Bethlehemul, la numai o jumătate de zi distanţă de aici, spre sud.

– Să încep cu începutul?

Am încuviinţat cu o înclinare a capului. Pentru unii, ca episcopul, dovada religiei stătea în eleganţa teologiei sale. Dar eu veneam dintr-un loc în care puterea curgea prin pământ şi se revărsa în lacuri sacre. Dacă

Dumnezeu se întrupase în Om aici, în Palestina, fără îndoială că pământul purta, într-un fel sau altul, urmele miracolului.

Era sezonul culegerii strugurilor și în sate oamenii strângeau fructele coapte în viile micuțe presărate pe dealuri. Măgari răbdători mergeau în fața noastră pe drum, aproape ascunși de coșurile mari pe care le cărau. În călătoria noastră spre Aelia nu avusesem nici o legătură cu oamenii, dar până și comandantul uită să fie bănuitor când auzi râzând fetele care-i oferiră pe drum căni înspumate cu suc de fructe proaspăt stoarse.

Satul Bethlehem nu se schimbase foarte mult de pe vremea lui Iisus. Pe terenul deluros se ițea un ciorchine de case de pământ cu acoperiș neted, presărate ici-colo cu îngrădituri și petice de verdeață.

– Observi că unele clădiri sunt ridicate pe pantă? mă întrebă Eusebiu. Sub ele sunt peșteri pe care oamenii le foloseau drept grajduri și depozite, pentru că sunt reci. Tot acolo fac și uleiul de măsline.

– Vrei să spui că Iisus s-a născut într-o peșteră?

– O peșteră folosită în loc de grajd. Uite-o, chiar în fața noastră. Ieslea e tot acolo.

Nu părea foarte emoționat, dar eu deja îmi dădusem seama că ceea ce conta pentru Eusebiu nu era locul în sine, ci valoarea lui ca dovadă istorică a Întrupării. Orice lipsă de entuziasm din partea lui a fost imediat compensată de sătenii care roiau în jurul nostru, oferindu-se să ne arate peștera sfântă.

Spre surprinderea mea, drumul era blocat în parte de un crâng de cedri.

– E crângul lui Tammuz, mă lămuri fetița care mă luase de mână. Păgânii îl jelesc chiar atunci când plângem noi după Iisus primăvara.

Am clipit mirată la ușurința cu care fata accepta obiceiul păgân, dar Eusebiu mă avertizase că unii creștini de la țară nu erau cu nimic mai buni decât păgânii. Mie nu mi se părea nimic rău în asta dacă trăiau în armonie.

Peștera apăru foarte întunecoasă după strălucirea după-amiezii, dar înăuntru pâlpâia o lampă cu ulei și, în timp ce ochii mi se obișnuiau cu bezna, am văzut ieslea în locul în care pereții se înclinau abrupt spre interior, în capătul peșterii. Cineva pusese un buchet de flori în iesle. Era o liniște de mormânt.

Eusebiu îngenunchease să se roage, cu Marta lângă el, dar eu am rămas în picioare, cu ochii închiși și cu picioarele bine fixate pe pământ. Încetul cu încetul, crisparea pe care o simțisem de când mi se ordonase să fac această călătorie dispărea. Pe lângă mirosul de tămâie veche și ulei de lampă și izul de capră, mai percepeam ceva – aroma curată de stâncă umedă. *Stânca e eternă*, mi-am zis, și m-am dat într-o parte ca să pipăi suprafața rece. *Stânca are amintiri.*

Mi-am prelungit conștiența în piatră, căutând urme ale trecutului. O vreme nu am perceput decât nevoile simple ale animalelor crescute acolo. Apoi, preț de-o clipă, am simțit durerea unei femei, ușurința de după

naștere și o senzație de extaz când a primit copilul în brațe. *Orice-ar fi fost Iisus, pot crede că s-a născut aici.*

Când am deschis ochii, Marta și fetița se uitau cu ochi mari, nu la iesle, ci la mine.

– Mi-e sete, am zis repede. Este apă aici?

– O fântână... printre copaci, șopti fetița.

Se făcuse târziu după-amiază și lumina cădea pieziș prin verdeața crângului. De crengile unui copac care se oglindea în lac fuseseră legate fâșii de straie și panglici.

– Așa se face și la mine acasă.

Am pipăit scoarța aspră și am închis ochii, lăsându-mi conștiența să urmeze viața copacului până la rădăcină și apoi să urce din nou la frunzele care sorbeau viață de la soare.

Atunci, o clipă doar, n-am atins un copac, ci trupul unei femei cu picioarele în pământ și brațele ridicate spre cer. Imaginea se schimbă și în fața ochilor mi-a apărut un trunchi de copac pe care era gravată imaginea Zeiței. În jurul ei se învârteau femei împodobite cu ghirlande. „*Asherah...*“, cântau ele, „*Asherah...*“

Sunt copacii pe care profeții i-au tăiat în curțile templului! mi-am dat eu seama uluită. *Încercau s-o distrugă pe Zeiță. Și înaintea lui Tammuz, pe Ea o cinsteau în acest crâng sfânt!*

Când viziunea dispăru, mi-am dat seama că fetița mai vorbea:

– Copacii sunt ai Mamei, Fecioara care naște Copilul Profeției. În Mamre, la doi pași de aici, este un terebint sub care Abraham și-a visat strămoșii. Familia

regelui David e un copac, iar Iisus e în vârful lui... Sper să nu-i taie nimeni.

– Când o să dau ordin să se ridice o biserică în acest loc, o să-l rog pe arhitect să nu-i taie, i-am spus.

Eusebiu ar fi protestat categoric la amestecul teologic din mintea fetei, dar în clipa aceea era extrem de potrivit. În felul lor, copacii foşnitori erau martori că Mama era din nou adorată în acel loc.

Se lăsa întunericul când am plecat iar la drum. Sătenii ne rugaseră frumos să rămânem peste noapte și să participăm la sărbătoarea lor, dar am socotit că o călătorie la capătul căreia mă aştepta patul meu era mai puţin obositoare decât o noapte pe o saltea plină de cocoloașe și purici. Când am pornit în jos pe ultima pantă însă, am auzit un schelălăit și calul unui soldat se sperie brusc.

Printre înjurăturile centurionului, am auzit un scheunat slab.

– Stai! am strigat. E ceva acolo.

– Un animal sălbatic, spuse comandantul, pregătindu-și sulița. Dar e mic, după zgomot, nu ne poate face nici un rău. Făcu semn unui soldat să-l urmeze cu torța.

– Pare un câine... Am urmărit pâlpâitul torței de-a lungul drumului.

– Ai dreptate, doamnă, strigă comandantul. E unul dintre câinii aceia vagabonzi care rătăcesc pe dealuri. Are laba ruptă. O să-l scutesc de chinuri.

– Să nu-i faci nici un rău! am țipat. Unul dintre oamenii noștri să-l învelească cu mantaua ca să nu muște. Îl ducem cu noi în oraș.

– Augustă, nu poți adopta un câine vagabond! se împotrivi Eusebiu.

– Crezi că-i poți spune împărătesei-mame ce să nu facă? îl întrebă Cunoarda amenințător.

I-am ignorat, atentă la ghemul zbuciumat de lână roșie din care ieși un cap auriu cu blană scurtă. I-am vorbit cu blândețe, până s-a liniștit, și numai după aceea am dat ordin să plecăm mai departe.

În noaptea aceea am visat că eram din nou fată pe Avalon și că mă aplecam să beau din izvorul sângelui, unde apa curgea dintr-o despicătură în panta dealului. Semăna puțin cu peștera din Bethlehem, dar mi-am dat seama cât de mult aducea cu poarta spre pântecele femeii.

În vis, am plâns după toți cei pe care îi pierdusem, până când o voce mi-a șoptit: *„Ești copilul Pământului și-al Boltei înstelate. Nu uita pământul din care izvorăști...“* M-am simțit împăcată.

Ființa găsită era o cățelușă care nu demult fusese pui. I-am spus Leviyah, leoaică în ebraică. A mușcat doi soldați până când doctorul de cai i-a prins piciorul în atele, dar s-a potolit imediat ce-am dus-o într-o odaie răcoroasă. Probabil credea că-i o vizuină. De atunci încolo n-am mai lăsat pe nimeni să-i ducă apă și mâncare și, încetul cu încetul, din speriat, animalul deveni

îngăduitor, apoi încrezător, până când a ajuns să-mi mănânce din mână.

Leviyah se ferea de ceilalți, dar de mine se ținea scai, se ascundea sub poalele mele când era prea multă agitație în jur și sărea să muște arătându-și dinții dacă i se părea că sunt amenințată. Câteva persoane din anturajul meu nu se simțeau în largul lor în preajma ei, dar ce rost avea să fiu împărăteasă dacă nu-mi puteam satisface capriciile?

Peste câteva săptămâni, am mai făcut o expediție, la Muntele Măslinilor, în partea de est a orașului. Odată cu vârsta, mă trezeam de dimineață, deși aveam deseori nevoie de odihnă după-masa. Când Eusebiu a propus să mă scol devreme ca să văd soarele răsărind deasupra orașului, am fost de acord, dar în zori, când am ieșit în frig și beznă, m-am întrebat de ce.

Însă în lectică m-am învelit bine și Leviyah, în poala mea, mă încălzea. Am străbătut străzile tăcute și am coborât în Valea Kidron, apoi am urcat din nou, pe pantele cu pietriș, pe lângă Grădina Ghetsimani, unde Iisus s-a luptat cu moartea și a fost trădat.

Când am ajuns în vârf, stelele păleau și în fața noastră orașul era o masă neclară și amorfă, care începea să prindă formă și înțeles, de parcă ne aflam în dimineața Creației și priveam cum se naște lumea. Ca și Roma, Hierosolyma își modela caracterul după dealurile ei sacre. Vedeam muntele Moriah, pe care evreii își ridicaseră templul, și întrezăream muntele Sion la sud-est, imediat în spatele zidurilor.

Atunci, dintr-odată, aerul se umplu de strălucire și umbra mea se lungi în fața mea, parcă întinzându-se să prindă orașul sclipitor din spatele golfului de umbre de sub noi. Clădirile, care cu o clipă înainte fuseseră grămezi moarte de pământ, gips și piatră, acum luceau în mii de nuanțe de aur.

– Aici a stat Domnul nostru, șopti Eusebiu cu glas răgușit, neobișnuit cu emoția. Le propovăduia ucenicilor în peștera de la picioarele noastre și a prezis că în Hierosolyma nici o piatră nu va mai sta pe piatră. Iar Titus i-a împlinit profeția.

Cu toate acestea, orașul se întinde în fața noastră, mi-am zis. M-am cutremurat, recunoscând starea de pierdere și schimbare a conștienței care îmi tulbura văzul. Mai vedeam Hierosolyma, dar în straturi peste straturi, iar contururile se schimbau, deși esența rămânea aceeași. Am auzit vorbe răsunând în mine:

„Nu romanii au fost primii care au distrus acest oraș, și nici evreii nu vor fi ultimii care-l vor pierde. A mai căzut de multe ori și se va mai prăbuși în sânge și foc și va fi reclădit din piatră nouă încă o dată și încă o dată, de câte ori un cuceritor îl înlocuiește pe altul pe acest tărâm. Urmașii lui Christos îl vor transforma în centrul lor sacru, dar oameni de o credință încă necunoscută îl vor conduce, până când copiii lui Abraham îl vor cere din nou.

Și iarăși și iarăși sânge va curge printre pietrele acestea, până când nu numai cele trei religii ale lui Iehova, ci toate cultele ale căror altare au fost distruse se vor ruga aici încă o dată. Ascultați-mă pe mine, Hierosolyma

e într-adevăr un loc al puterii, și nu oamenii l-au făcut așa, ci aceia care au fost atinși de forța ce izvorăște din adâncurile stâncii și caută să se unească cu cerul...“

Clipind, mi-am revenit în simțiri. Contururile orașelor trecute și viitoare se desluşeau tot mai vag, iar oraşul de aici şi de acum se întindea, dezvăluit cu claritate brutală de lumina aspră a zilei. Însă eu ştiam că şi celelalte Hierosolyma erau prezente, parte din Oraşul Sfânt care va exista în eternitate.

– Doamnă, nu te simţi bine? mă întrebă Cunoarda în şoaptă.

Am văzut că mă propteam de ea. Eusebiu nu-şi luase ochii de la priveliște și mi-am dat seama, ușurată, că nu vorbisem cu glas tare.

– O ameţeală trecătoare, i-am răspuns, îndreptându-mi ţinuta.

Eusebiu arătă spre vârful dealului, către locul încercuit de măslini în care pământul își dezvăluia rocile ascunse.

– Şi din acel loc Christos s-a înălţat la cer. Creştinii se roagă aici din ziua aceea.

Am plecat capul în semn de respect, dar am ştiut că, atunci când voi da ordin arhitecţilor să clădească biserica aici, nu vârful îl va împodobi, ci va sta deasupra peşterii în care Iisus le dezvăluise ucenicilor Săi cele mai adânci mistere.

În noaptea aceea am visat că urcam un munte. Prima oară am crezut că e Muntele Măslinilor și că sunt cu un grup de pelerini, dar era un deal mai mic şi, pe măsură ce se lumina, am văzut că urcam

Deluşorul. La poalele lui se înghesuiau stupii şi biserica rotundă clădită de Iosif de Arimateea – Inis Witrin, insula călugărilor, nu Avalonul. Dar, pe măsură ce avansam, văzul mi se tulbura şi le vedeam pe amândouă deodată. Apoi am văzut iarăşi limpede şi am străbătut cu privirea sub suprafaţa dealului, până la structura cristalină a peşterilor dinăuntru.

Decembrie a adus iarna pe dealurile Iudeii, cu furtuni violente, frig şi umezeală permanentă care-ţi pătrundea în oase. Din cauza furtunilor de pe Mediterana, întoarcerea la Roma nu era indicată, munca la Mormânt a devenit imposibilă, iar când am început să tuşesc şi mi s-au agravat obişnuitele probleme de respiraţie, episcopul Eusebiu mi-a propus să mă mut la Ierihon, unde era mai cald, în timp ce el rămânea acolo să supravegheze excavaţiile.

Pe drumul spre Ierihon, relieful s-a schimbat: în loc de copacii care îmbrăcaseră dealurile din jurul Hierosolymei au apărut tufişuri care se făceau tot mai mici, până dispăreau în dealurile stâncoase. În ritmul lent în care mergeam din cauză că mă dureau oasele, ne-au trebuit trei zile până la oaza înconjurată de palmieri, cu colibe de pământ înghesuite sub colina străveche. Palatul lui Irod era o dărâmătură, dar un alt negustor local a oferit cu bucurie locuinţa sa unei împărătese.

În cele din urmă, m-am înzdrăvenit suficient ca să explorez împrejurimile şi să-i dau lui Leviyah ocazia să alerge. Faţă de marile ape ale Europei, Iordanul

mi s-a părut un râu modest, chiar și umflat de ploile iernii, dar verdeața de pe maluri îi crea o priveliște plăcută. Ne-am aventurat mai departe și am urmat cursul râului până la țărmul Mării Moarte.

La apus, norii care, fără îndoială, se goleau asupra Hierosolymei atârnau deasupra dealurilor, dar cerul era de un albastru intens. În acest anotimp, în crăpăturile dealurilor se ascundeau urme de vegetație, dar mi s-a părut imposibil să locuiască cineva acolo, până când călăuza a arătat cu degetul spre un adăpost din uscături, mai mult o gaură în stâncă, unde un pustnic venise să scape de ispitele lumești. Am ridicat tabăra sub ruinele unui loc numit Sekakah, locuit cândva de o comunitate de evrei sfinți.

Tărâmul acesta arid mi-a adus o pace curioasă în suflet. Am trimis un mesager ca să ne aducă proviziile necesare pentru o perioadă mai lungă și ne-am stabilit acolo. M-am îmbăiat în apa sărată, caldă ca sângele și atât de densă de minerale, încât pluteam la suprafață ca un copil în pântecele mamei. Și am făcut plimbări lungi pe țărmul scăldat în soare, cu Leviyah zburdând pe lângă mine.

Într-una dintre aceste plimbări, în miezul zilei, când stâncile, roase de apă sau cioplite în formă de ciuperci fantastice, sclipeau albe în soare, am întâlnit un bătrân. Ca mine, venise să salute amiaza și stătea cu brațele ridicate la marginea mării.

Surprinzător, Leviyah nu l-a deranjat până nu și-a terminat rugăciunea. Când cățelușa alergă spre el, se întoarse zâmbind. Trăind pe acest pământ arid,

ajunsese numai piele și os. Avea o piele atât de fleșcăită, că nici eu nu i-am putut ghici vârsta. Nu avea nimic pe el, decât o piele de capră pe șoldurile schiloade.

– Am crezut că ești unul dintre oamenii care nu au voie să stea de vorbă cu o femeie, i-am spus când s-a întors iar cu fața la apă. Marea scânteia plumburie în soare. Am clipit, încercând să alung senzația că mai trăisem clipa aceea cândva.

– Ce înseamnă bărbat sau femeie, când toți suntem spirite în fața Domnului? În deșert, contrariile sunt clare: lumina se opune întunericului, arșița se luptă cu frigul. Adevărul e mai ușor de văzut. Oamenii vin aici să ducă un trai de pustnic pentru că nu mai speră ca martiriul sângelui să le spele păcatele. Dar nu sunt cei dintâi căutători ai iluminării în sălbăticia asta. Oamenii din Sekakah au dus o viață de puritate în peșteri și Domnul nostru însuși a petrecut, nu departe de aici, patruzeci de zile și patruzeci de nopți luptându-se cu iluziile.

– Și tu ești unul dintre cei care caută înțelepciunea? l-am întrebat, urmărind-o pe Leviyah cum adulmeca pietrele și bețele aduse de apă la mal.

– Încă dinainte de a veni El, a existat aici o comunitate mică, în care se propovăduiau învățături uitate de religiile recunoscute. În vremuri apuse, persecuțiile amenințau să întrerupă tradiția. Astăzi, mă tem că anumite părți din înțelepciunea străveche nu vor fi acceptate de o Biserică nouă, care învață cum să împace bogăția și puterea.

– De ce îmi spui mie lucrurile astea? I-am cercetat, în sfârşit, chipul cu atenţie şi mi-am dat seama brusc că nu-l vedeam pentru prima oară. Eu sunt mama împăratului.

– Eşti mult mai mult, chiar în viaţa asta...

Întinse mâna şi atinse locul în care semiluna Avalonului îmi binecuvântase cândva fruntea. De unde ştia? Aveam riduri dese pe frunte şi pielea arsă de soare; tatuajul era doar un desen vag.

– Prin el te recunosc ca soră a mea, într-o tradiţie înrudită cu a mea, a celor iniţiaţi în Mistere.

L-am privit cu ochi mari, uluiţi. Din când în când, mai întâlnisem preoţi ai zeilor mediteraneeni, care recunoşteau că în spatele cultului lor stătea un mare adevăr, dar nu mă aşteptam să aud un creştin vorbind aşa.

– Şi mai e ceva. Am avut o viziune. Sfântul Iosif – cel în al cărui mormânt a fost aşezat Christos – a locuit o vreme printre noi, înainte de a porni în călătorie pe mare. Mi s-a arătat şi mi-a spus că vei veni. Iar când te vedeam, trebuia să-ţi spun următoarele lucruri: „*Urmează soarele la apus spre începuturile călătoriei tale şi, prin negurile zorilor, vei trece dintr-o lume într-alta...*“ Ştii ce înseamnă asta?

Mi-am adus aminte. De două ori mai avusesem acest vis. I-am răspuns cu o înclinare a capului, cu ochi umezi, deşi aerul cald îmi usca lacrimile înainte de a cădea.

20
327–328 AD

Am călătorit spre Oraşul Sfânt chiar înainte de sărbătoarea Învierii. Pe pantele mai joase, verdele viu al primăverii se pârguia deja în nuanţa de aur a verii, dar pe înălţimile din jurul Hierosolymei dădea frunza şi pe pajişti înfloreau piciorul-cocoşului, orhideele roz-violete, inul şi o împărăţie de alte flori. Aveai impresia că toate păsările migratoare din lume zburau deasupra Palestinei şi aerul răsuna de ciripitul lor.

– Bucuraţi-vă! Bucuraţi-vă de Primăvară! cântau ele. Kore se întoarce din Hades, iar Fiul lui Dumnezeu se ridică din mormânt!

Pe pantele din jurul oraşului, tufe dese de trandafiri sălbatici erau acoperite de flori albe ca zăpada, ca şi spinii cătinei. Grădinile ascunse în spatele porţilor le ghiceai când auzeai trilul păsărilor şi te gâdila pe la nas o boare de parfum de după ziduri.

Chipul rotund al episcopului Macarius lucea ca o floare. În ultimele două luni, săpătorii făcuseră mari progrese. Scoseseră la iveală un afloriment care dovedea clar că acela era locul Crucificării, şi dezgoliseră coasta dealului din spatele lui, în ale cărui pante fuseseră săpate mai multe morminte. Dar tocmai aceste descoperiri aduceau o problemă nouă, pentru că nici una dintre deschizături nu conţinea vreun trup. De unde să ştie ei a cărui piatră o dăduse la o parte îngerul?

Sprijinită în baston și cu un preot tânăr alături, gata să mă prindă la nevoie, am trecut șanțul și am pășit pe terenul denivelat. Un filozof ar fi spus că situația aceasta era o metodă de a testa ipoteza că evenimentele mărețe imprimă locurilor un caracter sacru, pentru că locul acesta, deși istoric, fusese inaccesibil până acum. La Bethlehem și pe Muntele Măslinilor, devotamentul celor două secole își pusese amprenta. Acolo nu am știut sigur dacă imaginile pe care le vedeam erau ecouri ale unor evenimente întâmplate sau întruchipau dorința arzătoare a pelerinilor care credeau în ele. Pentru Eusebiu, simpla identificare a locului era un sprijin al credinței sale, dar Macarius și Constantin voiau un loc al puterii.

M-am oprit și m-am întors spre stânga, să cercetez colțul de stâncă.

– Credem că aici e Golgota, pentru că avea forma unui craniu. Stânca e mai fisurată decât în altă parte, de aceea nu s-a exploatat. Macarius arătă spre suprafața accidentată.

Am atins stânca și, după o clipă mai lungă, am tras-o speriată, zguduită de ecourile durerii întipărite în ea.

– Categoric, aici a fost locul execuției, pietrele însele plâng de durere, am șoptit, deși nu puteam spune sigur cine fusese executat.

Am auzit un murmur de spaimă din spate și am oftat. Până la căderea nopții, tot orașul va afla vestea.

– Nu te neliniști, doamnă, îmi spuse preotul tânăr când văzu cât de afectată sunt. Iată mormântul gol!

De fapt, în panta dealului erau două încăperi în stare bună și alte câteva, posibile morminte înainte de fărâmițarea stâncii. Nici Eusebiu, nici Macarius nu îndrăzneau să spună care era mormântul, de teamă că va obiecta celălalt. Eu trebuia să hotărăsc, ca reprezentantă a împăratului.

Dar trupul lui Iisus nu stătuse destul aici ca să lase o urmă fizică. Spre deosebire de toate celelalte, acest mormânt era important *tocmai* pentru că nu se afla nici un trup în el.

– Trebuie să ne rugăm la Dumnezeu să ne îndrume... le-am spus. Țineți serviciile divine din perioada sfântă în acest loc, poate că El ne va înștiința care e voia Lui!

Trecuse deja Duminica Floriilor și orașul gemea de vizitatori. Aerul pulsa de emoție, căci Biserica, triumfătoare în favoarea împăratului, pornise șirul tradițional de ceremonii, iar valul de rugăciuni m-a luat și pe mine. În ajunul Vinerii Mari m-am dus din nou la mormânt, sperând să fiu mai inspirată.

Mormintele nu m-au ajutat deloc, dar la întoarcere am zărit în șanț un lăstar verde. Unul dintre muncitori l-a scos afară și l-am dus în camera mea. Cunoarda, obișnuită cu excentricitățile mele, a găsit un ghiveci și l-a plantat. Stăteam pe pervaz, lângă imaginea din lut a celor trei zeițe descoperită de un muncitor.

Parcă și aerul Hierosolymei se întuneca de emoția din Vinerea Mare, iar oamenii adunați la poala Golgotei se tânguiau cum se tânguiseră odinioară după

Tammuz, și el mort tot primăvara. A doua zi am stat în pat, postind. Și, în starea aceea de semiinconștiență în care te scufunzi când nu te hrănești, multe gânduri au prins rădăcini în mintea mea și au înflorit acolo. Rătăcind prin camerele-mormânt, mi-am adus aminte de celelalte peșteri văzute. Mi s-a părut că toate trei erau pântece din pământ. În prima, cea din Bethlehem, s-a născut Christos pe lumea muritorilor, a doua, pe Muntele Măslinilor, reprezenta nașterea înțelepciunii, iar din a treia s-a înălțat în nemurire. Urmașii lui o negau pe Zeiță, dar Ea era acolo, întruchipată de Maria – Fecioara, Mama și Bătrâna doborâtă de suferință, în străfundurile femeiești ale Pământului care primesc în brațe morții, pentru ca o nouă viață să renască odată cu primăvara.

Asta nu înțelegea Eusebiu, a cărui religie era una a minții: că dacă există numai o Divinitate pe care s-o idolatrizezi, trebuie privită din mai multe părți, ca Om, ca Dumnezeu, ca Mamă, ca Spirit pur, și în icoanele fizice care stau mărturie pentru Prezența Divină manifestată în lume. Și superstițiile pot propovădui credința. În sensul acesta, Constantin vorbea în numele poporului său: era destul de păgân în adâncul inimii ca să știe că semnele exterioare și vizibile erau necesare pentru a-i călăuzi pe pământeni către harul lăuntric și invizibil.

Când s-a întunecat, am căzut într-un somn agitat și am avut mai multe vise. În primul am crezut că sunt trează, pentru că mă aflam în camera mea, dar soarele bătea pe planta din ghiveci și știam că e zi.

Planta crescuse, făcuse mai multe ramuri răsucite pe care încolţeau frunze verzi şi spini. Sub ochii mei a început să facă flori albe în formă de stea. Am recunoscut tufele de mărăcini care, spuneau călugării de pe Inis Witrin, crescuseră acolo unde Iosif din Arimateea înfipsese toiagul în pământ.

Pe calea visului, am ajuns apoi pe Golgota, aşa cum era în zilele domniei lui Tiberius. Stăteam în mulţime în faţa colţului de stâncă. Trei cruci erau aşezate acolo, dar numai cea din mijloc făcu frunze, crengi şi flori albe în formă de stea. Nu era un lemn mort, ci un copac viu pe care îl cinsteam – trezirea la viaţă în loc de sacrificiu.

Peisajul se schimbă din nou. Era seară şi oraşul tremura sub cerul ameninţător. Doi bărbaţi cărau o targă improvizată de pe Golgota, iar după ei veneau femei plângând. Pe targă zăcea trupul unui bărbat mort. Când s-au apropiat de coasta cu morminte, un soldat le făcu semn să se grăbească şi lăsară imediat cadavrul într-una dintre deschizăturile întunecate, pe o lespede. Un bolovan uriaş, cu marginile zimţate încă albe de la tăiere, se proptea de panta vecină. Icnind, cei doi bărbaţi îl rostogoliră în faţa intrării.

Apoi cel mai tânăr dintre ei merse la femei, încercând să le mângâie. Însă cel mai bătrân se opri o clipă în loc şi, văzând că romanii îi supraveghează pe ceilalţi, zgârie cu degetul în piatră semnul unui Iniţiat în cele mai înalte Mistere. Era mai bine îmbrăcat decât alţii – un bărbat între două vârste, cu fire argintii în barbă. Când s-a întors, razele soarelui la apus îi sclipiră

vag pe față și, cu siguranța pe care ți-o dă visul, l-am recunoscut – pustnicul de la Marea Moartă, dar și călugărul bătrân cu care stătusem de vorbă pe Inis Witrin, cu atâta amar de vreme în urmă.

– Priviți! E împărăteasa-mamă... murmurau oamenii, în timp ce lectica mea își făcea loc prin mulțime. Era sărbătoarea Învierii, dar de dimineață fusesem prea obosită ca să merg pe jos. Zorii prevesteau însă o zi frumoasă și senină, iar ciripitul triumfător al păsărilor se auzea peste șoaptele celor adunați în loc Sacrificiului lui Christos.

Serviciul începuse deja. Intonația melodioasă a liturghiei grecești îmi ridică părul de pe ceafă și de pe brațe. Lângă mine, unul dintre preoții veniți de la Roma cânta încet în latină:

„Agnus Dei, qui tollis peccatum mundi, respice in nos et miserere nobis, factus ipse hostia, qui sacerdos; ipse praemium, qui Redemptor: a malis omnibus quos redemisti, custodi, Salvator mundi...“

De ce, când toată lumea se bucura, mai sărbătoreau Jertfa? Avusese loc în Vinerea Mare, dar dacă era să fie măcar un sâmbure de adevăr în visul meu, semnul făcut de Iosif pe bolovanul de la mormânt promitea nemurirea spiritului.

Nu ridicaseră altarul în fața stâncii de pe Golgota, ci în fața celor trei morminte goale. Aur și giuvaieruri scânteiau pe straiele preoților care se mișcau printre paravanele altarului, desfășurând miracolul

care transforma pâinea și vinul, iar fumul de tămâie se ridica în fuioare albastre în aer.

Episcopul Macarius ridică brațele și binecuvântă oamenii cu mult ulei și vin și le ură să se bucure alături de copiii, familiile și prietenii lor.

„In omni abundantia sanitatis repleat vos; omnibus bonis terrarum vestrarum, copia, frumento, vino repleat, et oleo sanctitatis. Laetificet vos in filiis, exhilaret in familiis, at abundare faciat in amicis..."

Oamenii radiau de bucurie. Fuseseră martori la jertfa simbolică și îi mântuise încă o dată. Până și eu simțeam viața pulsând în membre. *Există o putere aici,* mi-am zis când se încheie spectacolul Liturghiei. *Poate că nu e singurul adevăr din lume, dar într-un fel, povestea pe care o spun e adevărată.*

Dar jertfa de la Liturghie nu era sfârșitul poveștii. În această dimineață, în acest loc, oamenii știau că trebuie să se mai întâmple ceva. Pe deasupra capetelor aplecate ale mulțimii îngenuncheate pentru a primi binecuvântarea l-am văzut pe episcopul Macarius că se uită la mine lung și, ca răspuns la rugămintea lui mută, m-am ridicat de pe scaun.

Intrarea în morminte se vedea limpede în soarele dimineții, în spatele altarului. Bolovani de mai multe mărimi stăteau în preajmă, dar unul anume, rupt dintr-o stâncă uriașă, parcă sclipea de o forță interioară.

Dacă Christos s-a întrupat într-adevăr, așa cum spun evangheliile, actul ar fi lăsat amprenta puterii în mormânt, o putere atât de mare, că mi-era frică să-l

și ating. Dar puteam să caut semnul zgâriat de Iosif pe piatră, pentru că eram inițiată în aceleași Mistere.

Și asta am și făcut, fără să-mi dau seama că se lăsase liniștea peste oamenii care mă urmăreau din priviri, pentru că mă uitam prelung la deschizătura întunecată din spatele bolovanului.

Pe podeaua de piatră se vedeau petale răsfirate din spinul sfânt.

Am rămas la Hierosolyma toată primăvara și vara aceea, sfătuindu-mă cu arhitecții trimiși de Constantin ca să ridice bisericile pe locurile sfinte găsite de mine. De la fereastra mea vedeam temeliile Bisericii Sfântului Mormânt, cu nava prelungită spre răsărit, ca în toate bisericile lui Constantin, așa că, la deschiderea ușilor, altarul înalt strălucea în lumina soarelui. Stânca de la Golgota fusese cioplită ca să intre în curtea sudică, iar panta dealului din spatele mormântului fusese separată, ca să fie acoperită cu o rotondă.

Fusesem crescută cu convingerea că puterea veșnică nu încape în temple făcute de mâna omului și că spațiul sacru trebuie cinstit, nu stăpânit. Dar dacă în această clădire, poleită și decorată cu mozaicuri de la podea până la tavan, pelerinii vor fi mai impresionați de gloria Bisericii decât de minunea Învierii, așa cerea tradiția lumii mediterane. Prevedeam un timp în care ritualurile păgâne care sanctificaseră peisajul și îi scandalizaseră pe creștini vor fi înlocuite de icoane creștine. Oare până atunci vor mai exista păgâni pe care să-i supere asta?

Într-o seară, Eusebiu sosi la cină radios. Împăratul se hotărâse să reîntemeieze orașul Drepanum cu numele de Helenopolis, în onoarea mea, și să construiască acolo o biserică în memoria martirului Lucian.

– E o victorie a felului arian de a gândi, îmi spuse el când am ajuns la mielul cu orz, pentru că Lucian nu a fost doar cel mai bun student al teologului Origen, dar el însuși l-a învățat pe Arius.

– Eu credeam că a fost preot în biserica din Antiohia și a publicat o nouă ediție a Scripturilor.

– Așa este, dar a fost executat la Drepanum de Maximinus. Trebuie te oprești acolo în drum spre casă și să dai locului binecuvântarea.

Asta sigur i-ar fi făcut plăcere lui Constantin. Fiul meu se învățase să se considere al treisprezecelea apostol, un statut care, în practică, cerea să fie onorat cu adulația rezervată cândva zeilor. Împărații romani erau zeificați de secole, dar de obicei așteptau să moară înainte de a-și asuma divinitatea. Constantin adopta moda răsăriteană de a-i considera pe conducători avataruri ai zeilor. Evident, nimeni nu îndrăznea să-i readucă aminte că regatul lui Iisus nu era pe această lume.

– E timpul să mă pregătesc de plecare, am rostit eu. Îmi răsunau în minte vorbele pustnicului și imagini din Avalon îmi bântuiau visele. Dar viața mea privilegiată era și o închisoare – Constantin nu m-ar fi lăsat să plec niciodată. Deocamdată, ar fi fost destul să mă întorc la Roma. Poate că de acolo reușeam să văd calea.

Când am plecat acasă, petrecusem deja un an în Palestina. Nu am ocolit ca să mă opresc la Drepanum, preferând să-l țin minte așa cum era când locuiam acolo cu Constantius. Marta, la fel de înflăcărată, a rămas în serviciul gospodăriei episcopului Macarius, dar credincioasa mea Cunoarda era tot cu mine, ca și câinele meu canaanit și micul arbust țepos. Am luat cu noi cufere pline de suveniruri, cadouri, dar și lucruri pe care am ajuns cumva să le cumpăr – straie și vase palestiniene, textile din Tyr și sticlă de Askalon. Roma mi se părea acum bizară, un labirint enorm de splendori în decădere, printre care se afla și Domus Sessorianum, casa mea.

Constantin era tot în Răsărit, supraveghind demolarea vechiului oraș Bizanț, ca să înalțe o nouă Romă care să-i poarte numele. Băiețelul care construise cetăți în grădina noastră din spatele casei avea acum un oraș întreg la dispoziție. Nici proiectele de construcție ale împăratului Adrian nu fuseseră atât de ambițioase. Când Constantin va fi terminat Constantinopolul, îl va obliga oare pe Dumnezeu să-l lase să recreeze omenirea?

La scurtă vreme după ce m-am întors, m-am dus la biserica sfinților Marcelinus și Petru să particip la slujbă și să donez un vas de aur primit de la procuratorul din Palestina. Într-una dintre curți era un sarcofag de marmură albă, acoperit de călăreți sculptați în relief. Îl comandase Constantin, mă lămuri preotul, dar acum împăratul plănuia să ridice un mausoleu

grandios în Constantinopol și nimeni nu spunea ce trebuia făcut cu sarcofagul.

Mi-am înăbușit râsul, asigurându-l că îi vor găsi o întrebuințare, fără îndoială, și l-am încurajat să-mi spună mai multe despre munca de caritate a bisericii. Mă gândisem să-mi petrec niște zile oferindu-mi ajutorul, dar era clar că Elena Augusta era o figură mult prea importantă ca să se murdărească astfel pe mâini. Cel puțin presupuneam că respectul cu care mă trata lumea se datora poziției mele. Dar de când revenisem din Țara Sfântă, începusem iarăși să găsesc flori la ușă și uneori primeam câte-o plecăciune pe care nici împăratul n-o cerea. Mă tulburau asemenea fapte și mi-am dat seama că trebuia ori să mă retrag ca un eremit, ori să circul prin oraș deghizată.

Cunoarda s-a scandalizat, dar în Palestina mă obișnuisem cu un trai simplu. Aveam aproape optzeci de ani și, după cum i-am spus și ei, îmi câștigasem categoric dreptul de a face ce doream, ori cel puțin atât cât îmi permitea trupul îmbătrânit. Prea adesea erau bătrânii aruncați într-un colț, trimiși într-o colibă la țară ca să nu le stea în drum urmașilor, sau chiar scoși în stradă dacă nu aveau copii care să se îngrijească – de plăcere sau din obligație – de ei. Să devin o icoană aurită, așezată frumos într-o nișă în perete și scoasă la sărbători era un mod mult mai convenabil de a fi dată la o parte.

Dar fusesem demult dată la o parte, atunci când Constantius mă părăsise pentru Teodora, și nu aveam

de gând să mai permit așa ceva a doua oară. Eram bătrână, dar nu neputincioasă.

Amintindu-mi cum îi îngrijisem pe bolnavi, i-am spus Cunoardei să meargă la o prăvălie de haine vechi și să cumpere straie pentru o văduvă săracă. Mi-a adus două cămăși cu mâneci lungi, una maronie, alta cândva albastră, amândouă cusute frumos, niște sandale rezistente și mai multe voaluri de pânză. Preoții de la biserica Marcellinus și Petru mă văzuseră numai dichisită și parfumată, pe jumătate ascunsă de voaluri purpurii. Nu credeam că mă vor recunoaște cu pânză albă legată la frunte și îmbrăcată într-o haină fără formă.

Așa a și fost. Eram una din ceata de bătrâne care ajutau la împărțirea merindelor pentru flămânzi și a hainelor și leacurilor pentru săraci. Munca mă scăpa de frustrare, dar după un an în Palestina, iarna romană mi s-a părut aspră și rece și m-am îmbolnăvit în decembrie. Câteva luni nu am ieșit nicăieri.

Așa cum stăteam culcată în pat, ba tremurând de frig, ba arzând de febră, am înțeles că viața mea se apropia de sfârșit. Era ultima parabolă a vieții – bătrână, suferindă, inutilă. Am strigat după putere și ajutorul lui Dumnezeu și, ca un Inițiat sondând adâncurile Misterelor, m-am odihnit pe un altar gol. Și acolo mi s-a încredințat secretul: nu există Dumnezeu, nici Zeiță, numai puterea Mamei dinăuntru, oferind slaba putere pe care o mai are.

Atunci am înțeles că, așa cum, născând, am dat viață torționarului care se hrănea din mine și mă distrugea, la sfârșitul vieții trebuia să rabd durerea nașterii

Sinelui, numai pentru mine. Trebuia să renunţ la puterea asupra propriului meu copil, să mă detaşez şi să nu mă implic, să-l las să-şi construiască lumea lui. De ce eram aşa de mirată? Nu ştiusem oare dintotdeauna că tot ce făcusem, făcusem din voinţă proprie – să plec din Avalon cu Constantius, să accept responsabilitatea de a naşte un copil? Astfel procedând, devenisem Zeiţă, cu aceeaşi putere nemiloasă.

Acum eram pregătită să renunţ la propriul copil, iar nepotul pe care-l iubisem îmi fusese luat. Femeile tinere trebuiau acum să nască şi să crească copii. Eu le puteam oferi înţelepciune şi sfaturi, dar nu mai era responsabilitatea mea să mă amestec în treburile lumii, dacă nu trebuia să-i învăţ pe cei tineri ceea ce învăţasem eu.

Nu îmi mai rămăseseră decât bătrâneţea şi slăbiciunea şi, la sfârşit, moartea. Dar am început s-o văd ca pe-o şansă. Ca mamă, m-am dat pe mine la o parte pentru alţii. Acum eu aveam posibilitatea să fiu liberă din nou, să fiu eu însămi, unică, să trăiesc pentru mine, procrearea lăsând loc creării.

Când am prins putere cât să mă scol din pat, venise din nou primăvara. Micul arbust ţepos, pe care-l plantasem în faţa capelei din palatul meu, supravieţuise şi dădea lăstari puternici, cu flori ca nişte steluţe albe. Când mă uitam la el, nu vedeam grădinile mele bine îngrijite, ci negură pe apă şi panta lină a sfântului Deluşor.

Am chemat un magistrat și, ajutat de el și de Cunoarda, am început să-mi fac testamentul. Trebuia acoperit fiecare amănunt, de la eliberarea acelor oameni din gospodăria mea care erau încă sclavi, la împărțirea obiectelor aduse de mine din Palestina. Un strai bărbătesc – negustorul de la care îl cumpărasem mă asigurase că era chiar straiul lui Iisus – va fi trimis episcopului la Treveri, iar un set de diademe demne de Cei Înțelepți vor ajunge la Biserica din Colonia. Episcopului Silvestru îi lăsam tot Domus Sessorianum, cu instrucțiuni să-i folosească resursele după nevoi și să îngrijească micul arbust țepos.

Cunoarda făcu o mutră de înmormântare, dar pe mine numai faptul că pusesem lucrurile la punct mă ușura. Cu cât m-aș simți mai liberă dacă aș pleca pur și simplu? Deși am asigurat-o că mă simțeam mai bine, era foarte probabil ca moartea să mă elibereze curând. Și dacă nu se întâmpla așa, atunci într-o zi poate că aveam să abandonez tot ceea ce mă ținea legată în Roma.

Lângă biserica lui Marcellinus și Petru se găsea o zonă în care săracii veneau să mănânce. Era și o clădire mică, rămasă de pe vremea cazărmilor de demult, unde primeau îngrijiri bolnavii. Trecuse multă vreme de când învățasem cum să folosesc ierburile și plantele medicinale, dar tot știam mai multe decât preoții și femeile de acolo, iar ei s-au bucurat când mi-am oferit ajutorul.

Ca să nu mă apropii prea mult de comunitate, le-am spus oamenilor că slujeam o familie cu multe moşii în diferite părţi şi trebuia să călătoresc cu ea deseori. Ce bine era să mă mişc din nou printre oameni obişnuiţi! În primăvara de după întoarcerea mea din Palestina, petreceam trei după-amieze pe săptămână la biserică, iar Cunoarda le spunea curioşilor de la palat că mă odihneam.

Într-una din acele după-mese, o femeie din Galia a leşinat în timp ce mânca supa şi a fost dusă în azil. Venea acolo de câteva săptămâni. O chema Drusa şi se mutase în oraş cu fiul ei, care murise şi o lăsase singură. Am remarcat-o în mod special pentru că celelalte ajutoare spuneau că seamănă cu mine. Poate că aveam amândouă aceeaşi alcătuire osoasă a celţilor. Nu ştia câţi ani are, dar am socotit că era puţin mai tânără ca mine.

Drusa a murit înainte de sărbătoarea Rusaliilor, în ziua când a venit la mine un mesager cu vestea că împăratul se întorcea la Roma. Din clipa aceea m-a cuprins nerăbdarea, ştiind că între noi doi trebuia să aibă loc o confruntare. Dar moartea bătrânei m-a făcut să uit de temeri şi, într-un moment de sclipire lucidă, un plan mi-a izvorât din adâncul sufletului.

– Drusa e sora mea întru Christos, i-am spus preotului, mă voi purta ca o rudă şi mă voi îngriji de înmormântarea ei. Voi trimite o căruţă după trupul ei în după-masa asta.

Constantin își făcu o intrare triumfătoare în oraș. Eu nu am participat la ea, dar auzeam ovațiile din palatul meu. Urma să meargă la slujbă la catedrala Lateran, apoi, a doua zi, să se adreseze Senatului și pe urmă, fără îndoială, avea să aibă loc un banchet. De-abia a treia zi de la sosire a venit un mesager să mă anunțe că suita împărătească se îndrepta spre mine.

Până atunci, orice colțișor din Domus fusese curățat lună, gata să-l primească pe Maiestatea Sa, Împăratul. Constantin nu mai avea motive să se plângă de casa mamei sale. L-am primit într-o cameră izolată, mai intimă decât sala de audiențe, dar la fel de frumoasă, pentru că o decorasem cu draperii din Tyr și covoare pestrițe din Palestina.

Se potrivea numai bine cu el, am observat în tăcere când m-am ridicat să-l întâmpin. Venea de la un ospăț ceremonios și purta încă toga purpurie împodobită cu flori. Eu, la rândul meu, mă dichisisem în veșminte de împărăteasă-mamă, cu părul strâns sub diadema de perle.

După Constantin veneau trei ființe mici îmbrăcate la fel. Am crezut la început că erau pitici ca să dea impresia că împăratul e și mai mare. Când m-am uitat mai bine mi-am dat seama că erau băieți, toți bruneți, cu pielea prea puțin atinsă de soare. Se uitară disprețuitor la frumusețile din încăpere, apoi se trântiră pe două perne largi de lângă masa pe care pregătisem o tavă cu pateuri de smochine muiate în miere, preferatele lui Constantin.

– Mamă, ce bine arăți.

Arăt bătrână, mi-am zis, când împăratul mi-a luat mâinile într-ale lui și și-a lipit obrazul de al meu. Și dacă aș fi vrut o îmbrățișare mai afectuoasă, straiele imperiale n-o permiteau.

– Mi-am adus băieții să te vadă. Constantinus, Constantius, Constans, salutați-o pe bunica.

După nume, aminteau de tată și bunic, dar după chip erau clar copiii Faustei, pe care nu-i mai văzusem de când erau foarte mici. Cel mai mare avea unsprezece ani, următorul zece, iar ultimul opt. Au lăsat nemulțumiți dulciurile ca să se ridice și să se închine în fața mea. M-am întrebat ce știau despre moartea mamei lor.

– Tu ai cai? mă întrebă Constantinus. Eu am un ponei alb pe care l-am călărit în procesiune.

Am înăbușit cu greu amintirea lui Crispus pe armăsarul alb, la intrarea noastră triumfală în Roma. Măcar copilul încerca să fie politicos. Frații lui țopăiau deja prin cameră, trăgând de perdele și ridicând vazele de alabastru și figurinele delicate de bronz.

– Sunt prea bătrână să mai călăresc, dar am câini. Dacă vreți, puteți merge în grădină să vă jucați cu ei.

Leviyah, născută în sălbăticie, s-ar fi ferit de copii, dar ceilalți câini erau mai prietenoși. Durerea mă săgetă încă o dată când mi-am amintit cum se jucase Crispus cu câinii mei.

– Da, băieți, poate vreți să vă plimbați prin grădină. E o zi minunată!

Băieții făcură imediat diferența dintre îngăduința paternă și tonul de comandă al împăratului și plecară

fără să protesteze cu servitoarea pe care am chemat-o să-i conducă, mai ales când am luat tava de argint cu pateuri și i-am dat-o lui Constantinus.

– Sunt niște copii grozavi, spuse Constantin iubitor, privindu-i cum pleacă.

Sunt niște țânci răsfățați, mi-am zis, dar era problema lui, nu a mea, și îi merita cu prisosință.

– Îmi place să-i am lângă mine, adăugă el. Sunt unii care i-ar instiga împotriva mea, știi, așa mici cum sunt.

Am încuviințat din cap și m-am așezat pe unul dintre scaunele cioplite în fildeș, cu spătarul rotund sculptat cu scene din viața Penelopei și a lui Ulise. Perechea lui, care scârțâi sub greutatea lui Constantin, era decorată cu Dido și Enea.

Cum de am un fiu atât de bătrân? m-am întrebat. De la ultima noastră întâlnire, carnea începuse să-i atârne pe oase, iar chipul îi era brăzdat de riduri de supărare și suspiciune, dar și de povara puterii. Își revenise după tragedia cu Crispus și Fausta, dar nu rămăsese fără cicatrice.

– Șederea ta în Palestina a fost un mare succes. Constantin își turnă vin într-un pocal din carafa adusă pe masă odată cu zaharicalele. Eusebiu și Macarius nu sunt niciodată de acord unul cu altul, dar amândoi au despre tine numai cuvinte de laudă.

Se strâmbă când își aduse aminte cum se luptase să le impună episcopilor să ajungă la un consens. Din câte auzisem, compromisurile de la Niceea erau deja atacate. În vremurile vechi, oamenii îi slujeau pe zei

după cum le dicta firea și nimeni n-ar fi înțeles ce rost ar avea să-i oblige să gândească la fel.

– Așa cum am sperat, imaginea familiei imperiale începe să-și recapete strălucirea. Acum aș vrea să faci o călătorie la bisericile întemeiate de Sfântul Pavel.

– Nu...

Deși găseam foarte frumoase cuvintele lui Iisus, mi se părea tot mai clară diferența dintre adevărurile propovăduite de el și biserica ridicată de Pavel în numele lui. Constantin vorbea în continuare. Eu mi-am dres glasul și l-am întrerupt.

– Nu. Nu voi mai face nici o călătorie pentru tine.

– Dar de ce? Ești bolnavă?

Împăratul căscă ochii când realiză că îl refuzam.

– Sunt sănătoasă pentru moment, dar sunt bătrână. Te-am slujit pe tine și am slujit imperiul. În timpul care mi-a mai rămas, trebuie să am grijă de sufletul meu.

– Vrei să te izolezi de lume? Poate într-o comunitate de femei sfinte, care se roagă pentru imperiu...

Vedeam în ochii lui cum deja făcea planuri. Nu-l puteam condamna – capacitatea lui de a obține avantaje politice din orice era, cred, una dintre calitățile care îl făceau un împărat foarte bun. Dar, într-o lume plină de povești despre tineri care se revoltă împotriva părinților, nu mă gândisem niciodată cât de greu i-ar veni unui bătrân să-și câștige libertatea de la copii.

– Nu voi conduce congregația ta de vestale creștine, Constantin, i-am spus pe ton sever. Dar, într-adevăr, *voi pleca...*

– Nu pot permite aşa ceva. Constantin scutură din cap. Îmi eşti prea folositoare aici.

– Folositoare! În sfârşit, mă cuprinsese furia. Cât de folositoare crezi că voi fi dacă încep să spun că moartea lui Crispus a fost de fapt o crimă, sau să-mi declar deziluzia faţă de creştinism şi să duc ofrande în templul Iunonei, pe Capitoliu?

– Nu vei face aşa ceva! Te pot închide aici.

Constantin sări pe jumătate de pe scaun, periculos de roşu la faţă.

– Crezi că nu mi-am luat măsuri de precauţie? m-am răstit înapoi. Sunt mama ta! Am împărţit scrisori care vor fi trimise într-o săptămână, dacă nu trimit vorbă să-mi fie înapoiate.

– Atunci vei trimite vorbă...

– Altfel mă vei ucide, cum ai făcut cu Fausta? Sunt *bătrână*, Constantin, moartea nu mă mai sperie. Nici ameninţarea, nici durerea nu-mi vor înclina voinţa!

– Mai eşti creştină?

Parcă am sesizat în întrebarea lui altceva decât egoism – o teamă mai adâncă şi mai superstiţioasă. Am oftat. Cum să-l fac să înţeleagă?

– M-am întrebat întotdeauna de ce omul care nu vede decât o singură culoare e considerat handicapat, dar lăudat când acceptă numai o singură zeitate. Cred că Christos a avut puterea lui Dumnezeu şi îi cinstesc învăţăturile, dar ştiu că Zeiţa, în nenumăratele forme pe care le îmbracă, îşi iubeşte şi ea copiii. Nu încerca să mă numeşti creştină sau păgână, Constantin – am tras aer adânc în piept, la amintirea semnului lăsat

de Iosif din Arimateea pe mormânt – sunt slujitoarea Luminii. Atât trebuie să-ți fie destul.

Urmă o liniște lungă. La sfârșit, Constantin fu acela care lăsă ochii în jos.

– Nu înțeleg, mamă, ce dorești?

Chiar și acum exista în mine o parte care voia să-l ia în brațe și să-l mângâie cum făcusem cu atâția ani în urmă, dar n-o puteam lăsa să mă domine. Am inspirat adânc și i-am răspuns cu blândețe:

– Vreau libertatea mea, Constantin...

Am înțeles, în cele din urmă, greșeala pe care o făcusem de demult. Ne naștem copiii, nu-i creăm. În mândria mea, văzusem în Constantin justificarea propriei mele existențe și luasem asupra mea și păcatele, și realizările lui. Puteam să mă rog pentru el, dar el era un spirit nemuritor și, deși prin mine venise pe lumea asta, nu trebuia nici să iau asupra mea soarta pe care și-o croise prin faptele sale, nici să-l învinovățesc pe el pentru soarta mea.

– Dar cum? Ce va spune lumea?

– Poți să le spui că am murit, pentru că voi fi moartă pentru tine și pentru lumea asta.

– Ce vrei să spui? Ce-ai de gând să faci?

– Voi pleca din lumea pe care o cunoști și mă voi îndrepta spre un loc în care nu mă vei găsi niciodată. În capela din palatul meu zace trupul mort al unei sărace din oraș. Poți s-o îngropi în mormântul din Biserica lui Marcellinus și Petru – bătrânele seamănă între ele și oamenii văd ceea ce se așteaptă să vadă.

Spune-le ce vrei, Constantin, jelește la icoana Elenei, pe care ai creat-o pentru gloria ta. Dar lasă-mă să plec!

– Ești mama mea, protestă el, întorcându-și capul greu. Nu mă poți părăsi...

– Mama ta a murit, am spus, ridicându-mă. Vorbești amintirii ei.

Fiul meu întinse mâna spre mine, dar eu trăsesem un voal de umbră peste mine, cum învățasem pe Avalon cu ani în urmă, iar degetele lui strânseră aerul.

– Mamă! strigă el. Mama mea a murit și am rămas singur!

În ciuda fermității mele, ochii mi s-au umplut de lacrimi. M-am întors, umbră ascunsă în umbră, și am ieșit repede din cameră. Șontâcăind pe coridor, l-am auzit pe stăpânul imperiului jelind după mama pe care nu și-o cunoscuse niciodată cu adevărat.

În noaptea aceea, Flavia Elena Augusta a murit.

Cu ajutorul Cunoardei și a încă două servitoare care știau adevărul despre Crispus și Fausta și s-au arătat dornice să mă ajute, am așezat trupul Drusei în patul meu și de acolo a fost dus imediat la îmbălsămat, când s-a răspândit în Roma vestea morții mamei împăratului.

Mi s-a părut foarte ciudat să iau parte la propria mea înmormântare, deși era un lucru necesar pentru învierea mea. M-a uimit valul de durere care a cuprins orașul, chiar dacă știam că oamenii nu *pe mine* mă plângeau, ci icoana Sfintei Elena, creația propovăduitorilor lui Constantin. Am făcut, poate, câteva fapte

bune în oraş, dar nu m-am regăsit în făcătoarea de minuni pe care o slăveau.

În jurul palatului domnea un aer greu de la parfumul florilor îngrămădite în faţa porţilor, deja împodobite cu chipru în semn de doliu. Într-adevăr, se spunea că nu mai rămăsese în Roma nici o floare, toate fuseseră aduse aici şi la altarele improvizate în tot oraşul.

În această atmosferă, Constantin plângea cel mai tare. Schimbase purpura cu straie albe de doliu şi era foarte tras la faţă. Nimeni nu punea la îndoială suferinţa lui şi, într-adevăr, cred că se convinsese pe sine că trupul din capelă era al mamei sale. Acum, şi dacă m-aş fi răzgândit, nu mai aveam cum să-mi schimb hotărârea. Îl rănisem pe Constantin prea adânc şi m-ar fi crezut moartă cu adevărat dacă aş fi încercat să reînviez în faţa mulţimii.

Episcopul Silvestru avea să fie executorul testamentului meu, ajutat la împărţirea bunurilor de Cunoarda. Fusesem generoasă cu ea şi plănuisem să o aştept la Ostia până când putea să mi se alăture. Dar mă covârşea dorinţa morbidă de a-mi vedea propriile funeralii, astfel că, deghizată în ţărancă, m-am retras în cămăruţele modeste de lângă Biserica lui Marcellinus şi Petru, pe care le închiriasem ca să mă pot ascunde.

A opta zi de la moartea mea, episcopul Silvestru mi-a ţinut slujba de înmormântare. Marea catedrală Lateran era ticsită, pentru că participau toate oficialităţile oraşului, creştine sau nu. Săracii – printre ei, şi eu – se înghesuiau la intrare. Uşile înalte erau deschise

și dinăuntru se auzea ecoul cântecelor și se simțea câteodată iz de tămâie. Mă simțeam ușurată că nu trebuia să ascult elogiile.

Când, în sfârșit, slujba s-a terminat, procesiunea funerară a ieșit să ducă sicriul din lemn de cedru pe scurta distanță până la sarcofagul care aștepta la Biserica lui Marcellinus și Petru. Constantin mergea desculț în fața catafalcului, încadrat de fiii lui. Am recunoscut-o pe Cunoarda printre femeile acoperite cu voaluri din spatele lui. Mulțimea năvălea după ei, plângând, și m-am lăsat dusă de valul ei.

Nu am înțeles niciodată atitudinea creștină față de rămășițele pământești. Romanii păgâni aveau oroare de poluare și cereau ca morții să fie îngropați în afara orașului. Drumurile care ieșeau din fiecare oraș roman erau mărginite de morminte. Mormintele eroilor și ale împăraților alcătuiau mausolee separate, unde ofrandele pelerinilor le sprijineau în călătoria lor spre divinitate. Și în Palestina se cinsteau mormintele episcopilor. Mormintele celor măreți înrădăcinau oamenii în pământ.

Dar morții creștini erau îngropați în biserici, în mijlocul orașelor. Fiecare biserică creștină mai cu pretenții avea deja propriul *martyrium*, unde se păstra în raclă trupul unui om devenit sfânt dintr-odată. Însă oprirea persecuțiilor scăzuse numărul martirilor. Oare ce vor face, vor fi nevoiți să dezmembreze trupul, un os de la deget aici, un picior în altă biserică, la cine știe ce distanță? Episcopul Macarius avea dreptate. Oamenii erau însetați de dovezi fizice că credința

lor exista pe pământ ca și în cer. Dar la un moment dat vor fi nevoiți să se descurce fără asemenea legături palpabile cu ea. Mi-am înăbușit un hohot isteric stârnit de imaginea lui Dumnezeu, care încearcă să adune resturile ca să refacă trupurile sfinților în ziua Judecății de Apoi.

Sigur că cel mai renumit mormânt era gol. Aveam îndoieli legate și de mormintele unor apostoli, după atâția ani. Așa că n-ar trebui să mă deranjeze prea tare că oasele din sarcofag nu vor fi ale mele. Ceea ce conta era că oamenii le credeau ale mele. Iar dacă rugăciunile lor ajutau sufletul acela sărman, al cărui trup îl înlocuise pe al meu, să se înalțe mai repede la ceruri, îi datoram măcar atâta femeii care, prin moartea ei, îmi redase libertatea.

21

329 AD

– Nu-i chiar așa de rău să fii mort. Mă simt tot mai plină de viață în fiecare zi.

I-am zâmbit Cunoardei ca s-o liniștesc.

La început ne-am gândit să trec drept mama ei, dar sclava eliberată a împărătesei era foarte cunoscută, așa că ni s-a părut mai înțelept să spunem că sunt o servitoare bătrână din Britania, pe nume Eilan. M-ar fi distrat s-o văd cum încearcă să evite să îmi dea ordine, dacă n-aș fi știut cât de greu îi era. Împlinise

treizeci de ani şi, deşi nu mai era o fetiţă, ar fi fost frumoasă cu părul ei roşcat şi chipul rotund, dacă nu s-ar fi încruntat de griji. Îi lăsasem prin testament destui bani ca să-şi cumpere o moşie oriunde în imperiu şi să-şi ia şi un soţ, dacă voia. În fiecare zi pe care o petrecea cu mine, devotamentul ei mă umilea.

Trecuseră aproape două luni de când ne îmbarcaserăm pe o corabie în Ostia, într-o dimineaţă cenuşie de la începutul verii. La Massilia am cumpărat o trăsură modestă şi de acolo am pornit în lunga călătorie spre nordul Britaniei.

– Sigur te simţi mai în putere? întrebă Cunoarda.

I-am răspuns cu o înclinare a capului. Până acum nu îmi dădusem seama cât de grele erau hainele de ceremonie ale vechii mele identităţi. Fără ele îmi simţeam trupul şi spiritul mai uşoare şi nu mai aveam nici greutatea aceea în respiraţie ca la Roma. Am inspirat adânc aerul cu miros de fân, de parcă aş fi putut absorbi lumina soarelui. *Curând voi deveni atât de uşoară încât voi pluti.*

Categoric că plutitul e un mijloc de transport mai comod. Drumul ales de noi mergea pe valea fluviului Rhodanus de la Arelate la Lugnudum, iar de acolo peste câmpiile şi munţii Galiei. În orice loc, starea drumului depindea de abnegaţia magistratului răspunzător de el. Cu un an înainte, aş fi refuzat şi să mă mişc fără o lectică tapisată ca lumea şi ceata de nubieni cu pas uşor care s-o poarte, acum însă suportam hurducăitul trăsurii neaşteptat de bine.

Dacă aş fi ştiut cât de bine era să fiu liberă, mi-aş fi găsit scăparea cu ani în urmă. Dar cu ani în urmă speram să salvez imperiul prin fiul meu.

Am început să recunosc dealurile din jurul oraşului Treveri. Riscam dacă mă opream aici, dar cine să se uite de două ori la o bătrână cu obrazul ars de soare sub pălăria cu bor lat, învelită într-un şal cusut?

Am observat schimbările chiar traversând vechiul pod de pe Mosella. Palatul pe care i-l dăruisem lui Crispus fusese parţial demolat şi acum era transformat într-o catedrală dublă. Probabil că frescele cu chipurile femeilor de la curtea împăratului, care decoraseră camerele nupţiale, zăceau sparte pe pardoseala nouă.

Femeia care se ocupa de hanul unde am poposit era un izvor nesecat de bârfe. De la ea am aflat că băile unde murise Fausta erau acum proprietatea episcopului. Sala de exerciţiu se transforma în altă biserică, iar restul clădirilor se demolau.

Nimeni n-o spunea direct, dar lumea credea că împăratul Constantin încerca să cumpere destule rugăciuni ca să şteargă amintirea crimelor sale. Dar memoria lui Crispus era cea reabilitată. Locuitorii din Treveri îl iubiseră pe guvernatorul lor şi nu le convenea că nu se reparau statuile şi inscripţiile care îl cinstiseră.

Nu mai primisem veşti de la soţia lui, Elena, de foarte multe luni.

– Nu uita, până nu aflăm care e situaţia, mă laşi pe mine să vorbesc.

Cunoarda se uita agitată înapoi pe stradă. În afară de un sclav care curăța balega din fața ușii stăpânului, era goală. Nu era imposibil ca împăratul să pună pe cineva s-o urmărească, dar în lungile zile petrecute călătorind nu văzusem nici un urmăritor.

Mi-am tras voalul peste față ca să-mi ascund capul.

– Înțeleg.

Părinții Lenei locuiau pe o stradă liniștită, la marginea orașului Treveri, într-o zonă cu case bine întreținute, deși locul în care ne aflam nu fusese măturat în ultimul timp și zidul de gips era crăpat. A trecut mult până ne-a deschis o fată cu părul strâns cu o cârpă în vârful capului, de parcă am fi prins-o făcând curățenie.

Cunoarda și cu mine am schimbat priviri. Data trecută când fusesem aici, ne primise un portar. Dar de undeva din casă am auzit râs fericit de copil.

– Stăpânul sau stăpâna ta e acasă?

– Caecilia Iusta se odihnește. E bolnavă.

– Sau doamna Elena? E aici?

Fata se uită la noi bănuitoare dintr-odată, apoi, hotărând că Cunoarda avea o față cinstită, ne răspunse cu un semn din cap.

– E în atrium, cu copilul.

Trecând prin hol, am zărit cu coada ochiului altarul vechilor *lares* și o lampă de ulei arzând în fața lui. Ca multe alte familii din vechea aristocrație, și familia aceasta respecta tradiția romană. Deși trecuseră prin vremuri grele, încercau să-și întrețină cât de cât gospodăria. Dalele roase din atrium erau curate, iar

florile din ghivecele de lut fuseseră udate și curățate de uscături.

De cealaltă parte a fântânii se juca o fetiță. Zbenguindu-se când la soare, când la umbră, pletele ei sclipeau fie galbene, fie cenușii. Avea acum aproape patru ani, un copil care se trăgea direct din Constantius. Ce se va alege de viitorul ei când odraslele brunete ale Faustei vor ajunge la putere?

Am vrut s-o strâng în brațe, dar am rămas ascunsă sub voal. *Sunt moartă*, mi-am zis, *nu am nici un drept s-o cunosc.*

La intrarea noastră, femeia care o supraveghea se întoarse să ne salute. Soția lui Crispus era și mai slabă decât înainte, dar tot frumoasă. O fixă pe Cunoarda cu ochi triști.

– Știu cine ești. Ai venit aici cu împărăteasa.

Cunoarda aprobă din cap stânjenită.

– Stăpâna mea m-a însărcinat să-i îndeplinesc anumite comisioane pe care nu a vrut să le treacă în testamentul public. Ți-am adus o poliță pentru un bancher din Treveri ca să ai grijă de fetiță.

Ochii Lenei se umplură de lacrimi.

– Binecuvântată să-i fie amintirea! Acum îmi pare rău că nu i-am răspuns la ultima scrisoare, dar mi-a fost frică. Crispus e răzbunat, dar femeia aceea a câștigat. Toată lumea știe că am căzut în dizgrație și am fost ostracizate. Tata a murit astă-toamnă și am fost nevoite să strângem cureaua ca să ne descurcăm.

– Atunci mă bucur că ți-am adus moștenirea de la împărăteasă. Ne-am așezat pe cealaltă bancă și

servitoarea ne aduse o tavă cu fructe conservate și un urcior cu suc de orz, foarte binevenit pe o zi așa de călduroasă. Lena era slabă, dar nu pipernicită, de parcă greutățile o înzestraseră cu o putere de care nu avusese nevoie până atunci.

– Aș vrea ca banii să fie singura mea grijă. Cu tata mort, mama e sub tutela unchiului meu. El vrea s-o ia de nevastă, dar Crispa și cu mine suntem o povară pe care nici banii moșteniți n-o ușurează. Mă tem că moștenirea mă va face și mai atrăgătoare pentru fermierul căruia m-a oferit... Nu-mi mai pasă ce se întâmplă cu mine, adăugă Lena cu amărăciune, dar cum rămâne cu fetița mea, când nu are de ales decât să fie slugă la o fermă sau să moară, dacă își cere drepturile la Roma?

N-am mai putut răbda. Cunoardei i se tăie respirația când m-am aplecat în față și mi-am tras voalul la o parte.

– Mai are o moștenire...

Lena făcu ochi mari și o clipă am crezut c-o să leșine.

– Dar ai murit la Roma...

– Am murit *pentru* Roma, am corectat-o. M-am dezvăluit în fața ta și mi-am pus viața în mâinile tale. Ascultă-mă, Lena – tu și Crispa sunteți tot ce mi-a mai rămas de la nepotul meu, care a fost dragostea inimii mele. Mă duc într-un loc unde nici împăratul nu mă poate găsi. Ai curajul să vii cu mine?

Simțeam dezaprobarea Cunoardei lângă mine. Nu crezuse niciodată că puteam scăpa amândouă și sigur

credea că șansele noastre scădeau și mai mult dacă le luam cu noi pe femeia asta fragilă și pe fetița ei.

Obrajii Lenei se înroșiră, apoi se făcură mai palizi decât înainte.

– M-am întrebat întotdeauna, șopti ea, de ce a vrut Crispus să se însoare cu mine. Era atât de frumos și de curajos, iar mie mi-a fost mereu frică. Dar văd că a venit vremea să mă dovedesc demnă de el. Vom veni cu tine, doamnă, fie că ne duci la Hesperide, fie în Hades!

– Către Hesperide călătorim, draga mea... am spus cu glas scăzut, spre insula cu mere a Avalonului...

Simțind emoția mamei sale, Crispa veni țopăind și-i sări pe genunchi. Își mută privirea de la noi la smochinele zaharisite de masă, apoi iar la noi.

– Crispa, am șoptit. Mă mai ții minte?

Se încruntă ușor, dar preț de-o clipă am văzut că din ochii ei albaștri mă privește un suflet străvechi.

– Ești mama mea, gânguri fetița.

Lena și Cunoarda se uitară mirate una la alta, dar eu m-am întins și am luat în mână palmele micuțe.

– Da, poate că am fost odată mama ta, dar în viața asta sunt cealaltă *avia* a ta, micuțo. Vrei să vii într-o călătorie cu mine?

Când am ajuns la Ganuenta, Cunoarda avea mai multe fire albe în părul roșcat. Dacă ne urmăreau cumva oamenii împăratului, aveau ordine să nu intervină. Când am ajuns la malul Rhenusului, la Mogontiacum, am vândut calul și trăsura și ne-am îmbarcat

pe o corabie care transporta cherestea. Era un mod plăcut de a călători, iar spectacolul cheilor din nordul orașului o lăsă până și pe Cunoarda cu respirația tăiată. Pericolul cel mai mare era ca Crispa, care se cățăra peste tot pe corabie cu iuțeală de maimuță, să nu alunece în apă.

Rhenusul ne-a purtat repede pe lângă avanposturile ridicate de romani pentru paza frontierei. Alunecând pe lângă Colonia, m-am uitat la zidul lângă care Constantius îmi spusese că trebuie să ne despărțim și mi-am dat seama că rana din inima mea se vindecase. Nu trebuia decât să închid ochii ca să-i văd chipul și să retrăiesc zilele noastre fericite.

Uneori, când stăteam așa, o auzeam pe Lena șoptindu-i Crispei să nu facă zgomot, pentru că oamenii bătrâni dorm adesea și nu trebuie tulburați. Dar nu în brațele somnului cădeam eu, ci ale unui vis numit amintire. Crispus se cuibărea călduț și cu plete aurii în brațele mele, viu ca fetița lui pe care o vedeam când deschideam ochii. Când mă culcam pe patul meu de pe corabie, Constantius se întindea lângă mine și-mi povestea ce-a făcut în anii cât am fost despărțiți. Chiar și Constantin venea la mine din când în când, sub forma băiatului care fusese înainte de a se contamina de boala numită imperiu. Pe măsură ce călătoria noastră avansa, mă vizitau tot mai des oamenii de pe Avalon.

Am învățat foarte repede să nu pomenesc de aceste întâlniri ale spiritului. În cel mai rău caz, tovarășele mele ar fi zis că mintea mi-a luat-o razna, iar în cel mai bun, s-ar fi simțit prost. Din fericire, Lena

se înzdrăvenea și se întărea cu fiecare leghe care ne depărta de Treveri și se aliase cu Cunoarda. Cine se opunea priceperii primitive a Cunoardei era de obicei impresionat de maniera aristocrată a Lenei. Am descoperit că puteam lăsa organizarea călătoriei pe mâinile lor.

De ce nu mi-a spus nimeni vreodată că bătrânețea aduce bucurii, dar și suferință? În copilărie mă întrebam de ce arată preotesele bătrâne atât de mulțumite când ațipesc la soare. Ele știau, mi-am zis, zâmbind. Și câteodată, când pluteam între somn și vis, întrezăream oameni și peisaje pe care le recunoșteam din altă viață. Micuța Crispa era singura cu care puteam vorbi când mă copleșeau astfel de amintiri îndepărtate, pentru că cei foarte tineri tocmai au pășit peste pragul pe care se pregătesc bătrânii să-l treacă; uneori, Crispa își amintea întruparea pe care o împărțisem altădată.

Apoi amintirea fugea și fata fugea cu Leviyah la picioarele ei, să se atârne de balustradă și să se uite la apele verzi.

La Ganuenta am sperat să revăd sanctuarul Nehalenniei, pe care îl vizitasem când venisem prima oară din Britania, dar am auzit că îl luaseră apele acum câțiva ani și terenul nu era sigur, acum că fluviul își schimbase cursul. Primul meu gând a fost să-i ridic un templu nou. După ce am contribuit la atâtea biserici creștine, măcar atâta puteam să fac pentru zeița care mă călăuzise vreme îndelungată. Dar o asemenea faptă ar fi ridicat bănuieli nedorite, iar banii

care-mi rămăseseră erau pentru întreținerea copilei și a celor două femei de care vorbeam acum ca despre fiicele mele.

Dacă Nehalennia era uitată, numai eu nu puteam să-i restaurez cultul. Mi-am reamintit singură că Zeița era mereu aceeași și mereu schimbătoare. Când oamenii își vor da seama din nou că au nevoie de ea, se va întoarce. Dar în noaptea aceea am plâns pe întuneric, jelind ceva minunat și prețios care dispăruse de pe lume.

Am ajuns în Britania la vremea recoltelor, când aerul mirosea a fân și cântecele secerătorilor răsunau peste lanurile cu grâne. Călătoria pe corabie a fost o încercare aspră, iar hurducăitul căruței mi s-a părut chiar și mie o ușurare după trei zile de legănat pe apă.

– Britania pare mică, observă Cunoarda, privind la succesiunea de păduri și câmpii din spatele dealurilor cu umeri rotunzi.

– Păi, cred că este, dacă ne gândim cât drum am străbătut. Fără îndoială că Londinium îți va părea foarte mic față de Roma. Dar cunosc aroma fânului și cum curge forța prin pământ.

– E totuși foarte diferită de țara mea, zise ea cu un oftat. Am fost luată într-un raid al clanului rival când eram puțin mai mare decât Crispa. Mai țin minte coastele ierboase și behăitul oilor care coborau dealurile. Dar nu mai știu cum arăta mama. Cred că a murit când eram mică de tot.

– Atunci eu voi fi mama ta, Cunoarda...

– Voi, dar asta a fost numai cât ne-am deghizat, cât suntem pe drum. Roşi până în vârful urechilor. Tu eşti...

I-am pus degetul pe buze.

– Nu sunt decât Eilan acum şi am motive să cred că copiii pe care îi naşti din trupul tău nu sunt întotdeauna copiii inimii tale.

Privind prelung la chipul cu trăsături aspre, atât de cunoscut, am fost uimită că atâta amar de vreme m-am considerat privată de iubire. Nu observasem comoara de lângă mine. Dar aşa era, cum am spus eu – nu-i mai eram împărătească, stăpână. Puteam fi, simplu, două femei.

– Nu mi-am imaginat niciodată... n-am îndrăznit... Scutură din cap, smiorcăindu-se şi ştergându-se la ochi cu mâneca. Doamna mea, mamă! Mi-ai dat libertatea, dar mă simţeam tot pustie. Acum mi-ai dat un suflet.

Am deschis braţele şi am liniştit-o la pieptul meu până când n-am mai auzit-o suspinând.

Îi lăsasem prin testament Cunoardei casa din Londinium şi ea îi scrisese din Treveri chiriaşului că venea să locuiască acolo. Când am ajuns, locul era gol, absolut gol. Cunoarda şi Lena au petrecut o zi agitată la piaţă ca să cumpere paturi şi unelte de bucătărie.

Aşteptam nerăbdătoare să văd cât se schimbase oraşul în peste douăzeci de ani, dar în dimineaţa aceea respiram greu şi am socotit că e mai bine să stau acasă, cu Crispa ţinându-mi de urât.

– Avia, cine sunt doamnele acelea frumoase?

Crispa arătă spre sculptura în relief a celor patru Matronae, pe care o comandasem demult. Era una dintre puținele podoabe care supraviețuiseră absenței mele, poate pentru că era fixată de perete.

Am respirat cu grijă, apoi m-am răsucit către ea.

– Sunt Mamele.

– Uite! Una dintre ele are un câine!

Leviyah se ridică și începu să dea din coadă la auzul cuvântului „câine".

– Nu tu, prostuțo, strigă Crispa, ridicându-se să mângâie animalul din poala celei de-a treia figuri. Alta are un copil, iar celelalte două fructe și pâine. Sunt zeițe?

– Sunt toate Zeița – dar Ea are multe fețe, atâtea câte mame sunt pe lume, și când îmbătrânesc și-și părăsesc trupul pentru a trece în Cealaltă Lume își supraveghează mai departe copiii...

Am încercat să-mi controlez vocea, dar Crispa era un copil sensibil. Se urcă la mine în poală și mă cuprinse cu mâinile pe după gât.

– Avia, o să ai întotdeauna grijă de mine?

Când am strâns-o în brațe, am simțit o durere în gât, care nu era de la respirația greoaie, ci de la lacrimile nevărsate.

În seara următoare am făcut o criză. Cu respirația întretăiată, am citit groaza de pe chipurile Cunoardei și Lenei și nu le-am putut alina.

– Să trimit după un preot? întrebă Cunoarda foarte neliniştită.

Am reuşit să râd.

– La ce bun? Am fost deja îngropată! Ai auzit rugăciunea de înmormântare rostită de episcopul Silvestru!

Am început iar să tuşesc.

În culmea crizei, aş fi primit bucuroasă moartea, dar am continuat să lupt numai pentru că cele două femei m-au implorat să nu le las singure.

Puţin după miezul nopţii, aburul cu aromă de mentă de care Cunoarda umpluse camera m-a mai uşurat şi am putut bea puţin ceai de tătănească. În cele din urmă am căzut într-o stare de semisomn, legănată la piept de Lena.

Când mi-a fost cel mai greu, m-am dezlănţuit împotriva slăbiciunii mele, nepregătită să cobor în întuneric. Dar acum înţelegeam că la bătrâneţe o minune face să primim înapoi ceea ce pierdusem în fragedă pruncie. În loc să plângem pe întuneric după mama care ne-a abandonat înainte să fim în stare să ne ţinem singuri pe picioare, acum, cu copiii şi rudele noastre, unele deja duse dintre noi, suntem liberi. În clipele noastre cele mai negre o primim pe Mama înapoi şi suntem renăscuţi, ne întoarcem la vârsta fragedă, ne lăsăm încrezătoare la pieptul fiicelor noastre...

Totul ni se ia, până şi Dumnezeu; ne dăruim morţii. Şi atunci Zeiţa se întoarce la noi. De la a deveni Zeiţa, mama, am ajuns să creăm Zeiţa în fiicele noastre, în surorile noastre, chiar în timp ce ne întoarcem

spre Ea, știind că, și dacă trebuie să murim fără a ști altceva, murim în brațele Ei, la pieptul Ei.

Dar nu am murit. Trezindu-mă în lumina limpede în brațele Lenei, am absorbit adânc în plămâni aerul dătător de viață. Cu toate acestea, eram foarte slăbită și îmi simțeam inima bătând în piept. Pentru prima oară m-am temut că trupul mă va lăsa înainte să-mi ating țelul.

Mi-am adus aminte de clipele când, bolnavă, moartea ar fi venit ca o ușurare. Alteori, îmi alungasem teama cu învățăturile de pe Avalon. Aveam motive să cred că moartea nu era decât o trecere dintr-un fel de existență în alta, dar tot mă îngrozea momentul trecerii. Acum însă, nu pentru mine mă temeam, ci pentru cei pe care-i lăsam în urmă.

– Te-ai trezit! se bucură Lena când simți că mă mișc. Și ești mai bine, slavă zeilor!

– Acum, da, dar dacă nu mă înzdrăvenesc, trebuie să-ți spun cum să ajungi pe Avalon.

Lena se înroși în obraji, stânjenită.

– Vrei să spui că e un loc adevărat? Am crezut că vorbești ca poeții, ca să descrii siguranța pe care o vom găsi în Britania.

Am deschis gura s-o corectez, apoi am închis-o la loc, înțelegând cât de adânc se imprimase în mine interdicția de a vorbi străinilor despre insula sfântă.

– E adevărat, dar... greu de ajuns la el. E în locul numit Ținutul Verii. E o vale între două șiruri de dealuri, atât de joasă, încât atunci când râurile se umflă

sau când furtunile de iarnă intensifică fluxul, se acoperă de apă și orice bucățică mai înaltă de pământ devine o insulă. Așa e una dintre ele, peste care domnește un deal ascuțit. Se cheamă Inis Witrin.

Încercând să-mi amintesc reperele călătoriei, m-am pomenit că mă gândesc la Teleri. O fi ajuns pe Avalon, după ce plecase din Londinium, cu ani în urmă? Nu fusese o preoteasă inițiată, ca să știe cum să despartă Negurile, dar plecase la ordinul Doamnei. Fără îndoială că Dierna ar fi primit-o înapoi.

– Când ajungi acolo, nu te duci la călugării care au o bisericuță la poalele Delușorului, ci te oprești în satul de pescari din mlaștini. Le spui că ești nepoata lui Eilan și vrei să fi dusă pe Avalon.

Se uită la mine suspicioasă. Am oftat, pentru că, sincer vorbind, nici pentru *mine* nu garantam că aș mai fi fost primită după atâta timp. Și aveam dreptul s-o duc pe Lena acolo? Tânăra asta plină de viață, cu obraji strălucitori chiar și după ce o noapte grea îi desenase cearcăne la ochi, era cu totul altfel decât fata firavă și înspăimântată pe care o ajutasem cândva să scape din Treveri.

– Insula sfântă e un refugiu unde nu poate intra nici un rege sau împărat. Dar nu ești obligată să mergi acolo. Dacă tu și Crispa vă luați alte nume, cred că veți putea trăi în siguranță aici, în Londinium.

Sprâncenele arcuite se încruntară.

– Nu vrei să venim cu tine?

– Lena, nu înțelegi că am ajuns să te iubesc? De asta trebuie să faci tu alegerea. Nu știu decât că *eu* trebuie să ajung acolo...

M-am oprit, amintindu-mi cum mă gonise Ganeda. Crezusem atâta timp că legăturile mele cu insula fuseseră tăiate pentru totdeauna. Dar așa era? În visele mele, Avalonul scânteia ca un far. Forța de a-l găsi zăcuse, poate, înăuntrul meu.

– Cel puțin trebuie să încerc...

Venise octombrie când am prins destule puteri să pornesc în călătoria spre casă. Căruța în care călătorisem de la Dubris avea o saltea moale și era încărcată cu provizii. Dar înainte de a părăsi Londiniumul, mai aveam o datorie de împlinit.

Observasem cu câtă repeziciune devenea creștinismul religia imperiului, cu sprijinul lui Constantin. Prevedeam un timp când altarele și simbolurile lui le vor înlocui complet pe cele ale vechii religii, reinventând Britania ca ținut creștin. În vremurile ce aveau să vină, numai puțini vor înțelege că puteai s-o cinstești și pe Zeiță, și pe Dumnezeu.

Mă durea că, într-o zi, sculptura cu Mamele mele ar putea fi batjocorită de oameni care n-o mai considerau sfântă. Așa că muncitorii au primit ordin s-o dea jos de pe perete și s-o pună într-o roabă. Noaptea, după plecarea lor, Lena și Cunoarda au împins roaba la râul care curgea prin câmpiile din spatele casei mele și au aruncat sculptura în apă. Ascunse în

străfundurile lui, Mamele vor binecuvânta orașul prin care se scurge apa râului.

– Mai povestește-mi despre tine când erai mică pe Avalon...

Crispa se hotărâse să vină în căruță lângă mine și Cunoarda, deși știam că se va întoarce repede să stea lângă Lena, care mâna caii.

– Aveam o cățelușă albă, pe nume Eldri.

– Ca Leviyah? Crispa trase perdeaua ca să arate spre câinele care țopăia în spatele nostru, cu capul ridicat, să simtă toate mirosurile acestui ținut nou.

– Mai mică și cu blană creață. Mi-a dat-o un băiat din satul Lacului și mi-a zis că e din Tărâmul Zânelor. Cred că avea dreptate, pentru că odată m-a călăuzit într-un tărâm mai departe de lumea asta decât Avalonul și m-a adus înapoi în siguranță.

Cunoarda strâmbă din buze. Credea că-i spun copilului povești cu zâne. Mi se părea ciudat că ei, născută în Alba, îi venea mai greu să creadă în Avalon decât Lenei, copilul unei aristocrații galice perfect romanizate. Dar poate că Cunoarda mai avea încă nevoie de zidurile de apărare pe care le ridicase ca să se apere de suferința pierderii și nu îndrăznea să creadă. Creștinismul era pentru ea o mare mângâiere. Cât am stat la Londra, a mers la slujbă la Biserica Sfântul Pancratus, pe care o înzestrasem cu ani buni în urmă.

– Aveai fete cu care să te joci?

– Am locuit în Casa Fecioarelor, i-am răspuns Crispei, amintindu-mi cu o claritate bruscă murmurul

fetelor noaptea. Am avut o verişoară mică, Dierna, cu părul roşu ca al Cunoardei. Cred că ea e Doamna din Avalon acum.

M-a trecut un fior de spaimă când mi-am dat seama că nu ştiam sigur. În copilărie, părea mult mai tânără decât mine, dar acum amândouă eram bătrâne. Odată am visat înmormântarea Ganedei. Oare n-aş fi ştiut dacă ar fi murit şi Dierna, pe care am iubit-o?

Dacă ea nu mai era şi Teleri nu mai ajunsese pe insulă, nu mai exista nimeni pe Avalon care să-şi amintească de mine.

După ce am plecat din Lindinis, am luat-o spre nord, pe drumul Aquae Sulis. Octombrie se apropia de sfârşit, de Samhain, când se întorc spiritele morţilor. Un timp perfect, mi-am zis, pentru întoarcerea mea acasă. Începeam să recunosc foarte bine peisajul. Eu păream cea ireală, de parcă aş fi murit cu adevărat şi mă chemau celelalte fantome să mă întorc cu ele în această clipă a anului.

Ploua de două zile şi şesurile se acoperiseră cu un strat de apă, dar am insistat să mergem mai departe, ştiind că ţinutul mlaştinilor nu oferea prea multe provizii călătorilor. Spre surprinderea noastră, am dat peste un han în dreptul căruia cărarea ce ducea spre Inis Witrin se abătea de pe Aquae Sulis.

– Da, suntem aici de aproape douăzeci de ani, spune femeia cu chipul ca luna plină care ne aduse mâncarea. De când bunul împărat a garantat protecţia creştinilor. Tatăl meu a construit acest han pentru

călătorii care vin în pelerinaj la călugării de la poalele Deluşorului.

Am clipit nedumerită, pentru că pe vremea mea călugării de la Inis Witrin alcătuiau o comunitate mică, a cărei siguranţă depindea de supravegherea autorităţilor. Dar acum creştinii *erau* autoritatea şi rămânea de văzut dacă aveau să folosească puterea primită mai înţelept decât cei dinaintea lor.

Dimineaţa am pornit iarăşi la drum, sprijinindu-ne când căruţa se clătina pe cărarea din butuci. Când soarele coborî spre apus, am zărit conul Deluşorului pe cerul aurit, înconjurat de o aură de lumină.

– E *adevărat*, murmură Lena.

Am zâmbit, pentru că în clipele acelea şi insula de pe lumea muritorilor era scăldată în glorie. Însă destinaţia noastră era un loc şi mai frumos.

Am văzut fum ridicându-se de la focurile bucătăriei mănăstirii când am ocolit insula. De acolo trebuia să mergem pe jos, altfel nu se putea ajunge la satul Lacului. Soarele apusese, iar Cunoarda şi Lena se îngrijorau tot mai tare, dar acum că ajunsesem aici, trupul meu prindea puteri noi. Cărarea, cel puţin, era neschimbată – cred că arăta la fel de o mie de ani. Proptită de braţul Cunoardei şi afişând o siguranţă pe jumătate adevărată, am pornit pe ea.

– Nu, preacinstitelor, mergeţi înapoi la casele celor cu capetele rase. Căpetenia duse mâna la cap ca să indice o tonsură. Nu e loc pentru voi aici.

Sătenii micuţi şi măslinii şoptiră în spatele lui, aruncându-ne priviri speriate. În noaptea aceasta, ridicătura pe care se îngrămădeau colibele rotunde era luminată de torţe a căror văpaie părea ruptă din apusul soarelui. Dacă am fi ajuns mai târziu, ne-am fi crezut spirite şi nu ne-ar fi primit deloc.

Era un obstacol pe care nu-l anticipasem. M-am uitat lung la căpetenie, încruntându-mă. Ar fi trebuit să-mi reînnoiesc semiluna de pe frunte cu drobuşor, mi-am zis, aşa cum făceau preotesele mai bătrâne la sărbători. Cum să-l conving să anunţe sosirea mea pe Avalon?

– Mai ţineţi minte o fiică a oamenilor soarelui care a fost adusă aici demult de tot, ca să fie instruită pentru a deveni preoteasă? Un băiat numit Vidră i-a dat un câine din Tărâmul Zânelor. Mai trăieşte băiatul acela?

Se auzi un murmur din mulţime şi o femeie bătrână ca mine veni în faţă.

– Vidră tata – place să spună povestea. O prinţesă din neamul înalţilor, zice el. Se uită la mine mirată.

– Eu am fost fetiţa aceea şi am ajuns preoteasă pe insula sfântă. Dar asta a fost demult. Vreţi să trimiteţi vorbă Doamnei din Avalon că Eilan s-a întors?

– Dacă eşti preoteasă, strigi negurile şi treci. Căpetenia tot chiorâş ne privea.

– Am bătut cale lungă şi nu mă pot întoarce fără permisiunea Doamnei. Am nesocotit vorba Doamnei o dată. N-aş mai face-o a doua oară nici dacă aş avea puterea. Veţi fi răsplătiţi. Vă rog...

Căpetenia râse pufnind pe nas.

– Nu pentru aur servim Avalon. Eu chem Doamna, dar noaptea asta au ceremonii. Nu poate veni până dimineață.

În visurile mele, Ganeda venea la mine, însoțită de Cigfolla, Wren și celelalte preotese și de Aelia, pe care am iubit-o. Știam că visez, pentru că Ganeda surâdea și cuprindea cu brațul mijlocul unei alte femei cu păr negru în care am recunoscut-o, nu știu cum, pe mama mea, Rian. Purtau straie albastre de preotese și ghirlande ca pentru sărbătoare și întindeau mâinile în semn de bun venit. Atunci am știut că propria mea convingere, și nu cuvântul Ganedei, mă alungase de pe Avalon.

Am pășit spre ele râzând. Dar când să ating mâna Aeliei, cineva mă strigă. Supărată, am întins mâna spre imaginea din vis, dar mi-am auzit iarăși numele strigat de un glas pe care nu aveam cum să-l tăgăduiesc.

Am deschis ochii în lumina strecurată prin ușa deschisă a colibei în care ne adăpostisem. Razele sclipeau în părul bălan al Crispei și pe blana aurie a lui Leviyah, pe siluetele Lenei și Cunoardei, care mă ajutau să mă ridic în capul oaselor, pe veșmântul albastru al femeii din fața mea.

Nu știu de ce mă așteptasem ca Dierna să fie o fată tânără. Trupul femeii care mă striga se îngroșase de-a lungul anilor, iar părul ei de foc acum avea culoarea apusului de soare pe zăpadă. Dar eu, care cunoscusem atâția împărați, nu mai întâlnisem pe nimeni cu

o aură atât de puternică. Oare mai știa Dierna cât o iubisem și cum o apărasem sau căzuse și ea, ca fiul meu, în plasa ispitelor puterii?

– Eilan...

Îi tremura vocea și am văzut că din ochii ei mă privea micuța verișoară pe care o cunoscusem odinioară. I-am făcut semn Cunoardei să mă ridice. O grimasă de durere mi-a strâmbat fața când mi-am încordat mușchii înțepeniți.

Dierna mă îmbrățișă – preoteasă în brațele preotesei – apoi redeveni solemnă.

– Îți voi spune așa, dar știu cine ai fost în lumea de dincolo. Ai fost obișnuită cu rangul înalt și cu puterea și ești moștenitoarea celui mai bătrân neam din Avalon. Ai venit să pretinzi să domnești aici?

M-am uitat în ochii ei șocată. Da, fusese inițiată de Ganeda. Îi insuflase femeia aceea teama că voi veni s-o provoc într-o zi?

– E adevărat că am avut putere și toată gloria de care te poți bucura în lume, i-am răspuns pe un ton aspru, dar tocmai de asta nu mai am nevoie de ele. Acum îmi va ajunge să-mi găsesc pacea și siguranța celor pe care-i iubesc.

– Vino. Dierna făcu semn spre ușa deschisă. Hai să te plimbi cu mine...

Am urmat-o afară, cu Lena și Cunoarda în spatele meu. O dimineață cețoasă de toamnă învăluia mlaștinile, de parcă am fi pătruns deja între cele două lumi.

– Îmi cer iertare, dar era datoria mea să întreb, rosti Dierna când am pornit pe cărarea din jurul ridicăturii care ferea satul de inundații.

Nu mă simțeam sigură pe picioare și Lena mă prinse de braț.

– Acum am cunoscut împlinirea profeției și deziluziile ei. Copilul pe care l-am născut a schimbat într-adevăr lumea și, dacă nu-mi place cum a ieșit, e numai vina mândriei mele.

– Nu te judeca prea aspru. Și eu am încercat să schimb soarta Britaniei. Ascultă-mă pe mine: deși alegerile noastre pot schimba calea de urmat, Zeița e cea care ne hotărăște destinul în cele din urmă.

Nu numai creștinii au nevoie de dezlegarea păcatelor, mi-am zis, clipind să-mi rețin lacrimile.

O vreme am mers în liniște. Soarele alunga ceața. Apa se încreți în unde argintii discrete când un bâtlan începu să mișune printre trestii. În spatele lor am deslușit panta verde a Delușorului și colibele călugărilor adunați în jurul bisericii rotunde a lui Iosif.

Dierna își chemă însoțitoarele cu un gest.

– Îl mai știi pe Haggaia? Druidul cu păr de argint îmi zâmbi și am recunoscut în el chipul băiețelului căruia îi plăcuse odată să se joace cu mingea cu Eldri. Iar ea e Teleri, pe care o instruiesc.

– Eilan și cu mine ne-am mai cunoscut, spuse Teleri și surâse.

– Te-ai întors! Am fost nevoită să clipesc din nou. Sunt așa de bucuroasă...

N-aş mai fi recunoscut-o. Firele negre din păr se împleteau cu altele, cărunte, şi avea semiluna albastră pe frunte. Amărăciunea şi groaza care îi încovoiaseră cândva umerii firavi dispăruseră ca să facă loc seninătăţii – era la fel de înaltă ca Dierna. Privindu-le pe amândouă preotesele deodată, mi-am mai dat seama de un lucru: Doamna din Avalon voia ca Teleri să-i ia locul într-o zi.

– Cine sunt femeile pe care le-ai adus cu tine? mă întrebă Dierna.

– Două din ele au devenit fiicele mele, cea mică e strănepoata mea.

– Şi doresc şi ele să vină pe Avalon?

Ochii Lenei radiau de fericire.

– E ca un vis împlinit! Dacă ne primeşti, eu şi fiica mea venim bucuros.

Dierna se uită melancolică la Crispa.

– Copiii mei au murit, spus ea. Mă bucur că pot iniţia o altă fiică, de acelaşi sânge cu noi, pentru Avalon...

Când m-am întors spre Cunoarda, inima mi s-a oprit în loc. Am văzut urme de lacrimi argintii pe obrajii ei.

– Ce s-a întâmplat, draga mea?

– O să-mi lipseşti până la moarte, doamnă, dar nu pot veni cu tine, şopti ea. Trebuie să învăţ ce să fac cu libertatea pe care mi-ai dat-o. Inima mea după Christos tânjeşte, nu după Zeiţă, şi nu-l pot sluji pe insula aceea.

– Atunci rămâi, cu binecuvântarea mea...

Am sărutat-o pe frunte. Nu avea rost să-i spun că exista un loc mai presus de orice împărțire a divinității, în care Adevărul era numai Unul. Ea încă aparținea acestei lumi.

– Atunci așa rămâne, hotărî Dierna cu glas aspru. Barca ne așteaptă. O să luăm dejunul pe Insula Sfântă.

– Nu, stai puțin. Am arătat spre ape. M-ai primit înapoi, și asta înseamnă foarte mult pentru mine, dar Ganeda m-a alungat. Trebuie să-mi dovedesc – mie, dacă nu ție – că sunt încă preoteasă. Lasă-mă să chem eu Negurile și să-mi câștig locul înapoi pe Avalon.

Barca se clatină în ritmul vâslelor împinse de barcagiii care ne îndepărtează de țărm. Văd cum prova sparge apele argintii. Dierna stă lângă mine, încercând să-și ascundă îndoiala, iar Cunoarda privește în urma noastră din sat, sperând că voi da greș și mă voi întoarce cu ea la Londinium. Poate că au dreptate să mă pună la îndoială, iar această dorință fermă a mea nu e decât manifestarea cea din urmă a mândriei mele.

Dar de când am luat această hotărâre am repetat întruna, în gând, cuvintele puterii. Dacă le voi rosti greșit, toată lumea o va compătimi pe bătrâna cea proastă, care se crede încă preoteasă. Dar dacă voi reuși...

E un dar al bătrâneții să-ți amintești mai ușor întâmplări de acum cincizeci de ani, decât cele de cu o zi înainte. Dintr-odată, timpul și distanța călătoriei mele se limpezesc. Inima îmi bate cu putere și când fluxul de energie schimbătoare din jurul nostru atinge punctul culminant, mi-e foarte greu să respir. Crispa mă ajută

să stau drept în picioare, articulațiile umerilor mei protestează când ridic brațele.

Mă lupt să trag aer în piept, apoi, dintr-odată, puterea se ridică în mine în valuri. Cuvintele mi se scurg de pe buze și acum e ușor, cât de ușor, să cobor Negurile și să mă strecor prin trecătoarea rece și întunecată dintre lumi. Îi aud pe ceilalți cum strigă alarmați, dar nu-i pot lăsa să-mi distragă atenția chiar acum, când voalurile argintii din jur se subțiază în fuioare de curcubeu...

Lumină pretutindeni, lumină în jurul meu, lumină pe care nu am cuvinte s-o descriu, până când zăresc, strălucind parcă din interior, malurile Avalonului...

Preoteasa din Avalon este povestea captivantă a prințesei britanice Eilan, cunoscută de romani ca Elena. Călătoria sa începe în Avalon, unde se îndrăgostește de un ofițer roman, hărăzit unui destin glorios. O iubire interzisă, pentru care va plăti scump, având să fie alungată din Avalon. Întâi prințesa va cunoaște fericirea, odată cu nașterea copilului, dar și durerea, când bărbatul inimii sale va fi obligat să aleagă între ea și imperiu.

EPOPEEA MULT ÎNDRĂGITĂ CONTINUĂ!

Când fiul ei, Constantin, ajunge împărat, descoperă treptat că joacă un rol mult mai important decât cel al unei mame obișnuite...

Elena se trezește în mijlocul unor evenimente cruciale din istoria Imperiului Roman de Apus, încercând să construiască o punte între lumea păgână a Zeiței și noul imperiu creștin. Ca împărăteasă-mamă, pornește în călătoria spre Țara Sfântă, pentru a afla adevărul care transcende atât vechea, cât și noua religie.

ISBN 978-606-8073-56-9



colecția nautilus fantasy

www.nemira.ro